

OL POWIEDZ

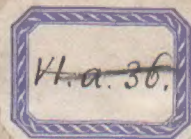
Fest.
lin
Bibliotek

CIm 341

Fest. pol. 4571.
VI. a. 36.

Chrześcijańska porządna
ODPOVVIEDZ/
na tę Confessia; ktora/
pod tytułem Brácień Za-
konu Chrystusowego/
niedawno jest wy-

Min **dana.** *Max*

¶ Przydana też jest Zistoria Ká-
cerstwa Hussowego.

¶ Zbiłdia sie przy tym Odśczępieństwa
dziśieyszych inych Nowowiernikow.

Przez **BENEDICTA**
HERBESTA K.

Pożnańskiego.

¶ Wsystko, z Regestem dostatecznym.

Do Czytelniká.

Rzeczy pátrząy: Prawde miłuy:

O two Zbáwienie vsiluy.

Odłoż Afekty ná strone:

Tak poznaś Prawdy obione.

Cum Gratia & Privilegio S. R. M.

Cum. 0.341

Am. O. 344.

Wiaśnienie =
 mu Pánu, Zygmuntowi
 Augustowi / z láski Bo-
 żey Królowi Polskiemu / Wiel-
 kiemu Książciu Litewskiemu /
 Ruskemu, Pruskemu, Máz-
 wieckiemu rc. Pánu y Dzie-
 dzicowi / Pánu swemu
 miłościwemu /

Benedict herbest z Nowego miasta
 Ruskiego / Kanonik y Kазnodzieia Ko-
 ściota Poznańskiego / a Kaptannami-
 sy y niegodny Kościota Powsecha
 nego / taksi y pokoju od Pana
 Boga żada.

Ne powinność Wia-
 śnieyszy á Miłościwy Specula-
 tor Bo-
 Krolu, Pan Bog włożył ścielny.
 na każdego Strożá Koscielnego; aby Ezech. 33.
 A ij Miecż

PRZEDMOWA

Mieć y każn BOża, na ziemię
przychodząca, wszystkim ogłasza. co
gdy Stroj czyni, dusze swa od pote-
pienia wybawi: a iesliby zaniedbał te-
go; krew tych, którzy gina, z rak ie-
go będzie sukana. Toć ieś Mandat,
nie ludzki; ale Boski: który Strojowi,
choćaby chciał, strasliwa gro-
za niedopuszcza milczec. A iżem
ia też ieś ieden namnieyszy a niego-
dny Stroj, na wieży Kościoła Po-
znanskiego postawiony: naprzod z
powinności od Pána Boga na mie-
włożoney, potym z miłości przeciw
Krolestwu temu: na ktorego Stolicy
Pan Bog wásze K. Miłość posła-
dząc raczył, opowiadam Mieć nad
nami wiśacy: który przymusza na
ziemię wászey K. Miłości ci wsy-
scy; kto-

DO I. K. MIŁOŚCI.

scy, którzy nowe a obledliwe Wi-
ry w Polsce rozsiewaia, albo rozsia-
ne rozmnażaia. Miedzy niemi sa
też przy Poznaniu ostátki potom-^{Husit.}
kow Hussowych: na ktorych Con-
fessia, Waszey K. M. ofiarowana,
tu odpowiadam; a iako ieś škodliwa
y Kościołowi Bożemu, y Krolestwu
Polskiemu, dowodnie (z łaski Bo-
żej) pokazuje. Mam za to, iż oni
mniama; aby dobrze czynili: ale sie
na tym škodliwie myla; a, iako A-<sup>Utwor
wiernicy
myla sie
na Wier-
rze.</sup>
postol S. mowi, Habent zelum non
secundum scientiam. Niebawiac
wiele słowy swásza K. M. tak to wy-
wodze: Owce Pána Chrystusowe^{I.}
głosu Páńskiego słuchaia: Pan Chri-<sup>Wywod
10. 10, 21.</sup>
stus iż kazał słuchać iednego iedney
swey Owceżarnie Pástrza S. Pio-
tra iij tró od

PRZEDMOWA.

Wystad. trą; od Piotra też my wszyscy, którzy
głosu Pana Chrystusowego słuchać
chcemy, pastwisko brać mamy. Po-
wiedzia ci wszyscy, bążo miedzy so-
ba w Wierze rożni; że są owcami
Chrystusowymi, y głosu iego słucha-
ia. iesli są, y słuchają: czemuż ich S.
Piotr niepásie? czemu sobie ine Pá-
styrże chowają? czemu szukają no-
wych Ministrów niezgodnych; a zgo-
dnymi y dawnymi Wcześniełmi gár-
dzą? Piotrowi tylko rzecżono, a
rozwa-
żanie. 10an. 21. trzy kroć rzecżono; Pasce agnosce
oues meas: iako też wássey tylko K.
M. mowiono; Sta, & retine locum
tibi a Deo delegatum &c. Iedney
tedy owczarni iednomysłne Owce y
Baránki Páńskie: ieden Pástyrż
Piotr S. pásie: ktointych sobie pá-
stwiśk

DO I. K. MIŁOŚCI.

stwiśk szuka; Owca Pana Chrystusa
wa być nie może. Ten zaście ieśt rżąd 10an. 14.
Pana Chrystusow, na wieki, y do koń- Mat. ult.
ca świata. Nad tbo, Owca Pana 11
Chrystusowa ieśt w Owczarni iego: 10an. 10.
a Owczarnia Chrześcijańska: inśa
być niemoże, nad Powśsechny Ko-
ściół, w którym iż nie są wszyscy No-
wowiernicy; Owcami Páńskimi ża-
dnym być obyczajem niemoga. Rácż Dwier-
sie iedno przypatrzyć wásśa K. Mi- dzienie.
łosć, iak znacnie Owczarnia ta Po-
wśsechna w Piśmie S. ieśt wymalo-
wana. Obiecał P. Bog, daleko przed Gene. 22,
narodzenim Syna swego, Kościół 13, 15.
swoy rozmnożyć, iakopiasiek w Mo- Psalm. 18,
rżu, proch na Ziemi, y gwiazdy na 44. &c.
Niebie: przepowiedział też przeż Eja. Daa
swę Proroki rozśyrzenie Chrze- niel. 2.
stwa, Mich. 4.
&c. 10an. 12.

PRZEDMOWA

Mat. 24. ściana świata, po wssem świecie na wscl-
 Mar. 15. ki czas trwającego: niżli sie to wy-
 66. pełniło, toż podtwierdził Syn Boży
 Pan Chrystus: o Ewangeliey, iż mia-
 ła być wsedzie powiedana, ożnamił
 swym Apostołom: a to ożnamiłszy,
 y sprawami też swoimi pręgnąc żyw-
 ły, na wsystek świat Apostoły wy-
 skał. Stało sie tak: wysli: przepowie-
 dali: obietnice Boskie, Pisma Pro-
 rockie, Słowa náostatek Páńskie, iż
 sie zisćily; to my dżis wsystcy na oko
 widzimy. A nikt nam tego nigdy
 niepokaże; aby który inśy Kościół,
 iedno w którym Piotr S. Owce pá-
 sie, miał być Pomśsechnym. Dżiwna
 rżecż, Naiśnieyszy a Mił. Krolu:
 niewidzieli ci Nowowiernicy Pána
 Chrystusa: w Niebo wstepującego a
 wždy

Dawies
 sta wid-
 ra jest Po-
 wsedna
 Rozwa-
 żanie.

DO I. K. MIŁOSCI.

wždy temu (iakoż winni) mocnie wie Augustyn
 rżca: widza Pomśsechny pod iednym in Ps. 56.
 Pástrzem Kościoł, w Pismie S. y ce praw. Wtáu.
 w Ewangeliey iásnie wyrażony; cżce Chrzesci.
 84
 muž wierzyć niechca? wierza, co nie
 widzieli; niechca wierzyć, na co pá-
 trza. Zaiść to wielki ieśt nieroz-
 ume, a dżiwno (iako S. Augustyn mo-
 wi) śaleństwo, niechcieć temu wie-
 rzyć; co swymi oczyma wsystcy wi-
 dżimy. ale temu ten sie tylko dżiwie;
 który, w iásnych tajemnicach Pisma z Cor: 3:
 Bożego, na zasłone Zydowska nie-
 bacży. Iako tedy pierwszy on Do-
 wod: pewny ieśt a iści: Zámia-
 zanie i
 Dowo-
 du.
 Prawe owce Pána Chrystusowe,
 głosu iego słuchające, a na porządku
 też iego przestawiające, ieden Pá-
 styrz Piotr S. pá sie:
 A v My Pio-

PRZEDMOWA

My Piotra S. Namiastka Pa-
styrzem mamy, inego miec niechce-
my; a Sektarze kazdy rok, iako
Wuiare, tak tez Ministry swe od-
mienidia:

Przeto my iesteśmy prawymi O-
wcami Pana Chrystusowymi; za Pa-
ska iego; a oni, za wpozem swoim, byc
niechca.

*Zawia-
zanie 2.
Dowod-* A iako tego Wuyvodu pierwse-
go nikt prawda nie zbije; tak thez y
drugiego. Abowiem iasna tez y pra-
wdziwa iest ta demonstracia:

Prawa Owczarnia Chrzescijan-
ska ten Kosciol iest; ktorego Wui-
ra po wsszym swiecie slynaca mie-
dzy narody ludzkie zamzdy sie sy-
rzyla, a od rozeslania Apostolskie-
go poczawszy, nigdy nieustawala:

Kosciola

DO I. K. MILOSCI.

Kosciola Rzymkiego Wuiara Roman. 1.
po wsszym swiecie slynaca mie- Cypr. Lib.
dzy narody ludzkie zamzdy sie sy- 1, Epist. 1.
rzyla, y od rozeslania Apostolskie- 7c.
go poczawszy, nigdy nieustawala; a
Ian Huss w Pradze sie wsczal
przede stem lat, Luter w Witem-
bergu prze czterdziescia, a Wui-
rami nowymi. Powsechney Wue-
rze przeciwnymi:

A przeto Kosciol Rzymski
iest prawa Owczarnia Chrzescijan-
ska; nie Zbor Iana Hussa, ani Lu-
tra, ani Kalwina 7c. y dla tego, do
Kosciola tylko Rzymskiego zam-
zdy po wsszym swiecie slawnego, maia
sie garnac prawe Owce Pana Chri- Esai. 2.
stusowe; nie do zadnych inych no-
wych Buznic Kacerskich.

A toz

PRZEDMOWA

^{3am}
Enienie.

A toż maś y widziśś dwaśśa K. M.
Prawe Owce Syna Bożego y prawe
wego Owczarnia. Ktorzy tedy
te Owczarnia psuia, a od iednego Pa
styrza Piotra Owce odwodza, cić
nam przzywodza Miecż na ziemię
Krolestwa dwaśsey K. Miłości.
Trzebaż zaisteż a cżásu wtho weyż-
Esaie 3. rżec. bo Pan Bog długo raczyż ka
żnia naprawy oczekiwac: rozmaie
cie on w pmina y dotyka. Iesli kto,
Ezech. 33 wedle słow Prorockich, nie niedba-
iac na wołanie Strożow w złości
swey vmrże; oni, gdyż w cżás Miecż
Boży obwoływaią, dusze swe od wie-
cżnego zginienia dwybawia. A to y
tu nietylko na Kacerstwa y Sekty bi
Przyczyn: iemy; ale też przycżyny ich wkażuie-
ny Wiar
roznych. my: ktore nie są inc: iedno swawola,
a rozma-

DO I. K. MIŁOŚCI.

a rozmaite złości w Polścże roz-
mnożone. Tho ieś powinowactwo
naśse, Naiasnieyszy a miłościwy Kro-
lu: dwaśśa K. M. racż też przed sie
wżiac swoje powinność przećm Po-
wszechney Owczarni Bożey; ktorey
Obrońca iestes od niego postanowio-
ny. A te moje przestroge, prosse, z Re. 5, 7.
abys wdzięcznie a miłościwie iako I Par. II.
od poddanego bogomolce swojego
przyiac racżył. Panie Boże racż
wásśa K. M. scżescić, w Paśce
swey naswiefsey, na długim y
fortunnym Pánowaniu;

A M E N.

Z Tumu Kosciola Po-
znańskiego / ostatniego
Miesiaca, Roku Pań-
skiego M. D. LXXVj.

Zacnym a Sla-
chetnym Panom y Sla-
chcie Krolestwa Polskiego / Kto-
rzy Confessia Braci Czeskiej
 przyieli / Benedict Herbest, z Tlowe-
 go miasta Ruskiego / Kapitan namiesty
 Kościoła Poznańskiego / z miłości
 winney Chrześcijańskiej, wśes-
 go dobra y takti Bożej
 żada. (s)

I.
 Ta Licz-
 ba do Re-
 gestu
 należy.
 patrz w
 Rege-
 stcie.

2 Przy-
 czynie pi-
 śania teo

Słanowie łacni
 y słachetni / a Br-
 cia w Pánie Chri-
 stusie mili / mnie
 sprawami inšymi zabáwionego
 dwie rzeczy do tego przywio-
 dły: abym wam ná wáśze Con-
 fessia odpisał: iedną; iż ná stará-
 dawne

Przed: do Pánow y Slá: A. P.
 dawne Dczyćiele Chrześciján-
 stie / y ná dawny Kościół Swie-
 ty / odzywacie sie: á druga; iż go-
 towymi sie być obiecacie / przy-
 iac z wdzięcznością lepsze ná-
 czenie; Ktore w duchu cichości,
 byłoby wam okazáne. Obietnica
 wáśza iest przystoyna / y Chrze-
 ścijańska: ia też obyczaiem Chrze-
 ścijańskim / im ná krocey będzie
 być mogło / zá dárem Bożym / o-
 bledliwości wáśzych Ministrów
 wam pókaże. Cokolwiek ia czy-
 nie; z powinney miłości Chrze-
 ścijańskiej czynie: wáśza też rzecz
 będzie / vchá mnie swego bez w-
 śech áffektorów náchylic; á ode-
 mnie / Ktory vmysłem to dobrym
 (Pan Bog wie) czynie / chuc mo-
 ie życzliwa zá wdzięczne przy-
 iac. Ja tu nikomu nie bede táiał /
 ámi

Początek

ani iego w czym potwarzał : na-
tho tylko / co iest w tey Confes-
siei napisano / odpowiem : mnie
iesli kto nakaie, Panie Boże iemu
odpuść : a iesli będzie błogosła-
wik, Panie Boże iemu zapłać.

Z tym sie już dobrze miey-
cie ; a prawde pilnie
obaczaycie.

Odpowiedź na początek Confessiei.

Niebyście obaczyli na samym po-
czątku tey Odpowiedzi moiey :
iako omylna zbawieniu waszemu
Confessia wyzalecacie / Bracia mili :
Początek y Koniec iaki ma w sobie ; to
naprzod pilnie obaczmy. Przywta-
szczacie wy sobie / albo Ministrowie
waszy

Confessiei.

waszy Ciescy / Pawła S. słowa / iako
by wam służył : [a są te ; Actorū 24 :
Ja do tego sie sam przyznawam ; i w
dług tey Sekty / która mienia być Ka-
cerską / tak służy oycowskiemu Bogu
memu / wierząc wszystkiemu, co w Za-
konie y w Prorocech napisano iest.]
ale te wam słowa, y Ministrów was-
zym należeć niemoga. Abowiem Pa-
wet S. mówi / o Sekcie Chrzescijań-
skiej ; (tak na on czas mówili nieprzy-
jaciele Krzyża S.) a nie o waszym tym /
wiecey już Luterskim y Kalwinskim /
niż Hussowskiem Odświeżeniem.
Chrzescijanie dawni są ; a Hussite no-
wi ; co mówi S. Apostoł o starych ; to
sobie nowi / od starych różni / niedobrze
przywołaszcie. Nieślużcie wy tej
oycowskiemu Bogu / Wiara nowa wy
myślowy ; stara porzuciwszy : ani mo-
ga mieć w was miejsca one słowa Moy-
sowe / y Salomonowe ;

Nieprzestępuy krysw robitcow
twoich etc. Pro. 22.

Pytaj oycow twoich ; a powie-
dzą tobie etc. Deut. 23.

B

Kaje

Pawła S. slo-
wa Chre-
skiej Brá-
i nieślu-
ża.

Dow.

Dow.

Początek

2. Każe weioiny Mojżesz wezyć sie y pytać Wiary/ od przodków naszych y Oycow: mękaie Salomon mądry granic starzych Oycowskiich / ktorzym oni Wiara ograniczyli/ przestępować: a wy stare sście Kopye rozrzućili: nowe weymili.

Prz =
Hlad.

Ograniczona była dobrze przez putko-
ra tysiąca lat/ widoma Osiara Chrzes-
cijańska, Msa: data o niej pewne a
iasne świadectwo, wshysey Doktorowie
starzy Chrześcijańscy: y Augustyn S.
tak o Msy napisał/ na Psalm 33: O-
siare (mowi) Ciata y Krwie Pańskiej,
Wierni maia/ y ci, ktorzy Ewangeliu
czytali: ktora Osiara teraz sie rozszerzy-
ła po wshytkim świecie 2c. [Sacrificiū
Corporis & Sanguinis Domini Fideles
nōrunt, et qui Euangelium legerūt:
quod Sacrificium nunc diffusum est tot
to orbe terrarum. Proponite ergo vos
bis ante oculos duo Sacrificia; & illud,
secundum ordinem Aaron, & hoc se-
cundum ordinem Melchisedech &c.]
Msa tedy/ cho jest Osiara Ciata y
Krwie Pańskiej / na kstatie Kaptana
Melchisedecha/ Chleb a Wino osiaru-
iacego/

Genes. 14

Confessiey.

iacego/ y w Ewangeliu jest opisana; y pātrz 21.
po wshytkim świecie rozszerzona: a w 149. 2c.
3dy wy z tej dawney granice śmielście
wymyć/ za obiedliwym Ministrów wā-
sych wykładem Ewangeliu. Gdyż te-
dy wy, y z strony tej przenaświećtey O-
siary/ y z strony inych rzeczy poważnych/
(co poym pokaze) oycowskiu Wiary
nie trzymacie: oycowskiu Bogu nie-
możecie służyć; y dla tego to/ co Paweł
S. o sobie mówi/ wam nie przynależy.
Wierzył też Paweł S. Zakonowi y Pio-
rokom, w rzeczach wshytkich: ale wy
temu wshytkiemu / co w Zakonie y w
Proroczech jest napisano / wierzyć nie-
chcecie. A bowiem wchwyćciwszy iedno
w Pismie S. słowo/ na drugie nieba-
czyćcie: chlubićcie sie iednym Pasterzem
Christusem; a Piotrem, od niego po-
danym, gārdzićcie: mówicie tylko o fun-
damentu Chrystusow; a zaniędbawacie
fundamentu Apostolskiego. Jestci
napisano/ 1 Cor. 3:
Fundamentu inego niē klāśc nie-
możę/ oprócz Christa Jesusa:
ale tenże też Apostoł napisał/ Eph. 2:
B. ij Chrzes-

Piotr S.
Pasterz:

Początek

Chrześcijaństwo zbudowane jest na fundamencie Apostolskim y Prorockim. A coż to jest / Bracie mity? jeśli (kim Fundamentem jest tylko Pan Chrystus; czemuż też są budowani Chrześcijanie, na Gruncie Apostolskim? Nies

Wszystkie chwytajcie się jednego w Piśmie męsz-
stkiemiej sca; ale oglądajcie się y na drugie: tch
sca Pi- etad; Fundament Pana Chrystusa; a
sma S. byś przy nim niekajit Fundamentu A-
rzeba się postolskiego. A bowiem ten Fundament
ogladać. postolski do tego idzie: abyśmy pamię-
tali na porządek / od Pana Chrysta w
Kościele pierwey wezyniony / niżli na
Niebiosa wstąpił; a od tego porządku
Kościoelnego / do nierzadu Kacerskie-
go / abyśmy się nigdy nie dali wprowadzić.

Łu. 10. 6. Miał Pan Chrystus niemato swoich
Mat. 10. Zwoleńników: z tych ludzi by niematey /
dwanaście tylko obrat Apostolow:

Łu. 10. 21. nad ta dwanaście / y przy tym nad Ko-
ściołem wszystkim / Pastyrza po sobie ie-
dnego przetojyt Piotra. Jest tedy Pa-
styrzem Pan Chrystus najwyższym / od
Boga Wyca wezynionym / ale iuż teraz
niewidomym; jest też Pastyrzem y Piotr
S. od

Confessiey.

S. od Pana Chrysta postanowionym /
w Owczarni widomey Pastyrzem wis-
domym: jest opocinym y Kamiennym
Fundamentem Pan Iesus; wyczyt on
tegoż imienia y swemu Piotrowi. a ias Mat. 16.
to napisano jest, o Panie Chrystusie;

Jam jest Pastyrz dobry; Io. 10.
Opoka był Pan Chrystus; 1 Cor. 10:
tak też napisano, o słudze Pańskim
Pietrze;

Pas Owce y Baranki moje; Io. 21:

Tyś jest Cephās y Petrus; Io. 1.
Wierze temu / Bracie mity; (Mat. 16:

że Pan Chrystus jest Pastyrzem y Fun-
damentem: ale niegardy y tym; że też
Piotr S. jest Pastyrzem y Fundamen-
tem. Gardziłli Piotrem; gardził y

Chrustusem: Kazał Bog Ociec słuchać
Pana Chrystusa; Kazał też Pan Chris-
tus słuchać y Apostolow / y swego na-
miastka Piotra. A co to mniemał za

moc jest, dana Piotrowi; Klucze od
Królestwa Niebieskiego? Lekay się
tu lekay / Kacery: słuchajciey sobie gło-
wo o te Opoka / pierwey, niżli ja wyro-
tocił; a Opoka, na ktoż brony Piekiela

B uż neżawa

Mat. 17.

Mat. 10.

Łuce 10.

Moc
Piotra
S.

Początek Confessiey.

ne zawsze bija / w swej mierze trwać
 będzie. Te my włączamy iasne Pisma,
 za naszym Apostołem Piotrem / Apo-
 stolskiego Fundamentu potwierdza-
 iac; mamy za naszym Piotrem, powa-
 żna Modlitwę Pana Chrystusowe; ma-
 my świadectwa S. Doktorów / Me-
 cenników / y Powsechnych Conciliów:
 a wy / za waszym Hussiem / albo za Lu-
 trem / albo za Kalwinem / co takiego
 macie? inego nie / iedno te; Każdy cjo-
 wiek Klamca: Z nas wysli; ale z nas
 niebylic. Kto te wasze nowe Ministry,
 na miejsca starych Apostołów wsadził?
 czemu wiśdy nam niepokaja; kto im A-
 polskie miejsca zlecił? Przeto gdy wy
 niewierzycie Pismu Ewangeliey Swie-
 tej / w ktorey iasnie Pan Chrystus daie
 nam Pastyrza Piotra; a Dzieie tej A-
 postolskiej, władza w Pietrze Pastyrską
 wsiedzie okazaia; gdyż też waszych Mi-
 nistrow Sekta nowa iest; y nauki nie-
 ma Oycowskiej; ztąd iuż y naprosty
 iasnie widzi; li słowa Pawła S. ktore
 on mowit ku Felipowi, Stárosie w Ce-
 sarię / a wyscie imi swoje Confessia
 chcieli

Luc 22.
Psal. 117.
1 Ioan. 2.
*3 am-
 fiente.*
*Ak. 1, 2,
 15. &c.*
Ak. 24.

Koniec Confessiey.

chcieli na początku ozdobić / wam nie-
 przynależa. dla czego boycie sie / (dla
 Pana Boga was prosze) aby waszy ci
 Ministrowie tak niewyzwali S. Pi-
 sma; iako też byrmował im on / ktory
 smiat mowić do samego Pana Chyśia;
 Spuść sie na dot: Abowiem napisano *Matth. 4.*
 i. str. Latwieć mowić; Pismo Pismo:
 aleby to trzeba wyrwieć; komu prawię
 Ruży Pismo.

Odpowiedź na Koniec tenże Confessiey.

Początek iaki iest; takie y Do-
 kończenie. Abowiem opuściw-
 szy waszy Ministrowie poch-
 walemic Oycowskie / wdali sie do Ka-
 cerzów: opuściwszy świadectwo Ro-
 sciota Powsechnego / wcielili sie do Po-
 katnego: a nie bez przyczyny. Rosciot Swiad-
 bowiem Powsechny niezwykt Wiar *bowie do
 brzy, kto
 137.*
 nowych pochwałać; ani on nowych w
 Wierze granic / ktore synowie nad was
 la swych Oyców czynia; chce dopu-
 ścić.

Koniec

3.
Lic. 90.

Nieprzy-
stoyne
swoladec=
two o Eo
fessicy.

Zgoda
Bócer=
sta.

ſeć. Ta w niego Wiary Confessia ieſt
 poważna; Ktora z nim / za wſzdy trwającą /
 cym / y po wſzem ſwiecie roſtającą / (a
 toć ieſt, być Powſzechnym Koſciotem)
 zgadza ſię: do inych Wiar nowych a po-
 kateń; nigdy ſię znać niechce. W Po-
 wſzechnoſci tedy nienaydując mieyſca /
 wdali ſię waſzy Miniſtrowie do Kad i-
 nad: a w tym nietylko niemadrze; ale
 teſz nieprzyſtoynie / poſtąpić muſieli.
 Obrali ſobie ſąd a ſwiadectwo tych no-
 wych Prozołkow; Wergeriuſa / Lutra /
 Bucera / Fabricego / Kalwina / y Mu-
 ſkulufa: znamy nowe Apoſtoly / z Ko-
 ſciota Powſiecznego wylączone: z wa-
 ſzymi ci Miniſtrami tam ſię nawicey
 zgadzają; gdzie przydzie bić y ſturmo-
 wać na Hetmana / Paſtyrza / y Żeglar-
 za. aby Hetmana zabiwoſy / woſko
 ſtrapili; Paſtyrza odiawoſy / owce ro-
 ſproſyli; Żeglarza utopiwoſy / todle po-
 grzążyli. Jeſli tedy pokaże wam to ia-
 ſnienie ci waſzy Świadkowie waſze nau-
 ke potępią / y ſa wam przeciwni: a za-
 niekiedy nam tego pozwoili; iż ten ich
 ſąd y ſwiadectwo o waſzey Confessii,
 nie przy-

Confessie.

Kółko =
nowe
świadec-
two nie-
przysto-
ne.

to / al

Koniec

10/ albo ktory mowi, tylko byc Figure
Ciała prawdziwego. Albowiem wiel-
kie/ a pewne/ y straszliwe też, są one sło-
wa Pańskie: Ciebie y ziemia przemi-
na; słowa moje nieprzemina: kto nie-
wierz Synowi Bożemu; gniew nad
nim Boży wiśi. Pewnie tedy nad Kal-
winem/ ktory niewierz iasnym słowom
Syna Bożego / gniew Boży wiśi. A
jesliżebyscie sie do Kościoła z Kalwinami / y
z Kalwinem o Sakramencie trzymali:
Lic. 78/ (bo niemoge prawie wiedzieć: z kim
146. Ministrowie waszy dierżą) tedy ani
z Lutrem / ani z oycem waszym Hus-
sem/ zgodzić sie niemożecie. a przed sie
nawdziemy co innego/ także wielkiego; w
czym albo Jan Kalwin / albo waszy
Ministrowie/ muszą sie mylić. Powie-
da y piśe Kalwin; żeby y dobrych y
4. ztych rzeczy, Pan Bóg miał być spraw-
ca: o was tak iście rozumiem; iż pa-
nu Bogu dobre rzeczy / a Szatanowi
złe, przypisujecie. A niewielkaż to ro-
zność iest tych; z ktorych ieden mowi /
Od pana Boga tylko dobre; a drugi /
Od pana Boga y złe y dobre? prz-
stało

Confessiey.

stało tedy, inzego świadka szukać / iż
pochwalemy Confessiey waszey; niżli
Jana Kalwina/ wam w tak głównych
rzeczach przeciwnego: iako też y Mar-
ćina Lutra niedobrze sobie Ministro-
wie waszy, na rzecz tak poważną Se-
dniego obrali. O dobrych Dziejach
Chrześcijańskich trzymacie wy nienas-
gorzey; acz nie wsiedzie dobrze: ale Mar-
ćin Luter na dobre Dziejki/ chociaż
są Chrześcijańskie/ bardzo iedzie. Jest y
niego iedno Paradoxum, ta osobliwa
Proposicia:

Iustus in omni bono Opere peccat;
Sprawiedli wy dobrze czyniac grzeszy:

Mam za to; iż wy iemu/ na te iego, nie-
słychana nigdy w Kościele Bożym,
Proposicia/ teraz iście nieczwolicie.
Wiedziatci Marćin Luter; co waszy
Ministrowie są: wiedziat tho on do-
brze; iż w wielkich a poważnych rze-
ciach/ daleko są od niego: dla tego też/
co za Koszadek o nich indziej daie / pil-
nie posłuchaycie. Oderwanie Czechow
od Rzymskiego Kościoła (tak piśe in Co-
ment. ad Gal. Cap. 6.) żadna wymowka
niemoże

Lutero
we świad-
ectwo.

Luter / o
Hus-
tach.

Koniec

niemoże być bronione; żeby niem/ślo być nie
bogoboyne/ y prawom wśystkim Chrystusow
wym przeciwnie: iż jest przeciwko Młodości
w kłhorey wśystek Zakon bywa pełniony.
Na Psalm tej 109: Ezechowie (mowi)
niedźni są Bacerze: ktorzy się odziedli Chrześ
cijan wyłączaia/ a w kat gorna. O bluźnier
ce Boży/ y zdrajce Chrystusowi. Gdyby Pan
Christus czynił/ co wy czynicie: koby był k
dy zbawion? Tak Luter o waszych Mł
nistrach, na on ciās pisat: słuchajcie
ieście daley/ De decem Præceptis Cap
pit. 1: Pkártowie/ Bacerze niebezpieśni/ nie
chay niemnimia: abym ia ich strony bronil.
Tak ieteż/ in Resolutione Conclusionis
15. piśe: Y mamyś (powieda) wlezyć B
cerzowi/ nader temu Pkártowi/ niedawno o
piacidzieśiat lat naródzonemu? Ieście nad
to / in Conclu. 80. te słowa ma Luter:
Pkártowie (mowi) naśy sąsiedzi/ Odsze
pieńcy/ lud niebezpieśny/ niechay się nie wescio
z grzechow Bosciola Rzymistiego. The sa
5. słowa Lutrowe/ nie o kim innym/ iedno
o Zusiitach/ napisane. A bowiem Eze
chowie/ są sąsiedzi Niemieccy: Eżes
Pikárti. Sekte pospolicie zowu Pikártami: o
nich tedy także/ iakiego byli godni/ dat
świadectwo Luter. ktory aczkolwiek
to odwo

Confessiey.

to odwołał porzym/ rozładśy się na Pa
pieia: wśakie iednak ani się zgodził z
Zusiitami; ani podziadzieli Lutra oni
we wśystkim trzymają. Trzymali przed
tym Zusiite waszy siedm Sakramen
tow: Luter piśac do nich/ in Lib. ad
Valdenses de Eucharistia, dwie tylko
Światości wyznawa; a one w tym/ że
siedm kładli/ chwalić niechce. By tedy
niebyło nie inśego/ (iakoż jest niem
to; są dobre Wzyny i c.) tylko rozne o
toto Sakramentu rozumienie: ta są
ma iedną rzecz to pokazuje; że się wy z
Lutrem / a Luter także z wami / nie
zgadzacie. Poki walczyście na Papieża; Bacerze
pocz zgodz miedzy wami: ale iako się
tu sobie obroćcie; thoć tam każdy w
swo/ każdy z osobliwą Wiara! Złilus
dśie (tak mowi Augustyn S. na Psalm
36/ Concione 2.) Conscientiam sibi des
bent; non Amicitiam. także tej y Ba
cerze/ na Bosciot prawdziwy walczyć/
w tym się zgodza; daley nie: A przeto
też się we wśystkim z Lutrem zgadz
cie/ y z Kalwinem; moga oni przysto
nie wasze Confessie/ iako od nauki ich
nie

Luter
niezga =
dra się z
Zusiity

Bacerze
gdzie
zgodni.

Zama
kniemie.

Koniec Confessiey.

nie nierozna / Rusznie chwalić: ale iesli
oni ina / a waszy Ministrowie ina por-
rza / w swa kazdy; tedyc zaiste nieprys-
stoi, od tych brać pochwalenie / ktorzy
sie ani sami z soba, ani z wasza ta Con-
fess. a niezgadzaja. Nieprzystoynne te-
dy cho jest swiadectiono / y ta chwala;
gdzie kto moie Wiare chwali; a sam id
na wierzy. Jesli moia Wiara jest do-
bra; zemna; trzymay; a iesli sie niepo-
doba; ciemni ja chwalisz? Tom ja ch-
ciat przed rzecia przetozyć / okota Kon-
ca y Pociatku tey Confessiey: aby sie
mogt domyslac kazdy / co jest w tym
posrzodku; gdzie tak dobry jest Pociat-
tek y Koniec. Ku rzeczy in; przystap-
iac / na tym porzadku te Odpowiedz
postanowie: abym naprzod summe Ar-
tykutow waszych porzadnie okazat; a
potym / w duchu cichosci / prawde mi-
luic / a Pana Boga sie boiac / na ka-
da rzecz z osobna odpowiedziat. wy
(proszę) pilnie kazda rzecz obaczajcie;
a bez affektorow wszelkich / prawde v sie-
bie wwarzajcie. Abowiem idzie nam o
rzecz niemata; o Zbawienie; tu / po-
zi

Sposob
y porza-
dek tey
Odpow-
iedzi.

Przedmowa I.

po ki jest czas / trzeba sie nam obaczyc;
po smierci / albo tam / albo sam / na
wieki. Uzi do Artykutow przysta-
pie / trzeba jest odkryc bledy Przed-
mow waszych / y statecznie kazda rzecz
odprawic.

Odpowiedz na pierwsza

6.

Przedmowe.

Napierwszy blad w Przedmowie
waszey / Bracia mili / ten naya
duic; iakoby teraz Pan Bog zeslac
mial nauke prawdziwa swietey Ewange-
ley / do Brolestwa Polskiego.

1 blad.

Abowiem / Bracia mili / zstato sie
to w polsce przed 600 lat / Roku Bo-
zego 965; gdy Kiazę Polskie Mieczys-
law / corted Boleslaw Kiazęcia Cies-
kiego Dabrowke / tym sposobem poiat
sobie zone: aby nauke prawdziwa S.
Ewangeliey, z Dabrowka wespotek
pryziat. iakoz za niego / wedug pewne-
go opisania Kronik Polskich / w tak-
wey powadze S. Ewangelia byta: i;
ludzie Rycerscy / gdy ja miano spiewac
przy bliwa.

1 Biedy
Ewan =
gelia od
polakow
pryziet.
1 Dow.

Pierw =
szch Po-
lakow
chuc oso-
przy bliwa.

Przedmowa 1.

przy Misy do potowice mieczow swo-
ich dobywali; bedac zawse gotowi, do
swych ia gardl brenic. Prawda jest /
jez oni nieprzyieli tey nowoy Ewange-
lii / ktora sie wy teraz dármo chelpi-
cie: ale przyieli Ewangelia Aposto-
la / od Apostotow swietemu Roscio-
towi Powsechnemu porzadnie podar-
na. Abowiem te Ewangelia / y cho iey
rozumienie / Polacy przyieli / y podzi-
 dzien chowaiá; ktora od Piotra S.
Pawla / iednego dnia w Rzymie dla
Pana Christa zabitych / wzial byl Jan
Papiez trzynasty: y ktora tej niedlugó
potym S. mity Woyciech / Arcybiskup
y nas Gniezniński / nietylko nauka zb-
wienna / ale y Mieczeniſtwem podtwier-
dził; Roku Pańskiego 997. Co to by-
ta za swieta ná on czas Ewangelia /
sam Pan Bog racyl okazac; gdy M-
czeniſka swego S. Woyciecha / w p-
siech dla Pana Christusa zabitego / po-
wonymi cudami swymi pochwalit. Ab-
bowiem / Bracia mili / ni ten iest ch-
walebnym / kto sam siebie zaleca; ale
ten / ktorego Pan Bog zaleca: tak mo-
wi S.

Tchora
Ewange-
lia Pola-
cy przyie-
li.

S. Woy-
ciech.

Przedmowa 1.

wi S. Pawel; 2 Cor. 10. Znak / y iákoż Boga
by summe tey Swietey Ewangeliey / rodzica /
tenie wielebny Biskup y Miecennik Pielſo-
Woyciech Swiety / Polakom swoim la-
mitym, w swoy Piosnce zostawil: w kto-
rey on / co Boze iest / Bogu daie; a co
Swietych / Swietym. Chceſ / bracie
mity / od S. Woyciecha ſteſeć / o Pa-
nie Christusie; oproci ktorego Wiary /
żaden zbawion niebywa: naydnieſ ia /
w tych Wierszach iego Piosnki:

Narodził sie, nas dla, Syn Boży: w To prze-
to wierzay / Cito wiecie i bożny; i; Bog pisano z
lud / przez swoy trud / odiał Dyablu exempla-
stroja. rza / ktory
i est w

Przydał nam zdrowia wiecine: Stał Bosciele
roſte ſkował Pielſielnego: śmierć pod: Gnieſ-
iat: wspominał cztowieka pierwe. neſkim;
Tenie trudy cierpiat bezmierne: iez tak iáko
ſejeć był nieprzyſpiat za wierne / ale; tam ſtoir.
sam Bog zmartwychwſtat.

Li ſrebre / ni złotem / nas Dyablu
odkupit: ſwa moca zaſtapił: ciebie
dla / Cito wiecie / dat Bog przyetoć
ſobie / boſ / rece / nodze obie: Brev
ſwieta ſłá; boſ / na zbawienie tobie
C Styſyſ;

Przedmowa 1.

Styszyś; co Pan dla ciebie uczynił / y
co cierpiat; coj też / Ciotwiecie / ty maś
czynić; abys iego Miłki pojętkow był
uciesnieniem? Stuchaj daley S. Woyc
ciecha:

Wierze w to / Ciotwiecie: iż Jezu
Christ prawe, cierpiat za nas rany;
swo święta Krew przelat / za nas
Chrzescijany.

Wwierzyłeś y Okrzciłeś sie: coj daley?
Iesczej sie bdziesz grzechem plugawil /
od grzechow omyty? niebedzieszie Pa
na Boga mitował / za te iego dobro
dziejstwa? S. Woyciech tak do cie
bie mowi:

Już nam ciás, godzina / grzechow sie
kaiaci / Bogu chwale daci / ze wszytk
imi bitami iego mitowaci.

Na świecie o cobyś miał prosić / nau
czył cie y S. Woyciech / tak śpiewaie
do Pana Boga:

Day na świecie zbożny pobyt; po iys
wocie, Karłki przebyt: Kyrie eleyson.
A Panna Marya z Swietymi, co ma
czynić?

Maria, dziewico / prośi Syna two
go, Krol

Przedmowa 2.

go, Krola Niebieskiego; aby nas wa
chowat ode wšego złego.

Wšyscy Swieci proście; nas grzesne
wspomoście: byśmy z wami byli / Jes
su Christa chwalili.

Tedy podobno Swieci nam Niebo
dawali; a nie Pan Bog: nie / Bracie
mity: co Bogu / to Bogu; co Swie
tym / to Swietym. Swieci sie modla /
z Mitosci; Pan Bog daie / z Mitosiera
dzia: dla ciego / tak daley śpiewamy:
Tegoż nas domiesci / Jezu Chryste mi
ty: byśmy z toba byli; gdzie sie nam
raduia wszytkie Niebieskie śity.

Amen / amen / amen / amen / amen /
amen / amen; tak Bog day: byśmy
posli wszyscy w Ray; gdzie kroluia
Angeli.

Tac jest y była mitych Polakow na
sych stara Apostolska Ewangelia: ta
kowa Ewangelia / ktora Kosciot po
rękach sobie podawat / y ktorey Swie
ty Woyciech uczył / starzy Polacy przy
teli: ta oni tak barzo mitowali; że y gar
dła dla niey dać, byli gotowymi: a ku
pocytaniu przeciw nieprzyiacielom swo
im po

Przedmowa I.

im postępując / te Boga Rodzicą na-
bojnie śpiewali. Nie tylko w jednej
Polsce ta była Ewangelia; ale we ws-
zystkim Chrześcijaństwie: nowey E-
wangeliey Ministrów waszych, przed
stem y kilka lat, nigdzie nie słychać by-
to; ta nasza była Powołana / po ws-
zystkim świecie, z sprawey Boży rozsia-
na. Niemożesz też to się zgodzić / ani
pismem / ani rozumem; aby ostatecz-
nego tego z tego wieku / którego ci nowa
Ewangeliey nastali / w tej swej Ewan-
geliey między sobą różni / miała się pra-
wa Ewangelia rozmnożyć. Usilił
Jesús Chrystus wylat za nas swą Krew
nadroższą; według Dawida Proroka /
tylko w Żydostwie był znany Pan
Bog: ale gdy rościagnął swe ręce, na
Krzyżu świętym / świat wszystkim tu so-
bie miłościwie gárnać; już od onego
czasu / na wszystkim świat głos wyszedł
Apostolski: już od wschodu, do zachodu
du Stońca / imię Bożkie jest chwale-
bne. Mówił Bog Ociec do Syna swo-
go / w Psalmie wtórym: Proś mnie / a
dam tobie narody ludzkie, Dziedzicem
twoim /

Czas ro-
zmnażać
nia E-
wange-
liey.

Psalm. 75

Ps. 18. 112.

Przedmowa I.

twoje / y dzierżawę twoją, granice zje-
mie. Proś o to sam Pan Jesus / w Ja-
nua S. w Cap. 17. Słysz: wysłuchaj
tedy jest / według swej woli / od
Ojca swego namilśnego. Przeto w Psal.
21 / o Panie Chrystusie napisanym / ta-
kowie masz świadectwo: Nawróć się
do Pana wszystkie granice ziemi; y bez-
da pokłon czynić przed oblicznością ie-
go / wszystkie narody ludzkie: Bowiem
Państwo jest Królestwo; y on będzie pa-
nował nad narodem ludzkim. Na te
Proroctkie słowa (abyście rzecę lepiej
obaczili) stary Doktor Augustyn S.
tak napisał / do waszej iakoby Księ-
życi czyniac: Co powie daś / Kacierz?
zaptana / Ktora dał Pan Christus / nie
jest zaptana okragu ziemi? Iali sama
Afryka (Iali sama Czysta / albo Cies-
miecka, ziemia) jest odkupiona? y nie
śmiesz mówić: że wszystkim świat jest
odkupiony; ale zginał? a Ktoś naiechał
Pana Chrysta; aby swoje rzecę wpuścił?
Oto (mówi Prorok Dawid) wspom-
nia / y nawróć się do Pana / wszystkie
granice ziemi. Gdyby był mówił; gra-
nice zje-
C iij

Hebr. 5.

Rosciol
po wszy-
m świecie
rozsy-
rzał się.

Przedmowa i.

nice ziemie: a nie mowil; Wszytkie granice ziemie: mogliby byli mowic Kacerze; Oto my tez mamy swoje granice ziemie i c. Wszytkie granice ziemie / rzekt Prorok / o Kacerzu: Wszytkie rzekt. A ktoredyz mi sie wywiklast; a bys vsedt tey gadki: i c. Ale podobno niestuchajac tego Proroctwa pilno. A zaż ieden jest ten Wierz; Nawroca sie do niego wszytkie granice ziemie: jest y drugi / y trzeci i c. wyiszej opisany.

To Augustyn S. daie tam swiadece two Ewangeliy / za razem po Miec De Tem. Pańskie na wszytek świat rozsyroz pore. ney / y iakoby ze krwie tego (co na innym w Káu: tez mieściu pięknie przypomina) rozsiad ce Chize: ney: na ten ostateczny czas, rozsiewa scianina nie S. Ewangeliy ciagnac niemoze Lic. 84. cie. Pisina tez Proroctwie iasniej pro rokowały o Pańskim Rosciele; ktory po Miece tego, na wszytkim swiecie miał być; niżli o Panie samym Chrystusie. czego thei / v S. Augustyna, na Psalm 30 / naydzieś pewna przyczynę. Wszyscy / (mowi) ktorzy po mieścach y cięscich czynili Kacerstwa / wiedzie li to

Przedmowa i.

20

li to w Pismie Bozym: ze Rosciot inszy nie jest opowiedziany; iedno po wszytkim swiecie rozsyrozony. Skryciey po Jasnicy: Rosciot Prorocy o Panie Chrystusie / Be swia: niżli o Rosciele; dla tego / mniemam: decrwa: ze wiedzieli w duchu / i ludzie przeciw o Nowe: Rosciotowi mieli sobie kary czynic; o dny: Pana Chrysta niebarzo / ale o Rosciot Rosciote niżli o P. barzo / mieli sie swarzyc i c. Chrystus

Niechce rzeczy iasney syryc: v w sytych starych Doktorow dosyc jest swiadectwa / o Ewangeliy po swiecie rozsyrozony, wnet po smierci Pańskiej. co tez y Nowy Testament iasnie przypomina. Kazal bowiem Pan Jesus Mar. ult. powiedac Ewangelia; po wszytkim swiecie: przypomniał to, przy rozlaniu Mat. 26. oney masci / w domu Symonowym: Kazal poczac o sobie swiadczyć Aposto AA. 1. tom / naprzod w Jeruzalem, y w Zydostwie; potym w Samaryey; naostatek po wszytkiej ziemi. Pawel tez S. (a bym wiele niemowil) co za Proroctwo przywodzi / Rom. 10; o tym naprostsy wiedza. Przeto y przeciw Pismu / y prze Zama: two Rozumowi / y przeciw pewnym a fniecie C. m. iasnym i bledu.

Przedmowa I.

śaśnym Polskim Historyam, to mówić
cie/ Bracia mili; aby naukę prawd;
wa świętej Ewangeliej teraz p. Bog
zesłał / do Królestwa Polskiego. Pi
simo tej; Damci narody ludzkie (mówi
Bóg Ociec do Syna swego) dziediec
two twoe/ y dzierżawę twoą, granice zie
mie; Rozum to pokazuje; i; Pan Jesus
Krew swą wylał za świat: Historie tej
Polskie/ o przysiętej Ewangeliej/ Pro
ra byta na on czas po wszystkich świecie
jedną/ ta która dziś u nas trwa/ pew
ne daia świadectwo.

2 blad.

2 Blad wafł jest w Przedmowie; gdy
piszecie: Słyszawszy naukę Braci Czeskiej/
poznaliśmy ją być prawdziwą/ doskonałą wo
la Boga / iż jest prawdziwie napisana/ wed
ług świętego Pisma/ starego y nowego Tes
tamentu / y według przykładu pierwszego
Boskiego Chrześcijańskiego.

Podobny przy
klad.

9.

15.

Także wy/ Bracia mili/ to być
wola Boga doskonała/ y według Pisma
świętego / poznali; iako oni Doktoro
wie/ ktorzy chcieli włożyć Obrzezanie
na Chrześcijany/ Pismo S. y wola Bo
ża rozumieli. Obrzesat się Ociec wie
rzących Abraham, z innymi wybranymi
Bożymi;

Przedmowa II.

Bożymi: napisano jest o Obrzezaniu;
Gen 17. Bedzie wam obrzezanie na ciele
waszym przymierzym wieciny. na
przykład Abrahamowi/ y na pismo Bo
żego Testamentu/ tak się oni w on czas
odwoływali; iako y wy teraz / pod ty
miś zaślonaми / Czeskich Braci Cons
fessioa bronicie. Nie iako tam na Apos
tolskim Concilium dekret dane; To a
to widziato się nam / y S. Duchowi:
tak tej na Constantińskim / Bazylyjs
kim/ y teraz na Trydenckim Concilium/
wszystcy Ewangelikowie nowi sprawies
dliwie są osadzeni. Tenci/ Bracie mia
ły/ w Kościele Bożym był zarodek po
rzadek. nie to jest słowo ściśle Boże;
które tobie/ albo mnie/ takie widzi się
być; ale które Duchowi Świętemu/ Du
chowi wszelkiej prawdy / na prawdzi
wym zebraniu Świętych Conciliach/
prawym jest Stowem Bożym. Chęł
pit się też Arius / Macedonius / Ne
storius / Eutyches / z innymi Kacerzmi/
Stowem Bożym: a widy nie to / co ci
właśnym swym duchem upornie twier
dzili/ Stowem Bożym było; ale co Co
cilia,

Rozsą
dek pew
ny o pra
wdzie
wam sto
wie Bo
żym.

E y

Przedmowa 1.

eilia, prawym Stowem Bożym być;
prawie wytożyli. Tak weymito Conci-
lium Nicejskie / przeciw Ariusowi;
Konstantinopolskie / przeciw Macedo-
niasowi; Efezyńskie / przeciw Nesto-
riusowi; Chalcedońskie / przeciw Eus-
tychesowi. 10.

3 blad. 3 Stad jest / 3 strony Ministrów wo-
łych; których macie za wierne Nauczyciele /
Mini = za prawdziwe Ministry y Dost. Pana Chri-
strowie stusowe / za Pasterze y Opiekuny wierne
Braciey swoich dusz.

Abowiem takowymi ci sa Klanczy-
cielmi; iakowym byl Alexander, y Hy-
1 Tim. 1. menaeus; ktore Pawel S. oddal Szat-
tanowi; aby sie ztorzeczyć nie mogli.
Szwankowali oni w Wierze; y dla tego
byli od Apostota Kleci; wy także / dla
teyże przyczyny / od Kosciota Aposto-
lskiego nosicie na sobie Anathema.

4 blad; 4 Stad wasz ten jest: je Wasze Con-
fessiey dobre swiadectwo daja / Wergerius/
Luter / Melancthon / Bucerus / Fabricius /
Balwin / y Musculus / pobożni (iako wy
miemicie) y nauczani meżowie / także y Bro-
lewieckie Collegium.

Swid = Byście byli powiedzieli; je waszey
decrwa Confes-
dobie,

Przedmowa 1.

Confessiey dobre swiadectwo daja /
Trenuens / Cyprianus / Hilarinus / Am-
brosius / Hieronymus / Augustynus / y
Chrysostomus / swietci y dawni y Duchą
S. pełni Męczennicy a Doktorowie;
także y Powsechnie ktore Concilium:
bytoby to swiadectwo / y wsech Chrze-
scijanow / swiete a powazne. ale gdy
nam przekładacie tych swiadectwo; kto-
rzy sie wydzielili od Powsechnosci / a
nowe sobie Wiarypo kaciech y po stro-
nach poczynili: y nas / y y kazdego ba-
cznego / to swiadectwo jest nieciemne.
Powiedziało sie też o tym, na począ-
tku, Byrzey: na ten czas obaćciecie

5 Stad wasz / zaiste niemały: Pory / 5 blad;
(mowicie) pokiby nam co lepszego a grun-
towniejszego z Pisma S. okazano niebyło / Confes-
Confessia te bedziemy dzierzć: przez ktora-
smy / tu prawdziwey nauce Bożey y Chrze-
scijańskiej / przystapili.

Pytam was tu / a pilno pytam / Brá-
cia mili: mali ta Confessia wasza pra-
wdziwe Stowo Boze? iesli ma; iako
twierdzicie: godziś sie od Stowa Bo-
żego kiedy odstepować; czyli nie? Kto
by od Stowa Bożego odstepił; Sto-
wu Bo-

Przedmowa 1.

wu Bożemu niewierzy: kto niewierzy
bywa potępion. Wielkać to przeciwność
ność / (Lacinnicy zowią Contradictiā)
w tych dwu Propozycjach waszych:

Contradi- Przez te Confessia / ku prawdziwej nauce
ctio. Bożej y Chrześcijańskiej / przystapiliśmy:

Pory / po koby nam co lepszego a grunto-
wiejszego z Pisma świętego okazano niebyło /
bedziemy trzymać.

Tuż tedy / jeśli wam co lepszego oka-
ża Luterani / albo Sakramentarze /
albo Nowochrześcijanie / albo Troyboja-
nie / albo Obrzeżañcy / albo inni wiek-
dziejowskiego odmiennego nowi Dok-
torowie: odstapicieś od waszej Confes-
siei; czyli nie? Jeśli odstapicie: od pra-
wdziwej nauki Bożkiej a Chrześcijań-
skiej odstapicie. Abowiem mówicie;

Przez te Confessia / ku prawdziwej nauce
Bożej y Chrześcijańskiej / przystapiliśmy.

A żebyście byli gotowi odstapic; po-
świadczenie tego / y w Zamknięciu tej
Confessiei waszej / tymi słowy:

A wśakoż iednak przedsię na swej rzeczy
nieustępnie a wporne nie stoia / a nigdy nie-
stali: y o wśem jeśli by takie gdzie przy czym
niezrozumienie się znalazło / a istimi dowody
z Pisma świętych Chrześcijańskich / w duchu
ciężkości

Przedmowa 2.

ciężkości im wskazano było / gotowi są (iakoż y
są wżdy bywali) z wważaniem / a z istym po-
znaniem prawdy / lepszę naučenje z wielką
wdzięcznością przyjąć / y skutecznie radzi na-

Wiem y widzę / Bracia mi (prawi-

li: co mówicie / y czynicie: stateczność

tey nowey Ewangeliei waszej okazuje

cie: powieścione Pana Gierzego / za-

enego Książęcia Saskiego / potwierdza

cie; który o sąsiadach swych Wytem-
berczykach / często mówił: Wiem / co

tego roku trzymają w Witembergu; co przez rok będą wierzyć / niewiem.

Abowiem w tej Confessiei waszej / Br-

acia Czescy daleko się odstrzelili (co na
swych miejscach pokazuje) od Jana Hus-

sa. Wiary swoiey Oycy: wieleście wy

tuż z nimi przyieli od Luteranow: wie-

leście odmiénili / y po dziś dzień odmie-

niacie: aleć Stowo Boże / jeśli praw-

dziwe jest przywas / niemiatoby nigdy

od was być odmiéniane. Boć cho nie

Grammatika jest / ani też Dyalektyka; fiac nie-

ktora może na każdy rok / bez narusze-
nego zbawienia / odmiéniać. Zaiste /
Bracia mili / w rzeczach zbawiennych /
których nas uczy Stowo Boże / nietylko
baniam

Ewán-
geliej no-
wey sta-
teczność.

Zacna
powieść
a powa-
żna.

Confes-
siai nie-
mają być
odmien-
ne.

Przedmowa i.

II.

ba nam być trzcina; mocna chu mamy trwać opoka. A przeto lepięby do tego Słowa Boiego przystąpić; które / w ustawiczym waszych Ewangeli / kow odmienniamu / v nas nie jest odmiennia. Wielkać jest różność a znacina / on jest Duchem Boiym; a nie Boiym: on jest Duchem pokoiu / zgody / iedności / statości; ten mnoży niepokoi / okazywie nie iedność / kazi zgodę / wiecznym jest niestarkiem. Jesli niechciecie być Trzcina / a niemylic się na prawym Słowie Boiym: radzie / w ciias od Cieskiej Confessey odstapćcie; a do Wiary Kosciota Powstecznego przystanćcie. Zład wyszedł / iestescie odmiennymi; do tad się wroćciwł / będziecie w Wierze starymi: inaczej / trudno jest a niepodobno: rzeć to sama (iesli rozum macie) Paidy dzień / im daley tym znaczniej / wam pokazuje.

6 blad.

6 Blad was / Rzeczypospolitey bierzby załkodit: gdyby kto tak niebacznie; barwienia swego szuka; iako wy ciy nicie. Zrećcie wy Naisnięszemu naszemu Panu, Krolowi Polskiemu, iakoby zbawienia waszego / przez przy-

Przedmowa i.

iecie tej waszej Confessey: a ia to wam zapewne powiadam: ie gdyby Krol iesgo III. (co / za tasta Boja / w Polsce mgdy niebedzie) nieczył wasze te / ale ktorasłowiek nowa Luterska, albo wa Wiad Sakramentarska / Auspurkska albo Tyragina garmiska / Confesja przyiat; zbuzenie Rzeczypospolitey / y wywrocenie Rorony Polskiej / wnetby z tad wrosto. co (oproc iasney Cieskiej Historyey) zas cny a wciomy ciowiek, Stanisław Oriechowiski, w swoich wam demonstruje Dialogach. Pisecie też przy tym;

Ze tych czasow niebezpiecznych / różności a rosterki / okoto przednieyszych Artykulow Wiad Rostyr = ry wszeły sie.

Kow dha

Tak iest / Bracia mili; iako mowicie: okoto przednieyszych Artykulow Wiary / wszeły sie dziś wielkie różności a rosterki. Jest ieden Artykut Kreda Apostolskiego: Wierze w Jesu Chry = sta / Syna Boiego iedynego / Pana nas w Jesu = fiego. Rtho wierzy w Jesu Christa; Christa = ma wierzyć y Panu Christusowi. 10an. 3. Abowiem kto niewierzy temu; gniew Boiy nad nim wiści. Gdy tedy okoto tych trzech słow Pana Christusowych;

dofc =

Koto wiad

ry. pra =

mda.

Rozności
o trzy
słowa.

Przedmowa 1.

To jest cięto moje ; sa dziś wielkie roz-
ności a rostyrtki: okoto onego Artyku-
lu ; Wierzyć w Chrystusa / Wierzyć y
Chrystusowi; rozności sa y niezgody, ale
gdzie : y Ewangelikow waszych ; nie y
naszych Powsechnikow . Swarście się
wy ; iako chcecie : wyktadacie po nowo-
mu ; iako się głowkam waszych Mini-
strow widzi : my po staremu iedno mo-
wimy ; a Pana Jesu Chrysta / pod oso-
bami Chleba y Wina / Boga y Cielowie-
ka prawdziwego, chwalamy ; według
porządku Kaptana Melchisedeka / of-
iארuujemy ; a ofiarowanego Baranka
na ostatek pożywamy. Tak też w innych
głównych Artykulach / czyńcie wy roz-
ności a rostyrtki ; ktore pewnie / od Ro-
sciota Powsechnego wystąpieni / a ied-
nego Pastyrza niemających / zawždy mu-
ście czynić : my święta zgoda / święta
stateść / święta stateczność / pod ie-
dnym na świecie widomym Pastyrzem /
od Pana Chrysta postanowionym / cho-
wać będziemy. Prawda tedy to jest
ista ; ie dziś / gdy co głowa, to rozum /
co Zbor, to Wiara / rozności w Wie-
rze

Przedmowa 1.

rze a rostyrtkow jest dosyć ; ale niedługo
zajście wpadłiscie w Bład

7. Chcecie iaby Krol Polski testawem y 7 b'ad.
miłosierdnym obrońcą być raczył Confessiey
waszey / dla roszkowania Bożego / y odplaiy
wiecznego żywota.

Goście co Pan Bog roszkował Krolo 12.
wi Polskiemu ; aby waszey Braciey Cō Krol kro-
fessiey bronił ; mać on roszkowanie / oko- ra Con-
to bromienia y chowania Confessiey ; a fessia wś
le od Kaptana Porzadnego wysłatey ; nienbro-
okoto waszych Kaptanow / ktorzy na-
stali Chore Datan y Abiron sa Kā-
plany / inże ma roszkowanie. Bo tak jest
napisano / Deuter. 17. Gdy Krol wsta-
dzie na stolicy Krolestwa swego ; wys-
piše sobie Zakon Boży / wziawszy exem-
plar od Kaptanow pokolemia Lewi.
18. Widziś tu Zakon Boży / wysłaty od
porzadne Kaptanstwa Lewickie^o : słu-
chay na wasze Kaptany sroga / ktorą
Krol winien iścić / sentencja , tamże
napisana : Jest w ciym (mowi P. Bog
przez Moyesza) będzie miał trudny
a waspliwý rozsadek 18. id. do Kaptan-
now rodzaju Lewi / y do Sądzięgo na
on czas

Przedmowa 1.

on czas bedacego : od nich sie bedzie
dowiadował. Ktory rozsada tobie sa-
du prawde : y weymy / cokolwiek po-
wiedza. 2c. A ktoby sie pyknił / niech-
cać słuchać Kaptanńskiego rozkazania /
ktory na ten czas słyszy Pana Boga
twemu; z Dekretu Sediego vmrze oń
ciłowiek / y zgładzi się z ludu Izrael-
skiego : a wszystkie lud słysząc / będzie się
bał. aby porym żaden nienadymat się
pycha. To tam jest rozkazanie Boże /
na pyśne haeretyki. Sa teraz ciasy
rostrykow a rozności (takosci wysami-
niedawno wyznali) pełne / około prze-
dnieyszych Artykułow Wiary : Ktoż ma-
nam weyjnić zgodę / y okazać sadu pra-
wde : a zanie Kaptani porządni : nie
Piotr Apostoł / Namiaszek Pański /
z swym Senatem / y z Powsechnym
Concilium : A iesliż kto niechce słu-
chać rozkazania Kaptanńskiego ; Kto-
go Pan Bóg tu słubię Kosciola swo-
go przetożyt : iuż Erekucya czynić na-
d tym ciłowiekem hardym / swoy rozum
nad zrozamienie Kosciola Powsech-
nego przenoszącym / przystoyny Sedzia
czynić

Licz. 11.

Przedmowa 2.

czynić winien. co gdy weyjni; w ten czas
będzie miał odpłatę wiecznego żywo-
ta : a iesliby nieczynił; czego innego trze-
ba się iemu obawiać.

Tylko ; o niewielkiey Przedmowie
wafey ; wśakże niemato Bledow wo-
bie mającey : przystąpmy też do Przed-
mowy Braci wafey Cieskiej : na ktora
trotko odpowiedziawşy / rzecz same
przed się weźmiemy.

Odpowiedź na Przedmo- wę Braci Czeskiej.

13.

NApzod co się tycze imienia tych
ludzi / Ktore zowią Bracia ; ia o-
co / iako ktora Sektezwać / nie-
chce się swarzyć. Imiona dane bywa-
ją / dla ludzi rozeznania ; wśakże iednak
z iakiey pewney własności. Mnie się
da ; ieby ich nasłusznicy zwąc zhasita-
mi : iż od Jana Hussa / Ktorego y za-
ciennika mata / niegdy wysli. acitola-
wiel iuż od niego (co się na swych mie-
scach okaze) barzo odstąpił ; a z Lu-
cerany /

Imie
Braci
Czeskiej.

Hasita.

D i j cerany /

Przedmowa 2.

terany / y 3 Sakramentarzmi / y 3 Wo-
wokrzeńcy nieco / iasnie sie pomeśa-
li. Podobno bacia to sami do siebie : y
dla tego, imieniem pospolitym / a z Pi-
smá S. wyietym / Bracia sie zowia. Bo
tak Kacerze zwykli zawidy czynić : y sa-
mi sie z soba niezgadzaia ; y Kacerstwa
swoie Pismem pokrywaia. Od Hussa
tedy / Hussitae ci Bracia posli : (co
na końcu potaje) Pikart / po Husie /
plugawa Sekte Adamitow znovit ;
Waldenses / ktore tej zowia Pauperes
de Lugduno / przed ceterzy sta lat nas-
stali, y vstali. Niech tedy beda / cym
chca / zwani : Boze day to ; by prawdy
w Bracia nasza / w iednym Kościele
Powszechnym / z nami byli ; a tak tej / a
nie inak / Bracia Pana Chrystusowa
zostali. Abowiem zaiste myla sie bar-
zo / z pewnym wypadkiem zbawienia swo-
go / na tym : ie Ministri swoje / za pra-
we Posly Chrystusowe mata ; ie ich
nauke / Zbawienym cysnym slowem
Bozym zowia ; ie sie iedney Sekty z Pa-
wlem S. Apostotem cymia ; ie siebie y
swa iednotę. nie błedną być y nie Ka-
cersta

Pikart.

Walden-
ses.

Bracia.

O Pismie S. Artykul 1.

cersta mienia. co ie oni sama tylko
swa powiescia twierdza ; y dosyc sie uzi-
przy pierowsy Przedmowie / o tym mo-
wilo : dla tego tej ia nie beda. na tym
mieyscu dnuer sie bawit. Abowiem y
okolo Cerkwie swietey Pospolitey / w
ktorey oni iadnym obyciaiem nie sa /
na swym mieyscu gadać bedziemy. do
rzeczy samey / przy ktorey każda rzecz
rostrzańniemy / uzi przystąpmy ; a opus-
scimy zalecania słowne / ktorych każ-
demu Haeretykowi dostaie / o Artyku-
lach gadamy. Sposob y droga tego Sposob
gadania, ta bednie : naprzod samme tey / Od
Artykulu każdego / nie nie opuszcza powie-
cie wypisć : potym na każda rzecz z o-
sobną / słusną a Chrześcijąńską dam
Odpowiedz. Artykuly

Artykulu 1 Summa.

Artykul waś pierowsy / Bracia
mili / to stanowi ; co o Pismie Bo-
zym / a co chej o pisanii Dokto-
row swietych / ma być wierzone.

1. Pisma swiete w tym stanowicie : ie sa is-
prawdywe / wiary godne ; z ktorymi żadne

Pámie-
tay / Chy-
telnu

O Piśmie Świątym

miły: że Piśmnia ludzkie zrownać niemożę/ ale wstę-
w Sum- powaść, iako ludzkie Bostim, muszą.
mie tych 11. Te Piśmnia święte powiadaćie być cała
Artyku- Biblia/ starego y nowego Zakonu/ porzą-
kow/ nie dnie od Oycow przyniete/ albo Kanonizowa-
moie są 111. Przyczyny tego/ czemu Piśmnia S. (ne-
słowa 2 mnia być iste dające dwie: 1. że są Duch-
ale z Con S. nadochnione/ 2. przez wsta Świątych ma-
fessier wione/ pisane/ y cudami a znamionami w otwie-
Ruffi- dzione: 2. że są iawne/ a barzo iste y nado-
tow wy- stonalne/ oświadczenie y oznaymienie obia-
sac. wioney woley Bofey.

111. Przy tych dwu przyczynach/ włożyli-
ście Propositie: 1. że Duch S. sam wyro-
zumienie a prawde ich w Cerkwi/ iako raczy/
otwiera/ a zwlaścją wzbudzać a dawać
wierne słufelniki. 2. że bez Piśm S. nie-
ma żadney znaiomosci zbawienney/ ani
wiary/ ani przystępu ku Panu Bogu. 3. że
nie w nich zupełnie a cale zamyska wszystko to/
zład Wiary pochodzi/ a czegożkolwiek ku
nauce y sprawowaniu Cerkwie Świątey/ po-
spolicie użę osobliwre/ okolo zrzadzone^o zba-
wienia potrzeba jest. 4. że są wybornym
Duchą S. misterstwem/ nad ktore ani in-
giel z nieba pewnieyşego przynieść niemo-
że: a by też y co przyniosł/ wierzono mu być
niema. 5. że wiara o Piśmniech świętych/ że
są Bogiem nadochnione/ jest słufelny począ-
tek nab. ż. hstwa a Wiary Chrześciańskiej.
6. że ie każdy w wielkiej poważności mieć
ma/

Artykuł 1.

ma/ onemu ciele w wstę wierzę/ ono sobie
czuć/ nauk zbawiennech z niego nabywać/
im się rządzić a spracować/ a nawiecy
Przełożeni a Bieże Cerkwie Świątey. 7. że
w wstę Cerkwiach albo Zborzech Piśm
S. ierkiem/ ktory wstęscy postuchące roz-
miera/ bowa częćne/ zwlaścją Ewangelie
świąte y Epistoly/ podle staradawnego zwys-
czaiu Cerkwie: a z nich wczęćne y nadochnia-
nie albo Kazanie zbawienne/ iako kiedy tes-
go potrzeba być się wzna/ do ludu bowa czę-
y. O Piśmniach Doktorow świątych/ (nion-
ta jest wstę nauka: 1. Piśmnia Doktorow
świątych/ a zwlaścją starych/ są prawe a w-
stęćne mnia być miane/ a ku nauce ludu w-
stęćne. 2. Przyczyna te przestę: w-
stęćne telko w tym/ po ki się z Piśm S. ierwmi
zgadza/ albo im przeciwnie nie jest/ a w czym
y pokad świadectwo dawa Misterstwu pier-
worney Cerkwie Świątey Apostolskiej/ a
od iednomysłności zwolenia iey (dokad iez-
bęże w czystości prawdy stała) nie się nieoda-
chyła. 3. Potwierdzenie cho dwom swia-
decstwem/ Augustyna S. y Sekretrem.

Ta jest summa wstęctey nauki wstę-
fey/ o Piśmniech świątych/ y Doktorow
wstęćnych: my iuz każda rzecz z osobna roz-
strząśnimy: prawde przyymujemy: a
biedę tłumimy.

D iuz

Odpow

O Piśmie Świątym Odpowiedź.

i więcej
pierwsze
go Arty-
kułu.

Odpowiedź na wasze pytanie; co Pismo
Ś. a co ludzkie / zowiecie: ale /
iżecie siemi na to odpowiedzieć
li / y nam te Pisma Ś. opisałi / dobrze
się stało. Abowiem to pokazuje ta z
rzecz; Pisma Ś. są cała Biblia / stare
go y nowego Zakonu / porządnie od Oyców
przyjęte / albo Kanonizowane.
Chwale tu wasz postępek; iżecie to / o
cym gadamy / naprzód opisać. Abowiem
każde porządne gadanie ma się
pojechać od Definicji; według nauki
porządnych Dialektików. aby to / o cym
się gada / było rozumiane. Gadamy tu
o Piśmie: Pismo jest dwojakie; Święte
y Ludzkie: wy Pismem Ś. zowiecie
cała Biblia / Starego y Nowego Za-
konu / porządnie od Oyców przyjęta /
albo Kanonizowana. za Pełnym Pi-
smem Ś. opisaniem / cokolwiek jest od
proci Biblii / to jest (według was) /
Pismem Ludzkim.

W tym tedy zadajcie się waszy Mi-
nistrowie z nami; (ieśli nie obtudnie /
a nie

Artykuł I.

a nie odmiennie / to pisali) iż wszystkie
Księgi Starego y Nowego Zakonu / po-
rządnie od Oyców przyjęte / są Pismem
Ś. dla czego niebada też przeciwko o-
nym Dekretom Kościelnym: w których
wszystkie Księgi całej Biblii są wtwie-
dzone / poczynawszy od pierwszych Księg
Mojeszkowych / aż do Księg Objawie-
nia Jana Ś. Pamiętajcież na to /
Bracia mili. abyście potem tak / iako
Luter niebacznie czynił / których Księg
nie wyrzucali. Abowiem cała Biblia
porządnie jest od Oyców Ś. y przyjęta /
y Kanonizowana. A tuć ma miejsce ono
świadcstwo Ś. Augustyna; gdzie tak
mowi: *Iabym nie wierzył Ewange-
lii; gdyby mi do tego nie wiodła Po-
wainość Kościoła Powołanego.*
[Ego verò Euangelio non crederem:
nisi me Catholicę Ecclesię commoueret
auctoritas.] A zaiste takci jest. Abowiem
iż Matthaeus Ś. napierw /
potem też inni Ewangelia pisali / nie
żad inąd my wiemy; iedno z świadc-
stwa tego / który zawidy trwa po ws-
zem Chrześcijaństwie / Kościoła Po-
wołanego.

Cała Be-
blia.

Coła E-
pist. Fun-
damenti.
Cap. 5.

O Piśmie Świętym

Pismo postąpiamy. Zda mi się; iście niedosko-
nale opisałi Pismo Święte / y od niego
Pismo Ludzkie niedobrze też wydzieli-
li : a tho dla tychże dwu waszych przy-
ciyn; ktorými cała Biblia wysławia-
cie być Pismem S. co abyście mogli zro-
zumieć : pilnie tej rzeczy przypatrzcie
się. Pytam Ministrów waszych: Kredo
do Apostolskie / także też y Nicenskie /
1 Dowi: jeśli Pismem S. czyli Ludzkim : on-
iuz / według Pisma S. opisanie / mu-
szą mówić : że nie jest Pismem S. obo-
ie ono wyznanie Wiary : (bo nie jest
napisane w Biblii) ale my im tego ja-
dnym obreżaniem pozwolić nie chcemy.

Nowiersznie. a to / za ich też przyczynami. Abowiem
oboie Kredo ono / y od Apostolow po-
dane / y na Koncilium Nicenskim slo-
żone / jest Duch S. nadchmione; y przez
wsta S. jest mówione / pisane / y Cuda-
mi utwierdzone: jest też i równe / a barzo
iste / y nadoskonalsze oznajmienie obja-
wionej woli Bożej. O Apostolech /
aby ich Kredo od Ducha S. niebyło /
żaden nie będzie śmiał mówić : o Ni-
censkim

Artykuł 1.

ceńskim Kredzie także też wszyscy roz-
mienia; oproci; potępionych Arrianow.
Abowiem co się na Koncilium stano-
wi; Duch S. stanowi; a co Duch S. sta-
nowi; iuz to jest święte y doskonałe wo-
li Bożej (iako waszy mówią) oświada-
cie. ponieważ na Koncilium / przy-
stojnie zgromadzonym / one słowa zaw-
żdy miała miejsce; widziato się tak Dns Aft. 15.
chowi s. y nam. O Cudach też / z strony
Koncilium Nicenskiego / pewna tho-
jest; iż przez wiele Świętych ludzi / kto-
rzy ono Kredo trzymali / znaki wielkie
ciynit Pan Bog. Duch zaiste Święty Zmowa-
w tych Kredach, te wiare podał: Duch Zanie.
S. utwierdził / oznajmił : żebyśmy to y
Wyznaniem świętym / y Pismem świę-
tym zwać niemieli; ia żadney przyczy-
ny do tego niewidzi. Jeśli Ludzkie Pismo
to jest; w którym może być fałsz, y obta-
dzenie : a Boskie y Święte / to; w któ-
rym jest ista a pewna Prawda : te dwa
ie Kreda / Apostolskie y Nicenskie /
gdzi są ista a pewna prawda; Boskim
a Świętym są Pismem. A przeto / Bła-
cia mi! / omylili się waszy, na opisanie
Pisma

O Piśmie Świętym

Pismo Świętego / y Bożo: gdy y w
 le inych rzeczy / które w Biblii nie
 napisane / Duch S. perona a iscie w
 16. sciele swym Świętym opisać raczył. a
 sie na swych miejscach wywodzić y ob-
 zować będzie. To obładzenie waszych
 dla tego tu potrzeba odkryć: aby ty
 ticutem / Pismo Ludzkie / ludzi niezna-
 dzili; a ich tej nieumiejętność / w pra-
 wym Opisywaniu wielkich rzeczy / był
 obaczenia. Tak tedy się rzecz ma; y te-
 jest perony a nieomylny rozdział Pi-
 sma: Pismo / albo jest Bożkie; albo Lu-
 dzkie; albo y Bożkie y Ludzkie. Pismo
 Bożkie, jest w całej Biblii; które te-
 dobrze zowiemy y Świętym; a nad to
 re nie perony (gdy bywa dobrze
 rozumiano) być nie może. Pismo Lu-
 dzkie, tych ludzi zowiemy; którzy mogą
 prawdę / y fałsz / pisać: prawdę / z na-
 chnienia Ducha Świętego; fałsz y ob-
 dliwość / z siebie samych: Abowiem
 Psal. 117. każdy człowiek jest kłamec. co o natu-
 rze każdego człowieka / wytłumaczy-
 tał Boża, prawdę wciśca / ma być
 rozumiano. Pod tym Pismem Ludz-
 kiego. kimżamyka się Pisma Doktorów Bo-
 scielnych

Artykuł 1.

scielnych wszystkich. w których co jest
 prawdziwego; od Ducha Prawdy jest:
 a co by tej było obłudliwego; od nich
 samych jest / jako od ludzi. Takie tej o
 Prawach Ludzkich / Cesarzkich / Pol-
 skich / ma być rozumiano; że y prawda /
 y fałsz / w nich być może. A to jest; co
 Augustyn S. piše: Pan Bog (powie-
 da.) mówi przez Proroki: mówi ysty
 swymi / w Ewangelii: mówi y przez
 nas; kiedy Prawdę mowimy. Naosta-
 tet Pismo ono trzecie / którym nazwał
 y Bożkim y Ludzkim / jest Pismo Ro-
 sciota Świętego Powołanego. które
 Ludzkim jest dla tego; że Rosciot jest
 z ludzi; a Bożkim przeto; że ma Ducha
 Bożego, rządzącego swego / Ducha wśle-
 kiej Prawdy. Abowiem o Rosciote
 świadectwo wydawa S. Paweł; że jest
 Słupem y fundamentem Prawdy. A
 ciemuż to Rosciot / który z ludzi jest /
 jest Słupem y gruntem Prawdy; dla te-
 go / Bracie miły; że mu Pan Chrystus
 dał te obietnice / S. Ducha swego / z 10. 14.
 nim zawsze mieszkającego. Pomartyc-
 ius osoby Apostolskie; którym ta wie-
 cjna

In psalm
 34. prope
 finem.

111.
 Pismo y
 Bożkie y
 Ludzkie.

Dowod
 1 Ti. 3.

Wwier
 dzenie z
 10. 14.

O Piśmie Świętym

ciina Obietnica jest wieczniona: ale w
rzedę Apostolskie, do skończenia świata
zawidę trwać. dla której iście obie
tnice swej / też Prawda mówi Pan Je
sus Christus: Kto by nie słuchał Ko
ściota; jest iako poganin. Pismo tedy
Kościelne / za Pismo Święte a Boże
ma być w Chrześcijaństwie miano. A
tu mi patrzaj pilno / Bracie miły: je
nie dla ludzi / ale dla Ducha prawdy /
Kościotowi to dajemy; z którego po
radku y Obiecania Pana Jesu Chri
sta / y poświadczenia S. Apostota Pa
wła. A żeby wam przytę nie było / Pi
sno Kościelne mieć za Pismo Bożie
rzeci same / a nie słowa / maćie bacz
Prawda; ie zowiecie Pismem Bożym
Pismo Mojżesowe / Izaiaszowe / Ma
thaeusowe / ie: a zowiecie dla tego; ie
jest wola Boża / y oznajmieniem Du
cha Świętego: czemuż też y Pisma Ko
ścielne / w których wola Boża Duch S.
oznajmia / a które ista a pewna są pra
wda / nie będziecie mieć za Pismo Bo
że? Nie o słowa nam idzie; ale o rzec
zowy / Bracie / y ia z tego bede / cała
Bibli

Mat. 18.

Słowia =
zanie.

Dla czego
Kościot
jest pra
wdzi =
wym.

Pismo
Kościel
ne mieć
za Bo
skie / nie
ma być
przytę.
1 Dow.

Artykuł 1.

Biblia Pismem Bożym: zowemy Pi
sno Kościelne Pismem Kościelnym:
zgadzamy się w słowach; y rzeczy mi po
zwolic muszę. Gdy cie spytam; Wier
zysz Pismu Świętemu? odpowiesz mi;
Wierze. a gdy spytam; Wierysz Pi
smu Kościelnemu? co mi odpowiesz?
Jeśli rzeciesz; Niewierze: świadectwu
wyśsemu Pawła Świętego / obietnicy
Pana Chrystusowej / y Duchowi S.
radzicy Kościota / nie będziesz wierzył;
a jeśli tym wierzyć masz: tedy y Pismu
Kościelnemu wierzyć masz. Niewie
rzyć ty Pismu S. dla tego; i jest w
Biblii / od Mojżesa / Matthaeusa.
ie. napisane: ale / i od Ducha Święte
go wypłynęło. tak że też nie dla tego
masz wierzyć Pismu Kościelnemu; ie
jest w Konciliach napisano / y potym
od Drukarzów drukowano: ale ie od
Ducha Świętego / który Kościot swoj
stupem Prawdy czyni / wyszło. Nie o
Pisanie tedy nam idzie / ani o Persony
ludzkie; ale o wola a sprawę Ducha S.
dla czego / o pierwszych 4 Conciliach
tak trzymaj: iako o 4 Ewangeliach.
Abowiem

2 Dow.

17.

Pismo k
czemu
wierzy
my / y Bo
skie
mu.

3 Dow.
Koncili
lia 4.

O Piśmie Świętym

Abowiem wypisali nam dostatecznie
 Wiare o Trocy Świętej / w Ewan-
 geliach / które a niejasnie opisane : na
 Concilium Niceńskim / Pana Christa
 z Bogiem Oycem iedney Istności ; na
 Konstantinopolskim / Ducha S. z Oy-
 cem y z Synem iednostojnego ; na E-
 phesynskiem / iedne Personę Pana Chri-
 stusowe we dwu Naturach ; a na Chal-
 cedoniskim / dwie Naturze w iedney
 Personie . gdzie potępieni są / Arius /
 Macedonius / Nestorius / y Eutyches .
 Nie na ludzkie tedy ty się oglądamy ;
 ale na Ducha Świętego : nie o ludzką
 nam personę idzie ; ale o Dekret Ducha
 Bożego . Napisał S. Mattheus E-
 wangelia / w ośmi lat po w Niebo w-
 stąpieniu Pańskim : po nim pisali E-
 wangelistowie drudzy ; uczynili Dekret
 Apostołowie w Jeruzalem / na Conci-
 lium swym / około Obrzezania .c. a w-
 iżdy y ten Dekret Apostolski / y Ewan-
 gelia sama / niżli napisane są / były pra-
 wda Ducha Świętego . dla którego Du-
 cha Świętego / Pismo Kościelne ma-
 6 Dow. my mieć za Pismo Bożkie . Abowiem
 Pismo

Artykuł 1.

Pismo Kościelne zawo-
 sie zgadza z
 Pismem Bożym : ieden Duch Boży y
 Pismo Bożkie / y Pismo Kościelne po-
 daje : nie jest Duch S. Duchem niezgo-
 dy ; ale pokoju . Na się radzić y m arz Spółnie
 Powołać Pismo Kościelne Pismem Bo-
 żym . tak jest tak / Bracie mity : zawo-
 dy to z sobą spotęcznie idzie : zawo-
 dy Pismo Kościelne zgadza się z Pismem Bo-
 żym ; a przeciwko jego woli nie czyni-
 to / ani czyni / ani czyni może . Ciemu :
 nie ma Kościół Sprawcy Ducha Świę-
 tego / woli Bożey nigdy nieprzeciwne-
 go : a ma / z obietnice pierwszej Pana
 Christa .c. iedno to nie tworzy / ani mo-
 ży / jest rozładek ; jeśli co / w Pismie Ko-
 ścielnym / przeciwko Pismu Bożemu : sta-
 chać my mamy ; a nie radzić / Ducha
 S. w Kościele . Ty affekty wiedzio-
 ny / nad Ducha S. się wysadzając / mo-
 żesz ; To / w Kościele powołanym /
 jest przeciwko Pismu Bożemu ; ale pokoi-
 mi Chryścjanie / a bez affektów rzecz-
 sadzacy / nie tylko tego niemowia ; ale
 ani myśla . A żeby to dobrze czynili ; be-
 dzieć się to / na swych miejscach / okaz-
 wało ;

Dowod.

Sedzik

Odroś-
nie.

O Piśmie Świętym

rosto: teraz na tym dosyć niechay być
dnie; je Pismo prawdziwego Kościoła
Pana Chrystusowego / który jest Świę-
ty a Powszechny / zgadza się zawsze z
Pismem S. a Bożym. a to / dla iedne-
go Ducha Świętego / y w Piśmie Bo-
żym, y w Piśmie Kościelnym mówia-
cego. którym Duchem Bożym gdy te-
ludzie pisał, Doktorowie święci: Pi-
smo te; ich / dla tego; Ducha Święte-
go / maia być miane za Pismo Boże.

18.
Pismo
Dokto-
row S.

Żm-
nienie
trochę
rozróż-
nia
Pisma

Tak tedy zamykamy / a słoworóżnicę za-
chowamy: Pismo / iedno jest Bożkie y
Święte; drugie, Kościelne; trzecie, Lu-
dzkie. Ludzkie Pismo / to jest, Dokto-
row Kościelnych / albo też Prawo-
rucholwiek ludzkich / w ten czas jest i-
ste a pewne; gdy się zgadza z Pismem
Bożym y Kościelnym: a Kościelne-
ści / od Bożego niemoże być rozne.

¶ Do-
trow z
Kościół
przymu-
amy.
Przeto tu ma miejsce ona krotka a ma-
dra Powieść; Doktory przymujemy
Kościołem: to jest / po-
ty Doktor z nauką Powszechnego Ko-
ścioła; poty tego naukę y jego Pismo /
prawą naukę y prawym Pismem zo-
wiemy.

Artykuł 1.

wiemy. bo ten / je Ciotowiek jest / z bła 1. Dow-
dzić moje: ale Kościół / je ma zawsze
Kładzie Ducha Świętego / nigdy nie-
błędzi. Wielkać to jest / Bracie miły: 2. Dow-
dzić po Artykule Ducha Świętego / wie-
rzyś Kościół; a nie Pismo: iż nie Pi-
sma; ale Kościół / kazał Pan Chris-
tus słuchać. Abowiem Kościół był / 3. Dow-
y być może / bez Pisma: a Pismo jest Xi-
gami nie tylko prawych Chrześcijan;
ale też wszystkich Kacerzów. A który
kiedy haeretyk był; któryby Pismem
swego niepodpierał bledu; iednego nie
nawdziej. Doktory tedy przymujemy 4. Dow-
z Kościołem. iako to w S. Cyprianie, Cyprian
Biskupie y Mieczenniku / iasnie oba-
ciał. Widziato się iemu; aby od ha-
retikow okrzczeni / byli z nowu w Ko-
ściele krzczeni: a to dla tego; je opocz
Kościoła Duch S. dany niebywa. ale
iż Kościół Powszechny tego tak nie-
trzymał: Świętego Cypriana ta nau-
ka, nie jest przyjeta; y owsem wygła-
dżona. Abowiem niebażył on tego; co
przypomina S. Augustyn / in Lib. 5
Cap. 20, de Baptismo; je infa rzecz jest.
Przyczyna
na obla-
dzenia.

¶ ij Sakram

O Piśmie Świątym

„ Sakrament; inſa, ſkutek Sakramen-
tu. Oſcepieniecy mogą mieć Sakra-
menta; gdy ich porządnie z Kościołem
wywają: ale ſkutek a pożytku Sakra-
mentow/ taſki Ducha S. przy Sakra-
mentach/ mieć niemoga. Niemaj też

Zamienienie „ by nie peronieyſzego/ nie beſpiecnieyſze-
go; iedno z Kościołem ſie zgadzać/ y z
Kościołem trzymać: ponieważ y za-
nym Kościelnym Doktorom traſito

**Obtę-
dzenie
Dokto-
row S.
nie jest
Bacera-
stwem.** „ ſie wbiadzić. ale oni/ iako ſkoro zroz-
umieli Porocznego Kościoła wmyſt/
ſwoie mniemanie opuſciwszy/ na Ko-
ścielnym Dekrecie preſtawali: y dla
tego/ iako y S. Cyprian/ Haeretikami
ſtwę. „ niebyli. Abowiem Haeretika czyni/ nie
Do= „ tak Obtędzenie; iako Zatrwardziałość
wod. „ w nauce obtedney. To iuż tak poſtano-
wiony/ okoto perwonoſci Piſma; ie Pi-
ſma Boże/ a po Bożym Kościelne/ ſa
Piſma nieomyſne; a Piſmo Ludzkie,
ma ſie zgadzać z Bożym y z Kościel-
nym: nauczymy ſie tu barzo potrzebney

**Ko-
zbiat rze-
czy ma-
być doſta-
teczny.** „ Preſtrogi. Abowiem kto niedobrze
Dzieli; (co Dialectici Diwidować zo-
wią) ten barzo przedko w Zacerstwo
wchodzi

Artykuł 1.

y w błąd wpadnie. Zabyto była Dia-
uſia: Barwa ieſt, albo Ciarna/ albo
Biała; wiecy nic. także też (co ſie iuż
poſtawiało) zły to ieſt Piſma rozdział:
Piſmo ieſt, iedno Boſkie/ drugie Ludz-
kie; wiecy nic. Okoto opisania rzez Defini-
cyy/ co Definicja zowiemy/ na innym cia też.
mieyſcu przypomnie: Ktorego też tka
pula/ iako Rozdziału/ w porządnym
gadaniu y piſaniu, trzeba preſtrzegać.
Zwyſli ci Nowowiernicy/ gdy ich pra-
wa dochodzimy/ proſty lud tymi ſło-
wy zwodzić: Dialectika y Philoſophia
to ieſt; ale ci zaſte niewiedza/ co mo-
wią. Abowiem kto Dialectyki preſtre-
ga; then porządnie a ſtatecznie każda
rzecz prowadzi. Ktora kto z proſta ga-
ni; Pana ſamego, y Apoſtoly iego ga-
ni. Dialectyka to ieſt/ w Ewangeliay;
Kto ieſt z Bogą; Stow Bożych ſłu-
cha; wy Żydowie/ iſ nie ſłuchacie; Bo-
ga nie ieſcieście. y ono: Każde Krole-
ſtwo/ w ſobie rozdzielone/ bywa ſpuſto-
ſtwe ie. także też y ono: ieſli Dawid
Chryſtuſa zowie Panem ſwym; iakoż
ieſt iego ſynem? Dialectika narabia
K uſ y Pa-

19.

Ep-
cie: 20. Di-
alectice.

1 Dow.

2 Dow.

Otwier-
dzenie.
Ioan. 8.

Matt. 12.

Matt. 22.

O Piśmie Świętym

y Páwet S. na wielu mieyscach; y in-
też w Piśmie S. Apostołowie / Proro-
Dialekti cy. 20. Tām sie ty strzeż / Brácie mity /
ti gdzie Dialektiki; gdzie przeciw Piśmu Świę-
siemamy temu / sádzac sie ná rozumie przyrodzo-
strzedz. nym / Argumentuiesz. iáko / gdy Jan
Kalwin mowi: Żadne^o cztowiek ciá-
to nie iest ná wielu mieyscach: przetoż y
Ciáto Chrystusowe / ktory iest prawdzi-
wy Cztowiek / niemoże być iedno w Nie-
bie. albo / gdyby kto tak Argumento-
wat: Żadna / po porodzeniu / nie iest
Pánna: przeto y Mária niebyta Pán-
na / Syna Bożego porodziwszy. Tuteż
by dać pokoy Dialektice; gdzie rozumie
chcesz skrymować / nádz oznáymienie Pi-
sma Świętego: ále gdy z Piśmá S. po-
rządnie sie rzecy prowadzi / y Piśmem
Bożym wszystko sie dowodzi; trzeba
tám Dialektiki. Powiedziatem iá / Pi-
sma być troiákie; Boskie / Ludzkie / y
Kościelne; wywodtem to / nierozu-
mem przyrodzonym / ále iáśnym á pew-
nym Piśmem Bożym; że Kościół iest
grunttem Prawdy / má Ducha Świę-
tego / Kázat go Pan Chrystus słuchać i-
zá tymi

Artykuł 1.

zá tymi Piśma Dowody porządnymi /
Paźdy bącinymi pozwoli; że Piśma Ko-
ściota prawdziwego / od Ducha praw-
dy pochodzące / są pewne á ište.

Odprawiłem iui dwie cięści / pier-
wszego Artykułu waszego / Bracia mia-
li: iedne / o Bożym y Ludzkim Piśmie;
druga / o całej Biblii: okázatem ich
waszych Ministrów niemate obledis-
wości / ze złego Rozdziálu y Opisania
Piśma pochodzące: teraz do trzeciej
cięści / dla porządnej odpowiedzi / iui
przystąpię. Ciemu Piśma S. są praw-
dliwe i; dwie tego daciecie przytęny: iii część
pierwszej

1. że są Duchem S. nádmionione / przez vs-
ta Świętych mówione / písane / y cudami á
známiony otwierdzone: 2. że są iawne / á
bárzo ište / y nádoskonałsze oświádczenie y os-
znáymienie obiańwiony wolej Bożey. Pisma s.
czemu są
prawdzi-
we.

Dobre są obiedwie przytęny / zgodli-
we z Piśmem Bożym y Kościelnymi: od
naszego Powšechno^o Kościota / ktory
wam wcale podał y zachował Piśmo
S. toście wzięli: my też od was / iáko ná-
še / y przymiemy, y pochwalamy. A iest
nam to záiste bárzo miło: żeście wy i-
ście w tak głębokie Kacerstwa y blu-
E uij nierstwa

O Piśmie Świętym

20.

nierstwa nieprzyšli; w iakich są Lute-
ranowie/ Sakramentarze. ic. Abowi-
om na Cuda y znaki / kthorymi każda
rzeci, ktora jest od Boga, bywa wtwier-
dzona / niewiele daia: y owsem cięsto
troć przeciwko Duchowi S. Boia moc

O zna-
kach &
Cudach/
co rozu-
mieć.

Dowodi

Dyabliu niewstrdliwie przypisuiac / blu-
żnia. Sa Cuda peronym wtwierdzeniem
Pisina Boiego; takie też prawdziwey
nauki Bożkie: Cudami wtwierdził y
Pisino y naukę swa. Mowies: wtwier-
dził Pan sam / y Apostołowie tego: wt-
wierdziłi też w Kościele nauki Ko-
ścielna Święci Doktorowie / Męczennicy /
Spowiednicy / Biskupowie: S. Mikotaj /
Marcin / Woyciech / Seani

Exodi 4.

flaw ic. Wyśłat Pan Bog Moyses
śa; dat mu Rozgę / Znaki czyniaca; wy-
ślany Syn Boży Pan Iesus Christus
na świat / czynił to; czego żaden ci-
wiel czynić niemógł: ten na ostatok A-
postoly swoje rozestawšy / dat im moc,

Matth.

Luce 10.

Mar ult.

Ioan. 3.

wśelkie choroby y niemocy wydrawiać /
Drabelftwa wypedzać / y ymarle wo-
prześć. Przeto pewne są one świadec-
twa Pisma Świętego: Żaden tych Zna-

mlon

Artykuł 1.

mlon czynić niemogie; iedno; kim Pan
Bog jest: Sprawy / ktore ia czynię / te Ioan. 10:
świadectwo wydaia o mnie: Jesli mnie Ioan. 14.
wierzyć niechcecie; Sprawom moim
wierzyć: co iże o Cudach się rozumie;
niemaś nic iasnieyszego. A nie iestci Cudow
rzeci trudna / Diabelskie Cuda od Bo-
skich rozsznać: Boskie Cuda, w Imię Boskich
Boże bywaia czynione; a są ista a pew-
na rzecia: Diabet ani w Imię Boże
czyni; ani pewnie a iście czyni. Żda się
on czynić dziwne rzeczy: żda tylko; ale
nie czyni. bo czynić Cuda / iest, być w
śchmocnym Stworzycielem: tym iż
Beelzebub nie iest; niemogie też nie pra-
wduwie czynić. A przecho przyymies
my cho od was barzo radzi; ie Boskie
rzeczy, Cudami być wtwierdżane, wy-
znawać: wyznawać; według iasne-
go Pisma Świętego / y prawdziwych
(iako się namienilo) Dowodow: pro-
śe was; a byście na to potym pamięta-
li. Abowiem pewnie ta nauka od Bos-
ga iest; ktora P. Bog Cudami potwier-
dził: gdiie kto co nowego przynosi / a mowe
Znaki Bożymi tego niewtwierdża; od Nauki
Boga P. Ch.

Ioan. 10:
Ioan. 14.
Boskich
rozdual
oś Dias
belskich

Żam

Czytaj
Przed

E v

Boga P. Ch.

O Pismie Swietym

Spákie
Matth. 7. Boga cho iście nie test. Czyniac y illi Chrześcjanie Cuda; ktorych Pan niea bedzie chciat znać/na swym Sadzie: ale nie Kacerze. daie to P. Bog wtwieradzeniu prawey Wiary swoiey / y przez 3te Stugi przepowiedzianej: y Judaś, bedac z tym Apostotem/ale nie haeres tikiem/ tak iako ini, Cuda pewnie czy-
Mat. 10. nit. Prawdziwe tedy Cuda, sa pewnym znakiem prawdziwey nauki Boiey / y Poselstwa, od Pana Boga zleconego.

**Zawia-
zanie.** Czwarta część pierwszego Artyku-
lii część
pterwsz- tu, ma w sobie 7 rzeczy: z ktorych jest ta
go Arty- 1: Duch S. sam wyrozumienie a Praw-
ku. de Pism Swietych w Cerkwi/ iako raczy/ os-
2 I. twiera: a zwlaszcza wzbudzaiac a dawaiac
wierne sluzebniki.

Ta Proposycja jest prawdziwa: gdy o prawym Kościele/ albo (iako wy mo-
wicie) Cerkwi/ y o prawych Kościoła
Powszechnego sluzebnikach/ bedzie roz-
zumiana. Abowiem iasne sa słowa Pio-
tra Swietego: i; iako Pismo S. od Du-
cha Swietego jest dane; tak tez od nie-
go bywa wkładane. dla czego y Apo-
stolowie Pisma nierozumieli; aże im P.
Chrystus / iako y dwiema idacym do
Emaus /

Artykuł 1.

Emaus / ich rozum otworzyt. Ale opu-
scilitu Ministrowie waszy rzecz iedne /
bardzo zaiste potrzebna: ktorey sie do-
myslajcie / z onego Murzyna Eunus-
chusa; do ktorego / gdy Izaiaśa Pro-
feta czytali / przystapil Philip pyta-
jac: Rozumiecie / co czytali? Na cho-
on mądrze odpowiedzial: iako ia moge
rozumiec; iesli mi kto nieukaze: Pa-
terzajcie tu / Bracie mity; co sie mowi /
y co sie ch dzieie. Dłachi S. Pismo os-
twiera; ale przez Philippa: oprocz nie-
widomego Nauczyciela Ducha S. ale
Pan Bog widome swe Uczyciele. dla
ktorych / tak Pawel S. pisze: Dat Pan
Chrystus Apostoly / Pasterze / Doktor
ry; ku budowaniu ciała swego ic. Wi-
dzisz tu widzisz porzadek / od Pana sa-
mego uczyniony: dla czego tez jest uczy-
niony; slyszysz. Abowiem dla tego: abyś
sie ty budował; abyś sie niechwiat; a-
byś sie nie dat wiatrom nauk obte-
nych wprowadzić. ic. Pisma tedy S. czytać
możesz; może każdy / y Chrześcjanin / y
Poganin: ale rozumiec go / iesli eho
z tych nieukaze / ktore Pan Chrystus dat
w swym

C Zroz-
umienie
Pisma/
przez Na-
uczyciele
widome.
1 Dow.
Aft. 8.

2 Dow.
Ephes. 4.

Zawia-
zanie.

O Piśmie Świętym

Zamienienie

w swym Kościele / żadnym obyczajem niemożesz. Pierwsza tedy Proposycja waśa, jest niedostateczna; a dla tego / niedostatkale prawdziwa: prawdziwa tak będzie / yż Pismem S. zgodliwa; że Duch S. Pisma Świętego wyrozmienienie y prawdę / iako raczy / w Kościele swym otwiera: a to / przez porządne swe Doktry y Kaznodzieie / które dat w swym Kościele / zwykt czynić. O czym / na końcu tego Artykułu / szyrzej będą gadał.

Bez Pisma jest li zbawienie.

Proposycja waśa 2 ta jest: Bez Pisma S. niemaj żadney znaiomości zbawienney / ani wiary / ani przystępu ku Panu Bogu.

A gdyby wszystkie Biblie spalono; (co podobno Antychryst będzie czynił) albo gdyby Ewangeliey pisane niebyło; zład jebyśmy brali znaiomość zbawienią; zład Wiare / y przystęp ku Panu Bogu: Od Kościoła / Bracie mity: od którego gdy wykład y prawdziwe zrozumienie Pisma, bierzesz; zład znaiomość zbawienią / Wiare nieomylna / y prawdziwy przystęp ku Panu Bogu / weźmiesz: y Cerkiew Kacerstkich nieznay

Artykuł I.

nieznaydziesz nic takiego; tylko słowka piękne / a pod nimi, pewna śmierć wiesz

3 Proposycja: W Pismach S. (czyli. 2 2) zupełnie a całe zamęka się wszystko to / zład wiara pochodzi; a czegożkolwiek tu nauce y sprawowaniu Cerkwie Świętej / pospolicie itez osobliwie / okolo zrzadzonego zbawienia potrzeba jest.

Ta Proposycja, barzo jest omylna: y wiele z tego / w Kościele powszechnym / zawiody broita; y po dziś dzień broi. Wzajem zład wrost był Arius / Mace donius / Nestorius / Eutyches; zład wrośli Luterani / Zwingliani / Sakramentarze / Nowochrześcijcy / Troybożanie. 1 Dow. 2c. Mowicie wy; żeby całe a zupełnie / pospolicie itez osobliwie / wszystko się zamękało w Pismie Świętym 2c. a wżdy nieukazecie Ariusowi tego; 2 Dow.

Syn Boży jest jedney Istności; Oyni też tego / Mace doniusowi; (cem:

Duch Święty jest Bogiem: 2c. antego / Nestoriusowi;

W Panu Chrystusie jest jedną Personi Eutychesowi; (sona:

W p. Chrystusie są dwie Naturze: 2c. ani Nowochrześcijcowi;

Dziakci

O Piśmie Świątym

Dziatki mają być trzecie:
ani bliźniercom S. Trocy niepokaze-
cie tego/całe, zupełnie, y osobliwie na-
pisanego;

Świąta Trocy jest Bog / trzech
Person / iedney Istności.

3 Dow. Jeśli wszystko tak jest w Piśmie; iako
mieniście: iuż nas / którzy Pisma Ko-
ścielne dźierzimy / na ten czas opuścić;
a wy sami / którzy na samym Piśmie prze-
stajecie / z tego całego a osobliwego Pi-
sma / rozsadek y zgodę między różnicami

4 Dow. waszymi czynicie. a gdyż tego ani mo-
żecie dokazać zani kiedy dokazacie: nam

2 Thes. 2. za złe niemieycie; iż słuchamy Pawła s-
nauki; y trzymamy Tradicie / tak pisa-

Phili. 4. ne / iako niepisane: a cokolwiek jest do-
brego / chwalebne / ku ćwiczeniu Chrze-
ścijańskiemu przystoynego / chociaż je-
nie jest napisano; za radą tegoż Aposto-

W Pi-
śmie S. s-
iako jest
wszystko.
tę / barzo radzi trzymamy. Płynąć w
wszystkie Artykuły zbawienne z Pisma
Świątego: ale aby każda rzecz miała
być opisana w nim / zupełnie / całe / y o-
sobliwie; tego trudno dowieść. ponie-
aż sama rzecz okazuje: że ci sami / któ-

5 Dow. rzy na

Artykuł 1.

40

ry na te wasze trzecia Proposycja za-
zwalaia / w Artykulach zbawiennych
tak sa sobie różni; iż ieden drugiego ma
za haeretyka. Rzecz jest tu zbawieniu
napożyteczniejsza / dobrze wierzyć o
Trocy S. Oycu, Synu, y Duchowi
Świątemu / y o Sakramencie Krztu
Świątego: a widy około tego niema
osobliwego opisanja / w Piśmie Bo-
żym. co gdyby było: różnegoby mnie-
mania / o tych rzeczach / niebyto. Kto
trzymać Tradicie / y Pismo Kościelne
przyjmuie; ten krzci dziatki / Niedziele
świeci / w Trocy S. mocnie wierzy:
ale kto się na samym Piśmie S. sadi;
ten / co rok / to nową Wiare trzyma.
iako y Ministrowie waszy od Hussa,
Mistrza swego, daleko iuż odstapili: a
ptatoro niemato / ku zataniu Wiary y
Confessiey swey / od Luteranow, y od
inych (co się pokaze) nabrali. A iż
Pisma tylko S. chcecie: dla tego tam /
dokład ono niechce / nieprzystoynie go
dźigniecie; y gwałtemu wielki czynicie: Text
Przewodzące świadectwo Pawła S.
ad Gal. 1. tymi słowy: Nad Pismo S.
ani od Biał

23.

Drwier
dzienia

Text
Pawła S.

Skazony
ani od Biał

O Piśmie Świętym

ani Angiot z meba pewniestego przy-
mieść niemoże; a by te i y co przynosi /
wierżono mu być meba. ale słowā
Pawła S. i nesa; a Tradiciae Kościo-
ła Bożego potwierdziła: Choćaby
y Angiot z meba (tak on piše) przepo-
wiadał wam Ewangelia / oproci te /
ktoraśiny wam przepowiadali; niech
będzie przeklętym Anathema. y wnet
zasie: Jesliby wam kto kazał / oproci
tego, cofcie wzeli; Anathema niech bę-
dzie. Widzicie / iż niemożi; Co jest na-
pisano: ale mowi; Cośiny kazali wam /

4 Propo-
sicia.

Cofcie od nas wzeli. Przeto the; / w
czwartej Proposiciei / na to metrzbā
nie odpowiadać: a tego / że Pisma S.
sa wybornym Ducha Świętego mister-
stwem / wam nieganiami: tylko o prawe
Pisma Święte^o wrozumienie / okolo
ktorego Duch S. w Kościele powośch-
nym mistrzuie / pilnie was w pominamy.

5 Proposicia: Wiara o Pismiech sła-
tych / że sa Bogiem nādchnione / iest służebny
początek nabożeństwa a wiary Chrześcijań-

Było nabożeństwo / byta y (stic)
Wiara; choćay Pisma niebyto: teraz
iż jest

Artykuł 1.

Ite jest Pismo; Pisma nieganiami / y
owsem w powinowatej weściowości ma-
my: ale z nim do Kościoła / iestli bta-
dżić niechcecie / wam wkażuiemy.

6 Proposicia: Pisma Święte każdy w
wielkiej poważności mieć ma / onemu całe
we wsem wierzyć / ono sobie czytać / nauk
zbawiennych z niego nabymać / im się rzadzić
a sprawować / a nawiecy Przetozeni a Kie-
ża Cerkwie Świętey.

A tu niemaś o co mowić: nie o Pi-
sno nam idzie / ktorzy jedno Pismo ma-
my; ale o prawe Pisma S. zrozumienie.
Możec go czytać każdy Chrześcijański
ciłowiel / y nauk zbawiennych z niego
nabymać: ale tak niechay czyta; żeby so słowā
bie nowych nauk nienabywał. Bo każ Pisma s.
da Nowina / w Kościele niesłychana / niebrac.
y Kościołowi przeciwna / nie iest zbā-
wieniem; ale iest potępieniem. Bierze /
z jednego ziółka / miód pszczoła: bierze /
z tegoż ziółka / pałak. Eto czyta
Pismo; Potora / od Kościoła wykład
biorac; miód zbiera: kto inśe swoje wy-
myślnie wykrety przynosi; iadem, y sie-
bie y drugich zaraza. Przetozonym Ko-
ścielnym / Kaptanom porządnym / wie-
rzyt rzone.

Pismo
Kaptla =
nō zwie-
rzyt rzone.

O Piśmie Świętym

ryzy Pan Bog Pismo swoje: od tych
kazał się go uczyć: y tym go przepowie-
dać kazał: tych kazanych koby nie-
Mat. 14. chał; Pana samego nie-
Mar. 10. 6 potwierdzenie / Chleb rozdawał Pan
Łuca. 9. Jezus, przez ręce Apostolskie: aby lud
pospolitą pamiętał; z cichych rąk chleba
Duchownego ma czekać. A zaiste / i-
kochmy pocieśli od leda kogo / by się nie-
wiem: kąd wyrwał / ten Święty Chleb
Duchowny bracie; w wielką zgardę y nie-
uczciwość / Słowo Boże przyszło: k-
re iednak dla tego / czyie Słowo jest /
z osobliwym pokłonem ma być wspom-
niano. Święty a chwalebny to zwycię-
stwo jest / w Chrześcijaństwie; i-
gdy Ewan-
gelia w Kościele czytają / albo śpiewa-
ją / wszyscy ludzie powstają. A czemu?
ma być y nogi chodzące tych; którzy
pokoy / y dobre zbawienne rzeczy / k-
ma być (mowie) wielka a osobliwa
tych ochechożność; którzy nam Słowo
Boże y Ewangelia przepowiadają.
Mala. 2. Osta Kaptanśkie strzeżę wmiętności
Słowa Bożego: z tych ost / k-
Pan Bog / Zakonu się tego uczyć. Prze-
coż i-
coż i-

Słowo
Boże w
wielkiej
ma być
uczciwo-
ści.

Roma. 10

Mala. 2.

Artykuł 1.

toż jeśli chcecie w ucziwości powinney <sup>Zam-
nienie.</sup>
Pismo S. zachować: niechaj się porzą-
dni Kieja Pismem bawia / y was w Ko-
ściele go nauczają: a ciżowiek Kycer-
ski / według iwyciaiu starych bogoboy-
nych Polaków naszych / niech pilnie
Zboreza Kzemiesnił też, rzemioła sweo
7 Proposicia: w wóych Cerkwiach
(mowie) albo Zborzech Pismo S. i-
kiem / który wszyscy posłuchające rozumieją /
bywa czytane / zwolając Ewangelia Świe-
te / y Epistoly / podle staradawnego zwycz-
u Cerkwie: a z nich uczenie y napominanie
albo kazanie zbawienne / i-
trzeba być się wzna / do ludu bywa czynione.
A w naszym Kościele Powożecznym /
Bracia mili / powiadają Ewangelia /
y Epistoly / y inne Pisma S. tym i-
ciem; który słuchające rozumieją: gdy
tego czas y potrzeba jest. a i-
przy Nfhy bywa / Łacińskim i-
odprawniemy; barzo dobrze czynimi.
Abowiem i-
wsechna; y Kościół także ieden, jest
Powożeczny: tak też y i-
ktorego prawię k-
stwie Kłacia uczy się / obrany jest
S ii wsechny.

25.

Łaciń-
sta Nfha
jest do-
bia.

Dowod.

O Piśmie Świątym

wśzechny. Przeto folgujemy w tym / nie tylko Polakowi; ale też Włochowi / Niemcowi / Węgrzynowi i.e. i.e. gdy przyjdzie do Rosciot / do Ofiary Chrześcijańskiej; nie bez pożytku przyjdzie: a zgoda powszechna / która się przy tej Ofierze nasświetley okazuje / bardzo się

Nie Ła= pocieszy. A co się dotyczyę pospółstwa i zannikom nego / które Łaciny nieumie; temu tak iako „ twie pogodzić. Niepatrzy Pan Bog / pogor= „ Bracie mój miły / na słowa y wsta; ale dżić. „ patrzy na serce y myśli. Gdy ciżowiek prosty słucha Ewangeliey / albo też Epistoty; dosyć mu jest / tym sercem do Pana Boga mówić: Racz dać / mi ty nasz Panie; aby to wszystko / co nam przez Apłostoty y Ewangelisty opowies dać raczyś / we mnie przystoyny owoc

Prosta & ożywito: Amen. Wierz mi że jedno, Ał pokorna men, prostego a pokornego prostaka / Modli= wstęcy vprosi v Pana Boga; niżli na twa / id= uczeńskiego pysnego Doktora doskonał to jest te Epistoty y Ewangeliey zrozumieś ważna. nie. Rozumiat pysny y hardy Pharisaeus Zakon Boży; nierozumiat tak Cel mit iawnogrześny; wysłuchat p. Bog

Prosta

Artykuł 1.

Prosta y prosta / ale pokorna / tego mōd dliwie; one uczone / z Zakonu Bożego mieysce rozmaitych wyiera / wzgardził.

Testescie wy theraz / iakoby Ewa w Ram; niechcecie ieść tego / co wam da no; wolcie tu temu reke wznosić / co wam zakazano: chcecie wiedzieć że y dobre. Ale iakoż będzie mówił ten pro sta / Amen; gdy / co w Rosciote cżyta; i / albo też śpiewaia / nierozumie: Rozumie / Bracie miły / z Kazania Polskiego nauczone: wie / że Epistoty y Ewangelie uczy Wiary / Nadzieie / Miłosci: wie / że potrzeba nietylko wierzyć; ale też z Miłosci dobrze cżnić. przetoż / iż wie y rozumie / tak się Panu Bogu modli: Panie Boże / raczyś nam to dać; Modli= co Wierzyć / Nadziewać się / Miłos= twa pros wać / y Cżnić / w Epistole y w Ewangeliey kaześ. Gdy przyjdzie na rozsadek dobra.

Boży: zaiste rychley pokorna prostota „ zbawi; niżli nadeta umieierność vspira „ wiedliwi. Gdy v nas maia śpiewać Benedictus / Magnificat / Tunc dimittis / po Łacinie; wiedza o tym y Ba by: powstana; vklonia się; z wężciwo

S iij scia słus

Gen. 3.

Spār= cie.

26.

O Piśmie Świątym

Patrz **madre** **prosta** **scia** **stuchaia** : pokornie sie modla : y z
serca, Amen, mowia, na te pokore (ie
sli co niezawadzi) aby Pan Bog nie
miał wyrzucić : iest rzec niepodobna.
1 Pet. 5. Pokornym Pan Bog daie łaskę : py
Luce 1. śnym sie sprzeciwia : pokorne wynosi ;
2 Spór **cie.** pyśne niża. A zładje sie oni tego wciąż :
Vciy sie jeden od drugiego : wciąż y Ka
ptani / na Kazaniu. Gdy czas iest te
go ; wykładamy the wszystkie Piosnki
świete : a gdy ie śpiewaia w Kościele ;
w ten sposób kazemy sie modlić / przy
Benedictus :

Bogu wszechmogacemu
Bądź chwalebne pieńie ;
Który ludu swojemu
Sprawit odkupienie. **2c.**
a przy Magnificat / tym sposobem :
Wszyscy / z serca prawego /
B O G A wychwalamy ;
A wielkie sprawy iego
Pilno rozmyślamy. **2c.**
przy Nunc dimittis / także :
Wieczna Światłości /
Panie J E S U C H Kiste /
Oświeć ciemności ;
Weźmi nas zład czyste. **2c.**

Artykuł 1.

Przeto ; nierozumieycie tak o nas **Zám**
bych prośłakach : aby niewiedzieli ; **Eniemi** .
na co mowia / Amen. wiedza ; mo
wia ; czynia ; y czynić beda : a o Jezyk
swaryć sie niebeda. Wielkie to słowo **Amen**
iest / a powaie / Amen ; to iest / Stań
sie tak : Day nam tho / Panie Boże ; co
wierzymy / o co prosimy / co Pismo S.
two zaleca / y do ciego ty nas wiedzies.
Baptanśka rzec iest / tajemnice wie **Luce 8.**
dziec Pisma S. y Krolestwa Bozego :
lud iny prosty tak daleko sie wspinać /
nie iest powinien. a lepsza też iest miśka ,
spokojna prostosc ; niżli nadeta niepo
kojna umietność. Odpowiedziałem ,
dostatecznie na wszystko / z strony Pi
sma Bozego : do piatę cięsci pierwsze
go Artykulu waszego / Ktora iest okolo
2ndzkiego Pisma / iuz przystapmy.

O Piśmie Doktorow S. ta iest wa
śa nauka : Pisma Doktorow Świątych /
a zwołaczą starych / za prawe a użyteczne ma
ia być miáne / a tu naucel ludu używane.
ale przedaćcie te Prześtroge :
Wszakże tylko w tym / pości sie z Pismy świe
tymi zgadza / albo im przeciwnie nie iest / a
w czym y pokad świadectwo dawa Misters
A iij swu pierz

O Piśmie Doktorow S.

swon pierwotney Cerkwie Swietey Apostol
skiej / a od iednomyslnosci zwolenia iey (doz
kad iestże w czystosci prawdy stala) nic sie
a naostattek potwierdza cie te^o (nieodchyla.
dwoim swiadcstwem S. Augustyna / y De-
cretum.

27.

Dokto
row S.
poważ =
nosć.
Dowod.
Policzki
Doktoro
S. wyście
19.

Jie o Doktorach S. po częsci wcześ-
wie trzymacie; winniscie to czynić. Abo
wiem co iest ciłowiek; ktoryby sie miał
Duchowi S. sprzećiwiać. Duch Swie-
ty Doktory Koscielne poświęcił / y
Swiete weźnił : Swietym nić nie
iest / iedno w nauce Swietey a Bos-
skiej : a przeto godzi sietych Pisma / k-
rzy sa Swietymi od Duchu S. weźni-
nymi / za prawe a wytheczne Pisma
mieć ; a ich / ku nauczaniu ludu / wy-
wać. W ktorey powiesci swey gdyby
chcieli być Ministrowie waszy nieo-
miennymi : nowym Nieswietym Mini-
strom / ktoryzy wszystkie bytki w Chre-
scjanstwie rozmnożyli / nigdyby sie nie
dawali zwodzić. ale boie sie ia o nie; a
bypieknie mowiac / Aue Rabbi / wiele
kich policzkiow Doktorom S. niewy-
nali. co ta ich przydana Przestroga,
iście a pewnie w sobie zamyka. Gdy
Pisma

Artykuł 1.

Pisma Doktorow S. za prawe a wy-
teczne maia. 20. Doktory S. pieknie ca-
towac sie zdadza : ale gdy przykladaia
to ; Wszakże tylko w tym / polki sie z Pi-
smem S. zgadza 20; ciestki zaiste im po-
liczek wycinaja. Abowiem iako then Dowodi
moze być Swietym Doktorem ; ktory
sie z Pismem S. niezgadza : ktory Pi-
smu S. przeciwny iest ; ktory swiade-
stwa niedaie Cerkwie S. Apostolskiej ;
ktory od iednomyslnosci Kosciota S.
Apostolskiego odchyla sie? Nie iest to/
Bracia mili / Swiete czynić Doktory ;
nie iest zaiste to / Pisma ich za prawe a
wyteczne mieć : ale iest / na gtebokość
Piekielną z Nieba ich stracać. Kto
sie Pismu S. sprzećiwia : wstysy od Pa-
na Christa ; Idź precz Szatanie. Kto
przeciwnikiem iest Pisma Swietego ;
nie zbiera z Christem Panem ; ale roz-
sprasza z Diabłem. a kto to czyni ; bali
Swietym być moze ? Rzeczies ; Tedy Sparcie
nie obladzili sie Swięci Doktorowie
w niczym. Tego ia nie bromi / Bracie
mily / w Doktorach Swietych : ale tes-
go tylko / że sa pewnie Swietymi / pilno
S v przestres

O Piśmie Doktorow S.

Obłedi: przestrezegam; y mocnie twierdze. A bo
wosci
Dokto-
row S.
takie sa.
Lic. 18

wiem oni iesli sie w czym (a tego barzo
jest malo) od Kosciota odchylił; nie z
wporu takiego/ ale iż ieszcze Kosciot tes
go był pewnie niepostanowit/ iako lu
dzie/ nie iako knabzni Kacerze/ pota
kneli sie: a cokolwiek in; Kosciot (zwa
ta sie za na Powsechnym Koncilium)
postanowit/ albo Pasterz Powsechny
trzymać rozkazat; tego oni / z wciwos
scia przyiawszy pilnie nauczali. Nien
kajesz mi iednego okoto Wiary Arty
kula; ktoremu/ na Koncilium Powse
chnym wtwierdzonemu/ ktory Doktor

28.

S. miałby sie sprzećiwic. Abowiem o
ni to do siebie wiedzieli; y iawnie to pi
sali; że sie mogli omylic: ale o Kosciote

Lic. 16.

Jam =
Entenie .

Bozym / o tego Piśmie ithe; Tlance/
thać rozumeli; iakom wysszey powie
dzał/ y dowiodł. Cokolwiek tedy Do
ktorowie S. pisa; zgodliwego; Koscio
tem; a Kosciot/ dla Ducha Prawdy/
Pismu S. być przeciwnym niemoże: to
wszystko / za prawe a wyteczine Pismo
ma być miano; y tu nauczaniu ludu
Chrzescijanńskiego / ma być obracano.

Wiemci

Artykul 1.

Wiemci / Bracie mity; na co Minia
strowie waszy swa tapac; ike sadza: po
ty przyymuia Doktory Swiete; po ki sie
im podoba: podoba sie im tam; gdye
przećiwko ich Kacerstwu niepisa: ale
iako ich obtedy kaja; tam in; im Swie
ci Doktorowie pobladzili. Gdy bedzie
Kacer; gadat zemna / o Nsy; przywio
de mu Jrenaeusa/ Cypriana/ Ambros
zego/ Hieronyma/ Augustina/ Dokto
ry stare / Doktory swiete: co; tam be
dzie: beda; sie mu podobac: wiem /
ze tam bedzie wotat: Ludzie byli; po
bladzili. ale niechay on wota/ iako cha
ce/ y po ki chce: my wolimy Stare / y
Swiete; nizli Nowe/ a nie Swiete.

Ktojes ty iest/ Mistrzu nowy; i; sobie
to bierziesz: ty lepiey Pismo Swiete ro
zumiesz; nizli Szkola Apostolska: nizli pyche
starczy a swieci Doktorowie: wiere ni
gdy do tego nieprzydzie: aby waszy no
wia niezgodni Ewangelikowie / Wis
lelowie/ Hussowie/ Luterowie/ Kal
winowie / mieli Pismo S. lepiey wy
stadać; nizli oni starzy a zgodliwi S.
Doktorowie / Augustynowie/ Hiero
nymowie /

Pótr
dostof
Kacera
sta

Pótr
hárdof
pyche

Wci sie /
ktorem
Doktor
rom les
piey wie

1376.

O Piśmie Doktorow S.

nymowie/ Chrysostomowie/ Basilias
fowie/ ic. Hussa waszego, mata cja sta
ka Ciesta niedawno trzyma; Lutra,
Niemiecka; Kalwina, Helwecka: ale
oni starzy, świeci, a zgodni Doktorow
wie/ v wszystkich narodow każdy cja s
Chrześcijańskich/ y v was samych naos
statek/ sa zawołanymi. Gdy tedy gadać
bedziemy/ okoto trzech slowek Pana
Christusowych; To iest Ciato moje: ty
bedziesz przywoził, niewiem czy wy
kład/ y miedzy samymi Nowowierni
ki niezgodny; albo Hussow/ albo Luth
row/ albo Brenziusow/ albo Kalwis
now: a ia zaśie przywożę iasne Pi
smo/ w rzeczy zbawiennej; To iest Cias
to moje: przywożę wszystkie Kosciot
Powsechny: przywożę wszystkie Do
ktory S. zgodliwie iedne rzecz twiera
dzące: komuś tu przystoyniey y bezpie
ciniey będzie wierzyć: nowym/ niezgo
dnym/ nieświetym; czyli starym/ zgo
dliwym/ y świetym: Ba obaczcie sie/
Bracia mili; co czynicie: wielkać tho
iest zaśie niebaczność/ a niematy wpor.

Przykła
dem ob
iasnia sie
rzecz.

Żam
nienie:

mać ma

Artykuł 1.

mać mamy: iec oni/ przynauce Koscio O Dofro
ta Powsechnego stoiać/ z Piśmem S. rach S.
sie zgadzają; iemu przeciwni nie są; swia co rozua
dectwo pierwszemu Kosciotowi Apos miec.
stolskiemu dawaia; ic. co nie ia/ anity;
ale Kosciot / ktorego wszyscy y z Do
ktormi słuchać mamy / będzie sadził.
To/ o Doktorach swietych: słuchajmy
iuz swiadectwa/ od waszych Ministrów 29.
przywiedzionego. Pierwsze swiadectwo i Swia
two S. Augustyna, nie ile przetożyli deciuo.
na Polskie. ale co tho iest przeciwko
nam: aza my kiedy tak S. Augusty
nowi/ iako Piśmu Swietemu wierzy
li: Powiedziatem iuz; co my trzymas Lic: 18
my o Piśmie Ludzkim / y Doktorow
Swietych: nie trzeba wiecey tego w
spominać, y w Dekrecie Kthoryscie też
wspomnieli/ iest to opisano. Nie o tym
tedy Quaestia; Jeslibysmy tak Augu Doktor
stynowi/ iako Bibliey / mieli wierzyć: S. gdzie.
ale o tym; Gdzie Augustynowi mamy mamy
wierzyć. Abym daleko niechodzil: wes wierzyć.
zme ieden artykuł/ z tamtegoż miejsca; Aug. Lib.
ktoreście przywiedli. W ten sposob S. 3 De Trin.
Augustin/ na samym końcu swey Przed in Proce
mowy mia.

O Piśmie Doktorow S.

mowy tam piśe: iż Troyca Świeta;
 iest trzech Person/ Oycā/ Syna/ y S.
 Ducha; a iże/ gdy Pan Bog sie wka-
 wał w starym Zakonie / albo Troyca
 S. albo ktora z Troyce S. Personā /
 to była: Pytaymyś tu: Mamyli / na
 tym mieyscu / wierzyć Augustynowi;
 czyli nie? żąd poznasz; iestli to praw-
 diwa nauka? Rzeczysz thy: z Piśmā
 Świetego. Ale Bracie mili/ w Piśmie
 S. tego niemaś, iasnie opisanego: ani
 imienia Troyce S. ani Persony/ w Pi-
 śmie S. nienaydzieś. y owsem waśy to
 warzyśe/ ktorzy z wami bija na Kosciol
 Powśechny / tego twierdzić y piśać sie
 niewstydaia; je ten artykuł / o Troycy
 S. o trzech Personach w iedney Istno-
 ści/ iest przeciwko (iako oni mienia) ias-
 snemu Piśmu Bożemu. Przetoż z Pi-
 śmā samego Bożego/ niepoznasz tego
 artykuła prawdy; ale musisz sie wciec/
 do Piśmā Koscielnego. tam cho nays-
 dzieś iasnie; czego Piśmo S. niema ias-
 nie A żąd sie też okazaie obtedna Mi-
 nistrów waśych trzecia Propozicia; o

Lic. 22. Ktorey gadalimy wyśsey. Wiedziat o
 tym

Artykuł 1.

tym y Augustyn S. zaeny a dobrze wco-
 ny w Piśmie S. Doktor y Biskup: je
 bezpieciniey iest/ do mowiacego Piśmā
 Koscielnego; niżli do niemowiaczy Li Wres-
 tery Piśmā Bożego / mieć w rzeciach rżach wa-
 watpliwych wciecizke. nie/ iżeby wietśa tpliwych
 zacność miała być Piśmā Koscielne; gdzie sie
 go: ale iże każdy Kacerz/ iże rozumia; wciekac
 nym Piśmem Bożym swych bledow mamy.
 podpiera; y pod zastona Piśmā Bożego
 go / swe bledy rozsiewa. Co; thedy ten
 Doktor Augustyn S. napisał: te są tam
 tego własne słowa: We wszystkich pi-
 śmiu moim/ niechce tego: aby Cytel Powśe-
 nit moy mnie więcej milował / niżli Wiary
 Powśechna Wiary; ani też siebie wita Lic. 32.
 cey/ niżli Powśechna Prawda. [Sicut
 Lectorem meum nolo mihi esse dedis-
 rum; ita correctorem nolo sibi: ille me
 non amet amplius, quam Catholicam
 Fidem; iste se non amet amplius, quam
 Catholicam Veritatem.] Nie odsyta
 tu on/ do gotego Piśmā / do Xiąg wo-
 wszystkich Haeretyków; ktorym y Diabel
 chytrze umie swoje pokusy podpierać:
 ale odsyta do Powśechny Wiary / y
 do Powśe

Bácerze
iáko przy
wodza
Pisma.

Zámie-
nienie
pierwsze
go świad-
ectwa
August.

ii Świa-
dectwo.

O Piśmie Doktorów S.

do Powšechney Prawdy / pewnie Pi-
sma S. nigdy nieprzeżiwney: Nie mi-
suyje y ty / Brácie miły / więcej Con-
fessia twoie Katna; niżli Koscielna
Wiare Powšechna: niemituy więcej
błedow Bráci Cieskiej; niżli Powše-
chney y Katholików Prawdy. Jako
thej Ministrowie waszy alleguja Pi-
sma / y Swięte y Koscielne / y Dokto-
row Swiętych; ná tym też mieyscu nam
okazali. Abowiem cież mileja; cież
przywodza; co iásnie im gtowé bje; te-
mu dáia pokoy: á co sie zda iákoby zá-
nimi; to wielkim gwałtem dni ciągnia-
Augustyn tedy náš, nietylko nie iest /
ná tym mieyscu / przeciwo nam; ale
nam też Powšechna Wiare y Praw-
dę, bázro dobrze zálecit. Ktorey Wiá-
ry póki sie wy nierozmítuiecie; z błę-
dow Bácerskich nigdy sie nierowyktá-
cie. Drugie świadectwo iego, gdzie iest
nápisano / iż waszy zámlczeli; iá thej
dam pokoy: á zwtáscjá / że prawda to
iest; choćiayby tego nieprzywodzili. Nie-
tylko Ambrożemu Swiętemu / (któ-
regó spomina S. Augustyn) ale wšy-
stem

Artykuł 1.

škim Doktorom / by thej y nášwietszy
byli / my thak niewierzymy; iáko Pi-
sám Swiętym. wšak je tego radzi do-
ktadamy; iż nie o Pismo / ale o práwe
rozumienie Pisma / nam idzie. Gdy sie
tedy ktoremu Doktorowi potkná tró-
fi; kto o tym / pewnieli wbtadził / pew-
ny da rozsádek: Stykales Powšechna
Wiare y Prawde: słuchay y Swię-
tych / ktorým máš wierzyć / Conciliach.
Abowiem tak piše S. Augustyn / ná
inym mieyscu: (co też náydzieš w o-
nymże Dekrecie) Pismo S. nieustepu-
je nikomu: Biskup gdy sie wbtadzi; (iá-
ko sie byto trąsilo S. Cyprianowi; o k-
tórym tam gada) może go wezeńšy Theo-
log albo Biskup poprawić / albo náos-
tátek Concilium Powiatne: á to zasie
Concilium, ma wštąpić Powšechno-
mu. Omnia cedunt / Bráciem mili / Ple-
nariorum Conciliorum autoritati; tak
S. Augustyn mowi: y wasze Zbory Cie-
skie / y wšytkie Colloquia y Concilia bu-
la Niemieckie / muszá y máia wštąpić
Concilio Powšechnemu. Abowiem to
záwždy dobrze rozumie y wyktáda Pi-
sma Swię-

O Oble-
dzeniu
Dokto-
row S.
kto sádzi.

De Bapt.
contra Do-
nat. Lib. 2
Cap. 3.

Con-
cilia Po-
wšechné
iáko po-
wážne.

O Piśmie Doktorow S.

smo Swiete: tego Concilium powsech-
dnego (ktore dla tego zowiemy Oec-
cumenicum, y Vniuersale; po Grecu/
y po Lacinie) niemozem ius/ ani Lu-
ter/ ani Kalwin/ ani kto inny pocieszo-
wać. A iesliby trzeba co poprawic; dru-
gie takie Concilium poprawi tego. dla
czego tej/ S. Augustin to przypisat; i;
Powsechne Concilia czestokrot/ pier-
wsze przez posledniex sie/ bywala popra-
wiane: gdy za iakim rzeczy doświadcze-
nim/ co bylo zamkniono/ otwiera sie;
a co bylo skryte/ poznawa sie: a to/ bez
.. Prychy brzydliwej/ hardosci nadetey/
.. y Sporu zadroscewego; z wielka Poko-
.. ra/ z Pokoim Powsechnym/ y z Mi-
.. toscia Chryescijańska. To tam sa zlore
Wskaz. słowa S. Augustyna. z ktorych to na-
31. przod rozumiey, ze Pan Bog posled-
niexszym Konciliom moze co iasniet ob-
iawiac/ nizli pierwszym: a potym tej/
ze ter. eczy/ ktore sa odmienne/ mog-
.. sie na Konciliach odmieniac. A bowi-
.. Koncilia Powsechne/ nigdy sie w Wie-
.. cie neodmieniały; ani odmieniac be-
da; iasniet sie Wiara czestowytkladat
ta/y

Artykul 1.

td/ y wytlada. Neodmieniono nigdy
tego: i; Pan JE SVS iest Syn
Boiy/ Bogu Oycu rowny/ ze dwu Na-
tur w iedney Personie skozony; i; Duch
S. pochodzi od Oycy y od Syna/ iedney
bedac; nimi Istnosci: ale co inego/ nie
tylko od inych/ ale tej od Concilium A-
postolskiego postanowione, odmienione
jest. Dali Dekret Apostolowie; a by
Chryescijanie ze Arwia nieiedli: to sie
m; d;is mechora; ani iest rzec; powin-
wata/ chowac. Trzeba tedy wiedziec:
z ktorey strony/ Powsechne Concilia
sa odmienne; a z ktorey/ nie: z strony
Wiary/ odmienne nie sa; y mamy w
tym/ iako pismu S. im wierzye: z stro-
ny spraw zwierzchnich/ odmieniaia sie;
dla odmienności ludzi/ y czasow. w
czym tej/ pot; co inego porzadnie niepo-
stanowia/ maia byc sluchane. A nie
trzeba tej tak rozumiec/ o Powsech-
nych Conciliach; aby nie iedna tych d;is
sietych/ ktora y onych starych/ miata
byc powaznosc. Obiecat Pan Chrystus
Ducha S. Kosciotowi Apostolskiemu;
a obiecat go/ na Wieki. iesli na Wie-
ci: res

Zam-
nienie

Koncilia
ow Pow-
sechnych
iedna w
systich
powaz-
nosc.
i Dow.

O Piśmie Doktorow S.

2 Dow. Ki: tedyć sie Duch S. niestarzywa; ale tenże zawždy/ na każdym Concilium bywa. Nie idzieć to z dobroci/ albo ze złości/ Przetożonych Koscielných: za pewną obietnicę Pana Chrystusową: idzie. niepatrzyć/ Bracie mity/ na żywot Papieży/ y Biskupów; ale na pewność Obietnicy/ bez wszelkiej Condycyey wzymoney patrzyć: nieduszyć w ciłowięcej dobroci; ale w darem danej Obietnicy Pańskiej. Gdyż tedy tak wielka jest poważność Concilium Powsechnego; a gdyż to samo jest napewniemyym y naprawdziwym wytkadaczem Pisma Świętego: tu nam już trzeba/ Bracia mili/ pilnie postanowić; kto wždy miedzynami/ gdy około Wiary z sobą gadamy/ dobrym Sędzią ma być. Bo gdzie Sędzięgo porządnego niema: tam nic inego niebedzie/ iedno swary. Wiem/ że waszy Ministrowie do Pisma tylko sie biorą; a Doktory S. iedno tam/ gdzie ich wynalaskom nie są przeciwni/ przymiują: ale na obu ich rzeczy bierz sie mylą; y Wiare swoją dla teo/ każdy rok odmieniają. Na przod/

Artykuł I.

przod/ co sie dotycie Doktorow Świętych/ to jest rzec; słusna y przystoyna: abyście albo we wszystkich ich przymowali/ gdzie sie z Pismem Koscielnym y Boskim zgadzają; albo im dali pokoy. Co mi za rzecz/ przyjąć, gdzie mi sie podobą; nieprzyjąć/ gdzie mi sie niepodobą! takci też Ewangelią przymowali Manicheusowie. Nieprzymy; gdzie sie niepodobą Kosciotowi: ale gdzie z Kosciotem trzyma; czemu ty masz Doktora S. tam ganić? coś ty jest tu niezmnu/ z Kosciotem sie zgadzającemu? Rzecz jest: Ciłowięk byt: omylit sie. A twoy Ministr co/ Bracie mity? nie ciłowięk ty? Angiot; czyli Bog? on sie omylit/ z Kosciotem trzymając; a ty sie niemyliś/ Koscielną Wiare ganiąc? Mów co miedziwego; proste cię. Albowie gdybym ja stosował y Swietobliwość Doktorow S. ku Ministrom waszym; nietylko Naukę: daleko bedziem od siebie. Przeto albo przymy wśedzie Doktory; a na ich rozsadku przestaway: zanie. albo/ iesli niechcesz tego/ daj im dobry pokoy. już samo gotę mieć Pismo: tym

Doktory S. iako przymowac.

Spórćcie 1 Dow.

2 Dow.

Zawia 2 zanie.

G iij sie są

Q Pismie Doktorom S.

sie samem broni: day pokoy y Dekrety
 y Conciliom: wsak wyrzymy; iako wy
 graß / a iaka stateczność w Wierze za
 chowaß. Słusney od was rzeciy iada
 my: macie na nie zezwolic: y Marcin
 Luter nam tego pomoże. bo tak do wa

In Libro **ſey Bráci**, niegdy piſat : **Niebedziecie**
De Eucha mogli dobrym ſumniem **Ktozey** wſta-
riſtia. wy ludzkiey odrzucać ; ieſli iedne pocha

Pismo samo nie może być Sedzia. I Dow. rzucaycież y na drugim. I nieycież te dy / gdy tak chcecie / samo gote S. Pismo: to samo żeby niemialo być Sedzia / w roznicach Wiary; wiele iest wielkich a powaznych przyczyn. Na przod Pan Chyustus niepowiedziat tak; Kto nieslucha Pisma / niechci bedzie poganimem; ale powiedziat; Kto nieslucha Rozeioty / miej go za poganimina.

W Kredzie też niewowimy; Wierze
Pismo: ale; Wierze Kosciot. A czemu
to? i; Pismo niemowi; ani głosn jego
słybyś; Kosciot/ że iest widomy/ y Pa
sterze

Artykuł I.

sterze ma widome / y moze y umie mo-
 wie. Kosciot tedy / ktorego powiesz: **Żewia-
 ność Concilia w sobie maia / ma sadzić: żanie.**
 a iako on; tak y ty / y Pismo y nie Pismo
 maß rozumieć. Kazalei Kosciota słu-
 chać Pan Christus. ty iesli niebedniesz
 słuchać: co za toba poydzie; nie wożas
 obacysz. Každy tej haeretik Pismem **iiij Dow-**
 niemowiacym broni sie; Arius / Nes-
 torius / Luter / Kalwinic. iż nie bez
 przyczy ny / Doktorowie dawni żowia ie **Origen. in**
 słodziejami / y Cudzożożnikami. Abo **Episto. ad**
 wiem y kładna słowa Boże / zle ie wytkta **Roman.**
 dać; y do Oblubienice Pana Christu
 sowe y / zgwałcone zrozumienia wnośa.
 Nad to / Pismo S. przeto potrzebuie **iiij Dow-**
 wytkta du Koscielnego; iże iest / na wieś **wood,**
 lu mieścach / y trudne y nieiasne. o czym
 y Pismo Boże / y Doktorowie Kosciel- **33.**
 ni / y rzec; naostatok sama / pewne swia-
 decstwo nam daie. Abowiem Piotr S. i wtwier
 o Listach Pawła S. tak pişe: w Li- **dzenie 2**
 scich Pawła, namilszego Brata na- **2 Pet. 3.**
 ðego / sa niektore rzeciy, trudne ku zro-
 zumieniu; ktore nieucieni y niestali lu-
 dzie kład / iako tej inße Pisma / na swe
 G **iiij** **zatrąca**

W Piśmie Doktorow S.

zatrącenie. Widziś / Bracie miły / 3
świadcetwa naprzednieyszego Aposto-
ła ; i; sie wiele Chrześcijan kazi / 3 Pi-
sma Páwła Swietego : ktore iest, sa-
mo przez sie , dobre ; ale zle bywa od
tych ludzi / ktorzy na swoje głoŵki sie
spuśczaia / wykładane y rozumiane. a
Pisma S. nie w czytaniu / ale w wyro-
zumieniu / należa ; wedlug S. Dokto-

2 Wtwier row. Jest ieden wielki Artykuł / około
dzenie. Wsprawiedliwienia ciżowieka Chrze-
scjańskiego : o tymiáto roznie piśa dżi-
sieszy, a piśa, Pawtem S. alleguiac ;
nowy Ewangelik, Andrzej Osiander,
okazał. Ktory /w Książkach niektórych /

O wspania wilecja 14 opinii Philipppa Melanchto
 wiedli= na / y wspaniom iego / okoto jedne^o wspania
 woteniu wiedliwienia : y przypomina; ze 2 o iest
 iafie roz- roznego mniemania / o tym jednym 2r
 nice 1

Зелі

Artykul 1.

Jeśli też wierzysz Augustynowi Swiętemu: Jakub S. dla tych Kacerzów / swoy List pisał: ktorzy Pawła S. / rozumieć / na samey Wierze chcieli / sadzić swe Zbawienie / y Usprawiedliwienie, dla ktorzych błędow zbicia / Jakub S. tak dobrze napisał: A Abraham był / y ciowiek bywa usprawiedliwiony / z Dziejów; a nie z Wiary

byto. I Inimacjie wy/ Bracia mili; ia 4 Wtwarz
koby iasne byto opisanie Wiecierzey dzienie.
Panskicy / v Pawla Swietego: a roza
dy ono mieysce, inaczey wyklada Lu
ter; inaczey, Kalwin; inaczey, int. Je
śli pismo jest iasne: zkad ta roznośc? a
jesli z Pisma S. rosta roznice: tedyc in

nie wśedzie iest iasne. Niedarmo zaiste
nam iest rozkazano: Pytaj starszych two
ich; cię powiedza. niedarmo y Pan Je
sus mowi: Scrutāmini; to iest / pilnie
sie badaycie okoto Pisma. Nie prosteć
to slowo iest; Scrutāmini: trzeba tu na
wiele rzeczy / iako bywa przy Scrutini
um / poglądać: trzeba / o pewnym a prā
wym zrozumieniu Pisma / umieć i rozch

6 v

21 postor

O Piśmie Doktorow S.

Luce 18.

Apostotowie y iasney Litery Piśma S. pierwey nierozumieli; aże im Pan Chri-
stus rozum ich otworzył. Jasne słowa
były one: Oto Syn Ciśowieczy będzie
wydan Biskupom / Poganistwom. 2c. a
widz o tych iasných słowach napisano:
A oni tego nie nierozumieli; byto tho
słowo od nich zakryte; y nierozumieli /
co im byto powiádano. A kiedy zrozumie-
li: kiedy Pan cierpiat: iście nie:
ale kiedy im rozum ich / aby Piśma roz-
umieli / otworzyć raczył. Świade-
ctwa Doktorow S. jest wszędzie dosyć /
okóło niejasności Piśma: mnie / jedno y
drugie przywieść / będzie teraz dosyć.
ponieważ samo S. Piśmo (iakom już
wywodził) iasnie poświadcza tego. Do
Piśma S. (tak mowi Augustyn S.)
wszystkim takwie przystąpić; ale niewie-
te ich rozumieć mogą. co on chędozucha-
no / a weźtowato / tak po Łacinie powie-
dźiat: Sancta Scriptura 'omnibus ac-
cessibilis; paucissimis' penetrabilis.
Hieronym także S. wielce się wstarcza /
na te słowe Mistrze; ktorzy / bez Dokto-
row y nauczycielow / chcą Piśma S.
rozum

7 wtwier-
dzenie.

Augustin.

Epist. 3.

8 wtwier-
dzenie.

Artykuł I.

rozumieć. gdyi każda nauka / każde na-
prostke rzemiosło / swoje ma Mistrze.
Jest ten List iego przed Biblia drukos-
wany: kto niechce bładzić; niechay czy-
ta / y wierzy. Abowiem y Piśmem ias-
nym on dowodzi tego: że osobnego os-
tworzenia oczu potrzeba / ku obaczeniu
dziwnych rzeczy, w Zakonie Bożym.
Że ad tedy Oycowie oni Święci, barzo
wiele ciążu trawili / na czytaniu y wez-
niu sie Piśma Bożego. czego znakom-
ity jest przykład / w Świętych onych a-
żacych Graeckich Doktorzech: w Ba-
siliuszu y Grzegorzju / w osobney parze
prawych Przyjaciół: ktorzy na osobnos-
sci mieścił iac / wzięli sie zrozumienia Pi-
śma Bożego / z Księg Doktorow Ros-
cielnych, przed nimi będących. Ale co-
trzeba, to wiele wywodzić; na co / rzecz
sama wota: Jesli jest iasne / samo przez
sie / Piśmo Święte: czemuż naprzod
Luter / sam sie z sobą niezgadzał: przec-
wiara zawidy mieścić; zawidy iá od-
mieniał: Nie jest to rzecz omylna: z
Piśania iego samego / iasnie sie to każ-
demu pokazać może. Czemu też Philip
Melan

Ps. 118. etc

9 wtwier-
dzenie.

34.

Nicepho-
Libro 11.
Cap. 17.

10 D-
wtwierdze-
nie.

O Piśmie Doktorow S.

Melanchton zawždy był w Wierze odmiennym: dla czego wždy / prawie na każdy rok / Locos swych Communes poćiesował: przecż w wielu rzeczach / a na ostatek w Sakramencie Ciała Pańskiego / od Lutra odstąpił; a do Kalwina przystał: czemuście y wy sami / Bracia / w wielu rzeczach (co wam na swoich miejscach przypominac bede) od Zuffa Mistrza odstali: czemu / z iednego słowa Bożego / barzo w krótkim czasie / narodziło się tak wiele Sekt; je im końca niema: czemu nieprzeszło na Odpuściech: czemu przysto do Świętych; od Świętych / do Sakramentu; od Sakramentu / do Chrystusa; od Chrystusa / do naświetlonej Trojcy: Jesli jest iasne Pismo: skład te Sekty: skład wrosli Zwingliani / Nowokrzęściany / Wielozakonowicy / Obrzeźnicy / Trojbożanie: ic. Żaiste barzo was wafy czynowi Ministrowie tym, iakoby iasnym, Pismem wiodzą. Wierzcie Pismu samemu; wierzcie Doktorom Kościoła; wierzcie samej rzeczy / trudnośc Pisma S. nam okazujące: iesli wam

mile

Artykuł 1.

mile jest zbawienie wasze. dla Pana Bożego proste; nie dajcie się zwodzić. Potem wy na same Pismo odwoływać się będziecie; potym ku zgodnej Wierze nigdy nieprzydziecie. a za tym / co was potka: Widzicie widzicie na oko; czemu już rzecz przysta: zarzucili już Athanasiusowe Symbolum; zarzucili Concilia: już ledwie Credo Apostolskie, Nicejskie / przy Piśmie Bożym zostawiają. a y tego tylko potym; potym co nowe niewymyślą. Boie się / aby Credo Nicejskie tak y tych niebyło Szatańskim; iakoż Symbolum Athanasiusowego. Sać już starzy oni Arrian / y gorczyli Arriani / rzeczą; słowy iestże nieśmiało się ozwać. wiereć ten metryma (co y Arrius czynił) aby Syn Boży Jednostynym był z Bogiem Ojcem; który / przymiwać Concilium Nicejskie / śmiał napisać takie brzydliwe bluźnierstwo: Trojca S. iest wymysł ludzki / nieznałomy Pismu y Kościołowi; a Syn Boży nie iest iednym z Bogiem Ojcem / dla iednej Bożkiej natury Istności; ale tylko Bogie iest zwan /

Pilne
Chrześci
ańskiej
napomn
nanie.

Patrz /
iaki cho
bluźnier
stwo.

ratione

O Piśmie Doktorów S.

ratione originis / dla początku: iże ob-
iednego Boga ma początek: y iest z nie-
zmierzoney y z nieskończoney jego Istno-
ści; od ktorey nie/ cokolwiek iest / niemo-
że być odtaczone / ani też Diablowie /
tylko wola. Tak napisał Ewangelik
ten nowy / Gentilis, Wtoch: ktory na
sąmym Piśmie Bożym / przy Piśmie
Koncilia przymiuc Apostolskie tylko,
y Nicenskie / swa naukę sadzi. o czym
dale to świadectwo Alexander Alexan-
us; ktory przeciwko temu Gentilisowi
disputował niedawno / w Lipsku / Ro-
ku 1564. Miesiąca Maja. Wy Polas-
cy mili / gdzie ona przodków naszych sta-
teciność: gdzie ona Oycowska, w Po-
wszechney Wierze statosc? Doszedli
Diabli / za maty ciąż / dusz pożart; upa-
mierzaycie sie / dla Boga: a tego samego
gołego Pisma S. ku zjednaniu tych ro-
znych roznie w Wierze / ieslicie sa ma-
drymi / zaniechaycie. A co tedy (rzecie-
cie) czynić bedziemy? Kade inazdro-
wa przed sie wezmiecie: a Piśmu Boże-
mu Pisma Koscielne, y Pisma Doktor-
row S. przytaczcie. Dajemyć my przod-

Lic. 37.

35.

Kada
zbawien-
na / o wy-
braniu
Sedzie

dek pi

Artykuł 1.

dek Piśmu Bożemu / nad wszystko: cho-
przetadamy nad wszystko: tym sie Ro-
ściot Powołachny sprawuje: ale to / nie-
ia / ani ty / na swoy rozum; ale tenże Ro-
ściot niech wyklada. Niebładzi (nie-
boy sie) Kosciot; dla wiecznego Ducha
Prawdy: ty y ia zbładzić możemy. Na
pisat Hieronym S. na iedennaste Kaa
pit. Daniela Proroka / tymi slowy: Pi-
sma S. zrozumienia / bez tałki Bożej /
y nauki starzych / nanieumieietnieyszy
ludzie sobie nawiecy przywtafeżają.
[Scripturę intelligentiam, absq; Dei
Gratia & Doctrina maiorum, tibi
imperitissimi vel maxime arrogant.]
Trzeba tedy do prawego zrozumienia
Pisma / y tałki Bożej / y nauki starzych
Przodków naszych: oni zaiste / a nie kto-
iny / sa napewnieyszymi Sedziami na-
szych okoto Wiary poswarkow. Dwie
rzeczy maia być osobliwe / w dobrym a
sprawiedliwym Sedziu; aby y rzecz do-
brze umiat / y bez wszelkiego affektu sa-
dait: naszym starzym Doktorowiem gdyz oboie
rzeczy w sobie maia / a z nas kazdy swoje
porze; godzi sie zaiste na ich rozsądku
prześta-

Do wy-
stadu Pi-
sma / che-
trzeba

Se-
dziu
dwoje
winow-
stwo.

O Piśmie Doktorow S.

przestawać. Albowiem wiele oni czas
dawali Pismu S. opuścić w inne wy
stkie swe zabawy: była w nich obecność
Ducha Świętego: gardła swoje / dla
Pana Chrysta / wiele ich dawali; wie
le / dać byli gotowi. Niemoga oni po
chlebować teraz / ani nam starożytnym
Katholikom; ani nam nowowiernym
Ewangelikom: za kim oni Dekret da
dzą: do tych trzeba przystać: a żeby
nieprzystat; zginię. Jest dziś mniema
nia dosyć różnego / około Świętości
Ciała y Krwi Pana Chrystusowej:
za kim staje Kościół y Doktorowie Ko
ścielni / a ci starzy; nie nowi: z tym się go
dzą trzymać / wszystkie inne ludzkie mni
mania odrzuciwszy. Alza nie lepiej na
onych Sędziach / y dobrze vmiejących /
y Świętych / y bez pochlebstwa albo nie
nawet sędzących przestać: niżli na te
Skorodoktory / widzący iakie / z swym
się zbawieniem spuszczać: Takci zaw
ždy / w Kościele Pana Chrystusowym /
było: zawždy na tym / co Starzy Dokto
rowie pisali / y co Kościół podawał /
przestawano. co się z oney też mądrej
rady

Przykład
dem rzecz
się obia
sma.

Zwyczaj
Kościel =
ny / zaw
ždy cho
wany.

Artykuł I.

rády Sisinniuszowej / która opisał So
crates / iasnie pokazuje. Albowiem iesli
będzie wolno odmieniać / co się raz sta
nowiło: prawdy zupełność niemogła
by trwać; y nieby mebyto w Kościele
trwałego. tak też mądrze Sophronius
odpowiedał Arrianom; a Gelasius
Papież / do Biskupow Dardańskich pi
sał. A iże dziś w taką zelszywość powa
ga Doktorow S. y Pisma Kościelnego
przystat: żąd co ptynie / a do kad idzie;
któ ma oko Duchowne / może baczyć.
Ma peronie przysć ieden na świat cisto
wiek / we wszystkich Panu Chrystusowi
przeciwny / dla tego Antychrystem prze
zwany: temu to iuz / Doktory y Kościół
porzuciwszy / zmienagła drogą się ścięle;
Byśmy się byli niesądziłi / na samo gołe
Pismo: ale Kościół y Doktorow ies
go / w wykładaniu Pisma / słuchali:
trwałaby Nřa w każdym Kościele;
wierzyłby każdy Chrzescijanin / Pana
Chrystusa być w Sakramencie; niemog
wionoby temu / Modl się za nami; S.
Troyca byłaby w swej chwale, y w po
ważności: ale zelszywszy Kościół Powo
sechny,

36.
Lib. 5.
Ca. 10.
Czem
dhis gar
dza Do
ktory y
Kościół

Antychr
stowi id
to się dro
ga ścięle;
obacz.

O Piśmie Doktorow S.

Rechny, y Doktory Koscielne/ takwie
jest śać droge Antichristowi. Reoby
był sierpień Marcina Lutera / przed
50 lat; aby Msa miała być z Chrześcia
nstwa wyrzuconą? Kto Zwingliusa;
aby w Sakramencie / niemiał być os
becnie Ciało Pana Chrystusowe? Kto
naostatek niebałby się był, ziemie tam
zapadnienia; gdzie Grzegorz z Gentilis
sem, na Troyce nadwiera się osunął?
Nie trzymajcie już przystoynie Nowo
wiernicy / o Panie Chrystusie, Synie
Bożym: Słowom jego iasnym / Obie
tnicam iasnym / wierzyć niechca: z tam
ziemnie nagłoroniętych Wiary Powo
sachney Chrześcijańskiej naczesała się:
a to czynia / bez wstydu / bez bojaźni /
bez karania: Ktoż tedy mądry niemożo
baczyć postaw Antichristowych / pod
nadobnym słowem Chrystusowym: Kto
fortelow Szatańskich / które już nie na
Kosciot / nie na Doktory niebdaie / ztad

niemożo ogladać? O ślepota a złości
Elepota / o Pycha / o wiata dusiewsego: o Psycho prekleto
ludzi dsi wieku ostatniego. Mowi Pan Chri
stus: Słuchay Kosciota: niebdaieśli
Mat. 18. Słuchaj.

Artykuł I.

Słuchaj; zginię / iako Poganin. mowi
z drugiey strony Kto inny; Niesłuchay
Kosciota: niedbay ty nie na dawność /
na Powosachność / na Doktory / na Co
cilia: nieboy się nie; zginię. co; wa
żdy przystoynie sego jest; Lutrowi /
czyli Irenaeusowi / wierzyć? Mowi
Luter; Papież jest Antichrist: mowi
Irenaeus / od Jana f. Ewangelisty trze
ci; Papież jest Koscielnym Pasterzem.
Komuż lepiej wierzyć? Mowi Luter /
Mich Apostata; Msa jest bawtwo
walstwo: mowi Cyprian / Biskup y
Miejennik; Ciało Pana Chrystusowe
jest Osiara Chrześcijańska. Ktoż godniey
by jest wiary: ten / co teraz nowo powo
stał; czyli on dawny: ten / co ślub Bo
gu ztamat; czyli / co krew dla Pana Bo
ga wylat: ten / co nowa a niezgodna
ście; czyli zgodney y Apostolskiej Wia
ry perony świadek? Day Panie Boże /
tym nowym ludziem lepsze vyznanie: aby
pamietawsy na ono / że tych czasow os
tatecznych, wiele się ich miało chlubić
Chrystusem / tam prawego Pana Chru
stusa szukali; gdzie zawždy / z mitolier
ney Obie

Li. 122.

Párrz /
párrz 16
si maś
oczy.

37.

Mat. 24.
76.

O Piśmie Doktorow S.

Pomóż-
noś Do-
ktorow f.
y Koscio-
ła, poczy-
na sie o-
razować
v Nowo-
wierni =
kow.

Obietnice swojej / aże do tego świata
skończenia / raczy przemieniać. Po-
czynając niektorzy ludzie wjeści w
Niemcach obaczować (gdyby iedno
chcieli do końca przejść) tho śidto
Szańskie: y dla tego / Alexander on
Alešius / w Lipsku / naukę o S. Troycy
przeciwko Gentilifowi wwierdzać /
Doktorowskiego tylko a Koscielnego
świadectwa używa: a nad tho / y ze
Nissey / y z Jurtzney / y z Antyphon o
S. Troycy / świadectwa bierze. A Jo-
achimowi też Kámerariusowi niepo-
dobają ci: ktorzy zbudziwszy nauki wci-
ciwe / y stary wyrzuciwszy barbaria /
rozumy swe bystre obrócili na odnawia-
nie śaćecinych nauk. Ktorem on rądzi
opponować stare a dawne Doktory /
mianować osobliwie te Graeckie; Kle-
muntá Alexandryńskiego / Eusebiusza /
Grzegorza dwa / Basiliusza / y Janá
Złotoastego. a napisał to / przy dwu
wybanych Braciach Graeckich Grzes-
gorza Biskupa Nyssńskiego; thegoś
Roku / 1564. Pánie Boże / rąć te lu-
dzie do końca oświecić: aby nie swym
wątłym

Lic. 34.

Artykuł 1.

wątłym a nowym głowkam; ale śia-
rym Doktorom / y opocystemu Koscio-
towi / wieśa wiare zupełnie dawali.
A przeto gdy y tak w Kosciele zawidy
sie zachowywało / y rzecz samá z Piśmie
S. do tego nas wiedzie; abyśmy v Ko-
scioła / y v Doktorow Koscielnych /
rozsadku okolo tych naszych poswa-
row szukali: ia też błedy wasze / Bracia
i; gdy z Piśmie S. bede wam przywo-
dził Pismo Koscielne / y Doktorowskie.
Kto zechce na tym przestać; dobrze so-
bie poradzi: kto woli tego inego stu-
dować; po škodzie będzie mądr. Rzecz ta
y jest barzo potrzebna; y w tych roznia-
cach / bezpiecna. A i; pod zasłoną Pi-
śma S. śita dziś ludzkich wymyslow
za Stowo Boże maia: dla tego / potrze-
ba nam byto, o tych rzeczach trochę sy-
rzej gadać; co o Stowie Bożym trze-
mac / śład prawdziwe iego wyrozumie-
nie brać / y kto naszym Sędzią słusnie
ma być. to vgruntowawszy / y pewny
postępek waszey Disputacyey postanow-
iwszy / ine wasze Artykuly thym tas-
twiey sie odprawia.

Zamie-
nienie.

Spół-
sob prze-
stopy
zbicia
błędow
Kacera-
stich.

Is iij

O Kátechizmie

Artykułu 2 Summa.

W Tym Artykule/te sa waśe rze-
 1. Ze w Kátechizmie w- (czy-
 cza Kieža waśy iednomyslnego/
 albo zgodliwego/ Chrzescijańskiego starada-
 wnego Cerkwie á Cyo w Swietych pospos-
 litego uczenia.

II. Kátechizm ten mienieć być / iakoby
 iadrem y kluczem Pism Swietych

III. Opisuiecie / w czym sie ten Kátechizm
 zamyka: v daciecie iemu te 5 rzeczy: 1. Dziej-
 stwioro Przekazanie Boże. 2. Wiare pos-
 polita Chrzescijańska Apostolska / we dwu-
 nascie członkow zgromadzona / á od Nicejs-
 kiego y od inŝych pospolitych Konciliy albo
 Synodow á Szymow Cerkwie wyswietlo-
 na y utwierdzona. 3. Modlitwe/przez Pá-
 ná Chrystá wydana. 4. Swiatosci Páńskie.
 5. Powinnoŝci włásne stanow a wezwania
 rozdzielných.

IIII. Ze w tym waśym Kátechizmie iest
 náuka Chrzescijańska / że iest prawdziwa /
 doskonała / á miła wola Boża / fu zbawieniu
 každyemu wiernemu Chrzescijaninowi.

V. Ze iest v Ráznodziey waśych zá na-
 wyżŝe práwidlo/ summe/ á iako Regest tes-
 go wŝyskiego czego wča/ co kaža/y piŝa.

VI. Pilnoŝć waśych Ráznodziejow/w vs-
 czeniu

Artykuł 2.

czeniu tego Kátechizmu/zalecacie.

VII. Jáko postępnia w onych piáci rze-
 czách/w ktorych sie Kátechizm zamyka / opis-
 suiecie. 1. Aby wŝelcy Przekazania Boskie
 sercem (pniemáŝ Jakon Duchowny iest) y
 skutkiem pniemáŝ wŝilowal / mit nac Pána Bo-
 ga náderŝostko / á bliŝniego iako sami sie-
 bie zc. 2. Aby Wiare pospolita Chrzescijań-
 ska Apostolska wnieli / promie sercem wierzy-
 li y dzierzeli / wŝe swymi wyznawali / á wŝyn-
 ki albo żyworem tego postwádeŝali albo oká-
 zowali. 3. Aby sie wnieli modlić iednemu
 samemu práwemu Bogu dowiernie / w imie
 niu samego Pána náŝego Jesu Chrystá. A to
 nietylko sami zá sie / ale y zá wŝŝŝko pospol-
 itwo Chrzescijańskie zc. krotko mowiac wča /
 wiernie sie modlić / zá wŝyskie ludzie / zá
 przynácioly y nieprzynácioly / tak iako náuka
 Pána Chrystá y Apostolska wŝázule / iteŝ przy-
 kłady pierwoŝey Cerkwie Swieter.

VIII. Przy drugiey rzeczy / w ktorey sie
 Kátechizm zamyka / to iest / przy Wierze / te
 rzeczy teŝ przykládać: 1. Bazania waśych
 Ministrów / y podawanie tey waśey nauki /
 zalecacie. 2. Osobliwe nieiákieŝ Zbory
 wspomínáć. 3. Urząd Rodzicow y Amos-
 trów opisuiecie.

IX. Náostáteŝ zamykáćie tym: Cobyto-
 wiel náuce tego obecnego Chrzescijańskiego
 Kátechizmu przeciwnego bylo / to wŝŝŝk o
 odzucáć / á sturecznie y z tymu dowody Pí-
 smem Swietych kaža.

O Kátechizmie

Tac jest summa drugiego Artykula waszego: ná ktory ja wam porzadnie odpowiedac bede: wy thylko / proste was / Prawde pilno bez affektow obaczajcie. Dacie wy to sobie

1. Ze w Kátechizmie / w cza Kieja waszy jest jednomyślnego albo zgodliwego / Chrześcijańskiego starodawnego. Cerkwie á Oycow S. pospolitego wczenia.

38. Łatwieć to powiedzieć słowy / Bracia mili; żeby w was miała być nauka jednomyślna y zgodliwa / od Chrześcijańskiego starodawnego Kościoła, y od Oycow S. wzięta: ale to skutecznie okazac, barzo jest trudno / y niepodobno. Żeby w waszych Ministrów nauce nie byto jednomyślnosci y zgody: z tad sie iasnie pokazuje: iż oni teraz / ani z Hussem / ani z Lutrem / ani z Kalwinem nie trzymają; ale sobie niewiem iaką nową Wiare wpleli / z rozmaitych płałow / y z starych / y znowych. Trzymał Jan Hus / o Sakramencie Ciata Pańskiego / z Rzymskim Kościołem; y Nissa / aż do śmierci / miewał: waszy to wyrzucili. Z Lutry / z Sakramentarzmi / y z innymi

¶ Niezgodna
Bussia
tow z
Dowodem.

¶ Dwierzenie.

Artykuł 2.

y z innymi Sektarzmi / że sie tej niezgodza; tego nam przec niemożecie. Nie Zawia jest tedy ta Wiara Jednomyślna y Zgodna. dliwa; ktora sie zawidy y odmienia / y gotowa jest odmienić. Zakrywaia też Ministrowie waszy wymysły swoje Kacerstkie, nauka Chrześcijańskiej starodawnej Cerkwie y S. Oycow: ale iako to jest pewna rzecz; z wielu sie rzeczy potaje. Zaleca Chrześcijański starodawny Kościół / zalecaia y S. Doktorowie / Modlitwy za umarte / Nissa / siedm Sakramentow: wy iż to wszystko ganicie; niemożecie sie Kościołem starodawnym bronić. Ale pokli widy zamierzacie starodawny Kościół Chrześcijański: do dwu set lat; do trzech; czyli wiecy: widze / że Concilium Nicejskie przymiecie / po 300 lat: widze / że wspominać y inße Concilia pospolite: ale krysu nam pewnego w tym niezakryłacie. Zład też te moc waszy Ministrzy mają; iż Duchá Swietego / aby na wieki w Kościele Powsechnym nie mieł / chca hamować: w ktorey to Biблей / w ktorym Testamencie / czytali:

¶ Bussia
tae niezgodna
z starym
Kościołem.

¶ Kościół
zawidy
jest tedy
niepo-
ważności.

z y Myć te

O Kátechizmie

Myć te wiare słowom Pana Chrystuś
sowym dajem; ie z Kosciotem Duch
S. káždego wieku miéśka / a nigdy sie
nieśtárzeie. y Janá S. to czytamy : tes
mu wierzymy : ta iedna Obietnica wa
byłkie Kóerście wymysły mocnie zbiś
iamy. Nie jest tedy náuka waśa wśie
ta / od Doktorow S. y od Kosciota stá
radawnego : okáżemy to wśedzie. nie
macie tej Duchowi S. ciałow zaktys
ślać; ale macie temu / ie na kájdzie ciał
z Kosciotem miéśka / perwie mocnie
wierzyć. Wśakże / i i sie Staradaw
nym Kosciotem y stárymi Doktory ch
lubicie : tego ia tej bede pilnował ; a
bym ich ówiadectwá / na swych miey
scách wam przywodził : wy tylko ná te
słowa waśe pamietaycie. Chwalicie
Kátechizm waś / z tad ; iáko by miał
náukę Jednomyslną y Zgodliwą / wśie
ta od S. Doktorow y Staradawney
Cerkwie. Tak jest tak / Brácia mili ;
Kátechizm iednomyslny y zgodliwy / od
Staradawnego Kosciota y Doktorow
S. wziety / iest Kátechizm dobry. Przy
tad takiego Kátechizmu naydzieś / o
dawnego

104n. 14.

3ám
niemie

39.

Kátez
dzim /
kory us
dobry.

Artykuł 2.

dawnego Doktora Graeckiego Cyrila
la, Archibiskupa Jerosolimskiego : aleć
ten daleko iest rozny / od waśych dzie
sieyszych. co wy teraz ganićie ; to wśyst
ko on / przed 1200 lat / chwali. Z tad
też iasnie poznać : ieć waśe Kátechiz
my od kogós inego ; a nie od Kosciota
Staradawnego / vrodzity sie. Takie
was waśy Ministrowie zwodzą : ale
to rzecia pokáże ; tego ma być prawda.

II. Kátechizm (mowicie) iest iáko by iá
dremy kluczem Pisin Świetych.

Niech to tak będzie : y my Kátechiz
mow nieganimy : Kátechizmy też / ale
nie nowey Wiary / y Szkolam porzą
dnym pozwalamy ; y ná Kázaniach ná
szych / co potrzeba umieć y czynić kájde
mu Chryścijaninowi / rádzi náuczamy.

III. Kátechizm zamyślenie w piaci rzec
zách / wyższej iasnie opisanych.

A ten rozdziat Kátechizmu / to iest /
Nauki Chryścijaniskiego ciłowięka /
niech będzie dobry : a zwaścieś, i ká
demu iest wolno / pisania sposob sobie
obrać. Trzeba thedy umieć prawemu
Chryścijaninowi ; co temu przynależy
wiedzieć.

O Kátechizmie

wiedzieć / y czynić: ale tego ma sie uczyć
z kad inąd; nie z wáshych nowych Kates-
chizmow. Pisać tak wáshy Ministrowie

III; Ze w wáshym Kátechizmie iest na-
uka Chrześcijańska / że iest prawdziwa / do-
skonála / y miła wola Boża / ku zbawieniu
kázdemu wiernemu Chrześcijaninowi:
ale wy niemaćie nowym Ducho wierzyć.

V. Maia Bázno dzieie wáshy ten to Káte-
chizm za nawrózże prawidło / sume / a iako Re-
gest tego wszystk^o / cze^o wczá / co káza / y pisa.

Niechay maia / za co chce: y Listá
swoy ogon chwali. Boie sie; by to Pra-
widło, Lewice tego niedomieścilo.

VI. Zalecaćie pilność wáshych Bázno dzie-
iow / w uczeniu tego Kátechizmu.

Pilność ma być czyniona / na kázdym
pocześniwym wrzędzie: ale bym ia wáshym
życiyszabyná co lepsze^o te pilność obio-

Przy VII rzeciy krótko też obacz: (čili-
my; co przykładacie. O koto Przykazá-
nia Bożego tak rozumiećie:

Aby wszyscy Przykazania Bożie sercem
(ponieważ Zakon Duchowny iest) y skut-
kiem pełnie wślowali / miłuiac Pána Boga
nádewszystko / a bliźniego iako sami siebie.

Nie maß tu nic z droznego; gdy dobrze
będzie kázda rzecz zrozumiana: O koto
Wiary tak piśecie: Aby

Artykuł 2.

Aby Wiare pospolita Chrześcijańska Apo-
stolska umieli / prawie sercem wierzyli y
dzierżeli / wśly swymi wyzna wali / a wśynki
albo żywotem tego poswala deżali albo okázó-

A tu sie dobrze mowí; gdy bez (wali.
dzie rozumiano dobrze. Latwie mo-
wić; V nas iest Wiara Pospolita / Ch-
rześcijańska / Apostolska: ale ná dowo-
dzeniu, wśyśtka rzecz iest. wśak oba-
czymy; iako to będziecie wywodzić. O
koto Modlitwy / te też náukę swá poda-

Aby sie ludzie umieli modlić też (iećie:
dnemu samemu prawemu Bogu do wiernie-
w imieniu samego Pána nášego Jesu Chri-
sta. A to nietylko sami za sie / ale y za wśyśtko
pospolstwo Chrześcijańskie. 1c.

A to prawda; że sie mamy modlić też
dnemu samemu Bogu / w imieniu sa-
mego Pána Jesu Chrysta: ale za tym
niepoydzie; abyśmy y ná ziemi samym so-
bie / y Świętym w Niebie kroluiącym /
niemielí tego mowić: Modl sie za ná-
mi. o czym / ná swym mieyscu. Modlić Lit 2 01.
sie chce za wśyśtkie ludzie / 1c. dobra
rzecz iest: ale oprocz Rosciotá práwe-
go / y dać sie zabić / nietylko sie modlić /
żadnego pożytku niemaß.

Przy

O Trojcy S.

Przy VIII części wtore^o Artykułu /
wasze Ministry wychwalacie; a świat
wysstek gani. Powinowactwa thes
swego niech pilnnia Oycowie / y Rmo-
strowie; ale Katechizmow nowych niech
sie strzeza: co Kosciol Powsechny ka-
ze; tego niechay doma vcia / w Boiażni
Bozey / z wciwoscia. Zapomnieliście
iescie przypomnieć o dwu rzeciach; o
Swiatosciach / y o Powinowactwie
stanow: ia też to opuszczam; a przysta-
pie ku ostatniej rzeczy

IX. Co bykolwiek nauce tego obecnego
Chrześcijańskiego Katechizmu przeciwnego
było / to w bystko odrzucaia / a skutecznie y z
tymi dowody Pisma Swietych kaza.

Wszak wyrzemy; kto tego y z tymi
dowody Pisma S. stasi. iuz sie wiecey
niezalecaymy slowy; ale inſe Artykuly
rozbierać poczniemy.

40. Summa Artykułu 3.

O Swie 1. W tym Artykule dobrze wchycie / o Wierze
tey Troj rze przenaſwierſzey Trojce. Jeden iest Pan
ty Wia: Bog Jstnoſcia / w Personach trzech: Ociec /
ra' dobra Syn / Duch Swiety. Wlaſnoſci tych Per-
son, 10

Artykuł 3.

son, te sa: Bog Ociec rodzi Syna: Syn ro-
dzi sie z Oycy: Duch S. od Oycy y od Syna
pochodzi. Sprawy S. Trojce, trzy sa osobli-
we: Stworzenie / Odkupienie / Poſwiece-
nie: pierwa / Bogu Oycu; druga / Syno-
wi; trzecia / Duchowi S. przypisujemy; ale
tak: ze we wszystkich czynkach Bozych / spr-
wa Trojce Swietey nie iest rozdzielną.

II. Dowodzie tey Wiary / Symbolum
Apostolskim / Koncilium Nicejskim / y inſy-
mi prawdziwymi; wyznaniem też Achanas-
iusowym: co wy (iako mowicie) za praw-
dziwe dzierzyte / macie / y wyznawacie.

III. Dowodzie tego y Pismem S. mid-
nowicie troiakim: Mat. 3 / 28 / Jo. 14.

III. Dobrze też wchycie; ze temu Panu
Bogu / w Trojcy naſwierſzey iedyncmu / na-
wyższajecie y Wlaſci iestestny wſyſcy powin-

Tu niemaſ co mowić / przecis (ni. 10.
wko tey waszey Wierze; ktorą iescie
tak / iakoscie ia od naſzego Powsechno
Kosciola wzeli / zachowywacie. A Pa-
nie Boze day tho; abyſcie ſie z Wiara
Powsechna / y w inſych Artykulach
zgadzali. Miatoby was przywieſć do
tego Wyznania Achanasiusowe; ktore
mienicie ſie dzierzeć / y wyznawac / za
prawdziwe: w ktorym iako on zaleca

Wia-
Dob-
zna i-
pilnie z-
leca A-
chanasius.

Wiare

O Trojcy S.

Wiare Powſechna / y naproſtſzy ciſto-
wiek widzi. Powſechney Wiary nam
trzeba / Bracia miſi: tey Eto wiernie a
mocnie nietrzyma; zginię / y zbawion
niebedzie. Pamietaćcie też to na po-
tym; iż iako Wyznanie Athanaſiusowe /
tak też y Koncilium Niceńskie, z inſy-
mi / ieſt prawdziwe. Jeſli też cho daieſ

Koncilium a chanaſiusowi: czemuż tym prawdzi-
wym Doktorom / y Koncilium / niebe-
dziećcie wierzyć? czemu / iako w thym
rzyć / na- wielkim Artykule / o Trojcy Swiętey;
leppa rzecz ieſt tak też w inſych / niebedzie woleć onym
Dowod; wierzyć / niſi komu inemu? Moſe zbła-
dzić Huſ / Luter / Kalwin: (bowiem

Pſal. 115. Wſełki ciſtowiek ieſt kłamca) ale Ko-
ściot powſechny / aby zbłodzić nie-
Ioan. 14. miał / inſza ma Obietnicę, w Ewange-

4 I. liey; ma Wcieſzyćciela (co y wy tu w po-
minaćcie) tak danego / aby zoſtat z Ko-
Huſſite ſciotem Apoſtołſkim na wieki / Duchą
ſa przeſt prawdy. Wyznato Concilium Niceń-
won Ni- ſkie iednego Paſterza Powſechnego /
ceſſkie na Stolicy Piotra S. w Rzymie: pro-
mu Bon- ſito od
cilium.

Artykuł 3.

ſito od tegoż / iako od namiaſtki Pań-
ſkiego / ſwoych Dekretow y Kanonow
potwierdzenia: daie nam ſwiadectwo /
o Ofierze Ciata y Krwie Pana Chri-
ſtusowej: ineteż Artykuly Wiary Po-
wſechney / ktorym ſie wy ſprzeciwia-
cie / toż Koncilium Niceńskie potwier-
dza: (czego / na ſwoych mieſcach / dowo-
dzić bede) czemuż niewolicie na tych
ſtarych Dekreciach / niſi na nowych wy-
myſlech / przeſtać? przeci nie lepiey ieſt /
wierzyć iednemu Powſechnemu Kon-
cilium; niſi tyſiac Huſſom / Lutom /
Kalwinom? Jeſli by zbłodził na Kon-
ciliach Koſciot, ſłup prawdy: (co wy
twierdzicie; my przymy) a iakoby the-
ciſtowiek Huſ / y Luter / niemogł zbła-
dzić? Wy ocucicie ſie / Polacy miſi / o-
cućcie: niſi Pan Bog do końca gniew na-
ſwoy na Polſkę wyleie; dla Pana Bo-
ga / w ciąs ſie obaćcie. Okazuieć wam
iaſnie Pan Bog; Eto ma być w Koſcie-
le Sedzia: Concilia y Doktorowie ſwie-
ci aby koniec roznie w Wierze czynili;
Pan Bog nam barzo iaſnie pokaſnie.
Jeſli bedzieſ po częſci przymowat / po
częſci

Dłne
nápomi-
nanie.

O Troycy S.

Bacilia
zupelnie
maia bę
przytę.

Se
dzię o
Wierze/
P. Bog
nam oka
zue.

1 Dow.

2 Dow.

ciści odrzucat / Doktory y Concilia:
to takwie jest weyjnić każdemu: przed
sie Końca żadnego (iako widziś na oko).
Kacerstwom niebedzie. ale masli przy
iac Koscielna nauka, z Doktory y z Ko
ciliami: wszystkie zupelnie winienies
przytę. inaczej / day im pokoy: a nie
broń sie tymi: ktorym blad y fatś za
daiesz. Jasnje (mowie) Pan Bog nam
teraz wkażue, porzadnego roznic was
zych / okoto Wiary / Sedziego: a wka
zuego wam / y przez was samych / y przez
ine Nowowierniki. Abowiem wy pro
bujecie Wiare Troyce S. osobliwie
Concilium Niceńskim / y Wyznaniem
S. Athanasiusa, Patryarchy Alexan
drinskie: ci iasnje powiadaia / o Troycy
S. o iedney Boga iedne^o Istnosci / a o
trzech Boga iedne^o Personach: w Pi
smie S. tego iasnje / na żadnym mieściu /
mienardzieś: mienardzieś tam ani imie
nia te^o / Trojca; ani żadney Effenciei;
ani trzech Person. Tajemnice to są Wi
ry Powośchney / wiecy przez Tradicie
niepisane / niili Pisanym Stowem Bo
żym / Chryścijanom podane. W Lipsku
też /

Artykul 3.

też / prześlego Roku / obaczono to; że ci
Ewangelicy / Ktozy Wiare Powoścho 42.
na o S. Troycy bluźnia / pisanem Ko
scielnym maia być pokonani. com też /
na Końca Artykulu i przypomniał. Do Lic. 37.
Ktormi Koscielnymi potumicie nowe
to Kacerstwo: Konciliami głowe im
zdruzgacie: do oboiego miał sie też Sár 3. Dow
nicki, przeciwko Grzegorzowi pisać /
taki przeciw takiemu, Nowowiernik
przeciw Nowowiernemu. Ale czemuż
ty / piaty Ewangeliku / niedaś pokoi
naszym Conciliam: przecz sie wcietaś
do Doktorow; ktorym przygane daiesz:
ciemni niepamiętaś na ono twoie; Dar
mo mie chwala Wstawami ludzkimi:
Jesli cie samo Pismo S. ma iednać;
daycie Doktorom y Conciliom pokoy:
a iesliż / w Kacerstwach waszych niezgo
dnych, na piasku budowanych / wcietaś
sie do naszych Doktorow y Conciliow;
tedyć już musis wyznać z nami / y z na
szymi starymi Doktory: że Pisma S. nie
w czytaniu / ale w wyrozumieniu / moc
swoa maia. Panie Boże otworz wam 3. Dow
daley oczy / y oświeć serca zaćmione: 3. Dow
abyście sta.

O Troycy S.

abyście iuz iasnie / Eto was ma sadzić /
(gdy Pismo S. mowić nieumie) oba-
czyli. Wiecie iuz; co pisat Gregorz prze-
ciw wam samym / w Listie do Kalwina:
na: stybeliscie iuz y bluznierstwo Gena-
tilisowe / przy Liczbie 34 opisane. y
niestrachcie cie słuchac / Bracie moy mi-
ty / o takich bluznierstwach / na swiecie
snać nigdy niesłychanych? A składzie to
wrosto?; czyiey to nauki postoi? z naszey
Porosieczney; czyli z waszey Pokatney?
Porosieczna stara Wiara daie pewne
wykładacze Pisma / Doktory / Concilia;
y na tych przestacie: wasze Pokatne
nowe Wiary / pod zastona samego Pi-
sma Bozego / Doktorom y Conciliom
przyganiły: a przeto też / po bluzniers-
twach inych / (iako we są te; żeby Ciata
Pana Christusowe^o istotnie niebyło w
Sakramencie; żeby Chustusa prosić o
Modlitwę za nami; żeby Msa mieć,
było bawochwalstwo ic.) na Troycę

Pilne a S. oburzyły sie. Czegoż iescie czekacie /
czyli wie mot mili Polacy / naszy mili Bracia?
napomni: Jeslić takie owoce Nowe to Stowo
prodziło / y rodzić co dzień nieprzestacie;
czemuż

Artykuł 3.

czemuż; owo com Wiary Lutrowey /
Lutra nieznacie? Luter zatożył then Funda-
fundament; Pismo samo chcemy; z Lu-
tra wszystkich Sekty dąsiejse / z tego zte-
go fundamentu / pokłty. Zrucili ci
Swiete z Nieba; y odiełi im Modte
za nami: przystaliscie y wy na to: nie-
obruśto was to nie. mowali Christus
sowi ci sami; Modl sie za nami / Chris-
te: niepoganiliscie y wy tego. rzekł
Kalwin; Niemaż Ciata prawdziwe-
go w Sakramencie: y waszy Ministro-
wie (pokaze wam to niżej) są tego bte
du uczestnikami. wyrzuciliscie wszyscy Lic: 78/
Osiare / chwale samemu Panu Bogu 132.
powinowata / a dla Syna iego mitego 146.
temu namilsa / w Kosciele Porosiecz-
nym każdego wieku Chrześcijańskiego
zwoyczajna; a to wszystko sprawiliscie /
pod zastona iakoby świętego Stowa
Bozego: co; iescie naostatęk wymysli-
cie? na kogo; sie rzucicie? Jaz zaiste
nie wiem; na kogoby iuz; dalej: ponie-
waż nad Pana Boga / w Troycy iedy-
nego / w swym Maieście nieogarnio-
nego / nic wyższego niemaż. Przepo-
J iij wiedział

O Troycy S.

43.
DANIELIS
8. 9. 11.

O bacay
prze stań
ce Anti
chrysto
we.

Thes. 2.

Pátrz/
iako tru
dno zbie
Trocho
żanj/bez
Dokro
row y Co
cilior.

wiebiał Dániel Prorok przyscie An
tichristowe; Ktory Osiare widoma Ch
rzescijanśka z Koscioła wyrzuci: i wies
scie wy ta Osiara wzgardziłi / y z Ko
ściotow wyrzuciłi: i wiescie sie na sa
mego Boga, waszym tym nowym Sto
wem rzucili. coż daley bedzie: a co
mniemaś / Bracie mity: Jako Pan
Christus przed sobą Posłyswe przesy
tat; a sam po nich przyszedł: tak też y
Antichrist / Ktory już niemato ma Prze
stańcow / podobno nie dlugo przyść
nieomieszká. Z Którym aby tego Pan
Christus Duchem wst swych niezabit:
niech sie strzeże: indziej nigdzie / iedno
gdzie są we swej wladzy Concilia y Do
ktorowie / tey niewyjdzie káżni. Abowię
gdy poczniecie gadać o Troycy Swie
tej z tymi Gentylisimi y Grzegorzimi; ná
Pismo Swiete / iako sie ná nim sadzi
cie / muście pamiętać: a tak pewnie /
bez Doktorow y Conciliow / na was o
ni wygráá. Przywiedziecie wy Pisma;
ktoreście tu námienili: z tychże Pism
Swietych swoje btedy oni potwierdza
ją. ze Krztu Pana Christusowego na
wicey /

Artykuł 3.

wicey / Grzegorz chce wywodzić: że
nie iedná iest Istność, Oyca / Syna / y
Ducha Swietego; ale trzy rozdzielne:
Widzieć sie ty wiekat do Conciliow /
do Athanasiusa / do Doktorow. odpow
wiedzi ná to Gentilis tymi słowy: Pi
smu tylko swietemu wierz; iako pew
nym powiesciam Bozym: a nie y mnie
nie iest nauka Ktoregożkolwiek ciłow
ka / by też nauczénieśkiego / y według zda
nia bogoboynego; Ktoryby od Pi
sma Prorockiego y Apostolskiego od
stepował / albo iemu był przeciwny.
Stuchaycie / Bracia / Stuchaycie; co ten
mowi: nauka o S. Troycy Koscioła
Powszechnego / Która y wy trzymacie z
námi zupełná / powiáda być przeciwná
Pismu Bożemu: y dla tego gardzi w
czonými y bogyboynými / Athanasiusa
mi / Hilariusami / Augustinami; Kto
rzy z osobná Kiegi pisali o S. Troycy.
Widzicie; iż wierzy Pismu wśyśkieś
mu / y do tego sie odwoływa: czemuż
z námi nietrzyma; Ktorzy też z Pisma
wywodzi my S. Troycę: baczyćcie już;
że każdy Kácerz / by też nasprośnietysy /
Pismem

O tym
piśe Ale
xander
Alefius
Lutheran
Num. 3.

Stwierzy
sie dżi
wuy bte
dom.

O Trojcy S.

Pismem sie broni: Ministrzy takze wa-
 sy i sie na Pismo sadza / a Doktory y
 Concilia (gdzie chca) odrzucaia; mus-
 za temu Gentylisowi / za swoim zym
 Fundamentem nowej Wiary Luter-
 skiej / iego btedu pozwolic: albo musza
 (cobym ia wam radzil) Concilia y Do-
 ktory przyjac we wszystkim. Wierzcie
 mi / Bracia mili: ze to wszystko jest po-
 selstwo Antichristowe: iuzci ci nowi
 Troybozanie ntwierza o Bostwie Pa-
 na Chrystusowym / ani o Bostwie Du-
 cha Swietego. czego sie kazdy domys-
 slay /; onych slow Gentylisowych; kto-
 rem przy Liczbie 34 napisal. A prze-
 to / baczac owoce barzo niedobre tych
 btedow / ktore na samym gotym Pismie
 buntuią sie / wroccie sie do tej Wiary;
 gdzie sa w powadze winney / y Concilia /
 y Doktorowie: tam sie to iasnie wywie-
 dzie; ze one miejsca Pisma Swietego /
 ktoreście przywiedli / o Swietey Troy-
 cy maia byc rozumiane. Abowiem gdzie
 Syn Bozy Pan Chrystus jest krzczony /
 Duch S. w postaci goiabiejey jest wi-
 dziany / a glos Oycowski nad Synem
 jest sly-

Bluz-
 nieztwa
 Troybo-
 zanow.

44.
 Zam-
 knienie.

Pismo s.
 o Trojcy
 S. gdzie
 dobrze
 wykla-
 daia.
 Mat. 3.

Artykul 3.

test slychany; y gdzie rei zmianka sie czy 10. 15. 16;
 ni Ociebystela Duchu Swietego / O-
 ca / y imienia Synowskie: tamci (gdys
 Pan Bog ieden jest) trzy Persony sa
 nam okazane. dla ktorych trzech Pers-
 son / a dla Istnosci iedney / rzeciono jest;
 Krzciecie / w Imie Oycy / y Synu / y Du-
 cha Swietego. Zechceci mi tu medro-
 wać Grzegorz: bedzie figlowal Gentylis:
 ludzie hardsi a pyśni / nad wszystkie
 Kosciot / nad wszystkie Concilia y Do-
 ktory / beda swoje rozumki projektadac;
 a to / pod zastona piekna / pod cuktro-
 waniem nowego y starego Testamen-
 tu / beda czynic: ale oni musza sobie the-
 widrowate tby pierwey zbic; nizli ia-
 im bede wiecey / nizli Kosciotowi / wie-
 rzyt. tak iako do tego czasu wszyscy Ka-
 cerze / na tej iedney Powsechnego Ko-
 sciota opoce / swoje tby pobili. Przywo-
 dzisz / Grzegorzu / Pismo: przywiode y
 ia, nie iedno. Ktoz go lepiey a prawdsi-
 wiey rozumie: Powiem ia z Janem
 Swietym: Trzey sa / ktoryz swiade-
 two wydaia w Niebie / Ociec / Sto-
 wo / y Duch Swiety: a ci trzey iedno sa.
 I v bedzie

Mat. ult.

Dez sie
 tu, wcz /
 ofoto P.
 ma sa=
 dzic.
 i Ioan. 5.

O Grzechu

bedziesz ty inaczej to wykładał; Ci trzey
jedno są: ja też inaczej. Ktoż nas rostrzy
gnie? Jesli Pismo niemowiać / końca
swarom y bluźnierstwom niemają: iestli
Doktorowie starzy / Concilia / y Ros
ciot mowiać; przedt koniec. Widz
cie tedy / Bracia mili / żąd sie pocies
to / y do kad iui przyszło. iac / gdy wam
bede przywoǳit Pismo, starym obcy
iem rozumiane / y Doktorow / na Kons
ciliach / y w Kosciele; dosyć swemu pos
winowactwu uczynie: wy iesli niechce
cie zaniechać bledow swych; mnie iuż
nie na tym: wam to samym (co nie w
czas obaczycie) wiecinie na on czas za
skodzi; gdy przeciwko okrutney pyśle a
dumie Kacerstey / one sławne Concilia / oni Swieci Doktorowie / y wszystko
zgromadzenie Rosciota Bożego / na
Sądzie Bożym stanie.

Artykułu 4 Summá.

Tym Artykule ten iest wáś
postępek.

I. W takim stanie / swietym y nie
winnym

Artykuł 4.

winnym / Adam był przed Grzechem: y iako
swiebodna / na on czas / była dobra wola i^o.

II. Jako zgrzeszył Adam / od Diabła zwieś
III. Ze Grzech Adamow / Grzech (dziony.
Nieposłuszeństwa / iest na wiekszy y naćiejszy.

IIII. Ze sie wszyscy poczynamy / y rodzimy /
w Grzechu Przyrodzonym.

V. Ze Grzechy skuteczne / są owocami Grze
chu Przyrodzonego.

VI. Ze wáśy Uczcielowie też zndiomości
Grzechu was ucza: iako każdy człowiek grze
szkiem y rodzi sie / y iest przed P. Bogiem.

VII. Ze zapłata Grzechu / sprawiedliwie
iest śmierć wieczna.

VIII. Ze po tym wypadku / niemoże sobie
człowiek nic pomoc: ani sie osprawiedliwić /
żadnymi uczynkami y pilnościami swymi.

Przyczyna tego darecie / Wola człowieka
stajona: ktora oprócz łaski B. Ojczy / sama
przez sie nigdy powstać niemoże.

IX. Ze kromia Pana Chrysta / żaden czło
wiek człowieka upadłego ratować niemoże:
ale w tego wierząc / od Grzechu y Śmierci
wieczney ludzkie wybawieni bywają.

X. Ze wszystkie niewczasy / miecz / ogień /
niemoc / zc. a naostatek śmierć / Pan Bóg go
dnie a sprawiedliwie prze Grzech na świat
przywoǳi / y przywoǳi.

XI. Ze te wszystkie łaski Boża / za Grzechy /
máto ludzkie cierpliwie nosić: nie dla tego /
aby

Boy sie
pyśny
Kacerzu.

O Grzechu

aby sobie tym co zasługować / albo od Boga iako łaskę a odpłatę brać mieli : ale dla tych dwu przyczyn 1. Aby ciężkość Grzechów swych / także bidde a niedze swa poznawali / a temu zrozumieli / iako jest bärzo złe a gorzkie (iako Prorok mowi) opuścić Pána Boga swego 2. A iżeby będąc w takich bładach a ciężkościach / byli przebudzeni ku Posłuchaniu / a ku szukaniu łaski a pomocy od Pána Boga / zlutowania a miłosierdzia pełnego.

XII. Ze prace a wciępienia Świętych / dla Zmienia Chrysta Pána / a dla świętey prawdy tego / y dla zbawienia / sa Bogu mile Osiady / a obfite zapłaty obiecane mają / zwlaszcza w wiecznym żywocie.

XIII. Ze ludzie mają znać po wpadku Obietnice Boże Ewangeliey Świętey / z także mney rady Trojce S. czynione / o Panie Chrystusie / a doskonałym zbawieniu przezeń.

XIII. Ze w tych Obietnicach sie oswiadcza / a iako małua / nagłowniejsze y zaktładne uczynki Chrysta Pána / w których Posłuszeństwem a Zbawicielem naszym jest.

Odpowiedź.

45.

W Jerozłama, y wtora, y trzecia część tego Artykulu / niemasz iakiego zdrozniego: aczkolwiek co powiedacie o stanie Adamowym przed Grzechem

Artykul 4.

Grzechem / Pismem S. niedowodzicie. Zgodneć to sa rzeczy z Pismem Bozym: y Panie Boże day to; abyście wy wszyscy teie rzeczy, zgodne z Pismem S. przyzłowali: chociaże iasnie w nim nie sa wyrażone. O gdybyście wy też pilnie to dwaiyli; że napierwszy / nawietży / y nacieższy Grzech, jest Nieposłuszeństwo: podobnobyście od Posłuszeństwa tych / ktorych kazał słuchać y sam Pan Chrystus / nigdy nieodchodzili. Powiedział Pan Bog Adamowi; Ktoreykolwiek godziny będzieś iadł / umrześ: powiedział też Pan Chrystus Chrześcijanom; Kto nie będzie Koscioła słuchał / jest iako Pogánin. Kazał Pan Bog siebie słuchać / grożąc śmiercią: też wieli na te / Ktorzyby Koscioła nie słuchali / Kładzie Pan Chrystus. A Ktoż jest tym Kosciołem? Iac wszyscy wierni: ale / dla porządku / w Apostolskich perśonach ten jest Koscioł. dla czego Pan Chrystus / tamże zarazem po onych słowach / obrocił sie do swych Apostołów / mówiąc: Prawdziwie powiadam wam / co zwiążecie y rozwiążecie, na ziemi; będzie

O Adame / nie wszystko jest napisano.

Nieposłuszeństwo jest nawietższy grzech Genesis 3.

Mat. 18.

Ktorego Koscioła słuchać Pan kazał.

O Grzechu

mi; będzie związano y rozwiązano, w
Niebie. Nad te też słowa S. Jan 310
cousty tak krótko piśe: Powiedz Ko
sciotowi; to jest/ Przetożonym. 1c. Słus
chajcie tedy Kosciota; to jest/ Biskup
pow/ iego Przetożonych/ porządnych
Namiaszków Apostolskich: iesli wie
rzysz słowom Pańskim/ Bracie mili.

*Natrz
zgódna
Potrze
dłużniejsza
3 Kazyta*
co iesli niewierzysz: pewnie zginesz. Tak
teraz zaiste Diabel ludzie kusi; iako w
Raju kusił Adama. Pan Bog mo
wił: Vmrzesh: Diabel mówił: Nie v
mrzesh. takie też Pan Chrystus mówi:
Jest iako Poganin: a Kacerz mówi
swemu; Tyś iest prawy Chrześcijanin.
Vyrzemy/ czyja prawda będzie: iesli
tego/ który każe słuchać Kosciota; czy
li onego/ który zakazuje. Żądzy zwodzi
cá Szatan przeciwną Panu Bogu mo
wi: wskaż je nie iasnie; ale pod zasłona/
*1 Spór
cie.* Panu nieprawdę zadaje. Minimając
niektorzy; iakoby dobrze to/ co czynia/
czynili; ale tak dobrze czynia; iako Brol
*1 Reg. 15.
46.* niegdy Saul. Rozkazał był onemu P.
Bog przez Samuela Proroka; aby A
malecha/ ze wszystkich ludem y bydtem/
zgrabił:

Artykuł 4.

zgrabił: zdało się temu/ lepsze rzeczy na
Ofiarę zachować: ale potym te słowa
mierad słyszał; Izali Pan Bog woli O
fiary/ niż Posłuszeństwo? Lepse iest;
Posłuszeństwo/ niż Ofiara. 1c. Woli
Pan Bog/ Bracie miły/ iedno Posłus
zeństwo; niż wszystkie Ofiary: Niepos
łuszeństwo tak wielkie iest Grzechem;
iako Batwochwalsstwo. Wiemci je wy
z waszymi mówicie; Boga my słucha
my; ale to słowa tylko są. co się już po
kazuje; y niżej pokaze.

Grzech Adamow dzielić się/ od Grzechu przyrodzonego nas wszystkich; Pro
ry też Pierworodnym zowiemy; a to dla
ciego wy czynicie; ia niebaczne. Albowie
Nieposłuszeństwo Adamowe y Grzech/
iest naszym Nieposłuszeństwem y Grze
chem: nie my inego swego/ przypocie
ciu naszym y narodzenia/ z soba nieprzy
nosimy: cokolwiek tam iest: od Adama
ma iest/ nie od nas. o czym tak Paweł
S. świadczy: Przez iednego człowieka
ta/ Grzech na ten świat wszedł; a przez
Grzech/ Śmierć. 1c. Widzisz/ że Grzech
y Nieposłuszeństwo Adamowe, na nas
przycho

2 Spór
cie.

III część.
Grzech
Adamow,
iest nasz
Grzech
Pierwo
rodny.

Dowod:
Roma. 5.

O Grzechu

przychodzi: a my / ktorzyśmy przez sie
nie niegrzeszyli / dla Adamowego Grze-
chu, rodzimy sie grzesznymi. Przeto nie-
potrzeba byto tu czynić dwu Grze-
chów; ale tylko jeden: ktory od Adama
wzyciomy / na nas, iakoby dziedzictwem
spada. Abowiem kto sie z Adama ro-
dzi / biegiem pospolitym y przyrodzo-
nym; ten sie y pocyna / y rodzi / w Ada-
mie. **Poczęcie** mowym Grzechu, wskazuje od tego my
Panny wymuiemy nadwiesza Panne Ma-
Marie ria / matkę Syna Bożego, Pana Jesu
Christa: a mamy słusne na to / ktore
nas do tego wioda / y z Pisma Bożego
dowody.

V Piąta część Artykułu jest prawdzi-
wa: y nigdy byśmy niegrzeszyli; gdyby-
śmy sie z grzesznego Adama niepocynali.
VI li. także też przeciwkości części nie-
mamy co mówić. Jest to rzecz pewna i
ista: że się każdy rodzi / y jest / grzeszni-
kiem: ale potrzeba jest te / ktore P. Boż
swoim Przywileciem wyjął / przystoynie
wytaczyć. abyśmy Świętych Bożych /
ktore on od pomazania zachować ra-
czył / my ludzie nieodzali.

A w siód

Artykuł 4.

A w siódmej części nie mamy nic obli-
dlowości: sprawiedliwie pAn Bog
Grzech / chociaż docieśny / karat śmier-
cią wieczną. Abowiem gdy Pan Bog **Batę**
z dobroci swojej a z miłości swej, przez **wieczna**
ciw stworzeniu swemu / tak był zadowolony z grzech
mi dary ciwowieka osłodził; a ciwowiek
niewdzięczny, nawyszego dobrodziecia
swego / Boga wiecznego, obraził: grze-
sząc przeciw temu / ktory wieczny jest /
Przodku y Końca niema / słusnie też wie-
cnie sam sobie sprawił karanie.

Ośma także część / dobrze rozumia-
na / będzie prawdziwa. Abowiem czo-
wiek, w Grzechu narodził / jest pod-
bny onemu, do Jericha idacemu: kto-
ry cięsto zraniony / y napoty tylko ży-
wy / wielkiego ratunku y osobliwego
Lekarstwa potrzebował. jest iestże y
temu podobien: ktory chcąc y wiedząc
w głębołą przepaść wpadł / aby go
stamtąd wyciągniono / złutowania po-
trzebuje. Mowimy tedy tu / o stanie
ciwowiecym w Grzechu: mowimy o
Dziękach / przed Wiarą y Krztem
błagających: mowimy o Dobrej ciwowie-
czej wos-
47

O Grzechu

Dezynki ciey woli / od taski Bozey obdaczoney.
 przed Abowiem Dezynki nasze przed Wiara /
 Wiara / ra / by też byty nalepsze / sa plugawym
 y po Wierze / ptatem, przed oblicznością Boską: ale
 rze / iakie insha jest poważność tych / ktore iuż z

sa. Wiary pochodzi / dobrych spraw Chry-
 scijańskich. Krotko mowiac / insha jest
 sprawa Dezynkow Ciotowiecznych; in-
 sha / Chryscijańskich: one ciotowiek / w
 sobie samym czyni; a te / w Panie swym
 Chrystusie. Trzeba na ten rozdział do-
 brze pomniec; ktorego Racerze zanie-
 dbawiajac / sila ztego naptodżili; iako

Li. 84. re
 Gobra
 Wola.

2 Cor. 3.

IX.

na swym miejscu pokaze. Dobra Wo-
 la także ciotowieczia / oprocz taski Bo-
 zey / nie nie jest; nietylko przed Wiara /
 ale też y po Wierze: y jest to pewna; je-
 my / oprocz taski Bozey / nietylko czynić /
 ale y myślić dobrze niemożemy.
 A na diewiatu Proposicia zezwa-
 lamy; je nikt inshy / iedno sam P. Bog /
 ciotowieka wpadlego ratowac niemogł.
 Try tu natury obaczywszy / rzeci bedzie
 iasna; Pana Boga / Angiota / Ciotowie-
 ka. P. Ka. Ciotowiek zgineły wpadł w iame nie-
 Bog sam dobytę wiecznego potępienia: Angiot
 ciotowiek z siebie

Artykul 4.

z siebie nie; wszystko od Pana Boga / mogł
 ma y moze: przetoż nikt inshy / iedno sam ciotowiek.
 P. Bog / ciotowieka z wpadku niemogł
 zdiwignac y wyciagnac. Mogłci Pan
 Bog tysiac miec obczytów ratowania
 ciotowieczego: (iż jest wszechmogacym)
 mogł y przez Angiota / skazona naturę
 nasze naprawić: ale dla dwu osobli-
 wych przyczyn / przez Syna swego iedy-
 nego, Pana Jesu Chrysta / to sprawić
 iego S. Mitosci wpodobato sie. iedną
 przyczyna; abyśmy ciestkość Grzechu /
 za ktory nikt, iedno Syn Boży, dosyć
 vczynić niemogł / pilnie obaczyli; a dru-
 ga; abyśmy niewymowną Pana Boga
 tu nam mitosc / ktora przez wydanego
 za nas Syna swego, nam oznaymić ra-
 ciyt / zawždy w nas rozważali. Co sie dos-
 tycze tej Proposiciey waszey; je Wierze Wiara
 rzac w Pana Chrysta / bywamy od grze-
 chu wybawieni: cho na swe miejsce za-
 chowam. Abowiem trzeba sie tu bac ta-
 paciki tej; jebyśmy dla tego / na samey
 Wierze zbawienia naszego niesadżili /
 odśienia godownego zaniechawşy.
 Dobrzeć sie mowi; je Wiara w Pana

Czemu
 przez Syna
 na swe
 nas ratowal.

R ij

Jesu

O Grzechu

Jesli Christa / od Grzechu y od Smierci wieczney nas wybawia : ale co to jest za Wiara / y taka ma być ta Wiara : niżej to wywiode.

X. Dłusiąta część dobrze tej powiada / o doczesnym za Grzech Karaniu : y prosi was / Bracia mili : abyście to na potym pamiętali. Tak jest brzydliwa rzecz / przed Panem Bogiem / Grzech : tak wielka a ciężka rzecz jest / przestąpić rozkazanie Boże : i chociaż nam na Krzcie / przez Wiare Pana Christa sowa / Wieczne Karanie Pan Bog odpuścza ; Doczesnego jednak / w nas po Krzcie żyjących / zda się nie odpuszczając . a jeśli to czyni nam / za Grzech Adamow : coż za nasie / ktore nas samych są / czynić będzie? Pamiętacie / proszę was : że Pan Bog / przy Nitosierdziu swym / nie zapomina Sprawiedliwości : odpuszcza nam na Krzcie Grzech, Smierć, y Karanie wieczne : a Karani Doczesney / przez niewczasny rozmaite / ktoreście wy sami sroce byli / byli / y śmierci naostatek Doczesney / nie odpuszcza. O gdybyście wy chcieli z sobą

Artykuł 4.

z sobą sami być zgodni : a co na jednym miejscu napisiecie / chcieli y na drugim trzymać : miałbym ja o was dobrą nadzieję : że Kacerstwa błędne zaniechawszy / ku prawdziwej Wierze Powrócicie, łatwie się nawrócicie . i tak o tych / ktorzy nie ze złości / ale z niewiadomości, dali się wwieść / nie niewatpie. A bowiem ztąd / że Pan Bog po Grzechu odpuszczonym, Karanie Doczesne zostawia / Ciyscie Chrześcijański pewnie roście : i tak to potym / gdy zechcecie tę rzecz bacznie rozebrać / nie trudno wyrozumiecie.

W jedennastej części Artykułu / dla tego ztąd ziliście ; iż rzecz od rzeczy, nie prawie porządnie waszy Ministrzy dzieła . Kazećcie nam cierpliwie znosić wasze / za Grzech / Doczesne Karania : dobrze to wzywać : y my to chwalimy . ale dla czego znosić je mamy : nie dla tego / mówicie ; abyśmy sobie tym co za naszlagować / albo od Boga taką łaskę a obłatać brać mieli. Jeśli tedy cierpliwie nośenie tego za Grzech Karania / y cierpienia niewczasow / nie nam niezastępić

XI. Różni

48.
Czyście
złoty ros
lecie.
Lic. 56.

O Grzechu

Contrá =
dificia / o
toko cier-
pienia
niewczá-
sow.

Roma. 8.

fluguie; ani prze to / od Pana Boga iá-
ta także á odptate bierzemy : czemuś
widywonet niżej / w dwanaściej części /
piście ; Ze prace á wcierpienia Swie-
tych / dla Imienia Chrysta Pana / á dla
dobrej prze / to jest / zbawienia y Swie-
tey prawdy iego / sa Bogu mite Ofiary /
á obfite zaptaty obiecane máia / zwła-
szczá w wiecznym żywocie : Bráćia mi-
li / zdać mi sie tu być przeciwna Contrá-
dificia : á zwłasczczá dla Pisma Apostol-
skiego ; ktoreście ná podpore pierwszey
Proposiciei przywiedli. Abowiem A-
postol S. mówi tam o tych wciepie-
niach ; (iáko y wy sami przypominacie)
ktore dla imienia Pańskiego / wierni ná
sie przymiá . ná co zezwoliwszy / iásná
waszá bedzie przeciwność / ná iedney
karcie napisana . Stowa sa Pawła
Swietego : Jesli iestesiny Syny Boży-
mi ; iestesiny y dziedzicami : dziedzicami
Bożymi / á dziedzicacyimi z Panem Ch-
rystusem : wśakże iesli z nim cierpimi ;
abyśiny też y z nim byli wielbieni : A-
mnimam to / że nie sa godne cierpienia
tego cjasu . Kt przyśley chwale ; ktora
sie w nas

Artykuł 4.

się w nas obiawi. O Chrzesciáńskim tes-
dy cierpieniu / iásnie thu mówi Paweł
Swiety : gdy ; Chrzesciánie tylko prá-
wi / sa syny y dziedzicami Bożymi / á wa-
czestnikami dziedzictwa Pana Chrystu-
sowego : o tym że wy też rozumiecie ; sa-
mi sobie áwiadectwo daćcie . przetoż
sa tho dwie sobie rzeczy przeciwné / w
tych dwu Proposiciach waszych :

Chrzesciánie cierpieniem swym nie sobie nie
zasługuiá / ani od Boga iáka także biora :

Prace á wcierpienia Swietych obfite zá-
ptaty obiecane máia / zwłasczczá w wiecznym
żywocie.

Tu / iedná tylko prawda musi być :
albo máia zaptate cierpienia Chrzesci-
áńskie ; albo niemáia. Nieć / Niemiec /
z soba stać niemoga wespoteć ; gdy o ier-
dnym cierpieniu rozumiemy. iákoż Pa-
weł S. o pracach y wcierpieniach Swie-
tych / dla imienia Chrysta Pana / á dla
dobrej prze / tho jest / dla zbawienia y
Swietey (wásze to sa słowa) prawdy
iego / ná onym mieyscu pisat. Abowiem
gdy kto dla czego inego cierpi ; nie dla
Pana Chrysta : cierpi iáko stoczyńca ;
ani zá to / bedzie miał iáka zaptate. Ale
A iní podobno

O Grzechu

Spákie podobno rzeciecie; iescie wy tak te Pro-
poscie rozumieli: Cierpienie za Grzech
Pierworodny / nie niezastuguie / ani od
Boga taka táska a odpłate bierze; ale
Cierpienie dla imienia Chrysta Pana /
y w żywocie wiecznym obfite zapłaty
ma obiecane. Gdybyście byli / Bracia
mili / nieprzykładali Pisma Świętego
Pawła; moglibyście sie byli tak wymo-
wić / waszey na jedney karcie Przeciwno-
ści broniąc: ale gdyż on o cierpieniu dla
Pana Chrysta mówi / y wyscie sami przy-
pomnieli Cierpienia wiernych dla imie-
nia Pańskiego; tedy nie inego w tym /
jedno wasze z wami samymi niegodzi / y
Pisma Apostolskiego zle przywodze

O mili nie / nieokazywacie. Patrzącie patrzącie /
Theolo- co macie za Nauczyciele; Echorzy z ie-
gowie. dnych yst / teraz Ciepto / teraz Niecie-
pto / na jedney karcie mówią! y co mo-
wie: Nowia: nie mówią; ale pisa. Za-
twiey sie potknąć w Stowie / niżli w
Pisaniu: tu sie rozmyślić może / gdy sie
Práwe pise; ale słowa, bez rozmysłu cjasem
zrozumie wylátania. A przeto co sie dotyczye Pi-
smu Apostolskiego; tego to práwe jest
Roms. 2. zrozumieć

Artykuł 4.

zrozumienie: iżbyśmy te; nietylko ciera-
pieli / ale y tysiąc śmierci dla imienia
Pana Chrystusowego podieli; jednak
to cierpienie nasze nie jest godne / ku
chwale nam nagotowaney. Abowiem
nagotowane nam sa takież m rostkoss /
miedociesne; ale wiecine: iż ich nietyl-
ko widzieć / nietylko o nich słyszeć; ale
też y wymyslić ich niemoże człowiek; a
nagotowane sa z daremney a miłosier-
ney obietnicy Bożej / za zasługą nadzio-
śa Syna Bożego, Pana Jesu Chrysta.
Gdy tedy stosujesz Cierpienie Chrześcia-
ńskie / z Chwałą Królestwa Niebie-
skiego; nie nie jest ono ku tey; ale iż one
to chwate Pan Chrystus nam zastąpił /
y cierpiacym dla Imienia swego ia os-
biecat; tedy iż Cierpienia Chrześcijań-
skie / dla Imienia Pana Chrystusowe-
go podiete / za obietnicą y zasługą Pań-
ską / táska Boża y zapłata wieczna sobie
zastuguia. Przetoż gdyby nieprześła
Zasługą y Obietnicą Pana naszego: to
go nigdy byśmy ani mogli / ani śmieli
mówić; aby Cierpienia nasze / chociaż
dla Imienia Bożego podiete / miały
sobie

1 Cor. 2.

1 Dow.

R v

O Grzechu

49. **49.** Tobie wiecina, zaptate zaslugowac. Da
iemy my tu Panu / co jest iego: wyzna
wamy Zaslugę y Obietnice Pana Chri
stusowe: ieszcze y to / że my nie cierpieć
niemożemy dla niego / iedno za łaskę a
darem ie^o przydaiemy; y stale a mocnie
to / że łaskę Niebieską za łaskę, tu nam
Ioannis 1. wyczona, bierzemy / 3 Janem Ewange
listą wyznawamy: wsakże aby wam to
nie zdało się być przytę / że Cierpienie
Chrzescijańskie dla Pana Boga / wiec
cine zaptaty przypisujemy: patrzcie / co
2 Dow. Święty Paweł tamże mówi: Jesteśmy
(powiada) syny Bożymi / y dziedzica
nymi z Panem Chrystusem: wsakże iesli
z nim cierpimy; abyśmy z nim w wielbie
ni byli. iesli (mowi) cierpimy z Panem
Chrystusem: abyśmy też z nim chwaty
3 Dow. iego byli Uczestnikami. A przed śmier
2 Ti. uli. ciał swą / do Timotheusza pisze / że
mowi: Dobrzem ja boiowat; za to na
gotowana mi jest Korona. 10. Jasne tu
maś o tym świadectwo; że kto na ziemi
dla Pana boiunie / y cokolwiek cierpi
ma Koronę dla tego na gotowaną w
Niebie: Która Pan Bog / iako Ser
dzia spr

Artykuł 4.

Dzia sprawiedliwy / panuetając na mi
to sierne y łaskawe swoje Obietnice / da
każdemu, pobożnie tu cierpiacemu.
Przeto cokolwiek cierpimy dla Pana **Zawia 2**
Christa / y dla Imienia Bożego / dla **3 nie.**
Prawdy y sprawiedliwości: ma tho v
Pana Boga swoje pewną zasługę; bez
dzie mieć y nieomylną zaptate. Cytay 4 Dow.
cie na to miejsce stare Doktorzy: naydzie **Sermone**
cie y v Świętego Jana Złotoustego; 14 15.
iako P. Bog / za prace nasze / daie nam
nierownie więcej odptaty y Korony.
Naydziecie tam dziwne rzeczy: iż że
wiele Koron y doskonałych zaptat we
miemy; tak wiele dni / y owsem ile Kroć /
jesteśmy gotowi dla Pana Boga ciers
pieć. te na ostatek frasunki / nedze / y nie **Wys**
wciasy / które za grzechy na nas przy **stkie fr**
stly / gdy ich skromnie a z dziekowaniem **unki /**
znośimy / bywają nam odptatne: cho **cierpli**
ciay też niecierpimy ich / dla wyznania **wie o z**
Wiary Pana Chrystusowej. A bowiem **dziko**
gdykolwiek / w niedzach za Grzech **waniem**
damow bedacy / tak się umawia dopa **znośone**
na Boga: Wiem / miły Panie; dla cie **sa odpla**
go to wszyscy cierpimy: iakokolwiek nas **ine.**
Karze

O Grzechu

Karzę y nawiedzaś / prze Grzech nasz
 przyrodzony; wszystko to czyniś sprawie
 dliwie : y sroższego a surowszego kara
 nia / ktorzysmy w oycu naszym Adamie
 zgrzeszyli / iestesmy godni ; gdybyś ty /
 miły Panie / Sprawiedliwość twoit
 Miłosierdziem miarkować nieraciyt .
 cżyn / co iest wola twa święta : tylko
 nam / kłusnie wszystkie niewiejszy cier
 piącym / raczy dać cierpliwość . *ic. Tat*
Dowod. tedy gdy to ciotowiek przymiue od Pa
 nia Boga : zaiste pokorna the cierpli
 wość / osobliwymi darami y zaptatami
 Pan Bog wraciy; y to / co sprawiedli
 wie cierpimi / gdy skromnie a z dzieko
 waniem cierpieć będziemy / w zasług
 nam nasze nasz Pan Bog obroci. Albo
 wiem te cnoty / Pokora / Cierpliwość /
 y Wdzięczność / są barzo mile Panu
 Bogu : y takim Pan Bog zwykt da
 ry swoje rozdawać. Trzeba thedy byto
Zdanie bacznie pisać waszym Ministram / ok
niemie. to tych frasunkow ludzkich y niewiejsz
 sów : trzeba wsędzie każda rzecz roz
 dzielnie rozbierać / a białego z czarnym
 przyczy = nie mieszać. Drugie dwie przycy
 nie, nia

Artykuł 4.

wasze / dla ktorych te cierpienia mamy
 znosić / nie sąć zdrożne : abyśmy sie y do
 Pana Boga / ku pokucie wzbudzeni /
 w naszych biadach y ciężkościach wcie
 kali; y za taką biada a niedza naszą / cie
 żkość grzechow / y gorzkość opuszcze
 nia Pana Boga / abyśmy poznawali.
 O gdybyście wy / ktorzy sie Ewangelis
 tami chlubicie / na ciężkość grzechow *50.*
 pamiętali : zaiste na samey Wierze / *Grzechu*
 gdybyście niesądziłi Usprawiedliwienie *ciężkość.*
 na ciotowieka Chrześcijańskiego ; a za
 wlaszcza po Krzcie grzeszacego . Jako
 ciężki grzech iest / przed oblicznością
 Majestatu Bożego; ztąd ieszcze obacz /
 Bracie miły: se chociaż zań cierpiat / y
 dosyć uczynił / iedyny Syn Boży; a cier
 piat naokrutniejszy y nahaniebniejszy
 śmierć : wsakże iednak Docieśne za
 grzech karanie / na wszystkim potom
 stwie Adamowym zostaje; ktore my y
 po dziś dzień na sobie nośimy ; a spr
 wiedliwie nośimy. Jesliż tak nas Pan
 Bog karze / za grzech cudzy : iesli / opu
 ściwszy z Miłosierdzia (a cho / dla
 śmierci Pana Chrysta) karanie wie
 cne /

O Grzechu

Bażń cież / zostawia z swej Sprawiedliwości
 Docze = sci Bażń Docześna : czemuż kto tak ma
 śna po od być zachwałym; że w swych wtaśnych
 puskie grzechach, tego mieć niechce / co ciwie y
 grzechu. widzi, w grzechu Adamowym : przecż
 nierozwaja sobie; kto za ten grzech cier-
 piał / y dosyć uczynił : czemu w tym tak
 jest niebażnym; że niechce wiedzieć tes-
 go / tak brzydka rzec jest Panu Bogu,
 nadaremnie brać łaskę jego : Dat nam
 znać w Adamie / y w Karaniu ostarwie-
 nym grzechu jego; co to jest grzech; wy-
 bawit nas od Grzechu : obdarzył łaską
 miłosobliwymi. gdy zaś w grzech wpa-
 dniemy Smiertelny; y niebedziemyś Ka-
 rania winni : Wiara chcemy sama, w
 Bystkiego zbyć : a niechcemy się Panu
 Bogu dać bić : Omylił się na tey twoey
 samey Wierze; wyjrzył : a który niech-
 ceż wyznać Karania za Grzech Cieżne-
 go / którego się ty sam po Krzcie dopu-
 ścił; (jeśli inego wmysłu niewiejsz)
 peronie poznasz meki wieczne : Ale o
 tym / na miejscu sędzim; ia tylko to na-
 ten czas / co wy k waszey stronie zezwa-
 lacie / przypominam. a byście / co mowi-
 cie / roz-

Artykuł 4.

cie / rozważyli; a batamuty Kacerstie
 obaczyli. Zawsdy Kacerze swym sie ..
 mieciem zabijają : zawsdy na sie mios ..
 ety dodawają. bo niewiedzą niebożst ..
 tą; co czynią / y trzymają.

We dwanaściey tego Artykułu cież XII
 sci / która v was jest przeciwna ieden-
 kiej / dobrze pisiecie : że prace a wci-
 pienia Świętych / dla Imienia Chrysta
 Pana / a dla dobrej prze / tho jest / zbaw-
 ienia y świętey prawdy jego / są Bo-
 gu mile ofiary / a obfite zaptaty obie-
 cane mają / zwłascz w wiecznym ży-
 wocie. y dobra tego dacie przyczynę :
 że przez swoy Krzyż Pan Chrystus /
 Krzyż swoich wiernych poświęcić ra-
 czył. Tak jest tak / Bracia mili : oprocz
 Pana Chrysta / y tysiąc śmierci nie są
 mile Panu Bogu : w Panie Chrystu się
 cokolwiek Chrześcijanie czynią; dla tes-
 go Pana Chrysta / jest barzo miła rzecz
 Bogu Oycu Wszechmocnemu. Nie-
 chaj cierpi nawietże niewczasny Turek; niego /
 niechaj się y rozdrapać w łaski da Żyd;
 niechaj cierpi / a cierpi przez naduży-
 cjas / wbyłkie meki świata tego w ku-
 pe zgro-

O Grzechu

pe zgromadzone / ciotowiek niewierzący: co mu to pomoże ku zbawieniu?

„nie zaiste. A czemu? bo niecierpi w
„Panie Chrystusie; od E chorego wśleka
„Zasługa wypływa. ale gdy cho będzie

51. cierpiat Chrześcijanin Wierzący; Krzyż
swoy w Panie Chrystusie poświęcony /

Dowod. pozna być v Pana Boga zasługiny. A /

„bowiem iako z głowy na ściepynie zdro

„wie / do inych ciotonków, w ciele iednym

„biedacych: tak też; głowy Kosciota Bo

„jego Pana Chrystusa / do ciotonków w

„iednym Ciele biedacych / wypływa zasłu

¶ Niezbedacym / Odetni rękę od Głowy; wnet zmar

twieie: niebedzieśli też ciotonkiem Gł

w Koscie / nic inż okazuje: że nie tylko cierpienia Nie

wiernych; ale y wszystkich Kacerzow /

y wszystkich (iako iezowiemy) Kłetych /

Dowod. żadney zasługi v Pana Boga niemają

bo są ci wszyscy odtacieni od tej Gł

wy; od ktorey wszystko nasze zdrowie /

wszystkie zasługi / w nas bywają wole

¶ Uczynki wane. To też ma być rozumiano / o w

wiernych wszystkich Uczynkach; co o Krzyżu y Ciele

też są zasługiny. jeśli co dobrego czyni Turek /

Zyd /

Artykuł 4.

Zyd / Kłety / albo Odsciepieniec; wśy

śtko to nie ku zbawieniu: ale jeśli ten

czyni / ktory w Kosciele Porosiecznym

jest Ciotonkiem P. Chrystusowym; dale

to inśa jest rozność. Ale o Uczynkach

Św. / na swym miejscu. wy teraz p

mitaycie; co daćcie Krzyżowi Wier

nych Pana Chrystusowych: abyście też

y o Uczynkach tychże Wiernych Pana

Chrystusowych / lepiej rozumieli.

Trzynasta część / około Obietnic

Bożych / od was przymiemy: niestety

bá tu nic inego przytadać: iedno że są

Uczynione / z Św. y z samego Mito

śierdza Bożego. Wpadł był Adam

w wiecina przepaść: zbity okrutnie y

zraniony / niemógł sobie dać ratunku:

Pan Bog nad nędzą ciotowiecz / nad

nędzą nieprzyjaciela y nieposłusznika

swego / złutował się; y obiecał nam P

na Chrysta / iedynego między Bogiem

y Ciotonkiem Pośrednika. Który to

Pośrednik co zać jest / a w czym iego

zależy Pośrednictwo; na innym się mie

ściu powie: teraz do piątego Artykułu

potrzeba przystąpić.

2

Artykułu

Lic. 85.

XIII.

część.

Obietni

ce z łaski

plyna.

XIII.

L. 200.

O Pokucie

Artykułu 5 Summa.

I. Deża wászy Ministrowie Pokuty / ku zbawieniu wszystkich ludziem potrzebny.

II. Te Pokute (mowicie) kazal Jan Swlęty / Pan Christus / y Apostołowie.

III. Że to Pokutowanie właśnie pochodzi z poznania grzechow a gniewu Bożego: Ktory sie z kazania Zakonu Bożego okazuje.

III. Że jest osobliwym darem Bożym. Pozw. Że za karaniem grzechu słowem (kuta. Pankstun / idzie sumnienie zle zc. co przykłada dem Dawido wym potwierdza cie.

VI. Że to prawe przeleknienie czyni myśli y wymysłu zmienienie / a od grzechow y przyczyn ich statecznie sie odwrócenie. zc.

VII. Aby tak zasłumceni / obrócili sie całym sercem swym / a przez Wiare w Pana Jesu Chrysta miłosierdziu ie odusali / a na nie sie spuścili. A niemając swej żadney sprawiedliwosci / iego miłosci Bożey żadosci wie y z dusaniem profilu / aby sie nad nimi raczył miłować / a im ich grzechy odpuszcic z łaski swej / dla swej go miłego Syna a zasłuzenia iego. co potwierdza cie y Pismem Bożym / y Swietego Ambrozego świadectwem.

VIII. Aby ci pokutujący przestali zle czynić / a dobrze sie czynić uczyli.

IX. Aby Pokutujący z swymi grzechy do Przeklętych

Artykuł 5.

Przeklętych dusz swych sli / przed nimi sie ich Panu Bogu wyznawali: aczkolwiek nie roztążnia ani przymusza ku wyliczaniu albo wyczerpaniu grzechow / ale aby dla ich wystrzegania / rady a nauki sumnienia zaplecionego sprawienia / y kluczymi swietymi rozgrzebenia / a grzechow odpuszczenia przez te słuskie od Chrysta Pana ustanowione y zrzadzone / żądali a dochodzili od Boga swego.

X. Aby przez całego wstapienia odpuszczenia grzechow swych pożywali / według słowa iego / Ktory tak mowi: Komu odpuszcicie grzechy / odpuszczaia sie im. zc.

XI. Aby tey łaski Bożey wdzieczni byli / nadarmo oney niebrali / a w grzechy sie zaszienawracali.

XII. Grunt a zakład y wszystkich moc zbawienia Pokuty tey to / jest zasługa wmeżenia / y zmartwychwstania Pana Jesu Chrysta.

XIII. Deża y owocu Pokuty: a to dla dozwodu a istoty nawrocenia Pokuty prawey / przy upadłych / a dla zmierzienia a ziednania sie zaszien z Cerkwia y bliżniami / też y dla boudaszni inszym.

XIII. Że przeklętych (poki żyw jest) w imie Pana Jesu Chrysta nieczyniłby Pokuty / ten koniecznie zatracen albo potępion będzie.

O Połucie Odpowiedz.

52.

Kto w inych Artykulach / także
w tym piątym / waszy Mini-
stry niewiedza, czego wia; a w
kupę wszystko wiktai. O Połucie ga-
daiać / tak oni pisa; iakoby iedna tylko
w Pismie Swietym Połuta byta / nam
zalecana: ale my coś inego nądujemy;
y iasnie to wszystkim pokazemy. Stus-
K Roż= chayże mi pilno / Bracie miły: a po-
dział Po wied; mi; iednali jest Połuta tych / kto-
Fury. rzy do Wiary teraz sie nawracai; a
nas wierzacych / po Wierze y Krzcie
1 Dow. grzeszacych? Daj mi Turká / albo Zys-
dó; który sie chce Okrzcić: w tego / takas-
li ma być Połuta Nieokrzconego; ias-
ta v ciebie / po Krzcie vpád tego? co mi
tu odpowiesz? Zeby tobie Chrzescianin
nowi Okrzconemu / ale po Krzcie ied-
nak grzeszacemu / potrzeba Połuty;
tego mi niezaprzyś; a zeby też potrzeba
Połuty onym / ktorzy chcą sie Krzcić
w wierzywośy; tego nam poświadczy
Piotr Swiety Apostot. Abowiem do
onych / ktorzy w dzień Swiateczny w
Pana

Artykul 5.

Pana Christa wwierzyli / thymi słowy
mowit: Połutuycie; y niechay będzie Aft. 2.
Każdy z was Okrzcon. 16. Pan Jesus
także mowit: Połutuycie; y wierście Marci 1.
Ewangeliey. Thuc iasnie widziś; ze
tym / ktorzy maia wierzyć / a potym sie
okrzcić / Pan y Apostot rozkazuią Po-
łutować. Trzeba tedy Połuty / y przed
Krztem / y po Krzcie: teraz mi iuz po-
wied; iednali jest ta Połuta / czyli jest 2 Dow.
od siebie rozna? Wieś podobno iuz / y
rozumieś; o co cie pytam: powiedz
mi. pytam ci o to / przykłady Pisma
Swietego: iedna Połuta byta / czyli
nieco rozna / w Dawidzie wierzącym y
w Pietrze; a w Okrzconych trzech ty-
siacach / dnia Swiatecznego? Jesli
Jedne powiesz; omylis sie barzóna tymi.
iesli Rozna; czemuż mi Połuty nie-
rozdzielić? czemu rozne rzeczy w kupę
mieszasz? Rozność tey Połuty, z iedney 3 Dow.
Spowiedzi mojej obaczyć. Ktoż je ma
czynić grzeszacy po Krzcie; ty sam wy-
znates mi: ale zeby ia miał czynić ten /
ktory sie chce Krzcić; tego mi nigdy nie
pokazesz. Abowiem ani Pisma na to
L iij niemaś /

O Połucie

niemasz / ani Doktora / ani zwoyciań
Chrześcijańskiego ; aby Turek / albo
Żyd / niżli do Krztu przystąpi / pierwey
Zdm= sie miał spowiedać. Dwoia tedy jest po
fnienie . Która / w Piśmie Świętym y w Koście
le Chrześcijańskim : iedną / przed Krz
tem ; druga / po Krztie : tego was waszy
Ministrzy mieli uczyć ; a tym zamiesz
waniem rzeczy roznych / was niemieli
C Opie= zwozić. Na dwie części Połute roz
sanie Po dzieliliśmy / oboje wypisamy. abyście to /
tury 2. o czym się gada / zrozumieć ; a wasze bte
dy tym łatwiej obaczyli. Dziatkem ma
łym, nierozumnym ieszcze a niemowia
cym / przed Krztem Połuty nie trzeba ;
w samey tylko Wierze Kościoła Boże
go / Która Kmotrowie imieniem ich wy
znawają / bywają Krzteni : ale rozu
mni ludzie / y mówiący / Którzy z słucha
nia słowa Bożego sami przez się wie
rzą / wierzyszy, przed Krztem Połu
ty potrzebuja. Która nie inzego nie jest ;
iedno żal y obrzydzenie wszystkich grze
chow / Ktorekolwiek ma na sobie. Prze
to Serdeczna tylko ta jest Połuta :
przy Ktorey / ani wstney Spowiedzi /
ani

Artykuł 5.

ani Uczynkowego Dość uczyńnienia /
nie jest potrzeba. Abowiem na Krztie Dowod.
wszystko zarazem / y Grzech y Karanie
grzechu / tak Wieczne / jako Docieśne / Lic. 47.
(oproci tego co po grzechu Pierworo
dnym zostaje) bywa odpuszczone. na co
iż każdy zezwoli ; Doktorom Świętych
nie trzeba przywozić. Połuta po C Połu
Krztie, jest nieobtudny żal serdeczny za ta po
Grzechy / z ściżym Spowiedaniem zto Krztie /
ści swych / y z pewnym żywota swego od co jest ; a
mieniem. a o tej Połucie wierzących ktore ma
y okrzczonych / y my pospolicie mówia częściej
my / gdy Połute wspominaemy ; y Pi 53.
smo Święte z Doktory Kościelnymi ,
często gada. Serca y żalu prawego stru
sionego że tu potrzeba ; żaden niewat
pi. Ktore ztąd osobliwie się rodzi ; gdy
złe owoce grzechow naszych rozważa
my. Abowiem grzechy oddalaia nas / Stru
od wieczney a niewymowney rozkoszy ch : a
Krolestwa Niebieskiego ; od widzenia ztąd roz
nieogarnionego Pana Boga , od spos sie :
tecznego / a barzo miłego / wesela An
gielów y Świętych : a wtracaia nas w
wieczne a okrutne męki Piekielne / Dias
L iij blu z iea

O Połucie

blu z tego horda zgotowane; gdzie cie-
mność ognista wstawicznie pali; y ro-
bacy/iadowicie gryzacy/a nigdy niez-
Gruntę bijający / nigdy nie umierają. A t-
jest Po- Strucha serdeczna jest ci fundamentem
tury: Połuty. Która iesliby niebyła prawdi-
wa; nie niepomogła ani Spowiedzi / ani
Śnaciej. żadna Dosłowność. Te poznać by-
wa/ z żalu serdecznego; a iesli wszystkie
przyczyny / Ktore nas ku grzechu wio-
da / odrzucamy. Bowiemy Ktoby mo-
wił; Żal mi grzechu nieczystego; a skoro
taby przedsię chorował sobie: Panem Bo-
giem ten tudzi. Także też rozumieć ma-
my/o Pijanstwie/Pyśle/Lakomstwie/
o innych grzechach/y o ich przyczynach.
C Spowiedzi że thej jest potrzeba, po-
wiedz. Krzcie Połutniacy; znaczyć się z tych
i Dow- Słow Pana Chrystusowych: Kogo zwi-
Łan. 20. ąć; będzie związany. 2c. Abowiemy i-
ko może Kaptan wiedzieć; Kogoby miał
rozwiązać / albo związać; to jest / roz-
grzeszyć (iako my mowimy) albo nie-
rozgrzeszyć; gdyby sumnienia y wszyst-
kich grzechow iego / zwołasz Smier-
Dwoler- telnych/niewiedziat? Niema być roz-
dzenie, grzeszający

Artykuł 5.

grzeszający Kacerz; połutniopasci Ka-
cerstwa. Trzeba tedy Kaptanowi (Kto-
ry Sędzia jest w tej mierze / na miejscu
Pana Chrystusowym) wiedzieć; z Spo-
wiedzi; iesliby ten / Który Połutnie / w-
byłkie rzeczy dzierzał z Kosciotem po-
wszechnym. bo gdyby w iedney tylko rze-
czy wziępit / w Ktorey Kosciot nieważ-
pi; niema być rozgrzeszon. Także też nie-
ma być rozgrzeszany Niepołutniacy /
tylko wsty sie Spowiedziacy. co iednak
inaczej Kaptan wiedzieć niemoże; ies-
dno z dostateczney Spowiedzi / y z wy-
liczenia wszystkich grzechow; zwołasz
Ktore są Smiertelne; a ciotwieł ich pa-
mietać może. dla czego / potrzeba jest
sobie / przez czas niematy / Spowiedzi
rozmyślać; a w onym rozmyślaniu rze-
wnie / za grzechy swoje / sercem płakać.
Przyczyna postanowienia thej wstney
Spowiedzi/od sameo zaiste Pana Chri-
sta/ta jest: aby Kaptan/ nie tylko Se-
dza/ale też y Lekarzem był; a przy Spo-
wiedzi / zdrowe nauki dawat; Pismem
Świetym y przykłady rozmaitymi / ca-
Potępionych,iako; bawionych/aby str-
L v byt y

Goto-
wać się
na nie.

Pięc-
jest post-
nowio-
na.

O Połucie

był y cie był. Dla uſtawienia Spowiedzi od ſamego Pana Chriſta / w Koſciele tej Apoſtołſkim byta Spowiedz, cież go Łukaſz Świety poſwiadcza / tymi ſłowami: Wiele Wierzących przychodzi to / Spowiadając ſie y wyznawając wciynki ſwoie. Swoie tedy grzechy wyznawali; a nie cudze: ſwoie; a nie poſpolite. A bowiem kto ſie poſpolita Spowiedzią ſpowiada; nie ſwoie ten / ale y Cudze / grzechy wyznawa. A ta tej Prątki / okoto uſtney Spowiedzi / zawżdy trwała w Koſciele: iako ſie to y z Hiſtorii Koſcielnych / y z dawnych Doſtorow Świtych pokazuje, na co je y wy zezwalacie; dla tego nie trzeba thui nam żadnego ſwiadectwa przywozić. **54.** Po żalu ſerdecinym / y po Spowiedzi uſtney / trzeba Dociynkow, godnych Połuty: trzeba ięſt tego pewnie; aby ciotia częſć wiel / zaniechawſzy złoci y grzechu / doſpołuty • brze począł cinić. co my zowiemy Doſyćvczynieniem / od Doſyćvczynienia Pałna Chriſtuſowego roznym. A bowiem to Doſyćvczynienie, takie ięſt: iakie Pałxel S. opifał: y przykłady ludzi Połutujących,

Artykuł 5.

tujących, nam okazuią. Jako wedłig 1 Dow. Pawła S. złodziey nie tylko ma przez Epef. 4. ſtać kraić; ale tej / robić ſwoimi rękami poſiawſzy / ma roboty ſwey ubogim w dzielać: tak tej każdy iny grzeſnik / zaniechawſzy grzechu / w Cnotę grzechowi przeciwną ma ſie oblec. aby Pjanica poſcił; takomy rozdawał; niezgody ciniący iedną. 2c. Tak Maria Małgdałena wynicowała ſie byta; gdy pieknoſć włoſow ſwoich / wonnoſć maſci / uſtne ciotowanie / ktore przed tym na ſwiat y na Ciała wydawała / potym wſyſtko ku Panu Chriſtuſowi obrociła: tak y Zachaeus Celnik / ktory Cła 3 Dow. niepobożne wybierał / nie tylko ciworząŁuca 12. ko wracał; ale tej połowice dobra ſwego, ubogim rozdawał. Toć ięſt Chreſcijanſkie Doſyćvczynienie / y Piſmem y Przykłady Świtych zalecone: nie ma tu na co haeretyk / gdyby chciał rzecz ſamę poznąć / wołać. Jako trzemirzeſciami grzeſnymi: ſercem / uſty / y uciynkiem: tak tej te trzy rzeczy ku Panu Bogu mamy obrocić. z ktorych roſta trzy ciotki Połuty; Strach ſerdecina / Spowiedz

2 Dow.
Łuca 7.

3 Dow.
Łuca 12.

Czemu
trzy ſa
częſci Po
łuty.

O Połucie

Rozgrze-
benie. Rozgrzeſzenie Baptyſkie; ciotwieł
Spowiedz; wſtana / Doſyćwczynnoſć w
czynkowa : do kłhorych gdy przyſtapi
prawdziwie Połutniacy bierze odpus
ſzczenie ſwoich wſyſtkich grzechow. A
iſe Doſyćwczynienie zowiemy trzeci
czeſć Połuty; z tad to naprzod idzie; że
niektore grzechy (iako ieſt / Złodziey
ſtwo / Drapieſtwo / ku cici przymawia
nie ic.) y mieyſckim obyczajem doſyć w
czynnoſci potrzebuia. A bowiem kto co
wkradt / albo wydart; potrzeba ieſt /
aby cudze wrocit : a tak by temu / kogo
obraſit / doſyć ſie ſtato. takż; kto zla
iat y zeſromocit; aby przeproſit. Druga
2 przy- przyczyna tego ſłowa ieſt : iſ; naſzymi
czynna; dobrymi wczynki / ſprawnieſci Bo
záchowá-
na. kaſi-
Docze-
ſna. karaniem cieſko karać nieracyle. Stus
chay / co mowie; a ſle nierokładay : o
Doczeſnym tylko mowie karania. czeſ
go z tad ſie pilno naucz. Dwoia rzec
i Dow. ieſt w Panie Bódze / ktora czeſto wſpo
mina y ſłacia Piſmo : Miłoiſierdzie /
y Sprawnieſciwoſć : z Miłoiſierdzia / w
taſke naſ przymute; a z Sprawnieſciwo
óci /

Artykuł 5.

óci / Karanie Wieczne odmienienia w Do
cieſne : to ieſt / odpuſciwoſy przewinie
nie grzechu z kaſnia Wieczna / karze
naſ Doczeſnie. Vday ſie / do kad chceſ;
wſedzie naydzieſ tak Pana Boga Mi
łoiſiernego; że Sprawnieſciwoſci w Mi
łoiſierdziu niezabaciywa. Przyiat z Mi i wtwie
łoiſierdzia w taſke Adama miſernego : dzienie.
za karanie y ſmierć Wieczna / p. Chri
ſtus doſyć wczynit : (dla ktorego teſ Do
ſyćwczynienia tego / y zaſlugi tey Pana
Chriſtusowej / zawidy przy Połucie p.
Bóg odpuſzcza Piektu wieczne; a nie
dla naſzych / by teſ naſwietſe byty / do
brych wczynkow) Pan Chriſtus tedy /
za kaſi Wieczna grzechu Adamowe /
y wſyſtkich naſzych, z niego ſie rodza
cych / doſyć wczynit : a oćiec naſ Adam /
y my z nim / noſimyli teſ na ſobie iakie
thego grzechu karanie : mowito ſie o Licz. 47.
tym wyſſey : pewna to a iſta ieſt : że cho
ćiaſ Pan Chriſtus doſyć wczynit za ten
grzech; iednak karanie tego grzechu Do
cieſne / po dſiaſ dzien na ſobie wſyſcy 55.
noſimy. Widziſ kaſi Doczeſna / w Zawia
Grzechu Pierworodnym / po przyćciu zanie.
ciotwieka

⓪ Pożucie

ciłowiek w taske Boża; widziś; i Mis-
 tosierdym Sprawiedliwość: choj też
 nardziś; y w grzechach Wcżynkowych.
 2 wtwier dzenie. Pan Bog Karze / 3 Sprawiedliwości
 swej: co rozumieś / gdy nam w pierwo-
 śm grzechu tak srodze gniew swoy oka-
 zat / za nasze wtasne grzechy niebedzie
 „ nas karat? w cudzym nie zaniecbat
 „ Sprawiedliwości: w naszym / mnie-
 „ maś / żeby miał zaniecbać? Niechay
 sobie / ze swym zym wiecynym / kto ch-
 ce / pobtaja: ia z Kosciotem Powie-
 chnym ina trzymam. Abowiem iasna
 rzec; jest / z historyey Pisma Bozego;
 że Pan Bog w taske przyiete Potutus
 3 wtwier iace, karat. Karat lud Izraelski / za
 dzenie; 40 dni, czterdziesta lat: dla cudzoto-
 Num. 14. stwa; mejoboystwa y Pychy Dawido-
 4 wtwier dzenie. wey / co wcżynit widomie syn Absalom;
 iako dzieciatko zmarło; miec; z domu
 Dawidowego niewyszedł / a dnia iedne-
 go powietrzem zginęło 70000 meżow;
 2 Reg. 24. co sie wysztko iasnie w Biblicy okaza-
 1 Par. 21. ie. A iestli P. Bog te swa Sprawiedli-
 wość okazał / w starym Zakonie;
 umiemaś /

Artykul 5.

mniemaj / aby w Nowym niebyłisiny Spórite
 godni surowego karania : Wietse
 nam Chrześcijanom dane są łaski / ni
 Tródom : Kto wietzych dobrodzieystw
 nie jest wdzięcznym ; wietcy będzie ka
 ran. Przeto Paweł Świetry pilnie nas
 wspomina : abyśmy łaski Bożej nadarem
 nie niebrali ; a karaniem samych sie
 bie / abyśmy karanie Boże wprzeczali.
 Nowi Pan Bog przez Proroka M^ę
 łachiasz ; że odmiennym nie jest : karat /
 za mniejszymi dary swymi ; słusniej ka
 rać będzie / za wietzymi. Łatwież mo
 wić Pysze ; Niebędzie mi Pan Bog
 karat : ale Pokorą / w Boiażni spras
 wuac swe zbawienie / woli wbtągawać
 Bożą Sprawiedliwość. Gdy thedy
 mówimy o Dosyćczynieniu ; że nie za
 karanie Wietznie / ale tylko za Docze
 śne / dosyć się czyni od nas ludzi Chrzes
 ścijanśkich ; tak to ma być rozumiano :
 aby przez odmianienie żywota naszego /
 dla cnot naszych Chrześcijanśkich / gdy
 się sami karzemy / Pan Bog nas nie ka
 rat : y dla naszego karania / dobrowola
 nie a chueliwie przyszłego / aby nam

O Połucie

winne Sprawiedliwosci tego Karanie
 2 Dow: Docześne raczyt odpuszc. Bowiem
 każni Do
 cześney.
 pewna cho jest z Pisma Świętego; że
 grzech twoy Smiertelny, albo ty karać
 musisz w sobie / albo Pan Bog w to-
 bie. iako tego poświadcza y Augustyn
 S. na Psalm 58 / w pierwszym Kazaniu
 „ niu / tymi słowy pisać: Żaiste żadne
 „ grzechy bez karania Pan Bog nieodpu-
 „ ści: każdy grzech / bądź mały albo wiel-
 „ ki / musi być karany / albo od samego
 „ człowieka Połutniacego; albo od Bo-
 „ ga Karacego. 1c. Toż też piśe / a pilnie
 piśe / na Psalm 44: czytaj; wierz; a so-
 bie niepobłajaj. [Impunita esse pec-
 cata non possunt. Puniendum ergo e-
 rit, aut à te; aut à Deo. &c.] Sąc y
 inne przyczyny tego Dosyćczynienia Po-
 łutnego: ale ta iedna / Vbłajanie Spra-
 wiedliwosci Bożej w Karaniu Docześ-
 3 Dow. nym / iest naosobliwść. o ktorym Do-
 syczynieniu dosyć iest świadectwo Do-
 ktorow Świętych wśedzie: że niedar-
 m In Epist. mo tenże Augustyn Święty tak indziej
 ad Roma. napisał: Tak wielka iest siatość Spra-
 wiedliwosci Bożej; że odpuszcimyś Dła-
 chowna

Artykuł 5.

chowna y Wieczna Kaźń Połutniace-
 mu / frasunkow y dreczenia Cieleśnego
 (ktorymi y Męczennicy ćwiczeni byli)
 naostatek y śmierci (ktora grzeszac za-
 Rużyła naszą naturą) żadnemu nieod-
 puszcja. Ktore kaźni iż wypłacaia ludzie
 sprawiedliwi y bogoboyni, swa spra-
 wiedliwoscia; pochodzi to zśadu Bo-
 żego Sprawiedliwego: mamy themu
 wierzyć. [Poena spiritaliet sempiterna
 Poenitenti relaxata, pressurę tamē etc.
 nulli relaxantur.] Maś tedy tu wśy-
 sto / troćko zawiązano; o czym ia teraz
 krzyż gadał: maś Kaźni Docześne zo-
 stawiane: maś Sprawiedliwość Bo-
 żą: maś y sposob iey odpuszczenia / przez
 sprawiedliwe życie Chrześcijanow bo-
 go boynych. Dowodzi tego tam rozma-
 tym Piśmem Świętym Augustyn: czy-
 taj; a wierz: naydzieś. Napisał Cyprian 4 y 5
 an Święty Kazanie / o Vpadłych: pis Dowod.
 sat Święty Ambroży / o Połucie / y do
 Panny też vpadley: tam nayduiemy y
 to słowko Łacińskie / Satisfactio: tam
 wielka rana, lekarstwa chce wielkiego; „
 a grzech wielki, Dosyćczynienia thej „
 wielkie

O Połucie

56. wielkiego. Cytay; naydziesz; wierz; & swych grzechow / gdy ciás masz / (radze / y prosze) niegtasze. Toż naydziesz / w i nych wszystkich: byś tylko wolat im / niś sobie / wierzyć. Z tego Dosyćczynie nia / y z ostawienia Kazni Docześney / rosta Młki po śmierci y Docześne: & za tym wnet, Modlitwy / za vmarła naše bracia / co każdy moze tatwie obaczyć / z rozności ludzi Wierzących, y Pokutniacych. Ktoży niegrzesza śmiertelnie; do Nieba po śmierci idą: Ktoży śmiertelnie grzeszac w tym zmiaraia; Wiecejnie maia młki: Ktoży Pokutnia / y Karza sie sami / albo też Pan Bog id dostatecznie Karze; y ci do Nieba zarazem idą: ale Ktoży albo sami sie niekarali / albo Pan Bog dostatecznie tego nieuczynit / na tym świecie; po śmierci swey pewnie beda Karani Docześnie / w Młkach docześnych Cyscowych. O pierwszych masz przykład / w Abrahamie / Jeremiażu / Janie Krzycielu; o drugich / w Bogaczach potępionych; o trzecich / w Dawidzie / Zachaeuszu / Magdalenie / Pietrze; & ciwarych dosyć naydzie

Artykul 5.

92
naydzie miedzy nami. Patrzaycie / Bracia mity / co to iest za Pycha; chciec do Nieba przyleciec / bez iadnego Karania! Karat Pan Bog Dawida; Karat takze y Moysesa: Karat sam siebie Zachaeus / Magdalena / Piotr S. Apostol: czemuż my lepszy być mamy? czemu / gdy sie tu niekarzemy / ani też Pan Bog dostatecznie nas Karze / zarazem chcemy w Niebo wleciec? wiere / boie sie ia o to: aby ta Pycha niechybiła Nieba / z Ktorego iest zrucona; & do kad inąd aby niebyła stracona. A tać iest ona / o Ktozey Pan Chrystus mowi / docześna Ciemnica: z Ktozey niewynidzieś; & zed do namnieyszego Kwartnika zaptacisz. Iako te słowa wytożyli starzy Doktorowie / Swiety Cyprian, Lib. 4 Epist 2, & Swiety Ambroży, na końcu Kap. 12 in Lucam. Grzech też przeciwo Duchowi Swietemu niebedzie odpuszczen / ani na tym świecie / ani na onym: Kto buduje na fundamencie Panie Chrystusie / drwa / siano / słome; przez ogień bywa zbawion: nietylko w Niebie / ani samo ziemskie Polano / ale też y na misko

2 Dow. Mat. 5.
Luc. 12.
3 y 4
Dowod. Mar. 12.
1 Cor. 3.
5 Dow. philip. 2.
Apost. 5.

M ij dci zies

O Połucie

ſci ziemie / chwala Pana Boga. co o
 tych / ktorzy ſa w Piekłie / niemoże być
 rozumiano : nie grzeſznymi a wiecznie
 plugawymi wſty ſwoimi / Pana Boga
 chwalić niemoga. Świadcetwa na to
 Doktorow S. nardzieſi : iako Świete
 go Auguſtina / Lib. 21 Cap 24 De Ciui-
 tate Dei &c. A choćajzebyſy y ty / y ciż
 Doktorowie / inaczej te mieyſca Piſma
 Świetego wykładali : to Cżyſcu nieka-
 ſi. doſyć ieſt nam na tym ; ie oſi wykła-
 dem ſwoim / co zawiſdy o Cżyſcu wierzo-
 no / nam pokazuia. Żow / iako chceſ /
 Cżyſciec : nie o ſłowa nam / ale o rzezi /
 idzie : Karanie Doczeſne iż ieſt po ſmier-
 ci ; tego my imieniem Cżyſcowym do-
 6 Dow. wodzimy. Ale co trzeba wiele o tym mo-
 wić : ieſli ſie modlili za vmarte / y w
 Starym y w Nowym Zakonie : perowiec
 Cżyſcu zaprzec nam niek niemoże. O
 Starego Zakonu Powſzechney Wie-
 2 Mac. 12. rze / daia nam ſwiadcetwo Xięgi Ma-
 chabaeorum : (co też wſpomina Świete
 ty Auguſtyń / in libro De cura agenda
 pro mortuis, Cap. 1.) gdzie / lud poſpo-
 lity na Ofiare ſkłada ; Żetman wybier-
 ra ;

Artykuł 5.

ra ; a Kaptan odbiera. w ktorym trzem
 ſtanie / iſna ieſt onego ludu Bożego
 Wiara Powſzechna : y dla tego dobrze
 tam ieſt napisano : Świete a zbawieni
 ny ieſt wmyſt / za vmartymi ſie modlić ;
 aby ob grzechow rozwiżani byli. Przez Spárćie
 ciwko tym Xięgom wy niemożecie nie
 mowić ; ktorzy cała Biblia, za Stowo 57.
 Boże przytelicie / w Liczbie 14 : a też y
 Auguſtyń S. ktorzy za matkę ſwoie Mo- Lib. 9 Co-
 niki modlit ſie po śmierci / o tych Xię- ſeſ. Ca. 13.
 gach dobre ſwiadcetwo daie ; De Ci-
 uir. Dei Lib. 18 Cap. 36. & contra ſecun-
 dam Gaudentii Episto lam Lib. 2 Cap.
 23. Wiary tedy Chreſcijańſkiey / oko-
 to Modlitw za vmarte, 3 podania A-
 poſtolſkiego / ſa y inſy ſwiadkowioe ; 3
 Ekhorych liczby ieſt oſobny Dionyſius Capi. 7 in
 Areopagita / wcień Świetego Pawła Eccl.
 Apoſtota. Toż piſa in po nim / chać Hier.
 Graeccy, iako Lacińſcy Doktorowie.
 Jan też Ztorouſty Apoſtotom te Wſta Serm. 3 in
 we przypisuię ; aby przy Nſy modlono Episto. ad
 ſie za vmarte : czego mu poſwiadcę y Philip.
 Świete Auguſtyń / w Kazaniu 32 De Czym rá
 verbis Apoſtoli, & in Enchir. Cap. 109 tulemy
 M iij & uo, vmarte.

O Pokucie

Zámienienie.

**Wskazanie /
na nasze
Niepo-
kucie.**

& uo, y ná wielu inszych mieyscach;
gdzie ku Nszy przylacza tej Jasnuy
ny / zá vmártá Brácia náše od nas cizy
mione. Dsiwna rzecz / co cho zá ludzic
sa; Ktorzy ná te rzeczy / Ktore przodek
wziety od Apostotow / y záwždy chowa-
ne byty we wšystkim Chrzescijaństwie /
śmiejá sie bez wštydu targáć! Ale ná-
wroćmy sie do Pokuty: o Ktozey gdy-
m ía písať / slychájac cieszte v nas nowiny
niepociešne / íatem z sobá myšlic: A
což nam po tym Kíazet písańiu: co po
tym okoto Wiáry gadániu: co pomo-
že, cudnie písać o Pokucie; á Pokuty
nieczynić: Písaťo inych wiele vczonych
ludží, náprzeciwko Záeretikom: oká-
zali ich bledy; á skáteciność Wiáry Ko-
scíotá Powšechnego potwierdžili: sie-
chaťo sie byťo y Powšechne do Triden-
tu Concilium / przez siedm lat zá wiel-
kíemi náktady skóńczone: postanowíto
Duchem Swietym co mamy wierzyć /
y ciegoby trzeba pilnie popráwić: á což
sie zá tym / tak w Kácerzách / íako teš
y w nášych / popráwíto: co sie zbudo-
wáto: To moie tych rzeczy pilne z sercá
žálostnego

Artykul 5.

žálostnego rozmyšlámie, od Kóńczenia tey
Odpowiedzi mnie odwodziťo: á zwlá-
šcía / íz Przetojem Koscielní y Rzeczy
pospo. o náprawie Kosciotá y Korony
albo niedbaia; albo nie tak / íako íest
potrzeba / cheá nápráwíac. Doktoro-
wie Lekarscy gdy choroby leca; / che-
rzeci v siebie náprzedniejša máia: aby
przyciyné choroby przodkiem poznali;
á poznawšy, te wykorzenili: bez ciego /
wšystká práca ich byťaby daremna.
takie teš w chorobie Duchowney trzeba
postępowáć Lekarzom Duchownym:
náprzód / co zá przyciyna tych nášych
Koscielnych y Koronnych chorob íest /
trzeba wynaleść: á wynalawšy, okoto
tego / íakoby to wykorzenić / pilnie po-
trzeba zábiegáć. Pewnáć to á ísta / y
dostátecínie praktykowana / rzecz íest;
že Wiáry rozność, y Kosciotom y Kro-
lestwom upády przynośi. íako to y z Lu-
sá w Czechách / y z Lutrá w Niemcách /
íáśnie sie pokázáto: y gdiekolwiek Wiá-
ra odmienioná byťa; (íako w We-
grzech / w Íslancích / w Angliey / w
Fránciey etc.) tam sie to, y wíeku náše-
mu

Lekar-
stwa do-
biego po-
stępek.

58.

Wiáry
rozność
íest vpa-
dem Ko-
scíotow
y Bro-
lestw.

M iij prakty-

O Pokucie

praktykować. U nas też w Polsce /
połki była iedność Wiary; poty y Ko-
ścioty w swej mierze trwały / y Koros
nie dawano dobra a stateczna rada pe-
wony ratunek: ale za tą Wiary odmiens-
nością / y Kosciotow niemato spustoszo-
no; y z Seymow niewiele pociechy / swa-
rytylko / niezgody / wtraty / a ludzi bogo-
boynych lamenty / zawždy sie odnośa.
Tego niht / kto ma rozum / zaprzecnie-
może; iż iedney Wiary (a iedna być nie
może / iedno Powośechna) rozervanie,
tąsi Koscioty y Krolestwa. na co ze-
zwoliwośy / y przyciynę tey cięstley Kos-
cielney y Koronney choroby nálezwo-
śy / trzeba iest daley postąpić: a przy-
czyne zaśie tey rozniče Wiary / żkad wo-
ždy ona po dżis dzień roście / trzeba na-
leść. Albowiem iest to rzecz z niemătym
podsiwieniem: iż za takimi roznicami /
niezgodami / y niestatecznością dżisiey-
śych Kacerzow / a za statecznym y zgo-
dliwym okázowaniem prawdziwości
Wiary Powośechney; nietylko niewstaie
ta škodliwa choroba, Kacerstwo; ale
też cięższe bluźnierstwo / y Troycy S.
naostatek

Wiary
rozność
żkad sie
rodzi.

Artykuł 5.

naostatek nieprzepuszczając / rodzi. Tu
tedy trzeba by ius stanąć Lekarzom Du-
chownym y Koronnym: thuby trzeba
pilnie w te choroby weyirzeć. bowiem
pewnie / Manente effectu, nondum est
sublata causa: iestcie iestcie temu / żkad
sie Kacerstwa dżisieyśe rodza / niezabie-
żelismy. A coż wždy to iest takowego.
żkad sie ta choroba rodzić nieprześta-
ie? Daleko niechodząc, przypatrzmy
sie; żkad sie vrodził Hus w Ciechach /
a Luter w Niemcach: grzechy Prze-
łożonych / tak Duchownych, iako Swiec-
kich / y Husa y Lutra vrodżity. A Prze-
łożeni grzeszni żkad? dla grzechow lu-
dzkich / Pan Bog niedaie prawych Prze-
łożonych: ale daie obłudniki a Żypo-
krity. Coż to iest Żypokrita? ten iest;
ktory swemu vředowi niedość czyni.
Przetoż nie żkad zaśie inąd / iedno zgze-
chow nąśych / rosta zte Kacerstwa. Cżemu
Dopuszczając ie Pan Bog / dla probowa-
nia swoich Wybranych / w Wierze Po-
wośechney mocnie trwających: obraca
ie nam / tu wieczney Koronie; a Koscio-
towi / tu czystemu polerowaniu: ale iest
m v dnak nie

lob 34.

Cżemu
sa Ko-
cerstwa;

O Połucie

63 kado dnak nie 3 kad inad / siedno 3 Grzechu /
 10. rodzi sie Kacerstwo. Insać iest mo-
 wić, y pytać; Dla czego: a inša; 3 kad:
 „ alia est Causa Finalis; alia Materia
 „ lis: 3te, ze 3tego; a dobre, 3 dobrego sie
 rodzi: 3te Kacerstwo / Koscioty y Kro-
 lestwa pustoszące / 3 dobrej rzeczy nieu-
 rosto; ale pewnie ze 3tey / 3 Grzechu.
 Tu by ius stanać Lekarzom Kosciel-
 nym y Koronnym: iakoby Grzechy 3
 10. stań / Le- Chryscijanstwa wykożenie / ocoby trze-
 farzu. ba zawždy y wszedzie tak długo radzić;
 ażeby sie ta burzaca Krolestwa tey cho-
 roby przyczyna / 3a zdrowymi Recepta-
 mi / oddalić. inaczej; prozna praca wo-
 10. 13. 3ystka: wszytko staranie / ziejdzanie /
 radzenie / iest niepożyteczne. Grozi nam
 10. 13. 3rodze taskawy Pan nasz Jesus Chri-
 stus: Jesli Pokuty nieuczynicie; wszy-
 10. 13. 3cy poginiecie. iako zasie taskawego Pa-
 59. na Boga nam opisuie Prorok Ezechiel /
 do Pokuty nas wiodący; 3 podziwie-
 niem tho czytają ludzie bogoboyni.
 10. 13. 3yżymyś Pokute / Polacy moi mili:
 10. 13. 3niechay pocina Duchowni: niechay ich
 10. 13. 3nagladują Swiecey: niechay wszyscy /
 10. 13. 3y Przetos

Artykuł 5.

y Przetoszeni y poddani / zgodnie a spo-
 tecznie pokutuią. Bada śpiewać Kas-
 plani / y Ottarza; Przepuść / Panie / 10el 2.
 Przepuść ludu twóiemu: beda prosić
 Przetoszeni; Day / mily Panie / pokoy y 10el 2.
 prawdy / wieku naszego: bedzie też wo-
 tato y plakato / ku Panu Bogu / wszy-
 skto Pospolstwo: Zgrzeszyliśmy / Pa-
 nie; niesprawiedliwieśmy czynili; ztoście
 10. 13. 3my pełnili; ty / ktoryś iest taskawym a
 mitosiernym / smituy sie nad nami ic.
 Co 3 kad / mniemasz / wroście: a co ino-
 10. 13. 3go; iedno / co Pan Bog obiecuje; a o-
 biecuie / na każdym mieści Pisma świę-
 tego; ale obiecuie Pokutuiącym. 10. 13. 3
 10. 13. 3ta prawa w cym należy; y w Koscie prawa /
 10. 13. 3le Powołecnym veja / y tu krotko mo-
 10. 13. 3pisat: trzeba pozucić zbytki / stroie / ro-
 10. 13. 3skosy / ztości: trzeba serdeczney Skru-
 10. 13. 3chy / vstney Spowiedzi / y Veżyntowey
 10. 13. 3dosyć czynności: trzeba przestać śle-
 10. 13. 3czynić; a pociać dobrze czynić: trzeba
 10. 13. 3wtagawać bez przestanku Pana Bo-
 10. 13. 3ga / Postem / Modlitwą / y Jasnina;
 10. 13. 3przykładem ludu Izraelskiego / y Ni-
 10. 13. 3mweżytkow / prawdziwie pokutuią-
 10. 13. 3cych. Nie-

O Połucie

ych. Niechay weyjrza Biskupi w swe
powinowactwo : niechay Prataci pil-
nuta / nie tak swych własnych ; iako po-
spolitych Kościelnych pożytkow : nie-
Mat. 5. chay Kaptan bedzie świeża Sola / y
Światłem gorejącym. Tu tu potrze-
ba naprzod stanać : do tego Krol i Ka-
da swoia niech sie skłoni : gdy poyda
swoim krysem Duchowni / przykłady
świete z siebie dając ; łatwiej będzie na-
wieść ku dobremu Pány Świeckie /
„ pospolnym gminem . Abowiem gdy
„ Sól zwietrzeje ; czym będziemy solić ?
„ iako sie wszystkie potrawy niezamier-
dza : Światłość iesli też zagaśnie : nie
będzie czym świecić ; w ciemnościach
wszystcy leżeć będziemy / y w nich zgnie-
my. Piekniec Izaiasz Prorok / naprzod
odwrocenie od nas Pana Boga opo-
wiada ; dla złości naszych : Gdy (mowi)
będziecie wznaśać ręce wasze do mnie /
ja odwrócę oczy moje od was ; a gdy sie
będziecie często modlić / nierozsłucham
potym okazuje / co mamy czynić : Omy-
wajcie sie ; (powieda) bądźcie czysty-
mi ; oddalcie złość myśli waszych , od
oczu

Isaie 1.

Artykuł 5.

oczu moich : przestańcie ile czynić ; weź-
cie sie dobrze czynić. naostatek także Bo-
ża obietnica nam / przez Połutę odmie-
nionym : By też (mowi) naciyrwienśe
były grzechy wasze ; iako śnieg. y wetna /
bieda biate. 2c. Ta mnie była myśl na-
desta / w tym pisanu : y podobnobym
dat był połoy tej Odpowiedzi Kończę-
niu ; gdyby do tego tych / ktorzy Kościół
Powołachy miłuić / inśa rada nieprzy-
sta była. Abowiem komu sie chce na-
ten czas pisać ; gdy Przetozeni spia ; a
Turek już niedalekim iest sąsiadem Po-
dolskiemu Kamieńcowi : domyslay sie
ostatek : abym nie spominat Moskwi-
cina. 2c. Ach niestety nam na naszą nie-
baczność : widząc y wiedząc żywo ginie-
my ; a iednak wpadkow nie zabiegamy.
Dziwnać to a sroga twoja kasa iest nad
nami / miły Panie : że ktorzy mogą ra-
tować / nie chcą ; ktorzy chcą / niemoga ;
a ktoby chciał a mogł / trudno go teraz
naleść. Zasluzyla to nasza złość y twej
Sprawiedliwosci ; pełna iest polska
iawnych zbytkow ; Cudzołostwa / Nie-
sprawiedliwosci / Niezoboystwa ; gdy
byś ty

Zam-
nienie .

O Połucie

Psalm. 31.

byś ty nas niekarat / mity Panie : nie
byłbyś ani Sprawiedliwym / ani Mi-
łosierdnym. Sprawiedliwość twoja te-
go chce; abyś ile z tym płać : Miłosier-
dzie do Połuty wiedzie; abyśmy sie w
wciśkach do ciebie nawrócili. Racz /
mity Panie / nakłonić serca nasze ku Po-
łucie : racz nam dać poznanie grze-
chow naszych / choroby nasze Duchoro-
ney : poznawszy niemoc nasze, niechaj się
się wcielamy do ciebie / przez Skruchę /
y Spowiedź / y Dosyćczynność. a czym
że nas będzieś raczył w swą łaskę przy-
jąć / chociażby będziemy przy tym od-
ciebie karani; znając głębokość Miłos-
sierdzia twego / wapić niebedziemy.
Czyń, co raczysz / mity Panie : karz chu-
nas / za grzechy nasze / według twej wol-
ley świętey : tylko tego jednego / abyśmy
od chwały twej wieczney mieli być od-
daleni / nie racz na nas dopuszczać. a to /
przez Syna twego iedyngo, Pana Je-
su Chrysta; który z toba y z Duchem Ś-
w. jednym Bóstwie żywie y Królwie / na-
wieki wiekom : Amen.

60.

Ale nawróćmy się już do Połuty : y
wiedźmy

Artykuł 5.

wiedźmy o tym pewnie / że jest dwoi-
ła; iedną, przed Krztem / a druga, po **O Połu-**
Krzcie : a ta / która jest po Krzcie / jest **ta jest**
iedną z siedmi Świątości Koscielnych. Świąto-
Abowiem gdy przystąpi słowo Ka- **ścis.**
ptańskie / do Spraw onych trzech cisto-
wieka Połutniacego; do Skruchy /
Spowiedzi / y Dosyćczynienia : tam
mu bywa dana łaska Boża / grzechy ie-
mu odpuszczająca. Moc słowa Ka- **Rozgrze-**
ptańskiego / które zowiemy Rozgrzesze- **zenie.**
niem / z tad płynie; iż Pan Chrystus mo-
wi do Kaptanow : Których grzechy ro- **Ioan. 20.**
zwiazacie / są rozwiązane; które zwiaz- **Mat. 16**
zacie / są zwiazane. Ta moc, jest moc **18.**
Boża : że moc ma zupełna Pan Chris-
tus : który iże Kaptanem jest na wie-
ki / a Kaptan Koscielny niegodnym
sluga jest iego; przetoż Pan Chrystus
sam, przez Stuge swego / któremu swa
moc zlecił / rozgrzesza. Tey mocy niema
nie tylko Król / na ziemi; ale ani An-
giel / w Niebie : iako píše S. Chryso- **Lib. 3 De**
stom, gdzie też to pokazuje iż Kaptan **Sacerd.**
ni nasi mają moc / nie probować / ale **Li. 182**
próbać smrody Duchowne: czego nie-
mieli

O Pokucie

mieli starego Zakonu Kapłani / w trądzie cielesnym. Przystąpmyś do waszey Pokuty / Bracia mili: ponieważ inż dostatecznie / co jest Pokuta Kościoła Powšechnego / z Pismá y z Doktorem / row wam wywiódłem. Pokute być na / część potrzebna ku zbawieniu / y my zezwalamy. Abowiem gdyż niemaś ciałowierca / ktoryby niezgrzeszył; trzeba każdemu Pokuty. a Pokuta / ktora kazał Jan S. Sakramentem niebyła. Abowiem ta / ktora jest Swiatoscia / przed onym czasem niebyła ustawiona; poź Pan Christus nie dat mocy Związania y Rozwiązania swym Apostołom. przeto one Pokute Jan S. kazał; ktora była w Starym Zakonie / w Dawidzie y w Psalmiech jego, iasnie opisana. Trzeba tam też było Skruchy / y Dosyć czynienia; tak iako y w Chrześcijan: zaleca Dawid serce skruszone y uniozone: zaleca ustawiczne grzechowoptakanie / y nieobłudne żywota odmiennienie: ale Spowiedź niebyła czyniona przed Kapłanem / tylko przed samym Panem Bogiem. Dowod. dla czego tak mowi / w Psalmie 31. Rzekłem

O Spowiedź /
Artykuł =
tu.

II.

O Pokutę /
od Jana S.
przepowieda =
na / ktora jest.

Artykuł 5.

Rzekłem / Biedzie spowiedat sam na sie nieprawosci mey Panu Bogu; a ty (Panie Boże) odpuscites złość grzechu mego. A czemu tam nie Kapłanowi też / ale samemu Panu Bogu; a w dzienie. Nowym Zakonie / y Kapłanowi też spowiedamy sie: przeciwna tego ta; ie tey mocy Pan Bog nie dat nigdzie onym starym. A w Nowym Zakonie / ciemni dat: dosyćby nam na tym; ie tak chciat: ale wszdy y przyczynę tego osobna widzim: ie Pan sam Christus / w Nowym Zakonie / jest Kapłanem; y ten wszytkie Sakramenta, mocą swą sprawuje. Ztąd my nie oglądamy sie na to: bądź sty / bądź dobry Kapłan: tak Arzcy y Rozgrzesza sty; iako y dobry: nielepiej dobry / niżli sty. Abowiem on tylko jest Stuga y naczynie: Pan Christus / iako wieczny Kapłan / przez iakiekolwiek naczynie / skutecznie y pożytecznie wszytko czyni. A przeto Jan S. Arzciel / przed podaniem mocy Rozgrzeszenia Apostołom / one Starego Zakonu Pokute kazał: Pan sam Christus Iesus mocą swą pokutniace rozgrzesza

Wtorek
w dzień.

Psal. 109.

Li. 136.

Zamienienie.

O Pokucie

rozgrzeszał. Ku rozgrzeszaniu to przy
 Luce 7. należy: Sa tobie odpuszczone grzechy.
 Luce 19. także też do Zachaeusa; Dniś zbawie
 nie szło się domu temu. Apostoło
 Li. 5. 2. 20 wie też, y metrczionych insha / y Krzesci
 6 I. nych zaś insha / Pokucie kazali: iako się
 Bócerze to już wysłszy wywiódło. Widzieli
 rzeczy tedy / Bracia mili; je waszy Ministry
 rozneha wszystko w kupa hacła: a zatym y sami
 tła w fu: siebie / y was / w wielkie Kacerstie bli
 pe. dy wiódł. Osobna to zaśle jest rzecz /
 ktora Odskiepienie czyni; gdy rzecz od
 rzeczy przystoynie miedziela. iako też to
 moję obaczyć; Dosćvczynienia / przy
 Pokucie: gdzie insha jest Pana Chrystu
 sowe; insha, ludzi Chryscijańskich. Tak
 że też insha będzie / wywoać Swiętych
 insha / Pana Boga: oni są przyczynice
 ten, Dawca. Przystap y do Ofiary: i
 nacies się Ofiarował Pan Chrystus
 według porządku Aarona Kapłana /
 Przwawie / na Śmierć; inacies / według
 porządku Kapłana Melchisedecha /
 nieprzwawie / na Pamiatke Śmierci.
 Widzicie rozność: radzcie / abyś, wi
 dzał; abyś roznych rzeczy w jedno nie
 wiktal;

Artykuł 5.

wiktal: a zatym abyś w Kacerstwo / a
 za Kacerstwem w perone Piektu / nie
 wpadł. Naprzeciw trzeciej y ciwar III.
 tej cieszci niemaś co mówić: trzeba po IIII.
 znać y rozważyć y siebie, gniew Boży
 przeciwko grzechom: nauczysz tego za
 kon Boży / dobrze zrozumiany: jest też
 Pokuta osobliwym darem Bożym. bo
 wszystko dobre, od samego jest Pana
 Boga: a co złego jest; od nas samych
 jest. W piątej także / w szóstej / sies v. Vn
 dmej / y osmej cieszci / niemaś nic obte VII. VIII.
 dliwego. Trzeba się bać y lekac strasli
 wego sądu Bożego / dla grzechow ludz
 kich: trzeba nietylko grzechy / ale też y
 wszystkie przyczyny ich / Pokutniacemu
 opuszcć: trzeba ku Miłosierdziu Bo
 żemu / przez Wiare w Pana Jesu Chry
 sta / obroćć się; y smitowania pilnie a
 uprzejmie prosić: trzeba nietylko prze
 stać się czynić; ale też napotym już dos
 brze czynić. Niemaś tedy tu nic zdro
 żnego / w samej rzeczy: w porządku pi
 śania / znalazłbym nieco. Abowiem czy Owoce
 nie godne Owoce Pokuty / y wciyć się Pokuty
 dobyć czynić / nie ku Strusze to należy; ku czemu
 należy.
 H 5 ale

O Pokucie

IX.

daleku Dosyćciyniemu. Strucha, ser-
ca pilnie / Dosyćciynienie, uczyn-
kow; iako Spowiedi, wst. o ktorey tak
piszecie / w dziewiatey tego Artykulu
cieści: Aby Pokutnicy z swymi grze-
chy do Przyłożonych dusz swych šli /
przed nimi sie ich Panu Bogu wyzna-
wali: aczkolwiek nie rozkazua ani przy-
musza ia ku wyliczaniu grzechow. 2c.
Thu iui Ministrzy waszy / chcac nieco
wasze vsy poglaścac / niepomatu wysta-
pili. Obawiali sie podobno / aby wam
niebyto przykrozie kaia z grzechami iac
do Przyłożonych dusz swych / y przed ni-
mi sie ich Panu Bogu spowiedac: cie-
ška rzecz jest wiele ludziom / ztosci swo-
ie przed Kaptanem wyznawac: dla te-
go / głaścjac was tam / gdzie trzeba by-
to zaradzic / przydaia barzomita swia-
tu y ciatu Corekcia: Aczkolwiek (mo-
wia) nierozkazuemy / ani przymusza-
my / ku wyliczaniu albo wycyznaniu
grzechow. Patriarche ty Paniel Ministrzy
nowy / ktory testceš vsy ludzkie; w ia-
kaš tu wpadł Contradikcia. Abowiem
sa przeciwne sobie te dwie Propozicja
wasze:

I. Po-

Artykul 5.

1. Pokutnicy niech ida z swymi grzechy Contrad-
do Przyłożonych dusz swych: przed nimi niech dika.
sie ich Panu Bogu wyznawaja: y słuckmi
swietnymi rozgryszajac / przez służbe od Pa-
na Chrysta oštwiona / niech żadaia.

2. Pokutnicym nierozkazuia / ani przy-
musza ia / ku wyliczaniu / albo wycyznaniu
grzechow.

Wiaš tu / w tych iasných słowach / ci 62.
waszy niekaia y Spowiedac sie, y Nieš
spowiedac: Wyznawac (mowia) grze-
chy, twe, a wnet zasie; Nie trzeba ich
wyliczac / albo wycyznac. Trzeba jest / C Spow-
Bzcie miły / a pilnie trzeba, przy Spo- wiedz po-
wiedzi wyliczac y wycyznawac grzechy: trzebnie
iakoš sie to wyšsey okazało. Abowiem wylicza-
iako ia mam wiedziec / mamli cie zwia- nia grze-
zac / albo rozwiazac; iesli ty mnie / co w Lic. 53.
tobie jest / niepowieš: Niemieškatem i Dow-
ia z toba: nieznam cie podobno: nieš
wiem / coš czynit; czymes sie bawit; w
czym kochat. Niešlychatem cie mowia-
tego; na coš iežyt obracat; a chociažes
bym co widziat / albo teš słyskat: wšyška
tego nie widziat / ani słyskat. Day to /
žem wšyškto widziat y słyskat: serca ie-
dnak twego niemoge ia widziec. Trzy-
U iij maš po-

O Połucie

maś podobno z Kosciotem; ale nie w
 wszystko: trzeba mnie iest wszystko wie
 dzieć. A bowiem trzeba wszystko z Ko
 sciotem trzymać; chociażbyś ty sobie za
 grzech ciego niepoczystał: iestli maś być
 słusnie rozwiązany/ przed Panem Bo
 giem, Kosciota we wszystkim słuchać
 rozkazującym. Trzymając z Kosciotem
 wszystko/ bawieć się możesz grzechem nie
 cysnym; ale podobno skortą twego/ w
 domu/ albo na solwarku/ chowaś: po
 trzeba mnie wszystko twoj umysł/ wso
 stke sprawę/ wszystkie przyczyny y oko
 licinosci/ wiedzieć. abyś mogł być pra
 wdiwie, przed Bożym Magestatem
 rozgrzeszony. A bowiem ty/ po ki skortą
 sobie chowaś/ obtudnie połucnieś: y
 chociażbym ja ciebie rozgrzeszył: Pan

Bożniero grzeszy. Nie na moje widze
 nie, ma być kierowana Wola Boga:
 ale ja swe widzenie (iestli chce prawdi
 wie moca Boga rozgrzeszyć) ku wole
 Bożej mam stosować. Dla tegoć Pan
 Christus dat Ducha S. Apostotom/
 przy podaniu tych Kluczy; aby Kaptan
 ike rozgrzeszenie, z rozgrzeszeniem Du
 cha Swie

Artykuł 5.

cha Swietego zgadzato się. *Mat. 17. Cał. 17.*
 dy/ Bracie mity/ wyliczać y wyczyćć *Qua. 3.*
 przed Spowiednikiem grzechy swoje:
 (aby ciebie on ta moca/ ktora iemu sam
 Pan Christus zwierzył/ mogł rozgrze
 szyć) swoje tam wszystkie Smiertelne
 Grzechy/ ktorekolwiek maś na pamie
 ci/ y ktore maś pilnie z rzewnoscią serca
 rozpamiętawać/ wyznać maś y wylis
 czać. Takci się spowiadano y przed *2. Dow.*
 Postoty: swoje sprawy (com iuz y wyis *Act. 19.*
 śley namienil; a powtorzyć niezawadli)
 ludzie grzeszni opowiadali y wyznawa
 li: Swoie/ mowi Łukasz Swietcy; a nie
 cudze. Comi za rzec/ wyznać w pospo
 litosci przed Kaptanem; Jestem chto
 wiek grzeszny! Maś tak swoje grzechy
 wyznawala; y powiedzieć; coś ty my
 ślit/ ty mowil/ ty czynil; toć będzie wy
 znać swoje grzechy. Niechayci cieśko *Napom*
 niebedzie a przytkro/ Bracie moy mity/ *namie tu*
 twoie te grzechy wyznać y wylisczyć; Kto. *Spowie*
 rch niewstydał się/ przed obliczem *dzi.*
 Bożym/ przed Angiotem tobie danym/
 czynić y powtarzać. Pamiętaj/ co Da
 wid Prorok mowi: Jsem milciał; za *Psal. 38.*
 starzaty

Ⓞ Pożucie

Stąrzaty siemoina Kości. Kości (według
 wykładu Świętych Doktorów) są Da-
 ry Boże / stałość Wiary / mocność
 sprawy Cnot Chrześcijańskich : te mo-
 cne dary Boże / gdy ty milczyś w grze-
 chach twoich / niścisz i wiatrleisz. Dziś
 pyche z serca twoiego : nie naśladow
 tym pśbnego Lucipera : niechce on grze-
 chu swego nigdy wyznać. wyznay ty : a
 byś z nim na wieki (czego cie wchoway
 Panie Boże) nie zginał. Gdy wczyniś /
 co możesz ; rospamiętaś / co możesz ; wy-
 liczyś i wyczytaś / co możesz : dosyć be-
 dzie na tym Panu Bogu : tylko / abyś
 tego niedbale nie czynił ; a grzechu w
 sobie Śmiertelnego , wiedząc nie miał.

Zám= Táč jest przeciwność waszych Mni-
fnienie. strow / wam bázro škodliwa; áci kol-
 wiel podobno mita; y káza sie wá Spo-
x= wiedać; y niekázá. Do dziesiatcy cie!

X. wiedać; y niekaza. Do dziesiatcey cie-
 458. ści Artykulu przystapmy: ktora wiel-
 kie bezpieczenstwo w Chrzescijanach
 cieniać/ iest im zaiste barzo skodliwa.

63. *Każa waszy / przez wŝęgieo waspienia
być iŝtym a pewnym; i wŝytkie grzechy
Koi grzeŝonym pewome bywaia odpus
ŝczone;*

Artykul 5.

fcsione: a w naszym Kosciele Powiesz
 chnym / kaja Potutuiacym miec Nas
 dziele mocna; ale o iste a pewne Grzes
 chow odpuszczenie / nikogo z osobna v
 pewnie nie smieta. Pewna to iest Pro
 posicia: Kto kolwiek prawdziwie po
 kutnie / w prawdziwym Kosciele Bo
 zym; temu bywaja wszystkie grzechy od
 puszcione: (abowiem dla tego mowia
 my w Kredzie; Wierze grzechow od
 puszczenie) ale o tey drugiey Proposi
 ciei; Ty prawdziwie potutuiesz / w pra
 wdziwym Kosciele Bozym; wielka iest
 watpliwosc. Pewna to iest / i zaden
 Kacerz niema odpuszczenia grzechow /
 dla tey samey rzeczy; i z Kosciele Bo
 zym nie iest / ale z niego sie wylaczyt:
 wskazie y Katholik pewnie tego wie
 dziec niemoze; iesli on prawdziwie / tak
 iako Pan Bog po nim chce / Potute za
 swe grzechy czyni. Nie wie cizowiek; Eccl. 9.
 iesli godzien takti / albo nienawisci: y
 Pawet S. nie na sie nie ciwie; a wzdzy sie
 tym nie vsprawiedliwia. dla czego tez y
 Piotr S. Simonowi Czarnopietniko
 wi / y Daniel Krolowi Nabuchodonos
 sorowi /

17 v sorowi!

O Połucie

1812 2. Sorowi / y Joel Prorok ludu wszystkich
mu Izraelskiemu / pod watpliwoscia
obicowali grzechow odpuszczenie ; nie
tak / iako waszy Ministrzy wam / a kaz
da Sekta swoim / bez wsteltkiego wat
pienia. Z strony Bozey / y z strony mocy
Koscielnych Swiatosci / nie trzeba nie
watpić ; pewnie on wszystkim prawdzi
wie Potutuiacym / w Kosciele swoim
jednym / wszystkie grzechy odpuszcza :
ale z strony nas / ktorzy podobno nie
tak sie gotujemy , iako trzeba / a wiele
przez niewiadomośc grzeszymy / pewne
go niemozemy wiedziec odpuszczenia.

Po'utu: Gdy wejrniś, co mojesz / trwając w Ko
ścielach Powołanym : mierze Nadzieie
dobra ; a przy Nadzieie / boć sie : a tak
w Bożni z strachem two zbawienie
sprawny ; według nanki Świętego Pa
phlip. 2. wta. Dla tego też Pan mówi / przy roz
Mac. 9. grzeszaniu : Confide ; co jest / Mierze Na
dzieie dobra : abyśmy y my / im nalepiey
gotuiac sie na Połute / z mocna Na
dzieie do Kapłana przychodzili ; y od
niego odchodzili. Jestci co quæstia nie
prostych głowek ; y trzeba by śnać szyjey
co wys

Artykuł 5.

to wywodzić : wskażcie na tym wszystkim
rzecz jest : i Pan Bog Potutuiacym
pewnie odpuszcza grzechy ; a my , czy
niac co mojemy / że jesteśmy Potutuias
cymi prawd ; wie / mieć mamy dobra
Nadzieie : ale obawiając sie tego ; aby
co w nas niezawadziło Panu Bogu /
dla czego by on nam grzechow odpuszc
niemógł ; Bożnia wstawicina o Zb
wienie sie staramy : y z tad pilnie z cno
ty w cnotę idziemy. Abowiem iako słus
ga / gdy pewnie nie wie o pewney łasce
Pańskiej / zabiega iey pilnie : tak też
Pan Bog / abyśmy iemu zawždy zabie
gali / chce tego po nas. Ten bład wasz
y starzy Doktorowie zbijaia / y Konci
lium Trydenckie potępilo. Chrysostom
Święty to twierdzi ; że sam tylko Pan
Bog umie pewnie sadzić. ale my swych
rzeczy pewnie nieznamy : daleko mniey
cudzych ; [Ipse solus novit certa ratio
ne iudicare ; qui occulta nostra iudica
turus est. Qua autem ratione , si res me
as non satis exploratas habeo , aliena
potero diiudicare :] Abowiem ta jest
ham y Pawła Świętego sentencja.

Augustyn

Dożytek
na rzecz
jest nam
niewie
dziec pe
wne od
puszcze
nia grze
chow.
6. Dow.
Hom. XI,
in Co. 4.

O Połucie

- 7 Dow. Augustyn takie y goud indzie / y nā
Psaln 38 / o Idichumie / to jest / o swie-
tym a o niebie tylko myslacym ciłowie-
cie / napisat : ie pod tym Stoićcem nā
ziemi / iako ine ma niedosiarki / tak tei
ten jeden : Niepewne ma rzeć / kto
rych od Pana Boga prosi. [Idichum
incerta habet; quā optat, & timet.] Ico
tey y Beda powtorzyt / iako ten / który
zwykt mistrza swego nauki nāś lado-
wać : nie inacy iako Theophilaktus
Graeck / Doktorā thei Graeckiego
64. Chrysostoma naśladowie. Przeto y ten
pewnośc sadu o ciłowicie / odeymuie
ciłowielowi : sam Pan Bog / (mowi)
bez omylenia y pewnie sadi. Nikt tedy
pewnie nie wie / komu sa grzechy pew-
nie odpuszczone : ieby to miał z osobli-
wego objawienia Boskiego : albo ieby
mu sam P. Jesus pewny Sedzia rzekł /
Sāc odpuszczone grzechy twoie. Na-
dzieie mājā miec prawi Chrzescijanie :
pewnie kto sobie obiećcie / a sad Boiy
sobie bierze : ten pewniey jest zwiāzan /
niż rozwiāzan. Modlitwa jest przy
Nadzieiey / a nie przy Wierze : co wie-
rzymy

Kto pew-
nie może
wiedzieć

Artykuł 5.

rzymy / (iako Boga w Trocy iedynego 8 Dow
go / Wcielone Syna Boiego / Kosciot
być Swietry y Powsechny / w nim być
Pospolicowanie Swietrych / w nim da-
wanie Odpuszczenia grzechow / w nim
świetobliwie ymieraiaće Wstać do ży-
wota wiecznego) co tedy w Kredzie
wierzymy / to jest iste a pewne : ale cze-
go prosimy / (iako prosimy / aby sie
Imie Boie w nas świeciło / aby iego
Krolestwo przyszło / aby nam odpuscił
winy nās / ie.) tego sie nadziejamy.
Widziś / Bracie miły / ieć nās prośby
sa przy Nadzieiey / a nie przy Wierze :
wierze / ieć Pan Bog gotow odpuscić
twoie grzechy / gdy bedzieś za nie w Ko-
sciele Swietym Powsechnym połuto-
wat : a prośac pilnie / abyć odpuscił
twoie winy / ieć wszystkie odpuscił / miey
dobra a mocna Nadzieie. Tak niezbyt
dziś : inacy / zawiada cie obledliwi
twor. Abowiem y Dawid mowi : Wierze-
Ty Panie / w Nadzieiś mie osobliwie
postanowit. Jesli sie komu zda być
przytro / gdymowimy : Nadziejay sie /
z strony twoiey / odpuszczenia grzechow :
ale

Wierze-
dzenie
Psaln. 4.
Wyklad

O Połucie

ale Niewierzyſcy / z ſtrony także two-
 iej / (nie z ſtrony Pana Boga / ani z
 ſtrony mocy Sakramentow Koſciel-
 nych / gdzie pewność ieſt) tegoż odpu-
 ſzczenia grzechow : tak przykrość z tad ro-
 ſcie: że my proſci / w cym Wiara y Wła-
 dzieia właſnie ieſt / mierzumiemy. Wi-
 ra / pewnie wierzy / a nieodmiennie rze-
 ci: [Certitudini Fidei nō potest ſub-
 eſſe falſum.] ale Władzieia y tych ſie
 rzeczy nadzieia / ktore nas omylaia. co
 w prośbach naſzych / okoto diſiu / po-
 koiu. ie. łatwie ieſt obaczyć. Tak że che-
 ſzeret y nie tylko Władzieia ſie odpu-
 ſzczenia grzechow / ale ie ſobie pewnie
 obiecnie: a wſdy go pewnie niema. ſila
 niepołutniacych prawdziwie / ſpowie-
 daia ſie / y bywaia rozgrzeſzeni: (takowi
 ſa grzeſzyć nieprzeſtaiaacy / pro nuiaacy /
 nieciyſci / cudze trzymiaacy / gniew z ſer-
 ca nieodpuſzcziaacy ie.) a wſdy to ro-
 grzeſzanie / w Pana Boga nieważy.
 Zdm. Skad każdy / by teſ nalepiey połuto-
 nienie . wat / a zwlaſcja że grzechy naſe ſam-
 tylko Pan Bog wie doſtatecznie / ma
 ſie bac: a tu tey boiażni / z ſtrony kre-
 ſci y

Artykuł 5.

Roſci y niedoſkonatoſci ſwey roſtaca /
 mocna mech Władziei ſtacy. Rzecz p. Dątr
 pycha / ſady Boże ſo bie przywlaſcja p. lno: co
 iaca: ia prawdziwie połutnie. niechay ieſt Py-
 mowi / iako chce: pewnie na tey hārdo ch. a co
 ſci omyli ſie: Pokora ieſt nalepſza / y naſ
 beſpieczniejſza: Pyche Pan Bog y z
 Wieba ſtraćit / y z Kaiu wygnat. Piotr
 S. gdy o ſobie wiele trzymał / Pana ſie
 trzykroć zaprzat: ale potym wolat mo-
 wić: Ty wieſz / Panie / że cie miłuić: a
 nie zgota mowił: Miłuić.

Jedennasta y dwannasta cięć tego XI. XII.
 Artykułu przymuiemy od was / iako
 wieta z Koſciola naſzego: (bowiem
 każda prawda od Koſciola ieſt; iako Tim. 3.
 od gruntu y od ſłapą prawdy) trzeba
 ieſt ludziom Połutniacym / ktorym by-
 waia grzechy odpuſzczone / wiecey nie
 grzeſzyć / y taſki Bożej być wdziecznym:
 trzeba / o Zaſtudzie Pana Chriſta pew-
 nie to rozumieć; i; nie tylko moc zbawie-
 nia Połuty / ale wſyſtko dobro / nam
 z niey wypłynęto. Takci zawſdy rozu-
 miał Koſciot Powſzechny: nieprzyja-
 ſciele ie / w wielu rzeczach niewinnie go
 potwarzają

O Połucie

potwarzia; y bez przyczyny / y lubi
niebacinych / w nienawiść przywodzi-

XIII.

65.

O Woce
Połuty /
dla czeo.

Lic. 55.

Raz
Dokę-
sna / w
Psalmie
mied
Dawida
wych.
i Dow.

W trzynastej cieści / i owoce Połuty wciycie; dobrze czynicie: ale dla ciego te owoce maia być czynione; do statecznie niewywodzicie. Maiać być owoce Połuty nietylko dla tego czynione / co wy przywodzić; ale też y dla odpuszczenia onego / o którym wyśsey gadałem / Docześnego Karania. Okazatem to / w iasney Krola Dawida Historii; że Pan Bog Karanie Wieczne / które odpuszcza / z Miłosierdzia swego / dla swej Sprawiedliwości, odmienia w Docześnie: kto sieteż Psalmom tego Połutuiacym dobrze przypatrz; po odpuszczeniu grzechow / Raz nazywie Docześna / frasunki / nieprzyiacioly. Za Modli sie / a modli z płacem serdecznym / w Psalmie 6:

Smituy sie nademną / Panie: zbaw mie / dla Miłosierdzia twego. 2c. Optakiwa tam tak barzo grzechy swoje; że od ptaci wielkiego y wystawicnego / oczy sie mu sstały pochmurne. Tu ia ciebie pytam / Bracie mity: siliem grzechy

Artykul 5.

grzechy odpuszczone: y za takimi modlitwami pokornymi / y za takim ustawicznym grzechow optakiem: inaczej tego niemożesz ani rozumieć / ani twierdzić; iedno iż peronie sa odpuszczone / peronie Połutuiacemu Dawidowi. Czes mu tedy wnet po tym mowi;

Zastarzatem sie miedzy wśystkimi nieprzyiacioly moimi? Przec Pan Bog karat nieprzyiacielmi Dawida, prawdziwie Połutuiacego? Co to jest (wierz mi) Bracie mity / to; co Kosciot zawždy / okolo Karania Docześnego / wciyt. które gdy bywa odpuszczone / dla wielkich a osobnych owow Połuty / y dla optakania grzechow wystawicznego; w ten czas iuz ciłowiek mowi z Prorokiem Dawidem / które też tam sa / iego słowa:

Niech sie wśtydza y sromia barzo wśyscy nieprzyiaciele moi; niech sie nawśtecz obroca / y sromia barzo ry Tak też w Psalmie 31 / po wys (cho. i Dow: znanu przed Panem Bogiem nieprawosci Połutuiacego / przydat Prorok: Odpuszcites za tym nieprawosc grzechu me

O Pokucie Artykuł 5.

thu mego / mity Panie :
a wždy tam / niedaleko po tym / niedar-
mo sie modli tak mowiac ;

Wyrwi mie, Panie, od tych / ktorzy
mie obstapili.

3 Dow. W psalmie 37 / wiecey masz o tych fras-
sunkach / y o nieprzyjaciotach Pokut-
niacego : przeto chej tam / Pokutniacy
bez przestanku zlość swoje opowiada ;

4 Dow. y swoje grzechy zawždy rozmyśla. Nie-
dźwiżyć sie / Bracia mili ; iż Augu-
styn S. (com przypomniał przy Licz-
bie 55) tak napisał : Żadnych grzechow
bez karania Pan Bog nieodpuszcza .

Deuter- A ktemuć też idzie ona Pawła S. sen-
dzenie : Jesli my sie sami sadzimy ; sadze-
ni niebedziemy : Jesli sie sami karzemy ;

1 Cor. 11. Żam- karani niebedziemy. A przeto trzeba
Inienie . wam byto iefcie tego dotożyć : iż Owoc
ce Pokuty maia chej być czynione / dla
tego ; aby nam Pan Bog Karanie Do-
ciecane / z Sprawiedliwosci Bozey na-

Głaska- nas zostawione / raciyt przebaczyć. Te-
nie no- goć dołkada ; kto sobie niepochebnie / y
wych E- cięskłość grzechu obacza : waszy Mini-
wange- strzy iż głaśnieniem zwykłym was ku so-
litow, bie was

O Wsprawiedl. Artykuł 6.

bie wa bia ; nie dżiw / że ia snemu Pismu
y Doktorom S. w tym sie sprzeciwiaia.

Dobrzeć zamyslaia naostatet ; iż kto-
by Pokuty nieczynił / Poniecznie zatrą-
con y potępion będzie : ale Pokute trze-
ba czynić prawdziwa / od Rosciola Po-
wstęchnego dobrze wyłożona : a trzeba
czynić / w tym to iednym dawnym zgro-
madzeniu y pospolitowaniu Chrześci-
ańskim ; a nie w nowych roznych Zbo-
rzech.

XIII.
Pokute /
iako / a
gdzie chy-
nie.

Summa 6 Artykułu.

1. Żaden / po wpadku Kaystym / niemoże
przyść ku Wsprawiedliwieniu / tylko przez sa-
mego Pána Chrysta / darem żywey Wiary.

2. Że Pan Chrystus jest prawdziwy Bog /
y Cłowiek : ktory z Nieba zstąpiwszy wcie-
lił sie / narodził / omeżon .

3. Wiary vsprawiedliwiatacey żaden sam
od siebie / a wola swa dostąpić / mieć niemo-
że : aże ia sam Pan Bog / dawca iey / z łaski
da w serce.

4. Ta Wiara jest właśnie serdeczna po-
wólność každy prawdzie Bozey / w Ewán-
geliey zwiastowanej : ktora cłowiek pra-
wie poznawa Pána Boga / y Zbawiciela
swego Pána Jesu Chrysta .

Q 4

5. Ta

O Wsprawiedliwieniu

5. Ta sama Wiara wsprawiedliwia człowieka/ bez względu na jego pracę/ Działalność/ 9 zasług.

6. To Wsprawiedliwienie jest grzechom odpuszczeniem. 2c.

7. Tego Wsprawiedliwienia jest studnia ca sama tylko Pan Jezus Chrystus/ w uczynkach swych zbawienych: z którego wszyscy Święci czerpali i czerpają zbawienie/ albo odpuszczenie grzechom/ przez Wiare: dla samej tylko śmierci jego/ a wylania Krwi/ ku zglądzeniu a oczyszczeniu wszystkich grzechom doświadczenie.

8. Grzeszni Pokutnicy mają się wcielać/ ku samemu tylko Panu Chrystusowi/ o odpuszczenie grzechom/ a o wszelką łaskę zbawienia.

9. Wsprawiedliwienie dobrego a pożytecznego sumienia pożywania/ a zbawienia swego pewni i istni.

10. Ten to Artykuł Boży jest nagłowa nleży ku zbawieniu.

11. Pan Chrystus nie jest ani będzie na świecie tak bytnością/ i tak był przed mek swoim/ w ciele śmiertelnym: ani i tak był po zmartwychwstaniu/ przed w niebo wstąpieniem/ w ciele wcielbionym: którym sposobem jest na wysokościach z Dycem w Niebie. ale jest na świecie z nami inżym sposobem bytności swej/ od pierwszego rożnym. 2c. Tym drugim obyczajem bycia jest Pan Chrystus w Służebnikach Cerkwie/ w Słowie/ 9 w Świątobliwościach 2c.

12. Ten

Artykuł 6.

12. Ten to smysł albo zrozumienie Wiary/ (okolo bytności Pana Chrystusowego) nie jest nowe/ ale dawne/ w Cerkwi od starożytności trzymające.

Odpowiedź.

Ako przy Potęce/ także thej przy Wsprawiedliwieniu/ w tym nie myla waszy; że w iedne kupa wszystko hatać/ rzecz od rzeczy/ iedno Wsprawiedliwienie od drugiego/ przystoynie niedziela. Co aby tak byto; wasnet obaczymy: tylko naprzod zrozumiey my/ co jest Wsprawiedliwienie. Stowo same daie nam znać; iż przez Wsprawiedliwienie/ estawa sie ciłowiek Sprawiedliwym. a iesliż sie takim estawa: tedy pewnie przed tym/ niemiast thej Sprawiedliwosci; ale byt z tym y mieraśionym/ przed oczyma Bożymi. A przeto Augustyn S. dobrze tak opisał Wsprawiedliwienie: Gdy (powieda) z tego ciłowiek bywa Wsprawiedliwiony; ze ztego estaje sie Sprawiedliwym/ a z Diabelskiego przybytku, Bożym. [Quum Iustificatur Impius;]

O iij

ex im

66.

Wsprawiedliwienie / co jest.

In Psal. 7.

O Vspřawiedliwieniu

ex impio fit Iustus, & ex possessione
Diaboli migrat in templum Dei

Napředniewša tedy a nadržetownies
ša rzeči jest przy Vspřawiedliwieniu,

Psalm. 31. Odpuszczenie grzechow: kto te ma od-
puszczone; jest šťastliwym y blagosław-
wionym: Kto by nie miał odpuszcených;
niešťastnym jest y mizernym. Kto te
wziat odpuszczenie grzechow; nowe^o ná-
sie cětowieká obleka / y w nowosci žyw-
ta chodí. bo ináčej / niemogtby bý prá-
wym Kosciolem Božym. Přypátrý-
myš sie inž temu; gdje / á iako / bierze
cětowiek odpuszczenie grzechow: tam
tež iásně obaczmy, wašych Mini-
strow rzečy roznych miešáně / á za tym

Gdzie btedy niemáte. Bywa dáne odpuszcze-
bywa cž: nie grzechow ná Kržcie; według tego
lowiek świádecťwá / Act. 2: Uiech sie každy
Vspřa- z was okřči / ná odpuszczenie grzechow
wiedli- z was okřči / ná odpuszczenie grzechow
wionym. wašych. bywa tež dáne y przy Pokúcie;
iako byto dáne Dawidowi / Magdale-
nie / Piotrowi zc. gdje indzie / oproč
Kržtu á Pokuty / nienájdeme býc dá-
waného Odpuszczenia grzechow. Dla
tego tedy / iedné te slová Dawida Pro-
roka:

Artykul 6.

roka; Blagosławieni / Ktožym ša obpu- *Psalm. 31.*
šczone grzechy; tak ša přywiedzone od
Pawla Swietego: iže wiecey přyna- *Roma. 4.*
leží ku temu / Kto bywa przy Kržcie /
Odpuszczeniu grzechow. á Dawid záše
Prorok / práwie wšyště rzeči w tym
to Psalmie točí / Ku odpuszczeniu grze-
chow przy Pokúcie. Do Kržtu to přy-
náleží; Mitošć Boia roslana jest w ser- *Roma. 5.*
cích nášych / przez Ducha S. nam dá-
ného: y ono; Ktoržkolwiek iestěsmy *Roma. 6.*
Okřceni w Jesu Chrustusie / w Smierć
iego iestěsmy Okřceni zc. V Pawla
tedy S. do Kržtu sie ščiaga odpuszcze-
nie grzechow; á v Dawida / do Pokuty.
Abowiem kto wspomina Mlčenie y
Wyznání grzechow; (iakož to tam kř-
ká kroč Dawid wspomina) thenčí o
Pokúcie / przy Ktořey tylko bywa Spos-
wiedž / á nie przy Kržcie / iásně gada.

Gdyž tedy iedné te slová; Blagosławě *Závě-
wieni, máiacy Odpuszczenie grzechow; zanie.*
y do Kržtu y do Pokuty náležá: pewná
á ista to iest; že przy Kržcie y Pokúcie,
bywa Vspřawiedliwienie Chřescťjáň-
škie / za daným od Pana Boga Odpu-
ščením

O Wsprawiedliwieniu

szewiem grzechow. Widzieliśmy / gdzie
 Jako by: bywa Opuśczenie grzechow; pater
 wa dane my już / iako bywa: za tym sie okaz; i
 Wsprawiedli: si wśedzie sama Wiara Wsprawiedli
 wienie. wia. Okazatem w przestym Artykule;
 Licz. 52. co nośi Pokuta: przypomniałem też y
 67. o Krście nieco; dla Pokuty / do Krztu

Wia: należacey: pewna to już jest a ista; ie o
 ra sama proci Wiary / trzeba jest Skruchy /
 nie wpra Spowiedzi / y Dofycuczynienia / temu;
 wiedli: któryby przez Pokutę chciał osiągnąć
 wia. Opuśczenie grzechow / a za tym Wspraw

- 1 Dow. wiedliwienie: ktore nigdy żadnym oby
 czałem / oproci Opuśczenia grzechow /
- 2 Dow. być niemoże. Potrzeba też jest Skru
 chy do Wiary, tym ludziom; ktorzy w
 swej Wierze bywają krzesci. Przetoż
 zta jest a omylna waszej nowej Ewang
 geliej / ta Proposycja; Sama Wiara
 wprawiedliwia. bo gdyby sama: tedy
 by nie trzeba Skruchy / Spowiedzi / y
 Dofycuczynności. Stuchajcież już y
 S. Pisma: ktore / na roznych miejscach /
 nie samej Wierze: ale też y innym rze
 ciam / przypisuje Opuśczenie grze
 3 Dow. chow y Wsprawiedliwienie. Nowit
 sam

Artykuł 6.

Sam Pan Jezus o grzesney Niewieście: Luce 7.
 Sa iey odpuszczone wiele grzechow; i
 wiele Wimitowała. a Piotr Swiety; 4 Dow.
 Miłość / powieda / Chrześcijańska / za
 krywa wielkość grzechow. dla E chorey 5 Dow.
 Miłosci / w pełnieniu Przykazania Bo
 Roma. 2.
 jego należacey / Paweł S. tak napisał:
 Nie słuchacie Zakonu, sa sprawiedli
 wi y Pana Boga; ale ktorzy czynią Za
 kon / ci beda Wsprawiedliwieni. Czegoś
 daley chce / Bracie miły / Słyszysz / co
 mowi ten Apostoł; który Wiare wynas
 sa: a mowi / w tym Liście; w ktorym
 piśe o Wierze wprawiedliwiającej:
 A gdyć jeszcze przywiode drugiego A
 postola, Swietego Jakuba; co ty rze
 ciesz: jeszcześ bedziesz tego chciał; aby
 sama Wiara / wśedzie / Wsprawiedli
 wiała: Stuchaj ty / jeśliś chciał jest w
 bledzie twoim wporny / Marcina Lu
 tra, pierwszego o samej Wierze wpra
 wiedliwiającej wezyciela; my wolimy
 słuchać y Kościoła / y Apostoloro / y ias
 snego Swietego Pisma. Abowiem Ja
 kub S. tak waszym w głowę bije: Abia
 ham / oćiec nasz / izali z Wezyncow nie
 6 Dow.
 146. 2.
 O v jest

O Vsprawiedliwieniu

jest Vsprawiedliwionym / ofiarując
 saakā, syna swego, na Oltarzu : a nietylko
 troche : Baczycie / iż z Vczyntow by-
 wa vsprawiedliwiony ciotowiek ; a nie
 Spórkie Wiary tylko ? Coż wy tu | rzeciecie :
 gdy sie z waszymi Ministry obroćcie :
 Podobno nazowiecie te Epistole Sto-
 miana / a nie Apostolska ; co śmiał nie-
 1 Dow. wstydlivy Luter vczyntić : ale pomni-
 Licz. 14. cie / Bracia mili ; jescie wy / na poczatek
 2 Dow. tu / wstytlę Biblia przyteli : baczycie
 też ; że toż mowi Swiety Pawel / co y
 Swiety Jakub / na miejscu przerzeczo-
 3 Dow. nym, Rom. 2 : a naostatek piśknie a do-
 n Psal. 31. wodnie to wywodzi Swiety Augustyn /
 syroce tymi slowy pisac o zgodzie tych
 dwu Pańskich Apostolow : Jakub S.
 Apostol / (mowi) chcec poprawić sło-
 rozumiejących Apostola Pawła / kto-
 rzy dobrze czynić niechcieli , w samey
 Wierze duszając / Abrahamowe Vczynt-
 E zalecił ; Ktorego Pawel Wiare : a nie
 sa tam sobie przeciwni Apostolowie , za-
 Jako nie sa przeciwni sobie / Kto chce
 wiedzieć ; niech sie tam naucey : naydzie
 wnet dobra Distinkcia / rozdziat do-
 brych

Artykuł 6.

brych Vczyntow ciniaca . Abowiem
 Pawel Swiety gada / o dobrych Vczynt-
 ach, przed Wiara bedacych ; Ktorych
 żaden nie bywa Vsprawiedliwionym :
 a Jakub S. o dobrych Vczyntach ;
 Wiary po pierwszym Vsprawiedliwie-
 niu pochodzących ; Ktorych y Abraham
 był / y każdy ciotowiek wierzący bywa ,
 Vsprawiedliwiany . Niech sie wcz-
 3awia s-
 3anie .
 3ama
 3nienie .
 6 s.
 3otra pu-
 tatitum
 edictum
 Cesaris .
 megodny 66.

O Vsprawiedliwieniu

niegodny Ewangelista: iże then Artykuł /
Sama Wiara bez żadnych Dżenkow vspra-
widliwia v Bogá / wcale zdrowy zacho-
wać ma dopuścić Cesarz / y Rzymski / y Tur-
recti / y Tatarski / y Perski / Papież / Kárdia-
nali wszyscy / Biskupi / Kaptani / Mniſzy /
Mniſki / Krolowie / Książetá / Pánowie / wo-
zystek świat / wszyscy Diabli: á nád to / ogień
Piekielny beda mieć na głowy swoje. to niech
bedzie moje / Doktora Lutrá / od Ducha S-
wego náchnienie / y ſczyra przenaſwienie
Ewangelia. Doſyć poważny á groźny
Mandat: á ktoby ſiego niebał? Ná-
te tedy Propoſicia Lutrowe nowa /
za takimi nowego Proroka groźbami /
zezwoлили wszyscy nowi Ewangelikowie:
ktora je ieſt obtebliwa; dla te^o / z ſwoich
bledow niemogli ſie nigdy wywiktać /
okoto tego Vſprawiedliwienia. Bowi-
e, to ieſt pewna proba; iſz jeden bład, dru-
gi wnet za ſobą ciągnie. Przeto niedzi-
wna rzecz ieſt v tych / ktorzy iſtość á pe-
wność prawdy znają; je ſie ci to Ewan-
gelikowie / nietylko ieden z drugim / ale
też y ieden ſam z ſobą / w iednym thym
Artykule niezgadza. Nápiſat byt Ana-
drey Oſiander, w Pruſiech, ſwoie Con-
feſſia / o Vſprawiedliwieniu; ktora gdy
poſtat

Artykuł 6.

poſtat do Niemieckich Miniſtrów no-
wych; pochwalit ia Brencius, w Wir-
tembergu / poganit Melanchton, w
Wittembergu. dla czego teſ Oſiander
nalazł / v Philippá tego Melanchto-
na / w ſiego Kiegach / 14 mniemania ro-
znego o tym: iakom iuż wyſſey przypo-
mniał / przy Liczbie 33. Dſiwuyſie ſie pátrz
zgody nowego Ducha / Bracie mty! zgode!
á dſiwuy ſie / w tym Artykule; ktory ty
maſz (á nie ſie) za nagłownieyſzy!
Zładie tedy ta niezgoda y roznica; z teſ Przyczyna
go / o ktorzymemci namienit / rzeczy mie-
ſianiu. A iako tho? abowiem inſe ieſt
Vſprawiedliwienie grzeſnych ludzi /
przy Arście; inſe / przy Pokucie. ten
rozdział gdy wciygniſz / y Piſmo Swiete
z ſobą (iako; ieſt záwiſzdy) zgodne be-
dzie; y rzeci ta / okoto Vſprawiedliwie-
nia / ſnadnie poydzie. co ſie z tey praw-
dſiwey náuki Koſciola Powſechnego ná-
naucej. Abowiem on / na wſyſtkie ſtro-
ny ſie ogládając / w tym zámyſka náukę
ſwoá, o Vſprawiedliwieniu Chreſci-
ánſkim. Przy Vſprawiedliwieniu na-
przed pátrz / czytowiecze / na Pana Bo-
ga; ktos

O Vsprawiedliwieniu

ga: ktory z łaski i miłosierdzia swego/
obiecował zbawiciela Pana Chrystu-
sa; i stał; odkupił; drogę Vsprawiedli-
wienia i zbawienia zgotował. potym
ogładay się na Pana Chrystusa: ktory
przez śmierć swoją Sprawiedliwość
Bożę doświadczył; i Ciało i Krew
swoją na wykupienie nas dał; i stał
się wszystkim ludziom studnicą łaski/
i Pana Boga. na ostatek i tu wdał się
sam ku tobie: a obacz pilnie; i chorym
sposobem, i ktorym nacyniem masz czer-
pać Vsprawiedliwienie i nagotowaną
za łaskę Bożą studnicę i zbawienie
twoje. A tu i tu najdziesz i w Piśmie S.
tobie grzesznemu wskazuje; dwie takie Stu-
dnice; jedną, na Krzyż; drugą, na Po-
kucie: do obudwu co masz przynieść;
jeśli same Wiary; albo co też drugiego
przy Wierze; to i tu wyświecić pokazal.
Nie cierpa z tych studni Turcy; i Żyd-
y i żaden Poganin. czemu? i nacynia
niema; Wiary, do Krzyża; a do Poku-
ty; po Wierze; coś iście wiecej. To
jest Powołanie; o Vsprawiedliwie-
niu; i zrozumienie; ktore Paweł
Święty

69.

Artykuł 6.

Święty zamknął w onych słowach / Pierwsze
(ale; tylko o pierwszej studnicy Vsprawiedli-
wienia / tam gada) do Rzym: Wszyscy zgrzeszyli; i potrzebują chwa-
ty Bożej / Vsprawiedliwienie darmo
przez łaskę jego / przez odkupienie w
Chrystusie Jezusie będące / (ktorego
Pan Bóg dał Jednacciem) przez Wi-
arę; i we krwi jego; ku okazaniu Spra-
wiedliwości swojej; dla odpuszczenia prze-
stępków grzechów. Masz tu; Bracie mi-
ły / Chwatać Bożę; w okazaniu i łaski
danego Vsprawiedliwienia: doświadczyć się
stało Sprawiedliwości Bożej; przez
wysłanie; za grzechy; Krew Pana Chry-
stusowa: Wiara na ostatek jest nacyn-
niem wycierpania twego Vsprawiedli-
wienia; i studnicę Krzyża świętego. A
bowiem o tym tylko na Krzyżie napier-
wysz Vsprawiedliwieniu / (iako i tu
kilką króć powiedział; bo to trzeba jest
pilnie bacić) Paweł tam Apostoł gło-
sił. Drugie Vsprawiedliwienie często
wielką grzeszną; po wróceniu pierw-
szego; bywa na Pokucie; najdziesz i
w trzecim / i czwartym / i w piśmie
Świętym /

Vsprawiedliwienie.
Roma. 3.

2 Vsped.

3 / 74.

O Vsprawiedliwieniu

Swietym / y w starych Doktorow Chry-
scijańskich. Abowiem kto zachowywa
Vsprawiedliwienie wżetę / z cnoty w
cnocie idac / y ku doskonałości Chryscija-
ańskiej pilnie ciągnac; ten będąc Spra-
wiedliwym / ostaje się imdaley tym wie-
szym. Dowodj cey Sprawiedliwym. o co nas Jan S.
vpomina / Apoc. 22; y Medrzec / Ec-
cles. 18. Tego Vsprawiedliwienia Job
sprawiedliwy niechciał nigdy opuścić;
Job 27: w tym sobie rozmyślał / tego
się uczył / y w tym się ćwiczył, Dawid
Prorok; Psal. 118: o tym pilne czyni
napominanie Swięty Ambroży; Li. 1
Cap. 8 De vocatione gentium, na sa-
mym końcu: także też y Augustyn; w
Kazaniu 15 y 16 / De verbis Aposto-
li: A toć Vsprawiedliwienie, Swiętych
tylko jest y Sprawiedliwych ludzi: i-
ako ono dwoie / przez Krzest, a Pokutę /
samiych grzesznych. Czynią pilny roz-
dział starzy Doktorowie roznego Vspra-
wiedliwienia: y na inszym miejscu / S.
Augustyn potożył trojaki sposób nasze-
go Vsprawiedliwienia / na tym swię-
cie: Pierwsze (mowi) bywa nam dane /
przez

Vsprá-
wiedli-
wienie /
jedno
Swię-
tych / dru-
gie grze-
sznych.

Libro 2,
contra lu-
lianum.

Artykuł 6.

przez Krzest; ktorzym bywaia odpuścić
ne wszystkie grzechy: potym / przez Wal-
kę z grzechami; od ktorzych przewinie-
nia jesteśmy wyawiebobdzeni: po trze-
cie / gdy nasza modlitwa bywa wysłu-
chana; w ktorzey mowimy: Opuść
nam nasze winy. Abowiem byśmy też
namocniey walczyli z grzechami: ludzie
jestesmy. [Iustificatio in hac vita, nos
bis secundum tria ista confertur; Lauas
cro regenerationis, Congressione cum
vitiis, & quum nostra exauditur Ora-
tio: Dimitte nobis &c.] Tak / na o-
nym miejscu / Augustyn S. gdzie wi-
dziś troie Vsprawiedliwienie nasze;
przez Krzest / przez zachowanie, na
Krzcie wżetey Sprawiedliwosci / y
przez Pokutę. Nad to iestże Ambroży
Swięty, na Kap. 4 do Rzymianow /
y Jeronim, na Psalm 31 / przydaia V-
sprawiedliwienie czwarte; przez Koro-
nę Mieczyska. o czym v nich sobie czy-
tay: a na rozdział roznych rzeczy (z cze-
go zaniechania / prawie wszystkie wrosta
Anteria) zawždy pilny wzgląd miej.
Totak wtwierdziwszy / a każda rzecz na
P swym

O Vsprawiedliwieniu.

swym miejscu postanowiony / w kupę
rzeczy roznych niemających / przysta-
my do waszego Artykułu.

Uzasad. Nie żaden / oprocz Pana Jesu Chri-
sta / niemoże przyść ku Vsprawiedli-
wieniu; to jest rzecz prawdziwa / przy
każdy Vsprawiedliwieniu. co gdy
przypisujemy Wierze żywej; radci ia co
słusze; aleście mi zaśie wpadli w wielką
Contradikcia. A iako toż tak / iż mówicie:

*Contra-
dikcia.* Sama Wiara vsprawiedliwia; y /
Nie sama Wiara vsprawiedliwia.

Żebyście samey Wierze przypisowali co;
waszym piśmem dowodze; w ktorzym ca-
łstwi / na Listie 26:

Za tym vca / że ta sama Wiara albo dus-
zanie w Pana Jesu Christa / cżło wieka przed
Bogiem vsprawiedliwia / albo czyni sprawie-
dliwego / beże wśech iego prac / vczyntow /
y zasług.

takie też / na Listie 34:

Słodme nauczaia / aby ci ktorzy przez sa-
me Wiare w Christa Jesusa darmo z łaski
Bożej / beże wśech vczyntow / vsprawiedli-
wieni a Bogu mili vczynieni są.

20. Z drugiey strony / żebyście Nie samey
Wierze to dawali / z tad sie okazuje; iż
po Vsprawiedliwienie żywej Wierze
przypis-

Artykuł 6.

przypisujemy. Coż jest żywa Wiara? żywa
nam za to / iż żywa Wiara teżowie Wiara;
cie; ktora tak opisał Paweł Swięty: co iest.
Wiara w Panie Chryste ta jest moja Galat. 5.
na; ktora przez Nitosc dobrze czyni.
A przeto Wiara żywa ma dobre V-
czyntki; ktora też y drugi Apostoł / gdy Iacobiz.
Vczyntkow niema / zowie Vmarta.

Jeslic tedy Wiara żywa Vsprawie-
dliwia; a żywa Wiara ma dobre V-
czyntki / z Nitosci plynące; a to iesli pra-
wda iest: tedyć ona druga Propozicia;
Sama Wiara vsprawiedliwia; iest os-
bledliwa. Widzicie widzicie / Bracia
mili; iako sie waszy ci nowi Ministrzy
powiektali / y was z sobą wiktla; widzicie /
iakiy was prawdy vca; teraz mo-
wia; Sama Wiara; wnet zaśie; Nie
sama Wiara / ale żywa Wiara; teraz
mowia; Bez Vczyntow: niedtugo po-
tym / zapomniawsy sie; z vczyntkami /
mowia. Ktoć mowi; żywa Wiara vsp-
wiedliwia; ten pewnie mowi; (a dobrze
z Swiętym Jakubem mowi) Wiara
z Vczyntkami vsprawiedliwia. Tymci Spór-
słownik / żywa Wiara / zwykli sie ci
P u wywołac;

O Vspřawiedliwieniu

wywijac ; gdy ich w ciasny kat iasnym
pismem S. przypieramy : a nie dosyć
maiać na wiktaniu roznego Vspřawie-
dliwienia / Wiare też wiktaiia z Wła-

Wiara /
inśa iest
rzecz: in-
śa / Wła-
dzieia y
Mitosc.
dzieia y
Mitosc.

1 Dow. dzeia y z Mitoscia. Prawda iest; że kto
tych trzech cnót niema / zbawion być
niemoże y Vspřawiedliwion : ale ied-
nak inśa iest Wiara; inśa / Władzie-
ia; inśa / Mitosc. ma Wiara swoje:
iako też y drugie Cnoty Chřescijańskie
swoie rzecy maia. Wiara wierzy / co p-
Bog w Pismie S. y w Kościele obja-
wił / rozumem tego niedochodząc: Wła-
dzieia tego, co wierzy, y mocnie czełka /
y pilnie prośi: a Mitosc / wważając y
siebie rzecy / przez Wiare poznane /
przez Władzieie czełkane / rozlega sie ku
mitowaniu Pána Boga y Bliźniego /
z chutliwym petnieniem y chowaniem

2, y 3 Bojogo Przykazania. Rzeczci to iest
Dowod. iasna / okoto rozności tych trzech cnót
głownych Chřescijańskich; ktore dzie-

1 Cor. 13. li y Paweł S. nietylko do Koryntow /
1 Timo. 1. ale y do Timotheusza piśac : wśakże
ktoby chciał y Doktorow starych; tak

4 Dow. twie znaydzie. Abowiem y Augustin /
na onymże

Artykuł 6.

na onymże mieścu / gdzie zagadza Pismo August. in
Pawła S. y Jakuba, o Vspřawiedli- psalm. 31.
wieniu / te ma słowa, między innymi: Co Licz. 33.
wierzy Chřescijanin; to ku Wierze na-
leży: co dobrze czyni; ku Mitosci: a do-
bre Sumnienie, daie dobra Władzieie.
Gdyi thedy / inśa iest, Wiara; inśa, Władzieia; inśa, Mitosc; inśa rzecz, Sum-
niecie. Vczynki z Mitosci pochodzące: moro-
myś o Vspřawiedliwieniu iasnie / a nie
przeciwnie.

Przy drugiej części Artykułu tego / II części.
wszystko sie dobrze piśe: by tylko byto
dobrze rozumiano: a wotaćcia, o Bi-
kupstwie y Kaptanśtwie Pána Chris-
tusowym: o ktorym / na swym mieyscu Li. 166:
bede gadat. na ten czas tylko to przy- 200.
pominam; że ten waś Brat / Ektory z
Czełka na Polska te Confessia przekłaś- 71.
dal / czasem co przekładat nierozumiał.
Abowiem Jan S. w Kap. 1 / o Pánie
Christusie tak piśe: Verbum plenum
gratia; de plenitudine eius nos omnes
accepimus, & gratiam pro gratia. tho
tedy Jan S. piśe; ii Pan Christus /
ktory iest Stowem Boga Oycá / iest
peten

O Vspřawiedliwieniu

peten taski: a z iego petnosci my wšy
scy wzielismy / Laške, za Laške. Wy mo
wicie; Mitość / za Mitość: alec inša
jest, Mitość / po Łacinie Charitas; a
inša, Laška / po łacinie Gratia. Mi
tość, w okazowaniu mitosci należy; a

Laška. Laška, jest darem Bożym / nie z zaslu
gi / ale z Miłosierdzia danym: Takich
Ministrów dosyć w was naydsie; Ktoży
ieście Grammatiki nieumieiać / y słow
S. Piśmą nierozumieiać / smieia przed
sie wielkie a poważne rzeczy brąć: do
których oni starzy, święci, a mądrzy, y
uczeni Doktorowie / z Boiaźnią a z Po
kora przystępowali. A nie dziwna cho
ci jest; że sie na słowach potykaia; niezro
зуміanych: ponieważ y rzecz same /
przed ich tą hardą pychą / którą swoje
mate głowy nad wielki Rosciot prze
tadaia / Pan Bog sprawiedliwie za
kryt. W nauce naszej Pomocney / i
sna to jest sentencja; iako my Laške za
Laške / przez Pana Jesu Chrysta / z Bo
żego Miłosierdzia / bierzemy. Albowi
gdy bywamy Vspřawiedliwieni / t
na Arzędie / iako na Pokucie; taska tam
jest

Do Di
sna S.
iako przy
stepo
wał.

Laška za
Laške /
iako sie
rozumie

Artykuł 6.

lest ściyła Boża / z iego nam Miłosier
dia dana: (bo przed Vspřawiedliwie
dlwieniem / nie v nas Pan Bog nienay
dule; iedno grzech / nieprzyjaźń między
nami y Panem Bogiem czyniac) Kto
za Laške Boża / przy Vspřawiedliwie
niu dana / gdy nieutracamy; ale z nią
dobrze robiać / z cnoty w cnotę idzie
my; za cho cnotliwe Chrzescijańskie ży
cie / z Laški też y z Miłosierdzia swego /
raciyl nam Pan Bog obiecać Zapłatę
wieczną Królestwa Niebieskiego. Co
bielnica ta, z Laški jest, nie z powin
owactwa: Vspřawiedliwienie / a po nim
pobożny żywot / dar jest Boży, y taska
Boża: przeto Laške za Laške / z zupeł
ności Zasług Pana Chustusowych / bier
zymy y wzielismy. A ta to Laška Bo
ża / Która w nas czyni pobożny żywot
Chrzescijański / dla tego sie nam obra
ca w naszą Zasluge; iie my też / mając
dobrą naszą Wolę, ile aldo dobrze cży
nie / z nią robimy, y dobrze czynimi.
iako to y w Pawle Świętym iasnie o
baczyś; Ktoży / Roboty swoje nawietke
opowiedaiać / wnet to przydat: Nie
P uij iac wite

z Laške
Bożej
staie sie
Zasluga
nasza.

O Wsprawiedliwieniu

1 Dow. iac wiecey nad inne Apostoly robil; ale
1 Cor. 15. Laska Boza ze mna. Widzisz; ze y Pa-
wel S. robil / y Laska Boza. dla kro-
rey swey Roboty (ale przede sie z Laska
Boza; choctay on tego tam nie wspomia

2 Dow. na) przed swoia smiercia tak pisal do
2 Tim. ul. Timotheusza: Na dobrym ia trwal
boiowanu; dokonatem biegu; wiarem
zachowal: naostatek nagotowana mi
jest Korona sprawiedliwosci; Echoro-
mnie odda / w on dzien / Sedzia spras-
wiedliwy; a nietylko mnie / ale wysy-
kim / mituiacym Przyscie iego. To ia

Zam-
nienie. na ten czas przypominam / przy tej La-
sce; ktorey nierozumiec wazy / slowa
dobrze przetozyt nieumieli. abyście wie-
dzieli; iako dobrze z Laska Boza Za-
slugi Chrzescijaniste zgadzaja sie. Nie
tu niewymniemy Zaslugom Pana Chri-
stusowym: przez Zasluge Pana Chri-
sta / my wierzacy Laski za Laski bierzem-
Lic. 75. my. Ale o Zaslugach potym / na swym
mieyscu / bedziemy gadać.

Trzecia czesc w tym jest prawdzi-
III czesc. wa; iz Wiara Wsprawiedliwajaca (iako
to kazda rzecz dobra) z Laski Bozey by-
wa da

Artykul 6.

wa dana. ale jednak na naszey iest do- 72.
brey woley / albo Wierzyt; albo Nie-
wierzyt. Jesli chce wierzyt; niemoge
bez Pana Boga; wstawit ktoby wierzyt
niechcial; moze niewierzyt. Dowod tes-
go iasny masz w Zydziech; do Echorych
thak Pan sam mowil: Pokutuycie; y
Wierzyt Ewangeliy. a i te niechcieli
wierzyt / w mocy to swey maiać; dla te-
tak sie tez do nich ymawial: Jerusale
Jerusalem / ile kroć chciatem ia syny
twoe zgromadzac / iako kolo skurciet
swe zgromadza pod strzydta; a niech-
ciao! Widzisz; ze chcial Pan; ale oni
niechcieli. Przeto trzeba bylo ostro-
niey o tym pisac. abyście Dobrey woley
czlowieczey niekazili / z obtedliwym Lu-
drem; ktory niewolnica y poniewola-
na wola smiat czlowiekowi przypiso-
wac. Pisma od was tu przywiedzione,
Dobrey they Woley niekaza; ale Laska
Boza / bez ktorey my nic niemozemy /
zalecacia.

Po czwarte opisuiecie / co iest Wi-
ra. ktore to opisanie aczkolwiek iest i-
nymi slowy uczynione od was / nieli od
P v Swietes

72.
Wic-
rzyt / na
dobrey
woli iest
czlowie-
czey.
Dowod:
Marci 1.

Mat. 23.

Zam-
nienie.

III.

O Wsprawiedliwieniu

Wiara
co jest?
Hebr. 11.

Świtego Pawła: wskazie dobrze rozumiane, może być niezdrowne. Jest Wiara (według Pawła S:) istnością tych / ktorych się nadziejemy / rzeczy; y dowodem onych / ktorych niewidzimy. Nadziewamy się być w żywocie wiecznym / y mieć pewne Ciało na żywych zmartwych wstanie: nadziejemy się widzieć Pana Boga / tak iako jest w Trojcy iedyne go. Te wszystkie rzeczy iako pewne są: Wiara tego dochodzi... a chociażże ich niewidzimy oczyma cielesnymi: przedsię tego / czego się nadziejemy / pewny dowód mamy Wiare. Ta Wiara my Wierzimy / nie tylko co jest w Ewangelii napisano / y we wszystkich Pismie Świętym; ale cokolwiek Pan Bóg ku wierzeniu raczy obiać / iakościotowi swemu. Nie przypominamy też my tego; iż dla samego Zasłużenia Pana Chrystusowego / Pana Boga mamy na się taskawego y mitosciwego; a iże istotnie / w nim / a przez niego / żywot wieczny wszyscy wierni mają: ale do tego mamy te / ktorych po nas sam Pan Bóg chce / powinowactwa nasza przykład

Do Zas
ługi P.
Chrystu
sowej /
corzecz
doleżyte

Artykuł 6.

Przykład. A bowiem przeto nas stworzył; abyśmy ku jego chwale wszystko czynili: dla tego przez Syna swego od Kupi; abyśmy iemu w światobliwości Łuce 1. słuzili: dla tego na ostatku przez Ducha S. poświęcił; abyśmy trzeźwie y bogosł. Tit. 2. boynie na tym świecie żyli. to iestli czynimy; Zasłużenia Pana Chrystusowe beda nam pożyteczne: inacy / prozno 73. się my chlubić Chrystusem. Tego by wam zawżdy potrzeba pilnie do kładać / y Chrześcijan wierzących: aby oni gota ta Wiara / a sama Wiara / y omylna Wiara / niebyli w wiedzeni. O onych / Gdzie ktorzy iestże niewierzą / Wiare nawie o Wierze cey spominać mamy / dla tego: że iest tjez o a gdzie Sundamentem zbawienia naszego: ale czym tjez o nym gdać. y tych / ktorzy iuz Sundament mają / o nym gdać. thym potrzeba nawiecey gadać; co na Sundamentie buduiemy. Takci p. Jezus Christus zawżdy czynił / y Apostołowie jego: y ludzi niewiernych, mówił; to Pan Christus / co wy przywożicie; A to w mie Wierzy / ma żywot wieczny: ale y tych / ktorzy iuz wierzyli / y co inego nazywiesz. Mówi Pan do wierzą

73.

Gdzie
o Wierze
a gdzie
tjez o
nym gdać.

Dom.
Ioan. 6.

O Wsprawiedliwieniu

Ioan. 15. wierzących Apostołów ; Wy jesteście moi Przyjaciele, ale iakoż jeśli (powieda) będziecie czynić / co ja wam rozkazuie. A coż rozkazuie / nasz Panie : co wam rozkazuie ; abyście się mitowali we spotek ; abyście y mnie y Oycę mego mitowali. A po cymże to znac mitosc ?

Ioan. 14. Kto mnie (mowi Pan) mituje ; moie Rozkazanie chowa : Kto mnie nie mituje ; moiey Nauki niechowa. Tak tak mowi Pan / do wierzących : Mitosc Mitosc / a ; Mitoscia pełnienie Boiego

1. Dow. go Rozkazania / wierzącym zaleca. To też naydziecie y w Apostola Pawła / po vguuntowaniu Wiary : Nikomu (pozwieda) nie niebadacie winni ; tylko / abyście się spotecznie mitowali. a w cymże ta jest Mitosc ? Kto (mowi) mituje ; Zakon wypetnia. Przetoż nad

3. Dow. dobnie tak S. Chryzostom Homil. 70 in Mat. pisze : Zeby wierzący niemnieli / iakoby się sama Wiara zbawic mogła : dla tego Pan Christus, o każdej z tych gada. Tak on niewierzące / do Wiary ; a wierzące / ku dobremu życiu napomina. [Ne Fideles, sola Fide salu-

uari

Artykuł 6.

uari posse, confidant : infideles, ad Fidem; Fideles verò, ad rectè viuendum Christus cohortatur.] Jesteście to z nami matym w nas podziwieniem ; i ; y waszych, tylko o Wierze słychać / a o Mitosci, barzo mało : ale podobno dla tego o niej nieradzi mówią ; i ; i ; / ktorey są mi w sobie niemają / we wszystkich Chrześcijaństwie kaza. Niechcemy tedy y my nie wymować zasługom Pana Chrystusowym ; ale chcemy tego po Wierzących ; aby też y oni powinowactwu swemu dosyć czynili / a sama się Wiara nie chlubiła. Albowiem wnet w piątym v ciele. cześci / co przed tym waszy skrycie mówili / wynorzyło się na wierzech, czemu kto by niebaczenie dat wiare : pewnie then rychley co inego / niżli swe Wsprawiedliwienie / ze swym z tym wiecznym, ogłasza. Sama Wiara / albo duszanie w Pana Jesu Chrysta / (tak pisał waszy) cisto wiek przed Bogiem Wsprawiedliwia ; bezę wśech jego Prac / Uczynkow / y ma Wię zasług. Powiedzie mi / Bracie miły ; ra Wsprawiedzone serce, jeśli Praca : optaki wac stosci swoje, jeśli Praca : spowiedac się

Młose
mało spo
mindia
Nowo =
wiernicy

Zam
knienie .

v ciele.

Nie są
wia.
Dowodi

O Vspřawiedliwieniu

bác sie grzechow / prosić odpuszczenia
grzechow / iestli Vczynek : dawać po-
towice dobra swego vbogim / y mito-
wać wiele Pána Boga / iestli Zastuga :
Jesli maš Skruche práwa : a iestli sie teš
Spowiedaš / y Modliš : y Praca tam /
y Vczynek poznaš : a Zasludzet Mitosci y
Vczynkow Mitosiernych / choćayby
ty byl przeciwny ; my máto dbać bedzie
my. A bowiem iasna mamy ná tho E-
wangelia : w ktorey dla tego teš, Ma-
gdalenie sa odpuszczone grzechy ; iž wiela
Luce 7.
Luce 19. Mitowata : y Zachaeusow dom prze-
co teš wšiat zbawienie ; iž polowice do-
bra swego dawał vbogim. a toć sie dš-
to (iako widiš) przy tych ; ktorzy od
Pána Christa brali Vspřawiedliwienie
Zawia- nie. Jest tedy niektore Vspřawiedli-
wienie / nie bez Prac, y Vczynkow, y
Lic. 67. Zastug našych ; iakoš slyšat ná począt-
ku. A bowiem co sie dotyczy Pawła S.
74. Pišina / od was przywiedžionego ; o ná-
pierwszym Vspřawiedliwieniu ; cžto-
wym / (co iuž nie raz musze powtarzać)
Vspřawiedli- tak w Liscie do Rzymiánow / iako teš
wieniu do Galátom / disputuie S. Paweł.
gada. A nie

Artykul 6.

A niebármo teš on tam przypomina Za-
konne Vczynki ; gdy tak piše : Rozu-
miemy to / że cžtowiek bywa Vspřawie-
dliwion przez Wiare / bez Vczynkow
Zakonných. Ktořeš te sa Zakonne V-
czynki : Pewnieć tam gada o Zakonie
Moyseskowym ; ktorego Vczynkow ná-
przednieryše bylo Obrzezanie. Do V-
spřawiedliwienia thedy cžtowiecjego,
niepotrzeba iest Obrzezania / y iných V-
czynkow Zakonných, / w Sądzieš y w
Ceremoniach naležacych, co tymi slo-
wy potwierdza Apostot : Mowimy / že
Wiara byta policžana Abrahánowi
za Spráwiedliwošć. iakož tedy iest po-
licžana : iestli w Obrzezaniu ; cžyli przed
Obrzezaniem : nie w Obrzezaniu ; (od-
powieda sobie sam) ale przed Obrzesa-
niem. Patrzayš / Bracie ; o cžym gdiš
Apostot mowi : widiš / že mowi o Za-
konnych Vczynkách ludu Žydowskiego :
slyšyš mianowicie pilne pytanie o O-
brzezaniu . dla cžego / y do Galátow
tak nápisat : Nie wdajcie sie drugi raz
w iarsmo niewolne : oto ja Paweł mo-
wił wam ; iž / iestlibyscie sie Obrzes-
walieš

O Wsprawiedliwieniu

wali / Christus wam nie bedzie pożyteczny. 16. Abowiem w Jesu Chrystusie / ani Obrzezanie nie jest ważne; ani też Nieobrzezanie; ale Wiara / Ktora z Zakonu Mitosci dobrze czyni. Przeto trzebać tu rozdzielić Zakon Moyżesow na trzy części. abyś wszystko w kupa niehać; i do roznych rzeczy nie mieszać. Jedną część Zakonu / do zwierzechniego Obrzedu, y do Ceremoniey nalej; druga / do Sądów; a trzecia / do Mitosci Bożej y Bliźniego. Dwie pierwsze części mają Koniec swój: (o czym y niżej usłyszysz / przy Liczbie 134) trzecia nietylko niema Konca; ale ma być w Chrzescijaniech doskonała. co sie jasnie okazuje z słow Mat. 5. theussa Swietego; gdzie Pan Chrystus Boże Przykazanie potwierdza / y wyklada. O tychci Wejynkach / Ktore sie zamysłają w dziesięciorgu Bożym Przykazaniu / a ptyną z Mitosci Pana Boga y Bliźniego / rozumiał Paweł Swięty; gdy tak pisał: Nie ci / co słuchają; ale Ktorzy czynią Zakon / y Pana Boga będą Wsprawiedliwieni. O tych tedy Wejynkach Zakonnych / Ktore ku Sądowi

Zakonu
Moyżes
bowego
trzy czę-
ści.

Mat. 5.

3 Dow.
Roma. 2.

Artykuł 6.

dom y Ceremoniam naleja / osobliwie tam Apostol gada; a wolać się o Obrzezanie: a to / nie za mąta przyczyna; iemu do tego dana. Abowiem co za poswarer był około Obrzezania; znaczy się; spraw Apostolskich: gdzie / dla tego Obrzezania / y dla tych Zakonnych Wejynków / Apostolskie Concilium; było zgromadzone. Nie kazać tam Apostołowie dziesięciorga Bożego Przykazania: po Wierze / nie inego pilniey / iako wprzeyma ku Panu Bogu y Bliźniemu Mitosc / a pełnienie Wolej Bożej / w Listach swych nieprzekładaia. Te sę tencia / o Wejynkach Zakonnych / naysdaje v S. Ambroiego, one słowa Apostolskie tak wykladaia tego: Pogański lud bywa wsprawiedliwion / nie czyniac żadnych Wejynków Zakonnych; to jest / bez Obrzezania / albo Nowomiesiacnych świąt / albo świątienia Sabasu. Takbyśmy też mogli pokazać; o Których Wejynkach Zakonnych gada S. Apostol / gdy ie od Wsprawiedliwienia wyłącza: wszakże iesli zechcemy wyłączyć y wszystkie inne dobre Wejynki / od Zakonu

4 Dow.
Act. 15.

5 Dow.

7 Dow.

8 Dow.
Klad.

O Vspřawiedliwieniu

Zakon ten roztasane; o pierwszym tył
to Vspřawiedliwieniu / ktore na Krze-
cie bywa / mamy to rozumieć. Abowię
ktorekolwiek są dobre Vciynki / przed
przytciem Wiary Pana Chřustusowey;
z tych iaden niebywa vspřawiedliwion;
ale ktore in; z Wiary pochodzą / y kto-
re cijnia po Krzie Wierni; o tych pe-
1 Dow. wne to jest Swiętego Jakuba świa-
Iacobi 2. dectwo: Bywa ciotowiek Vspřawiedli-
wion / nietylko z Wiary; ale ten y z V-
2 ic. Dos cijnkow. A o tymci drugim Vspřawie-
wod. dliwieniu / ktore jest Swiętych ludzi;
Eřm. 33. enoty w enote idacych / one ten są świa-
Eřm. 33. dectwa; A Poc. 22, Ecclef. 19, Job 27;
Lic. 69. cho Vspřawiedliwienie cijnia dobre
Vciynki Chřescijańskie / z Wiary po-
chodzące. cirtay sobie Augustyna / De
3 Dow. Fide & Operibus Capite 14, & in
LXXXIII Quęst. Cap. 76: y tam
nawdnieř zgoďe Pawła y Jakuba, S.
4 Dow. Apostotow. A diwna to zaiřte rzeci /
niemata śmiatobě: je wy śmiećie cho
przydawac; ciego nigdy te nieprzydał
S. Paweł. Nie riekł nigdy Swięty
Paweł; Sama Wiara Vspřawiedli-
wia;

Artykuł 6.

wia: wy; nad tego wola, śmiećie mo-
wie / od Lutra zwiedzieni: ktorego wo-
licie słuchać Apostata; niili Jakuba
S. Apostota / iasnie ten o Vspřawie-
dliwieniu našym piřacego.

Ale obraza was Zasluga ciotowie-
cia. abyście Zasludze Pana Chřustusa
wey nie nieuymowali. Nie my nieuy-
mujemy Panu Chřistusowi / Bracia gi Chře-
mili: tylko chćiećie / co my zowiemy
Zasluga Ciotowiecia / dobrze zrozu-
mieć. abowiem; tak osobliwe błedy ro-
sta; gdy tego / o cym sie gada / nierozu-
miemy. Inřa tedy jest Zasluga Pana
Chřistusowa; inřa, ludři Chřescijań-
řkich. Zasluga Pana Chřistusowa w
tym jest; je on nam przeľdnal gniew
Boęa Oycy / nas odkupil / y wřystkie
bary zbawienne. swę smierćia zasluył:
(ciego gdyby on byt nam niesprawil:
wřystkie naše Vciynki bytyby pluga-
wym ptátem / przed oblicinořcia Bo-
ęa) a Zasluge ludři Chřescijańřkich w
tym być rozumiemy; i; po napierwszym
na Krzie Vspřawiedliwieniu / ktore z
Beřyrey tařti Boęy pzez Zasluge młk-
Q q pańřkiey

O Wsprawiedliwieniu

- Páńskie mamy / w Pánie naszym Chřt
stusie dobrze á swietobliwie za táska
tej Boża żyjemy. Abowiem za to dobre
á swiete życie / nie z powinowactwa iá
1 Dow. tego / ale z samey łaski / sam Pan ra-
Mat. 5, czył obiecać naszym dobrym Wcżynkom
19. 5c. zapłata: obiecał y zbawienie wieczne /
w Królestwie niebieskim. Ktore nasze
dobre Wczynki / z łaski Bożej od nas
cynione / y S. Piśmo Zasluga zowie.
2 Dow. Abowiem tak napisał Mędrzec: Ka-
Ecclef. 16 że Miłosierdzie vczyńni każdemu mie-
sće / według Zasługi vczynków jego.
3 Dow. Co też Paweł S. zowie Dobrym swym
2 Tim. ul. walczeniem; toć jest Zasluga Chřesci-
ańskich ludzi. dla tej Zasługi / każdy wo-
4 Dow. skanie na Sad Boży w swym boiowa-
1 Cor. 15. niu: thá rozdział vczyńni Ciát rozma-
wielbionych; á dla tego / Stoić u-
Gwiaźdom y Miesiacowi przyrowná-
nych. Kto robi w Winnicy / á za niemiá
3 Dow. Zasługi: izaligo za gróś niezmowio-
Mat. 20. no? Toć gdzie indzie ptáca / z powinow-
actwá; ale w Królestwie Niebie-
skim / z łaski y z Obietnice, dla Páń-
Chřstá vczymoney robiącym Chřesci-
anom.

Artykuł 6.

anom. bo Chřescijanie cokolwiek cży 6 Dow.
nia; w Pánie Chřstusie czynia: cokol-
wiek zasługuia; w nim zasługuia: on
żywie w nich po Krzćcie; on dobrze cży-
ni; on zasługuie: náša Wola / łasce Bo-
żej se walaiaca / á w Pánie Chřstusie
dobrze czyniaca / jest nam Zasluga ná-
ša. Nie mać tego Turek, ani Żyd, dá-
tu Bojzego / w Wczynkach swych; sam
tylko ma / w prawym Kościele Bożym
mieszkaia cy / prawy Chřescijanin: wá-
by Ministrzy i rozmaite rzeczy w jedno wi-
klaia / á Wczynki niewierzących z Wie-
rzącymi mieszaia; niemáta zaiste w tym
krzywość, samemu Pánu Chřstusowi
czynia. Czyni on rozność, między Wier- 7 Dow.
nymi robiącymi / y Niewiernymi: Nie Ioan. 3.
wierne / dla tego samego, i Niewie-
rza / potępia; á Wiernym, dobrze cży-
niącym / y obiecuie Żywot wieczny / y
placi Królestwem Niebieskim. Wier-
zącym to przynależy: Chceśli wniść
do Żywota; choway Boie Rozkazania:
Wierzący też miły á wdzięczny on głos 8 Dow.
wystąpi: Chodźcie bógostawieni / Wyca Mat. 25.
wego posiadźcie Królestwo. Abowiem
Q uij łacyna

O Wsprawiedliwieniu

łacinatem; dalsicie mi iedc: pragnat
tem ic. Patrzajcie co Pan Christus na
swym Sadzie rzecze: gdy dla tego da
btogostawionym wiecine Krolestwo
Niebieskie; iże karmili łacinego / poili
pragnacego ic. Trudnoć sie z tad wam
wywikłać / Bracia mili: iasna tho iest
Ewangelia; gdzie Niebo daie P. Bog,
za ziemie / wiecine rzeczy, za docieśne:
iako wspomina Augustyn S. Day (mo
wi) rzeczy docieśne; bierz wiecine: day
ziemie; bierz Niebo. [Vide, quāmlat
crescat fœnus tuum! da temporalia;
accipe æterna: da terram; accipe Cœ
lum.] Wezyntki tedy dobre naje / y thā
Docieśna robota naša / w Wierze Pa
na Chrystusowej / sa naša Zasluga.
Ktore słowo Zaslugi Chrzescijańskiej /
iako cieste iest v starzych Doktorow / ten
tylko niewie; kto ich nieczytat. W wy
kładzie Psalmu iednego / v Ambroje
go / v Augustyna / thakie też y na inych
miejscach / kilkonascie kroć to słowo
Zasluge / albo Zaslugować / naydzieś;
Abdias takie, Biskup Babiloński, a
wolennik Apostolski / żywoty opisuias
Apostol

9 Now.
in Psal. 36

10 Do
mod.

Artykuł 6.

Apostolskie / ciesto tej tegoi słowa wys
wa. y z niematy podziwieniem musi
to citowiek bogobozny przyrzmować;
i sie śmieli rzucić ci nowi Ewangelia
tomie / na swietych Chrzescijan Zaslus
gi. A toć my o Zaslugach Chrzescijan / 3 ma
skich powiedamy / Zasluge Pana Chrs
tusowe w swey mierze zachowawşy;
przystapmy iusz do kostey ciesci kostego
Artykulu / ku waszemu opisaniu Wsprā 76.
wiedliwienia. Kto sie wezyt dobrze VI. zesł.
Dialektyki / ktora nauceja każda rze
im nakrocey (gdy to być moie) opisā Wsprā
wac; tenby o Wsprawiedliwieniu Chrze wiedli
scijańskim kroćko / a dobrze y dostatecz wienie /
nie / tak powiedziat / z Pisma Swietego co iest.
go: Wsprawiedliwienie czyni ze złe^o dos
brym / z potępionego swiety; a tho /
przez odpuszczenie grzechow dane / y
przez nowego Citowieka przyodzianie.
Takowe kroćkie opisowanie rzeczy S.
Pawel zalecił nam / w onym opisaniu
Wiary; ktorem przy Liczbie 72 wyto
zył. Dosyc tedy byto, tak kroćko opisać.
a o Wsprawiedliwieniu teraz mowie,
ludzi tylko grzesznych. Abowiem gdzie
O nię sa odpus

O Vpráwiedliwieniu

sa odpuszczone grzechy; sa oddalone Ka-
rania wieczne frogiey Sprawiedliwo-
sci Bożej. a co sie dotycie odpustu Ka-
rania Docieśnego; to na Krście zawo-
dy/ na Pokucie nie zawoźdy / bywa od-
puszczane : iakoż iuż wyśsey powie-
dzał. Gdzie też jest przyobleczone Cito-
wieł nowy / y pewne żywota jest odno-
wienie ; zarym y dary Boże / y dziedzie-
two żywota wiecznego / y co innego ta-
kiego poydźie. Ale cho máta / snadnie á
krotko rzeczy opisać : gdybyście nie zdro-
znego nieprzydawali. czego waszy Mi-
nistrzy na tym miejscu / niemogli sie v-
strzedz; 3 strony Karania y Pomsty Do-
cieśney. Druga / gdy mówicie : iakoby
Vsprawiedliwienie miało thej być w
Christusowe Sprawiedliwość przygo-
towanie; niepomátu sie mylicie. Abos-
wiem insha jest Sprawiedliwość Bo-
ża; insha, Angelśka; insha, Cítowiecia.
Boża Sprawiedliwość tak wielka jest/
y w takiey doskonałości; że ia trudno y
niepodobno, rozumem cítowieciym o-
garnąć. Co ty rozumieś / Cítowiecia
prochu / o tego Sprawiedliwości; ktory
z natury

Lic. 30/
35.

Spis
wiedli-
wość Pa-
na Chri-
stusowa
insha jest
od naszej
Boża
Sprawie-
dliwość.

Artykuł 6.

z natury swey, sczyra jest Sprawiedli-
wość / Dobroć / y Swietobliwość : od
ktorego y Angeli / y wszystkie rzeczy stwo-
żone / swa w swey mierze biora Swie-
tobliwość : Angelśka takie Sprawie-
dliwość / w Niebie / daleko jest wielka
y doskonała; niili / na tym świecie /
Cítowiecia : iako tych; ktoryy nigdy nie
grzesza / ale vrodzona sobie y dana Sprá-
wiedliwość chowają. Wiedziat o tey
rozney Sprawiedliwości Prorok Da-
wid; y dla tego / tak prosił Pana Bo-
ga : Sadi mie / Pánie / według moiey
Sprawiedliwości. na ktore słowa pieś-
nie tymi słowy piśe Graecki Doktor
Basilus : Jest niektora Sprawiedli-
wość Angelśka / Cítowiecia przecho-
dzaca : á iesli jest ktora moc nad Angio-
ty wyśša; według wielkości swey / ma
też wyśokość Sprawiedliwości. Boża
też Sprawiedliwość przechodzi wszy-
stek nasz rozum; jest niewymowna / y
nieogármona / v wszelkiego stworzenia.
Mnie tedy (mówi Dawid) sadi / Pa-
nie / według mey Sprawiedliwości : to
jest / według tey; ktora mogá ludzie do-
stąpić /

Angel-
ska.

Dowód:
Psalmo 7.

Wiersz
dzenie.

Cítowie-
cia.

Q v

O Wsprawiedliwieniu

Wstąpić / y ktora jest żywiciem w ciełe po-
dobna. Tak napisał Basilus. Cito-
wiel thedy Wsprawiedliwiony, te biez-
rze przy Wsprawiedliwieniu Sprawo-
dliwość; ktora cztowiekowi przynale-
ży; a z Sprawiedliwoscia Pana Chri-
stusowa nigdy sie niezrowna. Daleko
ściągacie / Bracia mili: trzeba sie bać /
aby cho tym duchem waszy niemowili;
ktorym mowit on nadety Duch / v E-
saiaśa: Wstapcie na wysokość obio-
row; bede podobien Nawyskemu.
Prześtań ty na swej Sprawiedliwosci;
a na te / Echora ma nieogarmona Pan
Christus / nietargay sie.

VII rozdz. Ze Pan Jesus Christus jest studni-
ca Wsprawiedliwienia / przez Zesługa-
sinterci swej; thego z nasich iaden nie
przy; ale ktorym nacyniem trzeba go
cierpąć; w tym sie wy z Kosciotem po-
wszechnym niezgadzać. Wy na same
Wiare wszystko zgeniacie; a my / co
trzeba przynieść do Krzta / co do po-
tacy / rozdzielnie pokazujemy. iez tego
Lic. 67 / wiecey powtarzać nietrzeba. O przy-
73. ciny też Panu Christusie / a iako sie
raz

Artykuł 6.

raz za nas ofiarował / na swym mleścu **Lic. 200:**
powiem.

W osney cieści każecie sie wciekać ku **VIII**
samemu tylko Panu Christusowi / o cześ.
odpuszczenie grzechow / v owfelka taste
zbawienna. A ciemu thes nie ku Bogu **Kogo**
Oycu? przecj też nie ku S. Duchowi? **mamy**
Wiemy / co mi rzeciecie: Nie wydziela-
my tym ani Boga Oycą / ani Swięte-
go Duchą; ale tylko wylaciamy stwo-
rzenie Boże / Angioty / y Swięte. Nu/
bedziem o tym niżej gadać: ia theraz,
tylko o to pytam was: Jako wždy ma-
my sie wciekać / o odpuszczenie grze-
chow / v owfelka taste zbawienna / do
samego tego; ktory jest v Boga Oycą
Przyciynica? dajeli nam rzecjy proś-
ne ten Przyciynica, Pan Christus; cys-
li tylko za nami prosi: Abowiem Przy-
cynica te ma własność; i; o cho / ciego
sam dać niemoże / drugiego prosi. a iez
lii Pan Christus prosi; tedy dać nie-
może: iesli moje; ciemu; sie do Boga
Oycą przyciynia? Tak waszy y Przy-
cynica Pana zawiktali / na Swięte iez-
Bo targnawszy sie; ale my to / za taste
tegoż

Kogo
mamy
wzywać

Do Pa-
na Chri-
sta / iako
siema-
my wle-
kać.

Prze-
czynca.

O Wsprawiedliwieniu

tegoż Pana Chrysta / y za Modlitw
Świtych tego / potym wywiklamy.

IX. W dziewiatey części dobrze mowić;
lic. 63. iże Wsprawiedliwieni / matac iuś
spokoyne sumnienie / zbawienia swego
sa pewni a iści. ale o tym; kto jest pew-
nie a iście Wsprawiedliwion; wielka
jest quæstia.

X. Dziśiate pisać; iż ten Artykuł / o
Wsprawiedliwieniu / trzyma się w was
za nagłownieyszy. Jest tak jest / Bracie
mity; wielka rzecz jest Wsprawiedli-
wienie; Ktore ze ztych czyni dobre. cze-
muż wiady taka niezgoda jest / około
niego / między wami Ewangelik; prze-
lic. 33 / sie y z drugimi / y sami z soba / w tym; nie
zgadzacie; Pamiatajcie iedno / co Osi-

68. ander o Philippie pisał: iaka thu jest
niezgoda wasza; iesli będziecie chcieli /
obaczyćcie. Sądźcie się na samey / a (i-
żo wymowicie) iasney Ewangeliey.
Iesliż w niej iasnie wszystko opisano / a
zwłascz nagłownieysze Artykuty: cze-
muż / około iednego / tak wielka między

Rozne
mniemá-
nia o W-
spraw.
wami samymi jest rozność? Powiedź-
licie wy; że się w Chrystusowej Sprawie
wiedliwość

Artykuł 6.

wiedliwość przyoblekacie: Luterant
wsia pospolicie policzoney tylko y przez
ciężaney nam Chrystusowej Sprawie-
dliwości: Osiander theż trzydziestą y
śesć miejscami Pisma S. dowodził;
że istotna Boża Sprawiedliwość, jest
naszym Wsprawiedliwieniem. z Kąd
ta niezgoda? z Kąd / około iedney rzeczy /
dłżona ta roznica? Nagłownieyszy jest
Artykuł: czemuż niezgodliwy? Znać /
takiego Ducha nowi Ewangelicy ma-
ją: zgodnego zaś / a Który czyni iedną
myśl y iedno serce / mieć niemoga wa-
szy; naszy / za sprawą Bożą / mają.

Przy iedennastej części Artykulu /
dwoiaka czynicie Bytność Pana Chry-
78. stusowej z Chrzescijan prawymi: iedną /
przez Bytność istoty Ciata iego / badi P. Chry-
Śmiertelnego / badi Nieśmiertelne-
go; druga / przez Bytność Duchowną /
Przez Bytność takż iego y Ducha S.
Je tu iuż nie jest na świecie, obecnością
Ciata swego / tym tego dowodzić; iż
w tym Ciele / w Którym tu byt / wstąpił
na Niebiosą / y siedzi na Prawicy Bo-
żej Ojca wszechmogącego. Który was
dowod

O Wsprawiedliwieniu

dowod na tym jest wszystko: Ciało Pańskie
 na Chrystusowe do Nieba wstąpiło:
 przeto niemaś go na ziemi. Przykłada-
 cie tedy za tymi ię tym drugim obyczai-
 bicia / przez łaskę swą / a przez Ducha
 Świętego / nie przez obecność a i siłę
 Ciała swego / jest w Kościele swoim: a
 jest (iako jasnie doświadcacie) w Stua-
 jebnikach Cerkwie / w Słowie / y w
 Świętościach. A żebyście ięście to / i
 żeby miało być rozumiano / w wierd-
 li: Ktore słowa Pan Chrystus mówił o
 Sakramencie; te wy do tej wtorey ięgo
 z nami Bytności przywodzicie. a są te:
 Kto pożywa Ciało moje / y pije Krew
 moję; we mnie mieszka / a ja w nim.
 Także też y drugie słowa Pańskie / Jo-
 14 et 16 / w których Ducha S. Aposto-
 łom obiecował / ku themu; przytaca-
 cie. aby to każdy jasnie po was poznat;
 iaka Bytnością Pan Chrystus jest z
 Kościołem / tak przez Słowo swe świę-
 te / iako też przez Sakramenty. Tak
 jest waszych Ministrów / na tym mie-
 ściu / o Świętości Ciała Pańskiego sę-
 rencia: iż on Ciałem swym / w którym
 do Nieba

Zyska-
 bronia
 Sakra-
 menta =
 rzow.

1047. 6.

Artykuł 6.

do Nieba wstąpił / już nie jest więcej
 ani w Kościele / ani w Świętościach;
 ale jest, tylko przez łaskę / y przez dary
 Ducha S. Coi widy czynia waszy z tą
 nową swą Wiarą? iazaisie niewiem /
 gdzie im mam wierzyć; jeśli tu, przy
 Wsprawiedliwieniu / czyli przy Wie-
 czerzy Pańskiej. Tu trzymają z Kalwinem
 Sakramentarzem; a tam, z Lutrem:
 tu z Sakramentu wygnali Ciało Pana
 Chrystusowe; a tam, iną zaśie powie-
 dia. Żebyście niemowili; iakoby im ia nie
 skata ich naukę w czym potwarzał: dika-
 two maćie słowa / teraznięszym jasnie
 przeciwnie / z Listu 73 y 74:

Chleb Wieczerzy Pańskiej jest Ciałem Pa-
 nym Jesu Chrysta / Ktore jest za nas zdra-
 dzo-
 ne. y trochę niżej:

O Ciele zaśie a Krew Pańskiej / niemożo
 rozumiano być o jakim innym / tylko o tym wa-
 łnym prawym Chrystusowym / Ktore jest me-
 tam swym za pokarm przyprowadz: a o Krew /
 Ktore będoz z Ciała swego wylewał / a za-
 napoy sposobował Cerkwi swej. Bowiem
 Pan iniego przyrodzonego Ciała ani Kwie-
 niemał.

O miły Boże / z waszych Ministrów
 stateczności! Swarzyćcie się o Wie-
 czerzy

Pilne py-
 tanie / do
 tych nos-
 wych lu-
 dzi / Wi-
 ra fuglu-
 iacych.

Contr-
 dika-

O Wprawiedliwieniu

cierza Pańska; a co o niej trzeba wie-
rzyć / do tego ciążu niewiecie. A za wie-
ten / co wierzy; Ktory na jednym mieys-
scu / Ciało Pana Chrystusowe; Swiato-
tości wytacza; a na drugim / z Swiato-
tością go ztacza? Nie wywikłata mi-
sie z tad; by sie nabarstey krećili: iedno
Ciało przyrodzone / y Krew także ied-
ne / miał Pan Chrystus. Jeslić iest /
przy Wiecierzy Pańskiej / Ciało Pana
Chrystusowe; a on iedno thylko miał
Ciało przyrodzone: tedyć nietylko przy-
Łaśtę swą / ale obecnie sam wyszł /

79.

Luter
Flak S.
Kómen-
tarze.

Czemu
ludzie
niebacz-
niestate-
czności
Ewán =
gelikow.

Ktorego Ciała y Krwie pożywamy / ten
w nas mieszkawa / a my w nim. Mar-
cin Luter / dla iednego tego Artykulu /
Zwingliusa miał Kacerzem; a waszy
Ministry; z wami wespoteł; chca być
y Zwingliany / y Luterany: przy Wie-
cierzy / z Lutrem; a przy Wprawiedli-
wieniu / z Kalwinem, macie wola o ied-
ney rzeczy roznie trzymać. Jesli tych
waszych nowych Doktorow przeciwno-
ści / y tey niestatey a niestateczney Wia-
ry / wy niebaczycie: niedziwnycie sie te-
Tak tak Pan Bog daje in reprobum
sensum

Artykuł 6.

sensum ciłowieką pysznego; Ktory śmie
psektować swoy rozumek / nad pospo-
lite Koscioła Powołanego zrozumie-
nie. Panie Boże / daj wam cho; abyście
sie o oacyli. Na tym mieyscu / dosyć iest
okazać; iako sie waszy Ministry z Kal-
winu: o Sakramencie Ciała y Krwie
Pańskiej / niey gadać bede. A iżeby XII gęst
oni tu z Kalwinem dzierzeli / y Pana
Chrysta z Sakramentu wyrzucili; ostas
tecina rzec; w tym hostym Artykule /
oprosi wyśkej opisaney Dowodow /
iśnie tej tego potwierdza. acz oni / iako
tu / tak też y gdzie indzie / niedobrze w-
żywaia starych Wcizcielow. Stary był
Doktor Swiety Ambroży / starszy tro-
che, niż Swiety Augustyn; Ktorego tu
sle przywodzi waszy. patrzącycie; co / De Cons.
w tymie Dekrecie / na tamymie mieys-
scu / wcizciel Swietego Augustyna S. Dis. 2;
Ambroży napisat: Chleb iest (powia-
da) zwykły na Otcarzu / przed Poświa-
caniem: po Poświacaniu / z Chleba
ostaje sie Ciało Pana Chrysta; a nie-
staje sie troche: Co byto Chlebem / przed Sa-
kramentem: i ni Ciątem iest Chry-
stusowym /

De Cons.
Dis. 2;
Panis est;
C Pra-
wdziwe
iest Cia-
ło Pań-
skie / w
Sakra-
mentie.

O Wyprawiedliwieniu

1 Sow: Stusowem / po Podwiacaniu. Abowię
Ambr. słowo Chrystusowe odmienia stworze-
nie: a tak z Chleba staje się Ciało Pa-
na Chrystusa. [Sermo Christi crea-
turam mutat: et sic ex Pane fit Corpus
Christi.] Cytay y daley: nardziest tam
y słowa / y z Kanonu Kościoła Powo-
chnego; które przy Misy cytata Ka-
plani. cytay nad to y Cap. Reuera mi-
rabile: wyirzys tam wielkie a jasne Do-
wody; iako z Chleba staje się Ciało
Pana Chrystusowe. a gdy bedziesz py-
tał; Jako to być może: tak ci tam odpo-
wie stary Wezyćiel Cerkwie / Doktor
y Biskup sławny / Ambroży Święty:
Co ty szukaś porzadku przyrodzonego /
w Ciele Pana Chrystusowem; gdy nad
przyrodzenie / ten to Pan Jezus z Dwie-
wice jest narodzonym. [Quid hic qua-
ris naturę ordinem, in Christi Corpo-
re; quum præter naturam, sit ipse Domi-
nus Iesus partus ex Virgine?] Thac
nauka bvia stara / w Powochnym Ko-
ściele; i; moca słowa Pańskiego / Chleb
obraca się w prawdziwa istotę Ciała
tego. czego tak rozumem przyrodzonym
niedosiąga

Artykuł 6.

niedosiągniesz; iako Narodzenia tego
z Panny, ogarnąć niemożesz. Tegoć się
też y Augustyn / od Ambrozego Bisku-
pa / y od inych dawniejszych Doktorow /
(które tamże masz w Dekrecie) nau-
czyt; a nowego nie (gdyby iedno słowa
tego Kalwiniste waszy chcieli dobrze
rozumieć) do Kościoła niewo-
dzą. Takci jest; i; to Ciału widome / w któ-
rym Pan Jezus Christus zmartwych
wstał / na gorze jest w Niebie; ale Pias-
da tego Ciała Pańskiego / (iako tam
Święty Augustyn mówi) rozedzie jest
rozłana. Toćby thu in; trzeba zrozu-
mieć / a pilnie rozumieć; co to jest /
Prawda Ciała Pana Chrystusowego.
Prawde Ciała Pana Chrystusowego
S. Augustyn perwio zowie, Istność
niewidoma; ktorą Dialektykowie y
Philosophowie Substantiam zow-
they my y w nas samych niewidzimy;
wielkość tylko ciał naszych / długość /
byrokość / miarłość / białość / czarność /
okragłość. i. widzimy; to jest / Przy-
padłości tylko (Accidentia po Łaci-
nie) widzimy; a Istność człowieczą ro-
zumem

2 Sow:
August.

Praw-
da Ciała
P. Chris-
tusowe-
go iako
się roz-
mie.

80.

R ij

O Wsprawiedliwieniu

Theologumem tylko ogarniemy. Thego iest
 gowi Ktory z was iefczie nie rozumie; ma na
 trzeba to pamietac: i; trzeba sie pierwey nauk
 nauk wy wyzwolonych nauczyć / niſli okoto Pi-
 zwolo- sına Swietego gadać; przyktadem ſta-
 nych. rzych Doktorow. Widome tedy Ciało
 Pana Chriſtusowe / z ſtrony Przypa-
 dtoſci ſwoych / iest w Niebie; ale Iſtoſci
 iego / Subſtancia y Prawda Ciata iest
 go / bez wſſelkich onych widomych Przy-
 padtoſci / iest pod oſoba Chleba po-
 ſwieconego: y dla tego my, tho dſirowe
 przemienienie Chleba w Ciało, zowie-
 my poſpolicie, Transſubſtantiacionem;
 to iest / Iſtoſci w Iſtoſć obrocenie;
 a nie zowie my Transquantitacionem /
 albo Transqualitacionem; to iest / Przy-
 padtoſci Chleba ktoreykolwiek, w Przy-
 padtoſci Ciata Pańskiego odmienie-
 nie. Krotko a proſto mowiac: Iest
 prawdziwa Iſtoſć Ciata Pańskiego,
 w Swiatosci; ale niemaſ Ciata, tak /
 iako byto na ſwiecie / pod Przypadtoſ-
 3 Dow. ſciami widomymi widomego. Przeto-
 tamſe S. Auguſtyn tak mowi / zara-
 zem po tych ſłowach / ktoreſcie wy nie-
 rozumie-

Artykuł 6.

rozumieiac przywiedli: Nie to Ciało / Cap; Non
 Ktore widziecie / iestc bedziecie; ani one hoc Cor-
 pus.
 Krew pic / Ktora wyleia oni / Ktorezy mie
 wtrzyziua: toſ; y nie toſ: toſ / niewido-
 mie; a nie toſ / widomie. [ipſum Cor-
 pus, inuiſibiliter; nō ipſum, viſibiliter]
 Patrzye / ſłuchay / a wci ſie / co mowi:
 Toſ / mowi; y Nietoſ: Toſ / niewido-
 mie; Nie to / widomie. a mowi to / dla
 onych Rapharnayczykow; Ktorezy Cia-
 to takie rozumieli / iakie bywa w iat-
 kach przedawane: Maſ to iaſnie wyſz-
 ſey / w tymſe ſwiadectwie przywiedzio
 nym / a od was y waſſych Miniſtrow
 ſaſte niezrozumianym. bo te ſa ſłowa
 Swietego Auguſtyna: Rapharnay-
 ciycy tak Ciało rozumieli; iako bywa w
 trupie przedawane / albo w iatkach ra-
 bane. Duchownie tedy iest Ciało Pa-
 na Chriſtusowe, w Swiatosci / dla te-
 go; ſe iest niewidomie: ale aby praw-
 dziwie / to iest, Iſtocie / niemiato byc;
 (choćay my go niewiſimy) o tym S.
 Auguſtynowi nigdy ſie nieſnito. Maſ /
 tamſe w Dekrecie / iaſnych iego mieyſc
 doſc: ia tylko te iefczie krotko namie-
 R ij nie;

O Wsprawiedl. Artykuł 6.

nie; ktore sa w Cap. Accelerunt ad Iesum: Z ciata Panny Mariey (te tam sa slowa iego / na Psalm 98) Ciato wziat; y toz Ciato, ku pozzywaniu na zbawienie dat; a żaden onego Ciata nie pozywa; ażeby pierwey pokton uczynit. [De carne Marię, Carnem accepit: & ipsam Carnem ad manducandum, ad salutem, dedit. nemo autem illam Carnem manducat; nisi prius adorauerit.] Wnet też po tym / na Psalm 34 pisze / tak tam mowi: Uos ite sie Pan Christus reka mi swymi; gdy zalecajac Ciato swoje / rzekt: To jest Ciato moje. 20. [Ferebatur Christus manibus suis; quando commendans ipsum Corpus suum, ait: Hoc est Corpus meum.] Coż

znienie. moje by: nad to iasnieyszego / Bracia mili: y dopuscicieś ieszcze Ministrom waszym / was tak niewstydlowie zwodzic: Powiadaia; iż ta nauka Sakramentarska / okoto Bytnosci Ciata pasciego w Swiatosci / nie jest nowa: smieia wymyslonych Sakramentarskich bledow, ile zrozumianymi Doktory starzymi, podpierac: opuscimysy miejsca iasne /

O Dob. Uczynkach Art. 7.

iasne / tymi ktorych nierozumieia sciysza sie: ale iaka w tym przywode im ciysna; y tu przy Swietym Augustynie / y na inych miejscach / iasnie wam pokazujemy. Dla Pana Boga prosz; obaciecie sie / Bracia y Panowie mili: przez cionośc tych waszych Ministrow / nieumiejetnośc / 3te Pisma wykladanie / stosciwe starych Doktorow Koscielnich przywodzenie / na tym jednym miejscu / widziec moze cie.

Brzywa
decentia
Doktor
ram
wange
likowie.
20.

Artykulu 7 Summa.

81.

- I. Przez same Wiare / bezę wsech Uczynkow Wsprawiedliwieni / dobre Uczynki od Pana Boga przykazane maia czynic
- II. Te dobre Uczynki nie sa od Ciata albo od Brwie wymyslone / ale Duchem Bozym oznajmione a przykazane.
- III. Prawidlo albo kstatc dobrych Uczynkow jest dziesiecioro Boze Przykazanie / y żywot naswietlony Pana Chrystusow.
- III. Trzeba znac rozdzial / między Uczynkami Ludzkimi / y od Boga przykazanymi: ktore / dla żadnych Uczynkow od ludzi ustanowionych / niemaia żadnego czasu być opuszczone.

K uq

Uczynki

O Dobrych Dczynkach

V. Dczynki od ludzi przykazane / niemają nigdy w takiey wielkiey ważności być / iako które Pan Bog rozkazał : a iesliby nie było Wiary / albo przeciw Wierze / sa brzydliwe przed obliczem Bożym.

VI. Dczynki dobre / iedne sa Pospolite / drugie Osobliwie.

VII. Dobre Dczynki / w swoim imieniu Pana Jesu Chrysta mają być czynione: to jest / w Wierze żywey w niego Wsprawiedliwiasz

VIII. Niemają być Dobre Dczynki (iacy czynione dla tego / żeby przez nie dochodzili się Wsprawiedliwienia / albo zbawienia / albo Odpuszczenia grzechow ; ale dla tych trzech przyczyn : 1. Aby imi Wiare swą okazowali / a po nich że sa prawdzi Chrzesciianie : 2. Aby Chrzesciianie / w swoim wybraniu a powołaniu sie otwierdzali / mnozyli / y rośli / a w nim bez grzechow Smiertelnych zachowani byli : 3. Aby zaplat obiecanych / Czesnego y Wieszcznego Żywota dosli.

IX. Żadnych Dczynkow / a Bożo Przykazania / nie może doskonale a dostatecznie wypełnić : a nikt przy nich / from niedostateku a grzechu / może być nałezion.

Odpowiedź.

Kacer =
stvom
przystoy.

R To sie Kacerstwom przypada / trzy / obacz to dobrze ; iż nie tylko

Artykuł 7.

tylko innym / ale same sobie / zawdy sa na iest przeciwno : a takowe Przeciwnosci (co Contradictio. ięszce z wietszym iest podziwieniem) nie raz / ale kilka kroć / czasem powtarzają.

Wszakem w przeszłym Artykule / the dwie Propozycie być sobie przeciwno ;

Sama Wiara Wsprawiedliwia /

Żywa Wiara Wsprawiedliwia.

w tym też Artykule siódmym / Bracia mili / tożeszcie powtorzyli ; y swoje the Contradictio samiscie wytożyli. Mówicie / w pierwszey części ;

Przez same Wiare w Chrysta Jesusa / darsmo łaski Bożey / bez wśch Dczynkow Wsprawiedliwieni :

a potym w siódmym / wnet inaczej ;

Wiara Żywa w Pana Jesu Chrysta Wsprawiedliwieni.

Coż to iest Wiara Żywa : sami wyklają Wiara dacie / wnet te słowa przytożywszy : Żywa /

Przez łaskę / która iest przez Duchą S. co iest. rozlana w sercach wierzących ; to iest / aby ie Bog miłował / y oni zaśie Pana Boga y bliźnie swe.

Łaska wy tu zowiecie Miłość ; po Łacinie / Charitas. Abowiem słowa Pawła S. od was sa przywiedzione ; Róma. 5. Żywa tedy Wiara, iest z łaską

R y z Miłos

O Dobrych Dziejach.

3 Mitosia: Mitosia gdzie jest; sa dos
 ,, bre przy niej Dziejki: (bo niemo
 ,, je ona proznowac; według swiade
 in prefat. twa S. Augustyna) przy żywej tedy
 Psalm. 31. Wierze / sa zawidy dobre Dziejki. a
 iesliż sa: inż nie jest Sama. Widzicie
 iasna Przeciwnosc: widzicie; komuscie
 sie nadrozskego klejnotu zbawienia Dusz
 Dziej wafych / tak niebacznie zwierzeli. Zeby
 fi potrzeba dobre Dziejki czynic; my na co
 bne ku zezwalamy: a temu Chrześcijaninowi /
 zbawie ktory po Krzescie ku rozumowi przycho
 nin. dzi / ku zbawieniu twierdzimy ze być po
 psal. 33, 36. potrzebne. Albowiem Pismo S. mowilo
 Esaie 1. kazanie ile czynic; ale przykazanie do
 Mat. 25. brze czynic: Stuga tez niepozyteczny /
 ktory sunt darow Bozych w ziemie za
 Kopat / chociaz sie sunta niezgubi / be
 dzie wrzucony w dalse ciemnosci; gdzie
 jest placz / y zgryzanie zebow. Ba wiele
 Kieco sa rzeczy / Bracie mity; gdyby
 ty chcial wshedzie Panu wierzyć: potrze
 bnosć dobrych Dziejkow ku zbawie
 niu, iasnie tu widzisz: ku Wsprawiedli
 wieniu the; iako sa potrzebne; w prze
 stym Artykule dowiodlemci tego.

W dru

Artykul 7.

W drugiey cieści / ganicie te Dziejki 11. cześć.
 E; ktore sa od ciata / albo od krwie wy
 myslone. Domyslam sie / k czemu wy
 idziecie; ale nie to chcial Prorok Eze Eze. 20:
 chiel. Kazanie on chodzie w Przyka
 zaniu Oycowskiem: ale samze wnet wy
 klada; ktore Przykazania Oycowskie
 rozumiat. bo przeciwnie Przykazaniu
 Bożemu / y Sadom iego: iako wnet
 obaczysz.

Na trzecia cieść zezwalamy; iż do
 brych Dziejkow mamy sie wciyc / z Bo
 zego dziecieciorga Przykazania / y z ży
 wota naswietlszego Pana Chrystusowe
 go: ale trzeba / y Boze Przykazania do
 bze rozumiec; y przykladow Swietych
 niezaniebawac. Koskaze nam BŻe Exod. 20,
 Przykazanie, sluchac Rodzicow; a pod Mat. 18.
 imieniem Rodzicow / y Kosciota: Pa
 wel tez S. po nas tego chce; abyśmy i
 go przykladnego żywota nasladowali. 11.

W czwartej cieści / nietylko mamy
 Rozdzial wciynic, Dziejkow ob Boga
 a od Ludzi ustawionych: ale tez trzeba
 zrozumiec dobrze; co sa, Dziejki od Lu
 dzi wymyslane. Albowiem P. Chrystus /
 gdy

III.

Exod. 20,

Mat. 18.

1 Cor. 4,

11.

III.

8 2.

Dziej

fi a ofsz

wy Lu

dzkie.

O Dobrych Dczynkach

Mat. 15. gdy gani Rozkazania Ludzkie / sam sie
 Marci 7. bie wyklada: Przestepuiecie (mowi)

Przykazania Boze / prze wasze Vstawy.
 Tych tedy Vstaw Ludzkich zakazuie:
 ktorymi kto Boze Przykazania przestepuie / y wieceyich, nizli Bozego Przykazania pilnuie. iakowa byta Zwierzchnia Sprawiedliwosc Pharisaeusow / w umywaniu sadow / kuptow: iakowa y ta byta; Ofiare ponieśc do Kosciola / zamiechawszy potrzeb ubogich rodziow. co wszystko / z tam tych miejsc w Ewangelistow / iasnie kazdy widziec

1 Dow: moze. Sam Pawet S. przykazowal.
 Act. 16. chowac Rozkazania Apostolskie y Biskupie: (Biskupy na on czas zwano też Praesbyteros; to jest / Starze) A Prore / cho byty Rozkazania Apostolskie y Biskupie: masz ie w przestym Kapit.

Act. 15. opisane / a na Koncilium Apostolskim y Biskupim ystawione: Nie iesc pokar mow, ofiarowanych batwanom; Nie iesc ani krwie / ani Zaduszonnych zwierzat; Strzedz sie nieczystosci cielesney: te Vstawy Apostolskie kazat chowac S. Pawet, Niemaszci tego wszystko / ani

Artykul 7.

ani w Bozym Przykazaniu / ani w Zwrocie Pana Christusowym: Przykazanie nie jest Ludzkie / Apostolskie y Biskupie; y dla tego / Koscielne: a wzdy cho kazat Chrzescijanom ten chowac; Ktory 2 Dow: y na innym miejscu / tak napisal: Trzy 2 Thes. 2. macie Podania; Ktorescie wzieti / badz przez Kazanie / badz przez List. a in 3 Dow: dzie: Bracia / cokolwiek jest dobrej slaw 4 Philip. 4. wy / iesli jest iaka cnota / iesli iakie chowalebne cwiczenie; o tym myslcie: co y nauczyliscie sie / y wzietliscie / y slyszeli scie / y widzieli scie we mnie: To czyncie; a Bog Pokoju bedzie z wami. Stuchajcie tu / Bracie / sluchaj; co rozkazanie chowac S. Pawet: sluchaj / a ucz sie; iako Boga Pokoju masz miec przy sobie. Aza nie chwalebna rzecz jest / czas Lit. 209. su postu nie iesc Miesi; aby cztowiek byt sprawniwszy ku Modlitwie; nie iazaby mial dare Bozym gardzic; aza nie w 14. 301. dobra rzecz jest / w dzien Swiety dla tego nie robić; nie iazaby mial kto proznosc; ale aby na sluzbie y chwale Bozej. tym snadniey trwal: Kazde chwalne cwiczenie kaze chowac Pawet Swiety:

O Dobrych Dziejach

Święty: Kaze to chować; czegośmy się
naucyli / wzięli / słyszeli / widzieli: a
dziwna rzecz / iż tego niepomniat; Co
śmy w Piśmie czytali. Stuchając naszych
Świętego Pawła; y mamy Boga po
koju z sobą; za taskę jego: wy je niech
cecie nic / iedno coby wam na martwej
literze napisano; dla tego co za Pokoju
jest między wami / y waszych Ministrów
Książki drukowane na to się wskazywają.

83.

4 Dow:
Prawa
Ludzkie

Zamie-
nienie

Aż. 5.
Regula
o do-
brych D-
ziejach
Ludzkich.

To o Rozkazaniu Koscielnym / Bożem
mu Rozkazaniu nie przeciwnym: (iż
koż zawsze się zgadza z Panem Bogiem
Kosciot Powołany) a o Prawach Lu-
dzkich / y o Statutach / naszych Pola-
skich / co też trzymacie? y też są Rozka-
zanie Ludzkie: a widać ich wy niegani-
cie. Gańcieś te Rozkazania y Wstawy
Ludzkie; które są przeciwko wolei Bo-
żej: my nietylko was w tym niepogani-
my; ale wam tego dopomożemy. A bo
wiem tu słusznie rzecemy ono; Lepiej
jest słuchać Pana Boga / niż ludzi. A
przeto wszystkie dobre Dziejki / porzą-
dnie od Urzędników Bożych wstawio-
ne / które nie są przeciw Bożemu Ro-
kazaniu.

Artykuł 7.

Rozaniu / ale owsem ku ludzi Chrześci-
ańskich poprawieniu / miała być czynio-
ne: a któreby się Panu Bogu przeciw-
wiał / y niebyłyby czynione z Wiary;
(ciego wy temu dołtadacie) też Panu
Bogu miłe być niemoga. iedno to /
Bracie miły / ani mój ani twój nie jest
rozsadek; coby się zgadzało / albo też nie
zgadzało / z Rozkazaniem Bożym: na-
śa rzecz jest / Urzędników Bożych, co
wykładających, słuchać: oni na to są
Sędziami / od Pana Boga, w Koscie-
le jego postanowionymi. Wiele się wie-
lom dłuży da być w Kosciele / przeciw
woli Bożej: ale jeśli Kosciot ino twier-
dzi; przy Gruncie Prawdy lepiej jest
stać. o czym / na innym miejscu / gada-
liśmy dostatecznie.

Lic. 16/
45. 1c.

Co się dotycze następstwa tego / wia-
dziej powadze miała być dobre Dziejki /
od Pana Boga, y od ludzi wstawione:
toć pewna jest; iż Pan Bog wierzby /
niżli ciłowiek: y taka jest różność / mie-
dy Bożym a Ludzkim Rozkazaniem;
taka / między Bogiem y Ciłowiekiem.
iedno gdzie kto Wolę Bożą opowiada /
choćby

v czes.

O Dobrych Dziejach

¶ Choć i sam jest Ciłowiekiem; iuż on
 bie D= Boże/ a nie Ludzkie/ opowiada Roska-
 czynki z= zanie. Okazuje się to iasnie w Proroka-
 wola Bo= zanie. Okazuje się to iasnie w Proroka-
 za ofta= cech: ktorzy/ będą ludzimi nam podob-
 nione/ bnymi/ gdy co z Wolej Bożej opowia-
 sa Bo= dali/ zawždy to przydawali: To mowi-
 tym Ro= Pan Bog wszechmogacy; Usta Pań-
 skazanie. Wie to mowily. Takie też gdy Apostolo-
 Dowodj wie Dekret czynia; Duchowi Swietee-
 Ef. 1. 17. mu to przypisaia: gdy Paweł S. co ro-
 Act. 17. skazuje; Pan Christus (powieda) przez
 2 Cor. 13. mnie mowi. a wiele się niebawiac/ sam
 Pan to daie świadectwo Apostołom; a
 w Apostolech/ Rosciotowi: Kto was
 Math. przymnie; mnie przymnie: Kto was stu-
 Luc. 10. cha; mnie słucha: Kto wami gardzi/
 Mat. 18. mna gardzi: Kto nie słucha Rosciot/
 1 Tim. 3. Stupa y Gruntu Prawdy; jest iako
 Poganin. A toż wy/ Bracia mili/ y na
 tym się niepomatu mylicie; gdy na to/
 Kto na cym miejscu siedzi/ a z cym co
 strony roszkazuje/ baczyć niechcecie: y
 dla tego niemadrze/ co Pan Bog przez
 Przedniki y Namiasłki swe roszkazuje/
 ludziom samym przyczytawacie. Pan
 Bogci naszym jest Panem: Ktoż je iest
 na Nieg

Artykuł 7.

na Niebie siech / nam nierodomy; wola-
 dome na swym miejscu ma Stugi; Pa-
 sterze/ Krole ic. y tych/ iako siebie/ ka-
 że słuchać. Ale podźmy dalej:
 Szosta/ y siódma część tego Artykułu VI. VII.
 tu/ niema nic zdroznego: są iedne D-
 czynki Pospolite; drugie, Osobliwe:
 żadne D-
 nione w Imię Pana Jesu Christa / a 84.
 Ktoreby nie pochodziły z Nitosci / na
 Wierze (y na Nadziei też) vgrunto-
 waney/ P. Bogu nie są mite a przyiem-
 ne. ale w tym / dla czego by miały być VIII.
 czynione D-
 was niemata omyłke: iakom to iuż wy-
 sey / przy dwojakim Vsprawiedliwie-
 niu/ iasnie wam pokazai. Jesli gadać
 o dobrych D-
 dowstkich Pogańskich/ a nie o Chrześcia-
 ńskich; na toć ia wam zezwole barzo
 rad: ale ieslibyscie rozumieli Chrześcia-
 ńskie dobre sprawy/ Ktore w Imieniu
 Pana Jesu Christa, w nas po Krzcie
 żywiącego, bywają czynione; iasne na
 tym y Panu Christusowi/ Zasługa swo-
 ną D-
 S Przywode

Lic. 68.
 D-
 dobre /
 dla cje.

O Dobrych Uczynkach

1 Do: Krzywdę czynicie. Modlitwa, iest do-
wod: iſ bry Uczynek; Poſt / y Jatmuſzna / tak
Dobrym je: ludzie Poſtumiacy Modla ſie / Po-
Uczyn- ſcja / y Jatmuſzny daja: a tym bywa
kom bo- dane Oduſzczenie grzechow y Vſpra-
wa też dane V- wiedliwienie: Vſprawiedliwieni na o-
dane V- ſtatek / gdy tego daru Bożego nieutra-
ſprawie- ca / peroniſa zbawienia. przetoż za tym
dli wie- to iuż idzie; iſ dobrym Uczynkom Ch-
niej Zb- rzeſcjańſkim; y Vſprawiedliwienie y
wienie. Zbawienie bywa dane. A dſiwnać to
ieſt rzec; je ſie wy na tym obaczyć nie-
chcecie: ponieważ te Piſma Boie / ktore
tu wy ſami przywodzicie / dowodnie
to pokazuia. Co to ieſt, co / Bracie mi-
ty; Oduſzczajcie / a będzie wam odu-

2 Dow: puszczono? A coż nam będzie odu-
Luce 6. puszczono? mowimy o tym y w Paćterzu:
Mat. 6. Oduſć nam naſze winy; iako y my odu-
puſciamy naſzym winowaycom. do-
ktada / y na tym mieſcu / Pan Jeſus:
Jeſli oduſcicie ludziom grzechy ich;
odpuſci też wam Ociec waſz Niebieſki
winny waſze. A niewiſzſze tego; iſ / goy
ty oduſciſ / Pan Bog tobie też odpu-
ſci: Jeſliż tedy / za oduſzczeniem naſ-
ſzym /

Artykuł 7.

ſzym / oduſcja nam Pan Bog grze-
chy; a przy oduſzczeniu grzechow / by-
wa nam dane Vſprawiedliwienie: wi-
dzieć moieſz y z Piſmą, od ciebie przy-
wiedzionego; je dobrym naſzym Uczyn-
kom / na Wierze; budowanym / bywa
dane Oduſzczenie grzechow y Vſpra-
wiedliwienie. Także też o Zbawieniu /
Uczynkom wierzących ludzi obiecá-
nym / nie trzeba mi wiele mówić: waſzy-
mi was ſłowy porażę. Ciemu rzecze
Pan Chriſtus / na ſwym Spráwiedli-
wym a nieomylnym Sadzie: Podzicie
błogoſławieni Oycá mego / opanuyćie
Królestwo, wam przygotowane: cze-
mu wſdy / Bracie miły / czemu? aza
nie dla tego: Lát natem / dalſcie mi
ieſć: pragnatem; dalſcie mi pić: ie.
Takarmić taczającego, ieſtli dobry U-
czynek Chrzeſcjańſki? y Báb y to cju-
ia; iſ tak ieſt. Co też to ieſt / Opanować
Królestwo Niebieſkie: aza nie to ieſt /
wſtác y oſiagnąć Zbawienie: Pan Chri-
ſtus tedy przypisat Zbawienie dobrym
Uczynkom Chrzeſcjańſkim: przeci ty
niechceſz: y niewierzyſſie ſłowom Pań-
ſkim?

3 Dow:
Mat. 25.

S u

ſkim?

O Dobrych Uczynkach

Mat. 20. Skim: albo chcesz ty tego niedać; co Pan dać: czemu ty chcesz być sławym / w cudzym; niżli on / w swoim: czemu oko twoje zte jest; iże Pan jest dobry: Ten Pan dobry / na swym Sądzie / da Królestwo Niebieskie dobrym Uczynkom Miłosiernym, od Ciotków swoich i synom swoim Ciotkom uczynionym: nie piećci sie tobie zgadzać z nieogarnionym Szczędrobliwością jego; niżli z Szczędrobliwego chcieć czymś Skapego.

Sam-
fienie. Przez dobre tedy Uczynki Chrzescijańskie, dochodzimy y Zbawienia / y (które bywa przed Zbawieniem) Usprawiedliwienia. a nad to / są inne perone Uczynki; dla których też dobre Uczynki Chrzescijańskie mają być działane: takowe są y te trzy / od was namienione: Prawego Chrzescijaństwa y Wiary pokazanie / Wybrania y wezwania na Chrzescijaństwo utwierdzenie / Zapłat Cieżnych i też Wiecznych otrzymanie.

85. Tak Pan Christus Ciotków swoich (w których on sam żył / czynił / zaślugał) dobre Uczynki ozdobił: takie Zapłaty tych są: takich ciotowiek wymyślić niemożesz racysz

Artykuł 7.

racysz im obiecać. Kto Pana miluje: chowa Rozkazanie jego: Miłującym / 1 Dow. y przeto dobrze czyniącym / to on nagosa 1 Cor. 2. towar; czego ani oko niewidziało / ani ucho niesłychało / ani ku sercu ciotowiek nie przystąpiło. A co mniemał jest / 2 Dow. być Przyjacielem Pana Niebieskiego: Ioan. 15. ogarnie to twój rozum / y myśl twoją / co to jest: To tedy Przyjacielstwo, Pana nad Pany / Króla nad Królmi / tym on obiecał; Ktorzy to czynią / co on rozkazał. Kazałci ten Pan mówić: Gdy wyśledzicie wszystkie uczynki / co jest wam przykazano; mówcie; Studzy niepożyteczni jesteśmy / powinowactwo nasze czynimy: ale dla tego / w swych iasných Obietnicach / Ktore uczynił chowaniu swego Rozkazania / namniemy niekazał wątpić. Winniśmy pamiętać my na Pokorę: Mat. 11. niemamy sie z dobrych Uczynków podnosić; ani Bliźnie nasze gardzić / iako Pysny Pharisaeus: cokolwiek naszym Uczynkom jest obiecano; iż z takimi Bożymi jest obiecano / dla Stowy naszej Pana Christusa / mamy to zawżdy wiedzieć. Abowiem nasze dobre Uczynki / by też

S iij naświetle

O Dobrych Dziejach

naświetle były / y cierpienia nasze w
 wszystkie, dla Pana / nigdy nie są same z
 siebie teypowagi; aby miały być godne
 Rom. 8. przystępy oney chwaty / Ktora będzie w
 nas, czasu swego, obławiona: ale gdy
 3 Dow. tu nim przystąpiysz do sługe Pana Chri-
 sta / w nas żywiącego; a za tym gdy przy-
 dasz Obietnice Boże: będziesz już wi-
 nien to / co Pismo S. czyni / dobrym D-
 eйствиком prawych Chrześcijan przypis-
 sować. inaczej / y Panu Bogu niebe-
 dziesz dowierzać; y Panu Chrystusowi /
 w swych Ciotkach dobrze czyniące /
 10an. 15. (bo my / oproci niego / nie niemożemy
 czynić) niemato wymieść. Oddal od D-
 eйствиков dobrych Pana Christa; w wsy-
 Efsaie 64. stkie Sprawiedliwości nasze, płatu plu-
 gawemu beda podobne: przydaj tu
 nim Zasługe tego / przydaj przy chym
 Obietnice; wnet już za tym / y Wspras-
 wiedliwienie / y potym wiecine Zbawie-
 nie / bez omylności otrzymasz. Widzicie
 Oble- dna náu- ka o do- brych D-
 eйствиках brego Rozdziału czynić niechcecie.
 3 kad ro- sście. Oglądali się wszyscy na jedno; drugiego
 niebaczają:

Akt 7.

niebaczają: a w Pismie S. trzeba mieć;
 wiele oczu; trzeba y tam y sam patrzeć.
 Jeśli czytasz y Pawła Świętego: Kto
 Rom. 4. czyni; zapłacie bierze / nie z łaski / ale z
 powinowactwa: wnet masz się oglądać
 na wszystkie strony; o których tam D-
 eйствиках mówi / a co tam jest, Łaska y
 Powinowactwo. Mówi tam S. Apo-
 stół / o Dziejach, przed Wiara czynio-
 nych: a my zaś te Dziejki Zbawienne
 czynimy; Ktore z Wiary pochodzą. Łas-
 ka, jest przeciwna Powinowactwu / y
 Świętego Pawła; a my / gdy z Pismem D-
 eйстви S. Świętego Dziejki być Zbawienne do-
 dobre / z
 wodzimy / na łaskawe Obietnice Boże łaski Bo-
 zey są
 zbadamy. za takim baczynym rzeczą
 rozdzielam / y tym pilnym na wszystkie
 strony oglądaniem / żadney w Pismach
 Świętych przeciwności nienaydujemy:
 y was tak tego wiele jest / y byto; że p-
 8 6. ty Ewangelista Luter śmiać się po-
 śmiwał z Listu Jakuba Świętego List 36.
 Apostoła / Stomianym go niewstydl-
 wie nazywając. A czemu? iże napisał
 łaskie / w Kap. 2: Nie tylko z Wiary /
 ale y z Dziejami / bywa ciotwiek
 S. iiii Wspras-

O Dobrych Dziejach

Usprawiedliwiony. Diuona mnie tho
 jest; iakoscie y wy Samey Wierze smieli
 przypisowac Usprawiedliwienie: gdy
 S. Jakub Apostol tak iasnie ina mo-
 wi. za czym, musieliście y w te obte-
 dliwa wpaść Proposicia / na Listie 38;
 Jako Grzech ptodsi śmierć / (te sa wa-
 se słowa) tak Wiara ptodsi żywot.
 Jesli Grzech rozumiecie same Niedos-
 wiarstwo; niemasz nic omylnosci: (bo
 Wiara, Niewierze jest przeciwna) a
 leć sam Paweł S. Ktory zaptate Grze-
 chu ktadzie Smierć / Grzech Poslu-
 szeństwa y Sprawiedliwosci przeciw-
 nym czyni. Abowiem Grzech, jest prze-
 stapienie ktoregokolwiek Rozkazania
 Bozego / bądź Sercem / bądź Sto-
 wem / bądź Dziejami: a Posluš-
 stwo zaśie / albo Sprawiedliwość / we-
 dling Wolej Bożej swietobliwie żyje.
 Mozeć kto nieutraćić Wiary prawdzi-
 wey / a śmiertelnie grzeszyć: w Dawi-
 dzie Krolu / gdy sie dopuścił Cudzo-
 stwa y Mezoboystwa / iasna tho rzecz
 jest. Nie był na on czas Dawid Ba-
 wochwalcą / ani Poganimem; ale był /

Grzech/
 Fomu
 jest prze-
 ciwny.
 1 Dow.
 Roma. 6.

w Ad.
 236.

2 Dow.

3 strony

Artykuł 7.

3 strony Wiary / prawym Zydowinem;
 3 strony tylko Grzechu / nie był Poslu-
 szym Bogu; y Swietobliwość był w-
 tracił / przez Grzech Śmiertelny.
 Stadci to jest niematy; aby człowiek /
 w Śmiertelnym będąc Grzechu / miał
 Wiare utracić. ponieważ S. Paweł /
 Wiare opisuiac / ku czynieniu Przyka-
 zania Bożego iey nie ściaga: a iam też
 toż / do czego by wtasnie Wiara należa-
 ta / przy Liczbie 72 wyłożył. Wiara
 tedy, Niewierze; a Grzech, Niegrze-
 chowi / to jest, Posluš-
 szeństwa Bożey / y dla tego chowaniu Sprawie-
 dliwosci / jest przeciwna. dla czego Pis-
 smo Swiete tych / Ktory Wiare ma-
 iac śmiertelnie niegrzeszą / Sprawie-
 dliwych zowie: iako Abła / Noego /
 Abrahama / Joba / 3 Elzbieta Zacha-
 riasa 16. Stad też już snadnie możemy
 odpowiedzieć / na te ostateczna rzecz
 tego siobnego Artykulu: Mozeć kto /
 chowaiac Boże Przykazania / y czyniac
 dobre Dziejki / być bez Grzechu. Abowiem
 jeśli ci Swięci / teraz odemnie
 mianowani / byli Sprawiedliwymi:
 S v mając

3am-
 nienie.

4 Dow.

IX cześć.
 Spras-
 wiedli-
 wi nie-
 grzeszą
 śmier-
 telnie.

O Dobrych Uczynkach

małac Sprawiedliwość / Grzechowi
przeciwna / pewnie grzechu nie mieli.
co iże się być widzi przeciwko S. Pi-
snu / które ciżowieka od Grzechu wol-
nym nie czyni; dla tego / abyśmy nie bła-
dzili / a Pisma przeciwnego nie czynili /

Grzech trzeba Grzech rozdzielić. Jest jeden

2. Grzech Śmiertelny; drugi, Powoładni:
Pron. 24. bez tego y Sprawiedliwy / który siedni
troć przez dzień wpada / być niemożę;
bez Śmiertelnego nie tylko może / ale
ma być. bo inaczej / nie byłby Sprawie-
dliwym. Ten rozdział Grzechu / iako

Li. 240. jeden jest Wielki y Śmiertelny; a dru-
gi Mały a Powoładni / często znaydziesz
y Doktorow Świtych: nie trzeba nam /
w rzeczach iasných / ich Pisma przywo-
dzieć. Z tego tedy rozdziału Grzechu po-
kazuje się to: że każdy Chryścjanin / ie-
śli chce zachować Sprawiedliwienie /
ma być prozen Grzechu Śmiertelne-
go: a to (iako w każdym Uczynku do-
brym) za pomocą Boska: od Powoł-
dniego (oprocz barzo mało przywole-
towiałowy miała Panna Maria) pro-
zen być niemożę y Sprawiedliwy.

234

Artykuł 7.

A za tymci iuz idzie ta Niedoskonałość Niedo-
naśa / w Pelniemu Przykazania Bos-
kiego: iże wstęś / po kichu iestemy na-
świecie / Powoładni grzeszemy. Nie-
cheć też Pan Bog po nas iney tu Dos-
konatości; w Niebie / gdzie iuz wolni ce Dosko-
od każdego Grzechu będziemy / inśa be-
natości.

Dzie. Tego rozdziału waży nieczyniac /
grzeszacy śmiertelnie, barzo pobła-
żać: za cym też oni / sami mało dobre
czyniac / na wieczne zatracenie idą. co
aby tego i nas niepokatało: Doktorom
Świtym o tej dwoiakiej Doskonato-
ści pisacy / dajmy wiarę. Ta iest cito
wiecej prawdziwa mądrość / (tak Jes-
ronym S. piśe) znać swoje Niedosko-
nałość: wszystkich Sprawiedliwych /
w ciele mieszkających / niedoskonała iest
(aby tak rzekł) Doskonatość. [Hęc
est hominis vera Sapientia, imperfectū
esse se, nosse: atq; (vt ita loquar) cum
storum in carne iustorum imperfecta
Perfectio est.] A po przywiedzeniu
Pisma: Jasna rzecz iest / mowi / w Pi-
śmie Świtym dwoiaką być Doskona-
łość. ic.

Summa

O Kościele Summa Artykułu 8.

1. Świętey Cerkwie Pospolitey Fundament y Głowa iest sam Pan Jezus Christus: na którym sie ona buduje / przez Duchą S. przez słowo Pańskie / y Światłości iego.
2. Ta Cerkiew iest wszystko pospolstwo Chrzęścijańskie po całym świecie / Ewangelia święta ze wszystkich narodow kiedykolwiek rozszerzone / w iedne Wiare zgromadzone.
3. Ta Cerkiew ma złe y dobre.
4. Znaki Chrystusowe a niepokalanieysze Cerkwie są: gdzie sie Christus każe / Ewangelia całe zwiastuje / Światłości podle wskazy Pána Chrysta sąsiedzi / a lud wierzący w iednotę Wiary Łaski y Pokoju złącza się / bądź w mnieyszym albo w wiekszym zebraniu ludzi. 2c.
5. Prawy a żywy człowiek Cerkwie iest / który owoce Wiary y Łaski przynosi.
6. Zgromadzenie Braci wśney nie iest samo Kościołem Świętym Pospolitym / ale tylko Ciała.
7. Kład w Cerkwi trzyman y zachowan być ma.
8. Jawnie grzeszący iawnie mieć być karani karnia Kościelna Błogosławieństwo / a mocą słowa Bożego / nie mocą świecka.
9. Ciemnie grzeszący / Chrystu Pánu sąsiedzi / a przyszli iego zostawia się.
10. Anty

Artykuł 8.

10. Antychrystowa / w przybytku Bożym siedzącego / dwoiaka złość / fałszywa nauka / y złość żywota.

Odpowiedź.

W Ana Chrystusa być Fundamentem i częścią tem y Głową Kościoła Świętego tego Powszechnego / y my nie przymy: ale pamiętamy na to: że też (według świadectwa Páwła S.) są Fundamentem y Apostołowie: a iże P. Christus / do Nieba wstąpiwszy / wiodomą Głową na swym miejscu zostawił Świętego Apostoła Piotra. o czym gadaliśmy na początku. Prawdać to iest: że inaczej iest Pan Christus Fundamentem y Głową: a inaczej Apostołowie / na chymie Gruncie Pánu Chrystusie zbudowani / y teysie Głowie żywe ciotki: ale iednak / dla zachowania Porządku w Kościele swym, na tym świecie widomym / widomego Pastera y widomą Głowę Pan Christus Piotra Świętego postanowił. Albowiem gdzie iest widome Woysko / albo Opieczarnia widoma: trzeba też tam Wodz

Ephes. 2.

Licz. 2.

88.

Widoma Głowa / y widomy Pastor / iest w Kościele.

1 Dow.

O Kościele

Wodzą y Pasterza widomego : także
też widome Ciłonki Kościoła widome
2 Dow. go, widomey potrzebują Słowy. Dale
in Mat. 16. chentytut Piotrowi Święty Chrysto-
stom / zbudowanie Kościoła na Opocel,
wykładając: toż czynia Doktorowie mi:
y Koncilium powszechne Chalcedoń-
skie / iedno z dawnych czterech / dla te-
go, Rzym zowie Słową Kościelną.
Spárte Nie o Słowac nam idzie; ale o rzecz.
Niechceśli zwać Piotra Słową; i
Pan Chrystus iest Słową; y Aposto-
tow nie zow Światłości; dla Pana
Ioan. 1. Chrystusa Światłości. ale iże sam ten
Mat. 5. Pan Chrystus mówi do nich; Wy i-
esteście Światłością świata; my; Do-
ktory y Synody starymi / Słową też
możemy zwać widomego Pasterza Ko-
ścielnego. Otoć nam iedno idzie; aby
iedney Owciarniey, ieden byt Pasterz /
a iednego Ciata, iedna Słową. Jest
3 Dow. Pan Chrystus Pasterzem; iest y Piotr
a iako Piotr iest Pasterzem: czemu tak
Jám y Słową być niema? Trzeba tedy da-
towanie. wac Panu Chrystusowi / co iest iego;
ale nietrzeba też kazać porządku / od
niego

Artykuł 8.

niego weymionego: trzeba zawidy tego
znać y słuchać; Ktoremu Pan Chrystus
Owce y Baranki swe pascę poruczył.
Wy / będąc Chrzestjány widomymi /
dla ciego widoma Słową gardzićie;
dawno to nam Święty Biskup y Me-
ciennt Cyprjan oznaymit. Abowiem Lib. 1. E
3 tad (powieda) rosta Odświeżenie; pift. 2.
iż niechca znać iednego w Kościele na w 14.
cias Kaptana / y na cias też iednego na 272.
miejscu Chrystusowym Sedziego. A
niecyle Słową widoma / co iest, Pa-
sterzem widomym / wpornie wafy gar-
dzą; ale też to / czym się każdy Kacery
zawidy broni / przy opisaniu Kościoła
piśa. Buduieć się Kościół Pana Chris-
tusow / przez Ducha S. przez Słową
Pańskie, y Światości iego; ale widy Boże^o, y
niedarmo iest tak napisano: Pan Chris-
tus dat niektóre, Apostoty / niektóre
Proroki / niektóre Ewangelisty / nie-
które, Pasterze y Doktory. A dla cie-
go; ied dat? słuchay samego Apostoła: Ephes. 4
Dat ie / ku budowaniu Ciata swego, ic,
abyśmy niedali się wwośćić Ktore^o wia-
trowi nauki / w złości ludzkiej / w chys-
trości

CS36
farze
Słow
Boże^o, y
Świate
ści, ma
być po
rządni.
Dow.
Ephes. 4

O Kościele

trości / w wiedzieniu w bład. Alza sie
 wszyscy Uowowiernicy i nierzucili /
 na ten porządek Pána Chrystusow:
 wżgárdzili stare Apostoty / Doktorzy / y
 Pasterze: obrali sobie / miasto onych /
 me; Hussa / Lutera / Kalwina. ze. a dla
 ciego: aby za nowymi wiatry sli: aby
 wymyslnie swe Kacerstwa rozsiewali.
 Buduje sie tedy Kosciot Pána Chris-
 tusow / przez Ducha Swietego / przez
 Słowo Boże, y Swiatosci: ale do co-
 89. go śafowania Słowa Bożego / y do
 śafowania Swiatosci / sa postawieni
 2 Dow. Pasterze y Doktorowie. Jesli ty / Bła-
 cie mity / śafować pieniądźmi nie la-
 komu daś: przecizby P. Chrystus, Wła-
 drość Boga Oycy Niebeskie^o / ku śa-
 fowaniu tak swietych a zacnych rzeczy.
 Słowa Bożego y Swiatosci / porzą-
 dnych śafarzow niemiast stanowić:
 Sam-
 Fntenie przeto trzeba tu obaczyć te rzeczy / wszyscy
 sskim Kacerzom pospolitą: iż wszyscy
 sobie cho / co może każdy za soba cia-
 gnąć / przywłaszczają; a które rzeczy pra-
 wymi Koscielnymi Znaki być mogą /
 tych zámileją. iako mówić: V nas iest
 Duch

Artykuł 8.

Duch S. Słowo Boże / y dobry śa-
 funek Swiatosci; każdy to mówić mo-
 że: ale; V nas sa porządni Pasterze y
 Doktorowie / ktorzy porządnie na Sto-
 lice swoje wstąpili; to tylko mogą mo-
 wic słuchający Piotra / danego w Ko-
 sciele Pasterza. Abowiem tego iednego
 Pan Chrystus Słowa widoma Ko-
 sciota widomego obrat: na tym iednym
 Pasterzu / ktorzego Opoka okrzcił / Ko-
 sciot swoy zbudować raczył. y starzy
 wielcy Doktorowie nie wzięli tak pi-
 śać; Na pieterze Kosciot Pána Chris-
 tusow iest zbudowany; dla tego: aby-
 smy pewnie a iscie wiedzieli; ktorzego Pa-
 stersza widomego / my Chrzescijanie wi-
 domi / na tym świecie widomym / win-
 nismy słuchać / iako Namiaśka Pána
 1 Dow. Riego. V Fundamentem Kosciota Pána
 na Chrystusowego, Piotra zowią sta-
 rzy Doktorowie; iako Clemens / Ori-
 genes / Cyprian / Eusebius / Hieronym /
 Augustyn / Chrysostom / Epiphanius /
 y wiele inych, tak Graeckich iako La-
 tinskich Doktorow. A to tego mieysca
 zrozumienie; iż na pieterze Kosciot iest
 zbudow-

O Kościele

zbudowan; y Graeckiy Zydowski iezyl
 i Dow. potwierdzi. A bowiem y Graekow/ y
 πέλγορ y πέργα znaczy Opoki: a w E
 wangelium, po Zydowsku pisanym/
 ktore y dziś mamy/ to iedno iest słowo
 Cepha; (ktore słowo iest też, Joan. 1)
 na oboim miejscu. Tak tedy Pan po
 Zydowsku mówi / do Piotra, swego
 Apostoła: Tyś iest Cepha; (to iest/
 Opoka) a na tej Cephie zbuduje Ko
 ściot mój. A przetoż kto słucha tej Ce
 phy / tego Piotra / y tej Opoki; y tego
 iest prawdziwe / o Synie Bożym Pa
 mie Chrystusie / Wiary wyznanie. Ma
 iąc swoje Confessia Lutherani; ina Wi
 tembersey / ina Wirtembersey / ina in
 roznie a rozmaicie rozzerwani; mają też
 swoje Kalwiniste, Zwingliani; swoich
 Młotowkrzeńcy; swoich wy Bracia. i
 awo gdzie Piotra niemasz; każdy ma
 czej: ale w stronach miasta Cesarst
 go Rzymu / Piotr Pasterz Powsechn
 ny / umieniem wszystkich Kościoła Po
 wsechnego / iedne a zgodna Wiara wy
 znawa. A czemu? iż na Piotrze Ko
 ściot swoy Pan Chrystus zbudował; y
 przeciwko

Artykuł 8.

przeciwko bronom piekielnym / mocnie
 te Opoki ugruntował. Bija sobie tby 90.
 Racerze o te Opoki: wszyscy zgodnie na
 te iedne Opoki sturmują / sami z soba
 niezgodni; a wždy ta Opoka nietylko sie
 niepada; ale im daley / tym więcej / ssta
 ie sie mocniejszy. A bowiem to ma w so
 bie ten Kościot / od mocne Budowni
 ta tak mocnie zbudowany; iż wszystkie
 błedy Pogańskie / Racerzkie / Odsz
 pięńskie / y Zydowskie / ku dobremu sobie
 obracać umie. o czym tak Augustyn S.
 piše: Ten Kościot Powsechny / po w
 wszystkich świecie mocnie y szybko rosł
 ny / wszystkie obtedliwe obraca sobie
 ku swemu pożytku; Pogań / ku dobrze
 czynieniu swemu; Racerze / ku probos
 waniu nauki swej; Schismatici / ku os
 kazaniu statosci swej; Zyd / ku przyro
 waniu piękności swej: Pierwsze tedy
 ku sobie przyzywa; drugie wytłacza; trze
 cie opuszcza; a ostatnie wprzeda: wśak
 ie wszystkie ku wieczniemu tasi Boicy
 przypuszcza. [Ecclesia Catholica, per
 totum orbem validè latèq; diffusa, om
 nibus errantibus utitur ad profectus
 suos

O Kościele

suos. &c. Gentibus, ad materiam op^{er}
rationis suę; Hæreticis, ad probationē
doctrinę suę; Schismaticis, ad documē
tum stabilitatis suę; Iudæis, ad compa
rationem pulchritudinis suę. Alios er
go inuitat: alios excludit: alios relin
quit: alios antecedit. &c.] Panie Bo
że/ day to wam; abyście się y wy do tego
wcześnicwa takż Bożych / Ekhore sa w
Powsechnym Kościele, pod jednym
Pasterzem Powsechnym / nawroćcie
Duch s. chcieli. Nie przymyć tego my; aby Cer
gdzie bu kiew Swieta Powsechna niemiata się
duie Ko= budować/ na fundamencie Panie Ch
ściot. ristusie/ przez Ducha Swietego, Sto
wo Boże, y Swiatosci Kościelne: ale
tego potrzebnie doktadamy; iż thakie
budowanie niemoże być gdzie indziej;
jedno pod iedną Stową, y iednym Pa
sterzem widomym, Piotrem / Opoka
dla tego, od samego Pana Chrystusa
okrzczionym.

11 eżel. W drugiey części Artykułu ośmego/
Swietey Kościot Powsechny/ albo (iako
to wy mowicie) Pospolitey/ opisuiecie:
y mienicie go być wszystkim Pospol
stwem

Artykuł 8.

stwem Chryescijańskim/ ze wszech naro ^{Powse}
dow po wszystkim świecie Ewangelia ^{bechny}
Swieta rozszerzonym/ a w iedne Wią ^{Kościot.}
re zgromadzonym. Nie zte zaiste opis ^{co iest.}
nie Kościota Powsechnego; ale iednak ^{w Nau.}
miedostateczine. Abowiem cho słowo / ^{Li. 8. 2. 20}
Katholickie/ co my Powsechnym dobrze
a wlasnie wykładamy/ dwoiakę ma w Powse
sobie powsechność; y z strony Ciasu/ ^{chac}
y z strony Mierseca; z strony Ciasu/ ^{jest dwo}
tego; ie Kościot Boży po wszystkim cias ^{ak.}
s trwa: z strony Mierseca; ie po wszy
stkich miersecach narodu ludzkiego roz
szerzył się. A z tad iuz daciysię; co to iest/
być Powsechnym: po wszech Mier
secach/ wszege Ciasu/ trwa Powsechny
Kościot. Ktora rzecż oboi z samey E
wangeliey takwie pokazac moge. Opu ^{Powse}
sciam na ten cias; iako trwał zawidy ^{bechność}
Kościot/ od Adama pocinawszy; y iedna z strony
Wiara/ w iednego Boga y Pana Chri ^{Ciasu.}
stusa wierzac/ wszyscy Wybrani sa zba
wieni: od Apostolow/ ktorzych głos na
wszystkie mieśca narodu ludzkiego wy
słodzi/ tey Powsechnosci przypatrzac się
poczniemy. Abowiem Apostoly swoje
T iij Pan

O Kościele

1 Dow. Ioan. 14.
 Pan Christus w tym upełnił; iż z swo-
 im Kościołem miał mieszkać / aż do koń-
 ca świata; gdy po ostateczney Wiecz-
 rzy / tak do nich mówił: Ja będę pro-
 śił Oycę / y da wam inego Pocięścicie-
 la, Ducha prawdy; aby z wami mieszkał
 2 Dow. Mat. 28.
 na wieki. a przed w Niebo wstąpienim
 Oco / powie / ia z wami iestem / przez
 wszystkie dni / aż do skończenia świata.
 3° Dow. Łuk. 24.
 Należy iasne a pewne Obietnice tego
 Ktoży iest istotną Prawdą: na to się o-
 glądać / a Panu twemu Synowi Bo-
 żemu wierząc / niemożesz tego rzec; aby
 Ktoży wiek miał Kościół bła-
 dzić / mając na wszelki czas z sobą Pana
 Chrystusa y Ducha Świętego. Tak iest
 Powszeczność Ciasu, że na każdy czas /
 y każdego wieku / Pan Christus z Apo-
 stolskim Kościołem mieszka. bo do A-
 postolow swych / te Obietnice raczył
 on uczynić. Pomarłć już dawno sami
 Apostolowie; ale Namiasłkowie ich
 nigdy nie pomrą: przetoż do Namiasł-
 kow tej Apostolskich, te Obietnice przy-
 należą; y tego nam nić / jedno Ktoży ro-
 zumu niemiął / nie będzie śmiał zaprzec.
 Cytay

Artykuł 8.

Cytay o tym Augustyna S. na one slo-
 wa Psal. 44; Ja Oycę twoje / narodzi-
 li sie Synowie: y na one tej / Psal. 47;
 Opowiadaycie w rodziu drugim. Ze
 tej Kościół iest Powszeczny / z strony
 Mięscy; y ślepy tego domać się mo-
 że. Należy o tym y Dawida wiele Pro-
 roctwa: osobliwe iest ono; Ktoży y
 Paweł S. wywa / w Psal. 18. Niemaj
 (powie) żadney mowy / ani żadnego
 języka / gdzieby mieszkać głośno ich;
 to iest / Apostolskich: Na wszystkie nie-
 mie, świat ich wyszedł; y na koniec o-
 kreślu świata, słowa ich. Toć tej sam-
 2 Dow. Act. 1.
 Pan opowiedział Apostolom / wstępu-
 iac na Niebiosy: Będziecie mi świad-
 9 1.
 kami / w Jerusalemie / y we wszystkich dy-
 dostwie / y w Samaryi / y aż na kraj
 ziemie. A ty / Bracie mity / gdybyś się
 rzeczy pilnie przypatrzysz / naydzieś; iż
 co powiedziano o Apostolach / y do A-
 postolow / to tej Namiasłkom ich przy-
 należy. Patrz / Kto nawrócił Królestwa
 Chrzescijańskie; Polskę / Niemce / We-
 gry / Czechy. etc. Namiasłkom to Apo-
 stolskim przypisać musisz; nie samym
 T uij Aposto-

O Kościele

Pow-
sechność
oboi.

3 Dzw.

Apostołom: y do onych też Pan Chrystus te słowa mówił / w personie Apostołów: Bedziecie mi świadkami / aż na kraje ziemie. A żebyś obaczył / Powsechny Kościół być y Ciałem y Miejsce; oboje rzeczy / w tymże Psalmie / nie zamilczał Prorok Dawid. O Powsechności / z strony Miejsca / jużś słyszał; a z strony Ciała / tak tamże mówi: Dzień dniowi jasnie a głośnie przepowiada Słowo; a noc nocy okazuje Własność. przy którym miejscu / tak o tej Powsechności napisał Święty Augustyn: Co Apostołowie od Pana Jesu Chrysta słyseli / to też Potomkom podali; tak o Ciele na czas. 2c. Tak też y Beda pisał: To przepowiadanie nie na krótki czas będzie; ale zamknienie w sobie wszelkie potoczenie czasów. 2c. [Hec annunciatio nō ad breue tempus erit; sed comprehendet omnem volubilitatem temporum.] A co tu Prorok powiedział pod zastłona; to jasnymi słowy w Psal. 44 wyrażił / oboje też Powsechność Kościoła Powsechnego opisując: Miasto. Oyców twych (do Pana Bogi wmas

Artykuł 5.

gą wmaszła sie Dawid) narodzili sie tobie Synowie; postanowisz ie Książęty / po wszystkich ziemi: beda pamiętać na imie twoie / Panie / każdy rodziain ludzkiego: dla tego / lud będzie wychwalał ciebie, na wieki y na wieki wiekom. Wyce te iesli będzieś wykladał, Patriarchy y Proroki; ich Synowie, beda Apostołowie, z swymi perwielami: a iesli; Oycowie są (według wykładu Świętego Augustyna y Bedy) Apostołowie; Synowie ich, Biskupi. [Patres missi sunt Apostoli; pro Apostolis, Filii nati sunt; constituti sunt Episcopi, Martinus, Hilarius, &c.] A po dziś dzień Stołica Apostołów / na miejscu Pasterza Piotra / iest Książęciem po wszystkich Chrzescijaństwie, na Imie Boże pamiętać. a tu / gdzie iest zmianka Wszystkiej Ziemi / masz Powsechność Miejsca: ostarek Proroctwa mówi o Powsechności Ciała. Coż thu rzecześ / Bracie miły / co; Rozważ proś ciebie: powie da tak Prorok Boży: Książęta Apostolskie beda pamiętać na Imie Boże / każdego rodziain ludzkiego: T y tego:

O Kościele

Piego: a ty co rzeciesz? będziecie śmiać
Kosciotowi Apostolskiemu bład przy-
pisować? A tak jesteście mowi Prorok:
Na wiek wiekiem ludzie będą wychwa-
lać Pana Boga: a ty niebędziesz się w-
stydat / wszyscy ludzie w Chrześcijań-
stwie białochwalcami nazywać: Ko-
muś lepiej jest wierzyć: tobie / czyli Pro-
rokowi? tobie / czyli Panu Chrystusowi?
Pan Chrystus mowi: A do skoń-
czenia świata / ja z wami jestem; i Duch
Święty będzie z wami na wieki nie-
śkłał: toż też przepowiedział Prorocy /
przed czasem niemającym. ciemność ty in-
śmiesz mowić? Rzeczy zbawiennych
Obietnice, przez wszelkiey Condiciey
Pan Bog czyni / Bracie mity. przycy-
na tego jedna ta jest; abyśmy thu ta-
Boża znali / nieoglądająca się na za-
dne zasługi ludzkie: druga; aby złość
Przełożonych, ludu Chrześcijańskiego
nie nieść odzita. Jesli jest Papież ży-
albo Biskup: przeciby Pan Bog na do-
bre, złą naukę miał przepuszczać? cie-
mu złość cudza miała by komu wadzić?
Wierz jedno mocnie słowu Proroctwa
mu / y

Obietni-
ce zbaw-
ienne
P. Bog
zgoda da-
ie: a cze-
mu tak.

92.

Artykuł 8.

mu / y Pańskiemu: ani Hus / ani Lu-
ter / ani Angiot z Niebą, ktemu cie nie
przywiedzie; aby kiedy Kosciot z swymi
Przełożonymi / za takimi Obietnica-
mi / za takimi Rządzielcami / miał w
prawey Wierze błądzić. iakoż to / że nie
gdy niebłądził / przy każdym Artykule
wam wywodziłmy: gdybyscie jedno ch-
cieli Bcyrey a iasney prawdziw-
dawać. Poznałismy dwoie Powsech-
ność Kosciola Chrześcijańskiego; i po-
ciawszy od Apostolow / y każdego Cza-
su trwa / y po Mieyscach wszystkiego
świata rozszerzył się: obacimysy iu;
gdzie wždy te oboie Powsechność nay-
dziemy. Krotko mowiac, tak zawiezu-
li: Tam jest Kosciot Powsechny;
gdzie to wierza / co zawždy wierżono; y
gdzie jest Chrześcijaństwo / po wszyst-
skim świecie rozmnożone: v nas / tak
jest: v was nowych Ewangelikow / i
nat: dla tego / v nas pewnie Kosciot
jest Powsechny; a nie v was. A bowiem
my czyniamy Osiare prawdziwego Cia-
ta y Krwie Pana Chrystusowego: mo-
dlimy się za Wmąrlą bracią naszą: nie
gardzimy

Jam-
nie.

A Ktory
Kosciot
jest Po-
wsech-
nym?
1 Dow.

Wwier-
dzienie.

O Kościele

gárdsimy modlitwami Swietych / z Pá-
nem Chrystem Kroluacrch, ic. E chore
rzeczy iako zawždy wśedzie trwały / w
Kosciele Chrystusowym ; jedna Mśa
naśa tho pokazue : a ia też / na swych
mieścach / to wywodze. wyzasie nieda-
wnoscie to odrzucili ; co zawśe trwalo
w Kosciele ; iednego waśe^o Eatu Wiá-
ra, żadnym obyciaiem niemóże być po-
Spárcie wśechna. Jestci teraz na świecie nie-
máto Kacerstwa : (a takci teś ma być /
dla przyscia Antychrystowego ; y prze-
to też podobno Koscioł podobien iest
Lodce) a chociaży sa Kacerstaa roz-
mnożone : co mi za zgoda między nimi !
Luter swa : Kalwin swa : waśy swa :
Nowokrzecińcy swa : Trinitarze swa :
ic. Katy tedy sa waśe Wiary ; nie po-
wśechność : Pars v was iest ; (iako S.
Augustyn mowi) v nas / Kacholiká : y
dla tego nas zowia Kacholikami. Z o-
pisania tedy Koscioła Powśechnego /
Krorescie wy uciynili niedostateczne / a
myslmy potrzebnych rzeczy dotożyli / co
zamykam ; iż waś Zbor nowy a pokaz-
tny, Kosciołem nie iest Pána Chrystu-
sowym.

Artykuł 8.

sowym. bo Koscioł Pána Chrystusow
ma być Powśechnym ; iakim waś Zbor
nigdy być niemóże.

W trzeciej części dobrze ucyćcie ; iż III częś.
w Kosciele Pána Chrystusowym / po-
bóru na tym świecie / sa iżli y dobrzy / bżysa w
pšenica y plewy / chał w Kaptamach / Kosciele.
iako w ludu pospolitym. co iestli chał
iast : dla ztych przetożonych Koscioła
nych / niema sie nić z Koscioła Powś-
echnego wylacić. Sa tedy y zte y dos-
bre Ryby / w Niewodzie Kosciołnym :
sa głupie y mądre Panny ; acżkolwiek
rożnym obyciaiem : dobrzy / iako żywe
ciśtonki w Ciele ; iżli / iako martwe. wa-
śa ićle lepiej iest z temu, być w Kosciele /
ni ićli z niego sie wydzielić : a to dla tego ;
iż tu ożywieniu rychley przyść może
ciśtonek nieodciety / ni ićli, Ktory iuż od-
ciata odpadł. Y dśiwne tu sa zaiśte sa
dy Bóskie : gdy z dobrych potepieni / a brych by-
ze ztych zbawieni / estawia sie nákos wáia iżli
nec. ciego mamy stráśliwy przyktad a zetych
w Salomonie / w Origenesie / y w innych w Káu.
nie Echorch. Nie potepiaży / Bráćie Li. 2 i 9.
mity / niktogo ; niewydzialay sie dla tego ; 9 3.
Ktory

O Kościele

Ekhory ze ztego moze być dobrym: ale
 1 Cor. 10. który trzymaś o sobie / iakobyś stał /
 Ze zły = boy się; abyś nieupadł. Jeśli widzisz
 mi. Drze dobre Przetozione; y słuchay ich / y na-
 tożony = śladuy; jeśli zte; słuchay tylko / nie naślą-
 mi co czynią.
 dny. ciego tak cie wezy Swiety Augustyn / na końcu Psalmu 36: Coć powie-
 daia / tego (mowi) patrzay; nie / Ekhora
 powieda: Grzesznemu nie jest pożyte-
 cino / kiedy Zakonu Boiego wezy: iak
 y słuchaciom nie jest pożyteczno: Naa-
 my my w Kościele oboj rodzą / (iako
 Pan mowi) y złych / y dobrych. Dobrych
 1 Cor. 4. gdy kaia / co mówią: to: Badićie na-
 11. śladowcy moi; iako y ia Pana Chrystu-
 Mat. 23. sow. a o złych tak rzeciono: Na Stolicy
 Mojżesowej siedzieli Doktorowie
 Pharisaeusowie: co weia / czynicie / a
 co czynia / nieczynicie. Widzisz / (prze-
 daie Augustyn S.) iże na Stolicy Mo-
 jesowej / na Ekhorey mieysce wsta-
 Stolica Chrystusowa / siedza y złi: a
 wśakże nauczaiać dobrze / nie skłoda-
 słuchaciom. Ciemu ty / (tak wspomina
 Donatystow / a za tym też was) dla
 złych / Stolicę opuściasz: Wroc się
 do pokoju

Artykuł 5.

do Pokoju; wroc się do Zgody; Ekhora
 cie meo draia. Jeśli dobrze weie / a do-
 brze czyni; naśladoway me: a jeśli nieczy-
 ni / ciego weie; masz radę Pańską. Co
 weie / czyni; a co czyni / nie czyni: wśak
 że od Stolicy Powśzechney nie odchodzi.
 12. To jest / barzo wam teraz potrze-
 bna / Swietego Augustyna nauka: iak
 ktorych dosyć narydziecie v starych Do-
 ktorow.

Czwarta część Artykułu ośmiego o III części.
 pisane te Znaki Swietey Cerkwie Po Znaki
 wśechney; Przepowiadanie Chrystusa Kościoła
 y całej Ewangeliy / Swiatosci Księgi Boiego
 wanie wedlug wstawy Pańskiej / a Zna-
 czenie ludu wiernego w jedność Wia-
 ry, Łaski, y Pokoju. Wśyscy dñisieszy
 Kacerze / z nowey swoiey Ewangeliy
 barzo dziwnie rozni / te dwa Znaki Ko-
 ściota Boiego Kłada; Przepowiadanie
 Księgę Stowa Boiego / y Sakra-
 mentow dobre Księgowanie. ale gdy ich
 spytaś; v ktorego z nich to jest prawdzi-
 wie: iuż tam dziwnych swarów dosyć iednym
 narydzieś / y dziwnych odmiennosci. Znaki
 Swiatosci Kościelnych iedni Kłada
 ceterzy?

O Kościele

Słowo
Boże
Bczyre / y
dobry
funek
Swiato
ści / iest
w pra-
wym Ko-
ściele.

94.

Źasne
Znaki
prawe =
go Bo-
ścioła.

eiterzy / iedni trzy / iedni dwie: nieko-
rzy / samey Wierze wszystko przypisu-
iac / y Swiatości ku zbawieniu mienia-
być niepotrzebne. O mity Boże / co; co
za Stowo takie / taka roznie a niezgo-
de czyniace! co tho za Znaki Kościoła
prawego; ktore każdy ku sobie garnie!
Nieprzymyć my tego; aby Bczyre Slo-
wo Boże / y dobre Swiatości szafowa-
nie / niemiatobyć w prawym Kościele
Bożym: iest tak iest / Bracia mili; za-
wdy te dwie rzeczy w Kościele Pana
Ismi są: ale gdyż każdy haeretyk to so-
bie przywtafsza; potrzeba nam iest za-
iste / iasnieyszych Znakow szukać. Bar-
ciyli to podobno waszy; y dla tego trze-
ci Znak ten / Złączenie wiernych ludzi
w iedność Wiary Mitosci y Pokoju /
przydali. a gdyby iescie byli weyższeli
w Symbolum Niceńskie: (co lepiey
iest / niżli sie na swoy rozumek sadzić)
y drugi iescie Znak / barzo iasny / w
nimby należli byli. Abowiem Kościół
Pana Christusow / wedlug wyznania
onych Oycow Swietych / iest Jeden /
Swiety / Powsechny / y Apostolski.
Jedność

Artykuł 8.

Jedność Kościoła w iedności iest Wi-
ry / Władzie / y Mitosci: za cym pew-
ny Pokoy w Chrześcijanach roście. A
bowiem potisimy tu są na świecie; i
dnosci tych trzech Cnot iest nam potrze-
ba: trzeba w tych trzech gtownych Pis-
smi S. Cnotach / w Wierze, Władzie,
a Mitosci / mocny a pewny pokoy za-
chowac: iesti chcemy przyść do onego
iednego Pokoju; ktory iest w Kroles-
twie Niebieskim. Jedność Wiary
tam iest; gdyie iednako zgodnie wierzą;
co ma być wierzone: iedność także Wła-
dzie tam sie nayduie; gdyie iednako w
Panie Bóże iest Władzie; y to / co
od niego prosimy / zgodnie prosimy;
takie też iedność Mitosci, Przykaz-
nia Boże o Mitosci iednako rozumie;
a zgodnie Mitosc Bożą y Bliźniego
zachowywa. za cym co za pożytki idą / Za Je-
trudno iest zaiste wypowiedzieć; z prze-
ciwnych rzeczy / z niezgody w tych Cno-
tach zbawiennych / niechay sie każdy do
myśla; y wyszy to iuz dobrze praktyko-
wano / w Ciechach za Jana Hussa; a
za Lutra / w Niemcach / w Węgrzech /
w An-

1. znak /
Jeden: a
w cym
ta Je-
dnosc.

Je-
dnoscia
co idzie.

W Kościele

W Anglię / w Francję / y w nas po cień
 sei w Polsce. To tak przetoż wyś; i
 Kościół Pański ma być Jednym / wie
 dności Wiary, Nadziei, y Miłości;
 Jedność gduie ta Jedność iest / obacziaymy; iestli
 w Kto w Kościele Powszechnym starożytnym
 rom iest cieli w tych nowych Nowowiernikow.
Kościół. Niechaj się ziada naki / y ie wyśstkie
Dowód. go świata / na Koncilium Powszechne
 do Trydentu; nie się inego z tamtad /
 tylko Jedność / nieodmiesie; a ci nieyla
 ko przy mątych Kolloquiach; ale też w
 jednym mieście / y w jednym domu / Jed
 noty niemaia. Nie trzeba daleko cho
 dzić: ieden KRAKOW y Poznań iasnie co
 pokaza. Abowiem ktorzy po staremu
 z Powszechnością dzierżą; iedno ci mo
 wia: a ktorzy się na nowiny wydali; ied
 dni z Bracia / drudzy z Lutrem / nieko
 rzy z Kalwinem / a ini z innymi dzierżają
 ini y Trorbożany mamy / y Nowokre
 cienne: na co Kto napadnie; na tym wa
 Jeden ziada. A z kadie widy ona Jedność; y
Pasterz ta Jedność; z kad inad / mniema się; i
jednosc dno; Pasterza iednego? Gduie Pasterz
czym. iest Jeden; iedna chcam zgodna bedzie
 leon. to. Oweżare

Artykul 8.

Oweśarnia : ale gdzieś co głowka / tho
 pasterz ; co tam zgodnego ma być ?
 Przetoż dobrze a mądrze / iako Ma-
 brość Boja / Pan Christus postawił
 pasterza iednego Piotra : w tego Łódz Obietni
 że wstąpił : tego Opoka nazwał : temu ce Pio-
 dat Klucze Królestwa Niebieskiego : trówe.
 temu Owey Baranki swe paść kazat :
 że tego naostatku Wiare / aby nieustas-
 ta / prosił . com tej już / na samym pos Licz. 20
 ciaktu przetożyt . Gdzie to Pismo za-
 soba ma nowy Ktory Ewangelik : gdzie
 to dano iest Żusowi / Lutrowi / Sakra-
 mentarzowi / Nowożrzczeńcowi / Tris-
 nitarzowi / y innym wszystkim Kacerzom ;
 co iednemu Pan Christus sam dat Pio-
 trowi ? Niemaią oni niebożetą nic i Obietni
 nego / iedno to / w Pismie Swietym ;
 Każdyciowiek Kłamca / Kto tedy chce
 Jedność chować ; niechay przystanie
 do pasterza iednego / na miejscu Pio-
 trowym siedzącego : inaczej nigdy nie-
 przydzie ku Jedności ; ale każdy rok ina-
 Wiara wstającego będzie .
 Drugi

Drugi Znak Koscioła Chrześcijańskiego z Znakem
w Kredzie Niciemskim / od Kon. B. Koscioła
D. H. cillum iest S.

O Kościele

95.

Swię-
tość ktho-
ma sa-
wie.
Kościół
który jest
Świe-
tym.

i Dow.
w Nian.
Lic. 86.

eisium Konstantinopolskiego przybda-
ny / a z Kreda Apostolskiego wietry /
jest ten ; iż go Świętym być wierzymy /
y wyznawamy. Abowiem nie gdzie in-
dzie / iedno w prawym Kościele Bo-
żym / prawa jest ludu Chrzescijańskich
światosc / prawdziwa swietobliwosc :
ktora my nie z rozsadek Ludzkiego / (bo
ten moze być omylny) ale z rozsadek Bo-
żego / (ktory sie mylić niemoze) mamy
wyktadać. Daymyś pokoy ludziom / na
swiecie bedacym ; gdzie z dobrych ciał
sem zli bywaia ; do tych / ktorzy pewnie
sa Świętymi, za pewnym poświadcze-
nim Boskim / oko nasze obróćmy. Świę-
ci oni Boży / ktorych jest wiecina pa-
miatka w Powsechnym Kościele / Wi-
re Powsechna trzymali ; nieganiłi oni
Misey / Cijęcu / Postow / Zakonnia-
kow / Pánienstwa Bogu slubionego
ic ; w tey Wierze stárey bedac / swietob-
liwosci swey wziali pewne świadec-
two od samego Pána Boga : (co v nas
w Polsce / we dwu Świętych Biskup-
pach, w Świętym Wojcieśey Scania-
stwie / Kroniki Polskie pokazuia) a
hussow

Artykuł 8.

hussow swietobliwosc kto zálecił? z Dow.
kto Lutrow; albo Kalwinow; Nie
takci umierali Święci Zakonnicy ; ia-
ko Luter Apostata : nie tak prawi E-
wangelistowie ; iako Kalwin Sakra-
mentarz. nie podpisyw sobie oni / w
nocy zdychali ; nie ziadły wśy z nich ia-
dnego : Marcin Luter umie umierać /
po dobrej biesiedzie ; a Jan Kalwin
wśy niedziych od siebie odpędzić nie-
mógł. O wielka swietobliwosci tych
nowych Ewangelikow. Tak tak E-
wangeliste umierali ; takie świadectwo
swey światosci z soba odnosia. Niechay
záleca / iako chce / Luteran Lutra / Sa-
kramentarz Kalwina / Bratryk hus-
sa : zálecania my Bożego / y pochwalen-
ia Bożego / ktore Pan Bog przez Cui-
da diwne wykt pokazowac w Świę-
tych swoich / od tych Lutrow y Brá-
trykow chcemy ; a takie my zálecanie
Boie / w Świętych Kościoła Powsech-
dnego / záwidy pokazemy. Ten tedy Záwia-
Kościół jest Boży ; ktory jest Święty : záwie-
ten jest Święty ; ktorego Pan Bog zá-
leca ; takowi Święci w kthorym Ko-
ściele

V iii

ściele

O Kościele

- sciele są; kto bez affektow zechce się przy
 3 Dow. patrzeć / łatwo obaczyć. Toćbyśmy też
 należeli w Chrześcijanach / na świecie
 tym ięście boiwiących; z pisanja iedne
 go dwu przeciwnych stron / naszych Ka
 tholikow, y waszych Nowowiernikow /
 może te Swietobliwość każddy poznać.
 Piśa pospolicie Katholicy, skromnie /
 pokornie / w Nitosci / nie tając nikomu /
 nie potwarzając nikogo / ku Jedności
 Pokoiovi wszystko wiódąc: gdzie in
 dzie, Pychy nazbyt; taniania dosyć; po
 twarzys wiele; a Nitosciniżnać. A kto
 4 Dow. dziś Królestwa burzy: kto Rzeczę po
 spolitą mać: kto rękę we krwi chę
 macząc: Boie się ia / aby te sprawy nie
 były onego; który jest od początku Nit
 1241. 8. oboycy / a w Prawdzie nigdy nie stoi.
 Abowiem nie tę są ludźi świętych O
 woce Duchowne; między Uczynkami
 Galat. 5. Cieleśnymi policza Paweł S. Nieprzy
 iazni / Spory / Kłóty / Niezoboy
 5 Dow. stwa. 12. Dla tego też / ci nowi mają o
 Nitosci mówią / albo piśa; iż Nitosci
 prawey / kora nawiecy Świętymi cży
 ni / w nich nienaydzie; o Wierze tylko
 samey.

Artykuł 5.

samey, swarow nazbyt. Podobno ma
 to kto o tym gada; czego w sobie niema.
 Duch S. Nitosc rozlewa / w sercach Roma. 5.
 prawych Chrześcijan; a oproti Kosciol
 ta ten nie jest: przetoż też Kacerze / i
 w Koscielu nie są; Ducha Świętego a
 przy nim Nitosci / mieć niemoga. A
 dziwna tu test tych ślepot / a wielka
 śmiatość; ie śmiata niektorzy Wiare
 nad Nitosc przekładać: gdyż y sam
 Pan daje świadectwo Nitosci; i kto
 jest nawietysym y naprzedniysym Ko
 1305
 szaniem Bozym: a Paweł Święty
 iasnie wywodzi; Wierba być Nitosc
 nad Wiare, y nad Nadzieie. Wiara, „
 jest Fundamentem; Nadzieia, ściana; „
 a Nitosc, przykryciem y ozdoba domu. „
 1310
 Gdzie dachu a przykrycia niema; y „
 Fundament tam y ściany gnią. A prze
 1315
 toż ci iści nieinaczej dadzą się czynić /
 sta Wiara swa / kora nad Nitosc nie
 mądrze przekładają; iedno iakobyś ty
 Fundament na gorze / a Dach na dole
 postawił / piękne budowanie wywro
 1320
 1325
 1330
 1335
 1340
 1345
 1350
 1355
 1360
 1365
 1370
 1375
 1380
 1385
 1390
 1395
 1400
 1405
 1410
 1415
 1420
 1425
 1430
 1435
 1440
 1445
 1450
 1455
 1460
 1465
 1470
 1475
 1480
 1485
 1490
 1495
 1500
 1505
 1510
 1515
 1520
 1525
 1530
 1535
 1540
 1545
 1550
 1555
 1560
 1565
 1570
 1575
 1580
 1585
 1590
 1595
 1600
 1605
 1610
 1615
 1620
 1625
 1630
 1635
 1640
 1645
 1650
 1655
 1660
 1665
 1670
 1675
 1680
 1685
 1690
 1695
 1700
 1705
 1710
 1715
 1720
 1725
 1730
 1735
 1740
 1745
 1750
 1755
 1760
 1765
 1770
 1775
 1780
 1785
 1790
 1795
 1800
 1805
 1810
 1815
 1820
 1825
 1830
 1835
 1840
 1845
 1850
 1855
 1860
 1865
 1870
 1875
 1880
 1885
 1890
 1895
 1900
 1905
 1910
 1915
 1920
 1925
 1930
 1935
 1940
 1945
 1950
 1955
 1960
 1965
 1970
 1975
 1980
 1985
 1990
 1995
 2000
 2005
 2010
 2015
 2020
 2025
 2030
 2035
 2040
 2045
 2050
 2055
 2060
 2065
 2070
 2075
 2080
 2085
 2090
 2095
 2100
 2105
 2110
 2115
 2120
 2125
 2130
 2135
 2140
 2145
 2150
 2155
 2160
 2165
 2170
 2175
 2180
 2185
 2190
 2195
 2200
 2205
 2210
 2215
 2220
 2225
 2230
 2235
 2240
 2245
 2250
 2255
 2260
 2265
 2270
 2275
 2280
 2285
 2290
 2295
 2300
 2305
 2310
 2315
 2320
 2325
 2330
 2335
 2340
 2345
 2350
 2355
 2360
 2365
 2370
 2375
 2380
 2385
 2390
 2395
 2400
 2405
 2410
 2415
 2420
 2425
 2430
 2435
 2440
 2445
 2450
 2455
 2460
 2465
 2470
 2475
 2480
 2485
 2490
 2495
 2500
 2505
 2510
 2515
 2520
 2525
 2530
 2535
 2540
 2545
 2550
 2555
 2560
 2565
 2570
 2575
 2580
 2585
 2590
 2595
 2600
 2605
 2610
 2615
 2620
 2625
 2630
 2635
 2640
 2645
 2650
 2655
 2660
 2665
 2670
 2675
 2680
 2685
 2690
 2695
 2700
 2705
 2710
 2715
 2720
 2725
 2730
 2735
 2740
 2745
 2750
 2755
 2760
 2765
 2770
 2775
 2780
 2785
 2790
 2795
 2800
 2805
 2810
 2815
 2820
 2825
 2830
 2835
 2840
 2845
 2850
 2855
 2860
 2865
 2870
 2875
 2880
 2885
 2890
 2895
 2900
 2905
 2910
 2915
 2920
 2925
 2930
 2935
 2940
 2945
 2950
 2955
 2960
 2965
 2970
 2975
 2980
 2985
 2990
 2995
 3000
 3005
 3010
 3015
 3020
 3025
 3030
 3035
 3040
 3045
 3050
 3055
 3060
 3065
 3070
 3075
 3080
 3085
 3090
 3095
 3100
 3105
 3110
 3115
 3120
 3125
 3130
 3135
 3140
 3145
 3150
 3155
 3160
 3165
 3170
 3175
 3180
 3185
 3190
 3195
 3200
 3205
 3210
 3215
 3220
 3225
 3230
 3235
 3240
 3245
 3250
 3255
 3260
 3265
 3270
 3275
 3280
 3285
 3290
 3295
 3300
 3305
 3310
 3315
 3320
 3325
 3330
 3335
 3340
 3345
 3350
 3355
 3360
 3365
 3370
 3375
 3380
 3385
 3390
 3395
 3400
 3405
 3410
 3415
 3420
 3425
 3430
 3435
 3440
 3445
 3450
 3455
 3460
 3465
 3470
 3475
 3480
 3485
 3490
 3495
 3500
 3505
 3510
 3515
 3520
 3525
 3530
 3535
 3540
 3545
 3550
 3555
 3560
 3565
 3570
 3575
 3580
 3585
 3590
 3595
 3600
 3605
 3610
 3615
 3620
 3625
 3630
 3635
 3640
 3645
 3650
 3655
 3660
 3665
 3670
 3675
 3680
 3685
 3690
 3695
 3700
 3705
 3710
 3715
 3720
 3725
 3730
 3735
 3740
 3745
 3750
 3755
 3760
 3765
 3770
 3775
 3780
 3785
 3790
 3795
 3800
 3805
 3810
 3815
 3820
 3825
 3830
 3835
 3840
 3845
 3850
 3855
 3860
 3865
 3870
 3875
 3880
 3885
 3890
 3895
 3900
 3905
 3910
 3915
 3920
 3925
 3930
 3935
 3940
 3945
 3950
 3955
 3960
 3965
 3970
 3975
 3980
 3985
 3990
 3995
 4000
 4005
 4010
 4015
 4020
 4025
 4030
 4035
 4040
 4045
 4050
 4055
 4060
 4065
 4070
 4075
 4080
 4085
 4090
 4095
 4100
 4105
 4110
 4115
 4120
 4125
 4130
 4135
 4140
 4145
 4150
 4155
 4160
 4165
 4170
 4175
 4180
 4185
 4190
 4195
 4200
 4205
 4210
 4215
 4220
 4225
 4230
 4235
 4240
 4245
 4250
 4255
 4260
 4265
 4270
 4275
 4280
 4285
 4290
 4295
 4300
 4305
 4310
 4315
 4320
 4325
 4330
 4335
 4340
 4345
 4350
 4355
 4360
 4365
 4370
 4375
 4380
 4385
 4390
 4395
 4400
 4405
 4410
 4415
 4420
 4425
 4430
 4435
 4440
 4445
 4450
 4455
 4460
 4465
 4470
 4475
 4480
 4485
 4490
 4495
 4500
 4505
 4510
 4515
 4520
 4525
 4530
 4535
 4540
 4545
 4550
 4555
 4560
 4565
 4570
 4575
 4580
 4585
 4590
 4595
 4600
 4605
 4610
 4615
 4620
 4625
 4630
 4635
 4640
 4645
 4650
 4655
 4660
 4665
 4670
 4675
 4680
 4685
 4690
 4695
 4700
 4705
 4710
 4715
 4720
 4725
 4730
 4735
 4740
 4745
 4750
 4755
 4760
 4765
 4770
 4775
 4780
 4785
 4790
 4795
 4800
 4805
 4810
 4815
 4820
 4825
 4830
 4835
 4840
 4845
 4850
 4855
 4860
 4865
 4870
 4875
 4880
 4885
 4890
 4895
 4900
 4905
 4910
 4915
 4920
 4925
 4930
 4935
 4940
 4945
 4950
 4955
 4960
 4965
 4970
 4975
 4980
 4985
 4990
 4995
 5000
 5005
 5010
 5015
 5020
 5025
 5030
 5035
 5040
 5045
 5050
 5055
 5060
 5065
 5070
 5075
 5080
 5085
 5090
 5095
 5100
 5105
 5110
 5115
 5120
 5125
 5130
 5135
 5140
 5145
 5150
 5155
 5160
 5165
 5170
 5175
 5180
 5185
 5190
 5195
 5200
 5205
 5210
 5215
 5220
 5225
 5230
 5235
 5240
 5245
 5250
 5255
 5260
 5265
 5270
 5275
 5280
 5285
 5290
 5295
 5300
 5305
 5310
 5315
 5320
 5325
 5330
 5335
 5340
 5345
 5350
 5355
 5360
 5365
 5370
 5375
 5380
 5385
 5390
 5395
 5400
 5405
 5410
 5415
 5420
 5425
 5430
 5435
 5440
 5445
 5450
 5455
 5460
 5465
 5470
 5475
 5480
 5485
 5490
 5495
 5500
 5505
 5510
 5515
 5520
 5525
 5530
 5535
 5540
 5545
 5550
 5555
 5560
 5565
 5570
 5575
 5580
 5585
 5590
 5595
 5600
 5605
 5610
 5615
 5620
 5625
 5630
 5635
 5640
 5645
 5650
 5655
 5660
 5665
 5670
 5675
 5680
 5685
 5690
 5695
 5700
 5705
 5710
 5715
 5720
 5725
 5730
 5735
 5740
 5745
 5750
 5755
 5760
 5765
 5770
 5775
 5780
 5785
 5790
 5795
 5800
 5805
 5810
 5815
 5820
 5825
 5830
 5835
 5840
 5845
 5850
 5855
 5860
 5865
 5870
 5875
 5880
 5885
 5890
 5895
 5900
 5905
 5910
 5915
 5920
 5925
 5930
 5935
 5940
 5945
 5950
 5955
 5960
 5965
 5970
 5975
 5980
 5985
 5990
 5995
 6000
 6005
 6010
 6015
 6020
 6025
 6030
 6035
 6040
 6045
 6050
 6055
 6060
 6065
 6070
 6075
 6080
 6085
 6090
 6095
 6100
 6105
 6110
 6115
 6120
 6125
 6130
 6135
 6140
 6145
 6150
 6155
 6160
 6165
 6170
 6175
 6180
 6185
 6190
 6195
 6200
 6205
 6210
 6215
 6220
 6225
 6230
 6235
 6240
 6245
 6250
 6255
 6260
 6265
 6270
 6275
 6280
 6285
 6290
 6295
 6300
 6305
 6310
 6315
 6320
 6325
 6330
 6335
 6340
 6345
 6350
 6355
 6360
 6365
 6370
 6375
 6380
 6385
 6390
 6395
 6400
 6405
 6410
 6415
 6420
 6425
 6430
 6435
 6440
 6445
 6450
 6455
 6460
 6465
 6470
 6475
 6480
 6485
 6490
 6495
 6500
 6505
 6510
 6515
 6520
 6525
 6530
 6535
 6540
 6545
 6550
 6555
 6560
 6565
 6570
 6575
 6580
 6585
 6590
 6595
 6600
 6605
 6610
 6615
 6620
 6625
 6630
 6635
 6640
 6645
 6650
 6655
 6660
 6665
 6670
 6675
 6680
 6685
 6690
 6695
 6700
 6705
 6710
 6715
 6720
 6725
 6730
 6735
 6740
 6745
 6750
 6755
 6760
 6765
 6770
 6775
 6780
 6785
 6790
 6795
 6800
 6805
 6810
 6815
 6820
 6825
 6830
 6835
 6840
 6845
 6850
 6855
 6860
 6865
 6870
 6875
 6880
 6885
 6890
 6895
 6900
 6905
 6910
 6915
 6920
 6925
 6930
 6935
 6940
 6945
 6950
 6955
 6960
 6965
 6970
 6975
 6980
 6985
 6990
 6995
 7000
 7005
 7010
 7015
 7020
 7025
 7030
 7035
 7040
 7045
 7050
 7055
 7060
 7065
 7070
 7075
 7080
 7085
 7090
 7095
 7100
 7105
 7110
 7115
 7120
 7125
 7130
 7135
 7140
 7145
 7150
 7155
 7160
 7165
 7170
 7175
 7180
 7185
 7190
 7195
 7200
 7205
 7210
 7215
 7220
 7225
 7230
 7235
 7240
 7245
 7250
 7255
 7260
 7265
 7270
 7275
 7280
 7285
 7290
 7295
 7300
 7305
 7310
 7315
 7320
 7325
 7330
 7335
 7340
 7345
 7350
 7355
 7360
 7365
 7370
 7375
 7380
 7385
 7390
 7395
 7400
 7405
 7410
 7415
 7420
 7425
 7430
 7435
 7440
 7445
 7450
 7455
 7460
 7465
 7470
 7475
 7480
 7485
 7490
 7495
 7500
 7505
 7510
 7515
 7520
 7525
 7530
 7535
 7540
 7545
 7550
 7555
 7560
 7565
 7570
 7575
 7580
 7585
 7590
 7595
 7600
 7605

O Kościele

96. jest Miłość / y gdzie ona powaga swo-
zachowywa : tey niewyżrzył / w rosters-
kach y w niezgodach Bacerstich ; w sa-
mym Jednym , Powsechnym , y Apo-
stolskim Kościele / prawa Miłość y

3 Znak : Zgoda naydzieł. O Powsechności iu-
lic. 90. gadatem syroce y dowodnie : po czym
poznać Kosciot Apostolski ; temu sie na-
4 Znak : Koniec przypatrzmy. Kosciot Apostol-
ski trzy osobliwe rzeczy ma w sobie ; Na-
iż jest A- uł / Wzrost / y Koncilia Apostolskie-
postol- skum. Nauka Apostolska nietylko tja jest /
1 Nau- ktora w Nowym Zakonie opisano ; ale
ka Apo- cokolwiek jest od Apostolow podano.
stolska / Abowiem nigdy sie na tym samym A-
we dwu postolowie niesadili : aby Nauka ich
rzeczech. 1 Dow. była pisana na papierze ; ale wiecey / na
Hier. 31. sercach wierzących . o czym y Proroc
Heb. 8. two jest / y świadectwo Apostolskie :
po onym czasie (mowi Pan) dam Za-
kon moy w wnetrznościach ich ; y napi-
se go w sercach ich : y bede ja im Bo-
giem ; a oni mnie ludem. Naprzod też
2 Dow. dyten Zakon Nowy jest wolany w sercach
A. 2. Apostolskie / w dzień Swiateczny / za-
jestaniem Ducha Swietego ; a nie tak /
iako

Artykuł 8.

iako Stary / na kamiennych tablicach
pisany : potym też y Apostotowie w
3 Dow. sercach wierzących go ściepili. że nie
2 Cor. 3. bez przyczyny / tak ieden z nich pisał :
Jestescie (wy Koryntowie) Listem
Christusowym / przez służbę naszą od
nas napisanym / nie czernidtem ; ale Du-
chem Boga żywiącego : nie na tabli-
cach kamiennych ; ale na tablicach sera-
decznych. Widzisz tu / Bracie miły ; co
za vmysł był Apostolski : iako w nich
samych Zakon Nowy jest napisany ; tak
też go oni w ludziach pisali. co y z pisa-
nia Ewangeliey / także też y z Listow
Apostolskich / możesz porozumiec.
4 Dow. Trwał Kosciot Pana Christusow kil-
ka lat / bez iadnego Ewangeliey pisa-
nia : Laska Swiety wiele przypisał ;
co Mattheusz y Marek opuścili : Jan
S. naostatet przydat niemato ; co opu-
scit y Laska. a widy ten ostateczny E-
wangelista / Ewangelia w lat. 28 po
w Niebowstapieniu pańskim pisacy /
tak na koniec swoje zamknął Ewange-
lia : Jestci y wiele inych rzeczy ; ktore y
czynił Pan Jezus : ktore gdyby z osobną
były

O Kościele

były wypisane; y świat niemożliwy tych
 Wiąg w sobie ogarnąć. Cokolwiek te
 dy oni pisali; dla tego tylko (według
 1oan. 2o. świadectwa tegoż Jana S.) napisali:
 Dla cze- abyśmy / z spraw opisanych Pana Jea-
 go E- susa / wierzyli; że on jest Chrystusem/
 wamge: Synem Bożym. Co to jest co; trzeba
 liae sa pi by dobrze zrozumieć / Bracie mity: nie
 śane. dla tego Ewangeliae są napisane; aby
 ty nie miał nie trzymać / jedno co jest pi-
 sano w Ewangelii: (bo inaczej rozkażu-
 2 Thes. 2. ejynie Paweł S.) ale dla tej / która sam
 Ewangelista wyraża / przyciśnię; abyś
 wierzył o Panu Jezusie / że jest Mesy-
 ſem prawym / y jedynym Synem Bo-
 żym. A iakoż to: widzisz jasnie w E-
 wangelii; iako wszystkie Figury y pro-
 roctwa / o Mesyasu w Zakonie starym
 10. 19. etc. napisane / w nim się ziściły; iako tych
 spraw y cudów / które on czynił / nie
 1oan. 3. iny, jedno Pan Bóg, czynić niemożl.
 10. 14. Wciś się tedy z Ewangelią opisanych;
 97. że Pan Jezus jest Chrystusem / Synem
 E- Bożym: ale co za porządek ma być w
 nienapi- Chrześcijaństwie / któryby nas wiódł
 sa o w Ewan- ku budowaniu Wiary y Nadziei / a
 glicy. osobliwie

Artykuł 8.

osobliwie ku zapaleniu w nas Wiatości pater /
 Bożej y bliźniego; tego ani Ewangelie profe-
 lia / ani Listy Apostolskie / ani Obia- cie / pita
 wienie Jana Świętego / dostatecznie no.
 nieopisują: podane Tradicje Aposto-
 lskie więcej / niżli Pisanie ich / tego nas
 weja; a Kościół Boży / według cja-
 sów / porządnie cho rozrządza. Zaleca
 nam Post Ewangelia / na kilka mie-
 scach: ale iako / a kiedy / wszystko Chrze-
 ścijaństwo ma pościć; to nam Aposto- Mat. 6.
 łowie swymi Ustawami rozrządza: od 1 Przy-
 nich Post wielki, przed Wielką nocą / kład / o
 od nich Szroda y Piątek / ku pościeniu Poście.
 są obrane: oni sami / abyśmy w Post
 mięsa nie jadali / a za tym na modlitwie
 chuciwoży byli / Podaniem swym nas
 nauczyli. iakoż to zawždy / y z Dokto-
 rów dawnych / y z Historyków także Ko-
 ścielnych / pokazać możemy. Gdy mię-
 sa niejemy: mięsa / stworzenia Bożego /
 nieganiemy; ale od mięsa / także chej od
 nabiatu strzymawać się / ciała nasze
 ku modlitwie sposobniemy czynimy.
 co i nie jest przeciwko nauce Aposto- Spacie
 łiej / y z tadbyś mógł obaczyć / Bracie
 mity;

O Kościele

Heb. 13. mity; że dla Modlitwy / y od uczytlu
 1 Cor. 7. Matieńskiego kate sie strzymawiać S.
 Pawet. Vcićwiec jest Matieństwo / y
 toże niepomazane; a widy y Matień-
 stwa vcićwiec / dla Modlitwy y Postu /
 trzeba na czas zamechać: także też do-
 bre jest mięso y masło; ale dobrze jest y
 mięsu y mlecznu / dla trapienia ciał na-
 bych przez Post / a przy tym dla gorętsze-
 Modlitwy / dać pokoy na czas, o czym
 2. 206. przyrządził. Jako tedy Post / w E-
 207. wangelii, tylko zalecony / Apostotom
 208. wie pięknie rozrządzili; y tego młc in-
 209. iedno brzuchowi służy / (gdyby rzec
 210. dobrze obaczyt) ganić nie może: także
 211. też inże Chrześcijańskie sprawy / w E-
 212. wangelii czasem tylko namienione /
 213. Apostotowie stanowili: a czego oni na-
 214. on czas stanowić nie mogli; tho swoim
 215. Namiasztkom zostawili. Niemogli sa-
 216. mi kazać w Polsce / w Czechach / w
 217. Niemczech: kazali w tych ziemiach / ich
 218. Namiasztkowie. niemogli budować w
 219. Rzymie Kościołom / y służbę Boga w
 220. nich porządnie stanowić: kryli się cie-
 221. sto / dla okrutnych Cesarzow / nie tylko
 222. po dea

Aposto-
 łowie co
 zostawi-
 li Nam-
 iasztko
 swym.

Złoty kł 8.

po domach; ale y po iastiniach: pokoy
 potym gdy był Chrześcijaństwem przy-
 wrocony; iako wiele Kościołom kosztow-
 nych wnet zbudowano / iako służbę
 Boga tu wietrzey vcićwosci przywo-
 dzono; dawni historycy dowodnie to
 nam opisałi. Co mogli stanowić Apo-
 stotowie sami stanowili: czego niemo-
 gli swoim Namiasztkom zostawili. ias-
 ko y w Starym Zakonie / nie wszystko
 Mojżesz; ale więcej potym Dawid Krol
 y Salomon / Stubi Boga ozdobili.
 Nie wielka zmianka jest w Ewange-
 lii / okolo Ofiary y Sakramentu Cia-
 2 przy-
 227. ła y Krwie Pana Chrystusowej: Pa-
 228. wet S. Apostol / w Koryncie vcićwio-
 229. nego porządku cieść wypisał; cieść na-
 230. przyscie swoje odtożył. Opisał; iako sie
 231. mamy sprawować w Kościele / gdy na-
 232. iedno miejsce przychodimy: chce / aby
 233. tu mejowie, modlacy się, głowe odkry-
 234. wali; a niewiastry przykrywały: chce;
 235. aby iego wszystkie Rozkazania / Eboro-
 236. im był na on czas podał / vcićwiec byty
 237. chorwane: a Ostatki / (mowi) gdy do-
 238. was przyde / rozrządzi. Niemamy nie
 239. pisanego

2 przy-
 227. ła / o
 228. Swiato-
 229. ści Ciota
 230. Pańskie
 231. go.
 232. 1 Cor. 11:

O Kościele

pisanego o tym Sakramencie; mali brę
przymowany po Wieczerzy: iako Pan
Christus swym rozdat Apostotom.
Epi. 118. Pytał o to y Augustyna Swietego Ja
nuarius; y do Podania Apostolskiego/
abyśmy na cję te przymowali Swia
tość/był z tym odestany. iako: pokajem
Lib. 7. to; Abdiasa; i; Matthaew S. w zia
98. mi Murzynskiej y Nisa na cję miał/
O Do: y Sakrament rozdarat. Nardziej
scie / y tam / y o Poście / y o Natiężstwie (com
Mathej niedawno wspomniat) takie opisanie;
stwie w Kazaniu / do Hyrtakussa tyranna;
swiadek. za poslabiona Bogu Panna Efigenia/
uczynionym: W dni (powieda) per
ne / albo w Wielki Post / albo też inych
czasow Postnych / tak od iedzenia Mi
sa / iako od uczynku Natiężskiego / pro
by sie niestrzymat; nietylko sie zmaie /
ale też grzeszy. [crimen incurrit.] Nie
jestci grzech / iść; ale nieprzystojnie
iść / grzech jest. [Neq; verò Mandu
care crimen est; sed incongruè mandu
care peccatum est & crimen.] Te sa
słowa Swietego Apostota y Ewange
listy; y Abdiasa / ucznia Apostolskiego /
y Biskupa

Artykuł 8.

160
y Biskupa Babilońskiego: E chorego
prietoyt zydowskie^o ięzyka na Graeco
li / Eutropius; a; Graeckiego na La
ciński / Julius Africanus. na którym O Ciele
mieyscu / y one rzeci przydat S. Mats po n stem
thaeus: że też ten grzeszy; któryby nie na cję.
na cję przyiat Chleb Duchowny Cias
ta Pańskiego: nie dla przyicia; ale dla
mezachowanego porzadku. Trzebaby
te rzecy wiazyć cielesnym miślarzom:
aby wiedzieli; dla ciego oni grzesza.
Com tedy powiedziat o dwu rzeczach
świetych / o Poście / y o Sakramencie;
iako zmianą ich jest w Ewangeliey / a
porzadek, w Podaniu Apostolskim y
Kościelnym: to też maś / Bracie mi
ty / o rozrządzeniu inych rzecy dobrych
a swietych / okoto Swiat stanowienia /
okoto chwaty Bozey rozmnażania / re.
sawody rozumieć. dla ciego / nie bez s Dow.
Przyczyny / wpomina cie Apostot Pána z Thes. 2.
Christusow: abyś ty trzymat Podane
Oskarow; ktoreś wsiat / albo przez Ka
zanie / albo przez Pisanie. Za potrzebać s Dow.
Apostotowie pisali swe Listy: a wždy
iednat / nie wśystko tham pisac / na
przyście

O Kościele

przyście swe wiele oddawali. O czym
był taki poswarek; o czym więcej pisali;
co byto w pokoiu; to z rąk w rece poda-
wali. Niesprzeciwiał się nikt temu po-
daniu Apostolskiemu; a by działki mate-
były Krzsjone; a Niedziela / miasto So-
boty / była święcona: nienapisano też
tego nigdzie / na Księgach martwych; na
żywych sercach Kościelnych tylko / iest
napisano. A przeto pierwsza to iest wo-
tasność Kościoła Apostolskiego; je on
chowa Naukę Bożą / y Pisana / y po-
dana. o czym tak napisał stary Doktor
Graecki Basilius / in Libro De Sancto
Spiritu, Cap. 27: Nauki te / Ktore
Kościół chowa y Kaze / część mamy z
Opisania; a część z Apostolskiego po-
dania / do nas przyniesione / w tajemnic-
cy wzięliśmy: Ktore obiedwie iednak
w Nau. moc mają ku bogobojności; y żaden /
158. Który namnięsz ma świadomość praw-
Kościelnych / im się nieprzeciw. A bo-
wiem ieslibysmy poczęli nieopisane wy-
czaje Kazać / iakoby rzecz niewielką: Le-
wangelierby się dostato. ic. Tak pisał
99. Święty Basilius. w Ktorego tam napa-
dziej co.

Artykuł 8.

Wiesz the osobne Apostolskie Wstawy;
Zegnać Chrześcijany znakiem Krzyża
Świętego; Obracać się / przy Modli-
twie / na wschod Stoić; słowa poświę-
cania Ciata y Krwie Pańskiej; świę-
cić Wode y święty Olej; zegnać Krzy-
żem świętym Krzsjonego; mazać świę-
tym Olejem; trzy kroć narząć w Wode
przy Krzcie; odrzekać się Szatana y
Angiotow jego ic. przy Krzcie; Mo-
dlić się stoiać, w Niedzieli każda / tak
je też od Zmartwychwstania Pańskie-
go, aż do Świątek: Ktorem Tradiciam
przytacza wyznanie tej Wiary; Wie-
rzymy w Oycę / y w Syna / y w Ducha
Świętego. Te on Kościelne y Apostol-
skie Wstawy tam przypomina / przeciw
wół niektórym spornym: Który niech-
cieli mówić; Chwata Oycu / y Syno-
wi / z Duchem Świętym; a to dla te-
go: iż tego słowa / z Duchem Świę-
tym / w Piśmie nienaydowali. Daje
też tam piękna przyczynę tego / czemu
nie wszystkie rzeczy są napisane / te: aby
te rzeczy / Ktore mają w sobie osobne
Tajemnice / w zgodę niewieści / y v-
Pátry /
skład Bę-
cerstwa
rosta.
Czemu
niewie-
sto nas
pisano.

O Kościele

Tajemnice = y w polspolstwa Chrześcijańskiego; ale aby swoje poważność byty osobne Tajemnice / które Gracya zowa Mysteria; wykładać Oracjami nasze na wschod Stońca / y stanie w Niedziele / także też od dnia Zmartwychwstania do Świątek / pokazuje tam Basilius S: a bowiem na wschod Stońca patrząc / pamiętamy na Ranną wschodnie Stońca szczępony; y Ojczyzny naszej / z której nas P. Bog sławnie wyprowadził / tym sposobem szukamy; a Stanie nasze / czasu Zmartwychwstania Pańskiego / dla którego też Niedziele święcimy / znaczy nam przykazy wielkie zmartwychwstania naszego; gdzie już jeden tylko Dzień będzie. przy czym też wspomnienie mówimy; aby powstać

Gen. 1.

Mar. 16.

Colos. 3.

Zegn.

nie Bz.

fem S.

tym:

gruntownych

tajemnic:

summe

Wiary

naszej

naszej tu narydzię; gdy tajemnice zsumieś. Czynimy Krzyż święty trzemi palcy / zegnając się od Ciała do Żywota / a potem; ramienia lewego na prawe: y tym wyznawamy; że Pan Chrystus; Nieba zstąpił od S. Trojcy / w żywot Panny Mariey / y przeniosł nas z Lewicy na Prawicę. A za to nie wstyżaj się jest nasza Wiara: Zegnamy się też na Ciele; gdzie jest miejsce wstydu: a

Artykuł 2.

byśmy się niesromali Wiary naszej / y Krzyża Świętego. a na Dłaciech / y na Pierściach / dla tego; abyśmy y sercem wierzeli / y wsty wyznawali / wkrzyżowanego Pana Chrystusa. A będziecie / ty Nowowierniku / tak świętych rzeczy Tajemnice zwat Krzyżaniem / albo Ciarami: Jak wielka jest moc Krzyża S. y jako się Diabeł Krzyża leka; do powroch Historii Kościelnych / do żywota Konstancyńskiego / koby chociaż to wiedzieć / odsyłam go. bo ia wracam się teraz do Świętego Basiliusa: który zalecać poważność tych tajemnic w Tradyciach niepisanych / przywołuje też dżiwą sprawę Bożą / y porządek

Rom. 7.

Rom. 10.

w Adm.

461

121.

100.

Æ ij

rzadek

O Kościele

Tajem = rządek przez Mojżesza wyznaczony. A
 nice P. bowiem Mojżesz niepuszczał ludu po-
 Bog nie spolitego do Kościoła; gdzie służyli Le-
 chce po- uity; y Lewite tam niechodzili; gdzie
 spolite Kaptani; y Kaptanom tam zakazano;
 miec. gdzie sam tylko wchodził Biskup; a cen-
 też / iedno raz w rok / y pewney godziny.
 Wiedziat dobrze mądry Mojżesz: (tak
 „mowi Basilius) ię co bywa pospolite
 „go / w zgárdę wchodzi; a skryte y rzado-
 „kie rzeczy, zwykły bywać w podziwie-
 Zdm- niu. Dla tegoć / Bracia mili / nie wos-
 kniente. stko iest napisano od Apostotow; ale
 wiecey; zać do zać podano: lepieycy
 wierzyć osobney nauce y swiatosci sta-
 rym Doktorom / Tradicyi Apostolskich
 tajemnice zalecającym; niżli słuchac
 tych nowych wichrow / swiete a tajem-
 ne rzeczy w zgárdę do ludu przywodzą-
 cych. Tak kazał Paweł Apostot cry-
 mać / co iest napisano; iako / co do zać
 z zać podano: y Swiety Basilius (iako
 Koście stylski) także o Tradyciach cry-
 ma. z każdiż jasnie znać / ię then Ko-
 ściot iest Apostolski; ktory y Pisane / y
 Niepisane / Wstawy dzierży. Tom i-
 byrzej

Artykuł 2.

Bierze rozwiesić chciał; y owsem nie
 ia / ale stary Doktor Graecki Basili-
 us: abyście te nowe wasze Ministry /
 ktorzy stare swiete rzeczy gardzą / wy-
 tej; y nowymy ich wymysły w zgárdzili.

Druga ma Kościot Apostolski / V. 2 rzec /
 rzad porządnie podany. Ktory dowod p: 39 Bo-
 iako iest gruntowny; Matthaeus S. sciele A-
 y Łukasz Ewangelistowie / w Ewan- postol-
 gelij nam pokazują. A bowiem tym skim /
 sposobem oni wywodzą / Pana Jesusa Succes-
 być Mesasem; gdy pociągłszy / ieden fia.
 z nich od Abrahama / a drugi aż od A- 1 Dow.
 dama / iako się z nich narodził P. Chris-
 tus / y z Pisanych y Niepisanych Tra-
 dicyi to okazują. Jest tam v nich thā
 wiele quæstia: Iesus / y Mariæ nar-
 rodzony / iestli Mesasem? Odpowies-
 daia na thō Ewangelistowie; Jest: y
 daia tego te. Przyjmi; ię się narodził
 z pokolema Adamowego / y Abrah-
 mowego / y Dawidowego. A iakoż te-
 go dowodzą; ięby ich Synem był Pan
 Iesus; mowia tak: Bog stworzył A-
 dama; Adam miał Sercha; Serch E-
 noffa; y to porządnie prowadzą / aż do
 Abrah-
 E iij

O Kościele

Art. 1. Abrahama. Abraham zaś porodził
Izaak / Izaak Jakoba; aże do Dawida.
Dawid zaś porodził Salomona /
z tego; która była iona Wrańska: Sa-
lomon porodził Roboama; aże do Jo-
sepha / męża Panny Marii. bo; który
narodził się J E Sus; który jest zwan
C h R I stus. Widziś widziś / E-
wangelium nowy / dowód starych E-
wangelistów; iako oni probują / Pana
Jesusa być Mesyaszem: tymże też do-
wodem (jeśliś mądry) dowiedzieć się
gdyby był Kościół Apostolski. Jeśli
nam to pokaza; i; Hus / albo Luter /
albo Kalwin / albo który inny z nowych
tych Ministrów / na Stolicy jest Apo-
stolskiej; zezwolimy im na to; i; mają
Kościół Apostolski. ale jeśli im do wo-
du niedostanie: ciemniejszy nie będzie
101. wolat przystać / do Stolicy Aposto-
lskiej; niżli do Kacerstwa Husowego /
Lutrowego / Kalwinowego: Jest
Stolica Apostolska. wstąpił do Stolicy Apostolskiej; a Piotr
sta. czoła nie: niedziwuj się temu. Ab-
o-
wiem Piotr jest Pasterzem / na mie-
scu Chrystusowym stanowiącym: za tego
osobli-

Artykuł 8.

osobliwie / aby Wiara tego nieustrata / Luce 22.
sam Pan Christus prosił: temu oso-
bne / oprocz innych Apostolów / Obie Mat. 16.
tnice uczynił; w Klucze Królestwa Nie-
bieskiego zlecił. Wrodziłci Luter Kals Sucef-
wina / Nowokrzecińca / y Trojbojani. sia E-
na naostatek; (bo na Lutrowym fan- wanges-
damencie / wszyscy Nowowiernicy bu- likow.
dają się) Luter mógł się też po cieści
wrodzić z Husa / a Hus z Wiclefa: ws-
kazuje ci wszyscy tego nam niedowioda;
aby miał który z nich siedzieć na Stoli-
cy Apostolskiej. Pius nasz Rzymski
Papież / na Stolicy jest Piotra Świę-
tego; a Piotr / na miejscu Pana Chri-
stusowym: wszyscy Kacerze muszą cho-
dzić. Abowiem Pius jest Wamiastek
Pawła / Paweł Marcellusow / Mar-
cellus Juliusow 12. aż do Leona dzies-
iątego; który na Lutrá / y na Luteran-
ny / słuszną dat Kluców. Leo zaś W-
amiastkiem był Juliusowym 12. aż do
Marcina piątego: na który czas / Po-
wszechne Concilium Konstancieńskie
Jana Husa potępilo. Marcin był W-
amiastkiem Janowym / Jan Alexan-
drowym

Dnia
Stolicy
ma Apo-
stolską.

O Kościele

drówym: aż do Anastasiusa: do kto-
rego S. Augustyn Papież Rzymskie
wylicza. Od tegoż zaś poradzimy do
Siriciusa / Damasgo / Felixa / c. aż do
Klemensa: który jest Namiaszek Pio-
trow; Piotr, Pana Chrystusow; Pan
Christus, Boży. Widzisz / Bracie mi-
ty; iakoć my wam wywołamy nasze
Stolicę Apostolską: widzisz iasną tych
2 Dow. Apostotow Successia: Wywoł tego
Epif. 157. dowodu y Święty Augustyn / przeciw-
ko Donatystom: wylicza im Papież /
pociszony od Piotra / aże do Anastas-
iusa; który / za czasu iego / Pasterzem
3 Dow. był Powołanym. Choć też / dawno
Lib. 3, Ca. przed Augustynem / czynił Ireneus,
3, aduer- Biskup Lugduński, Świętego Polik-
fusa Hiera- karpa zwolennik: (a Polikarpus na-
ses Valen- ki Jana Świętego Ewangelisty stu-
tini. chat) który także od Piotra y Pawła
„ Świętych Apostotow / od których fun-
„ dowany jest Rzymski Kościół / (iako
tenże Ireneus świadczy) wylicza Pa-
pież aż do Eleuteriusa / czasu swego
Papieża dwanaścigo. Czytaj; chceśli:
nanczyś sie z tamtąd wiele dobrego /
wafym

Artykuł 8.

wafym błędem przeciwnego. A jeśli by Spółnie
cie tu / w tak wielkiej liczbie / obrażat
taki występki którego Papieża: dla wy-
stępu person / memaś ty ani ganić / ani
opuszczać Stolicę Apostolskiej. bo
1 Dow. wiem musiałbyś opuścić dla tego / y
Kodice zte Pana Chrystusowe: między
którymi żadney iney niewiaśty (co oba-
Hieron in ciyt S. Hieronym) niemianowali E-
Mattheu wangelistowie; iedno / Ktora ma w so-
bie nieiaka przyganę. Thamar, matka
Saresowa / niewiaśka była Judasowa,
tego Saresa oycą: niecudnyć to v
Leuit. 20. czyni / y przeciwny Bożemu Zakono-
wi. Rachab / y Ruth / Poganiki były;
a pierwsza z nich, nieprawie rzadna.
Matka naostatę Salomonowa Beth-
sabee, co zaci była / co z nią Dawid v
czyni / iako dla niey Vriasa zabił; o
tym prawie wszyscy wiedzą. Podsimy 2 Dow.
zaś do oycow Pańskich / z strony iego
ciata, z Panny Marię świętego: y tam
wiele ztego / a naostatę ścizy a iawo
3 Reg. 11, ne Bątwochwalstwo znaydziemy. Sa-
14. lomon mądry estat sie bątwochwalca
nakoniec: dla głupstwa syna iego Ro-
boama /

O Kościele

- boćmá / Który wolat rady młodych niżli
starych słuchać / dwanaście pokoleś
nia Żydowskiego są rozzerwane : Jo
4 Reg. 8. ram / od Salomona Hosty / potat coko
niechotliwego y okrutnego Achabá
21. o Boga niedbający : Amon / syn Mada
na Saffow, a wnet Ezechiasow / dla nie
bogobojności złe zginat / od Ang swych
23. zabity : Jeroniam wsiety był w niewol
lę Babilońska / trzy tylko miesiące pro
4 Re. 16. lujący ; wiere nie dla cnoty : a co jest
2 par. 28. rzecj nabrzydliwsza ; oćciec zły dobrego
Krola Ezechiasa , Achaz / syna swego
własnego przez ogień poświęcił Ba
wanom ! A będziecie iście brat prze
sie złość niektórych Papieżow ; gdy
Matki y Oycy / tak barzo występi
Pan nasz Jezus Christus mieć raczył
102. zaisze / ieli to czynić będzie / rozum
3 Dow. niemaś. A bowiem te Obietnice / y o
Narodzeniu Mesiassowym / yo stano
wieniu Stolicy Apostolskiej / nie z sta
Ang ludzkich person ; ale z taśi Bożej
1 Cor. 1. mocy y władzy mają. aby sie nikt niech
lubit w dobroci ludzkiej ; ale w samym
tylko

Artykuł 8.

tylko Panie Bode. Jesli ta Papieża
słucham / po ki jest dobrym ; w ciowie
cie dusam : a iesli sie nieogladam ni
naci / tylko na Obietnice Boje / y na
rzad od niego w Kościele wciyniony ; w
nim moja jest nadzieja. a też to Boska , 4 Dow.
a nie moja rzecj jest / sadzić ; kto jest dos
bry / a kto zły : ponieważ ia serca ludz
kiego / z którego Pan Bog światobli
wość sadzi / widzieć niemoge. A przez
toż pewna to jest a ista : iże tam jest Sto
lica Apostolska ; gdzie jest porządna
Successia / y porządni Namiastkowie
Piotra Swietego Apostola. tego Do
wodu nauczyli nas Ewangelistowie :
tego Dowodu dosyć naydzie y w starym
Zakonie : tego je też wzywali starzy Do
ktorowie ; my z starymi wolimy trys
mac / niżli kiedy młodych słuchać. Ly/
barzo złe powiodła sie KObocamow
rada młodych ludzi. Jako y złe Rodzi
ce miał Pan Christus / aż do Narodze
nia swego ; tak też cierpieć raczy y nie
dobroć podciaś Papieśka / aż do przy
scia na Sad swego : tam Figura była ;
tu Rzecz maś ista.

3 dms.
fienie.

Trzeci

O Kościele

3 rzec / Trzeci znak jest Kościoła Aposto-
 prze Bo śkiego ; i ma Koncilia Apostolskie .
 ściele A- Których Koncilioru Apostolskich wiel-
 n- sto- ka jest poważność : y te są onym / ktore-
 śm Ko- go Pan Christus kazał słuchać / a od-
 cilia kad żadney wż Apellacley niema /
 i Sow. Świetym a prawdziwym Kościołem .
 Mat. 18. Gdy słyszy te sentencja Pańska ; Kto-
 by nie słuchał Kościoła / niech będzie v-
 Wykład cy : mam za to / że (jeśli jest pragna-
 cym zbawienia twego) pilnie się pyta-
 otym ; Któryby to taki był Kościół / tak
 wielkiej na świecie potwagi . Przydzie-
 wnet na pamięć za tym ; i wszyscy , do-
 brze wierzący w Pana Christusa / są
 Kościołem jego : ale zaś nie będzie w
 tym wątpli ; jako ci wszyscy / prawego
 Kościoła Chrześcijanie / mieli by Który
 Dekret czynić . Abowiem nie jest cho-
 rzeć podobna ; abyże wszystkiego świa-
 ta Chrześcijanie , mogli się na jedno
 zgromadzić Koncilium . a jeśli by się
 zgromadzili : tedy by tam / gdzie by ws-
 yscy mieli sędzić / mato rzadu nalaż :
 każdy by w swą tam ; a potym że wszyst-
 kiego

Artykuł 8.

tego nie. To v niebie pilnie a bacznie
 ro, myślać / podobno się vdaś do Rze-
 cy pospolitych, mądrze stanowionych.
 gdzie acikolwiek wszyscy mieszkanie są
 cionkami jednego ciata / pod jednym
 prawem ie : wszakie / dla porządnego
 rzecy sprawowania / kilka meżow ws-
 bsteiego pospolstwa persone na sobie
 nośa : y cokolwiek wż ci postanowia ;
 wszystko pospolstwo cho y stanowi / y
 przymuie . A jeśli to ludzie bacia rozu-
 mem przyrodzonym ; i takiego porzą-
 dku trzeba / y w namnięszym miastecz-
 ku : coż o najwyższym a nieogarnionej
 Mądrości, Panu Christusie / baczny
 Chrześcijanin będzie rozumiał ? Ani
 podobna / ani potrzebna / y owsem sko-
 dliwaby to była rzec ; wszystkim / Kto-
 ry są cionkami ciata jednego Kościo-
 ta Świetego Powołanego / na Kon-
 cilium iść : przetoż potrzeba tego
 było / y obaczyć to mądrze Mądrości
 Boga ; aby dwanaście meżow / dwana-
 ście Apostoloru / na Koncilium Apo-
 stolskie byli wysłani . nad Których De-
 krety nie się wż młotom mierzba domy-
 ślać ;

Podo-
 bnie =
 stwo pie-
 kne.

103.

Bro per-
 sone Bō-
 ciliow
 noś.

O Kościele

ślać; ale trzeba wszystko od nich z wciśła
woscia przymować. Widziś iuż na oko/
Bracie miły; (czego cię y naprośsity
rozum wciy) iako potrzeba iest/ w baro
zo wielkim Kościele Pana Chrystusa
wym/ pewnych Mężow; ktorzyby na
sobie wszystkiego Kościoła persone nos
bili; teraz sie mi przypatrz świętey E
wangeliey; iestli tam co takowego / o
toto takiego porządku. Gde to powie
dział Pan Jesus; Kto niesłucha Ko
ścioła / mech będzie mian za Poganin
na, y iawnogrześnacego Celnika; na
tychmiał do swych Xij Apostołow tak
rzekł: Amen mówię wam; ktorebyście
rzeczy związali na ziemi/ beda związane
y w Niebie; a ktorebyście rozwiązali
na ziemi; beda rozwiązane y w Niebie.
Przasi; ktorzy Mężowie noszą na sobie
persone wielkiego Kościoła Chrześcia
ńskiego; chceś wiedzieć/ Ktoby był o
nym Kościołem; Ktorego masz/ pod du
żym twym zbawieniem/ słuchać; i u
nie ią; ale sam Pan tobie pokazuje; a za
razem/ na jednymie miejscu/ iasnie po
kazuje. Cić to zaiste są Mężowie; ktor
ych tak

Dorzą =
dek od
Pana
Chrystusa
uczymy
ny.

Artykuł s.

rych thaka iest y Pana Boga poważ
ności; iż co oni tu związa, albo rozwią
za, na ziemi / pewnie tak iest y w Nie
bie; ktorzech kto słucha; Pana samego
Chrysta słucha; a kto gardzi; onym sa
mym gardzi. Jako wyktada ten Ko
ściół S. Chrysostom; powiedziałem iuż/
przy Liczbie 45; y Theophilaktus Ko
ściół rozumie, Przelozione Kościelne.
Jeronym też S. na toż miejsce pisząc;
Mogłby (powieda) który Brat odpo
wiedzieć/ albo myślić; Jesli ty mnie po
tepiasz; (a toć iest Poganinem mieć) y
iż tobie także weygnie. przeto dat moc
Apostołom; aby wiedzieli ci/ ktorzy od
nich bywaia potepieni; iż ludzka senten
cia Boga bywa potwierdzoną; [Qui
a talibus condemnantur; sciant, huma
nam sententiam Divina sententia robo
rari.] Beda także przywodzi też słowa
Jeronymowe. Sam tedy Pan stano
wić raczył swe Apostoły; aby oni roz
sadek ciynili/ w rzeczach Kościelnych;
to stąnowienie iako iest praktykowano/
iżcież za czasu tychże Świętych Apo
stolow; przypatrz sie iasney Sprawie Apo
stola

Mat. 18.

Luc. 10.

2 Dow.
Akt. 15.

O Kościele

Wyktad postolskich Historiay. Abowiem gdy
 sie wszejeta ta quæstia: Trzebali sie O-
 brzezować Chrzescijanom: na tey quæ-
 stiey niebyto chcam zadnych Rzemiesnia-
 kow: maia Rzemiesnicy rzemieśla swo-
 ie; Ktorych sie wciyli: ale sedt na cho-
 Aft. 13. Roncilium; Antiochiey / do Jeruza-
 lem / Pawet S. y Barnabas / obadwa
 na przepowiadanie Ewangeliay od Du-
 cha Swietego wydzieleni: a sli / z nie-
 104. ktorzymi innymi / do Apostotow, y do
 Presbyterow; to iest / do Biskupow.
 Presbi- Abowiem Presbyter (co sie wyktada
 ter. starby) y Biskup / w pisimie Aposto-
 skim / iedno sa. iako to wywodzi iasnym
 in. Epist. a wiele Pisimem S. Jeronym: y Chry-
 ad Eua- sostom mu tego pomaga. A iże potym
 grium, & odmienito sie tho; y Presbytery ci sa /
 Oceanu; Ktoze zowiemy Kaptany: to sie tak ostia-
 & in Tit. to; wedlug swiadcstwa Jeronymowa
 1. go; iako gdy Rycerstwo obierze sobie
 Chr. in hermana / albo Diakonowie Archidia-
 Phil. 1: akona. aby zgodliwa iedność w Wier-
 rze byta zachowana: zeby sie nierodility
 Racerstwa: y Kosciot ieden aby nie
 byt rozerwan. Gdyż tedy Presbyterow
 wie / y

Artykul 8.

wie / y Apostotow / Biskupi byli; a Biskupi
 (co tej tamie naydzie / y Swietego Jeronyma) wszyscy sa Namias-
 kowie Apostolscy: z tad sie nasse Con-
 cilia / na ktorych Biskupi Dekreta czy-
 nia / wiecey wtwierdzaja. Przetoż / na
 Roncilium onym Apostolskim / nie
 iny one quæstia nierozbierał; iedno A-
 postotowie / a przy Apostolech Bisku-
 pi: a co ci uradzili; wysstek Kosciot u-
 radzil / y na to zezwolil. Abowiem te
 naprzod slowa sa tam: Pawet, y Bar-
 nabas / y niektorzy ini / wstapili do A-
 postotow y Presbyterow / do Jerusa-
 lem; dla oney / okoto Obrzezania / gad-
 ki. Widisz tu iasnie; iże z ta quæstia
 sto / do Apostotow y Presbyterow.
 Potym gdy przyszli do Jerusalemu; przy-
 teci sa od Kosciota / y od Apostotow /
 y od Presbyterow. a gdy inż sie Conci-
 lium zgromadzalo; kto tam o Wierze
 gadal / tam nam oznaymia Lukasz S:
 Desli sie Apostotowie y Presbytero-
 wie / obaczyc tho slowo. Ato y tu wi-
 dzisz / kto rozbiera ono slowo; Jesliby
 mieli sie obrzezować Chrzescijanie / y
 Zakon

Biskupi
 namieys-
 scach A-
 postols-
 kich.
 Patrz
 sprawe
 Concilis-
 um Apo-
 stolskie.

O Kościele

Zakon przy tym Morieskow chować :
Apostołowie zaś i Biskupi wszystkie
rzeci rozbięrali. dla czego / gdy o tym
pilne badanie było / naprzód Pasterz
Kościoła Piotr S. rzeci wezwał : po-
nim mówit Barnabas, y Paweł / po-
stawie z Antiochey przystani : a gdy ci
wmieleni ; Biskup Jerosolimski, Ja-
kub S. Apostoł / swoje też widzenie po-
wiedziat. Tak tedy porządne namowy
wezyniwszy / podobano się im ; to jest /
Apostołom y Biskupom / a przy nich ws-
zystkiemu Kościołowi ; (abowiem nikt
baczny nie sprzeciwia się Koncilium)
posły swe do Antiochey posłać. bo tam
się naprzód ta quaeſtia wzięta. Tu-
ż ; zmiana jest Kościoła wszystkiego ;
który to / co się podobano Apostołom y
Biskupom / z wdzięcznością y z pokorą
przyjął : aleć tu nie się niemowi / o koto-
wawianiu w oney quaeſticy ; tylko o
koto posłow do Antiochey wystania /
Barsabasa y Sele, z Pawłem a z Bar-
nabaszem / zmianę tu czyni Łukasz S.
dla czego też / nie Chrzescijanie słuchają
Koncilium / na Liście, posłanym do
Chrze-

Artykuł 8.

Chrzescijan w Antiochey, Apostołom
y Biskupom przytaczani byli Bracia :
(tak się zwali na on czas Chrzescijanie ;
dla osobney / ktora była między nimi /
Chrzescijańskiej mitosci) Apostołowie
(mówia) y Biskupi, y Bracia / te / kto-
ra jest w Antiochey, y w Syriey, y w
Sicilley / Bracia pozdrawiają. Grece-
kie diſſieyſze exemplarze tak czytają ;
Bracia : ale Łacińskie opuszczają cho-
stowko / y. ktore opuszczony / Aposto-
łowie y Biskupi zowią się tu Bracia.
Ale iakożkolwiek czytać będziemy ; to
jednak rzec jest pewna : że nikt inſzy / na
onym Koncilium Apostolskim / Dekre-
tow nie czyni o Wierze ; tylko Aposto-
łowie, y Biskupi. Abowiem y na końcu
tego 15 Cap. y na początku 16 / Łukasz
Święty zowią te Dekreta Apostolskie y
Biskupie : Doktorowie też wszyscy inas-
zey tego nigdy nierozumieli. Chryso-
stom S. List on pisany do Chrzescijań-
stwa w Antiochey, Apostołom przypis-
anie : y rozbięrając Sentencie / ktore na
onym były Koncilium / o samych tylko
Apostołow Sentenciach piſze tak : Po-
R ij Piotrze

105.

Dekret
na Kon-
cilium,
czyli sa.

Wziera-
dzenie.

O Kościele

Pietrze (poziada) Paweł mówi: Jaka
 kub / który tam (dla Biskupstwa Jero-
 rozolimskiego / rozumieć) miał przodek /
 Pawłowi niesprzeciwia się: nie tu Jan /
 nie inni Apostołowie niemowia. *ic.*
 Obacz y z tad / Bracie mity; iako Piotr /
 y w cudzym Biskupstwie / ma przedmowy
 swoją sentencją. a czemu? iż jest paster-
 rzem powszechnym. Na ostattek we-
 dzie tenże Jan Ztorousty / co maś o De-
 kretych Powszechnego Koncilium ro-
 zumieć; sili Ludzkie / czyli Boskie. A
 bowiem gdzie mówią Apostołowie /
 Biskupy; Widziato się Duchowi Świę-
 temu, y nam: tam on piśe tymi słowy.
 A przeto nie Ciotwiecia to jest rzecz /
 jeśli się Duchowi Świętemu podobają
 y drugi raz / do brzemienia: Przydano jest
 to; Widziato się Duchowi Świętemu:
 aby nierozumieli / rzeci to iaka być Cio-
 wiecia. y trzeci kroć wnet; Obacz / po-
 wiedza / krótki List; nie zbitecznych
 słow memaicy / ani Dowodow sa-
 dnych / ale Rozkazanie: A bowiem był
 Dekret Ducha Świętego. [Vide, bres-
 uem Epistolam nihil abundans habere;
 neq]

Piotro-
 wa wola
 dza.

Dekret
 Koncili-
 ow / czy
 ie są:

a czemu
 troćkie.

Artykuł 8.

neq Epichiremata, neq Syllogismos;
 sed imperium. Erat enim Legissatio
 Spiritus. [X. wazie v siebie / Bracie
 moymy / y rozrządzenie Pańskie / y
 praktykę Apostolskiego Koncilium; wodow.
 wwaizwisy / latwie mi zaiste pozwo-
 liś / y (jeśli prawdy szukaś) zezwolic mi
 muś; tć persone wszystkiego Kościo-
 ta Powszechnego, Przyłożeni tylko Ko-
 ścielni / Apostołowie / a na Apostolskich
 miejscach Biskupi / tak na sobie noszą;
 iako persone wszystkiego pospolstwa,
 Filka Mężow w Rzeczy pospolitey / w
 mieściech porządnych / trzymają. O-
 bacz y to pilnie v Świętego Chryso-
 stoma / starego a wzonego Doktora Gre-
 ckiego / y dla prawdy wiele cierpiącego:
 iec w Dekretych Apostolskich / w De-
 kretych na Konciliach weynionych /
 Dowodow a Syllogismow niemaś;
 Rozkazanie tylko jest: a Rozkazanie to /
 nie Ludzkie; ale Ducha Świętego.
 Gdzie przydzie na Koncilium; bywa-
 tam pilna okoto Wiary gadka / a roz-
 maite Dowody: y Apostołowie na on
 czas iako też Łukasz S. opisuię / y tenże
 Chryso-

Jaka
 nienie
 2 Wy-
 wodow.

Na Bon-
 cilium
 rzecz P-
 zda pil-
 nie roz-
 bieraia.

O Kościele

Chrystosom podwiadcza) to czynili :
ale w Dekreciach / albo w Liściech, do
Kosciolow pisanych / nie Wywodow ;
ale Kosciazania trzeba. A czemu : nie
naszarzeć jest / tych słuchać ; ktorzych P.
Christus y Duch S. kaze słuchać. Wy-
toć gadania y disputaciey dosć / y na-
nych Konciliach / y niedawno w Tri-
dencie : ktore Dekreta tam napisano ;
za tydzień mogły być sprawione. a cje-
muż kilka lat na tym strawili : Słuchajcie
tedy Apostolow y Biskupow.
Na miejscu Piotra S. jest Papież / w
Rzymie : na miejscach Apostolskich są
Biskupi / po wszystkich Chrześcijań-
stwie : z tad iuż możesz iasnie widzieć ;
gdzie się zjeżdża Koncilium Aposto-
lskie. ciego też masz dobra praktykę / w
onych dawnych Konciliach ; w Nicejskim /
Konstantinopolskim / Ephesim /
Chalcedonskim / y w innych Powo-
siednych, po tych będących. Nie było
też / na Nicejskim / żadnego Rzemie-
slnika : był tylko Legat Papieski, Hosia-
us / Biskup Rordubeński ; a przy nim
Biskupow innych 318. także na innych
Konciliach

Artykuł 8.

Konciliach nie słychać / tylko Papieża
naprzód ; a potem / ciałem 180 / ciałem
200 / ciałem 636 Biskupow : ktorzy są
mi / na Koncilium / maia Sententiam
Definitivam ; nie Cesarze / nie Krole /
nie Książęta / nie Słabota / nie kto inny /
ani my prości Kaptani na ostatok. *Moż* Spółnie
gac Cesarze zgromadzić Koncilium / za
żądaniem albo dozwoleciem Papie-
skim : dobra to jest ; że tam śla swoje
Widze y Posty : aleć infa jest / czynić
Dekrety ; infa / zgromadzać y bronić
tych / ktorzy maia moc Dekreta czynić.
A iako wszędzie y zawidy potrzeba jest *Socr. Lib.*
Piotra / to jest, Rzymskiego Papieża / 2 Cap. 8.
na Koncilium Powośednym ; Konciz 17 ;
lium ono stawne Nicejskie Kanonem *Nice. Lib.*
iednym / przed dwanaście set lat / pilnie 9 Cap. 5.
to obwarowato. A przetoż dobra a pe- *Zam.*
wna to jest Reguta ; iż Koncilium Po- *Knienie.*
wośedne nośi na sobie persone Koscio-
ła Powośednego : od ktorego niemaż
iuz żadney Apellaciey ; ale každy to / co
nam Koncilia podala / pod duśnym
swoym zbawieniem, winien mocno trzy-
mać. Takowe Koncilia błędzić nie-
mogą.

O Kościele

Koncilia mogą: ani kiedy bładzić. Jeśli co obte-
um nie= dlwego Kacerz/ktoremu Koncilium
bładzi. przypisuje: Kacerz/ktory to pospolstwu
Lic. 30. chce dać/ co dat sam Pan Christus sa-
mym Apostotom/ toć przyść mać; ale
my iną wśedzie pokazujemy / y pokas-
zać (za taką Bożą) gotowi będziemy.
Nigdy nigdy niebładiło Powśechne
Koncilium/porządnie pod władzą pa-
sterza Powśechne^o zgomadzone: przy-
stoinieysza rzecz jest matać Kacerzowi
niżli sie omylić na swych Obietnicach
Panu Christusowi. Obiecat ten Du-
dy: cha Świętego Apostotom/ nie na ieden
Ioan. 14. wiek/ nie na iedno albo ciworo Konci-
Act. 15. lium; ale na wieki; y dla thego Duchá
Prawdy/ Koncilia prawdziwie to mo-
wią; Widziato sie Duchowi S. y nam;
a to/ nie kto inny; tylko porządni Biskup-
owie/ nieomylnie mówić mogą. Luz-
terskie, Sakramentarskie, y Pitariskie
Zbory/ inoga sie na czym potknąć; y pe-
wnie tam/ gdzie od Kościoła Powśe-
chnego odchodzą/ barzo škodliwie cho-
ramia: ale Koncilia Apostolskie/ gdzie
sa porządni Namiastkowie Apostoła
scy/

Dowód
dy:
Ioan. 14.
Act. 15.

Artykuł 8.

Gdzie jest prawa Successia Apostoła
lka / dla Duchá Prawdy/zawždy stoia-
w prawdzie. Trzy tedy rzeczy ma w
sobie Kościół Apostolski: Nauka/ Suc-
cessia/ y Koncilia/ wśystko troie Apo-
stolskie: Nauka zamyka w sobie/ y Pi-
sanie/ y Podanie: Successia porządne
ma Stolicy S. Apostotow, a Konci-
lia zawždy sa przy Papieżu; a bez Pa-
pieża być niemoga. A przeto tu by in-
nam potrzeba dobrego oka/ Bracia
mili; aby widząc widzieliście. Ma być
prawy Kościół Pana Christusow Ko-
ściółem Jednym/ Świętym/ Powśe-
chym / y Apostolskim: gdzie te wśyst-
kie Znaki iego naydziecie; tamćion jest
pewnie/ a przy nim, czyście a ściżre sto-
wo Boże: ale gdzie tych wśystkich Zna-
ków niema; nie Kościół Christusow/
ale Buznica Szatańska/ bez wątpienia
tam jest. Gdyby wam kto taká Wieś
okazywał / y mówił; To jest Miasło:
wonebyscie wy go; z tad strefowali pew-
nymi Znaki; z ktorych prawe Miasło
poznawacie. Abowiem taká byście ie-
mu troć odpowiedź dali;

Zam-
nienie o
Kościele
Apostoła
skim.

Gdzież
jest Ko-
ściół?
patrz pil-
no: sek to
na Kace-
rze.

Podob-
nie=
stwo /
rzecz ob-
iasniana
ce: dla
prostas-
towa.

R v

Gdyby

O Kościele

Sowod Gdyby ta Wios Miastem była: miałaby
sefowód = Bormistrá y Woytá z Kada: nierobitaby ná
ry. Pańskie; domby siedział podle domu: y tára
giby w niej bywały: Ale gdyż tu tego w
szystkiego niemáß: tedyć cho/ nie Miasto
ale pewna Wios, iest.

także my też tym wszystkim/ ktorzy
nam te nowe swe Zbory wkażuią/ krot
ko odpowiadamy:

Gdyby v ktorego z tych nowych Ewangeliz
likow/ albo też v waszych Miniistrox/ był
Kosciot Pána Christusow: byłoby Jeden/
Swiety/ Powsechny/ y Apostolski: Ale gdyż
tych wszystkich Koscielných Znakow, w was
szych Zborzech mienádujemy: tedyć cho/ nie
Koscioty Boże/ ale cżyne inße/ niedawno
zmyślone/ sa Buznice.

Strona Wiedząc to dobrze Nowowierni
Nowo = cy; iß v nich niemáß takowych Znakow:
wierni = y przeto zámiechawßy Concilium Kon
cy. stantinopolskie/ (które trmi ceteres
mi iasnymi Znaki Kosciot Boży daw
no opisał/ przed dwanaście set lat bli
sko) do inych wdali sie takowych Zna
kow; ktore za soba każdy Kácerz mo
że ciągnąć. iakoż to rzecz sama/ Kto sie iey
przypatrzy/ w nich nam pokázuie. Abos
wiem wszyscy/ między soba bázro rozni
y nie

Artykuł 2.

zgodni / to iednak zgodnie mówią y pi
sa: V nas ściyry iest słowo Boże; My
mamy dobre śasowanie Swiatości; y
przetoż V nas iest prawy Kosciot Bo
ży. nieinaciy / iedno gdyby on gtupiec
za swa Wóia wotat: Jest tu Woyt z
Lawica; Sa dwie pierzeie; a przetoż; tá
náßa Wios iest prawym Miastem:

Je Kosciot ma być Jednym / Swiętym / Powsechnym / y Apostolskim; Pis
ma to wßedzie okázuia/ nie tylko Pow
sechne ono w Constantinopolu Kon
cilium. przetoż ná tych iasnych Zna
kach/ Bracie mity/ przedstaway: a nie
nie o Wios/ ale o dusze idzie; lada Mi
nistrom nieday sie zwodzić. Niemáß v
tych nowych Ewangelikow Jedności:
(bo niemáß Jednego Pasterza;) Cuda
mi pewnym (boć to sa pewne zalecenia
Boże) iadnego Swiätobliwosci Pan
Bog v nich niezalecił. to tylko oni maia
Cudo osobliwe: iß napierwßy tych no
wych Ewangelikow Ewangelista,
Marcin Luter / śmiał sie tego wazyć; Cudo
co iest z bázro wielkim podziwieniem / wielkie
we wszystkich/ każdego wieku/ Kosciote
Chrzescijańskim. A co cho (rzeczß)

107.

Drwiers
dzenie
Maio
ris.

Drwiers
dzenie
Mino
ris

Nieles
dnosc
Nowo
wierni
kow.
Nieswie
roblis
wosc.

Cudo
wielkie
Lutros
we.

O Kościele

- 3 Radno: takiego: powiemci trochę; gdy chcesz
znaycie wiedzieć: a powiemci dziwo, że wszystkich
świeto = dziwowo nadziwniejszy. Mních y Kā
bliwość ptan Mniſtke / Bogu poślubiona / po
iat: A ſtychatieſ cho kiedy: cytales
1 Dow. gdzie: przeczytay wszystkie / przed Lu
crem / Kroniki: nienaydzieſ nigdy ta
kiego przykłada w Kościele / a wola
2 Dow. ſiecia w Książciu Ewangelikow: Apo
stotowie / ſtarczyoni Ewangelisę / wo
taſne ſwe żony opuſcili: ten nowy E
wangelista / nie ciłowiecja Oblubien
ce / nie Krola albo Ceſarza ziemſkiego
pānne; ale Krolowi y Panu wszystkich
Krolow a Ceſarzow poślubiona / ſmiał
3 Dow. wſiać. Święty Pāwet, ſtary Apōstol /
1 Tim. 5. potepia Wdowy; (nie Mníchy; co ieſt
rzecz wieta; albo Kaptany) ktore po
ślubie / wczymonym Panu Bogu / chc
za ma; Maia (mōwi) potepienie /
chcac; nowu za ma; iſe pierwoſia Wia
re ſlamaty. a ten nowy Apōstol, Mar
cin Luter / zgardziwoſy Dekret ſtarego
Apōstota / na ſwym wolat przeſtać. A
ktōz takie rzeczy kiedy ſtychat: 3 Rad ta
4 Dow. ſmiałość: Hyrtakus, Krol Murzyn
ſti / nie

Artykuł 8.

ſti / nie Mníchem ani Kāptanem be
dac / ale wolnym y przemożnym pā
nem / chciał miec matzonkę Efigenia, ſi MAT
Panne Bogu poślubiona; a wdy mu
tego zabronit ſtary Apōstol y Ewān
gelista, Matthens S. tak do niego mo
wiał / po dtugim o Matzeiſtwie Ka
zaniu: Matzeiſtwā gdy bywaia ſtacio
ne / dobrej rzeczy pocziwoſcia bywaia
odabiane; ieſli ſwietobliwie / ſuſnie /
nierwinne / y bez przygāny bywaia ſta
eione; ale ieſliby ſluga Krolewſki ſmiał
ſobie brać oblubienicę Krolewſką / nie
tylkoby Krola obraził; aleby cheł tak
bārzo przewinił / żeby ſprawiedliwie iſ
wo byt w patāiacy ogień wrzucony: nie
dla tego / iſ żone poia; ale / iſe oblubie
nice Krola ſwego wſiał. [nō ideo quia
dem, quia duxerit Vxorem; ſed; quia
Sponsam Regis ſui accepisset:] thakie
teſ y ty / ſynu namiſy Krolu Hyrtace /
wiedzac; iſ Efigenia ſtātā ſie Oblu
bienicā Krola Niebieſkiego / y iemu
przez ſwiete zawićie ieſt poſwiecona;
tako (proſie cie) bedzieſ mogł Oblu
bienie mocnieyſzego nad ſie wſiać / y
ſobie

Stuchaj
Lutrze /
ſtarego
Apōsto
tā y E
wānge
liſty.

O Kościele

Sobie ia w Matieństwo zacięć: [Spōs
sam Regis cœlestis: sacro velamine cōs
secratam, Sponsam potentioris te, quo
modo (quāso) poteris tuo matrimonio
copularer.] Te są słowa S. Matthę
śa / starego Apostoła y Ewangelisty /
zgodne z Apostołem Pawłem. Patrzą
że patrz nowego tego Apostoła / nowego
Ewangelistę / Lutra: niebedac wol
nym ku ośienieniu ciłowiem / ale ze
dwu stron jęć się memogac / y Ba
ptan y Mnich śmiał się tego waić; o
co się gardłem swoim Święty Apostoł
y Ewangelista Brolowi zaświat. O
mita nowa Świetobliwość / nowymi
a niesłychanymi dziwy utwierdzona!

Zawia = Jaka rchedy jest świątość / w tych now
zanie. wych Ewangelikow / z ich nowego Apo
postola jonatego / Prawa Boskie y Lu
dskie iawnie gwałcacego / każdy mady

Ine Zna = obaczyć może: choćby się taianiu Lu
fi Nie = terstiemu / potwarzom y rostyrkom Lu
święto = terstkim / ktorych pełne są ich Kiegi / nie
bliwosci przypatrzat. bo pewna to jest / Bracie

Lu. 6. „ mity; i Co w wacich / to y w sercu. A
iako niemają oni Kościoła Jednego / y
Świętego

Artykuł 8.

Świętego; tak też niemają Powsechnego / y Apostolskiego. Abowiem gdy
by w nich był Kościół Powsechny: był
by powsech miejscach rozsyrony / na
wsze ciase powsechnie trwający: Ale
gdy w sobie niema tych dwu własno
ści / Powsechności przystoynych: za
tym niemoże być Kościołem Powse
chnym; ale jest Zborem nowym y Ka
tynym. Zawsdy była Nasa Osiara: zawa
żdy się modlono za Umarte: zawsdy cho
wano Posty / y co innego takiego: a trzy
mano tho / po wszystkich Chrześcijań
stwie. wy nowi Ewangelikowie / Kto
tych Wiara przed czterdzieściami lat
rodziła się w Witembergu / albo przed
sto lat w Pradze / gdy się sprzeciwiać
tym rzeciam / zawsdy w Chrześcijań
stwie chowanym; dla tego mieć niemo.
jęćie własności Kościoła Powsech
nego. A iże waszy Ministrzy / przytey Spółce
cieści Artykułu / przydaia; iakoby Ko
ściół dysieyszy Pana Chrystusow mogł
być, y w małym zebraniu ludzi: toć oni /
dla swey matey liczyby / mówić muszą; małym
ale się na tym barzo myła / y Pismo S.
poćcie; sobie

Niepo
wsch =
ność E
wanges
lekow;
Utwier
dzenie
Mino
rie.

O Kościele

1 Dow. Sobie samym przeciwne przywodzi: Jan
Apot. 7. S. napisał / y według waszego świad-
dectwa: Widziałem zastęp wielki / kto-
regu żaden zliczyć niemógł / ze wszech
narodów, y pokolenia, y ludów, y ięzy-
ków / stojący przed Stolicem, y przed
Barankiem. A macieś to jest zebranie
ludzi; ktorých żaden zliczyć niemoże?
Gdzie jest ten poczet / ze wszech naro-
dów / ięzyków / y pokolenia? Waszych
Ministrów zebranie przeliczyć może /
jednego narodu Cieskiego (gdzie się
żus poczet) niedawno idące; Luters-
kie także zebranie / które się wstąpiło
przed 40 lat w iednych Niemcach / nie
jest wielkie: ale Kościół Powoſeckny
jest zastęp wielki / ktego żaden zliczyć
niemoże / ze wszech narodów y ięzyków
zgromadzony. iakowy nasz Kościół /
pod iednym Pasterzem Powoſecknym /
y przed Jusem był; y dziś jest; y zawdy
będzie. Abowię miasto was / ktrzyście
się na różne sekty rozrywali / obrat sobie
Pan Bog narody inne / ku Wierze Powo-
ſeckney przystające: przenioś także
swoje od niewdzięcznych / do Arabin
do Arabin

Artykuł 8.

do Arabin / y do innych dalekich Krain
a Wypow: wasze odstanie, jest drugich Rom. 11.
przystaniem: niestychani Patriarcho-
wie tego / ktrym wy gardzicie / za Pa-
stera przywodzi; a wam tym wasze /
ktrzy od Stolicy Piotrowey odstae-
cie / niewdzięczność wyrzucaia. Nie-
chcieliście wy iechać na Powoſeckne Co-
cilium / do Tridentu; y przywodzi go
niebcecie: znalazł sobie Pan Bog inne;
które na miejscu was / wyciętych in-
kościel / wstąpi. a chociaż wy go opu-
ściacie; y Pasterzmi / od niego danymi /
niebacie gardzicie: dla was iedna
Kościół tego nieprzeſtanie być Powo-
ſecknym; y między rozmaite narody /
pod iednym Pasterzem / iednomysłnie
rozprzonym. Poki Pan niecierpiat /
y Krwie swojej za świat niewylał; po-
ty Pan Bog / tylko w iednym Jzy-
kowie / był znaiomy: ale gdy rozkazał
swoim Apostołom, wszystkim stworze-
niu kazać / y po wszystkim świecie Sto-
wo swe rozsiemac; inż od onego czasu /
od Wschodu słońca do Zachodu /
walebne jest imię Pańskie. A toć też
3 niegdzie

Bieby
był mda
ty Bo-
sciof.
Psal. 75.
Mar: ult.
3 Dow:
Psal. 112.
L 90.10
4 Dow.

O Kościele

Ambr. in niegdyś wspomina Ambroży S. tak o
 Cap. 2. tym pisać: Po Mece y Zmartwych wa
 ad Hebr. staniu Pańskim / chwata Boska po wa
 109. bystkim świecie ma być rozmiesiona. a
 to pisać / na one słowa; Psalmu 21 przy
 wiedzione; Opowiem imię twoje braci
 5 Dow. moiej. Także też Wielki Kościół wy
 In Ps. 39. kładając; Ciemu (powiada) mowi /
 Kościół Wielki; iże przed tym był
 Niewielki. a który jest Wielki; iedno
 ten / który jest ze wszystkich światów
 brany; kiedy od Wschodu y Zachodu
 z Północy y z Południa / lud pogański
 jest wezwany. [Quæ est magna; nisi de
 totius orbis terrarum partibus congre
 gata; quando ab Oriente & Occidente
 Septentrione et Meridie, populi Gen
 tium sunt vocati?] Toć też nam przy
 znaczyto Odzienie Pańskie, na ceterzy
 cieleci rozdzielone / y Sukienka, wszyst
 ka tkana, nierozdzielna; Jo. 19. Ciż
 tacyście S. Augustyna / na to Jana S.
 miejsce: naydziecie tam y niego y che
 słowa: Na ciwozo (powieda) rozdzie
 lona Suknia Pana Jesu Chrysta, prze
 znaczyta Kościół tego / po ceterzych c
 ściach

Artykuł 8.

ściach świata / (który ma w sobie ciete
 rzy cieleci) zgodnie rozdzielony; a na kto
 ra los puszczono; cha znaczy wszystkich
 ceterzych cieleci Jedność Mitosna. etc.
 [Quadrupartita Vestis Domini Ie
 su Christi quadripartitam figuravit es
 ius Ecclesiam, toto terrarum orbe (qui
 quatuor partibus constat) concorditer
 distributam: Tunica verò illa sortita,
 omnium partium significat Vnitatem;
 quæ Charitatis vinculo continetur.]
 A przeto; niemacie wy / Bracia mili /
 Kościół Pański: ani to Pi
 smo / które przywodzicie, dla waszego
 niewielkiego Zboru / waszego błędu po
 t wierdza. Dobrze; tak jest: Gdzie
 dwa / albo trzy / są zgromadzeni w imię
 Pańskie; tam on jest w pośrodku
 ich. aleć iaden Racz / który się wy
 dzieli od Kościoła Pańskiego / nie
 w imię Pańskie się zgromadza: przeto
 też y iadnych Raczow / chociaż się o
 ni chet pia imieniem Pańskim / Pan nie
 jest w pośrodku. W Kościele chyłko
 swoim / na Górze Wielkiej / Pan Chris
 tus jest między swymi; ale oprocz Ko
 ściół /

Zéma
 knienie.

Spákie
 Mat. 18.

Ps. 67.

3 4

ściół /

O Kościele

„sciola / na niewidomych / i / nie
„zwykt nigdzie mieścić.

Kościół = Naostatki i / w was wszystkich / Pro-
tem A = rzy sie Ewangelikami / i / wiecie / nie ma-
postol = Kościoła Apostolskiego ; (a choć jest
skim nie Znak ostateczny) tom iuz wyisley i / a / nie
sa Ewa. wywiody. Niechciecie wytrzymać / tyl-
geliko. ko co jest w Ewangelii / a co sie wam
wie ; Da podobaj ; y dla tego Ewangelia sie chlu-
twier = bić : ale Kościół Apostolski / y co jest
dzenie Napisano / y co też bez Pisma Poda-
Nino = no / zawždy trzymać. A dziwna tu jest
ris. wasza w waszej powiesci niezgoda .

Nowo = Niechciecie wy nie ; i / jedno / co jest w Pi-
wiernicj smie ; a wždy trzymacie wiele ; i / czego nie-
inba mo ma- w Pismie. Swiećcie Niedzieli ; a
wiazin = w Pismie jest Sobota ; Krzcićcie dzieci
sa dzien ki mate ; a w Pismie ten / Pro wwiery /
za. ma być okrzestion ; daćcie moc odpuszczenia
Mar. ult. grzechow / y kasowania Wiecej
nia grzechow / y kasowania Wiecej
rzej Pańskiej / każdemu Kiedzowi ; a w

Mat. 26. Pismie tylko 12 Apostotom / a nie o-
rec. nym też 70 Zwoleńnikom / te moc dat
Ioan. 20. Pan Christus. Dziwni zaiste sa ci was-
oc. sy nowi Chrześcijanie ; y ich Doktoro-
wie dziwni ; niechca nie / i / jedno Pismo ;
a wždy

Artykuł 8.

a wždy niemato trzymać / czego nie-
ma- w Pismie. A iesli chca co trzym-
ać ; chociaż napisano nie jest : czemu ie-
dno odrzuca ; a drugie przyymia ;
Powieda- ty / Bracie ; To jest przeciw Spół-
Pismu ; Nasa / y Czyste / sa przeciw
Pismu ; ale Kościół / a Kościół Jeden
Święty Powołany y Apostolski / i / na-
mi powieda ; y Pismem też to wywodzi ;
czemu ; tobie wiecej wierzyć ; niżli Ko-
ściółowi ; Proć te dat moc ; abyś ty Ko-
ściół Powołany sadził ; A i / a / w was
I 10.
Nauki niemato Apostolskiej całej ; tak
nie niemato Successy / y żadne^o Kon-
cilium Apostolskiego ; o czym wiecej
gadać ; niepotrzeba ; ponieważ przed-
tym / dosyć sie o tym gadało. Tak tedy Sum-
iuz ; zamylam krotko ; com teraz syroko
wywodził ;

Gdzie jest Kościół Jeden / Święty / Powo-
łany / y Apostolski ; gdzie sa te wszystkie
cztery wspolne Znaki ; tamci jest prawdzi-
wy Kościół Pana Chrystusow ; tam czysta (i / z
waszych słow bede używał) a niepokalana
Cerkiew ; tam Chrystusa prawdziwie kaza /
Ewangelia cale zwiastua / Swiatosci we-
dle ustawy Pańskiej kasuia / a lud wierny
3 iij w jedno

O Kościele

wiednote W ary N adzieie y M łosci zła.
 Dodiednym Pasterzem Dapieżem, (czajaz
 Namiaſtkiem porzadnym Piotra S. iest Bo-
 ſciot Jedem/ Swietry/ Powſechny/ y Apo-
 ſtolſki : a pod wiele Pasterzami, y nowymi
 Dapieżami/ Guſsem/ Lutrem/ Balaanem/
 No wokrzęſcicem/ Troybożaninem. ze nie-
 maſz Boſciotł Jednego/ y Swietego/ y Po-
 wſechnego/ y Apoſtolſkiego :

Przeto za tym pewnie to idzie: że pod Pa-
 pieżem iest/ a pod roznymi tymi Kacerzami nie
 iest/ prawdziwy Boſciot Pána Chriſtuſow.

Dilne Tu iuż/ kto ma wſy/ niechay ſłucha :
Nápoz a kto ma rozum ; niech rozumie. A bo
nanie. wiem kto nie iest w tym Piotrowym
 Korabiu; ytonat : kto nieſłucha powſe-
 chego Koſciota ; iako Poganin zgi-
 nat. Tegoż Jednego/ y Swietego/ y
 Powſechnego/ y Apoſtolſkiego Ko-
 ſciota/ dopytawaycie ſie/ Bracia mili ;
 a wſytkim Bużnicam Kacerſkim/ nie-
 zgodnym/ y ſoſliwym/ y pokatnym/ y
 nowym / (ieſli ſwe zbawienie prawie
 mituiecie) daycie pokoy : w Swietym
 Koſciele/ Powſechnym/ bedzie wam
 pożyteczne Swietych Obcowanie ; ma-
 dle / y waſze właſne Ucinytki dobre /
 byćcie tej y Maternoſci ſwoie wbożim
 rozdałi.

Obco-
 wanie
 Swie-
 tych,
 gdzie
 iest

Artykuł 8.

rozdałi/ byſciey Ciata ſwe na miłi wy iest poży-
 dali/ pożytku wam nieprzynioſa: tu ſie ^{teczne.}
 wriaruiecie roſterkow / roznic / ſekt ;
 gdzie indyie/ roznoſć iest wſtawieczna/ a
 Sekta Sekte ptodji. Tak wy zachos-
 wacie iednote Duchá / w zwiáſtku po-
 tom : tak iednego Ciata, Pána Chri-
 ſtuſowego / od kthorego was ſatſywa
 ſwa nauka ci oderwali/ prawymi Cito-
 tami będziecie : tak iedną będzie w nas
 Wiará / iedną N adzieię / iedną Mi-
 łoſć / ieden Krzeſt / iedne Swiatosci /
 ieden náſtatek Bog y Ociec nas wſy-
 ſkich. Amen.

Piata częſć tego ósmego Artykulu y częſć
 waſzego, opiſnie prawy a żywy cýtonek
 Koſciota Swietego : a nie ile. Patrzy ^{Żywa}
 ieſt tu ſami; co to iest / Żywa Wiará. ^{Wiára :}
 Jeſli żywy cýtonek przynoſi owoce
 Wiáry y Miłosci : tedy theż y Żywa
 Wiára, bez Owocow nie iest. a Owoco
 co ſa : aza nie dobre Ucinytki / z pto-
 dnegu drzewa Miłosci roſtace : Jeſli
 tedy Żywa Wiára przynoſi dobre O-
 woco/ y dobre Ucinytki; a Żywa Wiára
 ieſli (iakoſcie mowali/ przy Liczbie 81)
 Z iuż Vſpraſ

O Kościele

Contrá= Wsprawiedliwia: thedyć iuż nie samá
dika. Wiara / (coście wy twierdził / przy 21
ciebie 73) ale z Wejnkami Wiara / W
sprawiedliwia. Patrzyćcieś; i takich was
Przeciwności waszy Ministrzy weja! á
the Przeciwności zaiste niemoga rość
z prawdy Bożej; ale z Kłamstwa Szad
tańskiego rosta.

6 cześć. O zgromadzeniu waszym to rozumieć
cie; i ciążka tylko jest Kościoła Świę
tego Pospolitego. na co ja wam chał
trotko odpowiadam. W ten czas wy
bedziecie ciążka prawego Kościoła
Świętego Pospolitego; to jest / Powo
śechnego; gdy tu Wierze Powośechney /
od którejście odstąpili / z nowu przysta
picie. Abowiem my teraz niemożemy
inśa mówić; iedno / co Augustyn S. o
Donatystach: Nieieścieście in parte Ca
tholica; ale in parte, ciążąc Husa / ciążąc
Lutra / ciążąc Kalwina. 1c: Kościół
Święty Powośechny jest Jeden; dwa
„ być niemoga; iedna tylko Stowa jest
„ Pan Chrystus.

7 cześć. W siódmej części / chwalićcie Kzab.
Panie Boże day to; abyście siego szu
recznie

Artykuł 8.

tecnie ieli; a żeby sie niikt wto / co mñ
nieieście zlecono / nie wtracał. aleć my in
śa v was y nazyduemy / y widzimy. A
bowiem sa między waszymi; ktorzy śmie
ia tym śafować / (iako / Stowo Boże
przepowiadać / y Światości rozdawać)
ciego im nieporucono. Niemoga ia ni
komu porucić / Stárostwem poznaić
śkim rzadzić / ani tej Radziecstwem: (a
ciemu? iem ia nieieście Polśkim Kros
lem: ani mi tego Krol / abym te Wres
dy inym porucat / zlecił) takżec / Bras
cie mity / niemoże niikt śafować Stos
wem Bożym, y Sakramenty; iedno /
komu to ieście od tych / ktorzy tego poru
cieiśstwa moc y zwierzchność maia / po
rzadnie a przystoynie zwierzono. Czym
bym ia był; gdybym albo sam sie cziym
poznaiśkim Vormistrzem / albo in
mu ten Wrsad dawał? azabym niebył
Seditiosus? azaby mi wnet nie spadła
z gtowy ciążka? To w rzeciach a W
rzedziech Ludzkich / tak sie dobrze zas
chorowywa; ie niikt ná to / ciego iemu nie
porucono / targać sie niema; a śafowaś
nierzeczy wiecinych / rzeczy niebieśkich /

3 v

wolno

III.

C Nie
posłani
niemai
biegac.
Dow.
Podeś
bień =
stwo
przysto
ne.

O Kościele

„wolno będzie każdemu sobie bracie wolać
 „no będzie każdemu rozdawać? Nie
 2 Dow. tak / Bracie / nie tak wszyscy / y czynili / 3 Dow.
 Hebr. 5. y czynić kazali / Apostołowie święci : Tit. 1.
 Żaden (tak ieden z nich piśe) sobie sam
 niebierze Urzędu ; ale / który bywa po-
 wotany od Boga / iako y Aaron : także
 y Chrystus nie sam siebie wychwalał /
 aby był Biskupem ; ale / który iemu mo-
 Psalmo 2. wił : Syn mój tyś jest ; iam ciebie dziś
 wrodził. iako y na drugim miejscu mo-
 Psal. 109. wi : Tyś jest Kapłanem na wieki / we-
 dług porządku Melchisedekowego. 2
 3 Dow. indziej ; Jakoż / powieda / beda kazać /
 Rom. 10. niebedac posłani : Ktoby miał wysła-
 4 Dow. tać na tak wielki i zacny Urząd ; okazu-
 Kapła = ie ihenże Apostoł Pana Chrystusowi :
 ny ma nikt inny zasłże / iedno Biskupi / (jeśli
 wśkłać, wierzymy Świętemu Pawłowi) tego
 y świe = czynić y tym szafować niemożę. 2 Dow.
 cie. 1 Dow
 1 Tim. 4. wiem do Tymotheusza pisać / one przy-
 2 Tim. 1. pomina mu Lastę ; która iemu była da-
 na / przez włożenie rąk Biskupa (bo
 Presbyter jest Biskup ; przy Licz. 104)
 2 Dow. Pawła Świętego ; y temuż też Tymo-
 1 Tim. 5. theuszowi / od siebie porządnie wezyna-
 nemu

Artykuł 8.

nemu Biskupowi / rozkaznie ; aby rąk
 swych Biskupich na tego niebacinie
 niewkładał. Takie ihenże y do Biskupa 3 Dow.
 Titusa / od niego w Krecie zostawione Tit. 1.
 go / piśe ; iebym on tak / iako mu był sam
 rozrządził / po Niedziech Presbitery
 postanowił. Krotko mowiac / y Kościół
 3 Dow. zanie y Praktyka to jest Apostolska / aże
 zanie. do wieku naszego trwająca ; i ; nikt inny /
 2. 1. 2. 4
 iedno Biskupi / włożyć rąk na Kapła-
 11 2.
 ny / y Kapłana z tym oświecić / niemo-
 że. Możę dać kto inny Świadectwo o Spasie-
 3 Dow. tim ; moję kcho inny prezentować ; ale
 święcenie Kapłanów / iako też Diako-
 now / Subdiaconów / y innych stopniów
 Kapłaństwa / na same Apostoły a Bis-
 4 Dow. kupy przynależy. dla czego też / pospol-
 5 Dow. stwo obrato siedm Diakonów ; ale 2
 AA. 6.
 6 Dow. Apostołowie tylko sami / ręce swoje na
 7 Dow. niego wkładali / ich poświęcili. Podzi / do
 8 Dow. którego chceś wieku Kościoła Chry-
 9 Dow. stianckiego ; inaczej nienaydzieś ; cbie-
 10 Dow. rać y pospolstwo moje ; y kto inny pre-
 11 Dow. sentować moję ; ale święcić / a ręce na
 12 Dow. Kapłana wkładać / samych tylko Bis-
 13 Dow. kupów moc jest y urząd. Coż tedy ma-
 14 Dow. my roz-
 15 Dow. knieniec

O Kościele

Zborzy my rozumieć o tych waszych **Minia**
sa strach; ktorych ci ślą / ktorzymocy ias-
postani, dney wysytać niemają; a co inego / **Bia**
Bals cie mity; iedno / iaka **Ordinacia** / taka
woch **Prędicacia**; **Ordinuje** y **swięci** ten; **ktos**
woł- ry mocy niema; **kaję** też y **wezy** ten; **ktos**
stwo ry mocy niema. przeto też y **śafowanie**
stroia. **Sakramentow** / **ktore** oni czynią / **śwa-**
derstwo tylko y wielkie iest **balamuc-**
two; y co gorszego za tym / **cieśkie** **Bala-**

Dowod. **wochwałstwo.** **Abowiem** ci / **ktorzy** tych
niewysłanych na **Urząd** **łuchaia** / **wie-**
rza **tam** być **Cialo** y **Krew** **Pansta**;
gdzie niemają / tylko **Chleb** **prosty** a **Wi-**
no; **wierzą** tam być **Wode** / **grzechy** on
mywaiaca; **gdzie** **prosta** iest **woda**. **Że**
to nie **tu** **Batwochwałstwo** idzie; **nie**
wielkie tu iest **duś** **Chrześcijańskich** **śa-**
wodzenie; **Gdybyś** ty **dat** **komu** **śa-**
rostwo **Poznańskie** / **bez** **woley** y **appra-**
bowania **Krolowskiego**; **coby** **kolwiek**
ten **Starosta** **nieporządny** **czynił**; **wśya-**
stoby to **śraśka** a **śmiech**. **także** też **mu**
śiś **rozumieć** o tym; **ktorego** **maś** **śa-**
Kapłana / **bez** **wołenia** **rat** **Biskupich**.

Napom- **Obaczcie** / **dla** **Bogatoście** **wzięli** **przed**
nięcie. **śie**;

Artykuł 8.

śie; **tym** **batamucnym** **Ministrom** / **ktos**
ry **przećiwko** **iasnemu** **Pismu** **tym** **śa-**
śua / **ciego** **im** **nieślecono** / **pilnie** **śie** **przy**
patrzcie. **Pytatem** **ia** **iedne**; **ktory** o **śo** **Rozmo-**
bie **wiele** **rozumie** / **a** **niemaś** **nie** / **ani** **do-** **wa** **z** **ieś**
brey **Śiamatiki** / **a** **wśdy** **śmie** o **wielkich** **dnym**.
rzeczach **pisac**; (**ale** **takie** **cheż** **pisanie**)
pytatem **go** **tedy** **niebardo** **dawno**: **Żkad**
by **wo** **nim** **ta** **śmiałość** **byta**; **je** **on** **śmie**
y **kazac** / **y** **Światosciami** **Bozymi** **śafos-**
woż / **Żiedzem** **niebedac**. **Jestem** **ia** /
mowi / **Żiedzem**. **A** **iako** **to** / **prośce** **cie**;
rzektem. **Kto** **cie** **Żiedzem** **weźynit**; **W**
Pinczowie (**powieda**) **recc** **na** **mie** **wo-**
tożono; **y** **tam** **mi** **Żieja** **te** **moc** **z** **Żbo-**
rem **dali**. **Ale** **nikt** **niemoże** **dac**; (**po-**
wiedziatem **na** **to**) **czego** **niema**. **Pins-**
ciowscy **Żieja** y **Żbor** **Pinczowski** **nie** **śa-**
Biskupy; **Pawel** **śam** **S.** **na** **Biskupy**
te **moc** y **te** **władza** **ktadzie**; **przetoż** / **jeś**
ty **nie** **iest** **wystany** **od** **iadnego** **Biskupa**;
Żiedzem **być** **niemojeś** / **ani** **Światos-**
ściami y **Stowem** **Bozym** **śafować** **mo-**
jeś. **Tu** **inż** **on** / **iasnym** **Pismem** **Pawa-**
ta **S.** **śparty** / **te** **mi** **ostateczna** **dat** **od-**
powiedz; **Niebrat** (**mowi**) **dozwoles-**
nia

O Kościele

nia ani Jan S. Krzyciel / ani Pan
 Christus / od Biskupow starego na on
 cias Zakonu ; dla tego / że sie oni Bo-
 skiej nauce sprzeciwiali : my także / na
 ten cias / Duchem Bozym natchnieni /
 prawdę Ewangeliej S. poznawszy /
 niepotrzebuemy waszych Papiestkich
 Biskupow, słowa Bożego nieprzysię-
 low. Toć już jest ostateczny Argumen-
 tych waszych ; Ktoży nieposłani (nad za-
 kazanie Pawła S.) Kaza : przykładem
 Jana Krzyciela / y także Pana Chry-
 stusa / swoie, niesłychana nigdy w Ko-
 ścielu, śmiałość bronia. Który Argu-
 ment iako jest niżej ; pilnie (prosi-
 was) chciejcie posłuchać. Nikt nie ma
 się nic nad Pismo S. domyslać : Pismo
 S. niekaze Kazać nieposłanzmu : y chce
 tego ; aby każdy tak / iako Aaron / na
 II 3. Wzrost Kościelny był powołanym : ten
 urząd nietylko jedno Paweł Apostoł / ale
 bo Timotheusz y Titus Biskup / podać
 niemoże : ciemusz ci śmiecia sobie brać
 to ; od ciego ich iasnie S. Paweł odtra-
 ca : Niechay nam pokaja cho po sobie
 świadectwo ; Ktore Pan Bog dał Janowi

Artykuł 8.

Nowi Krzycielowi : przymyemy ie za-
 Raptany. czego iesli niepokaja ; ani
 pokazać mogą : ciemusz / nad opisanie
 Pisma S. śmiecia sobie to / czego im nie
 dano / brać : Jan S. Krzyciel iako dzi-
 wnie sie Począł y Narodził / iak ostrzy-
 a surowy Żywot wiodł na Puszczę /
 Panna zarody bedac ; tego niewspomi-
 nam : to tylko namienie ; ie był od sa-
 mego Pana Boga na to powołany / za
 świadectwem pewnym Łukasza Świę-
 tego Ewangelisty : Który tak o tym pi-
 se : Stało się Stowo Boże nad Jas-
 nem / Zachariasowym synem / na pu-
 szczę ; a zacy on przyśedł do wszystkich
 Krainy Jordanskich / Kazać Krzest Po-
 kuty / na odpuszczenie grzechow. Ka-
 zał tedy Pan Bog Janowi / z niepto-
 dnych y starych Rodzicow poczetemu /
 w Żywocie macierzynskim Ducha S.
 pełnemu y Poświęconemu / barzo dzi-
 wnie Narodzonemu / ostro na Puszczę
 w Panienstwie żywiacemu / thakiem
 Janowi (mowie) sam Pan Bog ro-
 kazał Kazać : aleć ci nowi Ministrzy
 niemają nie czynić z Janem Krzycie-
 lem /

2 Dow.
 a piękne
 y prawa
 dżwie
 Strosz
 wanie.

Luce 3.

Patrz
 patrz ro-
 znosć ró-
 ka : ioka
 iest Kie-
 ba od
 Ziemi.

O Kościele

lem / ludzie Pannom y Pustelnikom
nieprzyjazni; ani nam mogą / gdzieś się
nad nimi Słowo Boże stało / żadnym
obyczajem pokazać. Łatwiej mówić:
Kazał mi Kazać Duch Święty: aleby
tu / nie mówić; ale chać / iako w Jame

3 Dow. Krzycielu / trzeba tego dowiedzieć. Za-
widz Pan Bog / kiedy co nowego sta-
nowił, y posły nowe wysłał / nowymi
Cudzy je zalecał: y w pierwszym Kapła-
nie stare^o Zakonu, Aaronie / raczył co

Wtwier-
dzenie.

In Cap.

Genes. 27.

Num. 16,

26.

Deut. 11.

był wezwać. Przed onym Kapłanem
Aaronowym / synowie pierwona rodzie-
ni (iako o tym Żydowsky Rabinowie /
y naszy tej Doktorowie Chryścijańscy /
pisa) Kapłany byli: gdy Kapła-
stwo z Zakonem pisanym przynosił P.
Bog / y podał go Aaronowi / iako cho-
dziłonie wezwał; Pismo nam pokazuje
Mojesowe. Chcielić tej się czynić Ka-
plany / Kore / Dathan / y Abiron / z
pultrzećia sta meior: ale iako ie Pan
Bog z tego Urzędu stracił na głowę
do Piektu / y niezwykła ani strachu
Kajnia ich starał; bez strachu Bogoboy
ny człowiek czytać memoje. Ten Karmi
Piekiel

Artykuł 8.

Piekielney niech się obawiać ci; y kto-
rzy się sami na Kaptaństwo wdzierają /
y którzy, mocy niemając, Kapłany czy-
nia / y Echory naostatek takowym nie
Kapłanom zwodząc się dają. Przykład 4 Dow.
z przykładem gdy stosujemy; ma być ies-
den drugiemu podobien: waży ci Mi-
nistrzy że niemają nic / co miał Jan S.
Krzyciel; y owsem temu / co on czynił /
(iako / iż Miesą z mlecznem nie jadł;
Wina y piwa nie pit; na Puszczę mie-
skat etc.) są przeciwni: tedyć iego przy-
kładu z sobą równać, w niczym niemo-
ga. O przykładzie Pana samego nie-
trzeba nic mówić: nigdy na tych tak /
iako na Pannie / Gotebica niebyła wis-
dziana: nigdy głos Oycy Niebieskiego
nad tymi niebył słychany: bać podobno
iaki ciarny wcho im zabakał. Przez
toż / Bracia mili / iesli Pismu S. wie-
rzyście; y temu tej wierzyć; że ci waży
Ministrzy / niepoświęceni od Bisku-
powo Kościoła Powołanego / przy kto-
rych jest prawe świętey Ewangeliey z-
rozumienie / (niech oni mówią / co chcą)
wieleż y was stroja Idololatrię. Kto-
rego

5 Dow.

114.

Zám-
niemie.

A a

O Kościele

Błazeń, rego Batwochwałstwa trzeba się y przy
porząd= tych bać: ktorzy / od Biskupow będąc
nie po= poswicieni / ina weja y czynia; niśli im
swicieni wejyc y czynić kazano. Gdy ie swicieno
y ci Bat= na Baptyzm; tak do nich mówio
woch= no: Weźmi moc, Ofiarować Ciato y
wałstwo Krew Pana Chrysta / za żywe y umar
stroia. te. przy czym imi dana iest moc / y po
1 Dow. te. przy czym imi dana iest moc / y po
świacania / y brania / y rozdawania:
Ioan. 13. ale pierwey w Kościele Porządny
na pamiatke prześcia Pańskiego do
Oycy / Ofiarują; niśli pożywiają / y roz
Exod. 12. zdawiają: tak / iako on Baranek Wiel
Lk. 150. konocny / figurą niewinnego Baranka
Pańskiego / y Ofiarą prześcia
Pańskiego / przed iedzeniem był ofiaro
wany; y iako też inne Ofiary Zakonne /
ktore przeznaczyły ofiarowanie za nas
Pańskie / po Ofiarowaniu były poży
wane. Przeto gdy nie tak tej mocy
żywiają wafsy / iako im iest dana: wiel
ka za tym idzie wątpliwość; iestli tam
prawdować istoty Ciata y Krwie Pa
2 Dow. na Chrystusowej. Nie na tym i co iest /
y nie za tym się staie; iety wierzyć: ale
za mocą słowa swego wszechmocnego /
Iam

Artykuł 8.

Sam Pan Chrystus Chleb w Ciato swo
ie przemienia. Gdy ten rzecze; To iest
Ciato moje: wierz ty / albo niewierz;
przedsie tam będzie Ciato iego / ktorzy
klamać nigdy nieumie. Niewierzyć tes
mu Turek / ani Żyd: a wiży tak iest; ias
to Pan mówi. Nad to iestcie / iestli P. 3 Dow.
Chrystus sam w wafsy Ministrów nie
mowi; To iest Ciato moje: chociaż oni
mowia; Jest: pewnie nie iest. Abowiem
Pan Chrystus tam tho pewnie mowi;
gdzie to czynia / co on kazał czynić: a on
i kazał pierwey Ofiarować / wedlug
porządku Melchisedekowe: (o czym
na swym mieyscu) przeto; gdzie nieos
fiarują; boie się / że tam niema Ciata
y Krwie Pańskiej. a teżci Pan Chris
tus nieczyni Cudow / iedno w swym
Kościele. Wielki zaiste iest ten Cud / a
mocy samego Pana Boga wafsy; gdy
z Chleba staie się Ciato Boże: y nies
darmo Prorok te Swiatość zowie, Pa= Psal. 110.
miałka dziwow Bożych. Jesli inych
prostych Cudow nieczyni P. Chrystus /
do tego czasu / w tych Nowowierni
tow: Ciato swoje naświatse miałby
A a ij stwarzac

O Kościele

Zámienienie. Stwárzác v nich: trudno temu má wies-
 rzyć cítowiek bogoboyny. Patrziess
 patrziess; k czemu was nierzadni Míst-
 nistrzy przywodzą: a przypatrzywszy sie
 nierządowi / do Rządu prawego Powo-
 li 121: sechnego skłóńcie sie. Tegoć was wejsz-
 123. Apostotowie / y inšy Swieci; tego, pra-
 wa y Dekrety stare: ná porządek / ob-
 Pana Chrysta y od Apostotow weymio-
 ny; a nie ná zle albo też dobre Biskupy /
 w podawaniu Wzrędom Kaptaniskich /
 każą sie nam oglądać.

z chęci. Jawnie grzeszący w Kościele, gdy nie
 Jawne chcą pokutować / y grzechow swych iad-
 Grzechy. wnych zamekhać; máia być Kleci od Ko-
 ścielnych Przetoiionych. iakoż sie to / w
 niektorych Grzechach / w nas pokazuię-
 wiawnym Cudzołóstwie ic. W inšych /
 gdzieby też tego byta potrzeba / iesli za-
 niechawáia Biskupi: ci za cho / na sro-
 gim sadzie Bozym / beda winni odpo-
 wiádać. Tu / niewiem dla ciego / nie-
 chcecie przypuszczać mocy Swieckiej;
 gdy ná moc Kościelną niechce ktho
 chýńce / y dbać. Jako gdy Cudzołoinik / opuścić
 Bacerze wšy żone swa / z inšą miestką; czemu też

115. Wzrad Swiecki / metylko Duchowny /
 Swieck- kima ká ráć zlo- chýńce / y Bacerze
 Wzrad

Artykuł 8.

Wzrad Swiecki / metylko Duchowny /
 nema go do Matieństwa ciskać: cjes-
 mu iawnego Cudzołoiniká / albo Dras-
 piejce / nema kárać: A metylko takos-
 wi / ale też y Kacerze / máia być Mocha
 Swiecka Karáni. ciego iesli wy przycie: 1 Dow.
 diwna rzec; ie wiecey sobie Ciata / ni-
 žli Duše / waiżcie. Ktho zabije Ciato
 cítowiecie; bywa Karan: czemuż the-
 ten / Ktory zabija Duše / nema być Ka-
 ran: Ktoryž z tych iest wietšm mezo-
 boyca: ten; czyli on: Drošša iest Du-
 ša / Bracie mity / nižli Ciato: y dla tes-
 go wietšy iest mežoboyca / Ktory zabija
 Duše; nižli Ktory zamorduje Ciato.
 Byłci naprzod y S. Augustyn w tym
 mniemaniu; iž Kacerze Stowem tylko
 Bozym / a nie Swiecka Ktorą Kaźnia /
 máia być Karáni: ale po tym rzec; go 2 Dow.
 samá náuczytá / dobre to być przy onym;
 gdy ná Karanie słowa Božego Kacerze
 niedbajac / ná zátrocenie inych / soba
 wioda / y Rzeczami pospolitými burza.
 Cytay o tym List iego 48 / y 50: tam to
 narydies; iako wiecey Kacerzow sro-
 gošć Theodosiusa Cesarzá / nižli iego y
 Aa iij Biskua

O Kościele

Biskupów inych takawość / do Kościoła nawróciła: Patria też iego / za bożiżnią Prawo Cesarzkich / Racerstwo Donatowe porzuciła, co on y o wielu inych Miaszt wspomina. Stowa Pańska na Chrystusowe / także też y Pawła S. które tu przywodzicie / dla tego nie są przeciwko nam; je niezakazują Raczow / y Jawnogrzešników / mocą Swiecką karać. Kto nieślucha Kościoła; jest iako Poganin y Jawnogrzešnik; co; daley? więc go już niekarać? więc morderzowi dopuścić, dusze mordować? Co Kościół ma czynić; cho Pan swym powiedział Apostołom: a co też za miecz nośi Urząd Swiecki / y dla czego nośi; Apostołowie to / na inych miasztach / niezamiejszeli. Abowiem nobi; dla karania ztych / a broniemia dobrych. Paweł S. także kaze Chrzescijanom wyrzucać złego; y odlacciać sie od tych / którzy niechodzą według iego Tradiciei: ale o Urzednikach Swieckich / nic na ten czas nie mówi. Potrzeba tedy jest / pierwey napominać takawość / przyzwać lednego y drugiego / zgromadzić

Odpo=
wied;
na Pi
sma przy
wiedzio
ne.
Na
Mat. 18;
z The. 3;
1 Cor. 5.
Jako
przećiw
Raczow
postepo=
wać.

Artykuł 8.

dzić naostatek y Concilium: na co gdy Racerz Kznabny nie niedba; Urząd Rom. 13;
też Swiecki niedarmo miecz nośi. Kto 1 Pet. 2;
ry lednak za ostatecina niewola / gdy sie złe barzo korzeni / a inaczej sie niemoże iemu zabiejeć / brwa dobywany.
Oto tajemnie grzeszacych / zgodzimy sie z wami. jest y nas Regula pospolitica; i tajemnych rzeczy Kościół nieślucha.
O Antichryście naostatek pisac, (dzi. 9 cześć.
wspominania waszy dwoiaka złość iego; 10 cześć
faleciność nauki / y Plagawość iucia. 116.
Wiemci / na tego cho; ale nie słusnie. 11. 101.
Abowiem Ktożego my wznamamy Państerzem Powśednym / Namiasztkiem Piotrowym y Pańskim; (a żeby tak było; na każdym to miejscu wywodzimy) tego waszy niewstydaia sie zwac Antychrystem. Nieśkodzić to iemu nic; wam samym (ah niestety!) barzo škodzi. Samego Pana zwali zli ludzie Bezebubem: czemu; by miał być lepszym. Stuga y Namiaszek iego: Bzydka to jest / być Antychrystem: trzeba by tego pewnie dowieść, ale tak tego waszy dowodzą iako / którzy Panu mówili: Ja

Mat. 10;
Mat. 10;
A a iij my

O Kościele

Ioan. 8. my niedobrze mówimy; ięś ty iest S^{an}
A Pa- maritan / y Diabelstwo masz: Kto cię
 pież nie Oyca Niebieskiego; niema ten Diabel
 iest Anti stwa: takie kto iest Pasterzem Powo
 chisttem. 1 Sow. sechnym / y byt zawidy; nie iest ten Ant
 2 Sow. tichristem. Wymalował dobrze Antia
 christa Prorok Daniel / y Apostol Pa
 wet Swiety: ten Złotnik / siedzący w
 Przybytku Bożym / pewne ma swoje
 znaki, które iesli nienależą Rzymskiemu
 Papieżowi: wy co czynicie / a iako do
 Mat. 5. brze Szaleńcem tego zowiecie; wiedza
 2 Thes. 2. cie. Abowiem Antichrist ma być tylko
 jeden taki Ciotowiek; Złotnik / Syn z^{at}
 trącenia / Nad Boga się przekładaia
 Dan. 8. 9, cy / Moca Diabelska cuda kłamliwie
 11, 12. czyniący / Ofiare wystawicina z Kosciola
 ta wykorzeniaiacy: y tego naostatek P.
 Jesus Christus / gdy na Sad przydzie /
 zabije Duchem wst swoich. Thakie ma
 być Antichrist / ieden taki ciotowiek / y
 mi pewnymi znaki znaczenie wymalowa
 wany: naszym Papieżowie iż nie są ię
 dnym ciotowiekiem / nie Złotnikami / nie
 Syny z^{at} trącenia; nieprzekładaia się
 nad Boga; nie czynią Cudow kłamli
 wych

Artykuł 8.

wych mocą Diabelską; nie niscieża Ofia
 ry Kosciota Powsechnego; ani tei P.
 Christus ięście przyszedł na Sad; ani
 zabit ktorego z nich Duchem swych wst;
 iż tedy znakov Antichristowych / pew
 nie a iasnie opisaných / na sobie naszym Pa
 pieżowie niemają: wy / co mówicie /
 wiedziecie. Mielisimy niedawno w Rzy
 mie Papieża, Piusa / Pasterza prawie
 bogoboynego: ktory iako złotnikiem nie
 iest / a iako o chwale Bożej starał się;
 iedną pilność iego / ktora wielka wciży
 nit okolo Tridenckiego Koncilium Po
 wsechnego / trudnościom y nakładom
 nie niesolgując / światu wśystkiemu na
 wśelki czas opowiedać będzie. Wolał
 liscie wotali / przed tym / o Koncilium:
 chcieliście y żądali wolnego Koncilium:
 Pius Papież ciwarty iako skoro wsiadł
 na Stolicy Apostolskiej; o Koncilium
 myślit: Koncilium Powsechne / a K^o
 cilium barzo wolne / zgromadził wam
 w Tridencie. czekało tam waszych /
 przez dwie lecie; wzywano; prośono:
 niechcieli przyść / ani ięchać. A co i po
 nim ięście chcecie; podobno; aby ktory
 A a v Bratryk

3 Sow:
 Swiety
 sprawy
 Papie
 skie.

Koncilis
 um Tris
 dent.

O Kościele

Bratryżk na Koncilium był Preſidentem: tego nietylko Papież (iż ten Bratryżk tej mocy, od Boga daney, niema) dozwolić mu niemoże; ale też medopuſciliby mu Luteranowie / Nowoſtrzeſeńcy / Sakramentarze ic. Każdyby z tych / Bracie / chciał być Preſidentem: każdyby ſwoje prot / y ſwa Sekte wywyżſzyć chciał. Ba / niechay ſie iedno ſiada na mąte Colloquium / nie na poſwieckne Koncilium / ſami ci Nowoſtrzeſeńcy: wſak wyſzycie iieſli tam tak wiele Preſidentow / iako wiele nowych Wiar / niebądźcie. W Tridencie naſzym niebyło Papieża ſamego: byli na iego mieyſcu Preſidenty, cicerſey Kardinatowie: było Kardinatow / Poſtow Ceſarſkich, Krolewſkich, y Książczych / Patriarchow / Arcybiskupow / Biskupow / Opatow / Zakonnikow / y Doktorow rozmaitych / ze wſyſtkiego Chrzeſcijaństwa doſyc: a wždy widzieli: iaką tam zgoda / iaką miłość była! Disputowano tam pilnie; a wždy nie nowego / okoto Wiary / nieſtanowiono: y was trzy wſy Miniſtry gdy ſie ſiadali; na

117.

Artykuł 8.

da; na Papieża tylko ſie zgódza / ſami z ſobą trudno. Abowiem trudno ten ſie ma zgodzić z drugim; który ſam z ſobą ſie niezgadza: dziś tak; przez rok / 15 naciey. Z tego tedy ſtarańia Piuſa, Papieża bogo boynego / moglibyſcie porozumieć; ieć on niebył Antychryſtem: y ten Pius piaty / który dziś Stolicę Apoſtolską / iako zoſobliwey woley Boga iest obran; tak też pilne ma ſtarańie o Koſciot Poſwieckny / y o Chrzeſcijańſtwie wſyſtkim. Abowiem y ten iest prawym Paſterzem; nie Złoſnikiem: będzie (da Pan Bóg) ſynem Zbawienia; nie Zatracenia: Koſciot Poſwieckny go Biskupem ſie piſze; a nie Bogiem ciyni: nieciyni Cudow Diabelſkich, roſpraſaiac; ale ciyni ſprawy Boſkie, zgromadzaiac: Ofiare Poſwednia nieſtylko niekazi; ale za nie ſie / przeciwo wam / pilnie zaſtawia. O Bracie Bracie / gdybyś rozum miał / a rzeczy chciał ſie przypatrzeć; o Miniſtrach waſzych / którzy ſa nieprzyiacielmi głoſownymi Oſiary Poſwedniey / (Iuge Sacrificium po Łacinie zowiemy) coſ inego pociałybyś ro

190

Żam
nienie.

Mini
ſtrowie
nowi, pe
woni
Prze
stańca
Antych
ryſtowi.

W Kościele

Twierdzenie.

Artykuł 8.

207
Zweiter
Dzente.
Hom. 49
in Mat.

O Kościele

Ofiare Chrześcijańska / [Sacrificium
Laudis, in Voce ; & Sacrificium Iustia-
tie, in Operibus ; & Sacrificium Pas-
cis, per Eucharistiam.] tak piśe : W-
pół między rok / to iest, przez pół
czwarta roku / Chrześcijańska Ofiare
odexmie : gdy beda przed nim wciekać
Chrześcijanie na miejsca puste ; w ten
„ czas iaden ani do Kościoła nie wnie-
„ dzie / ani Ofiary niebedzie Panu Bogu
ofiarowat. [Sacrificium Christiano-
rum tollendum est ab Antichristo : nō
erit, qui aut Ecclesiam intret ; aut Obla-
tionem offerat Deo.] Te są świade-
stwa starych Doktorow / z Piśma S. w-
ziete ; z których niemożemy inſey Ofiary
rozumieć ; iedno Ofiare Ciata y Bracia
Pańskie / w Powołanym Kościele w-
stawic i nie czyniona. A przetoż i rado-
moia iest / Bracia mili : abyście komu-
inemu / nie Papieżowi / że ktoś iny iest
Poſtem Antychryſtowym / pilnie się
przypatrywali ; a z tego znaku osobli-
wego y znaku tego / i z poczynania iſci-
w Kościele Powołanym te Powołanie
dnia Ofiare / która od Apostołskiego

Zawias-
zanie.

II S.

Artykuł 8.

wielu aże do naszego, zawiody spokojnie
trwała / onego Prześlance abyście po-
znawali. Cio to są ci nowi / zdrowego i Dow-
wolenia Powołanego niecierpiacy / 2 Tim. 3.
wasz Ociyciele : Ktoży przez same Wi-
rę / Osprawieliwiaiąca y zbawiaiąca /
pokazowały wszystkim światem ćwiczenia
Chrześcijańskie / wſy ludzkie testy ; a od
prawdy Kościoła Powołanego / wſy
swe odwróciły / obroćili ie ku ba-
nam y wymysłom Piłarskim / Luters-
kim / Katwińskim / Nowokrzeſci-
skim / Trinitarskim : A i z te są one po-
ślednie cjaſy / o których S. Apostoł
prorokował : nie gdzie też indziej pew-
nie / iako w tych Nowowiernikow /
nawdzie ludzie, samych siebie mituiące /
takome / wysokomyſne / pyſne. zc. Aż
to nie iest, siebie samego mitować ; swey
głowi matay wynalazki piastować ;
nie ku Łakomſtwu tho idzie ; nietylko
kmiocę trapić / ale y Kościoły tupać ; a
niewiem na co dobra Kościelne obra-
cać : niewysokomyſlni a pyſni ci są ;
któży się / nad zrozumienie wſyſkiego
Kościoła Powołanego / przykładają ;
nie

O Kościele

nie pośmiewaia się ci nowi / z rzeczy sta-
rych świętych : za nie bluźnia przeciw
Sakramentom / Bożstwu Syna Bożo /
nadość i przeciwko Trocy Świę-
tey : i wali Rodziców swoich ci słuchają ;
którzy Doktory świętymi y Kościołem
gąrdzą : w których poważniejszy jest ier-
den Hus / albo Luter / albo Kalwin ;
niżli wszystko Chryścijaństwo / y Poma-
śchne Koncilia : Jesli też to jest Wa-
dzieciność ; widać od Kościoła Rzyms-
kiego wszystkie cała Biblia / Rzecz / y
inne Sakramenta ; a na tenże Kościół
nawłecy iednać / temu tajać / ten si-
moć / ten potwárzać : niech to każdy
mądry w siebie rozbierze. Jaiście kto się
bez affektów przypatrzy starożytny
Wiary Katholikom / y tym nowym
wangelikom ; słowa S. Pawła / w któ-
rych ostatecznego wieku faticzne y zle
Proroki opisał / rychley tym / mili o-
nym / beda przynależec. A za nieciele-
snych rośkośy nauka Nowowierna bio-
nie : przecz z Klastorow wciekaia : cie-
Czystość / Bogu poslubiona / gwałca-
czemu się z Postow nadržają : przeci-
tām /

Artykuł 8.

tām / gdzie się starych Kapłanów dź-
sieć żywito / iednemu niebywa dosyć :
Okazują oni zwierzchu pobożność :
mowiać słowa pięknymi ; Christus /
Ewangelia / Słowo Boże / Łaska Bo-
ża / Wiara ic : ale prawdziwey Pobo-
żności tam nienaydzie ; gdzie wszystko
na same Wiare kłada. A przeto ; co wy
chcecie kłaść na Papieża naszego ; cho-
prawdźmy się słuy waszym Ministrom.
w tych waszych / Osiare Powołania bu-
rzacych / faticzna jest nauka ; a żywota
świątego nienaydzie : w nas żeby niemie-
li tej być z tego żywota Kapłani / tego
przec nie chcemy ; ale widy naydzie nie-
mąto dobrych / a pewnie y nieomylnie
dobrych. Jesli co niekarza w nas : kto-
rzy winni karać / a nie karza ; liczbe Pa-
nu Bogu sroga dadza. wśakie iednak
naydzie Biskupy dobre y pilne ; którzy
karza : a złości nić / choć iay iey nieka-
rze / albo sam też nieczyni / niezwykt ch-
walić. Jaki się niepoda zły nasz żywot
Papieżowi ; potwierdzeniem Koncilium
Trydenckiego / w którym pilno Kapłan
ktę złości zabiegają / to pokazat : y dla
tego /

Jam
knieie.

Baś Bi
stupia.

Papież
niechwa
li złości
wego ży-
cia.

B b

O Przełożonych Ko.

- x 19.** meztosci przypisuje; Krzywdę mu w tym czyni. a też nam nie o tym / kto żył a kto dobry; (bo to jest samego Pána Boga sad) ale o Wierze prawey a Krzywey / gadać jest potrzeba. Prawdą jest; iż dziś pospolicie ostrydła Nitosć / ku Pánu Bogu y Blizniemu : (co musimy często optakiwać) wskąże tym / wesołtug przestrzeżenia samego Pána Chri-
Mat. 24. stusa / (co też y w wspominiaciu) nie gorszyć się; ale przedsie do końca w po-
wszechney Wierze trwać, mamy. Tę-
ci ten / kto zetrwa; a nie kto odstąpi /
zbawion będzie: wy jeszcze zetrwać nie-
chcieli; czego się inego boycie: my za ta-
ką Boia iże trwamy / y niedbając nie-
na zgorzenia, trwać będziemy; zbawie-
Philip. 2. nia za tym wiecine^o / boiać się a przac-
mocną Władzią czekamy.

Summá Artykułu 9.

1. Kieża Przełożeni Boscielni / w stopniach swych są rozdzielni.
2. Oni są Zborow swietych przedniejszych i cłonki / dzierżący Chrystusa w namiestnic-
two.
3. Tym

Artykuł 9.

3. Tem służba Słowa Bożego y Swia-
tości / porządnie jest poruczona.
4. Niem iła sami od siebie bieżeć / ale máia być porządnie posyłani.
5. Służebnicy inych stopniow / a zwlas-
też Diakonowie / przy starszych máia być chowani.
6. Powinność Kaptáńska jest / pieczę o zbá-
wienie duży ludzkich mieć. 2c.
7. Máia mieć naukę zdrowa / iednomyslnie
ślednem Duchem kazána.
8. Niemáia ku Wierze przymuszać moco
Swiecká a poniewolnie / ani nád Wiara y
nádludem Bożym pánować.
9. Przeciwniki swe máia skromnie znáść /
a Prawda Piętem Swietych przemagać y
naprawować.
10. Od zabaw Swieckich máia być wolni.
11. Lepiejby im być bez Matkeńskiego sta-
nu; wskąże nie grzech jest / Kieży się ożes-
niać / y być żonатыmi.
12. Wsystek lud takowym rzadnym / pobo-
żnym / a wiernym Przełożonym / má być pod-
dan / ich má słuchać / w słuszhney poczęwoset
mieć. 2c.
13. Máia być opátrowáni, słuszhna żywnos-
ć / a potrzebami docześnymi: a ktorzyby
mogli / rekoma swymi żywnosć niech sobie
dobywáia.
14. Ktorzyby Przełożony wpadł w błędy /
albo w grzechy / albo był niedbálym: má być
napras

O Przełożonych Ko.
naprawowan / a naostatek od społeczności
Zboru wyłaczon.

Odpowiedź.

NA ten wasz Artykuł, tym Pro-
śba będzie moia odpowiedź; iże
o Przełożonych porządnym Ko-
ścielnym porządnego Kościoła poro-
szchnego / dosyć w przešłym Artykule
napisałem.

1 część. Sa rozmaite stopnie Kaptanstwa;
120. y maia być Kaptani, w stopniach swo-
ich rozdzielni. cho wystowy chwalicie;
Porządek Drze-
dnikow
Kosciel-
nych. sprawa ganiecie. Jest vnas Biskup na-
wyższy: sa Kardyńatowie; iako Senato-
rowie iego: sa Patriarchowie / Arce-
biskupowie / y Biskupowie / wcieśnicy
praciego: sa Prętaći y Kanonicy / rada
Biskupia: sa naostatek Kaptani / Dia-
akonowie / Subdiaconowie / Akolico-
wie. 2c.

2 część. A iżeby Kaptani przedniejszych by-
li członkami Kościoła Boiego / (a-
ż roznie / każdy na swym stopniu) iako
Pana Chrystusowi Namieśnicy; y co-
go

Artykuł 9.

gdy dobrze będzie rozumiano / dobrze
mowicie: byście tylko na nie te częśc kła-
dli rzecia; ktora kładziecie słowy. Boć
my wydaliśmy; w iakiey sa powadze v
was waszy Ministrzy; a ktore im mie-
sca / przy obiedziech y wieczerzach / zwy-
kliscie dawać. a też iednak nie to pisa-
liśmy / Nowowiernicy; co tu waszy. Abo-
wiem oni, Krola chcą mieć y Krole-
m y Papiejem. za czym to idzie; iż Krol v
nich jest najwyższym Kaptanem; a prze-
to też naprzedniejszym członkiem; y ow-
sem (iako sie pisat Edwardus, Krol
Angielski. 2c.) najwyżsa pod Panem
Chrystusem Słowa. Niewiedzieć / ko-
mu wierzyć mamy: iedni Kieja / drudzy
Krola / członkami czynią naprzedniesz-
nymi. Zgodźcie sie sami pierwey; potym
wam na to / albo też na ono / odpowie-
my przystoynie.

Ze Kaptanom samym porządnym 3 część.
zwierzone jest sa farstwo Słowa Boie-
go / y Sakramentow Kościelnym; o
tym jużesmy gadali. a dziwna to jest; iże
wy / w wielu rzeczach / inaczej pisacie;
inaczej czynicie. A bowiem naydzie ta-
B o iij kowe

O Przełożonych Ko.

Kowe miejsca v waszych nowych Ewan-
 gelikow; gdzie Niewiaſty kaſa: y nie-
 dbaia tam nie / na zaſazanie Pawła
 S. Panie Boże day to / abyſcie v ſiebie
 wważyli; co to ſa za ſtárby dwa / Sto-
 wo Boże, y Swiaſtoſci; a iako chciał
 pan Chriſtus, nie leda komu tego zwo-
 rzać / y nie leda iakiſm ſpoſobem. Apo-
 ſtolom to ſwym pan Chriſtus zlecił;
 Apſtolotowie Biſkupom. Kto od Biſku-
 pow nie ieſt porządnie / rządem w Ko-
 ſciele záwždy chowanym / na the rzeczy
 wyſtan: niemoże ten żadnym obycia-
 niem / tak zacnymi y ſwietymi rzeczami
 ſaſować; ani teſz tam pożytecznie Sto-
 wo Boże bywa powiedane / ani zbá-
 wiennie Swiaſtoſci rozbarwane. Przy-
 wodźcie Piſmo / Ktore ieſt przeciwko
 wam ſamym / to; Ktorem ia teſz wyſſe-
 wspominat. Paweł S. Apoſtol wyſſe-
 nit Biſkupy / Timotheuſa, y Tituſa;
 tym Biſkupom / a niektórym Koſciół-
 ſtárſzym / Kaptany kaſat ſwiecić. tak
 záwždy w Koſciele bywało: wyſcie ſo-
 bie teraz na to / przeciw iáſnemu Pi-
 ſmu Apoſtolſkiemu / y ſtáremu a po-
 rządnemu

Słowo
 Boże / y
 Swiaſto-
 ſci / dwa
 wielkie
 ſtárby.

4 czeſt.

Biſku-
 pi máia
 ſwiecić y
 wyſylać
 Kaptá-
 ny.

1 Dow:
 Li. 111.

Stárſz,
 Presby-
 ter.

Artykuł 9.

rządnemu zwoyciaowi Koſcielnemu /
 inſy nowy ſpoſob naleſli. Abowiem
 niewiem iakie nowe Starſe wymyſla-
 cie ſobie / w Zborzech waszych; przez Kto-
 rych rák wtozenie / Káplany ſobie czy-
 nicie. Podpieraiac waszy thego ſwego
 btedu / y na Liſcie 53 / ſłowy S. Paw-
 łá: ale ich albo nierozumieia; albo ch-
 tacy wiedzac, ile wykladaia. Tak piſe
 Paweł S. do Biſkupa Timotheuſa: Wyklad
 1 Tim. 4.
 Niezaniedbaway tego w tobie daru;
 Ktoryć dany ieſt przez Proroctwo / zw-
 tozeniem rák Presbyterſkich. Proceſ 121.
 two nowego Zákonu, ieſt Ráznodzieſ-
 ſtwo; 1 Cor. 14: a Presbyter / na wie-
 lu mieyſcach v S. Pawła / ieſt Biſkup.
 iakom to wam wywiódł / przy Liczbie
 104. Na tym tedy mieyſcu / Wtozenie
 rák Presbyterſkich, ieſt wtozenie rák
 Biſkupich: Biſkup ten / dla Apoſtola
 ſtwa / ieſt Paweł S. Abowiem on ſam
 to ſwe mieyſce wytożył / thak do tegoſ
 Biſkupa ſwego piſac: Wspominam
 cie / abyſ wzbudził ten dar Boży; Kto-
 ry ieſt w tobie / przez wtozenie rák mo-
 ich. Niewykreciſ mi ſie iuſz / Bracie
 B b iij mity /

O Przełożonych Ko.

mity / z roymyslnymi swymi Starstami:
 widzieliśmy wykład samego Aposto-
 ła: Rece Presbyterkie, sa rece Biskup-
 pie y Apostolskie / sa rece Biskupa y A-
 2 Zwi- postota samego S. Pawła. Waszy te-
 zanie. dy ci, niewiem iacy, Starstwy data cho-
 cie^o sami niemają: Biskupia rzec jest /
 kłaść rece na Kaptany; nie Kaptan-
 now prostych / daleko mniej, ludu po-
 spolitego. Y widzieliś smiałość Misio-
 strow waszych / tho sobie bierzacych / y
 wam też co dawajacych; czego ani sami
 niemają / ani wam dać mogą: iasny wy-
 kład macie Pisma Apostolskiego / od
 samego Apostoła wezynyony: lepiej ci-
 16. Mat. 18. by już te Żwodniki zaniechać / y od sie-
 bie odciąć; niżli z tymi, was zgorzai-
 cymi cizonki / w ognistym Piekle na-
 wielki gorzeć. Jako S. Paweł wez; ias-
 ko nam stare Kanony znać data; iako
 y S. Cyprjan (co wy też namieniacie)
 napisał: tak wy z Kosciotem powo-
 chnym dzierzyćcie, ale gdy wieciey tych /
 17. Hier. 23. ktore Pan Bog nieposłat / a oni iednat
 biegają / słuchać będziecie: z nimi we-
 spolek (czego was Panie Boże wcho-
 way /

Artykuł 9.

way / a w czas upamiętanie day) wie-
 cinie poginięcie. Abowiem w tym sta- 2 Dow.
 24. rym Kanonie / ktory wy sami przywo-
 25. dżicie / tak jest napisano: Biskupi / z ro-
 26. sadkiem Arcybiskupow / y tych ktorzy
 27. okolicznie sa Biskupow / mają być na-
 28. znaczony swoy Urząd stanowienici zaiste /
 29. ktorzy przez dlugi czas bywaia do-
 30. świadczeni / tak w nauczaniu Wiary /
 31. iako też w przykładnym życiu. [Episco-
 32. pi iudicio Metropolitanorū & Episco-
 33. porū, promoueantur ad Ecclesiasticā
 34. dignitatē. &c.] Z tych słow Koscielne^o
 35. Kanonu stare^o baczysz / Bracie mity;
 36. iako Biskup od inych Biskupow bywa
 37. cizonny / y na Urząd Koscielny porzą-
 38. dnie stanowiony. a iż też niht in / iedno 16; Episco-
 39. Biskup / Kaptanow nieświeci; y then pus sine.
 40. Kanon, od was namieniony / y niektore
 41. in / thego tamże poświadczają tymi
 42. słowy: Biskup / bez zgromadzenia Kles-
 43. riow swoich / niechay nie świeci; tak /
 44. aby od mieścian przyzwolenie y świad-
 45. dectwo brat. [Cuius conuentionem
 46. & testimonium quærat.] W Kanon 3 Dow:
 47. nie / ktory przed tym, teraz namienio-
 48. B b y nym

O Przetożonych Ko.

nym iest / byrzey to opisano : ia wsiyska
te rzecy krotkimu slowu zamylkam: Bie
dy (powieda) Biskup swieciec ma : i
wot / rodzaj / oycyzna / lata / cwičenje /
gdzie sa wychowani / iesli sa wciemi / iesli
Zakon Boży umieia / iesli Wiara poro
szchna mocnie dzierza / thego sie maia
mądrzy y nauczeni Examinatorowie
wymiedziec. ic. Jasnie y tu widzicie :
kto ma moc, Kaptanow ordinowania:
Biskup tylko sam to ma : mieścianie
albo tez kto inny / a zwlaszcza Klericy /
swiadectwo moga dać ; ale reki kładć /
tak iako Biskup kładzie / niemoga. Jes
li co v nas iest zdrożnego / przy swiecca
niu Kaptanow; o to przystoynie mowi
my : ale dla tego iednak / gdy Przetożo
ni Koscielni niektorzy dosyć nieczynia
powinnościam swoim / Kaptanow so
bie inych inszym sposobem nieczynimy.
Dziwna to zaiste v mnie iest ; iż ci waszy
Ministrowie umieia swe wymysly nos
we bronić starymi Kanony : w ktorzych
nie nie iest iasnieyszego nad to; czemu sie
oni / tych niebezpiecznych czasow / wpoza
nie przeciwiąg. A ciniąc to oni do sie
bie;

122.

Artykul 9.

bie; iże ich nauka przeciwna iest starym
Kanonom : przetoż nieśmieją słowu
petnych przywodzić. A Swietemu Cy
prianowi tak / iako innym Koscielnym
Doktorom / wielką krzywdę czynią. bo
w tym iednym iego Liscie czwartym
Ziag pierwszych / kilka iest starych rze
cy / nowym ich wymyslom przeciwnych.
Wiecza oni Kaptanow swieciec / na
Ofiarowanie; a S. Cyprian przeciwko
nim tak pisze : Na swieceniu Kaptan
ow niemamy obierać Przetożonych /
iedno niepokalone / a żywota swietego ;
ktorzyby godnie y swietobliwie Ofiary
Bogu ofiaruiac / w modlitwach swych
wysłuchani byli ic. [In ordinationibus
Sacerdotum, non nisi immaculatos &
integros Antistites eligere debemus ;
qui dignè & sanctè Sacrificia Deo offe
rentes, audiri in precibus possint.]
A iebys tym iasniey baczył / że Kaptan
i Ofiara inśa iest od tey ; ktora kazdy
wierny Ofiaruje; z Ofiary Aronowey /
ktora była widoma / a temu tylko nale
żata / obacz w tych slowiedz : Chore,
Dathan, y Abiron / przeciwko Arono
wi Kaptanowi

iliż Do
wod.
Cyprian
S. 3 kład
sie im
bęcyca /
bije ich
w gło
we.
i Dow.
Ofiara
Ciota
Dąskie
go inśa

O Przełożonych Ko.

wi Kaptanowi / przywtaściyli sobie
 moc Ofiarowania. Przetoż y daley / o
 tychże naszych Kaptanow Ofierze / tak
 on mowi: Lud słuchający Pańskiego
 rozkazania / y Boga się bojący / ma się
 wyłaczyć od grzeszacego Przełożonego;
 a niema być przy Ofierze Kaptana złow
 śliwego. y niżej ieszcze / gadaiąc o trzech
 dwu Biskupach / o Basilidzie, y o Mar
 tiale / ktorzy zaprzawili się Paną Chru
 stusa w Batwochwalstwo byli ropia
 dli / tak o nich piše: Takowi ludzie ani
 przełożenstwa Biskupie niemoga mieć;
 ani Panu Bogu Ofiar ofiarować. A toż
 widzisz; że Kaptani Chrześcijanscy /
 nietylko na Słowa Bożego y Sakra
 mentow szafowanie / ale też y na Ofia
 rowanie / bywaia świeceni: a ta Ofiara
 nie jest inśa; (według świadectwa te
 goż Cypriana S.) iedno Ofiara Ciąta
 y Krwie Paną Chrystusowey / według
 porządku Kaptana Melchisedeka /
 pod osobami Chleba y Wina. Abowż
 w tychże Listach swoich / iasnie o tym
 piše; ieby też y ślepy mogł obaczyć.
 Melchisedek (powieda S. Cyprian)
 Kaptan

Lib. 2, E=
 pist. 3.

Artykuł 9.

Kaptanem był Boga najwyższego; ktoż
 ry Chleb y Wino ofiarował. a ktoż wie
 cey jest Kaptanem Boga najwyższego /
 nad Pana naszego Jesu Chrysta: Który
 Ofiarę Bogu Oycu ofiarował, coż / co
 był ofiarował Melchisedek; tho jest /
 Chleb y Wino / swoje rozumiey Ciąto y
 Krew. [Melchisedek, Sacerdos Dei
 summi, Panē et Vinū obtulit: Dominus
 noster Iesus Christus hoc idē sacrificiū
 Deo Patri obtulit; quod Melchisedec
 obrulerat; id est, Panē & Vinū, suū scilicet
 Corp9 & Sanguinē.] To tam on na
 początku piše słyszymi słowy: ia Ktoż
 to rzecz przypominā. y ku końcu zaśie /
 po cześney barzo zmiane tey Ofiary / te
 sa iego słowa: Jesli Iesus Christus,
 Pan y Bog nasz / sam jest najwyższym
 Kaptanē Boga Oycā / y Ofiarę Bogu
 Oycu sam napierwszy Ofiarował; a to
 czynić / na pamiatke swoje / nam rozka
 zat: tedyć w tey mierze Paną Chrystuso
 wym namiastkiem jest Kaptan; Który
 tego / co Chrystus uczynił / naśladowie.
 Ofiarę też prawdziwą y zupełną, w ten
 czas ofiaruje w Kościele Bogu Oycu:
 resliby

123.

O Przelozonych Ko.

2 Dow: iesliby tak pociat ofiarowac; iako sam
Wino 3 Pan Christus ofiarowat. [CHRISTUS
Woda Sacrificium Deo Patri ipse primus ob-
mieszane tulit: & hoc fieri, in sui commemorati-
onem, praecepit. &c.] Gada tam Cy-
prian S. okolo tego; iże Wino mieszane
3 Woda, na Oltarzu ma być ofiaro-
wane. Lepiej by tedy z tymi starymi
trzymać; niżli od starey Powoścechney
Wiary nowym ludziom dawać się od-
wodzić. Jedziecie wy na Papieża Rzym-
skiego / iakoby na Antichrysta; a Cyprian
4 Dow: S. tego iednego zna być Namias-
kie, po- kiem Bożym y Chrystusowym; y dla tego
ważne. go / w tymże swoim Listie, Ektoryście
Pąński. wspomnieli / zmianke wejciowę wejynit
dru Papieżow; Szczepana / y Kornelia
4 Dow: liusa. Ktorego posledniego Dekretu
Dekretu przećiwko onym dru Biskupom, Basile-
Papież- lidzie y Martiale / ten przywodzi: Już
skie, po- dawno (powieda) z nami / y ze wszyst-
wane. kimi zaśiste Biskupy, po wśm świecie
Epist. 4. bedacymi / Kornelius tej Biskup / Ka-
Lib. I. plan spokojny y sprawiedliwy / a z łaski
Pąńskiej Korona Mieczńska wraciosa
ny / Dekret wejynit: iże takowi ludzie (co

Artykuł 9.

(co iest / Biskupi / ktorzy na Białwoch-
wałstwo zezwolili) do czynienia pokus-
ty mogać być przypuszczeni; ale od świe-
cena Klerikow / y od Urzędu Kaptan-
skiego / ma być odrzucani. W ktorych
S. Cypriana słowach / (oprócz okazania
Papieskiej na on czas mocy / nad wśy-
śm Powoścechnym Bosciotem) ma-
5 Dow: też to: że on Biskupom iasnie daie Or-
Biskup dinationem Clerico my zowiemy Swie-
świeci. czeniem Kaptaniskim. dla ciego / y przed-
tym wysłany / Swiecenie Biskupow Ka-
ptanow y Diakonow, Apostotom przy-
pisuje tymi słowy: Nietylko w swiece-
niu Biskupow y Kaptanow / ale też y
Diakonow / Apostotowie to chowali;
iże ich swiecenia nie inaczey / iedno przy
obecności ludu / bywały: a by tak / albo
wysłany z tych odkryte; albo za sngi do
brych oznaymione, byty. [Nec hoc in
Episcoporum tantum & Sacerdotum,
sed in Diaconorum Ordinationibus, ob-
servasse Apostolos deprehendimus. ut
sic plebe praesente, vel detegantur ma-
lorum crimina; vel bonorum merita pre-
dicentur.] Naostatek / że Biskupa nikt
6 Dow: nemoże

O Przełożonych Ko.

Biskupa niemoże świecić / iedno Biskupi drudzy
Biskupi to z Podania (nie z Pisma; na cym są
świeca / mym ile sie waży sądza) Boskiego y Apo-
stolskiego, być chowano / S. Cyprian
świadcz: Pilnie to ma być chowano y
dzierzano / z Podania Boskiego y Apo-
stolskiego; aby na świecenie porządne /
do tego ludu / Egojemu Biskup bywa
dawany / Biskupi tegoż powiatu na-
bliży ziechali się: a Biskup niechay be-
dnie obierany / przy obecności ludu; Ego-
ry wie dostatecznie żywot każdy y spia-
we. [De traditione Diuina, & Aposto-
lica obseruatione, seruatur & tene-
tur; vt ad Ordinationes vitæ celebra-
das, Episcopi conueuiant. &c.] Kro-
to tedy mówiac y rzecz zawieszaić /
sie zawieszaić w Kościele Powołanym /
chowa to: iż Biskupowie / a nie Egojini /
świecili Kaptany; a przy Biskupim
świeceniu, ini Biskupi bywali / y na Bi-
skupstwo porządnie go wysadzali. Ego-
porządek, prawie Apostolski, Ego oba-
cis; ten o waszych Ministrach nie ino /
iedno iże Kieja porządna nie sa / a dusze
ludskie zawodzi / prawdziwie trzymać
niemo

Zawie-
sanie.

Artykuł 9.

niemoże. Wiem / co sie y nas przy Świe-
ceni Kaptanow niechowa; a to wych-
wala S. Cyprian; ale coż temu rzec?
Panowie Świeccy y Krolowie Koscio-
lom odieli / nietylko Biskupow / ale też
y Plebanow, porządne obierania. za na-
tem iakie miewamy Przełożone / iakie
Kaptany; y my to optakujemy: ale iez-
dnaz od Kosciota Powołanego / dla
tych zwyczajow person / nigdy nie od-
stapimi. Aby Kaptana świecił Bi-
skup; Ego być inaczej niemoże: ale aby
Kaptana obierato pospolstwo; (co na-
wiecy S. Cyprian wspomina) to być
inaczej może. Abowiem niemaż o tym
Koskazaniam żadnego; a o świeceniu Ka-
ptańskim od Biskupow / iest. a czyta-
my też w Koscielnym Historiach; iakie
czasem zamieszania bywały w pospo-
lswie / przy obieraniu Biskupow y Ka-
ptanow: y nie bez przyczyny / od wielu
ludzi / na kłosa mądrych głow / włożone
były takowe obierania; Ego zowiemy
Canonicam electionem. Wyopusciw-
By Essentialia / świecenie od Biskup-
pow; chwyciliście się Accidentalialia / obie-
rania

Odpow-
iedź
na
S.
Cyprian

124

C c

O Przełożonych Ko.

rania Xiey od polpoltwa: chwycielis
 scie je tego; bez ciego być moze: opu-
 sciliscie tho; bez ciego być Swiecenie
 Kaptanow niemoze. O daleko; by le-
 piez bylo / przy nas stać; a tam / gdzie
 tego miesce jest / aby porządnie obiera-
 no Biskupy y Kaptany / o to pilnie mo-
 wić. Jużte na dobrych Biskupiech y
 Kaptaniech, wszystko jest. Niechay sie
 poprawi; co sie nakauto: ale niechay sie
 to niekazi; co sie z staradawna dobrze
 stanowilo. Przeto zamykaiac te ciwar-
 ta rzecy / o kolo porządnego Wysylania
 y Swiecenia Kaptanow / tak mowit
 do was słowy, w tymie Liscie, Cypria-
 na Swietego: Niechay was to nieo-
 bruska / namileyby Bracia: iesli tych
 statecinych ciasow / y niektórych ludzi
 albo Wiara sie chwietez albo Bogoboy-
 ność chramiez; albo zgody spokoyney nie-
 masz. Oporowiedzianec sa te rzeczy; ni na
 końcu swiata / takie brć maia: przed nie-
 dalekim przykciem Antichrystowym /
 dobrze rzecy wstawac; a zle gorz-
 beda. w takie chociaz teraz w Roscielo
 Bozym / y Ewangeliey S. roztazani-
 wladzy

Zam-
 knienie.

Dromi-
 nantef.
 Copna =
 na / bar-
 zopozze
 bre tych
 ciasow.

Artykul 9.

wladzy swey niemaita; y Enoty Chry-
 scijanſkie z Wiara barzo gasna; iest ie-
 dnak ciaska Kaptanow takich; ktorzy
 niegina w tych wypadkach, y w tonie-
 niu Wiary; ale mocni y stali, cici Bo-
 skiego Magestatu / y Kaptanſkiey go-
 dnosci; z bogoboyna przestroga strzega.
 Te sa slowa S. Biskupa y Mieczennis-
 ka Cypriana, do was / Bracia mili /
 przystoynie pisane: abyście sie z tymi przy-
 klady niedobrych Kaptanow / ktorych
 zawidy podobno wiecey bywa, niż do-
 brych / gorzyc niechcieli. Jużci trzynas-
 feie set lat wyszlo, od wieku onego: ie-
 sli tam mniej dobrych bylo / niżli z tych;
 co rozumieſz / tych naszych zlosliwych
 ciasow? Toć was podobno nawiecey
 obraza; iſ my tak / iako przynalezy Ka-
 ptanom Chryscijanſkim / nie żyjemy:
 staraycieſz sie o poprawe nas Kaptan-
 now / a porządnie wszystko cijnicie; ale
 dla nas z tych / (zwlaſcia gdy wam to y
 sam Pan Chyſtus roztazat) z Roscielo Mat. 23.
 ta niewychodicie. Wasza zlosć wam /
 gdy dobry bedziecie / niezaskodzi; ale
 tych Ministrow / ktorych nieposlat P.
 C c ij Bog.

O Przełożonych Ko.

Bog / a sami biegają / y nawzięsą do
brot nie wam niepomogą.

5 części.

W piątej części Artykułu tego / te
go chcecie ; aby Stuzebnicy Koscielni
niższych Stopniow, mieszkał przy Star
szych. Starze podobno rozumiecie / y
rozumieć macie / Presbytery ; to jest /
Kaptany : których urząd jest / zawoły
przy Koscielu mieszkać / y rzeczy Ko
ścielnych pilnować. O tym poradzili
dobrym gadato też porządnie Koncilia
um Powsechne Tridenńskie : ten aby się
zachował / aby były Seminaria Ecclesia
rum / aby się niższy od Starzych wci
liżo to się starali : ale dla tego / iż wie
leśmy rzeczy dobrych zaniechali / od Ko
ściola Powsechnego nie odchodzić.
Pieknać to zaiste, y pożyteczna rzecz / jest
Kosciotowi : gdy nie zaraz kto, na wy
soki Stolec Kaptanśki wstąpi ; ale pier
wej Naukę y Bogobojność swoją / nie
tylko na Diakonstwie y Subdiacon
stwie / ale i na niższych iestcie Stopniach /
pokazuje y zaleci w sobie. Panie Boże /
rąć nam dać to ; aby się ten święty por
ządek przywrócił ; a wy jednat / cho
ciażby

Semi =
naria
Kosciel =
ne.

O di =
nes.

Artykuł 9.

ciażby o to naszym Przełożeni nie dbali / 125.
(za co onych surowie Pan Bog karać
będzie) przy Koscielu stoycie.

Powinność Kaptanśka która jest ; 6 części.
Kaptan każdy ma o tym wiedzieć : cho
ćbyś / co wy przypominacie / temu
przynależy ; aby był Bogobojny / przy
kładny / y w Zakonie Bożym uczony ;
aby cen Świątosciami y Stowem Bo
żym kasał. Niechaj się Niewiasta /
ani Kmiotek nie uczy : Kmiotka y
Kadziele niechaj pilnuje. Ma się też
Kaptan / za lud rosyśki / modlić : na
co y wy zezwalacie ; ale na osobliw
y narodził się urząd Kaptanśki opu
ścić. Abowiem Paweł S. o Ka
pienie / których też zawoły jest
Kaptanem / pisze : iż ten / z ludźmi w
ty / za lud bywa stanowiony ; aby ofi
wat Dary y Ofiary / za grzechy, y ludzkie
y swoje. Wdaj się / gdzie chcesz, do Pr
rodzonego y Pisanego Zakonu / y do Po
ganskich Kaptanow na ostatok : wnet /
skoro mi : daś Kaptana / musisz dać y
Ofiary. o czym / na innym miejscu / be
dziem szerszy gadać : teraz dosyć jest pa
C c iij mietac

Kaptan
sta po
winność

Heb. 5. 8.

Kaptan
sta
nawela =
snięty /
Ofiara.
L. 149.

O Przetozonych Ko.

Li. 122. mietac na pismo / niedawno przywie-
dzone z Swietego Cypriana; ktory ias-
nie Kaptanom Chrzescijaniskim da-
ten osobny vrsad / ofiarowac Ciato y
Krew Painska:

7 czest. Nauka wa / y zgodliwa: prawda to iest: ale te
zdrowa, rychley gdzie indzie / nizli v waszych Mi-
gdzie, nistrow naydzie: Abowiew tylko przy-
powsechnym Koscielo / pod iednym
Pastierzem / v Stolicie Apostolskiej /
takta iest nauka.

8 czest. O przymuszaniu na Wiare, moza
Li. 115. Swiecka / inieszny mowili. Chcecie
wy / aby wolno byto mnozyc sie Kaczo-
stwom: ale mady Vrsad Swiecki /
wiedzac, co z soba nowe Wiary nosza /
nierad tego dopuszcza. co y przeciwko
woley Bozey nie iest; y tak sie zawidzy w
Chrzescijanstwie zachowywato; y wy
sami wyganiacie od was Trinitarie /
Nowotrzecienice ic. Co sie dotyczye pa-
nowania Przetozonych Duchownych:
niechylko Kaptani / ale y Krolowie
Chrzescijanscy / tak niemaja panowac;
ialo Krolowie y Xiążeta Poganscy.
bo. ka

Artykul 5.

bo kazdy Vrsad Chrzescijaniski ma sluz psal. 77
zyc / albo Kosciotowi / albo Rzeczam
pospolitym: nietylko Papiei iest sluga
slug Bozych; y Dawida, Sluge swes-
go / aby past Jakoba, Sluge iego / Pan
Boga obrat. ale i żeby niepotrzeba iest
dnego wieckiego / a drugiego mniemy-
go / w Koscielo Bozym; z tego nam wy-
szewangeliey niedowiedziecie. y ow-
sem iasnie sam Pan Christus mowi: Luce 22
Ktory iest miedzy wami wiecky; niech
bedzie iako mniemy: a kto iest Przetozo-
nym; iako sluzacym. Jest wiecky; mo-
wi Pan: ale wieckym bedac / ma sluzic
Kosciotowi: iako y Pan sluzyl / bedac
Panem y Mistrzem. Jesli kto panuje /
a nie sluzi; da ten licze Panu Bogu:
my / dla ztego wywiania person niekto-
rych / porzadku Przetozienstwa Kosciela
nego ganic niemojemy.

W dziewiatey czesci / zalecacie stro- 9 czest.
mnośc y cierpliwosc: Panie Boze day
to; abyście ia zachowac umieli. ale i Du-
cha pierwszego Kosciota / ducha cicho-
sci / pokory / skromnosci / cierpliwosci /
w nowych Ewangelikach my niewidzi-
Cz ni my: slo

O Przełożonych Ko.

my; słowa tylko piękne / zalecania tylko słowne / thestychamy. Jechać byto na Konciliu powstęchne : tam byto przemagać Doktory y Biskupy waszą prawda, waszych Ministrów Pismem.

10. Na dyesiata część zezwalamy : od Zabawy zatrudnienia zabawek świeckich, wolni Świeccy maia być Kaptani. Perwy jest wyrost Pawła Świętego ; iże kto jest na rycerstwie Bożym / niema się petać świeckimi sprawami. Nie grzech jest / imienie dżierzyć ; służyć imieniu / y petać się im / grzech jest : trzeba dobrze Pawła S. rozumieć ; a co jest nadano Kościotowi / odeymować tego nie trzeba. y o Rzeczy posp. radzić / a złym rzeczom zabiegać / rzeczy jest dobra : a jeśli kto źle czego używa ; tego niechwalimy.

11. Jeśli. Ji przekładacie Kieża nieżonata / nadżonata ; dla Pawła S. iasney nauki / to musicie czynić : inaczej / inśaby radzi mówili Ministrowie waszy. Abos 126. 1 Cor. 7. Bapła = wiem jeśli Paweł S. przekłada Panne / nad Matzonkę / między pospolitym ciestowiękiem : azaby niedaleko wiecey Kaptana / który wszystkim ma się oddać Panu Bożu.

Artykuł 9.

mu Bogu / ku Pamięństwu wiody y namawiał : A nie tylkoć dla tego / ie wola nieyszym jest / stan Pamięński jest lepszy : ale też y dla Zapłat osobliwych / w Krolestwie Bożym iemu nagotowanych. co potym Szyrzej wywiode. Dobrzeć jest sresz Li. 212. bro ; ale lepsze złoto : także też dobrze jest Matzięństwo ; ale Pamięństwo lepsze. Stan Kaptanski iże ma być doskonałszy nad inśe ; Pamięństwa theż jest godniejszy / w Nowym zwtaścija Zakońnie. a niestychana to jest rzecz w Kościele ; aby kiedy Kieża mieli się ożeniać : przedŁutrem / ni gdy się nieżenili. dwa Kaptani ; Mnich , Marcin Łus ter , śmiał y wazył się tego uczynić. Ale gadając o stanie tym dwuim / Pamięńskim y Matzięńskim / będzie niżej przystoył nieysze miejsce.

Ji Przełożeni Kościelni maia być w 12 części. weźciwości ; tego potrzebuie ta / ktorą na sobie noszą / Pana Chustusową personą. wszakże nie tylko dobrych a bogoboynych / ale też y złych , o Pamię Bożem mało dbających / po ki nas dobrze nauczaia / słuchac iestesmy winni. Abos wiem słuchac.

Cc v

O Przetozonych Ko.

1 Sow: słowa / do nas za zlymi Kaptan¹ vey²
 Lic. 93. nionez; ktore nam iuz wylozyt y S. Au-
 gustyn. Rozważ iedno sobie / Bracie
 moymity; co za ludzie byli Doktorowie
 oni starego Zakonu / a tacy przyiaciele
 Pana Chrystusowi, Pharisęusowie; a
 wždy iednak on y nieprzytaciot swych /
 gdy dobrze veja / kazat sluchać; y sam
 też Biskupa ztego Kaiphasa / ktoryna
 pilniey starat sie o śmierć iego / cicit y
 ważył. Lepiey ci jest, mieć Kaptany
 dobre / niżli złe: (bo wiele dobrego / za
 dobrymi; a wiele złego / za zlymi idzie)
 ale gdy my nie jesteśmy godni dobrch;
 ani sie ku temu / aby nam Pan Bog
 dobre dat / przystoynie mamy: coż daley
 czynić? niech sie kto domysla wiecey /
 niżli temu Pan nasz rozkazal: Kazat on
 sluchać y ztych / dobrze vejaycych; nieka-
 zal / dla ztego życia / dobra ztych nauka
 gárdzić: niechayże / kto chce / (ale ja nie
 2 Sow: radze) na swe bierze. Pięknie Augustyn
 Trac. 46 S. a krocinchno o thym / y na inszym
 in 10. „ mieyscu / tak piše: Grono vrwi / ciernia
 „ sie strzeż; gdy na cierniu grono bierzesz.
 [Botrum

Artykuł 9.

[Botrum carpe; spinam caue.]

Robić Kriza nie sa winni; a by reko-
 ma swymi żywności sobie zdobywali;
 obwarowat im to dobrze sam ten / Kto-
 ry reczina robota żywność sobie opa-
 trzał / Pawel S. Kto bierze za ptate /
 za robote; niegrzeszy / y dobrze czyni: Kto
 nie bierze / a przed sie robi; lepiey czyni.
 Infa też jest; gdy tego potrzeba: infa;
 gdy niepotrzeba. Nieprzystoi zaiste
 dziś / za dobrym Kosciotow opatrze-
 niem / Biblią porzucić: a rola / albo
 Ktora iną robota reczina / Pisno S. za-
 niechawšy / bawić sie. Kaptanśkie sprá-
 wy, te sa osobliwe; Modlić sie / Ośia-
 rować / Czytać / Vezyć / Wrzedu swego
 pilnować / ic. Proznowanie grzechem
 jest smiertelnym / w Kaptanie nawies-
 cey: proznować on nigdy niema; ale mu
 też rola bázro nieprzystoi.

Grzeszacy Kaptani / albo też w Kás-
 cerstwo wpadaiacy / iako maia być Ka-
 rani; v nas / przy Kosciiele Powoszcz-
 nym / dobry na to jest porzadek: ale go-
 tam / gdzie rzadu niema / gdzie Pano-
 wie czynią sie Papieżmi / perome nie-
 znaydzie.

13 cześć.
 Robota
 Kaptan
 sta.

14 cześć.
 Bazaranie
 wstę-
 pniej Kie
 ży.

O Przetozonych Ko.

- I 2 7.** znajdyte. Ma nad Kaptan^u moc, Biskup / a na mieyscu tego, Official ; nad Biskupy / Papieiz; nad Papieziem, Pan Bog / v nieco tej podobno Powstachne Koncilium, tac v nas iest Koscielna Hierarchia / na kstatc Niebieskiej od Apostotow stanowiona: a waszemu pospolstwu Pro te dat moc; aby sadzili y (iako wy mowicie) wyobcowali Kaptany: czemu sie tego smieia waiyc / niemaiac tego w poruczeniu: Kaptanci Pan sluchac Kosciota: ale ta waszadza Koscielna / przy Przetozonych iest go iest; (patrz Lici. 45.) nie przy pospolstwie: przy Klerikach; nie przy Laikach. Przeciw rozumowi to iest; aby wietfzy od mnieyszego mial byc sadzon: **1 Dow.** Cesarz Constantinus niewaiyl sie tego / co sobie v was bierze Pospolstwo; aby kiedy mial Kaptany sadzic. Albowiem skargi one Kaptanski y Biskupie / na Nicejskim Koncilium / nieczytaiac w nich nic / kazat wsfystkie spalic: „ Pan Bog was (powiada) weymit Kaptany; y nas tej sadzic, wam dat moc: „ a przeto wy od nas sadzeni byc niemozecie.

Artykul 9.

ze cie. 2c. [Deus vos constituit Sacerdotes; & potestatem vobis dedit, de no 1 Cap. 2, his quoq; iudicandi: & ideo nos a vobis in Eccl. his recte iudicamur; vos autem non potestis ab hominibus iudicari.] Patrzyte patrz; Bracie; iaka to dzis iest sinia tosc! Gdyby Chlop chciat Pana sadzic; Slachcie, Staroste; Starosta, Brola: co by za to bylo? a w rzecziach Niebieskich / w sadziach Duchownych / Pospolstwo chce Kaptana sadzic! V was tego nikomu niedopuszczajac: v was to iest wolno; tym iasnie okaziecie / co za Kieja macie. Albowiem macie wy / z wietfzey podobno czesci / nie Kaptany; ale proste Laiki: ktorzy sami slasie na to; na co ie Pan Bog niewystat. niedziwna tedy iest; ie thez maza moc nad nimi ci / ktorzym widy w swey mierze dana iest / Panowie Swiececy. O iakoby lepsza rzeci byla / poznac te falsywce v was Proroki: poznalibyscie zaisie; gdybyscie z nich oweje zrzucili oodzieme: odrzucofzy piekne slowka / a przypatrzynofsy sie gorzkim owocom tej nowej Wiary / wnetbysmy wilka w skoweczym rze

Zamienienie.
Kieja
nowych
Ewangelikow

Wilcy w
odzieniu
oweczym

O Słowie Bożym

Rom. 16. rze owcey wyszeli. Cie to wafy sa ob
 Parota S. opisani: ci roznie y pogor-
 szenia czynia / przeciwko nauce tej; kto-
 rey nauczylismy sie od Kosciota Pew-
 sechnego: wy sami kija nam podaciecie
 na te falczine Proroki / Pisma, na nie
 pisane, przywodzac. Mowiac Nowo-
 wierni Ministry pięknie; iakoby Pa-
 nu Chrystusowi sluzili / iakoby Swie-
 tym, dla prawdy cierpiacym, podobni
 byli: ale oni brzuchowi swemu / Posty
 gwatac y lamia / tak je tez ciatu swe-
 mu / iakoby jony sobie poymiac / pew-
 nie sluzi; a was siodkimi namowami /
 y obiecowaniami btogoslawienstwa / na-
 wiecine zawodza (od czego was / Pa-
 nie Boze / racj odwrócic) zatracenie.

Summa Artykulu 10.

128.

1. Sluzebnikom Koscielnym porzadnie iest
 zwierzono Sasarstwo Słowa Nowego Za-
 konu / y Swiatosci.
2. W Ewangeliu zwiastuje sie cala a zu-
 pełna wola Boża.
3. Sluzebnosć kazania Ewangeliu / iest
 przedniejsza / wietsha / y potrzebniejsza ku zb-
 wieniu / nizli samy Swiatosci.
4. Sio-

Artykul 10.

4. Slo wo Bo że / krom przymieszanja a przy-
 mieszanja ludzkich nalastow / ludziom ma
 być kazano.
5. Ewangeliu swiete / y inke Pisma / podle
 starego zwyczaj / przyrzonym iestkiem
 rozumnym ma być czytane.
6. Lud naprzod Pokuty a Wiary ma być vs-
 czony / pierwej nizliby Swiatosciami temu
 sluzono.
7. Na być znan rozdział a roznos / miedzy
 słowem a sprawą Zakonu Starego / y Now-
 wego.

Odpowiedź.

Odyć sie iuz rzecj naszą vgrun-
 towata: dla Krotkego Odpo-
 wiedania / na obiedne chylko
 Ministrow wafych Conclusie bede pis-
 Dobrze mowicie; i sluzebnicy (sat. 1 czest.
 Koscielni maia zwierzone Sasarstwo Szas-
 Stowa Bdzego / y Swiatosci. nie- rze Slo-
 chajcie then / Komu zwierzone nie sa / wa Bo-
 imi niekasuje. Apostotom zwierzyt ie jego.
 Pan Chrystus / y ktorychby Apostotos
 wie wystali: na Apostolskich mieyscach
 sa / przy Papiezu / Biskupi: niechaj je
 sie nikt iny / iedno ktorego ci porzadnie
 wysla / w to Sasarstwo niewodzie.
 W Ewan-

O Słowie Bożym

2 część. W Ewangelię być cała y zupełna
W Ewangelii wola Boża / y to jest prawda: gdyby
gelii id. to jest tu wola swa opowiedział Syn Boży;
zupełna wola Pan Chrystus; aby ten / kto Kościół
Boża. nie słucha / był iako Poganin: przetoż
Mat. 13. wola to jest Boża / Kościół słuchać /
a naszymi rozumki nadeń się nie przes
2 Przy = Etadac. W Ewangelię obrat Pan
Hlad: Chrystus dwanaście Apostolow; 3 Kto
Mat. 10. rymion (iako obiecał) mieszkań / y sam
ult. przez się / y przez Ducha S. aż na wieki:
Ioan. 14. obrat ze dwanaście jednego Piotra;
21. Ktoemu swoje kazał paść Baranki y
Luc. 22. Owce / a za iego Wiara Boga Oycę
prosił: przetoż wola to jest Boża; aby
smy od Stolicy Apostolskiej nie odch
dzili / y Pasterza na niego jednego posłus
3 Przy = sni byli. W Ewangelię / Pan Chri
Hlad: stus wiele rzeczy odłożył na przyszłość
Ioan. 16. Ducha Świętego; gdy Apostołowie
niemogli wszystkiego na on czas zna
ć: przetoż wola to Boża jest; wszystko /
czego nas Duch S. przez Kościelne A
postoly wciy / wdziecie nie y wzięciowie przy
mować: a dla tego tylko / że nie ma
czego

Artykuł 10.

czego w Ewangelię pisanego / nigdy
dobrych Wstaw Kościelnych niegar
dzić. Nie ma w Ewangelię święce
nia Niedziele; nie ma Rztu matych
dziatki; nie ma y czego innego: ale gdy
to jedno jest; Słuchać Kościół; jest y
ono wszystko. Wielkie cho punkcik /
Bracie mój / Słuchać Kościół: wiel
ka y to; Nie słuchający Kościół jest
iako Poganin. tak jest ten punkt ten jest
powinny; Piotr / paś Owce moje: y
to zaiste memata; Związany na ziemi
od ciebie / Piotr / jest związany y w
Niebie. Macie tedy w Ewangelię,
cała y zupełna wola Boża / w Pospo
litości nam oznajmiona; aże nie każda
rzecz; Osobna mianowicie. Słuchamy
jedno (to wola Boża jest) Kościół /
y jednego w nim Pasterza / od samego
Syna Bożego nam danego: za jednym
Posłuszeństwem / przez Które (iako S.
Augustyn mówi) chowane bywają
Kościół Boże / [Obedientia custo
diuntur Mandata Dei] wszystko do
brze pomyśle.
Aby słuszeństwo Ewangelię (wafie 3 część.
Do to są

Otwier
dzenie.

Mat. 16.

Zama
fienie /
y Ko
dział po
rzebny.

De sancta
virginit
Cap. 41.

129.

O Słowie Bożym

to są słowa) była przednieysza / wieśa /
ypotrzebnieysza ku zbawieniu / niżli są
me Światosci; tego chcą tu waszy: a i
trzech sekt / w iedney tej Propoliciey /
Czł. = bardzo się obawiam. Nowo =
sł. = Dziśieyszy chcą / pierwey Ewangelia po
krz. = wiedać, niżli Krzest S. dawać: waszy
cam. = tej Ministry; na tym miejscu / są ias
nymi Nowo = krz. = ciami. Przypatrz

1 Dow. cie się pilno: tak nadyście. Abowiem
to okazują te słowa wasze: Mnieć za
prawde święta Ewangelia kazana być
ludziom rozumowi dożytem / pierwey niż
2 Dow. niżli inże wszystkie służby czynione / albo
Światosci podawane. Takie też na
drugiey wnet karcie / tak napisali waszy:

Kieja naszy / dla słyżenia Słowa Bożego
go / lud do Zborow z pilnością chodzić wciąż;
aby pilnym kazaniem a wczewiem Ewange
liet świętey / lud naprzód Pokuty a Wiary
czeli / pierwey niżli by Światosciami onym
służyli / a także ku przyymowaniu Śwatos
ści sposobowali.

3 Dow. Pisano tej Boże toż / Ktorzym błędow
swoich Nowo = krz. = cency podpierają /
waszy przywodzi: przywodzi Historię /
Spraw Apostolskich; Act. 2, 8, 10:
także

Artykuł 10.

240
takie też; Pawła S. Rom. 10. Zganiłi
tu iui Ministrowie waszy Krzest ma
tych dz. = tel: sprawie y wolej Ducha S.
a Podaniu pewnemu Apostolskiemu /
bardzo przyganiłi: zawiady Krzestono dzia
ki mate w Kościele / w Wierze ludzi
wierzących / pierwey, niżli im Ewange
lia kazano; a waszy Nieśkańcy / Ktorzy y
z Nowo = krz. = ciami wola trzymać / niż
ili z Kościołem Apostolskim / Krzest
matych dziatek tu kaza. Prawdać jest / Spadł
się ludziom niewierzącym, a iui roz
mym, ma być pierwey kazana Ewange
lia / dla nauczenia Wiary; niżli by ku
Światosci Krztu S. przystapili: ale
matych dziatek / y z Pogańskich ludzi
rodzonych / inży jest y był zawiady spo
sob: zawiady te / z Podania Apostolskiego
go / (iako to wywodzi starzy Doktoro
wie) bywały Krzestone w Kościele Po
wsechnym / w Wierze Kościelney. Nie
moga dziateki mate wierzyć własnym
swoym sercem / ku Sprawiedliwości;
(tak S. Augustin pisał) ani wyznawać De pecc.
własnymi wsty / ku zbawieniu: niemata mer. &
ieżeże rozumu / ani wolej; przez Ktora / rem. Li 1
Dd ij Rachas Cap. 25.

O Stowie Bożym

De uerbis fluchdząc Słowa Bożego / moglibyśmy na
Apostol. Wiare zezwolić : iako Grzech nie swoy
Serm. 14. na sobie maia ; chać tej / za nie swoia
Wiara / biora na Krzcie odpuszczenie
Grzechu. Niemafci żadnego Pisma /
o Krzzeniu dziatek matych ; Tradicia
tylko iest Apostolska / y zwyciaj w
2 Thes. 2. we Wia. S. Każe nam chować Tradicie dwoie
Li. 159. go rodzaju / y Podane / y Pisane. Tu też
Wia. są- obacz / Bracie mity ; iś na samym Pi-
mym Pi- smie źle sie sadyć. Aza ma to Pisma za
smie nie soba Nowokrześciany przywodzić ? aza
sady sie. łeszcze ku temu Pismu / ktore tu waszy
wspomnieli / y onego nieprzydata ; Kto
wierzysz, y okrzeston bedzie / bedzie zbaw-
wion ? Mowił to Pan / o rozumnych
niewierzących ; dziatek nierozumnych iś
na sprawa. Już widziacie wasze / na tym
Zam- mieyscu / Nowokrześciane ; czego im
Enienie. teraz tu niedostacie, iedno / aby sie po-
cżeli Krzcić ; nowu / w rozumnych swych
leciech, a bodayem ia niebył Proro-
kiem / bacząc stateczność tey piatex E-
wangeliey. Tho tedy iest ieden tu bład
odmiennych Ministrów waszych : dwa
Drugie

Artykul 10.

drugie te sa ; i o mocy Swiatości Ko-
 ścielnych i le trzymala / niewierzac, byc
 ie nacyniem y sadami łask Bożych ; a o 130.
 Sakramencie Ciata Pańskiego, Kals-
 winowe sentēcia potwierdzaia. Sa mied-
 ę którzy dñś Kacerze / ktorzy Krztu S. 130.
 miedza dać tey mocy; aby przezeń mia-
 ę ty byc grzechy zgtadzane. a ten bład v-
 ę rodziła / w niemato Kacerzow / sama
 Wiara Vsprawiedliwiała. Kosciot
 S. Powołechny daie thę moc Swiato-
 ści, i ie sa nacyniem y sadem łask Bo-
 ę żych ; z ktorzych / takoby z takiey studnice /
 ę łaski Boże cierpaia ludzie wierzacy.
 Abowiem y sam Pan niemowi thylko
 ę tak ; Kto wwierzy / bedzie zbawion ; ale ;
 Kto wwierzy, y okrzeson bedzie / bedzie
 ę zbawion. a v Jana Swietego ; Jesli
 ę kto / powieda / nieodrodzi sie z Wody
 ę y z Ducha / niemoze ogladać Królestwa
 ę Bożego. Piotr S. takze / do ludzi ro-
 ę sumnych, przez sie wierzacych / tak mo-
 ę wit : Pokutuycie / y niech bedzie każdy
 ę z was okrzeson w imie Jesu Chrysta /
 ę na odpuszczenie grzechow waszych ; y we-
 ę źmiecie dar Ducha S. A Pawel tej s.
 ę Do iij tak

O Słowie Bożym

- tak piše: Ktorzyście w Chrystusie Jesu
 5 Dow. siście okricieni; Pana Chrystusa oble-
 kliscie. Takie y w Kredzie Niceńskim
 mówimy; Wyznam jeden Krzest /
 na odpuszczenie grzechow; y Doktoro-
 wie Chrzescijańscy nieinaczej rozumie-
 6 Dow. ja. Abowiem Hieronym S. na Psalm
 35 / tak napisat: Ty / Panie / dajesz
 Krzest; przez ktory omywamy grzechy /
 żywotem darujemy wiecznym. [Per Ba-
 ptismum, ablutis facinoribus, vitam
 7 Dow. largiris aeternam, Domine.] Ambros-
 sy takie / na Psalm 36 / tymi słowy piše:
 To przez Swiatosc Krztu Pan Chri-
 stus sprawuje: nie woleka każdy / cym
 sie narodzil; a obleka / cym sie odro-
 dila: a stawa sie dziedzicem / nie niewol-
 nice; ile tak: aby wieczny dom mieszka-
 nia wiecznego mogt sobie nabyć. [Per
 Baptisnatis Sacramentum exiit unus-
 quitq. quod natus est; induit, quod res-
 natus: fit non famulae haeres; sed gratie.
 8 Dow. &c.] Przetoż Augustyn S. te roznośc
 12 psal 73 ciny Swiatosci Starego y Nowego
 Zakonu: Inse (mowi) sa Swiatosci /
 dające zbawienie; inse / obiecujące Zba-
 wiciela:

Artykul 10.

wiciela: Swiatosci Nowego Testa-
 mentu, dająca zbawienie; a Swiatosci
 Starego Testamentu, obiecujące Zba-
 wiciela. [Sacramenta Noui Testamē-
 ti dant salutem; Sacramenta Veteris
 Test. promiserunt Saluatorem.] Ba-
 10 cys y z Pisma S. iasnego / y z Doktor-
 row / y z nauki Powołanego Kreda
 Niceńskiego; nie przez Krzest / osobli-
 we dary Boże bywają nam dane; O-
 puszczenie grzechow / y Obleczenie Pa-
 na Chystusa: (tak iako przez ziota / przez
 recepty / Pan Boga sprawa Lekarska
 11 leczy) za którym Przyobleczeniem / in-
 y Zbawienie, y dziedzictwo Królestwa
 Niebieskiego przychodzi. Tho gdyby
 12 Dow. waszy mocnie a nieodmiennie trzymali
 o Swiatosciach; nie sa studnica y sad-
 13 torego bledu.
 mi tak Bozych: nigdyby nieczynili
 14 żebrność Ewangeliey przedniysza /
 wieksza / y potrzebniysza ku zbawie-
 niu / niżli same Swiatosci. ale i to na-
 15 pisali: dla tego / nie z Kosciotem Powo-
 łanym; ale z nowymi niektórymi Ba-
 16 cermi o Swiatosciach tu trzymają.
 17 Mogąc gdzie indziej / na innym miejscu /
 18 Do iij (bo

O Słowie Bożym.

„ (bo są odmienni) inac; ale tu teraz tak
 „ peronie trzymać musza / prawda iasna
 zbić. Obaczmy si i; prawda to jest /
 Coż jest co tu napisali. Ta jest / Bracie miły /
 wietrze^o rzeci przedmieszka, y potrzebniejszy ku
 Ewan = zbawieniu; bez ktorey ludzkie, zbawieni
 gelia / być niemoga : Ale bez kazania Ewange
 lii? geliey, bywa ich wiele zbawionych; beze
 Rztu (oprocz tych / ktorzyby chcieli /
 ale niemogli przyść do niego) iaden : a
 1 Dow. przetoż Rżest jest przedmieszkym, y po
 13 I. trzebniejszy. A bowiem dziatek ma
 tych barzo wiele / ktorze są okrzeczone /
 bywają zbawione : chociaż nie mieszysze
 li o Ewangeliey. Mac swoje moc S.
 Ewangeliey kazanie : przez te rozumni
 bywają wezeni Wiary ; i ktoraby do
 Rztu przystąpić mieli : przez te opowie
 daia nam / ktorzy dziatekami jesteśmy
 2 Cor. 4. okrzeczeni; abyśmy tak Boiych / bez nas
 szych zasług na Rżcie nam danyh / nas
 2 Pet. 2. daremno niebrali; a to / cośmy na Rż
 cie Panu Bogu obiecali / abyśmy bar
 zo pilnie zachowywali, a iesliżby się tra
 fity Obietnice zlamać : tedy zaśie Sto
 Hebr. 4. wo Boze / na oboje strone osire / ku po
 Mat. 4. kucie
 6.

Artykuł 10.

kucie napomina. 10. Widzisz y tu / Brá 2 Dow.
 cie / widzisz ; i;eć Ewangelia sama nie
 daje Odpuszczenia Grzechow : ale na
 ucza tylko ; iako przez Pokute , zaśie to
 otrzymawamy. Sprawuieć Pan Bog
 danyym obyciaiem serca ludzkie / przez
 Słowo swe święte; ale dla otrzymania
 tak iego / wkaże nam do Sakramen
 tow : y przeto / Słowo Boże jest iako
 bymiałim przesłanicem / pod Swiato
 sciami. Dаемy tedy my S. Ewange
 lię / iako Chlebu nasemu Duchowne
 mu / cho ; co ma być dano : ale za tym /
 Swiatosci nieczynimi posłedniejszych /
 mnych / i niepotrzebniejszych ku zbá
 wienu : y owsem / w weściowości y w po
 radze swey S. Ewangelia zachowywá
 iac / dla przyczyn namienionych / nad
 Swiatosci iey nieprzekładamy. A i;e Spókie
 Paweł S. mówi : Niepostat mie Chy á prawy
 stus / abych Rżcił ; ale / abych Ewans Wkład
 gelia kazał : toć tego za soba nie niesie ; 1 Cor. 1.
 aby słuzenie Ewangeliey miało być
 przedmieszka / wietrze / y potrzebniejszy
 ku zbawieniu / niżli Swiatosci. Jesli Dowo
 niepostat, Pan Chrystus Pawła S. dy 2
 Do v Rżcić : Act. 19.

O Stowie Bożym

1 Cor. 1. Krzcić: przecie Krzcił w Ephesie /
 czemu Krzcił w Korincie / Krzpusa /
 Caiusa / y dom Stephanow? Waiyt /
 czyby sie Páwet S. niemałey rzeciz; gdy
 by Krzcił / niebadać na to wysłany: ale
 iż on nie domyslał sie wiecey / niżli miał
 na poselstwie; przetoż onych iego słow
 to jest zrozumienie; Na tho przodkiem
 y osobnie wysłał mie Pan Chrystus / nie
 3 Pow. abym Krzcił; ale abym Kazał. A cze
 3 Pow. w Nau. mu to? Bowiem Krzcić moje y prosty
 143. Kaptan; y ciłowiek / w potrzebie / po
 spolicy: ale Kazać, nie leda głowy jest
 urząd; nie leda rozum themu sprosta-
 poć sie trzeba y robić / przy Kazaniu;
 iako piše Chrysoſtom na tho mieysce:
 mało naydzieſz dobrych Kaznodzei; a
 Krzcić każdy / by tylko był Kaptanem /
 moje. [Verbum docere labor est &
 sudor: multum laborem, & ferreum a-
 nimum, hoc exigit: Euangelizare per-
 paucorum est; Baptizare autem cuius-
 libet; modò fungatur Sacerdotio: etc.]
 Krzcić moga (ale za potr: da; iakom
 powiedział) y niewysłani: ale Kazać
 niemoże / iedno wysłany. Trzecie Ka-
 cerstwo /

Artykuł 10.

cerstwo / w iedney waszych Ministrów (3 bład
 propoſiciey / jest Sakramentarſkie. A 3 Błusi-
 bowiem kto wierzy / prawdziwe Ciało y row.
 Krew p. Aná Chrystusową być / przy 132.
 Światoſci Ciata y Krwie iego: ten nie Dowodu
 gdy tego mierzecze; aby ſłujebnoſć E-
 wangeliey miała być wieſka / nad Sa-
 krament Ciata y Krwie Syna Bożego
 go. Coż jest wieſzego; ſam Syn Boży /
 ciyli opowiedanie Ewangeliey iego?
 Patrzyć / czego was ci weſa! weſa 3 d. 12.
 was / być Kuſitami / Luterany / Nowo
 Trzeſeńcami / y Sakramentarzmi. a to
 wszystko weſpotek ſtać niemoże. Wolą
 waszy ſie Miniſtry, y tych y owych bła-
 dow Kacerſkich / chwytac; niżli z iednym
 Powſzechnym Koſciotem iſtą prawdę
 trzymać: a onoby lepiej było / mocnie
 tu Powſzechney przyſtać Jednoſci. Kto
 mądr jest; ia radzę / aby ſie w czaſ oba-
 Stowo Boże ma być Kazano, (czyt. 4 czeſt.
 nietylko Piſane; ale też y krom piſania 129.
 Podane: tak nas ſam S. Páwet wciy-
 Gani Piſmo Uſtawy ludzkie, woli Bo-
 żey przeciwne; albo od tych / Którym
 moc nie jest dana / wymyſlone. iakoż
 w tych

O Stowie Bożym

wych dożyć jest w waszych noworzech Ewangeliów; nieznając się Krzyżem świętym / nieścisnąć Ofiary Ciąta Pańskiego / zabraniać chwały Ciąta Syna Bożego / prosić o modlitwę Pana Chrystusa / stojać albo siedząc bracie Wiece rza Pańska / nowe iakieś Wpisowania we Zborzech czynić. 20. Zwyciasz stary jest / nie tylko w Polsce / ale we wszystkich Chrześcijaństwie / Ewangelia nam kazania powiadać / wykladać słowa przyrodzona; a Miśa wszystkie czynić / śpiewać Łacińskim językiem. A żeby lud po polsku rozumiał; co się przy Miśy dzieje / y iako ma się tam sprawować: to temu powiadała na Kazaniu. Wiać re mamy powołaną: język ten / przy powołanej Ofierze / chowamy powołaną. Kto nabożnie y pokornie rzecze / Amen; chociażby słow Łacińskich nie rozumiał: Pan Bóg nabożną potórę wysłucha.

6 cześ. Li. 129. Ji waszy pierwszej wciś pokuty y Wiary / niśli dać Świętości; w tym chęć się zgodzić (iakoć wyśsey potężat) z Nowo Chrześcijanami: ktorzy dział

też ma

Artykuł 10.

też małych / i niewierzą / Krzcić zabramia. Ale to jednak dziwne; inaczej wciś / inaczej czynią: wciś pierwszej pokuty y Wiary; a wždy jednak Krzcić nierozumne dzieci. Coż wždy czynią? 21. cześ. z Bogiem igrać. Zaiszcz ta wasz brach Ministrów nauka, Krzest święty bardzo zelżyta. A bowiem słyszałem i o to od jednego z waszych; żeby działom matym / chociażby umarły bezie Krztu / nie to wadzić niemiano. bo / powie dział / narodził się z rodziców wierzących. Toć to jest ono Kacerstwo; ktore Sakramenta nieinaczej / jedno iakoby zwierchnią Ceremonią / sobie wazę; ale na słowach tych wymysłach Wiary nowej, barz; się myli. Pan sam Chrystus iasne nam opowiada / o dwuim narodzeniu; z Ciąta y z Duchą: co się rodzi z Ciąta; Ciątem jest: a co z Duchą; Duchem. y przykład: Ktoby nienarodził się z Duchą; nieogłada Królestwa Bożego. Powiedzcie mi tu / Bracie: to / co się z ciebie y z żony twojej narodziło; Ciąta / czyli z Duchą / narodziło się? Angeli y Święci w niebie, omśa duchami i

Krzest
zelżony
o Ewan
gelików.

Trze
ba Krzcić
dzieci.
1 Dowe
Ioan. 3.

O Słowie Bożym

133.

2 Dow:
Psal. 50.
Ephes. 2.
Lk. 220.

mi; a ciłowiek ma ciato. pr:etoi co sie
rodzi; ciłowiek / iakoż ciata; ciatem
jest: y dla tego / potrzeba jest temu ciao-
tu nowego odrodzenia duchownego / z
Wody y z Ducha Świętego: iesli chce
wniść do Królestwa Niebieskiego. O
daleko; byto lepiej / trzymać po starsz-
mu; niżli być przeciw Światłości
bluźnić / a z cielesnego rodzenia czynić
duchowne. Pismo wola; iż sie pocynas-
my y rodzimy w grzechu / y iestesmy sy-
ny gniewu: a Braciśke ten nowy (ba y
wasza podobno Confessia / na wielu
mieyscach sobie przeciwna / niżej) śmie
mówić / przeciw Pismu; iakoby syn ies-
go, Duchem sie narodził. Znać znać du-
cha; iaki to duch mówi: bysmy rozum-
mieli / a troche affektorow złożyli; pozna-
libysmy tego ducha łatwie.

7 ckef.
Huf-
sire złe
nagani-
li Zakon
stary.

Nasostatki przy tym Artykule dzie-
siatym / dwoiakiego Zakonu rozdual y
rozność czynią waszy / nie bez małego
tej błęd. Powiedaia; iż Zakon stary
jest słowo śmierci / bożni / litery / gnie-
wu / przekleństwa .ic. za cym niepoma-
łu naganił Zakon Boży / od Pana Bo-
ga da-

Artykuł 10.

ga bany / od Pana Christa wykładany
y potwierdzoney. Mowi Pan sam: Jes-
li niebedzie obfitka wasza Sprawie-
dlwość / niżli Zakonnych Doktorow y
Pharisęusow; nie wnidziecie do Kró-
lestwa Niebieskiego. y wykładając /
chce tego po nas: abysmy nietylko nie-
zabijali; ale ani sie na Brata gniewali;
ani słowem obrażali: abysmy nietylko
nieczłotożyli; ale ani cudzey żony po-
żądali. 2c. Młodzieńcowi che; onemu
sam Pan Christus powiedział: Jesli
chcesz wniść do Żywota; choway Przy-
kazania. A ktorej to są? sam Pan wy-
kłada: Nie zabijay; Nie człotoż; Nie
kradź; Nie świadcz fałszywie; Czcij oyc-
ca twego y matkę; Miłuy Bliźniego
twego / iako siebie samego. A gdzie; to
jest napisano: w starym Zakonie; Exo.
20, Deuter. 5. Toć tu już przeciwna / Stofos
Bracie miły: thy Zakon Staryzowieś wanie.
Słowem Śmierci; a Pan / za chowa-
niemiego / Żywot wieczny obiecuie: ty
przeklinasz; Pan błogosławi. Chował 3 Dow:
Zakon Stary, Moysze / Aaron / Da-
wid / Ezechias / Josiach / Joseph / pan-
na Mac

1 Dow:
Mat. 5.

2 Dow:
Mat. 19.

3 Dow:

O Słowie Bożym

4 v 5 do: ná Maria / Zachariasz / Elzbieta; y sa
 wod 2 zbawieni: czemu; go wasz Ministy
 Luca 10. lia: Dat nam Pandwa Groša / ku le-
 Mat. 13. cieniu zranionego; kazał Doktorowi
 Rosciota swego, wynosić Stare y No-
 we rzeczy / z skarbu swego: a chy ciemi
 tylko jeden Groš bierziesz; drugim bra-
 kuiesz: czemu tylko Nowe chwališ;
 6 Dow: Stare ganiš: W czym / proste cie / za-
 Mat. 22. wiſt wyſtęł Zakon y Prorocy: a za nie
 66. w Mitosci Bożej y Bliźniego: za nie
 Rom. 13. to sam teſ Pan powiedział: y Paweł s-
 66. na wielu mieſcach / przypominał:
 Nowy zaśie Zakon gani to; czyli chwa-
 li: Kazieli mitować Pana Boga y Bli-
 żniego: a co inego Pan sam / na swey o-
 Ioan. 15. statmey Wiecierzy / przypomina: To
 iest / mowi / Rozkazanie moje; a bryſcie
 ſie mitowali weſpoteł: to iest to / Bra-
 cie miły / y Nowego y Starego Zakon-
 nu Rozkazanie. a ieſli iest iedno Rozka-
 zanie / y iedna zaptata Mitosci Bożej
 y Bliźniego / Zwrot wieczny: czemu; ty
 134. ciniſ Zakon stary Słowem śmierci:
 3am- Nie rozumieſ / ani wieſ / Bracie; co
 kmenie. mowiſ: potrzeba chy ſie wejść od wci-
 nych

Artykuł 10.

nych starych Theologow / a nie od tych
 nieukow nowych; iako Zakon Stary ná
 trzy częſci dobrze onidziela. iedną częſć Zakon
 ma Ceremonię; druga Sady; trzecia trzy czę-
 Obyczaje. Obyczaje należa ku Mitos- ſci ma. y
 ſci Bożej y Bliźniego: przeto; nie tylko Li. 189:
 nie ſa Chreſcijanom zakazane; ale w 191.
 wieſzey doſkonatoſci roſkazane. Sa-
 dy po częſci wſtaty; a Ceremonię ſtare,
 inż wyſtętkie: (bo w nich byt przezna- Gen. 22.
 cion y figurowan ten / w ktorym wyſſey
 ludzie biora y brali błogoſławieństwo /
 Pan naſz Jeſus Chriſtus) y z tey ſtro-
 ny / Zakon Stary iest iakoby kwiatek;
 a Zakon Nowy, iakoby owoc. Z kwia-
 tu rodi ſie owoc: owoc zoſtaie; kwiat
 wſtaie: przeto teſ Ceremonię Starego
 Zakonu (iako Obrzezanie / Sobota /
 Ofiary. 2c.) inż wſtaty; a żyſzione rzeczy
 Nowego Zakonu, aſ do Dnia Sadne-
 go trwaja. Kto tedy tego nierozumie;
 co iest Kwiat / co z Kwiatu Owoce; co Wykład
 iest Cień / co prawdziwa a iſta Rzecz: 2 Cor. 3.
 ten ſie zabija (iako y wy / na tym miey-
 ſcu) Litera Zakonu ſtarego; kthorego
 duchownie nierozumie. Jeſliby teſ kto
 26 chciał

O Słowie Bo. Art. 10.

chciał pełnić Zakon / oprocz łaski Bo-
żej, y Wiary w Pana Chrystusa; Zakon
stary będzie iemu Stowem śmierci /
bojaźni / gniewu y przekleństwa: ale ię-
Ioan. 8. sli z Abrahamem wierz, w tymie Sta-
rym Zakonie, dzień Pana Chrystusow /
y ratunku pełnienia Zakonu będzie z
Psal. 118. Dawidem prosił; tamci iuż tak / iako
Abrahamowi y Dawidowi / Zakon sta-
ry nie będzie Śmierci / ale Żywotem;
nie Bojaźnia; ale Miłoscia; nie Lite-
ra; ale Duchem; nie Gniewem; ale Ła-
ską; nie Przekleństwem; ale wcielonym
Wykład Błogosławieństwem. A ię też tu przy-
Ioan. 6. wodzicie one słowa Pańskie; Stowa /
ktorem wam mówił / duch a żywot są;
to nie tu rzecie. O iney rzeczy tam Pan
gada; nie o rozności Starego y Nowe-
go Zakonu; gada o daniu Ciąta y Krwie
swoiey; a nie o tym waszych Ministrów
błaznierstwie / przeciw Zakonowi Bo-
żemu / przez rece S. Mojżesza dano-
mu. Chacćci waszy nowi Ministrowie
wmiata allegować Pisma. Ja radzę /
w ciās sie obacicie; a zwodzic sie im wie-
cey niedacie; wśak widzicie ich naukę
y ślaciejność.

Summa

O Światościach Art. 11.

Summa Artykułu 11.

1. Co rozumieć o Światościach.
2. Kto chce przysięść w używaniu Światości /
a nie może: bez nich będzie zbawion / przez
Wiarę.
3. Światości / oprocz dobrej nakłonności w
netrzej człowieczy / same z siebie nie dają
Wiary ani łaski usprawiedliwiający.
4. Światości nigdy nie tracą swej mocy;
choć od Kiedza dobrego a cnotliwego / al-
bo też od tainego a przykrytego grzesznika /
bywaia podawane.

135.

Odpowiedź.

O Światościach coby rozumieć; i chęć.
A ita mowicie / nie niedowodzie-
cie: znać / że tu waszym Pisma /
na nowe ich wymysły / niedostato. a ten Wykład
też / kto te Confessia przetożył na Pol-
skie / pewnie nierozumiał; co tu przekła-
dał. Spomina wnet iakieś Duchowne
a niewidome Miłosci: ale miał mo-
wić / o Duchownych Łaskach; a nie o
Miłosciach. bo Światości (o których
tu gadacie) są sądami łask y darow Bo-
żych;

W Świątobliwości

Li. 130. **Źych:** iakom to wywodził / w przeſtłym
Swia= Artykule. **Ny** mowimy / y dowodzi
 toſci co my / **Swia**toſci być naciyniem y ſtu
 ſa. **dnica** darrow **Bo**Źych: wy mowicie tyl
 ko / a nie dowodzić / na **Wierze** ſamey
 y **Wſprawiedliwienie** należeć y **Wbawie**
 nie; a **Swia**toſci cżynicie **ſwiadectwo**
 tylko, y niewiem iaką **pieczęć** **Wſpra**
wiedliwienia / przez **Wiarę** danego.
Jui doſyć byto / o **Wierze**, y o **Swia**
toſciach; iedney rzeciy nie trzeba tka
 cieſto powtarzać / ani tej rzeciy iasnych
 zatrudniać.

„ Kto chce dobrze czynić / a niemożę; v
pana Boga, dosyć jest na dobrej wo-
li; także tej koby pragnął Świątosci
przyjąć Rosciotła Porosiecznego / a nie
mogłby do tego przyść; te żądza przyja-

Swiato muie pan Bog. A my tedy radzimy ka-
zdemu: aby v jadnych Kacerzow Swia-
tosci jadnych nigdy niebral; ale tylko
wmysl swoy dobry Panu Bogu polecat.
Vceynit to / a chwalenie vceynit / ieden

Woyciech Lwowczyk / Kollegiat iacney Aca-
demiey Brakowskiej: Ekhory bedac
w Lips

Artykuł II.

w Lipsku / z syny Pana Siemuskowskie Anno
 go, Podstarościego Lwowskiego / y w 1563.
 chorobie ciężkiej wpadłszy / i adnych Swia 14 luj.
 tości nieprzyjął od Luteranow; ale wo-
 ła dobrą maiać / a Kacerstkimi bte dy
 mądrze sie brzydząc / przed naszym Ka-
 ptanem Kosciotą Powsechnego du-
 chowna Spowiedź czynił; z nami du-
 chem Kommunikował; y nas Oleiem
 świętym iest pomazany. Jestci to oso-
 bne / godne pamięci / a duszy barzo zbaw-
 ienne / wyznanie między Kacerzmi
 Wiary Powsechney. Abowiem kcho Mat. 10.
 Pana wyzna przed ludzmi; a przy Pa-
 nie / Kosciot iego Powsechny: tego sie
 też pan Christus / Kosciotą Powse-
 chnego oblubieniec / przed Oycem swym
 mitym niezaprzy.

Ję Swiätosci nie niepomogaia 3 czeſe
 tym / ktorzy ſie wnetrznie na to nieprzy
 gotowali: choć nie z tad / iakoby ſwey Swia
 mocy one niemiaty / idzie; ale / ię my im toſci za
 zawade w nas ktadzimy. Ziota Lekar wždy
 ſkie nie wtracaia ſwey mocy; choć iay nie ſwa moc
 każdemu pożyteczne bywaia: takżec też maia.
 y Swiätosci. Przynieſ ty do Swiato Podo
 Le ię ſci / ſtwo.

O Światościach

sci / co potrzeba przynieść ; poznać ich
moc / operująca w tobie : ale gdy be-
dzie iaka zawada ; one mocy swej dla
ciebie nieustraca / tobie tylko niepomos-
ga. Ziołko tedy Krztu Świętego ma te
moc ; iż komu bywa przytożone / wnet
grzechy jego omywa : ale w Żydzie nie-
wierzącym / albo obtudnie Krzest przy-
mującym / tej swej mocy okazać niemo-
że. nie iżeby Krzest swej mocy niemiał ;
ale / iże oni na to nie są sprawni.

a cześć. Ży Kaptan niezaszkodzi nie Świa-
Krzest / i tościom ; a dobry nie nieprzyda : ista to
odstęgo jest prawda : dosyć tego nardzie w tym
jest wa- Dekrecie ; który wspominaś. Abowiem
żny. taki jest Krzest : iakowym jest on / kros
192 Do- rego mocą bywa dany ; nie , iakowym
wod. ten / przez kogo bywa dany. tak tam też
De. Cons. mowi Augustin S. [Baptismus talis
Dist. 4. est : qualis ille est ; in cuius potestate da-
Cap ; Ba- tur : non , qualis ille ; per cuius ministe-
pismus. rium datur.] Mocą Bożą / mocą Pa-
3 Dow- na Chrystusową / mocą zasługi Neki-
Cap. A. iego / bywa Krzest dany : przetoż kros
lind. rych y Judaś okrzcił ; sam Pan Chri-
Lic. 60. stus te okrzcił. Nie bois się tedy ani
Cudzo-

Artykuł 11.

Cudzożnita / ani pijanice / ani Mes-
żoboyce : (tak tamie Augustin pise)
Abowiem się ogladam na Golebice ;
ktora mi o Panie Chryste opowieda : 10. r.
Tenci jest / ktory Krzci. Prawda tedy Żams
to jest ista : że Kaptan jest Kaptanem / kniente.
Krzci / Poświęca / Rozgrzeża / y inie
Światosci skutecznie y pożytecznie spra-
wuje ; choć i jest w grzechu śmiertel-
nym. a iesli to prawda : tedyć ono nie is Spracie
nego / iedno rosterki / w Rosciele y w
Kreciach pospolitych czynito ; co waszey
Braciey mistrz / Jan Hus / z Wiclesem
wciyt. Abowiem wciyli oni tego : iakoby
Biskupi y Kaptani / gdy są w Grzechu
Śmiertelnym / ani Kaptanow świe-
cić / ani Ciata Bożego poświęcać / ani
Krzcić niemogli ; a żeby też żaden nie Li. 223
był / ani Panem Świętym / ani Prę Art. 4/
15. :
tatem / ani Biskupem / Śmiertelnie
grześzacy. A boi się Bracia mili ; aby
ty y waszych Ministrów tapaciłi nie
było. Abowiem wspominaia tylko tays
nego a przykrytego grzesznika Kiedza :
iakoby iasny a nie zakryty grzesznik nie-
miał pożytecznie Światosciami saso-
wać.

Le inj

O Światełściach Art. 11.

wac. Nie nie/Bracie/ nie: bądź cały
ny/ bądź iawny grzesnik Xiadz: tak
ten/ iako y on Krzci. bo iednako/ przez
iakięgokolwiek Kapłana/ wieciny Ka
ptan Pan Christus Krzci. Druga tu
tąpaczka iest wafych: gdy te moc Swia
tosciam daia; aby tylko świadczyły o
tasce Bożej. co aby pokryli pięknie;
przydaia te słowa: Aby też iśćity/ a ias
koby pieczętowały. Diabel zawždy był
chytry/ y w onym Apollinie, y Delfow:
iasnie zwodnik nierad mowi; rzec; wat
pliwa/ ktorą y tak y owak wyrzucić
możesz/ rad mi tuie. Rádzybysmy wie
dzieli tu/ od wafych Ministrów; co w
ždy za moc Swiatosciam Chrześcijan
skim daia. Powiedaia nam / ale pod
pokrywką; że świadcza/ iśćia/ a iako
by pieczętują / tasce Bożej y zbawienie.
co to iest/ Jścić, a Pieczętować; trze
ba byto iasnie powiedzieć. Infa iest/
dać Świadectwo wlecionemu; a infa/
L. 130. Wlecić. My mowimy / y tego doro
dżimy; że Swiatosci nas lecia: a wafy;
że tylko Wleczenie poświadczaia. bo
wszystko wleczenie Wierze przypisua.

Zasie

Diabel
nierad
iasnie
mowi.

Moc
Swia-
tosci.

O Krzcie Artykuł 12.

Zasie infa iest/ Świadczyć; a infa/ J
ścić. kto Jści w nas tasce Bożej; ten ia
istotnie daie: a kto o niego daney Świad
czy; ten nie daie. za cym/ izali cho nie Contra
iasna iest przeciwność; Jścić/ y Niez dicit.
ścić: Dawać/ y Niedawać: Zasie in
fa też iest/ Pieczętować; infa/ Jścić:
Pieczęć daie świadectwo temu/ co iest
napisano w liście; ale Jścienie rozne
iest od dawania Świadectwa. Patrza
cież patrzcie / iako ci rzecza wiła; a
Powłeczna nauka / iż wszystko iasnie
wey/ obaczaycie. Jako lekarstwa lecia ..
ciata; tak Swiatosci lecia dusze. to iest ..
niezakryta / a prawdziwa/ o Swiatos
ciach Koscielnych nauka: te moc Swia
tosciam daie sam Pan Christus; wes
dlug iasnego a śczer^o Pisma Bożego.

Summa Artykułu 12.

1. Co ma być rozumiano o Krzcie.
2. Krzest raz w służbie ma być/ ale w pra
wodzie zawždy.
3. Aczkolwiek za pierwszego Kosciola/ na
pospolicie ludziom dorosłym Krzest bywał
dawan: wśakże ta służebność y działom

Le v ma

O Krzcie

ma być służono / na zbawienie.

4. Dziatki drugi raz niemają być Krzczone;
5. Jeden raz prawdziwie pokrzczeni / kiedy ku latom rozumnym przysyda / znajomości Krztu y Wiary mają się uczyć.
6. Ktę wkładaniem łaski Krztu bywa po świadczoną / y okrzczeni ku rycerstwu Władcy bywają potwierdzani; a tak ku Swiatości stołu Pańskiego bywają przypuszczani / from powtarzania Krztu.
7. Wiary prawey żywey / a łaski braterstwy / y zrad godnego ku Bogu y Klzmemu wozdienia / Władzie też w Bódze żywey / kto nie ma: ten nadaremno przyjął łaskę Krztu S.

Odpowiedź.

1 cześć.

O ma być rozumiano o Krzcie swietym / o napierwoſſey y naposrzebnieſſey Swiatości; inſem doſyć powiedział: waſzy tak tu rzeczyć zaſpletaia; iſi czaſem nierozumieć / czego chce. Przed tym niedawno / na Wierze wſyſtko ſadziſi; a Krzeſt Swiadectwó y pieczęcia Uſprawiedliwienia cżynia li; teraz zaſie daleko ina mówia. Alboſi: wiem piſa; że P. Bog wnetrznie grzeſie, niſzli omywa / zbawione cżyni / a znowu

Inſzeſey
tu o Krz
cie, niſzli
niedawo
no?

rodzi /

Artykuł 12.

rodzi / y w Syna ſwego obtoczy / Kapie. Li 135; la Krztu ſwietego. Dalekoć cho ina / 136. od oney: a lepiſza to; niſzli ona pierwſza. Panie Boże / day wam to vyznanie; a byſcie iaſna Miſtrow waſzych nieumieſitnoſć / zkaż takie ich Przeciwnoſć i roſta / kiedy obaczyli. Tak tedy rozumieymy o Krzcie swietym; iſe Woda / Krztu przy nim / ieſt Znakiem wiadomym: do ktorey gdy będzie przydane to Stowo; Ja ciebie Krzeſz / w imie Oycy y Syna y Ducha Swietego: natychmiaſt to P. Bog / przeſz Krzeſt / na duſy cżyni; co Woda / na cieie. Woda omywa plugaſwoſć; a daie chędogoſć: Krzeſt takie obmywa Grzeſchy / w dziatkach, tylko Pierworodny / a w rozumnych, y Uciynkowe; a po tym omyciu tego ſmrodu / przyobleka ciowieka w piekna ſaſte / w ſamego Pana Jeſusa Chriſtuſa. To ieſt pewna a prawa moc Krztu ſwietego / od Pana Chriſta iemu dana: ktorey żaden ciowiek iemu nigdy odiſć niemoſie.

Krzeſt iſe niema być powtarzany; 2 cześć. gdy raz przyſtoynie dany bywa / w imie Troyce

O Krzcie

Troyce przenaświadczy: to jest pewna
a ista. Ktorego też cztowiek Chrzescijan
ski nigdy niema przepamietać: aby
dobrodziejstwa Bożego / Ktore tam wo
siał / na obietnice, tamże uczyniona, po
mniac / zawsze byt wdzięcznym. Wy

Obie-
tnica / rzekł sie tam Szatana / y wszytkiey pom
na Krz-
py a uczynkow tego: obiecat sie y poslu
cie uczy-
bit na rycerstwo p. Chrystusowi / Zba
niona.
wcielowi y Odkupicielowi swemu. to
właśc.
aby zawsze pamiętać: dla tego thej v

151.
właśc. nas / w Kosciolach / Woda jest świeco
21. 112.
3 cję. Nowo krzescienicy tak twierdza: (na-
jakoby tylko dorosli bywali Krzescien /

za pierwszego Kosciola. y chca thego
Mar. 16.
dowodzie tym pismem: Kto uwierzy /
a okrzescion bedzie; bedzie zbawion. 16.

Wy za sie twierdzenie; jakoby napospo
liciey ludziom dorosłym Krzest bywał
dawany / za pierwszego Kosciola: ale

Krzest tego niczym niedowodzenie. My y mo
dziatek winny / y dowodzimy; ze tak Dorosłym /
mających. jako y Działkom matym / Krzest bywał
Li. 129.
dawany, w Kosciolach Apostolskim. A
ciymże tego dowodzimy: dowodzimy
Tradicią Apostolską / y ustawiczną
Kosciola

Artykuł 12.

Kosciola powszechnego używaniem. Wy
Gdy rozsyłał Pan Christus Apostoly Flad.
kazać / o Dorosłych tylko dat im rostkas Mar. 16.
żame; a o Działkach matych żamileżat;
(ile nam opisał Ewangelie) wskaże
Apostotowie świeci / Duchem Bożym
nanczeni / y matym Działkom wszytk
kim Krzest dawali. Jestci o tym swiaś
dectwa dosć / v Doktorow starych: ia
tylko jedne / na ten czas / poważna przy
wiode sentencją S. Augustina. Podaj De Bapt.
ny Krzest dziatek niemowiaczy (tak contra
on piśe) Powszechność Kosciola trzy Donat.
ma: a co powszechny Kosciol trzyma / Lib. 4.
y nie jest na Konciliach postanowiono / Cap. 23
ale zawsze trzymano; iz nam Apostoto
wie to podali / barzo dobrze wierzymy.
[Quod vniuersa tenet Ecclesia, nec
Conciliis institutum, sed semper reten
tum est; non nisi auctoritate Apostolic
ca traditum, rectissime creditur.]
Przywodzicie thu Pismo / jakoby do Wyklad
Krzest dziatek matych należace; ale nie Mat. 19.
tu rzeczy. Insa jest / wktadać rce Pa
nu Chrystusowi na mate dziatek; a ins
sa / Krzesc matę a iesze niewierzące
dziatek.

O Krzcie

diatki. inſa ieſt, mowić; Tych ieſt Kro-
 leſtwo niebieſkie: a inſa; Takowch.
 Wſyſtkich nas chce mieć Pan Chri-
 ſtus takowymi; iakowe ſa diatki ma-
 luche; nieobtudnymi / niewinnymi /
 pokornymi; y dla tego teſ mowi; Take-
 wych ieſt Kroleſtwo niebieſkie. Panie
 Boże day wam obaczyć / na thym ieſ-
 dnym punkcie / bårzo ku zbawieniu
 potrzebnym; iieć wſyſcy nowi Ewange-
 liſtkowie / na ſamym piſanym Stowie
 Bożym iſe ſie zaſadili. Jeſli tylko na
 tym ſamym chcecie przeſtać: wygali na
 was Nowokrzcieńcy. Abowiem cze-
 ma wy ſmieć te Krzcić; ktorzy ieſcie
 Rom. 10. niewierzą; Wiara, z ſłuchania; a ſłu-
 chanie, z Słowa Bożego: przecie Krzciſz
 tego; ktorzy ani ſłuchali / ani wierzy;
 czemu / nad roſkazanie Słowa Bożego
 Mar. 16. piſanego / wiſcey ſie domyſlaſz? Pan
 ſam mowi; Idźcie; Kaźcie: kto uwierzy /
 a okrzci ſie; będzie zbawion: a wy / o
 ktorych ſame tylko Piſmo ieſt Stowem
 Wyſład Bożym / przecj inſa mowicie? Zły te-
 139. dy to ieſt fundament; na ktorym, Diat-
 ki macie ſtracićby zbawienie; my przy-

Nápó-
 minanie
 potrze-
 bne.

Artykuł 12.

miemy Pańskie Roſkazanie / o doros-
 ły, a przez ſie wierzących: przyymie-
 my y Podanie Ducha S. o diatkach nie-
 mowiących / a przez ciłonki Koſcielne
 wierzących / y dla tego, ſtutek Krztu
 S. zawždy w Koſciele bierzących.
 Naſzy Katholicy / zbijaia ten Nowo-
 wiernikow bårzo ſty fundament / przy-
 wodali na przykład niepiſana Wiara o
 S. Trojcy: oni gdy to ſłufnie czynią /
 y prawdziwie a gruntownie ſty funda-
 ment Luterſki niſczą; awoſci wroſli
 Trojbożanie. takie teſ trzeba ſie bać;
 abyſmy w krotce nieogładali y Nowo-
 krzcieńcow / w naſzey Polſce. Co ſie Obrze-
 dotrze Obrzezania diatek ſtarego Za-
 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 21

O Krzcie

Przejeńcom Podaniem Apostolskim: to
nację / niewywiklecie sie im.

4 cześć. Dziatki / raz okrzcone, w imie Tros
ce Swietey / drugi raz niemają być krz-
okrzco- cione: Papieżnicy tak trzymali zawo-
nych zna y po dśia dzień, nie inaczej: waszy Rie-
wu krz- liźnicy iże sie odmieniają / teraz krzca /
czenie. teraz niekrzca; v nas to niedziwno. Po
Znak Bā odmiennosci a niezgodzie / Kacerstwa
cerstwa. poznac: y Luter sam / choć iay y z samym
soba niezgodny / tego nam poświadczy.
O gdybyście obaczyli; eo byto wwiódło
y S. Mieczennikā Cyprianā / iże Krzcio-
nych v Kacerzow, z nowu zaśie chciał
Krzcić: wybyście też byli ostrożniejsz-
mi / nie dając sie ledā komu zwodzić.
Distinc- Distinkcia / Bracie / a dobry Rozdział
cia / to każdey rzeczy, od Kacerstwa wypleta:
ieft / Ko- tey nieczyniąc przy Krzcie S. Cypri-
szat / Ro- an / w one swa obtędlivość byt wpadł;
rzeczy. a Pisinem S. z niemato inych Biskup-
pow / niedobrze ia podpierat. Jako wy
niedzielićie Ofiary Ciata Pańskiego;
Krwawa, y Niekrwawa / według
Aaronā, y Melchisedekā: iako nieczy-
nicie rozdziału / między Dosyćczyniemi
niemi

Artykuł 12.

niem za Grzech, Pana Chrystusowym;
za Karanie docieśne, naszym ic: tak też
S. Cyprian nieczynił rozdziału / mie-
dy Sakramentem, y Skutkiem Sa-
kramentu. Sakrament bywa dany / y v
Kacerzow / oproci Kosciota Powo-
dnego: ale Skutek Swiatosci / przymu-
sające poświęcaacy / thylko w Kosciele
Powośednym bywa dany. o cym ta-
kowie Augustin S. daie świadectwo: De Bapt.
Nie dla czego inego / widziało sie nie- cōtra Do-
nat. Li. 6.
ktorzym zacnym ludziom, Biskupom Cap. 1.
Chrystusowym / między ktorzymi S. Cy-
prian byt osobliwym; iakoby niemogł
być Krzest Pana Chrystusow, v Kace-
rzow / albo Schismaticow: iedno / iż
nie oddacjali y niedzielili Swiatosci / od
Skutku, albo od Pożytku Swiatosci:
[non distinguebatur Sacramentum,
ab Effectu vel Vsu Sacramenti] Kto-
regu Skutku y Pożytku mienardzie v
Heretikow ic. (a te iego słowa sa też y
w Dekrecie; Dist. 4 De Consec. Cap.
Quomodo) A ci także dśisieyszy Wo-
wotermicy / ktorzy od Kacerstkich Mi-
nistrow sa okrzczeni / Krzest tylko ma-
ją; ale

O Krzcie

140. ia: ale Skitkow y Poiytkow Krztu S.
mieć niemoga. chcą mieć, z Działka
ni swoimi: ia radzę / do Kosciota po
wszechnego niechay się nawraca. **Ucie**
Od Kosciota od mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
chodzie / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
nie mać / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
iadney przyczyny / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
119. / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
Mat. 13. / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
In psalmo / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
contra / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
partem / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
Donati. / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
ia: ale Skitkow y Poiytkow Krztu S.
mieć niemoga. chcą mieć, z Działka
ni swoimi: ia radzę / do Kosciota po
wszechnego niechay się nawraca. **Ucie**
mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
chodzie / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
nie mać / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
iadney przyczyny / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
119. / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
Mat. 13. / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
In psalmo / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
contra / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
partem / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
Donati. / mać iaden iadney przyczyny / **od Kosciota**
Pieknie Augustin S. umawia się z Do
natisz: Jesli (powieda) brzydźcie się
z tymi; sami swoim / takich macie / przy
pátrźcie się: a iesliż y wy z tych cierpi
cie; przeci nie w Powsechney Jedno
ści: Jesli możemy zle wytaczyc od sie
bie; niechay to bedzie / ale w Pokoju: a
iesliż tak być niemoże; dosyć jest / sercem
się od nich odtaczyc. A za mato Pto
byto / na pierwszym Boysku Kosciota
Zydow

Artykul 12.

Zydowskiego! byty Batwochwálstwa:
mordowano Proroki: i:ali / dla tego /
Swietcy ktory odstali od Jednosc.: i:ali
li sobie Oltarz budowali / naprzeciw
Oltarzowi: w iednymci Koscielu byli;
ale sercem oddzieleni. [vno Templo
miscebantur; sed mixti non erant cor
de:] Takie też / y daleko wiecej / wto
re inuwo Koscielnej ma z tych cierpieć;
i:ako / ktore po wshystkim świecie roscie.

Na piata część Artykulu tego (12. 5 części)
12. takwie zezwolimy: ku rozumowi
Przychodzacy / y Wiary y mocy Krztu
S. y inych rzeczy ku zbawieniu potrie
bnych / pilno maia się vczyć: a taksi Bo
żey / na Krzcie wzietey / na daremno nie
brać. czego winni są przestrzegac y Amo
trowie; w ktorych Wierze, Działki dos
staczinie są okrzcone. Wszakie te sto
wka wasze; Przez Wiary nie jest Krzest
płatny; dobrze maia być rozumiane /
tym sposobem: iż gdyby mogli się vczyć
Wiary / a niechcieli; tedy taksi na Krz
cie wzietu / przez swoa niedbałość y nie
wzdzięcinność / wtracaia; ale iesli by przed
to żumnymi lary zmarli; Krzest on / w
S f 4 cudzey

Amotro
wie.

Krzest
przez
Wiary

O Krzcie

cudzey Wierze wzięty / do wiecznego ży-
wota pewnie ich przywiedzie. Trzeba
pilnie rozierać wątpliwe słowa Mi-
nistrow waszych : aby on błąd osamey
Wierze Usprawiedliwiaiacey / (gdy y
Krzest ku Usprawiedliwieniu jest po-
trzebny) z nich sie nieodnowit.

6 cześ. Wkładanie rąk na dziatki okrzczos-
ne, co jest y was ; trzeba nam byto le-
piey wyłożyć. abyśmy wiedzieli ; kto cho-
rece wkłada ; a iesli to Wkładanie rąk,
Świątoscia jest Chrześcijańska. Albo-
wiem Kościół Pomiechny ma Świa-
tość po Krzcie napierwszą : Ktora po
Łacinie, Confirmatio ; a po Polsku,
Bierzmowaniem zowiemy. Te Świa-
tość sami Apostołowie / a na ich mieys-
cach, Biskupi dają ; nie kto inny ; przy tey
Świątosci / za włożeniem rąk Bisku-
pich / y za pomazaniem ciota Krzyż-
znem / gdy Stowo do tego przystapi /
bywa osobliwie na cho dawan Duch
Święty ; aby ciowiek okrzczony był vs-
twierdzon y w Bierzmowan / przeciwko
Światu / Ciatu / y wszystkim pokusam
1 Dow: Diabelskim. Świątość ta maś tam
opisani;

Artykuł 12.

opisana ; gdzie na okrzcone Samaryta A. 8.
ny od Philippa Diakona / Piotr S. y
Jan Apostołowie wkładali ręce : a za-
tym na nie Duch S. zstępował. także 2 Dow:
też y Paweł S. na okrzcone / y przez A. 19.
sie (iako y w Samaryi) wierzące / po-
Krzcie wkładał Ręce ; y za tymże wło-
żeniem rąk / braliteż Ducha S. Roż 1 Cor. 12.
maiteśa Ducha S. dary / Bracie mi-
ty. Przy Krzcie / gdy Stowo do Wo-
dy przystapi / bywa pewnie dany then
dar Boży ; za którym sstawa sie nowe
narodzenie duchowne / y bywaia omyte
wszystkie plugawosci ciowiecie. a te-
sliż to bywa tu dano ; co Krzest wła-
śnie ma w sobie : tedyż zaśie coś inego
Duch S. daje / przy włożeniu Rąk
Apostolskich y Biskupich. Gardza no-
wowierni Ministrowie Bierzmowa-
niem / bärzo iasne w Dzieiach Apostol.
opisanym : a za tym nie jest też diwno ;
że w nich namniemy nie znać w Bierzmo-
wania Ducha S. ieden z nich (acż sie
przed tym do Koncilium odwotywali)
nieśmiał sie włożyć w Tridencie ; gdzie
nikogo niebito / ani wiazano ; ale owa-
3 f iij stem

2 Dow:
A. 19.
1 Cor. 12.
Koznosc
łaski Krz-
tu / od
Bierzm.

141.

Czemu
nieśmie-
li stanać
na Bon-
cium
Stowo =
wierci =
cy.

O Krzcie

3 Dow. Sem bezpiecność Gleitem osobliwym
DeHeres. obwarowano. O tym Sakramencie
tus ba- tak píše stary Doktor Święty Cyprian:
piz. ex- Których okrzcił Philip Diakon;
phicans. mieć Krzest dostateczny / ani potrze-
Ast. 8. ba ich byto więcej Krzcie: ale tylko to /
 czego niedostawato / Piotr y Jan wci-
 nił; aby / przez Modlitwę za nimi wci-
 mona, y za włożeniem Ręki / wzywany
 y wiany byt na nie Duch S. co y teraz
 (powieda) u nas się czyni: aby okrzcie-
 ni w Kościele / od Przetkniętych Ko-
 ścielnych byli ofiarowani; y przez nas
 (Biskup to mówi) Modlitwą, a wło-
 żeniem Ręki / aby Ducha S. wzięli; y zna-
 kiem Pańskim aby byli doskonałymi u-
 ciwieni. [In Ecclesia Baptizati, per
 nostram orationem ac Manus imposi-
 tionem, Spiritum Sanctum consequun-
 tur; & Signaculo Dominico consumi-
 mantur.] Totam napisał Cyprian S.
 y znaku Krzyża s. niezamieszajac. A i-
 przy Bierzmowaniu / Znakiem widos-
 mym jest Krzyżmo; to też wrosło z Po-
 dania Apostolskiego: iakom tego do-
 wiodł / w Nauce Prawego Chrześcia-
 ianina.

Znak
Krzyża
S.

Krzyż
możad.
w Nau.
Li. 153.
ic.

Artykuł 12.

ianina. Augustina S. te są słowa / o 4 Dow:
 Bierzmowaniu; Świątość Krzyżmo- **Cōtra lit.**
 wa / między widomymi znakami / iako **Pettl. lib.**
 Krzest jest świętobliwa. [Sacramen- **2Ca. 104.**
 tum Chrismatis, in genere visibilium Si-
 gnaculorum, sacrosanctum est; sicut is-
 ple Baptismus] a S. Hieronym tak **5 Dow:**
 napisał: ten zwycięży jest Kościelny; i- **Aduersus**
 do tych / Którzy daleko w mniemych **Lucifer.**
 mieściach od Kapłanów y Diakonów
 okrzcieńsa / Biskup (dla wzywania
 Ducha S. y włożenia Ręki) dozwia-
 sie: y na te włożył rękę; Którzy w do-
 brey Wierze okrzcieńsa; Którzy w O-
 cu y Synu y Duchu Świętym / trzy **142.**
 Persony / a iedne Istność wzięli.
 [Episcopus, ad inuocationem S. Spi-
 ritus, Manum impositurus, excurrit
 ad eos; qui Baptizati sunt: Episcopus
 his imponit Manum; qui in recta Fide
 Baptizati sunt; qui in Patre & Filio &
 Spiritu S. tres Personas, vnam Substā-
 tiam, crediderunt.] A ieslibyś (po- **Czemu**
 wieda) pytał: Czemuby ten / Który jest **Biskup**
 w Kościele okrzcień / nie inaczej, iedno **tylko**
 przez rękę Biskupie / brał Ducha Świę- **bierza**
 tego; **mura.**
Sf iij

O Krzcie

tego; ktorego być dawanego na Krzcie/
S Dow: wszyscy wyznawamy: Weś sie / i to za-
Ad. 2. chowanie; tad pochodzisz po w Niel-
 bo wstapieniu Pańskim / Duch S. na
 Apostoły estapit. [Disce hanc obser-
 uationem ex ea Auctoritate descende-
 re; quod post Ascensum Domini, Spi-
 ritus S. ad Apostolos descendit.] co-
 tej naydujemy być cymono / na wiela
 miejscach; wiecey dla uciwosci Ra-
 ptaństwa / niżli za potrzeba Prawa.
 „ Abowiem zbawienie Koscielne należy
 „ na godności Biskupiey. Ktoremu gdyby
 „ Bisku- „ niebyła osobna / y nad wszystkie zacniey-
 „ pia „ sta / dana moc: tak wieleby ro:nić było
 „ nad i: „ w Kosciele; iako wiele Kaptanow.
 „ ne, iest „ [Ecclesię salus in summi Sacerdotis
 „ potrze- „ dignitate pendet. cui si non exors quæ-
 „ bna. „ dam, et ab omnibus eminens, detur pos-
 „ testas: tot in Ecclesiis efficientur Schis-
 „ mata; quot Sacerdotes.] z tad cho-
 „ dzie; i; bez Krzyżma, y rozkazania Bi-
 „ skupiego / ani Kaptan / ani Diakon nie-
 „ może Krzcie: co cięstoć (wśakże za
 „ potrzeba) wolno y Laikom czynić:
 „ [quod frequenter, si tamen necessitas
 cogit,

Artykuł 12.

cogit, scimus etiam licere Laicis.]
 Dolyć za nami powiedziat / a kilka oso-
 bnych rzeczy / S. Jeronym: daley niech
 czyta / ktho chce: ta rzeczi zamyslam.
 Niechay tedy każdy wie Chrześcijanin: Żam.
 i; Bierzmowanie iest / y zawždy było / knienie.
 Swiatoscia Koscielna: przez ktora by-
 wa dany obficie Duch Swiety / na po-
 moc, ratunek, posilenie y utwierdze-
 nie / przeciw Ciatu / Swiatu / y Dia-
 blu. aby sie nierozdat wyznawać Wi-
 ry / w ktorey iest okrzcion; y cierpieć co
 dla niey / aby sie niebat. Przeci maia
 Cioto / Policzek daia ię: w Nauce Pra-
 wego Chrześcijanina czytay. Toć iest
 Prawe Apostolskie Rak wkładanie; 143.
 nie / ktore sobie waszy wymyslaia: a na-
 to żadnych Dowodow mieć niemoga.

Prawdać to iest / y tego my pilnie, 7 częś.
 przeciwko wszystkim dalsieyszym Raca-
 rzom, bronimy; ie potrzeba tu zbawie-
 niu trzech Cnot glownych / Wiary /
 Nadzieie / a Mitosci: aleć to nie tu te-
 mu nowemu wase^o Wkładaniu rak.
 A iesli trzeba Mitosci Bozey y Brater-
 Nicy / także tej Nadzieie w Panie Bo-
 S f v dze mo-
 w Nian.
 Li. 156.
 TziEno
 ty / ku
 zbawie-
 niu po-
 trzebne.

O Wieczerzy P.

Kontra: Dza? Inśać iest / trzy; inśa / iedno;
dickia. gdyieć sama Wiara Vsprawniedliwia /
a za Vsprawniedliwieniem pewnie zbawia;
tamci iuż nietrzeba sie starać / o
Nadzieie / y o Miłość: a iesli sama Wiara
niezbawia / y za tym po Rzecie pewnie
nieusprawniedliwia; thedyć prozno
kto sama Wiara ma sie chlubić. O
tworzyć troche oczy / dla Boga / Bracia
mili: wielka ślepotę y nieumieie-
tność tych Minstrów waszych oba-
czyć; a za tymi ich przeciwnościami /
(Sama Wiara; Niesama Wiara) ta-
twie do Kościoła Powołanego przy-
staniecie. czego ia każdemu z was / iako
pragnący zbawienia każdego / prawię
żyć.

Summa Artykułu 13.

1. Wieczerza Pańska / Testamentu nowego
jest Światością / od Pana Chrystusa wysta-
wioną.

2. Chleb

Artykuł 13.

1. Chleb Wieczerzy Pańskiej iest Ciałem /
a Wino iest Krew Pana Chrystusa.
2. Chleb iednak chlebem / a Wino winem
zostawa / ani swojej podstaty albo własności
przyrodzoney oboje traca.
3. Sami tylko wierni duchownie / tak zbawie-
nianie / te Światości przyjmują.
4. Tylko ma być rozdawano / a społecznie
przyjmowano / Ciało y Krew Pana Jezusa
Chrystusa / w tej Świątości: nie ofiarowano /
ani wystawowano / ani ku pokłonię podna-
żano / albo po rynku ic. nożono.
5. Ato ma być przyjmowano / pod oboi-
a / oboje / osobliwie Ciało / a osobliwie Krew
tego święta.
6. Ta Świątosc ma być przyjmowana bez
Kłamania / a Boskiej poczyty czynienia:
wskazuj z ważnością a wężliwością przysto-
ną / a zwłaszcza z doświadczaniem siebie sa-
mego.
7. Przy używaniu tej Wieczerzy (mego
Pańskiego / o Panie Chrystusie każda / ic. mo-
dlitwy czynia / a potym z poważnością roz-
dawaia / a wierni kładąc z dziećmi przy-
mują / śmiertć Pańską zwiastując. ic.

Odpowiedź.

O Stateciny Testament Pański
brockimi słowy święci Ewange-
listowie opisali, a iest to z
wielkim

O Wieczerzy P.

Roznice wielkim / w bogobojnych ludzi / podobna
około iez- wieniem : i około iedney rzeczy / thak
dne- wiele iest roznic między tymi samymi
Świat- nowymi Ewangelikami ; że iuż niewiedzą
ści. drudzy / (zwłaszcza gdy teraz tak / a w
netz asie inak / y wciąż y przyrzuca) co
daley czynić / a co o tym wierzyć. Trzy
słowa są Pańskie ; To iest Ciato moje ;
To iest Krew moja ; a widy o tym bar-
zo roznie każą / wciąż / pisa. O mity Du-
chu zgodliwy ! Jest iest tu Duch / Brat-
cia ; ale pewnie nie Duch święty / z sobą
zawždy zgodny.

1 cześ. Co Pan Christus na ostatczney swej
Wieczerzy postanowił ; iest to (na co y
wy zezwolicie) poważna Świątoscia ;
ale iest (co my wam wywiedziemy / gdy-
byście tylko bez affektoru czytali) nie sa-
ma tylko Świątoscia. Albowiem iest y
Ofiara ; a pierwey Ofiara / potym Świa-
tość : inaczej nigdy ani byto / ani być
może / w prawym Kościele Bożym. ba-
1 4 4. de tego niżej dowodzit.

2 cześ. Nad te słowa Pańskie ; To iest Cia-
to moje / To iest Krew moja ; niebyto
Mat. 26. nic iasnieyszego / w Kościele prawych
Śc. wiernych

Artykuł 13.

wiernych Bożych ; ale dziś / w tych nie- Nowo =
wiernych Nowowierników / y waszych wiernici
thakże Ministrów / są bardzo nieiasne : z iasnych
chociaż oni sami zowią ie iasnymi. słow P.
Mowi Pan Christus ; To iest Ciato uczynili
moje ; nie mowi ; Ten Chleb iest Ciato nieia-
moje ; ciemuż wy śmiecie odmieniaci Dowod
słowa iego / y do nich Chleb przyda-
wać ; przeciwy waszycie sie mowić ; Ten
Chleb Wieczerzy Pańskiej, iest Ciato
Pana Jesu Christa ? Dokłada sam
Pan daley ; co cho za Ciato / y co też za
Krew ; Ciato (mowi) to iest moje ; Kto-
reż za was iest wydawane ; a Krew ta
iest moja / Krew Nowego Testamen-
tu ; Ktora za was , y za wiele , iest wyle-
wana / dla odpuszczenia grzechow. Jes-
liż tedy to iest Ciato / w ktorym Pan
cierpiat ; yta Krew / Ktora za nas wys-
lat ; ciemuż waszy śmieli mowić inak / Contra
przy Liczbie 7 8 : czemu w tym Ciele / dikcia.
w ktorym Pan cierpiat / y w ktorym
zmarłych wstat / w Ciebie go zama-
tneli ; a za to nie wielkie Przeciwnosci
tych waszych Ministrów / w tak poważ-
nych rzeczach ? Tameście trzymali
3 Kalo

O Wieczerzy P.

3 Kalwinem / y z niewiernymi Kaphar-
nayskimi Sakramentarzmi ; tu zaś 3
Lutrem ; ktory tak sie niemogł zgodzić /
w they przeciwney rozności / z Kalwi-
nem ; iże dla tego tylko iednego Artyku-
tu / Zwingliusa, mistrza Kalwinowe-
go, za pewnego miał Kacerza. My
Stowó
Pań-
skim
mi
Pom
Becz-
nic
moc-
nie
wier-
za.

wierzmy mocnie słowom Pańskim /
bardzo w sobie iasnym ; wierzymy zaś i
y wyznawamy / y chwala zwierych-
tego poświadciamy ; że po poświada-
niu Kaptana przystoynego / na to po-
rządnie postanowionego / y mocy sobie
danej przez Kacerstwo nie tracącogo /
z Chleba staie sie ono Ciało Pana Ch-
ristusowe ; ktorę wiać z Panny Ma-
riey / w ktorym cierpiat / y martewych
wstał / a naostatek do Nieba wstał.
a to sie staie / nie lud ; ka / ale iego same-
go moca ; ktory mowi / przez Kaptana
sługe swego : To iest Ciało moje / za was
wydane. Takie też y o Krwi rozumie-
my ; iż nie infa / ale ona / ktora za nas
Pan wylewał / iest w tey nachwał-
bney Sławie : iest zupełny a nie-
rozdzielny Pan Christus / prawdy
Bóg

Artykuł 13.

Bóg y Ciotowiek. Nieprzydaliśmy nie ;
nieodeymuiemy nie : iako słowa same
brzmia ; (bo tu Wiary / nie Rozumu /
trzeba) tak ie rozumiemy. Mowi Pan,
o Ciele swym / y o Krwi swoiey : gdy to
mowi ; była Krew z Ciałem / y Bóstwo
z Ciotowieczeństwem : Wiare te / że tam
jest zupełny a nierozdzielny wespół P.
Christus / sam Pan swymi słowy nam
podał. a żeby Chleb, był przed sie chle- 3 cześ.
bem / a Wino winem ; kto wam to po- 3 Ciotno-
dał : kto was widy tego nauczył : aby bowey 3 Ciot-
Istności swey nie tracił Chleb y Wi- 3 Ciot-
no : Pan Christus nie mowi ; Ten Ch- 3 Ciot-
leb iest Ciało : albo ; To iest Ciało mo- 3 Ciot-
je z Chlebem / albo w Chlebie / albo 3 Ciot-
pod Chlebem : tak / iako Luterań ro- 3 Ciot-
żni roznie mowia ; y wy im tego teraz 3 Ciot-
pomagacie. Szłoby też cho za tym / że 3 Ciot-
Chleb z Ciałem cierpiat ; gdyby Chleb 3 Ciot-
z Ciałem był / przy Wieczerzy ; ale nam
na ten czas inych Dowodow / oproc ias-
nych słow Pana Christusowych / nie-
potrzeba. Mowi Pan ; To iest Ciało
moje : daley sie thy niedomyslay ; ale
wierz ; stał a mocnie / pod Osobami tylko
do Chle-

O Wieczerzy P.

145.

Osoba
o Istota
Chlebo-
wa, co s.

Ko Chleba y Wina / a nie pod Istotą
mi / być Ciału y Krewi zupełnego a nie
rozdzielnego Pana Jezusa Chrystusa.
Co to jest / Osoba Chlebowa; a co tej
Istota, albo Istności: prosty tego
nietatwie zrozumie; trzeba na to Dia-
lektika, y Physika: ci temu dobrze ro-
zumieia; iako Przypadłości tylko rze-
czy / a nie Istności ich / okiem bywa o-
gladana. Białość Chlebowa / Okra-
głość / y Smak / są Przypadłościami:
te ty widziś; Istoty niewidziś: te zostają
ia w Sakramencie; a Istota Chlebo-
wa przemienia się w Istotę Ciała Pań-
skiego: y to my po prostu iednym słowem
Kiem zowiemy Transsubstantiationem.
Kto tego nie rozumie; niech się pierwszy
w Szkole uczy: a o rzeciach / których nie
rozumie / niechay nieśmie gadać. Pier-
wszy ci trzeba Nank wywołonych; po-
tym do Pisma Świętego z bojaźnią
z pokorą: ale y was inaczej się dzieie:
przeto też test błędow dosyć. Waszych

Bratka
od Hus-
sa swego
roźni.

Ministrów cha nanka / okoto Ciała
Chlebem / niezgodzi się z ich mistrzem,
Janem Hussem; do swojej śmierci on
wierzył

Artykuł 13.

wierzył, odmianę Istoty Chlebowey w
Ciało Pańskie; a wierzył / przeciwko
swoemu tej mistrzowi / Janowi Witle-
sowi. Takac jest y waszych zgoda: in-
ciey ucien; inaczej mistrz: a wždy y w
cień / y mistrz / chlubić się chce prawym
Słowem Bożym. Dowod wasz pierwszy 1 Episto-
ły / którym przykładacie Chleb do Ciała cie.
ta / ten test: iie Chleb chlebem / a Wino
winem / Pismo S. nazywa: Prawdą
jest / nie tylko Paweł S. mowi; Kto po 1 Cor. 11.
żywa tego Chleba / y Kielich Pański pi-
je: ale y Powośedny Kosciot cho / w
swoym Kanonie / iuz po Poświęcaniu /
ciym: wskazuje aby tam ieszcze miała być
Istota Chlebowa / tego Paweł S. nie-
rozumia; ani Kosciot wierzył: A ciez 1 Dow-
nu: iie Pan sam mowi; To jest Ciało
moje. i. c. ciemu ieszcze: i Osoby chlebo- 2 Dow-
we została / y Przypadłość chlebową
smak nasse ciuia; okragłość / białość /
smak. ciemu ieszcze: iie trzeciy / z Kto- 3 Dow-
rych Istności insha się rzeczy staie / pier-
wszy swemu iona cza sem miewaia / w Pi-
smie Świętym. Rozga Moysesowa Dwiers
odmienia się prawdziwie w Węza: a dzenie.
Exod. 7.
G g wždy

O Wieczerzy P.

Widy jednak Weia żywego na on czas.
 Ioan 2. Pismo zowie Kozga, także też Woda /
 w Kanie Galilejskiej / odmienita y o-
 brociła się w istotne, a prawe Wino: a
 widy jednak ono Wino zowie Ewan-
 gelista Woda. Coż widy oni goscie pi-
 li; Wino / czyli Wode? jeśli Wino:
 A Dow. przecie go zowie Woda? A żeby się
 nie zdało trudno tu poieciu; iako pod
 Przypadtościami infymy / infa bywa
 Istność; pod Osobami Chleba, Cią-
 to / a pod Osobą też Wina, Krew Pa-
 na Chrystusa: przypatrz się y samey Fi-
 gurze Ciąta Pańskiego, Mianne. Co
 Exod. 16. dat (powiedz mi) Pan Bog Żydom na-
 Psal. 77. puścić; Chleb / czyli Kozga? Pismo
 Sap. 16. Chlebem zowie wśedzie: y perona też
 toż iec nie Krupy aniżne / ani Kosi /
 ani co inego takiego / oni Żydowie ie-
 „ bli. Jeśliś Figurze się dziwoieś; a nie-
 „ pomyśł tych dziwow / iedno Wiara:
 „ daleko więcej trzeba Wiary / do praw-
 „ dziwości Ciąta Pańskiego / y Krwie na-
 „ świetleyiego. Przetoż gdy Ciąto Pań-
 skie zowiemy Chlebem; dla przyczyn
 nych przyczyn / y Pismo S. to czyni: a
 Chlebo

Artykuł 13.

Chlebowey Istności iuz tam nlemaś.
 Drugi Dowod waś, ten iest: Niebyto-
 by (powiedacie) Swiatoscia; gdyby
 żywiol być przestato iest / gdyby Chleb
 chlebem / a wino winem / niebyto. y tego
 tym podpieracie; ii w ten czas / gdy ku
 żywiolu przystapi Słowo / Swiatosc
 bedzie. Tego Dowodu Sakramentary-
 tylko moga iakośkolwiek / według swo-
 ich wykrętow / wyrwać; a nikt iny: dla
 tego / waszy Ministrzy nieumieitni / na
 tym iednym mieyscu / sa y Luteranami
 y Żwinglianami, co iednak y tych / kro-
 rzy prawdzie przypatrzają się / żadnym
 obyciaiem być niemoże. Luter mowi;
 Jest Ciąto Pańskie: Żwinglius mo-
 wi; Chleb tylko iest / Ciąto nie iest, acoś
 maś kontradikcia. A żeby ten Dowod
 tylko przynależec mogł Sakramenta-
 rzom; że Krztu S. obać: na którym /
 Woda nie iest Duchem S. ani Darem
 tego; ale tylko iest żywiolem / y zna-
 kiem Swiatosci widomym. Ku ktoremu
 żywiolowi gdy przystapi Słowo one; Ja
 ciebie Krzcie / w imie Oycy Syna y
 Ducha Świętego: w ten czas, Krzest
 G 8 11 prawy

146.

2 Spór-
cie.

Dowód
Sakra-
mentary-
ski.

O Wieczerzy P.

prawa jest Swiatoscia; to jest / w ten
 czas, Woda widoma znamionuje ta-
 ske Boza niewidoma / taske omywajaca
 ca plugawosc dusze cztowieczy. A
 tocz tez naydziecie w inych Swiatosciach;
 y na Bierzmowaniu / gdy do Krzysma
 widomego przystapi Stowo Biskupie /
 tuż za tym, bywa dany dar Ducha S.
 niewidomy. Tak tedy Argumentuje
 niewierzacy Stowom Panskim, Sakra-
 mentem Ciata y Krwie Panskley: Jaki
 to (mowi) na Krzcie / Woda znaczy
 Ducha Swietego; a nie jest ona Duchem
 Swietym; takze tez na Wieczerzy Pan-
 skley / Chleb znaczy Ciato Panskie; ale
 nie jest Ciatem Panskim, co tez y o Wi-
 nie / albo o Kielichu / tymze sposobem
 mowia. A widzicie in / Bracia; co
 czynia waszy! styście / co pisa: Jest /
 y Nie jest / (powiedzia) Ciato Pans-
 kie. Jesli oczy macie: iasnie widziec
 (byście tylko chcieli) mozeć. A żeby
 Sakramentarze tego Argumentu wy-
 wali; Pro namniey jest świadom ich se-
 kry / wie o tym dobrze, na ktorych Ar-
 gument

Artykul 13.

gument tak my dobrze odpowiadamy: Skazę
 Nie rzeciono tego Wodzie / przy Krz nie tego
 cie; corzeciono Chlebowi / przy Wiec Domo-
 czerzy Panskley: nie rzeciono / przy Wo- du Sa-
 dzie; To jest Duch Swiety: ale rzeczo- kramen-
 no / przy Chlebie y Winie; To jest Cias- tarcie.
 to y Krew moja. Insa tedy masz rozua-
 miec, o Krzcie; a insa, o Sakramencie
 Ciata y Krwie Pana Chrystusowey. o
 Krzcie / a nie o Wieczerzy Panskley /
 pisat na on czas Augustin; gdy te slo- Trać go
 wa powiedzial: Odeymi Stowo; co in Ioan.
 jest Woda / (przy Krzcie) iedno wo-
 da: przystepnie Stowo tu Zywotos-
 wi; y asztale sie Swiatosc. [Detrahe
 Verbum: & quid est Aqua; nisi aqua:
 accedit Verbum ad Elementum; & fit
 Sacramentum] A przetoż co S. Au-
 gustin napisat o Krzcie; to niechay do
 Krztu nalezy: w Swiatosci Ciata Pan-
 skiego / a w samey tylko tey Swiatosci /
 insa daleko rzecz jest. Abowiem na- Suma
 przod przystepnie Stowo Pana Chrystu Wiary /
 sa / Syna Bozego / ono; Tho jest Ciato o koto
 moje / y Krew to moja: za ktorym Sto Ciate
 wem wszechmocnym / dzwonym sposo- panskie
 go,
 G g iij bem

O Wieczerzy P.

Bem staie sie wielka a powazna odmiana; Chleb w Ciato / Wino w Krew / tego ktory wszystko stworzyt moca, dziełonie sie obraca y przemienia. za ktorym Poświęcaniem / pierwey wejdzie y z Poklonem czynimy Ofiarę Chrześcijańska / według porządku Kapłanstwa Melchisedekowego / na pamiątkę przejęcia Pańskiego do Ojca: a potym przyiete Ciato y Krew Pańska / Baranek on iedyny, po Ofierze ku pożywaniu dany / bywała nam Swiatoscia, nas rozmaitymi dary Bożymi poświęcał / y Pana Christa z nami przedstawił nie iednym ciatem czyniaca. Sać y tu Znaki widome darow Duchá S. niewidomych: Osoby Chleba y Wina widome, znacia nam zupełnego Pana Chleba niewidomego; a Osoby potym od nas przyiete widome, znacia nam przyietego od nas Pana Christusa niewidomego / y z nim taksi Boże osobliwe wzięte. Według tedy was; niemoże być Ciato Pańskie / iedno z Chlebem a z Jstota tego; ale według mocy słow Syna Bożego; pewnie a iście Ciato y Krew

Artykuł 13.

Krew tego jest / pod Przypodobnościami tylko Chleba y Wina. Przeto ktokolwiek niewierzy iasnym a pewnym słowom Pańskim; nad tym każdym / iako niewierzącym wszechmocnemu Synowi Bożemu / gniew Boży wiści. w ktorzyabyście wy niewpadli / a Żywota wieczonego zcym niestracili; ia wam radzę / wiercie z Kościołem powszechnym. Abowiemci nie insey Wiary nas weś y starzy Doktorowie. Cyprian S. tak napisał: Chleb then pospolity / w Ciato y Krew odmieniony. 2c. [Panis iste communis, in Carnem & Sanguine mutatus] y drugi raz / thamże; Chleb ten / powieda / ktory Pan Żwoleński kom podawał / nie figura widoma, ale Istnoscia odmieniony / wszechmocnościa słowa estat sie Ciatem. [Panis, non Effigie sed Natura mutatus, omnipotentia verbi factus est Caro.] Ambrożego S. także / cześnie sa te słowa; Mutare, Convertere; mowi on iasnie; iś sie Odmienia / y Obraca / Chleb w Ciato. 2c. Cytay sobie / Lib. 4. Cap. 4 & 5. De Sacramentis; także też / De

Żmianie.

Ioan. 3.

147.

Dowód
starech
Doktorów
Serm. De
Coena Domini.

G g iij

iis

O Wieczery P.

Is qui misteriis initiatur, Cap. 8 & 9.
 na obudzu mierzscach / seroce o tym
 piſe: a te tego ſłowa ſa y w Dekrecie /
 De Conſecr. Diſt. 2. Chryſoſtomus teſ-
 ma ſłowo Transmutationis: Przemie-
 nia ſie (mowi) Chleb w Ciało. a v Theo-
 phylacta naydnieſ ſłowa / Tranſelemen-
 tationis, Conuerſionis, Transformatio-
 nis: cychay go / in Mattheum & in
 Marcum. Toſ / a nie ina / inſy Doktor
 rowie trzymia: y Concilium Powſe-
 chne Lateranenſe / przed 300 lat. Wi-
 re Powſechna potwierdza: tam nay-
 dujemy ſłowo Tranſſubſtantiationis:
 to ieſt / Iſtoty w Iſtocie przemienienie.
 Spadzie A nieidziec nam o ſłowa; ale o rzeczy: iea-
 dnie rzeczy; znacia te ſłowa rozne; Tranſ-
 ſubſtantiationis, Tranſelementatio, Tranſ-
 formatio, Conuerſio, Tranſmutatio,
 Mutatio, &c. Doſyc o tym; dla krotkoſ-
 Prawda ieſt; ſe y ſli y dobry (ſci-
 4 czeſt. przymia iedne rzeczy / iednego Pana
 5 czeſt. Cie y do Ciało y Krew: dobry / na żywot wiecz-
 bre przy ny; ſli / na wiecine zatracenie: dobry
 ieć. eſtaia ſie ſwymi y poſwieconymi cion
 kami Pana Chryſtuſowym; a ſli, Sza
 caſtka

Artykuł 13.

caſtymi: onych Pan Chryſtuſ, w nich
 mieſzkatacy, naſſca / poſila / od grzechu
 y od amierci zachowyma / y żywot wie-
 ciny daie; a niegodni wſytkie rzeczy ma-
 ia przeciwnie. co Paweł S. zamknat
 iednym ſłowem; Pożywa ſobie Sad. 1 Cor. 11.
 Dla ciego ta Swiatość ieſt poſtano- 5 czeſt.
 wiona od Pana Chryſtuſa; tho pilnie
 trzeba rozebrać: wy niechcecie / tylko 148.
 Jeſć a Pić; my pierwey poſtkon, Syno-
 wi Boiemu przyſtoiny, cijnymi potym
 Ofiarujemy / y wejdzie na oſtatek po-
 żywamy. Niechay ſie niek niemyli na
 tym; iakoby iedna rzecz / dla iedney ty-
 ko przyczyiny / miała być uſtawiona. bo
 inaczej / w wielu rzeczach / naydujemy.
 Ofiary ſtarego Zakonu, dla ciego byty
 uſtawione; aza tylko dla Ofiarowania:
 po Ofierze / ciec ſobie Kaptani brali;
 a ciec ludzom ofiaruiącym podczas
 dawali. takie teſ y Baranek Wielko-
 nocny (ktory / z innymi figurami / zna-
 czt niewinnego Baranka Pana Chry-
 ſtuſa) nietylko byt Jedzony; ale teſ y
 Ofiarowany / y na Pamiatke dobro-
 dneyſtwą Egiptſkiego uſtawiony. Teſ
 G g v go Bae

1 Cor. 11.

5 czeſt.

148.

C Ze-
 dna rzecz
 bywa
 dla wie-
 lu przy-
 czyn.

1 Dowe
Leuit. 7.

etc.

1 Reg. 1.

2 Reg. 6.

2 Dowe

Exod. 12.

O Wieczery P.

po Baranka iednego / pusciofsy inſſe
Oſiary / przed ſie iedno weſnić / Brā
cia mili : ſtoſyćie potym pilnie te ſi
gure / z Pānem Chriſtuſem , Chreſcia
iańſkim Barankiem : wſzyćie / a taćwie
y taſnie wſzyćie ; iec ci ſłowowiernicy
Prozy Oſiare Ciata Pāńſkiego miſcia /
ſa pewni a iaſni Przeſtańcy Antichri
ſtowi. Antichriſt ma z Koſciotow wy
rzućie wſtawiećia Oſiare ; iako Daniel
nam prorokuie : niemoże on / ani będzie
mogi / odiać Oſiare ſerdeczā ; ale niſi
mieć / y przy niy Oſiare czynić / y mo
żo

Lic. 43. zabronić / y pewnie zabroni : iako m
117. inż wyſſey wywiody. Ale krótko rze
C Ciato the zawięziac / iſe Ciato Pāńſkie z
Pāńſkie ma być Oſiarowane ; ten mieyćie Argument
Oſiarowane / przy
Mgy. Jeſli Pan Chriſtus / na oſtateczney
1 Dow: Wieczery / nie Oſiarował pierwey Ci
36 Mga. ta y Krowie ſwoiey / niſli rozdat ; y jeſli
nam nierozkażat tego czynić : my też nie
mamy Oſiarować : Ale on pierwey O
ſiarował / niſli rozdat ; y rozkażat nam
to czynić : Przetōż winni ieſteſmy iego
Rozkażania ſłuchać ; y to / co on czyni /
czynić ;

Artykuł 13.

czynić. Na tym tedy pytanu wſyſtki Minor.
rzeci ieſt ; Oſiarowałli Pan Chriſtus
pierwey Ciato y Krew ſwoie / niſli roz
dawał ſwoym Apoſtolom ? Pilnie cys
tayćie y przypatrzayćie ſie / proſte was :
O rzeci nam idzie niemata . Niepatrz
cie tego ; iec wam tać hydza ci nowi the
ſtara Oſiare : dobrze li to czynia / albo
nie ; tego pilnie patrzyćie. Mowie tho z
Koſciotem Powſechnym ; iſe P. Chri
ſtus pierwey Oſiarował Ciato ſwoie y
Krew / niſli rozdat : a na tym krótko
(aby ſie rzeci prawdziwa taćwiey po
zeta) naſ Dowod ſadze : Jeſliby Pan
Chriſtus nie Oſiarował pierwey / niſli
rozdat Ciato y Krew ſwoie ; nie oſtato
by ſie byto doſyć Proroctwom / y ſigu
rom , ſtārego Teſtāmentu : Ale iſe on
wypelnił wſyſtko do namnieryey Kry
ſti ; a na Krzyżu Świety / y w dzień
ſmartychwſtania / te^o nam poſwiads
czył : Thedyć pewnie pierwey Oſiaro
wał / niſli rozdat. Proroctwa inie na
ten czas zaniechawſy / to weſniiny Da
widowe ; ktore y Paweł S. wſpomina :
Tyō ieſt (mowi Bog Dziec do Syna
ſwego)

Dowod
wſwier
dzajacy
Minor
te ; iſe P.
Chriſtus
oſiaro
wał.
Mat. 5.
Ioan. 19.
Luc 24.
107 w
danie
Dowo
du / Mel
chizedeki

O Wiczerzy P.

psal. 109. swego) Kaptanem na wieki / według
 Heb. 5, 7. porządku Melchisedekowego. Miał
 być Kaptanem Pan Chrystus wiec-
 149. nym / aż do końca świata / na kształt Ka-
 ptana Melchisedeka: co to za Melchise-
 dedek był; pierwej zrozumieć mamy.
 Gdy sie wracał Abram z zwycięstwem /
 zaiechał iemu ten cho Melchisedek /
 Krol miasta Salem, y Kaptan: o któ-
 14. rym tak Pismo S. mówi: Melchisedek
 Krol Salem / wyniozwszy Chleb y Wi-
 no / (bo Kaptanem był Boga nawyż-
 szego) błogosławił Abrahama; y
 rzekł: Błogosławiony Abram Bogu
 nawyższemu, Stworzycielowi nieba y
 ziemi / y błogosławiony Bog nawyż-
 szy; za którego obronę / masz w rekach
 twoich nieprzyjacioly. Zgodny jest roz-
 3. kład wszystkich Doktorow Chrześcijań-
 dy pew- skich / y starych Rabinow Żydowskich;
 nym. iże na ten czas Melchisedek, ten Ka-
 ptan / Ofiarował Chleb y Wino Panu
 Bogu / za zwycięstwo Abramowe / bło-
 gosławiąc Pana Boga / y błogosła-
 wieniestwo dając Abramowi; iako Ka-
 ptan. Abowiem ten jest nawłaściwszy
 urząd

Artykuł 13.

urząd Kaptanski / Ktory samemu Ka-
 ptanowi zawždy przynależy / Ofiaro-
 wać: do ktorychkolwiek ludzi / albo też
 Sakonu / wdać sie; tak nądziesz. y Pa-
 wet S. tego poświadcza: Ktory iako
 skoro powiedział te Regule / o Bisku-
 pie, Kaptanie nawyższym; że

Każdy Biskup / Ku ofiarowaniu Da-
 row y Ofiar, bywa stanowion: Heb. 5, 8.
 nątychmiast dotożył te Consequentia: w Nian.
 Przetoż potrzeba iest; aby y nasz Ka-
 ptan Pan Chrystus miał nieco / co
 by ofiarował. Lic. 22.

Gdy tedy mówimy o Kaptanie Mel-
 chisedeku: Wyniosł Chleb y Wino; bo
 był Kaptanem: pewnie iuż to Wynies-
 sienie, y dla Ofiarowania sie stało / y
 Ofiarowaniem było. dla czego starzy
 Doktorowie często tak zgoda cytują; Li. 122.
 Melchisedek ofiarował Chleb y Wino.
 Jesli wspomniat Moyses Kaptana /
 przy Chlebie y Winie wyniesionym; a
 przy tym osobliwe też Błogosławienie
 stwo przydat: iużci tam pewnie Kaptan
 nowi dał Ofiare. Alza nie wszyscy Wy-
 brani Boży (ktorzy tak w starym / iako
 y w nowym)

O Wieczerzy P.

y w nowym Zakonie / sa Kaptan Duchownymi / maia tei swoje Duchowne
 Psal. 50. Ofiary: za niemala Ofiar serca / skrusze-
 49. 4. nego / Ofiare Chwaty Boiej / Ofiare
 Sprawiedliwosci etc: Awo kazdy Kaptan
 Ofiaruie: Melchisedek iz byl Kaptanem;
 perwie tei Ofiarowat / na on czas / Chleb y Wino. ktore iesliby dal
 potym ku Pozywaniu y Picciu / pierwey
 Ofiarowane; thego niewspomina pie-
 smo. wsakie iest to rzeci y podobna; y
 z tym / co Pan Christus czynit, figure
 iszczac / barzo zgodna. Abowiem tak sie
 dzialo y przy Ofiarach starego Zakonu:
 iakom wyisley namienit. Dat thedy
 Chleb y Wino Abramowi Melchisedek;
 ale perwie pierwey Ofiarowane
 Panu Bogu. co y slowa the; Kaptan
 Boga nawyiszego; y zgodne zrozumie-
 nie Doktorow S. potwierdza. Przy-
 wiodleibym ta thu wiele Theologow;
 Cyprianow / Hieronymow / Augusti-
 now / Chrysostomow etc: gdybyscie tylko
 chcieli na tym przestac. tak cho perwa
 iest a ista; ie ani iednego nienaydziecie /
 z starych Doktorow Chryscijanistikich /
 ktoryby

2i. 148.
 Zamiast
 janie.

Artykul 13.

ktoryby odeymowat Kaptanowi Mel-
 chisedekowi, na on czas, Ofiary: y Ka-
 binowie Zydowscey starzy / przed przy-
 ściem Pańskim / tego im mocnie poma-
 gaja. ci to nowi / za ta nowa swa Wia-
 ra / nowe sobie wyktady nayduja: cho-
 ciaz nie krzeczy; tylko, aby sie krecito /
 y niezgodą ciynita. Ofiara tedy Mel-
 chisedeka, Boga nawyiszego Kaptan-
 na, tha byla / Chleb y Wino / na pa-
 miatke zwyciestwa Abramowego sprá-
 wiona: Pan Christus iest iest Kaptan-
 nem / wedlug porzadku Kaptana Mel-
 chisedeka: przetoż perwie / przy ostat-
 ciny Wieczerzy / na ktora byt przynie-
 siony Chleb y Wino / Ciasto y Krew
 swoje pierwey Panu Bogu ofiarowat /
 niali ku iedzeniu y picciu Apostolom roz-
 dat; a to uczynic raczył / dla pamiatki
 zwyciestwa swego / y Czarta od siebie
 porażonego. Patrz; iako sie figura z
 Rzeczia zgadza! Chleba prostego / tak
 je tei Wina / niemogt ofiarowac then;
 ktory w Nowym Zakonie / iest y sam
 Kaptanem / y sam Ofiara: pod osobami
 tedy Chleba y Wina / Ciasto y Krew
 swoje

Zamiast
 nienie
 pierwe
 go D-
 twierdzo-
 nia.

1500

Spacie

O Wieczerzy P.

2 wtwier
dzenie
Dowo =
du/ Bā
rānek
Wielko-
nocny?
Exod. 12.

Ioan. 19.

swoie ofiarował; a z strony Osob widzą-
mych Chleba y Wina / dosyć wciymit
Figurze Kaptana Melchisedeka / y Pro-
roctwu Dawidowemu. Także też nie-
wypelnitby Pan Chrystus Figury Bā-
rānka Wielkonocnego; gdyby nie ofia-
rował był przed tym / niżli rozdał / Cia-
ta y Krwie swej naświeckey. Barānek
on pierwey był ofiarowany / niżli go ie-
dziono: był wystawiony / na Pamiątkę
dobrodziejstw Bożych, w Egipcie przed
dom wciymionych; a zwaśceja / i; od An-
giota bijącego, ich dziaćki pierwonaro-
dzone nie były pobite: był też iedzony /
w iednym Domu: kosciołom nie tamie-
no 1c. Stosujcie thū iuz / Bracie / i; sta-
prawde; znakiem; y wka; nam; iako /
a gdzie / w Panie Chrystusie to sie spe-
niło. Nielamano koscioł iego / na Krzy-
żu swietym; tak iest: ta iedna rzecz tam
sie wypelnitā. a drugich niemato rzec-
ciy / gdzie? gdzie był Iedzony / po ofia-
rowaniu: gdzie na Pamiątkę wystawio-
ny? gdzie wždy / gdzie? przeci sie kres-
cił? czemu nie odpowiedaś? Ciaty
skrwawione na Krzyżu, niebyto rąba-
nel

Artykuł 13.

ne / (iako rozumeli / y gorzylili sie Kā Ioan. 6.
pharnayczycy) ani iedzione: na Wiecze-
rzy / w iednym Domu, ieden Kościół
znaczącym / rozdawał swoje Ciaty naś
wieckiny Kaptan: tu postānowit / ciy-
nie na Pamiątkę: a przeto też y tu / pier-
wey ofiarował / niżli rozdawał; tak /
iako sie z Barānkiem Wielkonocnym
działo. Był Barānek ofiarą Prześcia
Pańskiego: [Victimā Transitus Do-
mini] y Ciaty ze Krwia Barānka pā-
na Chrystusa, iest ofiarą iego Przes Ioan. 13.
ścia; ktore on wciymit z tego świata,
do Oycā swego / przez Śmierć swoie.
Tu też obaci / Bracie mity; iako dzia-
nie iedna to ofiarā bytā / y na Wiecze-
rzy / y na Krzyżu / rozny tylko sposo-
bem ciymiona: tam niekrwawie; thū
Krwawie: tu na Śmierć; tam na Pā-
miątkę y Opowiedanie Śmierci.
Gdziec iedne rzecz, ieden a tenże Kā-
plan ofiaruie; tamci iuz iedna iest ofia-
rā: Pan Chrystus Kaptan nikogo i-
nego / iedno siebie same / Ciaty y Krw-
swoie / Panu Bogu za nas ofiarował;
a i; ofiarował / y na Wieczerzy / y na
Krzyżu;

Ofiara,
na Krzy-
żu / y na
Wieczer-
rzy.

h h Krzyżu;

O Wieczerzy P.

Krzyżu: tedyć niemogła tam ina / a tã
zasie ina / byc Osiara; ale chojã iedno
Ciało iego / roznym tylko obyciaiem / za
nas iest Osiarowane. dla ktorey iedney
Osiary / częśc figur iednego Baranka
Wielkonocnego, na Krzyżu; a wiecey
na Wieczerzy / wypelnione sa od Pana
Christusa. Jesli; chedy niedosyćby sie
stato / tak przefigurowanemu Baran-
kowi / iako też Kaptanowi Melchise-
dekowi; gdyby Pan Christus / na Wie-
czerzy / naprzod Ciała y Krwie swojej
nieosiarował: zaisteć to iest rzecy praw-
dziwa; (aby sie wszystkimu Pismu do-
syć stato) jeć pierwey Osiarował Pa-
nu Bogu / niźli rozdat ku Pożywianiu
Apostolom. a iże przydat / y rozkazat;
To czynicie / na Pamiatke moie. tedyć
my dobrze czynimy, w Kościele Powo-
sznym / y Pańskiego w tym rozkaza-
niu przestrzegamy; gdy przed rozdawa-
niem Ciął y Krwie iego / pierwey co-
westad ofiarujemy. A w tym też iści sie ono; co
Psal. 109. przepowiedział Prorok: Jesteś ty na-
wieki Kaptanem / według porządku
Melchisedekowego. Raz sie ofiarował

Zam-
nienie
dwie-
dwier-
dzina.

Luce 22.

151.

Wskaz-
Psal. 109.

Artykuł 13.

Pan Christus, Arwawie; ale na każddy
dzień / pod osobami Chleba y Wina / os-
fiaruie sie Niekrwawie: y takim Ra-
planem będzie na wieki; to iest / aże (iako
to Paweł Swiety wyklada) przyydzie. 1 Cor. 12?
Ale spraszy iu; podobno: Ciemu; tego Specie
niemasz w Ewangeliey; co mi w Pro- W Ena
roctwie / y w figurach / wskaza. es? geliey
Naprzod / Bracie miły / wiedz to; jeć u sli opi
nie wyszko / co Pan czynit przy Wies- sara O
czerzy / w Ewangeliey iest napisano. prz Wie
Baranka Wielkonocnego pierwey P. czerzy
Christus ofiarował / niźli pożywał; wes 1 Opo
dlug rozkazania Zakonu Boiego: a ro wiedz;
jedyndak Ewangelistowie, samo tylko
iedzenie Baranka wspominaia. Przy-
lat też Pan Christus Wody w Wino;
ktore w Krew swą naświetała odmie-
nit: iest o tym świadectwo dawnych a
S. Doktorow: o tym wymyślnie gada / y
to wywodzi / Cyprian Swiety; Lib. 2.
Epist. 3; y Kościot powożchny / zawoży 21. 123:
Wode z Winem przy Ełsy mieszaia-
cy / tego poświadczia: a widy o tym przy-
mieszaniu Wody do Wina / w czym sa
wielkie Tajemnice / ani iedney litery nie

h b ij naydzieś

O Wieczerzy P.

naydzieſz w Ewangelię. Stabać tho
Conſequentia; aby dla tego / iſ napisa-
no nie ieſt / niemiata Pan Chriſtus cie-
go weźnitić : y the iedne ſłuſna mogła
by mci dać odpowiedzi. wſtakie y napisa-
ſano to ieſt w Ewangelię / ale tak; aby
peret niemiata no leda gdzie. Ch-iał
Pan Chriſtus / y chce / Oſtare ci w na-
wietſzey mieć weźnitoſci : dla tego the
Duch S. pizio Swiętych Ewangeli-
ſtow tak moderował; ieby w tym wiet-
ſzey powadze byto to / co nie wſyſtkim
odkryto ieſt. Pamiata / co Baſilius
piſe, o Chreſcijańſkich Taimnicach :
wielkie to ſa Myſteria / przy Myſe: nie-
darmo ie Greci zowia Myſteria hor-
renda : pod Strachem / Duatki / pod
Strachem; tak Ruſcy Popowie napo-
minają / przy Liturgiey : Fideles tylko
wiedza / co ſie przy Myſy dzieie; wedlug
ſwiadectwa częſtego / v S. Auguſtina.
Jeſt tedy Myſa w Ewangelię; ale w
Taimnicy. bo przy Oſtarach bywały /
y zawiſdy bywała Błogodaſtawieſtwa.
Błogodaſtawit Melchizedek Pana Boga
gą / przy oney ſwey Oſierze; y Pan Chri-
ſtus /

2 Odpo-
wiedzi-
Mat. 7.

Lic. 99.

152.

1 znać
oniſania
Oſiary.

Artykuł 13.

ſtus / iſciac Figure / to weźnitić: my teſ /
przy Myſy / y Pana Boga błogodaſtawia-
me; y o to / aby nas błogodaſtawit / pilnie
proſimy : przeto; w tym iednym ſłow-
ku Ewangeliſtow ſwiętych / Błogodaſ-
tawit / maſz Myſa Pańſka. A za mate ieſt
Błogodaſtawieſtwa naſzego tego Kaa-
plana / w iednym 17 Kap: v Jana S;
na Ekhorego Eſtate ieſt weźniony naſ
Kanon Koſcielny : wiedza o tym ci;
ktorym P. Bog zlecił Taimnice Kros-
leſtwa ſwego. Nad to / gdy ſyſkamy o 2 znać.
Chlebie y Wino / przy oney Wieczerzy;
a przy tym pamiatamy / co za Kaptan
oſtarował Chleb y Wino : wnet za tym
dorożumiewaia ſie ci / Ktorzy Taimnic-
ce Figur wiedza; iſe tam ieſt wypetnio-
no / co przeinaczył Kaptan Melchizedek.
wſtakie iſi nie Figure / Chleb y
Wino; ale wypetnieniemie Figur / Cia-
to y Krew ſwoie / oſtarował Pan Chri-
ſtus. A iſ tad teſ okazuiſie bład waſ;
Ktorzy Chleb y Wino zoſtawiaacie z Cia-
tem y ze Krewia Pańſka. bo za tha po-
wieſcia / nie ſameby Ciato y Krew ſwa /
nie ſamę. Rzecz iſtozna, w Figurach
Ch h iij przeſnia

Chleb
nie ieſt z
Ciałem.

O Wieczerzy P.

przeznaczenia ; aleby y Księgi y Sige
wespotek (gdy wy Chleb i Ciało ; i ta
ciacie) Pan Christus był ofiarował.
czego jaden niepozwoili Theolog; Kto
wie/tegoż w Nowym Zakonie być Za
planem/ Pro iest y Ofiara. Ale obacz
3. my wykłady Doktorów Świętych ; o
Swiadek stał razmali nam oni / przy opisanej Wiec
rzych Do czerzy Pańskiej / skrycie opisana od E
Ktorow wangelistów, iego na on czas Ofiare.
y trzecim Hieronym S. tak krótko napisał / in
Znaki Mattheum : Jako w przefigurowaniu
sa y trze Pana Christusa / Melchisedek, narodzi
ćm D. tego Boga Kaptan / Chleb y Wino
twierdzeniem Do Ofiaruac / uczynił był : Pan Christus
wodu. też prawdziwość swego Ciata y Krwie
obecna wystawił. [Post typicum Pas
scha, ad verum Paschæ transgreditur
Sacramentum. ut, quomodo in præs
figuratione eius, MELchisedec summi
Dei Sacerdos, Panem & Vinum Offer
rens, fecerat ; ipse quoque Veritatem sui
Corporis et sanguinis repræsentaret.]
Krótkie to słowa są ; ale westowate ;
ro. wia ; iestli umieść : a przypatrz się pil
no Barankowi / y Melchisedekowi ; Kto
cu

Artykuł 13.

tu Hieronym wspomniat : Chrysoström in Mat
thei Wieczerza Pańska zowie Ofiara : quod
Ktora Śmierci iego iest (jako on mo
wi) Symbolum : to iest / Znakiem, skry
ta Tajemnice w sobie mającym ; y dla
tegoż / zarazem na początku Homil. 83,
zowie ją Ineffabile Mysterium / Taj
mnica niewymowna. Theophilactus in Matthei
także jasna zmianę czyni Ofiarowa
nia / Oblationis & Immolationis. Be
da / in Mattheum pisac / tylko Sakra
ment wspomniat ; in Marcum / Kaptan
na Melchisedeka niezamieścił ; a in Lu
cam / y Sakrament, y Ofiarę, y Wode
Winu przymieszana znalazł. Opu
ścił na ten czas inych : te tylko przy
wodzę ; Ktorzy na Ewangelię pisali.
Miał tedy / Bracie miły / napierwszy
ten Dowód gruntuowany / 3 Figur / 3 Pro
tów / 3 Ewangelistów / y 3 Doktorów
dawnych ; iść Pan Christus Ciato y
Krew swą / na Wieczerzy ofiarował.
co iże też kazał czynić swym Apostołom :
pewnie oni Kształtaniu temu dosyć cys
nili ; y dla tego Kształtania / we wszystkich
tych Kształtach Chrześcijańskich / Ofia
to wie o
h h u g r e t e f i d z

Jama
fienie.

153.

ii Das
wod za

Ngaz
Apostos

lomie o

W Wieżerzy p.

sławom
 le Ciał
 Pánstie.
 10 wotier
 dzenie 2.
 Aft. 13.

re te stánowili. Ofiare te náse / ktorá
 z ięzyka Żydowskiego / Mša zowiemy ;
 Greci zowią Liturgia ; the Liturgia
 aby gdzie sprawowali Apostołowie ;
 kto umie Gręcki ięzyk / 3 Dziełow Apo
 stolskich porozumie. á to słowo / Litur
 gia / iako znaczyć Ofiárę, samemu Panu
 Bogu winną Służbę ; oproci pospolite
 tego zrozumienia wszystkich Doktorow /
 y Łukasz S. w Kápit. 1. y Paweł S.
 Żebr. 10 / łatwie nas naucia. Jedno
 tam jest słowo / przy Ofierze Zacháriá
 Borey / y przy Ofiárach Żydowskich : to
 tej słowo jest / od którego zowiemy Li
 turgia / przy Ofierze y Służbie Apo
 stolskiej ; Act. 13. Ofiarować Panu Bo
 gu / iest, iemu Służyć / y iemu samemu
 Ciesić winną czynić : nikomu inemu / ied
 bno samemu Panu Bogu / Ofiary nie
 bywała, ani máta być czynione. A kto
 De Ciuit. Kiedy slybat (tak S. Augustin píše)
 De i. lib. 8 Káptaná przy Ottarzu / żeby miał mo
 Cap. 27. wic, w Modlitwach ; Ofiaruieć Ofiá
 re / Pietrze / albo Pawle / albo Cyprian
 nie : 26. iedne / iednemu Bogu tylko
 winną / przy pamiątkach Mieczennia
 kow

Artykul 13.

Pow S. ofiarowana bywa Panu Bogu
 Ofiara Chrześcijańska. 2c. [Vnum, v
 ni Deo tantummodo debitum, apud
 Martyrum memorias, offertur Deo
 Sacrificiū Christianorum.] O Misy
 to naſzey piſze Auguſtin Swiety: przy
 tey/ my Bogu ſamemu ſluzymy: y Ruś
 Miſka ſwoie zowie Sluzba. Maieth
 Baicko Sluzbu; Jui po Sluzbie; tak
 oni o Miſy/ po ſwemu / mowia. co dla
 tego tu dokladam: abyś one Sluzbe/ y
 one Ofiare / przez kthora ſluzyli na on
 cias w Koſciele Apostołskim/ chcial y
 mogt zrozumieć. Gdzie też ieſt; mian
 2 wtrolew
 ka Otarzã / y iedenia z Otarzã; za Ot
 dzenie;
 tarzẽm/ to ieſt, Ofiarnikiem / (Ouaragis
 1 Cor. 10.
 op od Ouarã) zawždy idzie Ofiara. z kad
 ſie iuz dobry Theolog domyſli; iſeć Pã
 wet S. w Korincie/ Otarz Pãni Ch
 riſtuſow Otarzowi Diabelskiemu prze
 ciwny eſzyniac / y Ofiarowanie nad to
 na tymie mieyſcu mianuiac / Ofiarowã
 ne Ciato y Krew pañſka rozdawat.
 Tho maſz z Piſmã S. o Ofiarowaniu
 3 wtwier
 dzenie;
 Apoſtołskim. podiſze do Hiſtorii; podi
 y iij Do
 do Swietych dawnych Apoſtołſkich Do
 wod/ 3ã
 3 h v
 ktorow: Miſka.

O Wieczerzy P.

Etorow: nie v nich / iedno i Chrzescia-
 lanie maia Ofiare Ciata y Krowie Pań-
 skiey / pospolitsego nienaydzie. Cze-
Sám **muż** tedy Ministrzy waszy śmieia mo-
tnienie. **wie;** Tylko ma być rozdawane Ciato
 Pańskie / a nie Ofiarowane: przeci nam
 oni tego bronia: co Pan Christus ka-
 zat czynić: co czynili Apostotowie: y
 Rosciot Porosieczny we wszystkich Ch-
 rześcijaństwie zawždy czynił / aie do-
 dnia dżisieszego: Być byli ci waszy pos-
 łami Pana Chrystusowymi; Ofiaraby
 iego / według porządku Melchisedek-
 wego na wieki postanowiona / niegare-
 dżili: ale iż **Mśa** gardza / bluźnia / nie-
 feja / y wymietuia z Rosciotow; per-
Li. 117. nie oni onego / Etorow ma wygładzić wi-
 domą z Rosciotow Chrzescijańskich Of-
 fiare / perwynymi sa Prześlancami. Za-
 twieć mowić; Nietrzeba **Mśey** / **Mśa**
 jest Białochwałstwo: ale trudno za-
 sie tego dowieść; aby Pamięćka **Mśe**
 ki Pańskiey, Białochwałstwem być
Mśa, miata. Szatan zawždy święte rzeczy
 ganie; y Panu Bogu ten Przeciwniś za-
Szatan **co** wždy jest przeciwny. iż tedy on to gani;
co Pan

Artykuł 13.

co Pan Christus czynił y uśtawił / a co tafia-
 zawždy, w Rosciele Chrystusowym y iest spis-
 Apostolskim, w wielkiej wdzięczności by-
 to: niemasz sie czemu dziwować. Takci **154.**
 on zwykt czynić; inaczej czynić niemo-
 że: a czyni cho pod pokrywką. Jest ta Szatan
 Bestia y Lwem / y Smokiem. gdy nie-
 może mordować; iadem zaraża: gdy nie-
 może Chrysta ganić: (iako pieknie Au-
 gustin S. napisat / na Psalm 39 y 40)
 chwalić poczyyna: ale dla tego; ieby strą-
 cił / nie ieby zbawił. [Draco iste &
 Serpens induit se laudibus Christi: &
 laudando Christum, conatur decipere.
 &c.] Z tad tedy / pokrywa sie ten wilk
 owczym odzieniem; Chrystusem / Wiad-
 ra / Ewangelia: z tad ten tot wykre-
 tny / przez swe naczynie / chytrze Pismie
 bermuje. Eto by chciał, niedać sie iego
 chytrosci wwieść / y iadem sie iego nie-
 żarzyć / a żartym w Białochwałstwo
 Duchowne nie wpaść; ia radzi / niech Nowo a
 trzyma z Rosciotem. Jest y v was / wiernicy
 Bracia / takie Białochwałstwo: przy-
 muiście to za Ciato y Krow Pańską; co
 jest prostym Chlebem y Winem. bo P.
 Christus Pańskie,

O Wieczerzy P.

Christus me gdzie indziej / iedno w Ko-
ściele Powołanym / Ciato y Krew
swoje poświęca: a poświęca / naprzod
ku Ofiarowaniu; a potem ku rozdawa-
niu. Kto nie chce poświęcać dla tego;
aby byto pierwey Ofiarowanie: y tego
tylko jest Chleb a Wino; Ciata y Kwie-
Li. 174. Pańskier niemaś. co potem iasniey wy-
Pilne na wiode. Dla Pana Boga prośe / y dla
pominas me. zbawienia waszego / obaczcie posły An-
tichrystowe, w tym iednym; ie Ofiarę
Ciata Pańskiego miszcia. rzeczyć to jest
iasna: gdzie byście wy iedno lepiej chcieli
widzieć. Rzekł byś ty iu / y spytał
re Ciata mie: Jakóż ta przy Misy Ofiara, z on-
Pańskier iedna na Krzyżu, zgodzi sie? Na to ia-
go / na tobie tak odpowiedam krotko: Jesli
Brzeżu jest tak Ofiara / Ciata y Kwie Pań-
j no Wie ska / na Ołtarzu; Ktora była na Krzy-
częzy / zu: tedyć między tak; a iedną; rzecia /
co za roz mebedzie żadney rozni-
znosć? ce y żadney nie-
zgody. Co za Ofiara na Krzyżu była?
za nie Ciato y Krew Pana Christusa
wa? a tu też / przy Misy / nie co inego
jest; iedno też Ciato y Krew Pańska;
równosć tylko jest Ofiary; Krowawa / y
Niekrwa

Artykuł 13.

Niekrwawa; Na śmierć / y Na wspan 155.
minanie śmierci. tak o tym zgodnie pis Do wod
Ba / na List Pawła S. do Żydów / Am In Cap. 10
brosy, Chrysofom, y Theophylactus / ad Hebr.
tymi słowy: A co tedy my czynimy? i za-
li nie każdy dzień Ofiarujemy? Ofiaru-
jemy; ale na Pamiatkę Śmierci tego /
to czynimy: a iedna to jest Ofiara; nie
wiele Ofiar: toż (krotko mowiac) zawa-
żdy Ofiarujemy; nie inego dziś / a inego
jutro, Baranka. ie. Biskup nasz on jest;
ktory Ofiarę, nas ocyściciela, ofiaro-
wał: też y teraz ofiarujemy; Ktora na on
czas ofiarowana / strawiona być memo-
je. a to / co czynimy / na Pamiatkę by-
wa onego; co sie stało. A bowiem to
(mowi) czynicie / na moie Pamiatkę.
Nie ina Ofiara; ale tak / iako Biskup /
też zaważdy sprawujemy; a wiecay Pa-
miatkę Ofiary czynimy. [Quid ergo
nos? nonne per singulos dies Offeri-
mus? Offerimus quidem; sed Recordas-
tionem facientes Mortis eius. et vna
est hac Hostia; non multa: hoc Sacrifi-
cium exemplar illius est: idiptum sem-
per Offerimus; non alium Agnū cras,
alium.

O Wieczery P.

alium: hodie: vnum est hoc sacrificiū:
vnum ubique est Christus, plenus; vnum
Corpus. Pontifex noster Hostiam,
mundantem nos, Obtulit: ipsam Offerimus
& nunc; quæ tunc Oblata quidam,
contumi non potest. Hoc autem,
quod nos facimus, in commemoratio-
nem fit eius; quod factum est. Hoc enim
facite, inquit, in mei commemora-
tionem. &c. Te sa starych Doktorow
Greckich y Lacinskich słowa: dawuy
sie powoszczney zgodzie. Ale postapish
podobno daley; y spytaš mie: Gdy P.
Christus/przez one Krwawa-na Krzy-
żu Ofiarę, raz wciyniona/wszystko nam
obficiezasłuiyt/y wszystko dobre z ony
Ofiary nam płynie; co; po they przy
Mszy Ofierze: y to podobno przydaš;
iako by Ciało y Krew Pańska na Mszy
Ofiarować, byto wątpić o Zaslugach
Ofiary Krzyżowej / y onym Zaslugom
nieco iako by wymować. Przez Ofiarę
na Mszy / dla tego Zaslugom Ofiary
Krzyżowej nie meumniemy: nie co; tam
Ciało byto; Ktore jest przy Mszy. y cał-
prawie Msza Krzyżowi nie niewymunie;
iako

Msza
nieumniemy
iemo. O.
fierze
Krzyżo-
wey.
1 Dow.

Artykuł 13.

iako Krześ z Swiatościami innymi! 2 Dow.
Piše S. Augustin; i; z bołu Pańa Ch- 11. Ps. 40
rystusowego, Swiatości Koscielnewoy
płynety. bo wszystkie z zasługi Ofiary
Krzyżowej moc mają. Gdy sie tedy Kto
Krzyż; nie tylko niewymunie nie Msze
Pańskiej / ale ięście zasługe iey obia-
śnia: także tej / gdy Ofiarują Ciało y
Krew Pańską na Oltarzu/zasługe Ol-
tarza Krzyżowego opowiedają. Albo 3 Dow.
wiem Msza nasza to opowiada: ię przez
Ciało y Krew, za nas wydane / ięście
smę z Panem Bogiem zjednani; y przez
tego; Ciąta y Krwie zasługe / Ktore
nam Pan nasz zostawił na Oltarzu /
Pańa Boga o wszystko dobre prosimy:
A czemu tak; rzeczeš: czemu przy Spółce
Mszy: aza niemoże być bez Mszy: Dla
tego tak / Bracie miły; ię tak P. Chris-
tus rozkazywał / mówiąc: To czyncie / na Luce 22.
pamięć moit. A co; tobie trzeba sie 156.
wiecey domyslać: gdy Pan każe: ty słus-
chaj: a niechciej lepiej / niżli Pan twoy /
tego stanowić. Chciał Krol Saul le-
piej czynić / niżli mu był Pan Bog roz-
kazywał: Pan Bog kazał pobić y lud / y
bydło;

O Wieczerzy P.

byłło; a iemu sie widziało / paniu Bo-
gu raciey to ofiarować: a coż / za to swe
domyślanie / wstydzał sobie; y co odniósł?
1 Reg. 15. Odniósł to; że Królestwo stracił: a w-
stydzał sobie ono; Lepšie jest Posłuszeń-
stwo / niż Ofiara. A ty / Bracie / gdy nie
prześlanieś na rozkazaniu Pańskim; a
to / co on czynił / czynić niezechceś: per-
nie / dla tego iednego Nieposłuszeń-
stwa / nie docześne; ale wieczne, Kró-
stwo utracisz. Pytasz o Mśa; Ciemu
tak? A ja pytam o Krzcie; Ciemu tak?
Jako winienes sie Krzcić / dla tego Za-
grożenia; Jesli sie kto nienarodzi z Wo-
dy y z Duchą Ś. niemoże wnieść do Kró-
lestwa Bożego: tak też winienes przy-
mśy Ciąto Pańskie Ofiarować / dla
tego Rozkazania; To czynicie / na pami-
Łuce 22. tce moie, które słowa tak należa / ni-
ku same? Jedzeniu y Piciu / ale przed-
niey ku Ofiarowaniu; y rzecz cho sama
1 Dow. pokazuje / (bo Pan kazał to czynić / co
sam czynił; według Kaptanstwa Mela-
2 Dow. chisedekowego) y Doktorowie starszy
Li. 155. świeci (coś też niedawno słyszał) tak
te słowa wśedzie wykładają. Gdyby
wasy

Świda-
żanie.
Ioan. 3.

Wykład
Luce 22.

1 Dow.

2 Dow.

Li. 155.

Artykuł 13.

wasy Ministrzy prawa umieli Theo-
logia / y dobrze ją rozumieli: nigdyby
niezwierdzili tego; aby nie Ofiarowa-
nie Ciąta y Krwie Pańskiej / ale samo
tylko Pożywianie / na pamiatce Młki
iego miało być ustawione. Jesli co ma-
3 Dow. ła rozsadek o Pisanie Świętym: nie-
ale potiz
chay sie ieszcze temu / co tu trochę wy-
y alu-
wiode / pilnie przypatrz: a za da kiedy chay pil-
no: nie
Pan Bog / y im / y wam / prawe Pra-
prosty
wody wynanie. Dat nam Pan Chrystus
to gło-
Ciąto y Krew swoją; to wszyscy wiemy:
wet Ar-
dla czego też dat; y na to sie zgodzimy.
gumen-
A bowiem on sam powiedział: To czyni-
tum.
cie / na pamiatce moie. My tak twiera-
dźmy z Doktory wszystkimi Chrześci-
jańskimi; że na pamiatce Młki swey, y
Krwawey na Krzyżu Ofiary / postano-
wił Niekrwawa Ofiara Ciąta y Krwie
swoiey / pod osobami Chleba y Wina:
a wasy tak mówią; iż iednego Ofiaro-
wania Ciąta y Krwie swoiey / ale tylko
same Pożywianie ich / na pamiatce swo-
iey Śmierci Krzyżowey, ustawił Pan
Chrystus. Obaczymy pilno / czyja po-
wieść zgodzi sie z Pismem; iesli ich no-
Ji wa /

O Wieczerzy P.

157.

wa/ czyli nasza stara. Pytam ia ich na
 przod/ y was z nimi/ o to; Pożywianie
 Ciata y Krwie Pańskiej/ iestli znakiem
 y pamiątką Męki Pańskiej? cho iest/
 gdy prawego a iestego Ciata Pana Chri-
 stusowego, tylko Pożywamy / y Krew
 iego pijemy tylko; nie Ofiarujemy; prze-
 ono samo Pożywianie y Picie / znaczy
 mili y wspominamy porządnie Pana
 Christa/ za nas wkrzyżowanego? Tak
 was waszy Ministrowie wciąż; ale rzecz
 medobrzera; umieia. co iże by tak byto;
 słuchajcie do końca. Abowiem tak py-
 ta n ich powtore, słowy S. Augustia-
 na: Sacramenta debentne habere alia
 quam similitudinem earum rerū; quas
 rum sunt Sacramenta? cho iest: znak y
 pamiątką rzeczy ktorychkolwiek, mali-
 miec podobieństwo iakie z nimi; kto-
 rych iest pamiątką y znakiem? Zeby tak
 być miało; y Piśmo nam świadczy / y
 Kościół Apostolski trzyma/ y Doktor
 w Nau. rowie wszyscy zezwalają/ y iam to indziej
 Li. 108: dostatecznie wywiodł. Abowiem iestli-
 by znaki niemiaty iakiego podobień-
 stwa tych rzeczy/ ktore znaczą; znakami
 ich

Artykuł 13.

ich iestli by niebyły; tak napisał Augustinus Epist. 23.
 fin S. bärzo wezenie/ do wezonego Bi-
 skopa Bonifaciusa. [Si Sacramenta
 quandam similitudinem earum Rerū,
 quarum Sacramenta sunt, non habes-
 rent: omnino Sacramenta non essent.]
 To wtwierdziwszy; iże znak y pamiątką
 ma być nieiało podobna rzeczy tej/ kto-
 ra znaczy y wspomina; iuż sie pilno przy-
 patrzymy temu: Jesli Ofiarowanie Cia-
 ta y Krwie Pańskiej; czyli samo ich Po-
 żywianie / słusnie a przystoynie ma być
 świętym znakiem y pamiątką Męki
 Pańskiej. Ktora rzecz ma iakie Podo-
 bieństwo, z Śmiercią y z Krzyżem Pań-
 skim; tać przystoynie a słusnie iest/ y ma
 być/ iego znakiem y pamiątką; a kto-
 ra żadnego podobieństwa niema; nie-
 może ią znaczyć. Patrzcie iuż/ Bracie iaciele.
 mity; iestli iakie podobieństwo Jedze-
 nia y Picia / z Śmiercią a z Krzyżem.
 Trudnoć tu co podobnego naleść: ro-
 znie to są rzeczy; Jeść/ a Umierać. z dru-
 giej zaśie strony/ co może być podobniey-
 Bego; iako Wiekrowa Ofiara/ z Ofia-
 rą Krwawą / iednego; y thego; Ciata
 Pańskiego

Wesel o
 sobliwy,
 na Bą-
 cerze,
 Nigey f.
 nieprzys-
 iaciele.

O Wieczerzy P.

158. Pańskiego: Przeto Augustin S. wy-
 kladał iasniey słowa swoje / ktore bar-
 zo wylowate napisał do Bonif: ciuś /
 wrotel „ tak mowi na innym miejscu: Sententia
 dzenie „ rum prosperi: Carnis Christi Immola-
 In libro „ tio, quæ Sacerdotis manibus fit, vocat
 Sentet. „ tur Christi Passio, Mors, Crucifixio
 Prospe: „ non in rei veritate, sed significante mys-
 ri. „ terio. to jest: Ofiarowanie Ciata Pa-
 „ na Chrystusowego / ktore bywa czynio-
 „ ne rękami Kaptaniskimi / zowiemy Ch-
 „ rystusowa Młka / Smiercia / Wkrzyżo-
 „ waniem; nie dla istory rzeczy / ale dla
 „ znaczenia tajemnice. Widziś / Bracie /
 widziś; iako mądrze ten Doktor, Ofia-
 rowaniu Ciata Pańskiego / ktore naszy
 Kaptani czynia / (a waszy Ministrowie
 wie niechca) znać y pamiatka Młki
 Pańskiej przypisuie. Dla ciego tak: aby
 (iako powiedział) między pamiatką
 y Rzeczia podobienstwo nieiatie byto.
 Zám- Thak tedy trzymać y rozumieć mamy /
 Enienie. barzo zgodnie z Pismem Świętym / z
 wystawa Pana Chrystusowa / y z wykład-
 dem Doktorow starch, ucionych a swi-
 tych; i; Ofiarowanie Ciata Pańskiego
 na Ofi-

Artykuł 13.

na Oltaru, wotanie nam znaczy / y wo-
 spomina Ofiare Krzyżowa; a Poivres
 nie Ciata Ofiarowanego, wotanie w
 nas osobne taski Boże mnoży / y osobli-
 we poivrtki a owoce czyni. Ofiara, Ofi-
 fiare słusnie y przystoynie znaczy; a gos-
 dnie przyita Swiatość, taski Boże da-
 ie. o czym niżej / na swym miejscu / be-
 dziem gadać: na ten czaśto / cosmy po-
 cieli / porządnie końcimy. Trzeba za-
 ste Ofiary Ciata Pańskiego, przy Młsy /
 dla tego; i; ia Pan czynić rozkazat: a
 gdy on rozkazat; na tymby nam dośc:
 wskazie / dla ciego to rozkazat / y dla
 ciego tak postanowić raczył / (opuscia-
 wamy przystoynosc podobnego znacze-
 nia Młki iego) możemy sie domyslic.
 Nie idzieć to o nowe iatie załugowa-
 nie / przez te przy Młsy Ofiare: wskaz-
 nam zaśluzyt Pan Chrystus / na Krzy-
 żu dla nas rozbity: y my przy Młsy nie-
 inego nieczynimy; (co muśi czaśto po-
 wtarzac / dla tych niewystodliwych po-
 twarcow) iedno opowiedziac Pana
 wkrzyżowanego / y na zaśluzgi Smierci
 iego wspominaic / one to zaśluzgi Krzy-
 żowe

Li. 171:
177.

Zám-
Enienie
tego; i;
Młka
miejmu
ie nie
Krzyżo-
wi.

Co by-
ra przy
Młsy.

O Wieczery P.

159.

Dla nas
wstawio-
na Msa
jest.

żowe tu pożytku sobie przywódsimy.
Zasłużył tedy Pan wszytko, przez Krzyż
swoy: Krzyżowe Zasługi Pańskie zawa-
żdy wiecinnie trwają: ale i już na Nie-
biosa wstąpił / y my go wiecety widome
niewidzimy / ańsimy na Śmierć iego
patrząli; dla nas tedy dla nas / Ktorzy
ludźmi krewkami iestefimy / Boskie do-
brodzieystwa częstokroć przepamięta-
wamy / Ciałem y Światem barzo sie
bawimy / dla nas (mowie) on te widos-
ma przy Mszy Ofiare stanowić raczył.
Jesli dziś takowa iest niedbatość na-
sza; iż / choćaiy na wstawiczną pamięć
te Śmierci Pańskie patrząmy / cho-
ćaiy wbiory Pańskie przy iego Śmierci,
w wbiory Kaptanśkim widzimy / ied-
nak mało nas rusza Pan za nas wkrzy-
żowany; mało sobie wazymy Grzech /
dla ktorego sam Syn Boży cierpieć ra-
ciył; ani tey wdzięczności / Ktorą smy
winni, Pana dla nas wniecionemu o-
kazujemy: iesliż thedy nas / gdy przy
Msach bywamy / a na żywa pamięć
Młki Zbawiciela naszego patrzymy /
Śmierć iego nie, albo barzo mało ob-
ruchy:

Artykuł 13.

ruszy: a coiby było; gdyby nam był on
widomey pamięci Śmierci swey nie-
zostawił! Jaki teraz nasz żywot iest /
tego wieku ztego ostatecznego: za tym
podobnoby mogło przyść / y wielu nie-
wdzięcznych Chrzescijan; żeby oni / Pa-
na Chrysta zapamiętawşy / albo sie
z Turczyli / albo co innego niedobrego
przed sie wzięli. Aza to meczynia mno-
ży: Niegardzie / Bracie miły / tym;
co dla ciebie / abyś nigdy Młki Pana
twoego nieprzepomniał / od sameo Pana
iest wstawiono: ty gdy przyymiesz pod
Sakramentem Ciała y Krew Pańską /
na Śmierć iego nadrozka tylko wspo-
minasz; ale przy Ofierze Koscielney / to
iest, przy Mszy; y opowiedaiac / y znaki
(dla ciebie) widomymi okazuią, the
Śmierć Pańską. Widzisz na Kaptanie
Cierniowa Korone Pańską, y obręjas
nie ociu iego / przy Żumerale; Albo w
spominac Albi Herodowe: Pas znaczy
Powrozy y więzienie Pana twoiego: z
Manipularzą obaczysz Przywiązanie
do Stupa Pitatowego: Stola / na krzyż
Korona / Krzyż iest Pana Chrystusow:
Ji uż iako

Śmierć
Pańska,
iako ias-
na przy
Mszy.

Wbiory
Kaptan-
ski.

W Wierzy p.

iało Ornat, odzienie znaczy Pąwłoci-
ne. z tym Vbiorem idzie Kaptan, do
Otcarsa; iało siedl Pan, na gore Kal-
maria: y tamże / przez wosytkie Msa /

Joan. 14. nie tego nam niekazuje; jedno / i; mił
do Ojca nieprzychodzi / tylko przez pa

160. na Jezu Chrysta. Zaiste Proby chcial po
twarzy opuscic; naydzie przy Mkr, 01

Thim.2. nego iednego Jednacza: Ekhory siebie

■ Ioan. 2. samego dai Odkupieniem / za wszystkich
 narod ludzki; y ktory iest Vbtaganiem /
 za grzechy nasze.

Przywiodłobyś ja tu świadectwa sta-
rych Doktorow / y starego Kosciotą ;

istare, o
mgę.
rych Doktorów / y starego Kościola ;
iże Ciąto y Krew Pana Chrystusowa /
pod osoba Chleba y Wina / (a toć jest /

pod osoba Chleba y Wina / (a toć iest /
według poradku Melchisedekowego)
brzmi to samidm. nunc hui. M. S. i. n. u. n. c. h. u. i. M. S. i. n. u. n. c. h. u. i.

bywało zawidy, y ma być Ofiarowane:

Ll. 155: ale gdysem to iu; na Filka miejscach vs

152/ cypnit; na then cias dosyc miexmy, na
153/

1 5 8 /
1 2 2 /

117. Nicenſtim, & Ephesiſtim: Et ore ſaia

Cap. 14. Po Ewangelia. Na Nicenskim onym

Cap. 14, zawołanym naprzędniemy Koncilio

Diff. 93; um/ te sa tu naſzey rzeczy ſłowa; Etore

Peruenit, ces naydziecie yw Dekrecie : Niegodzi

fic

Artykuł 13.

Nie to; aby Diaconowie/ Ptorzy niema

la moy Ofiarować Ofiare/ Ofiaruia

cym Kaptanom Ciato Pańskie mieli

rozdaować. [Hoc neq; regula, neq; con
suetudo, neq; iudicium huius, qui Offerendi

Metudo tradidit; vt hi, qui Offerendi
Sacrificij non habent potestatem, his

sacrificii non habent potestatem, his
qui Offerunt, Corpus CHRisti porrio.

Sant. 7 Jasnie tu styßyß / Bracie mity;

li Ciato pańskie od Kaptanow bywa

Ofiarowane: słuchay y Efezińskiego

Concilium; Etore tymi storoytsha naz
 Etore tymi storoytsha naz

Be opisaniu; Swieta / a ozywialaca / y
 Niekiedy / w Kosciele / sprzymiennym

Chętność / w Kościele / sprawujemy
Ofiarę / w nasze Ciało Stoma ożywiamy

iaceto. [Sanctum, & viuificum, & in

cruentum, in Ecclesia Offerimus Sacri

ficiam, ipsius Verbi propriam Car-

nem. &c.] Toć te; powtarza Dekret;
Dziś. — — — — —

Dist. 2 De Consecr. Cap. Necessariè.
Domicilio. Bracchi mita. ii. S. 1. 1. 1.

Pamiętajcie / Bracie miły ; iż Sakra-
ment Ciężko Krwio Pana Chrystusa

ment Ciata y Krole pana Chrystusa
toey, jest y Ofiara / y poświacaiaca nas

Swiatoscią: ma być naprzód Ofiaro-

wołanie / a potem Pozywanie; iako byto /

przy Ofiarach starego Zakonu / y przy

Baranku Wielkonocnym. Tu obaczy

31 v

39006

O Wieczerzy P.

181. zgoda wielka, figur starych / y Prawdy
a istoty Nowego Zakonu: obacz ycho
pilnie; iako Ofiarowanie Ciata Pań-
skiego / według Proroctwa Dawido-
wego y Prorokow inych / wstąpiło na
miejsce Ofiar Zakonu starego. Przy-
tey Ofierze naświetszey Ciata Pańskiego
Ofiary. go / iako przy naosobliwsey Ofierze Ch-
wały Bożej y Dzieci / błogosławimy w-
stawicinie Pana Boga wszechmogace-
go / y dzieki iemu czynimy: a za tym / y
przy tym / pilnie prośimy; aby on nam /
przez Zbawiciela y Odkupiciela nasze-
go Pana Jesusa Chrystusa / raczył bło-
gosławić / od wszystkiego ztego bronić / a
wszystko dobrze dawać. Ofiary porządnie
sprawimy / za nadobnym przy Niszy
rzadem Kosciola Powsechnego / przy-
stepujemy do przyięcia Swiatosci: Kto-
ra Kapłan tak zawždy bierze / pod dwie
ma Osobami; iako pod dwiema Ofiaro-
wat. Na na to iasne rozkazanie / gdy
Ofiary czyni / Kapłan; aby brat / y Ofi-
fiarował / pod dwiema: ale żeby dawał
inym pod obiema; tego iemu niedo-
żył Pan Chrystus; ale pasowaniu Ko-
scioła

Artykuł 13.

Kosciola swego to zwierzył. o czym niżej / 21. 171.
na swym miejscu / gadać będziemy. Kto
mniema / żeby Pan Chrystus, na swojej
Wieczerzy, Swiatosc tylko wstawil;
ten w niemate bledy / y w przeslanstwo
Antichrystowe / pewnie wpada: ale kto
tam widzi y Ofiary / (a te pierwey) y
Swiatosc; temu y w Proroctwiech / y Pożytki.
w figurach / y w Testamentie Pań-
skim / y w Konciliach / y w Pismach Do-
ktorow Chrześcijańskich / y w sprawach
Kosciola Powsechnego / barzo sie oczy
otwora. Kto chce przejść; niech y Ofi-
fiary y Swiatosc przyymie; a kto chce
sami Swiatosc; ten wiecznie ślepym
bedzie. Kto ma vsy ku słuchaniu / tu
niechay słucha; a co Antichryst z Ko-
scioła Powsechnego wyrzuci / on wy-
rzucać niech niepomyśla. A iako to
prawda; żeby Ciato Pańskie, przy Niszy
niemiato być Ofiarowane: tak też y ono
prawda; żeby niemiata mu być częśc y
pokton czyniony. co aby wam waży częśc y
Ministrzy zmierzili / nie mówią zprostą; chwala.
Nietrzeba chwalić Pana Chrystusa /
w Sakramencie istotnie będąc / pra-
wdziwego

¶ Ciato
Pańskie
mu ma
być czę-
ścią
nioną
część y
chwala.

O Wieczerzy P.

widziwego Boga y Ciotwieka: ale mo-
wia; Nie trzeba go wystawować / ani
tu pokłonie podnasać / ani po rynku
nosić. Trzebać tu byto mocnych Do-
wodow; iakoby chcam / gdzie wierzymy
istotnego a prawdziwego być PAną
Christusa, Ciato y Krew Syna Bożego
go przenaawietśa / ten isty a prawdzi-
wy Pan Iesus Christus niemiat być
chwalon; Abowiem Pismo S. restka-
zuie nam / PAną Boga naszego chwa-
lić: a my iż perwie a mocnie wierzymy/
pod osobami Chleba y Wina, zupełne-
go być PAną Christusa; dla tego iemu/
iako Synowi Bożemu / ktory w iedney
persone z Ciotwieczeństwem iedne ma
chwałę / ciesić powinowata wyrzadza-
my. Rzecz jest ty iu; / Nie kazał tego ciy-
nić Pan Christus / przy swej Wiecze-
rzy. a ia tobie powiedam; iże kazał / y
przed Wieczerzą / y po Wieczerzy. Ab-
bowiem gdy go chwalili, y pokłoni ię-
mu czynili / trzey oni Medrcowie / Tre-
dowaty / niewiasta Kananeyska / y wie-
le mych; nie poganił ie Pan z tego; ale
dopuscił (bo chciał) iho sobie czynić.
także

1 Dow.
Deut. 6,
Mat. 4.

162.

w Nau.
Lic. 59.

2 Dow.
Mat. 2,
8. 15.

Artykuł 13.

także tei po Zmartwychwstaniu / chwa Mat. 28.
lity go Niewiasty; dawali pokłon przy Luce 24.
stopy y Apostołowie: a Pan przyjął
to od nich wszystkich barzo wdzięcznie.
Ato; masz Rozkazanie rzecze a istotne;
ktore jest wietśe / niżli słowne. Masz też
ono rozkazanie; PAną Boga twego
będzieś chwalił: masz y ono / y Pawał 3 Dow.
Świętego; Niech go chwala / y przed Heb. 1.
nim padaia / wszyscy Angiotowie Bo-
ży. Także tei Prorok Dawid rozkazuie 4 Dow.
nam iho czynić: Wynaśajcie (mowi) Psalm. 98
Pana Boga naszego / y padajcie [ado-
rate] przed Podnożkiem Nogi jego.
na ktore słowa seroko piśe Augustin Dwiera-
S. o tym naszym chwaleniu PAną Ch-
rista / w Świątosci Ciała y Krwie jego
nawietśey: ia rzecz jego wszystkie tak
stracam: Podnożek nog Bożych jest zie-
mia; Efa. 66: Pan Christus wsiad zie-
mie z ziemię: (iż Ciato z ziemię jest; a
on z ciała Marię Ciato wsiad.) a iże w
tym Ciele tu chodził / y to Ciato nam ku
pożywaniu na zbawienie zostawił / y ja-
den Ciała onego pierwey niepożywa,
ażeby pierwey chwale y ciesić dał; z tad
sic

O Wierzy P.

sie nalażto / iako ma byc padano przed
Podnożkiem nog Bożych: y nietylko nie
grzeszymy / pokton czyniac; ale gdyby
śmy nieczylni / thedybysmy grzesyli.

[Illam Christi Carnem, quam de car-
ne Mariæ accepit, in qua hic ambula-
uit, & quam nobis manducandam ad
salutem dedit, nemo manducat; nisi prius
Adorauerit: & non solum non pec-
camus, Adorando; sed peccamus, non
Adorando.] Te sa słowa S. Augusti-

Ciała
Pánstkie
go Pod-
należnie
Wsta-
wianie/
y Kłosa-
nie.

na / wielkiego chwalcie Ciała Pánstkie
go w Sakramencie. Podnależa tedy Ro-
sciot Powołechy ten Sakrament; wy-
stawa; nośi: aby tego Pana / ktory go
swa Krwia nadrożsa odkupit / chwa-
lit; aby na iego Dobrodziejstwa pamię-
taiac / iemu; nich dziękował; aby przed
wszystkimi ludzimi / w czym jest wszystka
iego Chwata / okazał y opowiedał.

Abowiem niechce w czym innym swojej
chwały pokładać / iedno w Krzyżu Pa-
na swego Jezu Chrysta: dla kthorego
Krzyża pamiatki / Sakrament Ciała y
Krwie swej on sam raczył nam zostaw-
ić. Niechay niechwali ten; kto kogo
inego

Artykuł 13.

Inego chce chwalić: my iże chwalimy
Boga / y Syna Bóiego, Pana Jezu
Christa; dla tego iemu / w Sakramen-
cie istotnie bédacemu / iako nawietża
mojemy / y gdziekolwiek możemy / cieżąc
Boska wyrządzamy. W wielki Piątek
smęcimy sie tak; iako y Pan sam / y ma-
ła Panna Maria / y wszyscy miłośnicy
iego, byli smętnymi: smęcit sie Pan /
dla Grzechow naszych; ktozemysmy ię-
go (bo wszyscyśmy zgrzesyli w Adamie)
na one śmierć okrutną przypawili: y
dla tychże Grzechow naszych / kto rewin-
nismy zawże optać / smętny ma być w
Chrześcijan każdy Piątek. Nieprzy-
stojna chorzeć jest / y zawżdy byta / w
Kosciele; aby na ten dzień / kthorego
Pan cierpiat / Kosciot miał sie weselić:
zawżdy y Post wszystek, czas pospolitey
wszystkich pokuty / a osobliwie Piątek
wielki / w Kosciele Chrześcijańskim był
czas smętku / ptaciu / żalu. co y Augu-
stin S. na niektórych miyscu / przepo-
mina. Ptaciemy tedy w wielki Piątek:
iż sam Pan nasz / w ten dzień / płakał:
płakał on / dla Grzechow naszych; y my
także /

163.

Wielki
Piątek
żałobny;
w Nian-
L. 108:
110.

Roma. 5.

Post
wielki,
smętny.

in psal. 21

O Wierzy P.

Świate
Ciała B.
y Proce
sic, we
fote.
1 Cor. 1.
2 Reg. 6.
Nowo-
wierni-
cy nośa
na sobie
fajń nie
plodney
Michol.

także / dla tych; a czasow inych / zwta
ścia w Swieto Ciała Bdziego / y po
tym przy Processiach z Ciałem Bdz
ym / weseli bywamy; dla pożytkow
Smierci Pańskiej / dla odkupienia y
zbawienia naszego. Pan Christus w
Przyjowany / Ktorego my y rzecz sama
przy tych chwalebnych Processiach o
powiedamy / iest Żydom zgośieniem / a
Pogaństwu głupstwem; ale u ciebie /
Bracie miły / Któryś iest Chrześcijanin
nem / niemiato by to być. Powiedasz; i
niekazał Pan Christus tego Sakra
mentu wystawiać / ani go porzutu no
wić; powiem y iatobie; i niekazał też
Pan Bog, przed Arką Bożą stać /
igrać / śpiewać. a widy Pan Bog Da
widowi / to czyniacemu / błogosławit;
a głupia Michol / chociaż byta zacne
go rodu Izraelowskiego / nieplodna przy
to uczynit. Toć sie y waszym duiś her
stom Kacerstkim dzieie; gdybyście pila
no rzecz obaczyć chcieli: poty ich pami
tka / poty ważna iakożkolwiek nauka
połki w ciebie żywia; ale iako dusza z ciała
ta; za nimi wnet inśa Wiara. Wasze
Ministry

Artykuł 13.

Ministry brodził hus; Który iuż bła
so daleko od husa / o Mszę zawoody bo
brze dzierżacego; sstat sie tedy niepto
dnym Jan hus. Od Lutra także od
stapit Melanchton z Witembercyki:
Illyriens Glaccus, dla tego tylko / i
Lutra opuścili / klal ich swa (Ktorey
niemiato) moca. A co mniemasz o Ka
winie; Który też za żywota swego / ssta
wat sie nieplodnym; a za Krawowsy y
Literowsy nowi Superintendentowie
Kalwinu nieopuścili; za nieprzystali
do Gentilisa y do Grzegorza / do Tris
nicarzow; y wy sami (co na swych mie
scach pokazuić) teraz z tym / teraz z o
wym / czasem o Sakramencie z Lutrem /
wnet zaśie z Kalwinem / obiedliwie wa
bytko trzymacie. Wielkać to iest nie
plodność głupiey Kacerstkiej Wiary;
obaczcie sie iedno; wżrycie. iako zaśie
z drugiey strony / plodność Koscioła
Powszechnego / iuż nie przed Arką o
na / ale przed Synem Bozym, przysto
nie przy Sakramencie Kaczącego / ze wa
śad sie pokazuić. Odśtaliście wy od Ko
scioła Powszechnego; odśtali niektorzy
Re Indue

Li. 146
Plo
dnosę Po
wszechne
go Kos
ciola.

O Wiczerzy P.

164.

India.

Rom. II.

In Epist.

Indicis,

Fol. 464.

16.

ludzie odmienni: a coż na tym iemu jest
sto: zali / miasto was niewdzięc-
nych / nienalazł sobie Pan Christus w
Indiey / w rozmaitych Indyjskich zie-
miach y wyspach / w Krolestwiech bar-
zo wielkich / ludu infego; ludu nowo-
go; ludu lepszego / życia osobliwie św-
tobliwego / a Stolicę Apostolskiej w-
ciwiec słuchającego? Tak teraz wa-
ście od nas odstanie, onych jest do nas przy-
stanie; iako wyściecie niewdzięcznych wy-
dow, byto wszczeptieniem wdziesiętnego
Pogaństwa. Niepodobnać rzeczy po-
wiem; ale ista a pewna: w jednym wy-
spie Goeniskim / Roku thylko jednego
1560, 12742 ciłowiek ożrcili ci;
ktoryz wszystko po staremu trzymają / y
ktorym sam Pan Bog iasne wydar-
stwo. Dłwone tam sprawy Bo-
że; dżwona świtobliwość / y starych
Raznodzięcow, Jesuitow / y nowego
ludu Indyjskiego! będzie miał Pan
Christus y w Indiey / Swięty Kościół
swoy powiększy. Bą weyże / coć tym
wodzi! chwata Syna Bożego, Pana
naszego Jesu Christa / ta nowym tym
Ewange-

Artykuł 13.

Ewangelikom wodzi! a kogoż tedy be-
dziemy chwalić; jeśli Pana Christa nie
mamy chwalić? Boie sie ia boie / by to
niebyty słowā onego Zwodnika; ktory Mat. 4.
przed sobą padać każe / a Pismem nie-
dobrze sfermule. Ktoremu tak my po-
wiemy; (a Panie Boże daj to / aby y wy
z nami) Józ precz / Szatanie. Albo
wiem napisano jest: Pána Boga two-
go będziesz chwalił; y iemu samemu be-
dziesz służył. y Dawid Prorok / iasna 5 Dow-
żmianke czyniąc Ciąta Pańskie^o Swię Psal. 21.
tości, ku Pożywaniu też nam dāney / o
Chwaleniu tegoż Sakramentu tak na-
pisał: Jedli / y chwalili / wszyscy tłu-
socy ziemscy; przed oblicznością tego bę-
da padać wszyscy / w ziemi sie obraca-
jący. A coż chwalili ci; albo co (we-
dług przepowiedzenia Prorockiego)
chwalić mieli? a co inego; iedno to / co
iedli? A coż wżdy iedli? przypatrz sie
tam Prorockim słowom: weźmi do te-
go stare Doktory; naydzieś; iść nie co
inego iedli / iedno Ciąto Pána JEsu
Christa. o ktorym tak tam mówił Pro-
rok / troche przed tym / w personie iā-
Re ii (ney

O Wieczerzy P.

swey Pána Chrystusowey: V ciebie (Bo
 że) chwata moia / w Kosciele wielkim:
 Sluby moje [Vota mea] oddam przed
 oblicznością bożacych się Boga: Będa
 ieść vbodzy; y będa nasyćci; y będa ch
 walić Pána / ktorzy go szuka; będa
 żyć serca ich na wiek wiekom. Patrzyć ied
 dno w Ewangelia / gdzie jest wystawio
 na Świątość / na pamiątkę Ofiary y
 Slubow Pańskich; abyśmy Pána Boga
 (według Proroctwa tego) z tad
 chwalili: do tych słow Proroctkich;
 Będa ieść / y będa żyć serca ich na wiek
 wiekom; przytoż one Pańskie: Kto po
 żywa tego Chleba; będzie żył na wieki;
 gdy tedy stosujesz Proroctwo; Ewans
 gelia / obaczyś; iżeć Ciąto Pańskie / Kto
 rego Vbodzy duchem, pożywaia / y z tad
 żywot wieczny biora / od pożywaiających
 ma być chwalone. Patrzcieś / co tu
 pisa Doktorowie starzy. Abowiem S.
 Jeronym tak wyklada te słowa; Slu
 by moje oddam: Sluby moje (powie
 da) oddam; to iest / tajemnice Ciata y
 Krwie Pána Chrystusowey będa ofia
 rowat; a vbodzy / Apostołowie / będa
 ieść

1041. 6.

165.

6 Dow.
 Wyklad
 Dokto
 row S.

Artykuł 13.

ieść Ciąto Pána Chrystusowey: 10.
 [Mysterium Corporis & Sanguinis
 Christi Offeram: Pauperes, Aposto
 li, edent Corpus Christi.] Augustyn
 we / Krotko mowiac / the same słowa:
 Sluby moje oddam; to iest / Świąto
 ści Ciata y Krwie moiey oddam. a w
 drugim wykładzie tegoż Psalmu: Kto
 re sa (tak sam pyta) Sluby iego? Of
 siara; (tak odpowiada sobie) Kto o
 siarował Bogu: Będa ieść vbodzy; ry
 biewi / Piotr / Jan / Jakub. 10. [Que
 sunt Vota sua? Sacrificium; quod Ob
 tulit Deo. Nostis; quale Sacrificium e
 norunt Fideles Vota. &c. Vota sunt Sa
 crificium Pacis, Sacrificium Charita
 tis, Sacrificium Corporis sui: norunt
 Fideles. &c.] Będa serce / obyczaj
 sem swoim / wyklada S. Augustyn: a
 Sluby / Ktorem weinył / gdy m siebie na
 Krzyżu ofiarował / te oddam w Koscie
 le wielkim; to iest / powtore, przez wysta
 wienie Ofiary moich / w Sakramen
 tach będa Ofiarował: z tych Slubow
 będa ieść vbodzy / światem gardzący:
 będa ieść istotnie w Sakramencie: y
 Kt uij będa

Wieczery P.

bedą nasyćeni wiecinnie. Abowiem zrod
sumieja / w Chlebie y w Winie widos
nym / inſa rzecz niewidoma / Ciało pra
wdziwe y Krew prawdziwa Pańska : y
Tuſcieży ziemię będą ieść z Ubogimi
moie Sluby / iſtornie ; ile ſie dothycze
Swiatosci : y będą pokton czynić. iſe z
nieiała zwierchnia weżciwością będą
pryſtepować. [Edent vota mea reali
ter ; quantum ad Sacramenta : & Ador
rabūt ; quia cum quadam exteriori Ve
neratione accedent. &c.] Widziſz iuż /
Bracie miły ; ieć Sluby Pana Chriſtu
ſowe inſe nie ſa / ani być mogą / tylko
Ciało y Krew iego : tych pożywają V
bodzi / poktoni Chrzeſcijanie : te poży
wiając chwałę / y pokton im czynią. re
Przetoż niechce iuż te rzecz wiecey ſe
rzyć / o chwalenia Pana Chriſta w tej
Swiatosci. y Alexander Papież a Me
cjennik / piaty od Piotra S. tak napia
ſał o tym : (a ieſt też to w Dekreće ſta
rym / De consecrat. Diſt. 2 Cap. Nihil)
Zadna Oſiara niemoże być wiecſza / nad
Ciało y Krew Pana Chriſtuſowe : nie
maſz lepiſzey nad te Oſiary ; ale wſyſtkie
ta przeſ

7 Dow.
Swiaś
decrwa
Dokto
row S.
Alex.
Epiſt. 1.

Artykuł 13.

ed przewyſza : Etorą cheż czyſtym ſu
mmem Panu Bogu ma być oſiaro
wana / y czyſtym umyſlem przyymowa
na / y od ludzi cieciona. a iako ieſt lepiſza
nad inſe ; chać też lepiſey chwalona y
cieciona ma być. [Nihil, in Sacrificiis,
maius eſſe poteſt ; quàm Corpus & San
guis Chriſti : nec vlla Oblatio hac po
tior eſt ; ſed omnes hac præcellit. quæ
pura cōſcientia Domino Offerēda eſt ;
& pura mente ſumenda ; atq; ab homi
nibus Veneranda. Excoli & Venerari
debet.] Nieſtrzymam ſie / abym ie 3 Dow
ſcie niemiata przywieść ſłow S. Chri
ſtoſoma : Etorą nie tylko z tej ſtrony / oko
to Chwalenia Ciata Pańskiego ; ale też
y z ſtrony Oſiarowania iego / barzo
dobrze zbija Kacerſtwa diſſeyſe, ty
mi ſłow y ſtoymi : Etorą Ciato Pan
Chriſtus do Wieba wnoſi ; to też nam
dat / ku Pożywaniu / y ku nasyćaniu.
cym nam y nawieſzy znać Miatoſci po
ſtat ; y ku nawieſſey ſwoiey Miatoſci
przywabi. To Ciato w iaſtkach czeſli
Medecowie : Indzie pogańſcy y hrubi / z
daleka przyiechawſzy / z boiaźnią y z ſtrą
chem

Oſobne
ſwiadeca
two Chri
ſtoſom.
Hom. 24.
in 1 Cor.

O Wieczerzy P.

266.

chem bårzo wielkim pokton wciynili.
 Naladuymyß tedy (tak on nas wpo-
 mina) choćay tych grubych ludzi / my;
 Eorzy Nieściany iestemy Niebieski-
 mi. Abowiem oni / stąynie tylko a cha-
 tpe widząc; a nie to / co ty Chrzescija-
 ninie widziß / z nawietßa przystapili
 węcziwością y z strachem: a ty / nie w-
 stąini; ale na Otcarzu / to widziß: nie
 widziß Niewiaßty / na tonie dzierżacey;
 ale Bąptana obecnego / y Duchą S.
 obficie na Ofierze nągotowaney wyla-
 nego. 2c. [Christus ad coelum Corpus
 suum extulit: quod etiam nobis exhi-
 buit; ut manducaremus. &c. Hoc Cor-
 pus in Præsepe Reueriti sunt Magi: vi-
 ri impii & barbari, cū Timore & Tre-
 more plurimo Adorauerunt. Illi, quum
 Præsepe & Tugurium tantum viderēt,
 summa accesserunt Reuerētia & Hor-
 rore; tu in Altari, Sacerdotem præsen-
 tem, & Spiritū perabunde super pro-
 posito Sacrificio diffusum, vides &c.]
 Cytay y daley: wyszryß wielkie Wiary
 nąßey wtwierdzenie. Ciąto tedy Pána
 Christusowe, w they Swiątosci / ma-
 być

Zám-
 knienie.

Artykuł 13.

być naprzod węcziwie chwalono / od tych
 Chrzescijan; Eorzy mocnie wierzą Syn-
 nowi Bożemu / wszystko co chce wciyn-
 nie mogacemu. potym wnet dzieie sie
 Ofiara: przy Ethorey / pamietaiąc na
 Ciąto, za nas wydane / y na Krew, za
 nas wylana / btogostawimy Pána Bo-
 ga; a o to / aby nam btogostawić raczył,
 przez zaßlugę Smierci Syna swego / na
 Etorey pamiatke, Ofiarę tę Niekrwa-
 wa czynić on rozkazat / pilnie y węcziwie
 proßimy. A z theyci strony / iż każdy
 dzień zaßtawiamy sie zaßlugami Smier-
 ci Pańskiey / tę Smierć Pánu Bogu
 przy Mszy ofiaruiąc / thoż Ciąto y tę
 Krew iemu stáwiac / Pan Chrystus
 iest Biskupem nąßym: z tey strony iest
 Poßrzednikiem y Obrońcą nąßym / za-
 ßlugę Smierci swoiey nadroßsey za nas
 sie zaßtawiając: a to dla tego; iże zaßlu-
 gę Smierci iego / raz nam zgotowana /
 trwa wiecznie. Kto tego nierozumie /
 ani chce rozumieć; ten wpada w Ka-
 cerstwo Nestoriusowe: ten mowi Pá-
 nu Christusowi: Modl sie za nami: a
 winienby z Boscioten mowić; Smituy
 się

Biskup /
 Poßrzed-
 nik / O-
 obrońca /
 P. Chrt-
 stus.

A t v

O Wiczerzy P.

sie nad nami. Ofiarę wciyniwszy Panna
Bogu / Ofiarowany Baranek bywa
potym pożywany y rozdawany. przy
khorym inż Pożywaniu, wlasnie iest
Swiatosc / godnie przyymuacych pod
swiacatka / y taksie Boza dająca: a te
Kosciot czasem pod obiemą / czasem
pod iedną Osoba / tym, ktorzy nie ofia
ruja y Kaptany nie sa / zwykt rozdaw

Przy- wać. Tuteż przyszlismy do tego py
mowa- tania: Jesli pod iedną / albo pod dwiema
nie swia- ma / ma być rozdawano; tak / iako za
rości / 3 wždy każdy Kaptan Ofiaruacy pod
strony dwiema przyymuie? Was co sie doty
Osob. cie; zezwalamy y na dwie / y na iedną /
wedlug stanowienia Koscielnego: wa
sy / zwlaszcza ktorzy miedzy y wcienszy
sa / acz y iedney Osoby niegania; wska
ze / dla czynienia rostyrtow / (wiecie
podobno / co o tym napisat Luter) dwa
sie domagaia. ale iako dobrze to czynia
mądry / pilno sie przypatrzysz / ta
Zawla- twie obaczy. Abowiem iesli toż przy
żanie do mujemy pod iedną Osoba / co y pod
wodow. dwiema; y iesli iedney Osoby rozdawa
nie, nie iest przeciwko roskazaniu Panna

skiemu;

Artykul 13.

skiemu: tedyc baczynym a dobrym roz
sadkiem ludzi mądrych / pokoy y zgodę
Chrzescijaniska mituacych / y iedna Os
soba iest dobra. Obaczmy thedy na
przod pierwszą rzecz; daniel sie zupełny
Pan Christus / pod iedną Osoba: po
tym y do drugiej przystapimy; iakie
iest / o tey Swiatosci / roskazanie Panna
skie. Powiedzcie mi / Bracia mili; co
wierzycie: Jesli pod iedną Osoba /
Ciato y Krew Panska: iesli zupełny
Pan Christus / y ze Krwia / y z Dusza /
y z Bostwem: Jesli mi powiecie; Cio
iest; tedyc nie Ciato / ani Krew / ale (co
mowic, rzecz iest bzybka) Trupa y po
soka Chrzescijanie iedliby y pili. Ciato
bowiem bez Krwie, trupem iest: Krew
tez bez Ciata, posoka iest. co o Swia
tosci Panskiej, nie day Boze myślic;
niecytko rozumiec. A iesli zbyście dzie
lili od Ciata Krew: inżby y persony Sy
na Bozego tam niebyto. co ktho czyni;
ten dzieli nierozdzielnego Panna Chris
tusa. Zwytklic waszy niektorzy, na cho
pytanie milezec: (bo widza, z obudwu
stron rog) ale każdy winien iest, to wsty
wyznać.

1 Dow:
z Ciatem
iest krew
y zupeł
ny Pan
Christus

O Wierzy P.

167.

1 wtwier
dzenie;
1 Cor. 1.

2 wtwier
dzenie.

wysnać / ku zbawieniu ; co sercem wier-
rzy / ku Sprawiedliwości. Albo tedy
jest istotnie Krew z Ciałem ; albo nie
jest ; iesli nie jest ; ile to y myślic : a iesli
jest ; przeci sie tak o Osoby iwarzyć :
czemu dla Osob / gdy Rzecz trwa su-
petna / Jedności rozzerwania czynicie ?
Zeby tam była Krew / gdzie jest Ciało
Pańskie / y gdzie Krew / tam też y Ciało
to ; naprzód sie z tad pokazuje : ii nie-
rozdzielny jest Pan Chrustus : po i tacie-
niu Bóstwa iego z Ciotowieczeństwem
w iedney personie y bytności / sa iuz te
rzeczy nierozdzielne ; Bóstwo / Dusza /
Ciało / y Krew , ktoby dzielił ; wpadnie
w stare Kacerstwo / dawno od Ro-
sciota potępione / Nestoriusowe. Drug-
ga / z samych słow Pańskich jest też co-
iastna / y z samey rzeczy , pilnie obaczo-
ney. A bowiem na on czas / gdy Pan
swe Ciało rozdawał / tego Ciata pra-
wdziwa Istność rozdawał ; w którym
siedział / y w którym nazajutrz cię-
piat. a to Ciało pewnie a iście miało
Krew / y nierozdzielne od Ciotowieczeń-
stwa Bóstwo : iako y dziś Ciało to /

ale

Artykuł 13.

ale iuz w wielbione y nieśmiertelne / ant
od Krwie, ani od Bóstwa nie dzieli sie.
Dla tych tedy przereczonych przyczyn /
tak S. Crprian piše : Jako w personie
Pana Chrustusowe, Ciotowieczeństwo
było widome / a Bóstwo niewidome ;
tak też w the widoma Ciata y Krwie
Pańskiej Swiataść / niewymownie wa-
lewa sie Bóstwa istność. [Sicut in per-
sona Christi, Humanitas videbatur ; &
latebat Diuinitas ; ita Sacramento uisibilis
ineffabiliter Diuina se infundit Es-
sentia.] A to ; masz y Bóstwo : choć iay
nie rzekł Pan Chrustus ; To jest Ciało
moie / z Bóstwem : A czemu jest ? iże
Pan Chrustus nie jest rozdzielny. Uia-
żey także te sa słowa iego : Nie sami Ka-
plani do thego Chleba Ofiarowanego
bywają przypuszczeni ; wśystek Rosciot
na te gdy bywa wyrywany : rowna ciasta
ka bywa wśystkim dana : zupełny bywa
dawaný. 10. [Vniuersa Ecclesia ad es-
pulas Panis , oblati Deo , inuitatur : ex
qua omnibus portio datur : integer ex-
rogatur. &c.] Tu też obacz / Bracie
miły ; iec y Ofiara / y iedną tylko Osobę
wspomina

3 wtwier
dzenie.
in serm.
De Cena
Domini.

O Wierzy P.

wspomina: a pod iedną Chlebową / Co
sobą / zupełnego y niedzielnego P. An.
Christa być wyznawa. Abowiem przy
tym naydzień y niego Mianne / tej S. Wi.
tości figura: naydzień y one Chleby sta-
rego Zakonu / Kaptanom tylko ku ied-
dziemia dane. Ciemuż sie swarzyś o C. So-
by: gdy masz Pana Christusa całego:
Zylarius takie trzyma / tymi słowy E.
tkorzeć zawiezuć: Prawdziwie Sto-
wo stało się Ciałem: y my prawdziwie
to Słowo: Ciałem, w pokarmie pa-
skim bierzemy. [Vere Carnem corporis
nostri Christus assumpsit; vere Ver-
bum Caro factum est: & nos vere Ver-
bum Carnem = Cibo Dominico sumi-
mus; nosq; vere, sub mysterio, Carnem
Corporis sui sumimus.] W Dekre-
cie te i sa słowa S. Jeronyma: Każdy
osobną zupełnego bierze Pana Christu-
sa: y w każdej części zupełny jest. 20.
[Singuli totum accipiunt Christum Do-
minum: & in singulis portionibus con-
tinetur.] A to tam naydzień: Gdy sie
cześnie Ciała; jest y wszystko. [Vbi par-
te est Corporis; est & totum.] a sa
ro

4 otwier
dzenie.
Libro 8
De Trini.

5 otwier
dzenie.
De Cons.
Dist. 2;
Singuli.

Cap. Inui-
tat. Quid
sit.

Artykuł 13.

wa S. Augustina / Grzegorza / Zila-
rusa: gdybyś tylko wolat onym starym
naszym / niżli tym nowym waszym / wie-
rzyć. Cyrillus takie, Patriarcha Ale-
ksandriński / który skłonił Kacerstwo
Nestoriusowe na Ephesińskim Kon-
cilium / na wielu miejscach, pospolicie
to wyznawa; iż Ciało Pana Christusa
we / które my pożywamy w Sakramen-
cie / od Bostwa iego nigdy niebywa od-
łączone. Zamykając Cap. 16 / tak po-
wiada: Dla tego ciałem y członkami
Pana Christusowymi iestestmy: iże przez
poświęcanie Swiatosci / samego Syna
Bożego przywmiemy. [Per Bene-
dictionem Mysterii, ipsum Filium Dei
suscipimus.] a w Cap. 24: Przyrodze-
nie (mowi) Ciała, samo przez się o-
wład nie może: ale ma Syna Bożego /
sobie złączonego: który istotnie żywo-
tem jest. [Natura Carnis = ipsa per se
vivificare non potest: sed habet Filium
Dei, sibi coniunctum; qui substantialis
ter Vita est.] Dosyć będzie na tym / nie
spornemu / a Prawde mituiacemu:
ktoby ieszcze wtcey chciał: naydzień y
Christo-

6 otwier
dzenie.
168

Lib. 4. in
104n.

7 otwier
dzenie.

O Wieczerzy p.

Li. 163. Chrysoſtoma / w oneyże Homilii, nie dawno namienionej : Krola Niebieskiego Ciato (tak on piſe) teraz na ziemmi widzisz : nie Angioty / nie Archangioty / nie Niebioſa ; ale ſamego tych wſyſtkich Pana, okazać : tego nie tylko widzisz ; ale ſie dotykaſz : a nie tylko ſie dotykaſz ; ale też pożywaſz : y przyiaſz go / do domu ſie wracaſz. Przyimując nie Krolowſkiego / Ktory ciłowiekiem ieſt / Syna ; ale iednego Syna Bożego. 16. [Omnium Dominum tibi oſtendo: vñigenitum Dei Filium accipis.] Czytaj ſobie tam ſerzey : ia krótko wybieram ſententię / ku rzeczy należącej. Gdyż tedy tak pod iedną Osobą / iako y pod dwiema / zupełny ieſt Pan Chryſtus ; y nie wtcey bierzemy pod dwie ma / niſli pod iedną : z they wielkiej gruntowney przyczyny / niemaſz ſie co ſwarczyć o Osoby ; gdy rzecz mamy zupełną. obaczmyſz iuż ; ieſtli też Koſtazanie Pana Chryſtusowe / okoto rozdawania dwu Osob / albo iedney. Słowa Pańskie / Ktore mowit do ſwoich Zwolenników y Apoſtoloro / dwoiſkie być na dwuemy :

Zawia-
żanie.

2 Dow.
P. Chry-
ſtus nie-
rozkazat
pod dwie
ma Osoby
bani w-
byſtkim,

Artykuł 13.

Dwumy: iedne / Ktore ſamym tylko Zwolennikom y Apoſtoloro należa ; a drugie / Ktore każdemu Chreſcijaninowi ſłuży. Abowiem gdy ie wyſyłał na Ka-
żanie S. Ewangelii ; na ten czas / one
iego słowa ku ſamym Apoſtoloro na-
leżały : gdy im też kazał Krzcić wierzą-
ce ; gdy im dawał moc / czyniły na
nie / Zwiżować y Rozwiżować ; w-
byſtkie the ſłowa Pańskie , do ſamych
Apoſtoloro / y do Namiaſtkow Apo-
ſtołſkich / były czynione ; y niemoże nie-
rzec / iedno Kto niechce mieć rzadu w
Koſciele Bożym ; aby one ſłowa / Ka-
żanie / Krzćcie / Zwiżujcie y Rozwi-
żujcie / miały każdemu Chreſcijanino-
wi przyſtać . ale gdy zaſie mowit do
Apoſtoloro ſwoich ; Błogodaſtawieni ieſ-
cieście Ubodzy / Ptaciacy / 16 : gdy ich
napominat , ku cżyności na Przydzie
ſwoie : na ten czas / co Apoſtoloro mo-
wit / wſyſtkiemu Chreſcijanſtwu mo-
wit. Dwoie perſone mieli na ſobie S.
Apoſtoloro ; y wierzącymi byli y wiel-
ki Orząd ſlecony mieli ; tak / iako pra-
wie każdy z nas / y Chreſcijaninem ieſt ;
y ma

Matt. 9
Mar. ult.

Ioan. 20

Luce 11

Mar. 11

O Wieczerzy P.

169. y ma tej co w swoim Poruczeństwie.
Zawia = Trzeba tedy słusny rozdział czynić słow
zanie i Pańskich / do Zwolenników y Aposto
Nowier = łow czynionych. Ktore sie ściągają / do
 dzienia. Mocy, im podaney; im samym należa;
 a Ktore ku dobremu y świętemu życiu
 wioda; te wszystkich Chrzescijanom slu
 ja. Kto wszystko hatli w Kupę; wnet w
 „ Róćstwo wpadnie: (com już na wieś
 „ lu miejscach pokazał) ale kto roznerze
 „ oży na swym miejscu stawi; ten takwie
 „ ku prawemu zrozumieniu Stow Bo
 „ zych przyydzie. Musisz mi na to zezwo
 lić / Bracie / musisz; iść tam / gdzie da
 wat Pan moc osobna swoim Aposto
 łom / ta samym tylko Apostołom służyć
 ma. co przetożywszy / a pilnie to wwa
 żywszy / przystąpmy już do słow Wie
 czerzy Pańskiej; iesli tam słowa iego /
 do Apostołow czynione / na wszystkie
 Chrzescijany / albo na same iadno A/
 postoty / własnie mogą y mają sie ścią
 gać. Prawda / że w onych słowach swo
 ich; To czynicie na pamiatke moie; dał
 im moc Poświęcać Ciąto y Krew swo
 ie: tak iest tak / Bracie miły: co Pan
 czynił;

207wier
 dzienie.

Artykuł 13.

czynił; tho swym tej Apostołom Kazał
 czynić. on Poświęcił Chleb / w Ciąto
 swe; a Wino / w Krew swoje: tho tej /
 nie przez Kogo inego / iedno przez te / Kto
 rym mówi: To czynicie; swa dziś moc
 on sprawuje. Kto nie iest Kaptanem /
 od Namiaszków Apostolskich wezynio
 nym; y tego / zawsze Chleb chlebem be
 dzie; a Ciąta tam Pańskiego niebedzie.
 Ciemu: si mu Pan Chrystus / ani żaden
 Apostoł, nie dał mocy / przy Oltarzu
 nad Chlebem one wszechmocne Stowa
 mówić; To iest Ciąto moje: samym tyl
 ko dwunastu Apostołom / y Kogo by o
 ni na to wysłali / nie każdemu w obec
 Chrzescijaninowi / one moc Pan Chri
 stus dać raczył. Stowa tej te; To czyni
 cie na pamiatke moie; dała moc Apo
 stołom / ofiarować Ciąto y Krew Pań
 ska: (ciegom już wyśsey dowiodł) Ofi
 arować niemoże nikt Ciąta y Kwie i
 go / tak iakoy Poświęcać; iedno Ka
 plan: a przetoż one słowa przy Wiecie
 rzy Pańskiej / ku samym tylko Aposto
 łom / a na miejscu ich, ku Biskupom /
 a potem ku Kaptanom, od nich poswie
 conym /

207wier
 dzienie.

21. 155.

21 ij

O Wieczerzy P.

gromle conym / wosanie przynaleza. Paterze
dzime. Bracie pater / tak pilnie opisali nam
to Ewangelistowie wshysey; sec ono sta
nowienie Panstie / z strony Podwiacania,
Ofiarowania, y Brania Ciata a
Arwie ie / Ku Apostotom tylko sciaga
to sie; nie ka wshykie Chryscijanstwu.
Abowiem kazdy z nich dolozyt tego; kto
za onym Scotem siedziat; o dwunascie
chylko Apostotach Panstkich / wshysey
pilna zmianke wczynili: Swiety Mate
thas tak; Gdy sie stal wiecior / sie
dzial ze dwunascia Zwolennikami swo
mi: Swiety Marek tak; Gdy sie stal
wiecior / przyshedt ze dwunascie: Swie
ty Lukasz tej tak; A gdy przysta godzi
na / vsiadl / y dwunascie Apostotow
z nim. y Jana takie S. nienayduess ni
tego inego przy Wiecierzy; iedno thes
dwunascie Apostoty. Tak tedy te rzecy
krotko zamkam: Jesliby one slowa /
Piyecie z tego wshysey / wshytkim Chry
scijanom naleziat; y Podwiacanie y Of
fiarowanie Ciata Panstkiego, naleziat o
bce; Ku wshytkim; ale Apostotom tyl
ko dwunascie rzeciono / To czyncie; a
sam

Artykul 13.

Sam chylko Kaptani moc maia, Po
swiacac / y Ofiarowac: a przeto i me
rozkazat tam Pan Christus / wshytkim
Chryscijanom dawac pod dwoma Os
loba; Kaptanom tylko Podwiacania
ym y Ofiaruicym, perome tak rozka
zat. y dla tego i w Koscielo Powstacha
nym tak sie zachowywa; i; ani Papies
sam / gdy sam y Oltarza niepodwiaca /
chociay z tego swiata schodzi / pod
dwoma nie bierze: ale wshysey Kaptan
ni / y Biskupi / na smiertelnej podcieli
leziacy / tak przyemniata to inem Chry
scijanom nieofiaruicym ro. dacie Kos
ciot. Gdyby tho byl Pan Christus
przydat; Piyecie / a Dajcie: iuiciby ro
dzime
Kazat byl / pod dwoma wshytkim przy
mowac: ale do dwunascie tylko mowil;
Piyecie z tego wshysey: przeto tej drugi
Ewangelista zamknal; Pili z niego w
shysey. A ktorzy wshysey: wshysey dwa
nascie Apostotowie; Kaptani wshysey.
Dajcie to dobrze nietylko nasze Po
wstacha Koncilia / Konstancienstkie /
Basileyskie / y Tridenstkie; ale tej y was
by Kacerze / y sam Marcin Luter: to
21 u; mowia

O Wieczery p.

mówił oni baczili; że tam Pan nieroz-
 kazał / wszystkim Chrześcijanom dwie
 Osobie przyymować: przetoż Luter nie
 tylko mówił / ale też y pisał tak: Gdzie
 by Koncilium stanowiło pod dwiema;
 ia (powieda) roztaje pod jedną / albo

Ono no pod żadną. Weście sie / Bracia / z tego
 wychł. słowa piątego tego Ewangelisty; co za
 wange- Ducha ci nowi Ewangelicy mają; a ier-
 litow.

si temu Duchowi o Osoby / czyli o co-
 inego / idzie: a nie tylko słowo to / Jes-
 dność targająca / ale też y rzecz same
 obaczajcie. narydziecie zaiste iasnie; iż
 pod zastona they nowey Ewangeliey /
 nie Panu Chrystusowi / ale iego Prze-

Osoby ciwnikowi / droga sie ściśle: Od dwu
 dwie co Osob poczęli: a do czegoż przysli? trzy
 wiodzily. słowa Pańskie / then tak / drugi inak
 wykłada: y do tego naostatek rzecy sie
 stoczyła; iże słowom iasnym Pańskim,
 wiele tych Nowowierników wierzyć
 niechca. A za iuz y na przenaświeta
 Trojcy nierzucili sie ci; którzy sie chlu-
 bia Ewangelia / y odwie Osobie wa-
 dia? thakci bywa / przy Winie; gdzie
 Pańskiej Krwie nie ma. O młodzi co
 dwie

Artykuł 13.

dwie Osobie; których takie pożytki ro-
 sta! a rosta iednak / za dobrocią Bożą /
 dla was; abyście sie z tey niezgody / y
 z tak ciężkich bluźnierstw / co to jest za
 Ewangelia / dorozumieli. Gdzie 171.

pod jedną starą dawną przyymia; ier-
 dność y zgoda tham jest: a gdzie sie o
 dwie swarzą; roztękom y błędem koń-
 ca niema. Nie też niejedność y niezgo Jedność
 de ma czynić godne używanie Ciata
 Pańskiego. iako zwiele ziarn / ieden
 Chleb; a z wiele iagod / iedno Wino bra-
 wa: tak też z wiele ludzi Chrześcijan
 stich / iedno a zgodliwe Ciało sie ostate-
 gdzie według wolej Bożej / te Swię-
 tość Ciata y Krwie Pańskiej dała.

Okazatem wam iuz; iż nierozdzielny jest
 Pan Chrystus w Ciele y Krwi swojej: Zama-
nienie.
 dowiodłem y tego iasnym stanowienię
 Pańskim; iec on nierozkazał / wszystkim
 Chrześcijanom pod dwiema rozdawać: C Oso-
by w cze-
Pan pos-
dat: a ce-
mu pod
dwie
nierozka-
sowali Swiętość. Dosyćci nam jest / zał dą-
y ma wót.
 sował Swiętość. Dosyćci nam jest / zał dą-
 21 iuz y ma wót.

O Wieczerzy P.

yma być / na wolej Pańskie: wskazać
 i on nie darmo nieczynił / y za słuszną
 przyciwną rzecz każda stanowią; dla cze-
 go nierozkazał pod dwiema rozdawać /
 Protko a pilno obaczmy. Latwiej było
 Panu przydać / a Ewangeliscie aby sie
 dnemu ze ceterzech napisać / tho iedno
 słowo: Dacie: za którym iusby był
 niekiedyś inaczey / iedno iako Pan
 rozkazał / Swiathości rozdawać: ale
 Pan / wszyscy widzący / y na przyście
 rzeczy, na wszystkich też naród ludzki wo-
 zgląd mający / te dwie osobliwe zawo-
 dy widział: iedne / że niewszyscy Wino
 pija; a druga / iż niewszyscy Wino
 nabyli / zwłaszcza na lud wielki. Wie-
 cie dobrze / y wiedzieć macie / Bracia
 mili; co się w nas działo / na on czas; gdy
 śmy Wiart / przed 600 lat / w Polsce
 przytuli: zaiste niedawno temu / gdy
 było mało Wina było w Polsce. toć
 też było y w Niemcach / y w innych kra-
 nach putoenych. Przetoż gdyby rozka-
 zał był Pan Christus, wszystkim pod
 dwiema przyrównać: podobnoby nie
 wiele przodków naszych / a zwłaszcza za
 cześnym

z przy-
 czynie.

Artykuł 13.

czestym przyrównaniem do Stołu Pań-
 skiego przystępowali. A ten / który Wi-
 na niepija / co by czynił: bo nad Ro-
 zkazanie Pańskie / niegodziłoby się nie
 domyslać. Wiedział tedy Pan / na co
 się oglądał: dla słusnych a wielkich
 przyczyn / dla swego ludu y po kraich
 putoenych rozszerzonego / za które też
 on umarł / przelożonym Rosciota swego
 też Swiathości Osob skafowania zle-
 cił. dla czego / y sam dał pod iedną Os-
 obą. Jedną Osobą.
 nym idącym do Emaus; według swia- 1 Dow.
 dectwa starych Doktorow / Augusti- 1 Luce 24.
 na / Chrysostoma, 2c. Augustina czytay / Dwier-
 De Consensu Evangelistarum Libro 3 dzenie.
 Cap. 25, & Serm. 140 De tempore: tam /
 między innymi / te słowa też nabyłeś:
 Pan obecnie dał siebie samego / w ta-
 manu Chleba. [Dominus presenta-
 vit seipsum, in Fractione Panis.] Od
 Augustina / iako od mistrza swego / nie
 odstąpił Beda: Theophilaktus też swego
 Chrysostoma (o czym niżej) naśla-
 duie. Abowiem na toż miejsce Łukas-
 ka S. pisze / tych słow używa Theo-
 philaktus: Oczym / którzy poświęcony
 Chleb

W Wieczery P.

Chleb biera / bywaia otwarzane; aby
Pana poznali. Abowiem wielka y nies-
wymowna moc ma Ciato Pańskie.

[Oculi eorum, qui benedictum Panem
assumunt, aperiuntur; ut agnoscant il-
lum. Magnam enim & indicibilem vim
habet Caro Domini;] Atoż maż / **Za-
wianie.** cie / y Greckie y Lacińskie Doktory / za-
jedną Osoba. Wielka tedy moc byta o-
nego tamania Chleba: w tym Zwole-
nocy Pana Christa poznali; ktorego w
wykładaniu Pisma poznać niemogli.

2 Dow. Toż tamanie Chleba wspomina Łukasz
Ak. 2, 20. S. Act. 2 / y 20: tam Jakub S. w Jeru-
rusalem; a tu Paweł S. w Troadzie /

**Wtwier-
dzenie.** pod jedną rozdawali. bo tak o tym pismo
Augustin / Epist. 86: Paweł Święty
gdymiał tamać Chleb / iako bywa ta-
many w Świętości Ciata Chrystusa
wego / przedtuył Kazanie aż do pu-
nocy: aby po sprawowaniu Świętości
zasię Kazac aż do świtania / (iż się biał-
30 śpieşyt) na świtaniu wyiechat.

[Fractus Panem, sicut frangitur in
Sacramento Corporis Christi, produ-
xit Sermonem usq; ad medium noctis.]

y

Artykuł 13.

ut post Sacramenta celebrata, luceſce-
te Dominico die proficisceretur. etc.]
Chryſoſtom tej toż mieysce tak wykłada Homil. 17
da: Inſa (mowi) ieſt / Poſwiacanie; in Mat. in-
a inſa / Poſwiecone. [aliud eſt, Sanctificatio;
Sanctificatio; aliud, Sanctificatum.] Poſ 172.
ſwiacanie poſwiaca drugiego; a Poſ
ſwiecone / choćay ieſt ſamo ſwietym /
drugiego poſwiacać niemoże. iako gdy
ty zegaſ Chleb / według nauki Paw-
ła Świętego; poſwieciłeś go / nie w. Ti. 4.
ciyniłeś Poſwiacaniem: ale co Kaa-
ptan daie z ręki ſwey / nietylko Poſwie-
cone ieſt; ale y Poſwiacaniem ieſt. A-
bowiem ci nietylko to bywa dano / co
wiſdzimy; (Chleb rozumiey) ale theż y
ono / (Ciato Pańskie rozumiey) co ro-
zumiey. Chleb tedy poſwiecony, mo-
że y bydlecom ciſkać / y niewiernym da-
wać: iſe niepoſwiaca bierzacego. iakiem
Chlebem ieſliby on był / ktory bierzemy
3 rat Kaptaiſkich: wſyſcybyſmy go ſa-
mi ſobie brali / 3 ſtotu; a nie 3 rat Kaa-
ptaiſkich. A Pan tedy na drodze / nieo Luca 24.
tylko poſwiecił Chleb; ale theż y 3 ręki
ſwey dał Kleophaſowi / y iego towarzy-
ſowi:

O Wiczerzy P.

Ak. 20. Słowi: y Paweł S. na okęcie plynąc /
nietylko poświęcił Chleb; ale też; reki
swey podał Łukaszowi / y innym swoim
Zwolennikom. a co z reki bywa podawano;
to ani bydlakom / ani niewierzącym / niema być dawano: i; nietylko iest
Poświęconym / ale też Poświęcanie;
y poświęca przymiującego. [Et Dominus,
& Paulus, non solum benedixit Panem; sed de manu sua porrexit et dedit,
quod autē de manu porrigitur: non solum sanctificatum, sed etiam sanctificatio est;
& sanctificat accipientes &c.] Osobne to zaiste. Słowa tego
Doktora Greckiego; ktorekolwiek ten
Commentarz in Mattheum pisal: pisał
tę zaiste rozność / między pokarmy
słowem Bożym przez Medlitwe poświęconym;
a między Chlebem / ktory przez poświęcanie
staie się Ciałem Pana Chrystusowym. Te w Piśmie Świętym
mieśca chociażby chciał / y mógł / kto inaczej wykładac;
nam iednak doświadczyć iest na tym: i; przy wykładaniu
Pisma / oni starzy Doktorowie / Grecy y
Łacnscy / zalecają pod iedną Osobą
Sakram

Artykuł 13.

Sakrament; Eucharysty (zda mi się) pod
dwoma go rozdawali. W Troadzie Paweł
tędy dawał Święty Paweł / pod iedną / y
drugą; (z ktorekolwiek przyczyny; bądź pod
byto / bądź; niebyto Wino) a w Korinthach
tylko zaiste / pod dwoma. abyśmy ztąd /
za ta sprawa Apostolska / iasnie oba
cisli: że y pod iedną / y pod dwoma /
dobrze iest przemawiac; według dozwolenia
y postanowienia Świętego Kościoła
powszechnego Apostolskiego.
Wiedzielić to dobrze oni dwa zacni
Doktorowie; Augustin / y Jan Stotousty:
za ktorych czasu / chociażby była obojga
Osoba w wyrażeniu: wskazywać iednak y
iedną zalecali / z iasnego Pisma S. a to
ich świadectwo y wykład / dla tego; i;
sami pod dwoma dawali / ma być u nas
poważniejsze. Co też rozumieć / o przez
śladowaniu cięstym y gwałtownym czynieniu
Kościoła pierwszego: co / o niematem
zgromadzeniu ludzi / po puszczach czasu
sem się tutajaczych: mogli zawżdy tam
być dostatek Wina: bytoli łatwiego
kupować / zwłastę u Pogaństwa / v 173.
nieprzyjaciół Chrzescijańskich; y nosić
się

O Wieczerzy P.

4 przy- sie z nim po puścić: Toć też / y za An-
 eżyna tchrysta / peronie będzie: za iego przy-
 Mat. 24. ściem (co sam Pan Jesus wyświada-
 cia) beda thakie niebezpieczeństwa y
 prześladowania; iakowe nigdy niebyły
 3 Dow. na świecie. Przetoż y Abdias / Biskup
 Aposto- Babiloński a wcieli Apostolski / w ży-
 łowie ie wocieli Apostolskich, ktore wypisał /
 dne też cieżko wspomina Sakrament pod ied-
 Osobe dną tylko Chleba Osoba. Opuszczo-
 da wali. na ten czas inne miejsca / iedno przypo-
 minie / z żywota S. Andrzeia: Który
 gdy zegnati Chrzescijany w Thessalonie
 ce / od nich odchodzacy / wziawszy Chleb /
 (tak pisze S. Abdias) y dyktowaw-
 sy / tamal; y dat wszystkim / mowiac:
 Biercie takte; Która dat wam prze-
 mie / Sługe swego / Christus Pan Bo-
 nasz. y za tym caituiac kaidego / y poru-
 cziac Panu / odśedzi od nich. [Apo-
 stulus accipiens Panem, & gratias a-
 gens, fregit; & dedit omnibus, dicens:
 Accipite Gratiam; quam vobis tradidit
 per me, famulum suum, CHRISTUS
 Dominus Deus noster. &c.] Te sa slo-
 wa S. Andrzeia / od Apostolskie^o zwo-
 lennia

Artykuł 13.

leniemi napisane. Dobrze tedy a ma-
 drze to przejrzał Pan Chaistus / Ma-
 drość PANA BOGA wszechmogacego:
 dobrze Kaptanom ofiaruiacym (dla
 wielkiej Tajemnice) pod dwiema ro-
 skazal; a lud nieofiaruiacy zamilczal /
 w moc to podać Koscielną: a zwoła-
 łas że on iest zupełny / tak pod iedną /
 iako y pod dwiema Osobami. za czym /
 pod iedną Osoba niethylko Ciata iego
 pożywamy; ale też y Krwie iego pijemy:
 Jesli patrzyś smysłu; thylkoć Chleb a
 Wino cziwie / przy Swiactosci: ale
 Wiara naszą / słowom Pańskim mo-
 enie wierząca / thā cziwie smak Ciata y
 Krwie Pańskiej. dla czego Pan Chris-
 4 Dowi- tus / w całym siołym Kapitulum Jas-
 loan. 6. nu S. o tej Swiactosci z żydy gadałac /
 żadney zmianki nieczynił Wina, ani
 Kuchnia; ale tylko Chleb wspomina:
 wskazyje iednak gada o pożywaniu Ciata
 ta / y o piiciu Krwie swojej; choć iay pod
 iedną Osoba. y nie bez przyczyny / po-
 częstym mianowaniu Ciata y Krwie /
 tak zamyka: Kto pożywa tego Chleba;
 będzie żył na wieki. A coż to za Chleb i
 Chleb

O Wiczerzy P.

Chleb (mowi) ktory ja dam wam / Ciało
to jest moje / za Żywot świata : Ten to
jest on Chleb ; ktory z Mięsa stąpił / y
daje Żywot światu. gdzie widzieli chle-
biśnie / Krew od Ciąta / a Bóstwo (ktore
z Mięsa stąpiło) od Cielowiecie-
stwa / być nierozdzielne. A nietylko
Pan sam Ciało swoje zowie Chlebem
choćayże po Poświęcaniu iuz Chle-
bem nie jest / ale Przypadłości chlebo-
we ; y Kosciot powszechny / przy Ofie-
rze Ciąta Pańskiego / w swym to Ka-
nonie czyni : a widy on Transsubstancj-
ationem / to jest / Istoty Chlebowey w
istność Ciąta Pańskiego przemienio-
nie / mocnie wierzy. Powiedacie ; iż w
pierwszym Kosciele / pod dwiema Os-
obami wzywano. Tak jest : tego my ni-
przymy : chwalimy to ; nie ganimy : ale
dla tego / iedney tej Osoby ganić nie mo-
żemy. Abowiem że y sam Pan dawał /
y Apostołowie iego / y Kosciot po nich
(na mieyscach niektórych) Chrzescijań-
ski : Niemiecka ziemia / od 800 lat ; a
nasza Polska , od 600 / pod iedną tylko
zawjdy

Spasicie

Li. 144:

147.

Wzywają
nie w
pierws-
zym Ko-
ściele / y
potym.

Artykuł 13.

zawjdy brali : do nich one też krajiny / 174.
ktore Wina dosć mata / Kloniły się : y Osoba
za zgodnym barzo zezwoleniem / opus- iedną z
siewszy dwie Osobie / pod iedną tylko ład do
wszystcy powszechnie brali. Niezakażat Kosciola
tego iaden Papież ; niemając na to iadne-
go ani Dekretu / ani Kanonu : Zgoda-
wiera y Mitosć , na iedney Osobie prze-
stata ; a pod ta sama / Ciało y Krew
Pańska godnie przymowała. y owsem /
jesli idzie o Dekreta Papiejskie / naydziej-
my to ; gdzie Papież rozkazał dwie Os-
oby brać : a nienaydziemy ; gdzieby roz-
kazał pod iedną tylko. Abowiem Leo sermo. 4
Papież / przed XI set lat / dla sekty de Qua- drag.
Manicheusow / rozkazał pod dwiema.
że iad to też obaczasz ; iako przed tym De-
kretem / y pod iedną brano. Gelasius De Cons.
też / niebarzo dlugo po tym / oboie Os-
obie przykazuje : ale ten o Baptyzmie Compro-
miser.
ofiaruiących / a nie o wszystkich pospol-
stwie Chrzescijańskim / piše. co y z prze-
stego tamie Kanonu / iasnie się pokaz-
uje. Baptyzm inacy nie moze / gdy Po-
święca y Ofiaruje / tylko pod dwiema : Misy /
dla rozkazania Pana Chrystusowego ; y zawjdy
m m dla pod

O Wieczerzy P.

pod dnie dla tey Tajemnice osobliwey. Abowiem
 ma 2 Ofiara Ciata Pańskiego na Oltarzu /
 2 przy jest Sakramentem y pamiatka (coś
 czynie. poznat przy Liczbie 156) Ofiary na
 Krzyżu: Sakramenta iż mają być po-
 dobne Rzeczom swym; a na Krzyżu /
 Krew z Wodą była oddzielona od Ci-
 ta: przetoż dla porządnej a przystoyney
 Pamiatki / aby podobna była Pamiat-
 ka Rzeczy / Pan Chrystus wystawit Ka-
 ptanom y Kielich, Wode przymiesza-
 na Winu mający. V Oltarza tedy / za-
 wždy Kaptan pod dwiema: ale thenie
 Kaptan / gdy nieczyni Ofiary v Oltar-
 za Bożego / z ludem wśystkim pospo-
 litym / za postanowieniem Koscielnym
 poydzie. co y w Wielki Piątek / gdy
 ni Poświęca ani Ofiaruje żaden Ka-
 ptan / dla Ofiary w on dzień na Krzy-
 żu weymioney / każdy widzieć może.
 Myła sie tedy na tym wśyscy / a bardo
 myła; ktorzy dwu Osob / iakoby od Pa-
 na Chrysta wśystkim roskazanych / nie-
 bacznie sie dopieraia. za czym / gdy
 śmieia tam bracie / gdzie Kosciot niedo-
 zwolit / w wielkie wpadaia Batwoch-
 walstwo.

Wowie
 Osobie
 bierzaci
 oprocz
 Boscio =
 161

Artykul 13.

walstwo. Abowiem v tych dżisierzych 14 / wpa-
 Racerzow / niemaż Ciata y Krewie dacia w
 Pańskie: sam tylko ściyry Chleb / y Batwoch-
 proste Wino / za Ciato y Krew Pańską
 dacia. co aza nie wielkie jest Batwoch-
 walstwo / z Chlebą prostego czynić Ci-
 to Pańskie: a Wina ściyrego / Krew
 tego nadwiesza? Przyczyny tego / iż v 1 Dow-
 nich Ciata y Krewie Pańskie niemaż /
 sa wielkie. Naprzod nieczynia według
 prawe^o Roskazania y stanowienia Pań-
 skiego; ani mocy na to / co czynia / nie-
 mają dāney. Abowiem Pańskie to jest
 roskazanie; abyśmy Ciato tylko y Krew /
 a nie Chleb y Wino / tam być wierzyli
 y wyznawali: to Ciato y te Krew chwā-
 lebną / nie z Chlebem Ciato / ani z Wi-
 nem Krew / abyśmy na pamięć iego Os-
 fiarowali; a także potym Baranka Os-
 fiarowanego / abyśmy naucżiwey po-
 tornie przymowali. Kto tedy nie Ofia-
 ruie; Pańskiemu Roskazaniu then nie-
 dosyć czyni: a kto niedosyć czyni Bożey
 woley; v tego Pan niepoświęca / ani
 Chlebą w swe Ciato przemienia. Kos 2 Dow-
 Tciot także na to Kaptanom dāie moc;
 M m ij aby

O Wieczerzy P.

aby Osiarowali. Kto tedy nieosiarnie/
y owsem Osiare te przenacysztka blas-
ini; ten mocy od Kosciota niewiat; a
3 Dow. cokolwiek byt ktoryz tych wziat; to mu
zaisie wszystko odeymuie / Klatw na
4 Dow. niego dajac. Wielkie to jest Cud / Ch-
leba y Wina Ciato Painskie ze Krowa /
Pan Christus sam moca swa Bosta to
czyni; ten iz iedna tylko jest Stowa Jed-
nego Swietego Kosciota Powsech-
nego; thak przedziwnego Cudu niebia-
dnie tez czyni / iedno w Jednym swym
Swietym Kosciele Powsechnym. A
przeto; prawde mowi Kalwin; a przy
Kalwinie / nasy thez Hussie; w nich
niemasz nic / iedno Chleb a Wino; ale
w Kosciele Powsechnym / przez wsele-
kiey istoty Chleba y Wina / iste jest Cia-
toy Krowa Painska. Patrz / iako sie Sz-
tan sam wydawa! Tho my przystoynie
wierzymy o zbiegley Kiezy; ktora z nas
wyssedzy / z nami trwac niechce; a tych
co sie dotycie / ktorzy nie sa swiecenti
zwyklym obyczaiem Koscielnym; ci tyl-
ko batamta ludmi / zaisie nie wedlug
Pana Boga madyrmi. Prose chedy
vpom

3ama
Fienie.

177.

Artykul 13.

vpominam / dla Pana Boga / wszyscy wapom-
lich, o swym zbawieniu winne staranie nanie pil-
maacych; aby sie o Osoby Cjaty y ne / a b-
Krowie Painskiej nie swarzyli / ani dla 30 porzyc
trch, od Swietego Kosciota Powsech-
chnego nieodstepowali. Moze kazdy
widziec; co za tym idzie / a iako do Bata
wochwalstwa rzeci przychodzi; widzi
tei na oko; co za poircti z dwu Osob
rosly / y co za nabozenstwo a polepsze-
nie jest w tych ludziach / Chleb iedza-
cych y Wino pijacych: Szatanowie o
to idzie; aby od tey Jednosci / bez ktora
tey Zbawienia niemasz / Chrzescijany
oderwat. za cym in; z zlosci w zlosc /
z bleda w bled / barzo latwie iac; y w
naszey Polsce / gdzie dwa Nowowier-
nicy z soba sie niegodza / na oko my to
widzimy. Kto ma rozum; niech bedzie
w cjas madyr: a Jednosc chceli zachow-
wac; o Osoby nie swarzac sie / niechay
na rzadzie Koscielnym, bezjadney swey
Przyrody przestawa.

Na siodma cieść waszego Artykulu 7 cieść
Kortko odpowiadajac / tak mowie: Kto 3 Pokto
niewierzy / pod Osoba Chlebowa byc-
nem ma
byc przy-
mos

M m iij Pana

O Wieczerzy P.

można: PANA Chrystusa; niechay przymiue to
no Ciało Swiatość (ale pewnie ze swym ztym
Pąskie. przymiue) bez kłaniania: my gdyś to wie-
dzimy / y Wiare te nasze Pismem S. w
twierdzamy; dla tego z Połtonem / y z
nawietśa cicią PANĄ naszego JESU
Christa / Ciało iego przymiuiemy. a nie
tylko niegrzeszymy / pocie Boska iemu

Al. 162. czyniac; ale gdybysmy tey nieczynili /
Dostwia bierzobysmy w tym grzesyli. Jesli to
dzenie kto iny pilnie wciy doświadczenia / przed
siebie sę przymowaniem tey naswiecsey y nach-
mego. walebnieyshey Swiatości: Kosciot ten /
1. Cor. 11. ktory tam chwali Pana Chrystusa / na-
pilniey thego wciy. do czego trzeba na-
przed tey Wiary / o wszystkich rzeczach;
ktora wyznawa tenże Kosciot Powsta-
chny / iednego Pasterza Piotra słucha-
jący: a potym zaśie potrzebna iest pra-
wdsiwa za grzechy Połuta / przez Skru-
che serdeczną / Spowiedź wstną / y Do-
świadczeniść rzeczną.

z cześ. Kazać o Panu Chrystusie / Smierć
iego Zwiastować / iego wychwalać / do
niego sie zawždy modlić / (co wy tu w
spominacie) zawždy sie godzi; nie tylko
przy

Artykuł 13.

przy Wieczerzy Pąskiej: ale żadney Chwały
Chwały y żadnych modliw Pan Bog Boża
nieprzymiue tylko od tych Chrześcijan; gdzie
ktorzy w Jedności trwają. Przetoż ia- 176.
wam radzę do Jedności / pod iednym gu przy-
Pasterzem: aby the modliwy wasze / iemna.
ktore wam teraz w grzech sie obraca-
ją / y tą chwałą Boską waszą / od ktora
tey sie Pan Bog odwraca / byty wam
pożyteczne. Bez Nitosci / zbawienia Gdzie
nie ma; 1 Cor. 13: a gdzie Jedności nie- Nitosc:
ma; pewnie tam Nitosci nie ma. A tam Jes-
bowiem Nitosc zgromadza; nie rozprza- 177.
ża: iedno serce y iedno zrozumienie cisy- 178.
ni; a nie Sekty rozne y niezgodne rodzi- 179.
Pan Christus dla tego swe Ciało wy- 180.
dał / y Krew swoie drogą wylał; aby
rozprossone rozmaite narody ludzkie;
w iedno zgromadził: czemuż waszy ro-
spraszaia: czemuż wola Niezgode / ni-
Jedność: przeci / iesli są słudzy Pana
Christusowi / Jedności z nim nieczy-
nia: Wotaiać oni wotaia; Stowo Bo-
że / Stowo Boże: aleć to nie tylko oni /
ale y wszyscy ini Sektarze / wotaia; a
na iedney Karcie / przy tym swym no-
wym

O Wieczerzy P.

wym Stowie / sami sie z sobą nie gada
dają. a co z drugimi? Jesli Stowo
Boże / Pisanie tylko / jest Stowem Bo
żym: czemuż waszy wierni kłócić przy
mują? czemu nie siedząc? czemu nie po
Wieczerzy? Abowiem y po Wieczerzy /
y siedzącym Apostołom / (jesli tylko te
go patrzymy / co jest napisano) Pan Cia
to y Kręś swa rozdawał. O mite Sto
wo tho Boże; za którym / około iedney
Pańskiej Wieczerzy / tyle jest różnic;
ile głowet Kacerskich. Do Jedności te
dy Powołanego Kościoła bierzcie sie:
tam nabydziecie zbawienie; indziej, nie
iniego / iedno pewne potępienie. ciego
was Pánie Boże rąci zachować; Amie.

Swiato
ści Bo
żelnych
wiele
jest.

Trzeba też byto / Bracia mili / przy
pomnieć pewna liczba waszych Swia
tości; iako wiele wy ich kładziecie. Abow
iem niektorzy Nowowiernicy dwie
tylko chcą mieć; Kręś / y Wieczerza
Pańska; drudzy przydawają Pokutę;
drudzy też, Stan Kaptanski. awo iako
w innych wielkich a poważnych rzeczach /
tak też y w tej / są niezgodni; nie tylko z
drugimi / ale sami z sobą. Abowiem

Świadoś

Artykuł 13

Świadośmiamy dobrze odmiennosci w
tym Philippa Melanchtona / y niektó
rych innych Doktorow nowych. Kościół
Powszechny siedmi ma Swiatości. na
która liczba iesli wy niezwolicie. Jan
Zus wasz y weźniowie jego / daleko be
da od was. Abowiem Jan Rokizana
Ciech / który w Pradze długo, po Zus
cie, nauki jego bronit / napisał iedne
Księgi / o Siedmi Swiatościach Ko
ścielnych: y do bra jest jego w tym nau
ka; ale od was pewnie różna. Taka ta
ka jest Zgoda wasza / was weźniow / y
waszych mistrzow. Zeby siedmi miato
być Swiatości Kościelnych; tak krótko
rzecz zawieszue: Jesli siedmi jest Sa
dow y naczynia łask Bożych; przez któ
re, Dary Ducha S. bywają nam dawane.
nie: siedmi też będzie Swiatości Kościel
nych: (bo Swiatość jest Sadem y na
czyniem łaski Bożej) a iże takowych
Sadow, siedmi nabydziemy / z Pisma
Świętego; dla tego / siedmi swoje Swia
tości dobrze Kościół trzyma / y tych bro
ni. O Kręście co jest napisano; iako
przez niego bywa, dano Odpuszczenie grze
chow /

Co i
jest.

177.

i Do
wod / że
ich 7.

Li. 130

Kręś.

O Wierzy P.

Li. 130. chow / y Pana Chrystusa iako tam o
blekamy; iuzem wyiszezy przypomniał.
za czym też to idzie; je sie ostateimy przy
zeń Dziedzicami Królestwa Bożego /
Bierz- Syny przy tym Bożymi. Po Krzcie by
moż- wa dano Bierzmowanie. Ktore z tad
nie. jest iasnym Sakramentem; i; za Wsta
daniem ról Apostolskich / na ludzie wi
okrzone / ostepował Duch Święty
iako też to wywiódł / przy Licz. 140.
Pokuta. Za Bierzmowaniem pospolicie chodzą
w Nau. Pokuta: przez ktorą iako bierzemy od
167. puszczenie Grzechow / w ktore wpadł
Lic. 51. my po Krzcie; y to sie pokazało / na swoim
mieyscu. Pokutnicy przyimuia Swia
tość Ciata y Krwie Pańskiej: za ktorą
Paniśka. tym godnym przyteciem / Pan Chrystus
w nich / a oni w nim / dziwnym obycza
iem mieśka; y Żywot im wieciny daje.
Oley S. Ostateczne Swietym Oleiem pomaza
nie, tym bywa dawane: o ktorych zdro
wiu wapiami. gdzie też osobliwa iasna
Boża / grzechy odpuszczająca / choroba
wzrywająca / y przeciwko ostatniemu
Szatanem porokaniu potwierdzająca /
1 Dow. z daru Ducha S. dana bywa. Abowia
tad

Artykuł 13.

tad o tym napisał Jakub Święty: Gdy Iacobig:
kcho z was niemoże; niechay wowiedzie
Baptany Koscielne: y niechay sie mo
dla nad nim / mając go Oliwa (my pos
policie mowimy / Oleiem) w imie Pań
skie: a Modlitwa Wiary vzdrowi nie
mocnego: y wzniesie go Pan: a w grze
chach iesliby był; beda mu odpuszczone.
Tenci to jest Oley; ktorym y Apostoto
wie mając / wzdrowiali niemocne: iako
pise Marek S. Theophilactus / wy
ktadając Marka S. podpiera tego na
mienionym S. Jakuba Pismem: a Be
da tho nam daie świadectwo / o tymże
pomazowaniu Apostolskim: Od Apo
stoloro (powiada) swietemu Koscio
łowi ten zwyczaj jest podany; i; Opetá
ni / albo ktorzy ini Niemocni / bywa
iamażani Oleiem, przez Biskupie bto
gostawienie poświęconym. [Vnde pa
ter, ab iplis Apostolis hunc Sancte Ec
clesiae morem esse traditum; vt Ene
gumeni, vel alii quilibet Aegroti, vnz
gantur Oleo Pontificali Benedictione
consecrato.] A na innym mieścu także /
te sa słowa jego: To y Apostolowie cix
nili / bi

2 Dow.
Mar. 6.

3 Dow.
Beda, in
Marcum;

in Epi.
fol. laco
bi.

O Wierzy P.

178.

nili / y teraz zwoycia / Koscielny trzyma /
 iże Niemocni Oleiem poświęconym
 bywaia od Kaptanow maza / y przez
 Modlitwe wzdawiani. Achory Oley
 samym tylko Biskupom wolno poświę-
 cać. [Hoc & Apostolos fecisse legi-
 mus, et nunc consuetudo tenet; ut infir-
 mi Oleo cōsecrato vngantur à Presby-
 teris. &c.] Nie nowyc jest ihen Bodo
 Doktor / y nauki y swiatosci osobliwocy /
 od samego Pana Boga poświadczoi-
 ney: około 900 lat byl przed nami. Eo-
 ry iednak wspomina tam y starszego
 pterza Koscielnego / Innocenciusa /
 pieja: a za tego cias / byli oni wieli
 Theologowie; Augustin / Chryso-
 4 Dow. 1c. Ten thedy Innocencius / przed
 Innoc. in dennascie set y sześćdziesiąt lat / zaleca
 Epist. ad nam Oley Swiety; y policza go między
 Decentii Swiatosciami. Zaleca go też S. Au-
 Can. g. gustin; Lib. 2 Cap. 4. De visit. infirmo-
 5 y 6 So rum; y Chryso-
 wod. stom także / Lib 3 De Sa-
 cerdotio, przywodząc onoi miejsce Ja-
 kuba S. Apostola / wielka moc temu
 daie. Rodzice (mowi) naszy / ani cieles-
 sney śmierci / ani przychodzący niemoc-
 cy / od

Artykuł 13.

cy / od dyatek swoich niemoga odpe-
 dzić; ale Kaptani / y ginacą dusze za-
 chorowaię / y wpaść niedopuszczaię :
 nie za samym ratunkiem Nauki / y Na-
 pominania; ale też za obroną Modlitw.
 Abowiem nietylko gdy nas Krzeja /
 Oley potym / maia moc odpuszczaię nam
 Grzechy. bo tak jest napisano: Niemoje
 Eo między wami; niech przyzwie Ka-
 ptany Koscielne. 1c. [Sacerdotes, non
 solum quum nos regenerant; sed postea
 etiam, condonandorum nobis peccato-
 rum facultatem obtinent. Infirmitur
 inter vos aliquis &c.] Tem wam ch-
 tial przywieść świadectwa / za Oleiem
 Swiety: który y od Koncilium Glo-
 rentyńskiego, między siedmia Swiatos-
 sciami Koscielnymi dobrze jest policzo-
 ny. A też sa piec Swiatosci / wbystkim
 Chrzescianō pospolite; Krześć / Bierze
 mowanie / Pokuta / Swiatosc Ciata
 Pańskiego / y Oley Swiety: dwa osta-
 tnie Sakramenta / Matzeństwo / y Ka-
 ptanstwo / aczkolwiek z osobna też bio-
 ra dary Boskie; wskazuje y dla pospolite-
 go dobra Chrzescijańskiego / sa postano-
 wione;

7 Dow.
 3a Oley
 iem S.

Matzeń-
 stwo / y
 Kaptan-
 stwo.

O Wiczerzy P.

wione: przez ieden / aby sie Kosciot Boży mnożył cielesnie; a przez drugi / duchownie. The dwie Swiatosci wolno jest / albo przyiać; albo nieprzyiać: wolno / infty ktory stan sobie obrać. Lasta żenstwa: Boża / Która bywa dana przy Swiatowod: tosci Matzeńskiej / z onych słow Pańskich ptynie: Których Pan Bog zstąpił / czył; ciałowiel niechay nierozłącza. Ale bowiem przez tę Swiatosc / Pan Bog osobna miłość czyni / y nierozdzielne towarzystwo zstacza / między meżem y niewiastą: przez tę Swiatosc / opuszcina syny Mat; oycę swego y matkę / przystaje ku takiemu żonny swoiey towarzystwu / Ktorego nierozdzieli ani choroba / ani ubóstwo / ani droga daleka / ani wiekszenie / ani starość / ani żadna Którakolwiek przygoda. Taka miłość w bogobojnym Matzeństwie bywa; że do brzy Mat dla żony / a żona też dla Meża / y gardła swego nastawia. A za niesłychanym / a czasem też y widamy: iako żona / gdy Meża bija / samą go soba zastawia: zań sie zastawia: na nim wlegać: Ze adit to zaiste ptynie; iż tam Pan Bog także swoje /

Swia-
tości mat-
żeństwa:
Dowod:
Mat. 19.
w Którym
Li. 173.

Dwie-
żenie.

Artykuł 13.

swoie / ono nierozdzielne towarzystwo zstaciacca / za sprawą Kaptanów ośobliwie tolerowa. Gdzież Miłosci niema / y Ktore Matzeństwo w sobie też nieczu-
179.
ie; podobno tam niebył Pan Bog przy zstacianiu. Naprzód tych Pan Bog tak-
ciy / y tym także spoteczney Miłosci a
Towarzystwa nierozdzielne daie: Kto-
rzy tam / gdzie są skuteczne Swiatosci /
tho jest / w Kosciele Powsechnym /
Matzeństwo przyymnia; y o nim z Ko-
sciotem dzierży. Potym zaśie tych Pan-
Bog takcy; Który dobrym umysłem w
Matzeństwo wstępuje. co bywa / dla
wychowania dzieci ku chwale Bożej /
y dla wwiarowania grzechu nieczystes-
go; nie dla iakiey lubosci cielesney / ani
dla bogactw: ic. Przykład Swietego
Matzeństwa jest / w synu Tobiasza
wym / y w Sarze, żenie jego: na ten ma-
iż pamiętać / y często sie nań oglądać /
dobrzy Matzonkowie. Matzeństwo
też swiete / Ktore Pan Bog prawdziwie
wie zstacza / przez Kaptana singe swes-
go / czyni Miłosc y Towarzystwo nie-
rozdzielne; a ma być / y Chryścijan /
tylko

Spół-
179.

Gen. 1, 8.
1 Cor. 7.

Tob. 8.

Żawia-
żanie.

O Wiczerzy P.

Matteu tylko między dwiema; a nie wiecey. **W**
 stwo/ bowiemiśnie jest Pismo o tym; Beda
 między dwoie / w jednym cieie: y Tajemnica
 dwiema, wielka / ktora jest w tej Swiatosci / te
 Mat. 19. go chce; wedlug świadectwa Pisma
 Li. 175. S. Abowiemiako Pan Chrystus ieden
 jest / y ieden ma Kosciot; y dla tego/
 1 Cor. 11. Głowa jest iednego Ciata; także tej; w
 Gen. 3. Matiejstwie / dwoie tylko być maia;
 ma; głowa / a żona, pod mecą iego. a
 psal. 44. iako on raz sie zlaczył z Kosciolem swo-
 Nieroz- im, towarzystwem nierozdzielnym; y sa-
 dzielne. ma tylko Nieczystość duchowna dzie-
 Ps. 59. li go z ciotkami iego: także tej Mat-
 teuszstwo, raz zlaczone / dla nieczystego
 Cudzołóstwa / bywa rozłaczane. 2c. **W**
 Spárte; tadci iuz iasnie baczyc możemy bład
 Ochynussow; ktory z inąd wygnany / w
 naszey Polsce miał też miejsce; y dwoie
 Cudzołoznych ludzi / obyczaiem nauki
 piathey Ewangeliey / Nieczennikami
 niedawno w Krakowie uczynit. **D**
 Stan nasz tho a święta Ewangelia! **N**
 Kaptan: stątek y stan Kaptanski być Swiato-
 ści; / tad sie pokazuje: iż młt. **V**rzędem
 Kaptanskim pierwey sadować niemo-
 że; aż

Artykul 13.

Je; iż porządnie y przystoynie, moc Kaa
 ptańska będzie iemu dana. **P**rzeto Pan / Dowodź
 dając moc Związania y Rozwiązania /
 mówił tak do Apostolow: Bierście Du **1** Ioan. 20
 cha S. Także tej; **D**iakonowie / za ws. **A**ł. 6.
 tożeniem Kaa Apostolskich / brali Du-
 cha Świętego: tak y Paweł S. do **T**iz **1** Tim. 4.
 mocheuska piśe: Niezaniedbaway / ale **2** Ti. 1.
 zbudzay w sobie łaskę Bożą / ktora w
 tobie jest; ktorać jest dana / za wtożę **1** 80.
 niem Kaa moich Biskupich. **S**iedm. **Z**awia-
 tedy jest Swiatosci Koscielných / **3** Pi-
 sma S. płynących / y w Kosciele **P**owa-
 bechnym zawidy zwyciężnych. **A**bos **ii** **D**o-
 wiem w tym to Kosciele / iako w prze-
 wod / **0**7
 wainym **W**ieczerniku / jest nagotowa-
 na wielka **W**ieczierza: na ktorą iż po-
 trzeba jest wnieść chedogo; **R**zest plus
 gawość omywa / y w piękna **S**ate nas
 obleka. **G**dzie abyśmy sie w czym niepo-
 tneli; myśla / słowem / y uczynkiem:
 dla tego / **B**ierzmowanie nas wtwier-
 dza. **A**le iż krewkość nas woskstekich o-
 garneta; a tam / przy oney **W**ieczierzy /
 barzo ostrożnym być trzeba: **P**rzecho-
 nam dana jest **P**okuta: ktora z nowu
N **o**chędos

O Wieczerzy P. Art. 13.

o chodzeni / pożywamy Baranką nam
nagotowanego, Ciąta y Krwie Pana
Chrystusowej / z rąk Slug, na to wysła-
dzonych. Ekhorych aby nam każdy czas
dostawato: Matienstwo ich dodate cie-
lesnie; a Kaptanstwo / duchownie. Jes-
dno iże thā Wieczerza / w docześnym
Wieczerniku Powsechnego Kosciota /
na czas być musi; y z tad się kwapi-
my na one / Ktora nigdy nieustanie / wiec-
na Kosciot Krolestwa Niebieskiego; a
drogo one daleka / wielcy zasiedli Zbo-
ce / wielcy Kaptarowie / y gtoni Nie-
przyiaciele nasi: dla tego naostatek /
abyśmy tam tym bezpiecniey przeszli /
aby nam w tym nieprzeszkodziłi duszni
Lotrzykowice / abyśmy ze wszelką och-
dojnoscia tam prześć mogli / Ostatecz-
nego Oleiu S. pomazania używamy.

Czemu
Kacerz
niebacz
porząd
fustedni
Swiato
ści.
Mat. II.

Jesli thego niebaczny Kacerz; iako pi-
tany jest porządek / w siedmi Swiato-
sciach Koscielnich: nie trzeba sie temu
dławiować. bo y Żyd / Pismo czytając /
Pisma nierozumie: a Pokornym tylko y
Maluckim / rozumowi swemu nie du-
żajacym / tajemnice Krolestwa swego
pan

O Kluczach Ko. Art. 14.

Pan Chrystus obiawiać raczy. Przyjdź
tedy do Kosciota Powsechnego; chce-
bli to zrozumieć: w Kosciocie Powse-
chnym / a w iednym iego Domu / pocie-
ni Baranką pożywać / Baranką y pod
iedną Osoba zupełnego: tak zrozumie-
bez wątpienia; inaczey / nie:

Summā Artykułu 14.

1. Klucze Pāńskie są własna służebność
mocy Chrystusowej / a Duchā iego Świete-
go / Służebnikom a Cerkwi do skonańia swia-
tā zwierzona.
2. Tymi Kluczmi nietylko Ewangelia są
zawierane / ale też wierzącym miłość / a niewierzą-
cym gniew Boski świadczy.
3. Własność tey służebności Kluczów jest /
napierwey rozwiązywać / y Krolestwo Nie-
bieskie otwierać: a na druga stronę / zawi-
erzać / od Światłości odłączając. 1c
4. Te Klucze Pan Apostołom Świetym / a
tak wszystkim porządnie postanowionym Cer-
kwi swojej Służebnikom / poruczył y zwi-
erzył: wstając tym pierwotne / a potom the-
ż każdemu Zborowi Chrześcijańskiemu.
5. Chrześcijanin tych Kluczów potrzebuje
cy / od Kieżej ma ich używać ku sobie.
6. Kluczów Pāńskich ma używać Kaptan
ni / tylko

O Kluczach Kościelnych
ni / tylko podle wmyślu a woley Chrystusa
wey / a nie podle wymyśtu ludzkich / a wo-
ley swoiey.

181.

Odpowiedź.

W Kościele Porowsechnym / gdzie
Porządek jest wszelki / a rzeczy
roznych w Kupe niewiśla / dwo-
Klucze takie są Klucze; ieden, Mocy Kaptan-
Kościel- skiej / a drugi, Sadow Duchownych :
ne dwo- po Łacinie zowiemy / Clauem Ordinis
iatie. & Iurisdictionis. Kluczy mocy Kaptan-
Klucz skiej jest / w porządnym sprawowaniu
mocy Kaptan- Urzędu, Kaptanom złeczonego ; w Ka-
ptan- zania / Swiatosci szafowania / Ofiaro-
skiej. waniu / w Zwierzowaniu y Rozwierzo-
waniu / 2c. Przy tey ostatniey mocy U-
rzedu Kaptan- skiego / iesli sobie co za-
wiazania Papiez / albo Biskupi : cho /
w N. A. li. dla słusnych przyczyn / dobrze tak by-
272. 2c. waż y Pismo S. nie pogani tego. Klucz
Klucz jasie drugi / Klucz Sadow y Jurisdic-
Sadow ciej / zawždy był przy samych Aposto-
ny. lech : a teraz ma być przy Biskupach. i
należey / będzie czynić każdy / co zechce.
porządka

Artykuł 14.

porządka nie będzie : złość gori weźmie :
2c. co dziś (niestety) na oko widzimy.
Te są dwa Klucza / w Kościele Porow-
sechnym. Ktore ieby Pan Chrystus dał Klucze
Stużebnikom Kościoła swego / aż do dane A-
kończenia świata ; tego my pilnie bro- postolę /
nimy / przeciwko swowolnym a rospu- przy ich
stnym dżysieyszym Kacerzom. Abowiem- Namias-
co pan dał Piotrowi ; z strony Pastera- stach sa.
skiego Urzędu ; to też dał y iego wysłan- 1 część.
kim Namias- tkom : miał Piotr S. Klu-
cze Królestwa Niebieskiego ; miał też
po nim wszyscy Papiehowie. co Piotr
Zwiazat na ziemi / albo też Rozwiazat ;
y w Niebie tak byto : także też tego za-
klucze Papiez / zaklął go sam Pan Bog ;
a komu on otworzy Niebo / będzie ten
wpuszczony do Nieba. Toż też y o innych
Biskupach / na Apostolskich miejscach
siedzacych / rozumieć mamy : każdy na
swym miejscu / mocy swey wyraż y Klu-
czami / sobie zwierzonymi / przystoynie
szafuje.

Kazać Ewangelia przynależy też do 2 część.
Kluczow ; iakom iuż namienil : ale gdy
mowia waszy ; iż tymi Kluczami świad-
U n iij czy sie

O Kluczach Kościelnych

182. czy sie miłość Boża wierzącym / a gniem
niewierzącym : tho słowo / Świadczy
Moc sie / nam sie podobać niemoże. Abowie
Bapła tym jednym słowkiem / the wy daćcie
nowo moc Kaptanom nowego Zakonu / 3 stro
wego Za ny Grzechu ; ktorą mieli w Zakonie sta
konu ro rym / 3 strony Tradu. oni Tradu nieu
Słare. 3dawali ; ale tylko / byli kto albo nie
był tředowatym / świadectwo o nim
dawali. A czemu : iż im tej mocy / aby
Trad wydrawiali / Pan Bóg nigdzie
tak nie dał / iako Pan Chrystus swym
nowym Bapłanom / odpuszczając grze
chy wielką moc dać raczył. Abowiem
1 Dow. będąc sam Bapłanem Nowego Testa
Matt. 19. wentu / tak swe Apostoty wysłał ; iako
Łoan. 20. sam był od Oycy posłany. Niemowit
tak Pan / iako waszy mówią ; Komu
będziecie świadczyć odpuszczone grze
chy / są im odpuszczane ; ale mowit / da
wszy im tę they mocy Duchą S. prze
znał widomy Tchnienia swego ; Kto
rych odpuszcicie grzechy / są im odpuszczo
2 Dow. ne. 1c. Przetoj Ambrosy S. tak napis
Ambro.in sat: Moc odpuszczania grzechow onym
Psalm. 38. Bapłanom / ktorzy byli według Na
rona /

Artykuł 14.

rona / niebyła dana ; ale Ewangeliey
jest zachowana : Pan tedy dał swoy wa
tasny Sad Apostotom / grzechy odpus
zczając przystoynie. 1c. [David remitti
sibi postulat : quod sciebat non esse iis ,
qui secundum Aaron erant, Sacerdoti
bus attributum ; sed Euangelio servatū.
ideo Dominus , quod ante erat Iudicii
sui, dedit Apostolis peccata remitten
di aequitatem. &c.] Chrysostom takie 3 Dow.
(com też przypomniał przy Licz. 60.) Chryso. in
thymi słowypisze / o mocy Bapłanow Lib. 3. De
naśych: Cieleśny Trad oczyszczać / albo Sacerd.
lepiej rzekł Nieoczyszczać / ale Oczys
zczone probować / sami Bapłani 3y
Dowsey mogli : a naszym Bapłanom /
nie Trad cieleśny ; ale Smrody duszne /
nie mowie oczyszczone probować / ale o
czyszczać prawie / dano jest. [Nostris
Sacerdotibus non Corporis Leporam,
verum animae Sordes, non dico purga
tas probare ; sed purgare prorsus, con
cessum est &c.] A przeto moim bacie
niem / (mowi) ktorzy tymi Bapłany
gardzą / daleko złośliwośy y wiecsego
Carania godni są ; niżli był Dathan
Nn iij 3 swoimi

O Kluczach Kościelnych

3dm z swoimi wszystkimi. Boycie się boycie
knienie . tej sentencji S. Chrysostoma / wy Ka-
 cerze; ktorzy y moc dana prawym Ka-
 ptanom odeymiecie / y weśchwymi ich
 personami gardzicie. Chaka waszych
 Ministrów jest zawiść / ku prawym Ka-
 ptanom Kościoła Powołanego! to/
 co im dat Pan Christus / chcieli by im
 odiać; ale prozno. Okazuje też oni / prze-
 the obteśliwa naukę swoje; iec jadney
 mocy (bo ta tylko jest w Kościele Po-
 wołanym) Związania y Rozwiązania
 grzechów niemaia. ponieważ infa jest/
 Swiadczyć odpuszczenie grzechów; a
 infa / Odpuszczać grzechy: iako infa
 jest / Ociyścić tredowate; co ciymt P.

183.

Christus: a infa / Wyświadczać od-
 tradu ociyścione; co Kaptanom stare
Testamentu należało. Wybornaś to
Knienie . waszych Ministrów nowa Theologia / a
 bärzo soba zgodliwa! teraz o Swiada-
 czeniu Grzechów odpuszczonych powie-
 dzieli; a kilka kroć to Swiadczenie po-
 wtoryli: wnet zaśie / przy tymże Ar-
 ticle / przeciwna rzecz naydujemy. A bo-
 wiem nietylko cho zaśie dają Kluczom
 Kaptan

Artykuł 14.

Kaptanśkim / Krolestwo Niebieskie
 im otwierać; ale też iasnie / o istym Od-
 puszczeniu grzechów / na Liscie 82 pi-
 śa: Słaba (mowia) Kluczom mocy
 tej Christusowej / grzechy sie odpuszcza-
 ia. Te waszych Przeciwnosci, nie cha-
 klosci ia przypisuje; iako Niemiecie
 tnosci. Trudno o tym temu gadać; cze-
 go sie od dobrych Mistrów nieuczyt:
 Swiec / o boćie; Krawiec / o sukni;
 Medyk / o Lekarstwie; a Theolog / o
 Theologię. V waszych Ministrów / ies-
 dno to być moze; Swiadczyć / y Opu-
 szczać grzechy: ale ten / ktorzy dobre ma
 Mistrze, stare Doktory Kościelne / ta-
 ka w tym rozność naydzie; iaka była / z
 strony Tradu / w Panie Christusie, y
 w Kaptaniech Zakonu Mozyśowego.
 Patrzyć patrzyć / Bracia mili; komu /
 a co za ludziom / zwierzyliscie sumnie-
 sia dusz waszych. Koni / roley / pluga /
 nieleda komu Panowie zlecaia: a dusza
 ludzka then / co sie od Warstwu wy-
 wat / niewiem za iakiego Ducha natch-
 nieniem / ma sie opiekac? Jaradze; w
 cjaso sie obacz kazdy.

Nieus-
 mienie
 tnosci Ka-
 cerzow
 w Pi-
 śmie S.

Dusza /
 skarb na
 drożby.

Un y

Co za

O Kluczach Kościelnych

4 część. Co za własność tych Kluczy jest; po-
wiedziatem już / Rozdział dobry wci-
Czemo: niwszy; a co sie dotryje Ceremonij; trze-
nie / dla bałi ich / przy tych Kluczach / albo nie-
czego. trzeba; te dla Porządku / y dla zbudzo-
nia spraw ku Panu Bogu wstrzecznych /
sa postanowione. Którymi / od Kosciot-
ta Powstęchnego wstawionymi / nie-
niema gárdzić; ani inych sobie wymy-
ślać; albo też ie / według swey woley /
opuszczać. Albowiem o Ceremoniach
1 Cor. II. tak napisał Paweł S. do Korintow:
Jeśli by sie ktho temu sprzeciwiał; my
(powiada) niemamy tego zwyczajn /
ani Kosciot Boży.

4 część. Komu by the Klucze byty zwierzone
Klucze od Pana Chrystusa; toć jest rzecz iasna
Formi w Ewangeliay. Zwierzyt y poruczyt ie
zwierzo: Piotrowi osobliwie; potym thej / ale z
no. Piotrem y przy Pieterze / swym wśy-
Mat. 16, kim Apostotom: panowie Zborowie /
19. ciego im niedano / niech sobie niebióra-
Ioan. 20. Apostolowie tedy mają Klatwę; y o-
Bla- ni / mocą sobie dāną / oddawają Kłec-
tew / Szatanowi: w Zborze a w Kosciote
przy Bi- skupach. Chrześcijańskim / tchakowych Klatew
skupach. bywa

Artykuł 14.

bywa exekucia. iako też y Paweł S. z Dowod
onym grzesznikiem Korinckim / na on 1 Cor. 5.
cias wciymt; y to / aby Klatew ona przy
zgromadzeniu Wiernych swoy skutek
wzieta / pilnie byt rozkazat. Skoro sie Spácie
dowiedziat o tym nierzadnie S. Apo-
stol; nieradząc sie w tym Zboru Korint-
ckiego / mocą sobie od Pana Chrysta
dāną osadził; oddać go Szatanowi; to
jest / dat nań (iako my mowimy) Klat-
tew; y te dāną poslat do Korintu; aby
w Kosciote byta opowiedziana / y ex-
ekwowana. Przetoż przed tym / w Klat 2 Dow-
pie. 4 na końcu / tak tam napisał: Jās y tu spó- 3
to chcecie / abym do was przyszedł: 3 cini nale-
Wirga; czyli z łaskawoscia? Takie też 3
w drugim Listie swym / też rzecz wspo- 3
minaiac; Dla thego / mowi / pisatem 3
wam; abym waszego Posłuszeństwa do- 2 Cor. 2.
świadczył. Patrzcie / Bracie / patrz
pilno; iść przy Apostole / a nie przy Po-
spolstwoie / jest ta Wirga: słuchać ma
Pospolstwo Apostotow; nie Kosciote
rzadzić. Te tedy Kasi surowa / y moc
Klatew dawania / ie miał zawždy przy
sobie Apostot Pański; dla tego / gdy też 184.
miał

W Kluczach Kościelnych

4 takżę miał oddać Szatanowi ALEXANDRA
Dowód hymengusa / nieradził się nic w tym
1 Tim. 1: Korinckiego Zboru. Smiałości co
wielka / a potępienie za tym pewne /

5 Dom, brat sobie to; ciegoć niedano / ani zwie
rsono! Tak sie zawidzy w Koscielo po
wszechnym zachowato; Apostoli y Bi
skupi Klatau wydawali / a Lud po
siality szuka; niemandziez inaczej. A

Spórcie iże. Pan iest wpoórzodku dwu / albo
trzech / w imie swoje zgomadzonych: to
nie ku themu ; aby Zborom miaty być
Klucze Królestwa Niebieskiego dane.
Do Zborow / mówicie / Pan one słowa

Mat. 18. mowit ; Cokolwiek zwiążecie na ziemi
ie ; a my iasnie to widzimy w Zwąnge
ley ; ieć te słowa samym tylko Zwole
nikom Pańskim należą ; y do onych sa
mych / Ekhorym dat zwierzchność nad
swym Kościołem / one wszystkie rzecy P.
Christus czynit.

5 cześ. Od tych thedy Zwolenników Pań-
skich / od Biskupow y Kaptanow Bo-
sciota Powożebnego / (bo ci są przy
Stolicy Apostolskiej / y moc porządna
ma) ciotwierk Chrzescijański ma tych

Luci

ActyEnt 14.

Blucy ja dać: a v Pospolstwa / y v nos
wowiernych tych Ministrow / tak the
Blucje naydzie: iako v Datchana / Ro Nam. 16.
rego / y Abirona.

Na ostaték żeby tych Klucziow wy- 6 kłest.
wano / według wolej Bożej / a nie we- 7 Kluc-
dług wymysłów ludzkich ; y na tho je- 8 zow w-
zwala Kosciot nasz Powołeczny. Albo 9 żywanie
wiem tak napisano y w Dekrecie : W 10 takie ma-
ten czas jest prawdziwe Rozgrzeszenie 11 być.
Przełożone : gdy naśladowanie wolei (Nie 12 i Dow-
bieżni) Seducio. Tunc vera est 13 Ca. 11,
14:3:

Absolutio Præsidentis; quum interni
sequitur arbitrium Iudicis. &c.] a sa
testowa S. Grzegorza Papieja. Cech
tedy thego y Papiejomie nasy; aby sie
Biskup y Kaptan kazdy zgadzal z wo
la Boza: ma sie Klucy zgadzac z tym;
od tego jest dany: wymysly wszystkie
ludzkie / woley Bozey przeciwne / nie

maia tu mieysca. alec roy czasem zowie cie Wymyslami ludzkimi to; co iest ista Wola Boza. Wola Boza iest; Slus chay Rosciota: Wola Pansta iest; aby Piotr mial Klucze/ Pasterzem byt. 2c.	Wymy sty ludz fic. Mat. 18 16. 1047:22.
---	--

Summa

O rzeczach Przypadłych

Summa Artykułu 15.

1. Rzeczy przypadłe / wstawy ludzkie / rzad do y obyczaje dobre / są mnieysze a mniey potrzebne / niżli dary służebne : y owszem dla nich ostawowane bywają : przeto też od ludu Chrześcijańskiego trzymane y zachowywane nie mają być / przy nabożeństwie Chrześcijańskim.
2. Te rzeczy przypadłe ić. gnurowne (skim) / zabawieniu nie są : ani tak / iak przykazanie Boskie / ludzkiego sumnienia obwiązują : ale tylko dla rzadu / y dla oczęwosci / dzierżane być mają / niegwałcac w nim czymś Władcy / Laski / y wolności Chrześcijańskiej.
3. Pod zastoną wolności Chrześcijańskiej / z rzadów pobożnych żadny się niema wyłączać.
4. Wolność Chrześcijańska iest / wyswobodzenie od grzechu / od prześlektwa Zakonu y iężmą iego / przyięcie Ducha swobodnego wole synów Bożych / y nieobowiązanie sumnienia ku zakonom ludzkim zároveň / iak ku przykazaniu Bożemu.
5. Wsłisne rzady a obyczaje ludzkie / od wolei Bożej odwodzące / niemają być dzierżane.
6. Tylko te rzady a obyczaje dobre mają (nie) być zachowane : które budują Władę / pochwalają Bożą / radę / miłość / a pokorą prawię Chrześcijańską : od tegożkolwiekby wstawione były.

7. Na

Artykuł 15.

7. Na Boskie a zabawienne rzeczy / wieksze a przedniejsze baczenie ma być : a cślowiek w swym sumnieniu iemu tylko samemi wiazan być ma.

8. Mnogie starodawne obyczaje / do dzisiejszego czasu Bracia Czescy zachowywają / pokad można iest : iako niektóre Posty / dni święte / Wieżpory / Wiedziele. ić.

9. Wsedy w Chrześcijaństwie / iednostajne rzady a obyczaje / albo Ceremonie / zachowywać się niemoga.

10. Rozmairymi / zbytecznymi / a obciążającymi Wstawami / niegodzi się ludzi obciążać.

11. Wstawy ludzkie nie są wieczne / ale (z)aczyna być odmienione.

12. Dla rozdzielności rzadów y obyczajów / świętych / niemają być żadne obrazania / ani roztargnienia.

Odpowiedź.

O By się rzeczy lepiej poięta / około tych Rzeczy Przypadłych : które wyzowiecie / Wstawami ludzkimi / Rządem / Obyczajami dobrymi / albo chej Ceremoniami : potrzeba iest zrozumieć / y opisać co to są te Przypadłe rzeczy. Rozciot powszechny Chrześcijański z pisma S. najducie / dwójak być

Chwała
Boska

Orzecząch Przypadłych

być Chwate Bóstka ; Wnetrzna / y
Zwierzchnia ; y Wnetrznie / y Zwierz-
chnie / mamy y zwyklsmy chwalić Pa-
Wnetrz- na Boga. Chwata Boża Wnetrzna
na / iako tak jest ku Zbawieniu potrzebna ; iż bez
potrze- niey to wszystko / co by sie zwierzchu doko-
bna. to / wiecey obraża Pana Boga. bo Zmy-
In Ps. 63. siona Swietobliwość (iako S. Augu-
stin mowi) nie jest Swietobliwość ; ale
dwojaka Nieświetobliwość : iże y Nie-
świetobliwość jest / y Obtudność.
W czym Chwata Wnetrzna / ktorąsmy winni
należy. pilnie czynić Panu Bogu / w trzech o-
nych Cnotach Chrześcijańskich należy :
186. w Wierze / w Nadziei / a Miłości .
1 Cor. 13. Wiara mocnie wierzy to ; co ma być wie-
rzono : Nadzieia / pewne wspanie pokła-
dając w Panie Bóg / w potrzebach
swoich modli sie do niego ; y o co prosi /
tego mocnie czeka : a Miłość na ostatek
tek / rozważając sobie Dobrodziejstwa
Boże / (bo Pan Bog ciotwieka stwo-
rzył ; ten jego rządzi / żywi / broi ; ten
wsprowadzi i w zbawia) rozpala ser-
ce swoje ku swojemu Dobrodziejowi .
z ktorey też Miłości przysrzega pilnia
Koska

Artykuł 15.

Rozważania tego : iako dobry syn / strze-
że wolej Ojca swego : y to / co jest Bos-
ze / Bogu ; a co bliźniego / bliźniemu /
stara sie zawdy oddawać. Gdzie tedy
jest prawa Wiara / pewna Nadzieia /
y gorąca Miłość ; od tego ciotwieka
Prziemna jest chwata Panu Bogu / y
tem przystojnie a wdzięcznie Pana Bo-
ga swego chwali. Te Chwate Boże dla Cemu
tego zowiemy Wnetrzna ; ie grunt a Wnetrz-
fundament ma / na duszy y sercu ciot-
wiecym : na ktore zawdy Pan Bog
Poglada ; y z tad wszystkie sprawy ciot-
wiecie sadi. Ale ii ciotwiek ma y Duszę
Chwa-
fa niewidoma / y Ciało widome ; a nie-
moje co być / aby Ciało nie było za spr-
dą Dusze swey / we wnatrz dobrze ku
Panu Bogu sprawione ; dla tego / nie
sama Chwata Bóstka Wnetrzna ; ale
też y Zwierzchnia / ludziom Chrześcijań-
kim jest potrzebna. Trzeba iey jest / dla
samego Ciotwieka : trzeba / dla Bli-
źniego : trzeba / y dla Pana Boga. dla
tego samego / ktory Pana Boga chwa-
li / jest potrzebna ; aby sie ku Chwale
Wnetrzney zbudziat : dla Bliźniego ;
aby

O rzeczach Przypadłych

90

Artyful 15.

Do it

O rzecząch Przypadłych

a ku Czasowi przysługają pewne Dni/
 dla porządku pospolitego ustawione;
 iako Święta/ Posty/ y co inego takiego.
 Ktore wszystkie Sprawy Zwierzchnie/
 y rzeczy Przypadłe, iako nas wiodą/
 nie ku ciemu inemu/ iedno ku prawey
 Chwale Bożey: Kto Prawde miu-
 sie/ a żadney Zawiści ku nikomu niema/
 wyznać to musi. Kosciot zaś te Powo-
 szechny tak te Przypadłe rzeczy roz-
 dził; iże z nich samych / prośby ciłowiel
 moje sie nauczyć Wiary / Nadzieie / a
 Miłosci / Cnot ku zbawieniu nam po-
 trzebnych. Abowiem z samych Świąt
 nauczyć sie; iako Syn Boży dla nas sie
 Narodził / był Obrzezany / od trzech
 Miedzcow Pogańskich (Krolewstwo
 wiemy) chwalon / do Kosciota Ofia-
 rowan / Pościł / Umart / z Martwych
 wskrzesł / w Niebo wskąpił / y Ducha Ś.
 zesłał. za którym przez Wiare pozna-
 niem / y pilnym rozważaniem dobro-
 dzieystw Pana Boga w Trocy iedy-
 nego / zali ciłowiel Chrześcijański nie-
 wozmnie osobliwey w Panie Bode Nā-
 dzieiey: za nierozumnie sie Pana Boga;
 który

Obrze-
 du Bo-
 ścielne-
 go takie
 pożytki.
 w Nau-
 Lit. 98/
 132 /
 149: 10

Artykuł 15.

Ktory tego tak wiele umiował: za nie-
 bedzie sie strzeżt z tego / Ktore Pan Bog
 zakazuje; a to / co on kaie / gotow be-
 dzie czynić: Opuściam wielkie a osob-
 bne tajemnice Nieszciel po S. Trocy: Li. 107:
 nie trzeba mi iest / o tym tu pisać; iako 98.
 piękny iest w nich porządek: Adwent
 tej chwalebny ku ciemu nas wiedzie;
 na ten czas niechce tego wspominać. bo
 teraz dosyć iest wiedzieć; co są te Świe-
 tichnie y Przypadłe rzeczy; iako nas ku
 Panu Bogu wiodą / a nie od niego o-
 wiodzą. Przyśtańmyś inż do Artykułu
 waszego: dobre chwalmy; a zle kazy-
 my.

W pierwszey części niebyłoby nic
 dziwnego; gdyby dobrze było rozumia-
 no: ale / boit sie ia tego; aby to / co cha-
 walić / zarazem od was niebyło gā-
 mono. Abowiem te dwie słowa / Wa-
 stawy Ludzkie / w Nowowiernikow są
 wogardzoney dla tych iedno słowek / o-
 ni kaia święte Ustawy Koscielne / od 188.
 Ducha Ś. pożytecznie ustawione. A
 bowiem ieslibyscie wszystkie rzeczy Przy-
 padłe / wszystkie Ceremonie / wszystkie
 Porządki spraw Koscielnych / zwali-
 sławy.

71. BA
 Zame-
 nienie.

1 części

188.

CPrze-
 padłe ze-
 czy są też
 Boże Da-
 sławy.

Oo iij Ustawo

O rzeczach Przypadłych

2 Dow. Wstawami Ludzkimi: myhlabyście się na tym dla tego; iż wiele takowych rzeczy sam Pan Bóg / y przez Apostoły Duch sam S. w Kościele Powołał / nym stanowią. Wiecie; co za Porządek / y iakie Ceremonie / wstawił przez Moyżesza: Apostołowie też one rzeczy Przypadłe / Nie iedźże kwią / Nie iedź rzeczy zadawionych / Nie iedź pokarmów Batwianom ofiarowanych / y Nieobrzezować się / zowią wstawami Ducha S. a widy waszy śmieli tho poloić między Wstawami Ludzkimi; na Liscie 88. Apostołowie sami mówią; Tak się widziało Duchowi Świtemu; czemuż wy inaczej? Trzeba tedy było opisać co to jest Wstawa Ludzka: abyście za tym słowkiem / Wstawami Bożymi / Ktore Duch S. przez Ludzie stanowią w swoim Kościele / niegardzili. Nie kładąc rzeczy Przypadła / y Ktora według czasow może być odmienniona / iest Wstawa Ludzka: wiele takowych rzeczy sa / y były / Wstawami Ducha Bożego. **2 Dow.** Iako y one też; Ktore S. Prawdę w Kościele / y w innych Kościołach / porządku

Onie

Aktu 15.

Onie stanowią. Abowiem tego iemuż za przeciw niemożecie; iż przez niego Duch 2 Cor. 13. S. y Pan Christus mówią / tak iako Mat. 18. przez inne Apostoły. a iestliż Pan Bóg przez nie mówił; tedy y Pan Bóg stał mówią; za czym y Przypadłe rzeczy / Ktore oni wstawiali / PANA BOGU przez nie wstawiającemu; miała być przypisowane. A Proroicy ludzie byli; a widy oni o słowach swych / Ktore Pan Bóg przez nie mówił; To / powiadał / Pan Bóg zaśtepowo mówi. Ine sa one Wstawy Ludzkie; Ktore Pan Christus gadał. Mar. 15. ni; odpowiedziałem im; na to / przy Li. Mar. 7. 82. Na ten czas tedy nie o czym innym gadać mamy; tylko o Zwierzchniej Chacie. Zamek. wale mi tego Boga: ta w czym należy / dla tego nam przod okazał; abyśmy wiedzieli / o czym gadamy: co przystoynie przetożymy / pierwszej części tego Aktu u niepoganiami; gdy dobrze zrozumiana będzie. Abowiem mniejsza iest / y mniey potrzebna / Chwała Boża Zwierzchnia; niżli Wewnętrzna: bez oney może być ciłowiek zbawion / gdy ia nie gardzi; ale bez tej Wewnętrznej / żadnym

O iij obyczaj

Orzeczách Przypadłych

obyciaiem Ciebie nieosiągnie. y dla tej
tej Wnietrzney / ona Zwierzchnia jest w
Kosciele Bozym ustawiona : przechoi
ma być / przy naboieństwie Chrześcijań
skim / weściwie zachowana.

2. cłst. Baciemy jedno pilnie ; co sa te rzeczy
Chwała Przypadłe / przy Zwierzchniej a widos
Boska mey Chwale Bozey : y druga cisze was
Zwierzchnia nie tego Artykula / dobrze rozumiana /
sól pos będzie dobra. Abyś sie modlit ; Nas
rzebna, dziecie mocney ; iest ci rzecz ku zbawieniu
iako Ws potrzebna : abyś klakał / rzece wynaszał /
nasłagna. w Ciebie albo w ziemię patrzył ; nie na
tym iest zbawienie. przeto tej nie tak. te
Przypadłe rzeczy obwieszia sumnienie
ludzkie ; iako Przykazania Boskie. My
y to iasnie v nas pokazniemy / w Koscie
le naszym Powszednym : gdy przy Mo
dlitwie Kaptanistey / iedni klacia / dru
dzy stoia ; iedni rzece stadaia / a drudzy
w Ciebie oczy wynaszaia. zc. Ale y tchu
potrzeba bylo wam dołoić ; takie roz
umiecie Przykazania Boskie. Abowię
troiatkie narzduiemy ; Sadowne / Przy
padłe / y Obyczajne ; niecyłko w Sta
rym / ale tchey y w Nowym Zakonie.

Sadowne

Artykul 15.

Sadowne sa v Pawła Swietego : aby Sadowni
Swiadectwo bylo wainie / w obciach ne.
dnu albo trzech świadkow ; aby przes 2 Cor. 13
tło Kaptanowi / iednego ciłowika 1. Ti. 5.
Swiadectwo nieważto. także tej y ono Tit. 3.
Sadowne iest ; Kacera / po iednym y
drugim napominaniu / chroń sie ; y ono
tej Pańskie : Kto niesłucha Koscioła / Mat. 18.
iest iako Poganin. Przypadłe Przy Przepad
kazania Boie sa w Ceremoniach : ktore die.
y v Pawła S. y v inszych Apostolow
(iakom to pokazal) narzduiemy. Oby Oby
ciadnego Przykazania Boiego wstędzie chayne.
iest dołć : pynie to z Konych Stow Bo
zych ; Wierz w Boga iednego zc. wśak
ze niecyłko te / ale tej y Sadowne / ku
Miłosci Bliźniego należa ; y dla tego /
sumnienia ludzkie tej wiaza. Acoi Przy
padłe Przykazania nawiecey / iesliby ie
to opuścił / (gdy to niebędzie z wogars
dy iakiey / ani złym vmyślem) niepoter
piata ciłowika. ciego sie nanci z Przy
ktadow. Jest Rozkazanie Boie Oby Wstęde
ciadne / Swięc Swięta ; to iest / swięc du Przy
te rzeczy w Swięto ciyn. Kcho tedy w Klad 1.
Swięty dzień Pana Boga niechwali /
Mo v nie mos

O rzeczach Przypadłych

Exo. 20.
Deut. 5.
w 168.
21301:
215.

nie modli sie / y co innego dobrego a zbaw
wiennego meczym; gdziekolwiek na
ten czas byt: ten grzeszy. Wrosło przy
tym / rozkazania Przypadłego Bożego
go / rozkazanie Koscielne: abyśmy w
Świecie nierobili; (a to dla tego / żeby
wolniej było święte rzeczy czynić) aby
śmy Kazania y Mszy słuchali. i.e. Kto
tedy w Świecie domą woli leżec / albo
gdzie indziej się przechadzac / albo orac /
albo z pola zboże wosic; niżli iść do Ko
ścioła / na służbę Bożą / na Modlitwę /
na Mszę / na Kazanie / na Godziny /
na Wieśćpor. i.e. tego sumnienie bywa
śmiertelnym grzechem obowiazane. ale
Kto za potrzeba pilną w drogę iedzie /
albo też bázno pilną robotę w domu ro
bi / dotożysz się (ieśli by mogło być /
a na tego co niebyło) Kaptana: tego
przestąpienie Przypadłych przy Świe
cie rzeczy (iako Robota ręczna / y nie
bytność na spoteczney służbie Bożej
w Kościele) niepotępia. A czemu: i
inży jest v tego wmyśl; inży / v onego:
ten nie z wżgardy / ale z potrzeby / cys
ni: w onym inżu náydujemy. Tymże też
sposob

Artykuł 15.

sposobem Ktoby się nie modlił pilnie / 32 Przy
prawego a cysłego serca; rzeci giuntos Kład.
wna tu zbawieniu przestępie / y śmier
telnie grzeszy; ale Ktoby albo Kazac / al
bo Kazania słuchac / albo modlac
się / za potrzeba (iako / dla zimna / albo
chorey głowy) niezdiał cjałki / nad Ro
kazanie Boże przez Pawła S. Aposto 1 Cor. 14.
ta; tego / gdyś to nie z tym wmyślem cys
ni / pan Bognie potępi. Jest tedy Rozkazanie Bo
że / przez Pawła S. dane / 134.
y Ciapke w Kościele zdeymować; ale
rozne od onego: Bede się modlić / y dusz 1 Cor. 14.
chem / y rozumieniem. dla czego / trze
ba byt waszym Ministróm tego dozo
żyć; o którym Przykazaniu Bożym / to
pisac / rozumeli.

Pod zastona Wolności Chryścijań 3 cześć
Inży / nigdyśmy się my niewytamowali
od rzadu pobożnego Koscielnego: was
zy / wami co czynią; wśystek świat to
baciz.

Swoboda y Wolność Chryścijań 4 cześć
Kto co weznita w Niemcach; iako chło
py tu Panom wzburyt / iako wiele
krwie wylał; Rok Pański 1525 to 1900.
okazał.

Orzecząch Przypadłych

okazat: my / w Kościele Powołanym /
nigdyśmy tey Wolności do tego niecia-
gneli; aby się nie zgody w Królestwiech
czyniły: aby / pod tą zasłona / czynit tak
Wolność idy co chce: ale na tym iż prawdziwie
Chrześci-
jansta
na chym
jest.
sądźmy; że wyswobodzeni będąc od
grzechow na Krzcie / y tam Ducha S.
w serca nasze roślanego wziawszy / do-
browolnie się poddaliśmy na pełnienie
Zakonu Bożego. waszy iednak tu przy-
kładają rzeczy swoje / ob zrozumienia
Kościota Powołanego różne. Abo /
wiem jest wasi / w tych dniach ich sió-
tach; gdy tak pisał: Jesteśmy wolni od
przekleństwa y iężyma Zakonu: Nie ma
być związano sumnienie ku żadnym Za-
konom ludzkim zarówno. Gdyby się
tcho dobrze rozumiało; niebyłoby nie-
zdrowego: ale my już waszych Mni-
strow przestółki wiemy. bo sącym niekto-
rzy waszy gárdzą prawie wszystkich Za-
konem Starym: sącym w gárdzą Praw-
Koronne / y rzędu dobrego w Kro-
lestwiech / roście: y na Páwła S. kro-
ry rozkazat Przyłożonych słuchać / a S.
1 Pet. 2. Piotr y słych / w tey mierze waszy nie-
obaj.

Artykuł 15.

obaj: Miałeć tu oni swoje wymowke
oni; Trzeba wiecej słuchać Boga / niż Aa. 5.
ili ludzi: chociażże ci ludzie / według
Pána Boga / na nie co wkładają. Aż Statut
nie według Pána Boga / na husary
Statut ieden jest wezmiony: za się go-
dzi chować y bronić zabijając duchow-
ne; na które on Statut bije: Rozkazat
Pan Bog Przyłożonym Świeckim /
Ślucyńców niecierpieć w swojej siemi:
Ślucyńca wieść być niemożę / nad te-
go: Ektory Dusi ciłowięc do Pięta
wtraca: a widy w waszych / ten Zakon
ludzi / ten Statut Polski / na Kacerze
Cieście właśnie wydany / perwie jest nie-
ważnym. Wiemy wiemy / kiedy on Sta-
tut jest napisany: wiemy / co się na on
czas w Czechach dytało: prawdę iest
mowimy; niema się nikt gniewać: perwa
na tcho iest a ista; że przeciwko husa-
tom / y ich Obronielom / on Statut
właśnie jest wezmiony. Niemamy tedy
zarówno chować Zakonow Ludzkich /
tch jako Boskich; gdy nie; Zakonu
Bożego plyną: (iako / gdy o ziemi / a
nie o rzecjach Niesielskich / Statuta
czynią;

Statut
na husa-
ry, iest
pobożny.
Dowod
Exod. 22.

Zam-
nienie.

Orzecząch Przypadłych

Czynia; gdy Jurisdikcia / od samego Bo-
ga Przekazanym Kościelnym dana /
Kościółom odejmują; gdy Miłość Bo-
ga / albo też Bliźniego / obrażają / (Łuk.
24. 12.) takie też jestesmy wolnymi od
Przekleństwa Zakonu y Jarzma tego;
ale to prosta kom (aby z tad wygoda
wszystkiego Zakonu Starego nieuro-
szka) potrzeba by to jasnie wyłożyć. A
bowiem Stary Zakon sam Pan Chri-
stus potwierdził / y wyłożył. o czym
maś / na wielu miejscach / w Ewan-
gelii; Mat. 5 / 19. 12. Gdy od Zakonu
Starego wyłaczysz / naprzód Pana
Chrystusa / potem także y Dary jego /
za którymi Zakon Boży pełnimy; Zakon
Stary stanie się tobie przekleństwem;
ale gdy go pełnisz / za Wiara w Pana
Chrystusa / y za pomocą Bożą; który
bez Pana Chrysta y Daru jego, brat prze-
kleństwem / obracać się przez łaskę Pana
na Chrystusowe, w Błogosławieństwo.
Abowiem pierwsze są one słowa Pana
Mat. 19. Chceśli wnieść do Żywota; chowaj
Zakon Przypadek. To my na ten czas mówia-
my o tym Zakonie Starym; który Obra-
czajnym

Artykuł 15.

czajnym zowiemy: ten Zakon Chrześcia-
nizm / wszystko w Panie Chrystusie
mogać / jest iarżmem miłym, y brzo-
mieniem lekkim. Co się dotyczy Zakon-
u Przypadłego; to jest / Ceremonii;
też wszystkie ustawy, nie / żeby Chrześcia-
nie nie mieli żadnych Ceremonii Chrze-
ścijańskich chować; ale iż one stare w Za-
kone Nowym / koniec wszystkie mają.
Baranek Wielkonocny / którego Ofia-
rowawszy pożywano / osobliwym był
Ceremonia; na tego miejsce iż inny nowy
Baranek wstąpił / którego on stary
znaczył; z tad ta Ceremonia iż ustala;
ale aby tego nowego Baranka Ofiaro-
wanie / a po Ofiarowaniu Pożywanie /
nie miało mieć swego obrzędu; tego y
S. Paweł nie dopuścił; iakom to iż / 1. 15.
na swym miejscu / wywodził. Trzeba
też y tu baczyc; iako ustawy Ceremo-
nie / rzeczy przyszłe nam znaczące; a iż
to też nowe są postanowione / rzeczy
przyszłe nam wspominające / rzeczy
Swoitych nam przekładające / y
tu obrazowania winney PAnu Bogu
wdzięczności pilnie nas wzbudzające.
Nasze

Phil. 4.
Matt. 12.

Ceremonie.

1. 15.

O rzeczach Przypadłych

Sadowy: Naostatek y od Zakonu Starego Sadowego / aciz wielkiej ciesz wolności /
 Boży. stesmy; y wolno jest nam dziś / w Dzień
 Święty / potrzebne potrawy gotować.
 12: wszakże jednak y onych Sadow nie
 miała ciesz trzymamy / y trzymać ma
 my. Abowiem dwu albo trzech Świa
 dectwo, z Sadownego Zakonu wziat
 2 Cor 1. S. Paweł; Deuter. 17 / et 19: Złociy
 Rom. 13. ce kazał karać y on / y Piotr Święty: y
 1 Petr. 2. po dziś dzień kara gardłem Mojso
 3. Zám: ce / Cudzołotniki. 12. Patrzcie patrz
 4. niemie. cie / Bracia mili / iako ci waszy mądrze
 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Artykuł 15.

trzeba więcej Krawiectwa / Szewstwa /
 Garbarstwa / Aptekarstwa / Złotnic
 19 20. twa / y innych Rzemiost / czas niemaly:
 co; rozumiecie o nawyższej Klauce / o
 świętey Theologie: Ey / dla Pana
 Boga / obaczcie: co cho za Smiałość!
 Ja radzę; kto mądr / aby w czas dume
 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Artykułu tego ciesz piata / także y 5 / y 6
 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 42

W rzeczach Przypadłych

wi mówię y Kosciołowi Powośchne-
mu / ten sad słusnie należy.

7 cześć. Na Bożkie a zbawienne rzeczy iako
ma być wietrzy wgląd / niżli na Przy-
padłe Wstawy ludzkie; o tym się już do-
słyc mowito:

8 cześć. O was co za obyczaje staradawne
chowają się; wy tam lepiej wiecie. Po-
wiadać; iakobyście chowali Posty nie-
które: Boże day to / by tak było. Abo
wiem ja bytem z waszym iednym Mini-
strem / y z Studenty niektórymi Nies-
mieckimi / na iednym w Poznaniu obie-
dnie, w Piątek: a widym tam Postu
staradawnego / od samych Apostoloro-
wstawionego / w Piątek nie widział:
widziałem; że w Piątek iedziono dobre
Piecienia sarnia / y dobrze się Wina
napijało. Włażcie mi / Bracie / wlaż;
z kadescie ten obyczaj wzięli? gdzieście
sięgo / a od kogo / nauczyli? Pewnie
chwał ani Jan Hus wasz niepościł / ani
który Doktor starszy: Marcin Luter /
który y ślub Boży zgwałcił / takie Po-
sty wam wymyślił. Zbiegaj wszystkie /
iako chceś / Biblia; nienajdziesz ty nie-
gdyś

Post
nowy
Ewán-
gelicy,
nowo
jest we-
myślony.

9 Dow-

Artykuł 15.

Gdy przy Poscie / jadney zmianki Nie-
si / iaciec / mleczną y nabiału; ale rychley
najdziesz zmianke tych rzeczy / ktore my
przy Posciech Koscioła Powośchnego
chowamy. Najdziesz wszędzie Potraw 2 / y 3
wy nie roztosne / ani kosztowne: naya-
dziesz od Pokarmow y od Wina stry-
mowanie: takie my Posty od Aposto-
low wzięli: takie wszyscy Grekowie /
Rus / Moskwa / Wotoba / y Gmianie /
wszędzie chowają. Inśac jest rzecz / o Wykład
ktorey S. Paweł mówi; gdy każdy Po- 1 Tim. 4
karm chwali: prorokuje ontam / o Nias Rom. 14
nich usach, stworzenie Boże ganiących: 1 Cor. 8
mowi / o Swininie / o Żaiacach / y o ie-
nych pokarmach Żydowskich: mowi też
o Potrawach Pogańskich / Białwanom 2 / y 3
ofiarowanych: już to y Chrzescijan nie
nie jest: każdy Pokarm już jest dobry.
Właż mitam iedne zmianke Postu; wy-
braś: a gdy nientak jest; pewnie tam / nie
o Poscie Chrzescijańskim / gada Świę-
ty Paweł. Podzijsz zaś tam; gdzie Piśmo
Post wspomina: podzijsz do posciacego
Moysesa / Izaiasa / Żydow / Elinow
Ejzow / Daniela / Jana Krzyciela / y
pp 4 samego 14.

2 / y 3
Dowód
L. 209
etc.

Otwiera
dzenie 1
dowodu
Exo. 24.

O rzeczach Przypadłych

3 Reg. 19. samego naoskatek Pana Christusa: iuż
 Ester. 4. tam wnet naydzieś strzymanie/ albo od
 Eccl. 1. wszytkich/ albo od rostkofnych Potraw.
 Iona 3. Omitaś mi to Ewangelia wasza; Kto
 Dan. 9. ra brzucha ciata tuczy! w ktorey wol
 Luca 1. no ślub stary Panu Bogu zgwałcić; a
 Mat. 4. ślub nowy pantej swej Dusze wciymić!
 Eccl. 1. Chwalicie wy Posty; ale ich niemacie/
 Postu Róczy niema
 193. ani chowacie/ y owsem z nich sie śmie
 tecie: stowko to macie/ Post; rzeczy nie
 naydzie. Dni swiete tej chwalicie: Pa
 nie Boże day to / abyście ich tam swie
 ćili; gdzie są Panu Bogu mite/ w Ro
 sciele Powsechnym: gdzie/ przy chwa
 le Boskiej/ nietylko są Jutrzenie y Nie
 spory; ale tej Nise/ y wszytkie Kosciela
 ne Godziny. Abowiem Kosciot ten Bos
 dżiny Bo
 ścielne
 dla rze
 są wsta
 wione.
 Eisa 6. tuiacy takby miał chwalić Pana Bo
 ga; iako iemu daie chwate w Niebie
 Apoca. 4. Triumphujący / y z zwycięstwa swego
 zawždy sie weselacy. niema on nigdy w
 tym odpocynienia; ale zawždy Pana
 Boga w Troycy iedynego wystawia /
 tak iemu śpiewaiac: Swiety / Swie
 ty/ Swiety Pan Bog wszechmogacy i c.
 Tak zaiste my / ku chwale Bożej stwo
 rzeni/

Artykuł 15.

rient/ mielibysmy bez przestanku Pana
 Boga chwalić: iedno i ten świat na
 dny ma inie zabawy potrzebne; dla te
 go peroni ludzie / Ktore Kleriki zowie
 my/ a Kaptani osobliwie/ na to są wys
 ładzeni. aby nietylko z swej strony / ale
 od wszytkiego pospolstwa Chrzescija
 ńskiego/ Pana Boga chwalili/ ciotka
 mi bedac iednego Ciata; y za wszytek
 Kosciot aby sie modlili. Przetoć the
 om są/ przy Kosciolach/ od waszych sta
 rzych Przodkow dobrze opatrzeni: mto
 dsi synowie / zapomniawszy swych mi
 stych Oycow ochoty ku chwale Bożej /
 wszytko dziś kaja; dochody Koscielne
 biora; Koscioty pustosza; y wstawiaja
 chwate Boża miszja. Kaptani tedy y
 Klericy na to są wysładzeni; aby imienie
 wszytkich/ Pana Boga zawždy chwa
 lili. Ktorem je tej iest potrzeba cja
 nieco / ku potrzebom pobożnym / y ku
 cztaniu Pisma Swietego; dla tego pe
 wne Godziny/ Ktorechby sie modlili/ y
 winni są to czynić/ maia porządnie po
 stanowione. Jesliby oni nie tak / iako
 są winni/ Pana Boga chwalili/ y Pa
 pp iij cierge

Orzecząch Przypadłych

tierze swe niedbale mówili: tego maia
boglądać Biskupi; a wy też o to mogli
byście mówić: ale aby pod tą zastona /
wstawiczną służbą Bożą w Kościołach
miała być niszczona; do tego żadney słu-

Zalece= sney przyczyny żaden mieć niemoże. **21**
nie Go= bowiem te Godziny; które w Kościołach
dzin Bo= chowaia / maia grunt; Pisma S. y przy-
ścielnych wilej **Młki Pańskiey.** **Edrias** on **Doc**
spiewa= **ktor** sławny, y **thenje** **Prorok** / gdy sie
nia. **lud** **Boży** nawrócił do **Jerusalem** **3**
1 Dow. **Edr. 9.** **bilonu** / to był **wstawit**; aby **citerzy** **troć**

przez dzień / a **citerzy** **też** **przez noc** / **Pá**
ná **Boga** **swego** **lud** **Zydowski** **chwalit**.
gdzie / **ku** **dniovi** **należa** **the** **Godziny**;
Pierwsza / **Trzecia** / **Szosta** / y **Dziwias**
ta : a **ku** **nocy** ; **Nieszpor** / **Kompleta** /

Gene. 1. **Jutrznia** / y **Laudes.** **Abowiem** **Zydo**
Leuit. 23. **wie**, **od** **Wieczora** **dzień** y **Swietá** **po**
cynáia : **od** **Wieczora** **też** **Nieszpor** **ma**
imie / y **Łacinnikow** ; **Vesperę** a **Vesper**

2 Dow. **ra** ; **Dawid** **także** **Prorok** ; **Siedm** **troć**
Psal. 118. **przez** **dzień** / **powiada** / **iam** **ciebie** (**Pá**
nie **Boże**) **wychwalat**. **do** **ciego** **támie**
też **przydaie** **Putnocy** : **Ekthorego** **czasu** /

194. **na** **wychwalanie** **Imienia** **Pańskiego** /
rad

Artykuł 15.

rad **on** **wstawat**. **Obacicieś** **tu** / **Brda** ; **3 Dow.**
cia **mili** ; **Ekho** **sie** ; **Pismem** **S.** **3gadza** : **Li. 193.**
któ **chwala** **Boża** **niszcz** ; a **któ** **ia** **cho**
wa : **któ** **sie** **Kosciotowi** **Niebieskiemu**
przystosuje ; a **któ** **jest** **iemu** **przeciwny**.
peronie y **waszych** **Ministrow** **nienay**
dzie **Wiatyka** ; w **ktorym** **tá** **chwata** **Bo**
ża / **na** **perone** **Godziny** / **barzo** **dobrze** y

pietnie **jest** **rozdzielona**. **A** **za** **nie** **ciyta** **4 Dow.**
my y o **Apostolech** ; **ia** **ko** **oni** / w **perone** **Alt. 3. 10.**
the **nasze** **Godziny** / **erwali** **na** **Modlis**
twach : **Náostátek** **pátrzar** ; **co** **za** **Przy** **5 Dow.**
wilej / ; **Evangeliey** / **te** **Godziny** **ma** **w** **Nau.**
ia ; y **ia** **ko** **przez** **Młki** **Pańska** / **Ekthora** **Li. 114.**

tych **Godzin** **zawse** **wspominamy** / **sa** **v**
grantowane. **W** **nocy** **Pan** **jest** **pois**
man / y y **Ráiphassa** **neucicwie** **był**
cicon : **z** **rad** **nocna** **wrosła** **Jutrznia**.
zarań **był** **na** **Konciliu** **Ráiphassowe**

przymiedzion : **dla** **thego** **sa** **Laudes**.
Pierwszey **godziny** **na** **dzień** / **oddan** **Pia**
tatowi ; **trzeci** / **biczowany** **słowy** **krzy**
żowan ; **foskey** / **na** **Krzyż** **wbity** ; **dzie**
wiatcy / **umart** ; **z** **rad** **też** **maia** **przymia**
ley / **Pierwsza** **godzina** / **Trzecia** / **Szo**
sta / y **Dziwiasa**. **Náostátek** / **przez**
Pp **iii** **Wiecjo**

Wzeczach Przypadlych

Wieczorem; Krzyż jest siety; a przed
samym zachodem Słońca / był pogrze-
bion: z tad też Wiešpor / y przy nim
Kompleta / jest ustawiona. Pewnie
te Ustawy od Duchá S. paſty; w któ-
rych nie pilniey niewspominamy / iako
Pána Chrystusa, za nas wkrzyżowane-
go. A nieroscieſz z tad chwata Boſta o
sobliwa; a Pánu Bogu pewnie przyie-
mna: Przeto my / na Kazaniu / y lud
poſpolity do tego wiemy: aby roſpá-
miewanie Meki Pańſkiej / na pewne
przez dzień y przez noc godſiny / ſobie ro-
tożyli; a P. Bogu za tak wielkie Dobro-
dzieſtwa dziekować / przez zaſługę meki
Syna iego / wſyſtkich rzeczy zbawie-
nych y potrzebnych proſili. Jeſli wam
tego nieumieli powiedzieć waſzy: temu
ſie niedziwuyć. Abowiem ten Duch /
ktorego oni ſa pełni / zawiſdy rzecz ka-
da inácej wyklada; niſi iá Koſciół
Powoſechny rozumie / y wzywa: a onoby
trzeba pamiętać pilnie, na one prawa
Reguły: Cuius eſt condere; ei uſdem eſt
„ & interpretari: Aſto uſtawit; tenie
„ niech wyklada. Jeſli Koſciół, ten po-
rząd

Zawia-
żanie.

Rospá-
miewa-
nie
Meki
Pańſkiej

Ustawy
dobrze
Ko-
ſcielne
Szatan
inácej
wyklada

Artykuł 15.

Rządęć Godſin uſtawit: tenie też Ko-
ſciół / a nie kto iny / Ustawy ſwoie ma
wykladać. co uczyniwoſy / poſtych iuſ
niechay Kacarz poſtazuje; ieſli co nieſ
przyſtoynego w tym poſtawieniu.
Nam za to; je iako inych Uſtaw ſwie-
tych / takie też Koſcielnych Godſin /
nie bogoboyne niebedzie ſmiat ganić:
gdyby iedno tym wymyſlem / którym ie
ſtawit / (co zaſte czynić winien) po-
ciat ie wykladać. Abowiem potrzeba
ieſt / y bez przeſtánku ſie modlić / y za-
wiſdy Pána Boga chwalić. Zawiſdy
nam Pan Bog daie ſwoie Dobrodzie-
ſtwa: zawiſdy też iemu dziekować ma-
my. Kaſdey godſiny trzeba nam ratun-
ku iego: na kaſda też godſinę mamy o
to proſić. A przeto nie tyłkoſcie mieli
chwalić Jutrznie / y Wieſpory; ale też
y inſe Porządne Godſiny / z Piſmá S.
(iako pokazat) zalecone / y Meki Pań-
ſkiej ſpráwami wprzywilegiowane.
Niedzielne Świetá iſz też chwalicie; C
dobrze czynicie. ale ieſli chcecie ſame
Piſmo: Sobore macie ſwiecić. Abow-
iem piſmo ieſt iaſne / o Świtecniu
pp v Sobory, dáma.

195.

6 Dowa
Luce 19.
1 theſ. 5.
etc.

Zoma
niente.

Utes
dziela
nie z Piſ-
ma ieſt
ale z Po-

O rzecząch Przypadłych

w Ndu. Soboty, dnia siódmego; a o Wiedzieli;
Li. 299. żadnego niemaż rozkazania w Piśmie:
etc. Rosciot nam tho podał / tak iako inne
świete rzeczy / z Wstawy Apostolskiej.

Pamięćka Świetych, w Rosciele za-
miarką Świes-
tych ma-
być nie-
tylko o-
pisanych
w Pi-
śmie S.
1 Dow.

Pamięćka Świetych, w Rosciele za-
wždy była: chociażże żadney zmianki
Świtego niemaż / w Zakonie Pań-
skim, wy iesli tylko tych chcecie pamięt-
kę czynić / Ktorzy są w Piśmie: peronie
muśicie wyrznieć ma to nie wszystkie A-
postoty; a na ich miejsca inych nasza-
wać. Abowiem my czynimy / pamięt-
kę Apostolską w te dni; Ktorych oni
zmarli. a tegoż Zakon Pański nieopi-
sał; tylko o jednym Apostole S. Jaku-
bie / od Heroda ściętym. Zasię / iesli to
chcecie przymować; Ktore Ewangelia
wspomina: postanowicieś sobie Świe-
ta nowe / swietego Zachęsa / Elzbie-
ty / Zachariaśa / Anny Prorokimiey /
Simeona / Lotra na Krzyżu etc. Pań-
ny Marię Świat nienaydziemy w E-
wangelię / ani gdzie indziej w Piśmie;
tylko Zwiastowanie / Nawiedzenie / y
Wejście: gdzież będą inne Świete;
gdzie początek y koniec żywota iey?

Jeż nie

Artykuł 15.

Jeż niemaż w Piśmie: wiec iuż nie takie-
go niebyło: toć ani Piotr S. nie jest w-
trzyjowan / tak iako też Andrzej; ani
Pawel ściety! etc. O watyś tho ten
wasz fundament / na samym Piśmie sa-
dzacy się. A gdzież podziemy one też 4 Dow.
świete Pánienki / y Męczennice oso-
bliwie; Agnieszka / Katarzyna / Mara-
gorzeta / Barbára; etc. gdzie będzie S.
Wawrzyniec / Marcin / Mikolaj / Zie-
ronym / Augustyn; etc. przecż widyć tak
w tych / iako y w onych / Pan Bog nie-
ma być chwalać: czemuż tak ci / iako y
oni / niemaia nam być wzorem Świete-
go życia? Abowiem teć są dwie przycy-
nie Świat / na pamięćkę Świetych w-
stawionych: iesť też y trzecia / Modli-
twia ich za nami: o Ktorey / na swym
miejscu będę gadał.

Prawda iesť / iż Ceremonię niemoż 9 częś-
ci być wśedzie jednakię; y dla tych ro-
żności / niema być żadna roznica w Ch-
rześciánstwie: ale tu wam / iako y w is 196.
nych wielkich rzeczach / trzeba tei Ro-
żniatu. Abowiem Ceremonie, są iedne Ceremo-
nii powszechne; a drugie, Osobne. Ktore nie 2.
Powsze

Przych-
ny świat
Świe-
tych.
w Ndu.
Li. 117:
314. etc.

O rzecząch Przypádłych

Powſechnie ſa; maia być od wſyckiego Chreſcijańſtwa (gdy to moze być) cho-
wane; ale na Oſobliwe / które w pew-
nych powieſciech, y przy niektórych tylko
ſa Koſcielech / nie ſa wſyſcy powinowaci.
Wielka Noc wſedzie ſwięca;
S. Stańſława, tylko w Polſce; S.
Jadwigi, nie we wſyſtkiej Polſce.
Wielki Poſt wſyſcy poſzczą; a Wigilie
niektóre Panny Maſiey, nie wſedzie.

Epist. 86.
C. 118.

O tym ſeroce gada S. Auguſtin; y ma-
te oſobliwa S. Ambroiego rade / o ko-
to Poſtu na on czas Sobornego: Gdym
ieſt (powieda) w Mediolanie; nie po-
ſzczę w Sobocie; a gdym ieſt w Rzymie;
poſzczę w Sobocie. przeto; do którego
kolwiek Koſciota przydzieſz; tego zwo-
ciay choway; ieſli ani ſiebie / ani dra-
gich / zgorkyć nie chceſz. [Quum Ro-
mam venio; ieiuno, Sabbato: quum hic
ſum; non ieiuno, ſic etiam tu, ad quam
forte Eccleſiam veneris; eius morem
ſerua; ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalos;
nec quenquam tibi.] Madra rada. bo
z madrey a ſwiecey głowy wyſtą.

10 ckeſt. Wſtawami rozmaitymi / zbyteczny-
mi /

Artykuł 15.

mi / y obciążającymi: (takowe były pod
Zakonem Moyeſſowym / y Eſtórych
Piotr S. zabraniał) niegodzi ſie obcią-
żać ludii Chreſcijańſkich: aleć Ceres
monie Koſciota Powſechnego / nie ſa
zbyteczne / ani obciążające: chociaże
ſa rozmaite. Jie Swiat y Poſtow ieſt
wiele; tychby nam / którzy od Chryſtuſa
tę mamy / nie tylko częſtych; ale też y
wſtawicznych / potrzeba. ponieważ y
ſwiete rzeczy zawždy mamy czynić; y
Pana Boga zawždy chwalić; y iemu ſie
zawždy modlić; a Modlitwa ta / która
ieſt z Poſtem / nawietże ma z Piſmą s.
zalecenie. Nikt zaś nie ſkarży ſie na
wiele Swiat / iedno ci; którzy y iedney
Niedziele dobrze nie ſwięcą. A bowiem
Eto dobrze Niedziele ſwięci; peronie
ſie temu częſte Swięta nieuprzykrza. a
dobrze ſwięci ten; który ſobie nieſteſkni
w Koſciele / przy Miſy / Kazaniu / Go-
ſzinach; Eſtóry dni oſobliwych Swia-
tych / barzo rad ſie gotuje do Stolu
Pańſkiego; który woli do Koſciota iść
na Nieſpor / niſli bieſiadować; który
w wieczor / nie pijańſtwa pilnuie; ale
robotę

Ceres
monie
Koſciela
ne nie ſa
zbytecz-
ne.

Przy
kład / o
ſwiecie s
muſwiat

Dobrze
ſwiecić.
w Nau.
Li. 300
315. 16.

Orzeczách Przypadłych

robotę sobie na intrzeyšy dzień gotuie;
ktory nie orze/nie kupczy/w dzień świe-
ty; ale na cho słowko pamiętaiąc /
Świeć / o chwale Bożej y o bawieniu
swoim myśli. Także też nieprzykrza się
temu cięste Posty; kto wielkie Postow
poiręki baci; y kto rozumie / iaka jest
Modlitwa przy Poście/a iaka bez Pos-
tu; ale kto paniu Brzuchowi służy/kto
tylko jeść a pić y godować chce; peronie
temu y Piątek jeden niemity. Ach nie-
stetyś nam na ten nasz czas niepobożny;
ktorego my złe rzeczy dobrymi/ a dobro-
stem zowiemy. Prawdać jest prawda;
ma to nas Święta świeci; ma to, Posty
pości. mniemamy / aby tylko Wiero-
bić, byto Świecić; mniemamy/aby tyl-
ko Mleśa y Mlecina nie jeść, byto Po-
ścić; ale się y na takim Świeceniu/y na
takim Pościeniu/barzo škodliwie my-
limy. przeto też medżono / że się nam
widza zbytecnie Święta / y obciąża
Posty; ktorzych sobie naszymi przodko-
wie / z swej dobrej woley / ięście przy-
dawali. Poćili om cięsto/a barzo pila-
no; y dziarkę swe na cho wiedli; ledwie

2 Drzy-
Kad/ o
Poście-
niu Po-
stow.

Wskaz-
nie słu-
żne? na
Świętą
y na Po-
sty nasze.

Nie cof-
neko mi-
li Oycow
wie.

Artykuł 15.

Im chleba trochę / w Piątek / dawali;
aż a im co / dla tych Postow/ na zdrow-
ciu schodziło? aże nie mocniejszy/ nie
śli my / byli? za niedłuszy omi pościć
cy/ niżli my godniacy / na tym świecie
byli? za nie mocnie bili Niemce / Pru-
saki/ Moskwy/ Ruś/ Litwę; ie. a dziś
nas już Moskwa bije; będzie podobno
niedługo / za tymi z nową Wiarą no-
wymi zwyczajami/ y kto inny. Także też
starzy Oycowie naszymi cięsthe świecili
Święta / nad swe powinowactwo; a
wždy pobożnego imienia dosyć mieli;
Kosciotow nabudowali / y dobrze na-
dali. Dziś, iedno łupią / drugie biorą;
a przed się niedostają; na on czas, dawali
li/ budowali / fundowali; a wždy im y
dostawało / y zbywało. Ey / znaćci;
gdzie Pan Bog pomaga/ a gdzie też ra-
cunka Bożego nie maś. Gdybyście ie-
dno chcieli przeszyć: wżelibyście coś
lepszego; niżli wam Ministrzy
waszy wskazują. Niechwalimyc myż tych
Świąt / z tych Postow; ktore opta-
jemy: ale dla złego cziwego wywołania /
dobrych a chwalebnych Wstaw Bo-
żelnych

197.

Dla zle-
go wy-
wołania /
rzechy
dobrych
nieganie

O rzeczach Przypadłych

ścielných ganić nie chcemy. o to mówicie /
o to porządnie czynicie; abyśmy wstępy
dobrze święcili / y pościli: ale na Świę-
ta y Posty dobre / dla ztego święcenia
y pościenia / niechciejcie się targać.

**Zawia-
zanie,**

**z Przy-
kła / o
chow-
niu Cere-
monij.**

Nie maś tedy obciążliwych Świąt /
ani zbytecznych Postow / w Kościele
Powszechnym / thym Chrzescijanom /
ktory ie pobożnie święcą / y przysto-
nie pością: kto nie święci / a nie pości /
choćby na ten czas nie robi / ani nie ś-
nie ie; międzyw jest / iż przeciwko Świę-
tom y Postom mowi. Także thęż in-
Przypadte rzeczy / a zwołajcie te, ktore
Ceremoniami własnie zowiąmy / cho-
ćby sa y nas rozmaite / nie sa zbyteczne
y obciążające. Albowiem kto niegardzi
Ceremoniami; choćby ie opuścił / nie
grzeszy. bo Kościół Powszechny rozma-
ite Ceremonie ma; dla zbudzenia tylko
Wnetrzney chwaty Boskiej. Przetoż
ieśli by Kogo iedna Ceremonia nie wzru-
szyła: może inśa wzruszyć. Jesliby kto
niewspomniał Pána wkrzyżowanego /
z Ubiory przy Niszy Bapcińskiego / z
Rak rościągienia / y z innych takowych
rzeczy

Artykuł 15.

rzeczy widomych: widy go zruśy podnie-
sienie Ciata y Krwie Państwa / przy
Wtargu; albo tej Obraz Nęki Pań-
skiej. Kto sie z Krag tego nanczy; temu
niepotrzeba Ceremonij: aleć wiele jest
nas takich prostaków / wiele y wczonyd;
ktorych nigdy tak góle Pismo nie zru-
sy / iako widoma Ceremonia, Pána na-
Bego wkrzyżowanego nam przekładająca
ca. Nie maś tedy tam nic zbytecznego /
nie obciążliwego: gdzie rozmaite spra-
wy zwierzchnie, rozmaicie nas do iedne-
go Boga / y do iednego Syna Bożego /
porządnie y pięknie wiada: a choćby
ie kto opuścił / nie z żadney wzga-
dy; grzechu za soba nienosi. Zakona
Mojżeszowego / o ktorego nieznosnym
iżnemie mowi Piotr S. Apostoł / inśa
jest sprawa; a inśa / ktory nam y sami
Apostołowie podali / obrzedu zwierz-
chniego Kościelnego.

Przypadte rzeczy mogą być odmie-
nione / y bywają: ale perwom iá niemam
tey mocy; abym ie odmieniał. Kto ie
stanowi; ten y odmienić (gdy tego jest
potrzeba) może: Kościelna to jest moc /
y Przy-

**Zm-
nienie,**

Akt. 15.

**Przyp-
dte rze-
czy to od
mienia.**

Q q

O Przekłoż. Swieckich

y Przekłożonych jego.

12 części. Rozne Przypadki rzeczy / albo Cere-
monie / niemają roznie czynić w jedno-
Wiary set Wiary. wie tho święta Cerkiew
Rzymi = Rzymi; iako y wyznawacie: a Pa-
la Rzym nie Boże day to; abyście chcieli poznać
Kie^o 34 = Wiary Rzymiśkiej świętobliwość / od
wołanie Pawła S. Apostoła naprzód wysła-
Roma. 1. wiona / a potem y od S. Cypriana ty-
Cypr. li. 1. miś słowy powtorzona. A nie tylko to
Epist. 1. 3. wie święta Cerkiew Rzymiśka; ale też
Lib. 2. E. tak czyni. bo y na Koncilium Florent-
pi. 7. etc. skim / dopuszcza Grekom swych Cere-
Rozne monii używać / y w Kwaśnym chlebie
Ceremo- nie. Ciała Pańskie poświęcać: gdyby tylko
nie. Miłość spoleczną duchowną / w zwią-
zaniu Pokoju / z nami chowali.

Summa Artykułu 16. y Odpowiedź.

198.
Rozie powinowactwo jest Prze-
łożonych Swieckich; y iako po-
słuszeństwo winni są. Poddani
im czynić: to w sobie ten Artykuł 16. sam
wykazuje.

Artykuł 16.

myśla: niemają w nim nic iasnie zdro-
nego: to tylko mają Przekłożeni pilnie Przes-
baczyć; ktora / a przy którym Kościele / lożeni
jest prawdziwa Nauka Boża. Albo Swieca
wiem nigdzie iey nienaydzie / jedno pod cy / kros
jednym Pasterzem jednego Kościoła ry winni
Powszechnego. Niechay woła / iako bronie.
chce / Kacarz; Słowo Boże / Słowo
Boże: Krol / y Przekłożony każdy świec-
ki / na żadnyiny Kościół / jedno na Po-
wszechny / niema się oglądać: y tego Ko-
ścioła winien bronić; od kłhorego ma-
żwierżchności porządna: iesli chce być
prawdziwym Śługą Bożym. Co oprocz
jednego Pasterza Piotra jest; niemoż
być dobrym a zdrowym pastwiskiem
duś naszych.

Teraz kazecie słuchać Przekłożonych / Słuch
tak ztych / iako dobrych: coć się zgadza słuch
znanka Piotra S. Pasterza Powszechnego; 1 Pet. 2.
nego; ale nie z błędem Jana Hussa / Hus
Kacera Cieskiego. bo then niechciał ma.
znać żadnego Przekłożonego; Ktoryby Li. 22
był w grzechu śmiertelnym. Ktoż le-
piej; wy teraz / czyli Hus przed tym?
iesli wy lepiej: ciemuż Hussa macie
Q q ij Mieczem

O Świtych

Mieczennikiem: a zwołasz / iż w wiel-
lu a w wielkich rzeczach, z nim sie nie-
zgadzacie. Day to Panie Boże / abyście
sie we wszystkich niezgodzili: a do zgody
powołachney sie nawrocili. Jako Jan
Hus był cztowiek / y omylit sie w wiel-
lu rzeczach: (na co y wy zezwolicie mu-
cie) tak też y Luter / y Kalwin / y wszyscy
Psal. 115. scy waszy Ministrowie / ludzie s. mo-
Tim. 3. ga ci skłamać: ale Kosciot / słup y
twierdzenie Prawdy / skłamać niemoże.

Summa Artykułu 17.

199.

1. Żaden cztowiek sam soba / a swoimi D-
czynki / nigdy swietym niebył / ani będzie.
2. Ludzie bywają swietymi / nie z godności y
zasłużenia swego / ale z łaski Bożej.
3. Dary swoje Pan Bog daie / ku pożytku
pospolitemu Kosciola swego: a na osobliwsze
dat Pannie Mاریe.
4. Swietym a Swieticam / a oświec-
m obrazom / żaden niema iako Bogu służyć /
ani ich Boska węża cześć.
5. Swietym niema sie niś modlić / ani kni-
wołać.
6. Ku Chrześcijanom serdeczna miłość ma-
my mieć / muno inśe narody. 2c.

7. Od

Artykuł 16.

7. Od Świtych na ziemi / modlitwo ma-
my za siebie żadać: a błędne naprawować.
etc.

Odpowiedź.

Jż sie wszyscy rodzimy w grzes-
chu; dla tego nie jest żaden czt-
owiek z przyrodzenia swietym: a
iż grzesznikiem sie rodzi; przeto też nie z
swojej godności / ale z łaski Bożej / przy-
chodzi na Krzcie ku Usprawiedliwie-
niu. 2c. o czym dosyć sie już gadało.

Że też Pan Bog daie łaski swoje / dla
pospolitego pożytku; na to każdy ma za-
wsze pamiętać. Abowiem niema nic do
brego żaden z nas; czego by od Pana
Boga nie wżiał: a wżiał dla tego; a by
niezapominał. bo gdyby to tylko wżiał
ni; chociażby z tego nic nie czynił: dla
tego samego / iż jest sługa niepożytecz-
nym / w dalsze ciemności będzie wrz-
cony. Nikt tedy tego niezapomni: y każdy
niech na to pomni: a ku budowaniu / nie-
ku kateniu iednego Kosciola powoła-
chnego / dary Boże niech obraca. O O Pán,
Pannie Mاریe cokolwiek trzymacie; nie Ma-
rye

W q u

dobrze

O Swietych

riew co dobrze trzymacie: tylko iescie nie tro-
 tzymacie. rych rzeczy / ktore Kosciot powstet-
 ny trzyma / niedokladacie. Abowiem
 Lic. 46. iest pocieta bez Gzechu Pierworodne-
 go; za Przywilegiem, od Pana Boga
 w Nlu. sobie danym. Przystoynie tez o niej Ko-
 Li. 127. sciot Powstetchny wierzy: ze iest do Uie-
 ba / z Ciatem y z Dusza / wsieta. ponie-
 wa; na tym swiecie / nigdzie iey Ciata
 niema; a Syn Bozy tez tak / iako nale-
 piey rozumiat / gotow byt swa matki
 wciac; y tym / aby Ciato iey (z ktorego
 on wzial swoje) niemialo skazenia / nad-
 tne ia wracic. Jeslibyscie na to Pisma
 chcieli: tac historia niemiala co czynic
 w Pismie. a tez wy / co o Pannie Ma-
 riej trzymacie / nie wszystko w Pismie
 naydziecie. Abowiem gdzie to pokazac
 mojecie z Pisma; aby Maria Panna
 byla / przy porodzie / y po porodzie?
 Dla tego Heluidius / dawny Kacerz /
 naprzeciw Panienstwu Panny Mariey
 wiele mowil; y Pisma / ale zlezrozmia-
 ne / na to przywodzil: trudno mu to i-
 nacych / iedno swiadcetwem Kosciola
 Powstetchnego / zbic mojecie. Takie tez
 Nestor

Helui-
 dius.

Artykul 17.

Nestorius tego wam niepozwoili: aby Nestor
 Maria byla Marka Syna Bozego. a
 ciemur: ze tego w Pismie niema;: Bo
 sciol tylko tak nam cho podae. Panie
 Boze daw to; abyście ten watly fundas
 met opuscili; a iako na wielu miedcach /
 y tu teraz / tak tez indzie / na samo Pia-
 smo sie niesadili. Z tadci wysytke Ba-
 cerstwa rosty / y rosta: wysytkego ch-
 cieli Kacerze z Pisma; ale nie wszystko
 moze byc w Pismie. Jako tedy o wieci-
 nym panienstwie Panny Mariey: tak
 tez y o pocietiu iey / y o w Liebownie-
 ciu / z Powstetchnym Kosciotem trzy-
 macie: a nad to / iey na swietka w Uie-
 bie przyeina (iesli racnoac Syna Bo-
 zego Marki sobie wraiaacie) gardzie
 niechcieycie. o czym serzey wnet gadae 200.
 bedziemy.

Chwata y sluzba Boia, insa iest; insa
 Ba / Swietych iego. wiedzial o tym za-
 wady Kosciot: y dla tego / troiaka Ch-
 wate wspomina; Latria, Dulia, Hy-
 perdulia. Pana Boga chwalimy; iako
 dawce wszystkiego dobra naszego / Pa-
 na nad Pany / y Krola nad Krolmi:
 Oq iij Panna

Czele /
 po Latio
 nie Cula
 tus / iest
 3.

O Świtych

Panne Maria sławimy; iako dary Bo-
skimi na osobliwie obdarzona / y Mat-
kę iedyne Syna Boiego: Swięte też
nie cżimi / y wychwalamy; iako ośla-
104n. 15. chione dary Ducha S. y przyiacioli
Pana Chrystusowe; Ktora zaiste Swię-
tych cześć y sława, samego Pana Bo-
ga cześć jest y sława; gdy nie to / co by
oni; siebie mieli; ale / co od Pana Bo-
ga wzięli / w nich cżimy y sławimy. Co
C Obrz sie dotyczy ich Obrazow; te / dla nich
20. samych / są y nas w uciwosci. iako
2 Dost List Krolewski cżimy / dla Krola; y
wody. imieniu J E S V S kłaniamy sie / dla
Chrysta Pana; także też Obraz; Młki
Pański / y Obrazy Swiętych tego / dla
tych, Ktorych nam znacia / sławimy.

3 Dost O tym dawne jest stanowienie / na Kon-
w 16. li. ciliu w którym Niceńskim / około Ro-
294. 16. ku Boiego 790. 3 tąd chej y one dwa
Wierszki wrosty:

Obrazy Bogiem nie są;

Boga wspominaia;

Ktorzy sie k niemu kpięsa /
tem serca wzbudzaia.

Alleluia wróćmy sie do Swiętych. Pro-
rych

Artykuł 17.

tych pamiątka dla tego naprzód bywa C Ndz
w Koscieln; abyśmy w nich Dary Boże miarką
(tak iakom teraz powiedzia) wzięcie Swię-
nie wychwalali; potym (na co y wyze 4 Przy-
zwalacie) abyśmy ich Cnot / Wiary / y czyn.
Droga / naśladowali. Trzebać też / y
na ten y na iny czas / Pana Boga pro-
śić; abyśmy tam / gdzie oni teraz są / ich
Cnot naśladować / czasu swego przyszli:
y wiele nas oni / iako z Panem iuz wies O Przy-
cinie Kroluacy / swoimi Przyczynami czynach
moga w tym ratować. do czego pokaza Swię-
nia / wiele sie niebawiac / iuz przysta-
my. Dacie wy dwie tego przyczyny;
żebyśmy sie Swiętym nie modlili: i
dne / aby pociwosc y własność Bi-
Kupa nasze^o Pana Chrystusa, na Swię-
te nikt nieprzenaszał; a druga / iż Swię-
ci nie są Bogowie: Obaczmy pilnie /
Bracia mili; iesli cho Kazi Przyczyny
Swiętych. Co sie tyczy własnego wrze-
du Przyczynce y Pośrednika naszego / 1 Spór-
Pana Jesu Chrysta; ten taki jest / A po Wykład
stotowie w Listach swych dokładaia. 1 Tim. 2:
Mowi Paweł Swięty; Jeden jest Je-
dnac; Boga y ludzi / ciowiek Jesus
Chry

O Świtych

Chrystus: ale wnetże dołtada tego
 iakiego maś rozumieć Jednacia: **Tak**
 kowy Jednaci / mowi; który wydat od
 kupieniem siebie samego / za wszystkie.
 A przeto gdyż my Świtych nieczynimi
 takowych Przycyńców; ale takowym
 ieden drugiemu iest na świecie / Panu
 Bogu za nim sie modlac; Paweł S. na
 Hebr. 7. Panież iż sie on zastawia (Interpellat/
 to znaczy wlasnie) za nami: ale iakie to
 iest iego Zastawianie / tamże wnet do
 łtada; gdyż mianke czyni Ofiarowania
 i Ioan. 2. za nas iego samego. A Jan S. pise
 Mamy v Oycu Obrońce / Pana Jesu
 sa Chrystusa sprawiedliwego: ale then
 Obrońca (mowi) iest Vbtaganie / za
 grzechy nasze y wszystkiego świata.
 Zawsze Ktoż tedy iest tak głupi; aby ten wrząd
 iante. miat na Switego wkładać y naprost
 by Chrzescijanin to wie; że Pan sam Je
 sus Chrystus nas / y wszystkie Swiet
 swoje / swa nadrośa Krwia odkupił:
 żadnemu Switemu / żadnemu Angio
 łowi / nigdy tego naprostby ciłowiel
 nieprzypisował. Inśać iest / Modlił
 sie:

Aletykal 17.

sie; inśa / Krwia swa odkupił. Modlił
 sie na świecie / ieden za drugiego; a
 nieumuiemy tym nie jednemu Jednaci
 ciow: ciemuś sie ma co bymować; gdy
 sie za nami / w Ciebie / Swięci mod
 dla? Jesli niechcecie dać tego Swiet
 tym / abyśmy im tak mowili; Swięta Dowód
spierania
cz.
 Maria / modl sie za nami; Swięty Pies
 trze / modl sie za nami: ic. a niechcecie
 dla tego dać; że tho iest / mniemanie
 wafym / pociciwość y wlasność Bisku
 pa naszego Pana Chrystusa: mowcieś
 tedy wy Panu Chrystusowi; Chryste /
 modl sie za nami. A wiec to pociciwość
 Pana Chrystusowa: Coż iest wcićwosze
 go / Modl sie; ciyli / Smiluy sie: my
 Swietego prosimy; Modl sie: ale Pa
 nu Chrystusowi każdy dzień śpiewamy;
 Smiluy sie. Tę my wcićwosć na Pa
 na Chrysta / iako na Syna Bożego / stu
 śmie kładziemy: a iebysmy iemu mieli
 mowić / Przycyń sie; (co daemy same
 ma tylko stworzeniu) Panie Chryste /
 Synu Boży / rąć nas vchowac tey two
 iey Arrianśkiej nieuciciwości. Pa
 trzajcie patrzaj / do czegoć przyśedł Sz
 tan;

O Swietych

Owoce
nowey
Ewange-
lii.

Zdm-
nienie
pierw-
szy przy-
czyn
Spasenia

1 Dow.
przychy-
ny y mo-
dlitwo
Swie-
tych.

tan ; Ktory pod zasłona Stowá Bożego / swoim słowem targnat sie nieuci-
ciwie na wciwosc Pana Chrystusowe !
y przywiódł do tego niektóre Ewangel-
lii / y Philippa też Melanchtona / aby
mowili y śpiewali Panu ; Chryste / modl
sie za nami. Tę sa owoce nowey też
waszey Ewangelii ; ta y z Sakramen-
tu Pana Chrystusa wygnata ; ta na Sy-
na Bożego / y na przenaświecena Troy-
ce na koniec sierzucita. Kto przed tym
niebacił ; co to za Duch tego nowego
Stowá ; teraz takwie / by tyle chciał /
y affekty złożył / obaćić moje. Inśa
tedy jest Przyczyna Pana Chrystusowa ;
inśa / Swietych tego : ci modla sie za
nami / iako Dziedzice Królestwa Bo-
żego, y Przyjaciele Pańscy ; a on / wysłał
wsy Krew swą za nas / y śmierć dla nas
Krzyżowa podjął / Zasług swoiey
Śmierci wzięcia nam zostawił. Roz-
dział ten uczyniwszy / Przyczynę Swie-
tych za nas, tak wywodziemy : Jesli na-
mitują Swięci ; za nami sie modla : a
jesli wiecey w Niebie mitują / niżli chę-
na świecie ; wiecey też tam za nami sie
modla.

Artykuł 17.

modla. Zeby Miłość w nich wietśza-
raz była ; Paweł Swiety jest tego do-
bry świadek. za Która Swietych Mi-
łością ku nam / to pewnie idzie ; iś cho-
ciażbyśmy ich o to nieprośili / oni przed-
sie modla sie za nami. Kto ma Mi-
łość / nietylko ku przyiacielom / ale też
nieprzyiacielom ; (a takac Miłość by-
ta / y jest / w Swietych Bożych) then
wie y zna dobrze / iako sie kto y za zle
modli : (chociaż sie o to źli niedbaia / ani
o to prośa) y z tey swey Miłości / pew-
nie uwierzy temu ; iś Swięci w Niebie,
modla sie za nami. A przetoż z iedney
Miłości Swietych ku nam / ich za nas
Przyczynę wywodziemy iasnie : y w Pi-
smie to naydniemy ; iako modlił sie S.
Onias Kaptan / y Jeremiaś Prorok /
po śmierci swey obadwa / za lud Izraela
którego nie bez przyczyny też / lud Boży w
Modlitwach swych przekładał Panu
Bogu / Abrahama / Isaaka / y Jakó-
ba ; y sam Pan Bog świadczył to cze-
stokroć ; że dla Dawida / iuz zmarłego /
wiele rzeczy dobrych czynił. Jesli ty /
Bracie / albo twoy Minister / nieumiesz
cie tego

1 Cor. 13.

202.

2 Dow.

2 Mac. 15

Exod. 32.

3 Reg. 11.

4 Reg. 8.

100.

O Świtych

Rom. 2 in
Psal. 50
in fine.

cie thego wmaić v siebie ; co Eſaiasz
Prorok piſe / o Modlitwie y Zaſługach
Dawidowych / iuż po iego śmierci : na-
ucicie ſie od ſtarego Doktora Greckiego
go, Chryſoſtoma. bo tak ten o tym na-
piſat / y tego w Kościele Pomieſzczonym
ucyſt: Świty Dawid (powieſta) nie-
tylko w ciele będąc / podobat ſie Panu
Bogu ; ale też y po śmierci ſwojej / iuż
wym wielką pociechę ucyrnit. [er poſt-
mortem ſuam , viuis inuenitur praſtit-
iſſe grande ſolacium.] A bowiem goy
Ezechias / ciłowiek ſprawiedliwy / le-
żąc na ſiem i zptácjem PANĄ BOGĄ
proſił / o wybawienie z rąk nieprzyja-
ciół Pogańſkich : aby nierozumiał / iak
koby dla ſwey Sprawiedliwości byt wy-
ſłuchany ; (a iuż dawno przed tym
miał byt Dawid) przyſzedſy do niego
Eſaiasz Prorok / tak moru : Obromi
to Miasto ; dla mnie / y dla Dawida
ſługi mego. Diwna rzecz ; Dawid
miał / a Zaſługi iego trwają ! O nie-
wymowna taſkawoſci Boſka ; ciłowiek
umarty żywego broni ! o iako niezwy-
cięziona ieſt / y po śmierci / walka ſpra-
wiedli-

Artykuł 17.

wiedliwych Iudzi ! [ó rem admiranda
dam ! ó ineffabilis clementia Dei ! hos
mo mortuus viuo patrocinatur ! David
mortuus eſt ; & merita eius vigent ! ó
tuſtorum , & poſt conſumationem , in-
expugnabilis pugna virorū !] W ca-
kiej wadze byli v Pana Boga Świeci /
leſeie przed w Niebowſtąpieniem Pań-
ſkim : o co ; teraz / po otworzeniu Nie-
ba : Zaſte y Piotr Świty na to miał z Pet. 1.
wzгляд ; gdy tak piſe : Będzie ſie ſtarał ;
abyſcie wy / po śmierci mojej / na to wy-
byſtko pamiętali. Ktoż też ſłowa wyto-
ſyt Clemens Papież / Piotra S. Nias-
miſtekt / w Liſcie ſwym pierwſzym tak
ie przywodząc : Wiedź to za pewne / Kli-
mencie ; iſe muſiſz wſełk niebeſpiecz-
noſć cierpieć ; a ia też / za zbawienie wa-
byſtkich / modlić ſie nieprzeſtając. A ba-
dajſz takſe / na końcu żywota S. Jana
Ewangelifty / tymi ſłowy o S. Janie
piſe : Mianą z grobu iego wyſzedſy /
wſtazała ſie wſyſtkim ; y bywaia Cuda /
przez Modlitwy iego / częſte : tam / od
wſyſtkich chorób chorzy bywaia vzbros-
wienie / y z niebeſpieczeńſtwa wybawie-
niſk

3 Dow-
3 uc-
niow A-
poſtola
ſkich.

O Świałych

ni; a każdy swoch modlitw skutek bierze. [Per Orationes beati Ioannis, fiunt Virtutes frequentes: ab omnibus infirmitatibus, apud sepulcrum eius aegroti liberantur; & periculis eximuntur: & precum suarum quisque consequitur effectum.] Te są słowa wieczna Apostoła / o Modlitwie za nas S. Jana Ewangelisty. Ale co o tym trzeba wiele mówić? y sami Słotowowiernicy pozwalają nam tego; iż się Święci za nas modlą; tylko nie są ja do nich modlić; a to / dla tego (którzy wy dacie) przyćwicz; że Bogowie nie są. A bowiem tak Argumentują: Ktośkolwiek wie prośby y zadaje ludzkie / nie będąc przy nim obecny; ten jest Bogiem (bo Pan Bog jest wszędzie zawidy / y ten sam wszędzie wszędzie widzi) Święci na Niebie, gdyby baczili Modlitwy nasze na ziemi; pewnieby Bogami byli; ale iż Bogami nie są; dla tego gdy się do nich modlimy / wiedzieć o tym nie możemy. Tymci osobliwie zawieźnia waszy wszystkie rzeczy; gdy Modlitwy do Świętych chęć kazic. **4 Dow.** Bide iateż na was Argu

Artykuł 17.

Argumentował tymi słowami: Ktośkolwiek wie Prośby ludzi, na ziemi będących / będąc sam w Niebie; ten jest Bogiem: (bo sam Pan Bog / w Niebie będąc / wszędzie wie / y wszędzie wszędzie widzi) Angiotowie / patrząc zawsze na oblicze Boże w Niebie / widzą prośby ludzi będących na ziemi; y te odpowiadają y ofiarują Panu Bogu: a będąc dla tego / iż taka moc jest im dana / Bogami. Żeby / tu z nami będąc / na Pana Boga patrzał; jest o tym świadectwo Pańskie / Mat. 18: a żeby tej Modlitwy nasze widzieli / y ofiarowali je Panu Bogu; o tym napisano jest / Tob. 12, Zach 1, Dan. 9, & 10. czego y S. Jeronym poświadcza / Daniela wytkładać. Prawda / że y Serca nikt nie wie; iedno Pan Bog: że / nie być przy sprawach których / a wiedzieć je / Panu Bogu przynależy: iż przystępcy wiedzieć / rzec jest samemu Panu Bogu wolać. Wiedziat Serca ludzkie Jan Krzyściel / na myśli ludzkie odpowiadający: wiedza y znaia Angiotowie Pokuta ciotowicia / z serca (a tak jest **4 Dow.** Psalm. 70. Luce 3. Luce 15. **Rc** prawdziw

O Świtych

prawdziwa) pochodząca: wiedział E
 4 Reg. 6. liseus Prorok; co się działo / y mówia
 to / na pokoiu Króla Syrejskiego: wie
 AA. 5. dział y Piotr S. chytrość Ananiasa
 wi, y żony jego Saffiry: wiedzieli Pro
 rocy / Dawid / Eſaias i c. co miało być /
 y iuż się wieściła cięść sstała / po niem
 tym ciębie: a widy ci wſyſcy / że dżwone
 rzeczy wiedząc / nie Bogowie; ale pra
 wdziwi ludzie byli: a (co ieſcież rzeczy
 ieſt dżwoneyſza) widzieli to y wiedzieli
 li / będąc na tym ſwiecie / widząc Pa
 na Boga pod zaſłoną / tylko przez Wi
 1 Cor. 13. re: coż rozumieſz teraz; gdy iuż widzi
 2 Ioan. 3. takiego, iaki ieſt / obliczem w oblicze
 Z tegoć Oblicza ma Angiot; ie y w Li
 bie widzi / y tu widzi; ie y ſercą Po
 tuiać widzi: Świteci Boży / thoż te
 Oblicze Boże widząc / a na Pana Bo
 ga, wſyſtko widzącego, patrząc / cię
 mu tego mieć nie mają: wſak ſam Pan
 Mat. 22. Chryſtus mówił; iż w Niebie / pad
 2 Cor. 5. bni Angiotom będący: Jeſli cieſniſy
 Apoc. 6. Racerz niemoże poiać niewymowne
 go / y rozumem ludzkim nieogarnione
 Roma. 8. Błogoſławieſtwa Świtych / z Pa
 nem

Artykuł 17.

nem Bogiem w Niebie królującym /
 Dżedzićow; Panem Chryſtusem Nie
 bieſkich; niemaſz ſię czemu dżiwować:
 (bo ten pewnie od Nieba / do kad inąd /
 odpadnie) ale Chryſcijańſtwa duchow
 one / pamietaiąc, co Pan Bog ſiebie
 mituiącym nagotował / wie o tym pe
 wonie; iż nie to / co tu miał Prorok Da
 wid / Eſaias / Eliſeus / Jan Bzci
 ciel / Piotr Apſtot i c. Pan Bog ſwoim
 Wybranym nagotował: ale czego Oko Eſaie 64
 niewidziało / Vcho nieſłyſzało / ani ku 1 Cor. 2.
 Myſli ci towiećcy nie przystępowało;
 to Pan Bog ſwoim Mitofnikom nago
 tować raczył. Jeſcież / Bracie / be
 dzieſz wacpił; aby naſzych Modlitw
 Świteci niewidzieli / Pana Boga wi
 dząc: ieſcież im będzieſz chciał ten dar
 Boży odiać: Szatan ci zaſrzy im tego;
 co ſam utracił: widzi miżerny niedzmi;
 kto na iego mieyſce / aby w Panie Bo
 że wſyſtko miał / wſtał: on tedy nie
 wymowney taſki Bożej Świtym za
 ſrzy; ale nam (ieſli nie chcemy onych
 Boſkoſty Niebieſkich / y tak nieogarn
 ionych Darów Bożych / z zawyſnym y
 Br 17 nadie

O Świtych

5 Dom. 3 Doktr. 204. nadełym Szatanem utracić) infa rzecz przystoi. Niezaszżeli tego starzy Kościelni Doktorowie Świtym: Modlitwy do nich czynili osobliwe: co Świtym Pan Bog dat; tego oni niemogli/ ani chcieli / Świtym odeymować. Modlili sie Grzechy Doktorowie do Świtych: Origenes modlił sie / do S. Joba; Lib. 2, in Iob: Grzegorz Nazjazeński / do Athanasiusa; In oratione funebri in Athanasium; y do Basiliusa / in Monodia in Basili obitum: Basilius / do 40 Mieczennikow; Hom. in 40 Martyres: Chrysostom / do S. Michała Archangiota / y do S. Nikołaja Biskupa; in Missa Chrysostomi. także też y Łacinscy Doktorowie czynili: Hieronym S. modlił sie do Pauley; in Epitaphio Paulae: Augustin na wielumiersech / y w pospolitosci / y w osobnosci / toż czyni; y iego thesa słowa / Tract. 84 in Ioannem: Mieczenniki bógostawione / ktorych pamiatki obchodzimy / nie tak przy Siole Pańskim wspominaamy; iako ino w Pokoju odpoczywające; abyśmy sie za nie mieli modlić:

Artykuł 17.

Ślić: ale wiecety dla tego; aby sie oni za nas modlili; iebyśmy ich ścieżkami chodzili. [Ad ipsam Mensam DOMINI, beatos Martyres, quorum memorias celebramus, non sic commemoramus; Quemadmodum alios, qui in Pace requiescunt; ut etiā pro eis oremus: sed magis; ut orēt ipsi pro nobis. etc.] A toć to tu wspomina S. Augustin / dyć sie przy Misy naszey; gdzie bywa pamiatka y Świtych / y wszystkich inych; Braciey naszey zmarłych: onych o Modlitwe prosimy; a za the sie modlimy. Patrzcie patrzy / Bracie / żeć to nie nowe sa rzeczy; iż modli sie Kosciot Powsechny / do Panny Mariey / do Świtych Angiotow / Patriarchow / Apostotow / Mieczennikow / Spowiednikow / do wszystkich Świtych y Świecic. dawnoć to Kacerstwo bylo Iowinianowe; przeciwo ktoremu dawno też pisał S. Hieronym. A przeto niemacie sie oć na Świete gniewać / ani sie na ich zasność targać: Modlitwo Świtych nietylko nam ganić niemoże / iedno ten; ktorzy od puttora iuz tsiaca lat cżuje / iako

R r iij wajna

3dms
fienie.

O Świtych

Rozwa-
żanie.

Luc 7.

Spáćcie

waina y pomocna iest nam przyczyne
Przyziaciót w Niebie Bożych. W nas
niewiele teraz iest Bogobojności; ma-
to dobroci; godności nie; aby nam y
Niebieski ratunek odiag naszego Zbá-
wienia głowny Nieprzyziaciół; o tym on
zawszy pilnie chodzi. Pycha mówi: Co-
mnie po Świtym; gdy Boga mam;
ale pokorą wie; iż ten Boga niema/
Kto Świtymi iego gárdzi. Niegani-
my tego; Kto samego Pána Boga wy-
wa/ niegárdzac Świtymi: ale Kto te-
swoj Niegodność (a wśyścysmy sa tód-
cy) bacząc/ a zacność w Niebie Świt-
tych wiedząc/ onych o Przyczyne pro-
bi; y tego pokorę / z wielką Wiara o
Koskosiach Niebieskich, ztaczona/ Pán
Bog rad przymie. Aza nieosobliwie
wychwalit Pán Chrystus onego Serni-
tą pokornego; Który niegodnym sie znał/
sam Pána prosić/ albo też w dom swoj
iego przyziac: Dziecińska to zaiste iest/
tak mówić: Wiernych na ziemi (Kto-
rzy/ niewiedzieć iestże/ sa li Świtymi)
o Przyczyne prosić; ale do Świtych
w Niebie (Który iuz swoj Świteobli-
wosci

Artukul 17.

wosci utracić niemoga) nie trzeba sie
modlić: żywych (powiedaia ci) Mos 205.
dlicwa wazy; umartych niewazy. O mi-
li nowi Theologowie! Świteci/ żywia-
cy z Bogiem żywym/ sa umarli: chy/
Który maś umrzeć / a niewieś gdzie sie
dostanieś/ iestes żywym? aza Pán Bog Mat. 22.
iest Bogie umartych; a nie żywych: zali
nie żywie/ a prawie iuz żywie/ Abrahā/
Isak/ Jacob/ Panna Maria/ Piotr
Świty: ic. zaisteć nieprzystoi taka The-
ologia Ewangelistom: coś inego/ dżi-
wne Przyscie do nas Boskie/ dżiwne iest Io. 14. etc
go w nas Nieśkanie / dżiwne iego sa
mego nam w Niebiesich Oznaymie-
nie/ starzy Ewangelistowie nam obie-
cua. Zabiejalbym też tu onym; Ktoś
rzy/ na Świte sie oburzywszy/ chcieli-
by ie z Niebą wypchnać: ale v was/ na Niebie
Liscie 95/ to nayduie; iż wiecina rado-
scia Świteci w Niebie (gdzie ie Bog
koronuje) iuz sa napetnieni. co też y na
Liscie 108 przypominacie. Świte być
iuz w Niebie / iest tego w nowym Te-
stamentie iasny Dowód. bo sam Pán
Chrystus mowit: Powtore przyśledsy/ Ioan. 14.
Kt iuz weźmie

Świe-
ci sa w
Niebie

1 Dow.

O Świątych Art. 17.

wymie was do siebie; a byście thám /
 293. gdzienia jest / y wy byli. Páwet także
 Dowod S. po rozwaleniu tego docieśnego /
 2 Cor. 5. raz inego wiecinnego w Niebie budowa
 Philip. 1. wania nadziema sie; y przetoż żadał pila
 nie / z ciałem sie rozłaczyć; a z PAnem
 4 Dow. być Chrystusem. Abowiem dla tego też
 Pan / Słowa naszą / w Niebo wstał
 pil; aby Ciotkom swoim Niebo / przed
 tym zatworzone / on napierwszy otwo
 rzył. Ale niepotrzeba jest na ten czas o
 tym / na co wy zezwalacie / z wami gda
 dać: tego / iako Świeci za nas z Mito
 sci sie modlą / a iako z dárń Bożego w
 nim nasze Mody widzą / potrzeba by
 lo nam v was dowieść. abyście wy tym
 waszym Zwodnikom / ktorzy nalepszych
 Ciotkow naszych ráturek nam odev
 muia / niedali sie wwoǳić. Panie Bo
 że / day wam to obaczyć; co nabroil
 Szatan. tenci ten Jedność rozrywa:
 104h. 11. ten Ciotki Ciała iednego rozprasa:
 104c. 11. ten troistich mieysc Wierne / Niebie
 Philip. 2. stie / ziemskie / y od ziemie niise / ktorzy
 104d. 5. wpyset inieniu IESVS Etaniaia
 sie / okrutnie za nową tą Ewangelia
 potargat. Na

O Pościech Art. 18.

Na hosta y ostatecina częśc thego 6 / y 7
 Artikulu / niemáš co mowić: tylko / częśc.
 i nikt być niemoże Świątym; iedno w
 Koscielo Świątym. a then Kosciot
 Świąty iestci Jeden / Powstachny / y 21. 93.
 Apostolski.

Summá Artykułu 18.

1. Posty Chrzescijańskie sa zwierzchnia poz
 cza / przy modlitwie / a ialmużnie / samemu 206.
 Panu Bogu przyslušna.
2. Posty máia być trzymáne miedzy Chrze
 scijańy.
3. Post nienależy na brákowaniu pokárs
 mow / ale na miernymich używaniu / z tras
 pieniem a z ponizjeniem ciała: a przednie na
 tym / iako / a dla czego to kto czyni.
4. Przy rozdziale pokármow / każdy sie ma
 sprawie nauczeniem Pana Chrysta / y Świec
 tego Páwla.

Odpowiedź.

Wasy Artikule 15 / v Lidzby
 192 / powiedzialem nieco o
 Pościech: tu ostatet krotko do
 tozt: czego nam bedzie potrzeba.
 Kr v Prawda

O Pościech

1 część. Prawda jest; iż Posty ustanowione /
y na czas pewne roku rozdzielone /
także też widome od pokarmow y od
picia strzymywanie / są rzecia Przypa-
dła y zwierzenia: dobry jest Post z Mo-
dliwa y z Jątmuzną, stacyony: niemo-
żliwego z tego nie ganić / co sam Pan Christus
Mat. 4. chwali / y swoim Przykładem zaleca.
6, 17.

2 część. Dobrze jest pościć każdemu z osobna /
y Posty kiedy chce; ale podobno lepiej, wryst-
tym razem: aby nas wszystkich / Post kł-
Modlitwie stacjacych / Pan Bog ry-
chley wysłuchał. dla czego / a żeby też
Chrześcijańskie wciżyli się pościć / y przy-
tym jeszcze rzeczy dobre a święte wspo-
minąć / są dni pewne na to odłożone, w

Środa. Kościele powszechnym. Pościmy Śro-
da / na pamiątkę przedania Pana Chri-
stusowego: Piątek jest pamiątką Nie-
Sobota tego: Sobota / y dla Pana w grobie
leżącego / a swych Apostołow jeszcze nie
wznesłajace; y dla Modlitwy na dzień
ś. Niedzielną / ma też swoy Post. w kto-
ry sposób / gdy Modlitwa z Postem jest
dobra / y Vigilię są postanowione. Na
Suche dni / modlać się pilno za Bracia
nasza

Vigilie.
Suche
dni

Artykuł 18.

nasza, w Panie Christusie zmarła / y na-
nasze przy tym Śmiertelność wspomia-
niać / dziękujemy Panu Bogu; który
nas fortunit / y w łasce swojej świętey
chowat / przeszłego Kwartału: a pro-
simy za tym; aby taś y dobrodzieystwo
swoich / od nas, ludu swego / nigdy od-
dalać nieraczył. Wielki Post przykła-
du Pańskiego naśladowie; y od samych
Apostołow ma zalecenie. Pan tedy
Christus nauczył pościć: y pewnie chce
tego / abyśmy pościli: Apostołowie
cięść / a po nich Kościelni Pasterze /
Postow Chrześcijańskich taki porządek
uczynili; którego nie inny / jedno pan
Brzech / słusnie ganić niemoże.

Post w czymby właśnie należał / jeśli
w żywaniu miernym pewnych pokar-
mow / albo w czym innym / żeby chciał
pewnie obaczyć; ten ma wiedzieć: że
nie jest to pytanie; Jaki Post jest poży-
teczny; a nie zaś to; W czym właśnie
Post należy. Abowiem iako Modli-
wa / Jątmuzna / y inne cnoty Chrze-
ścijańskie / mają swoje pewne opisanie;
tak też y Post ma być. Modlitwa z Pa-
nem

Wielki
Post.
Li. 208
Zamie-
nienie.

207.

3 część.
C Post
właśnie
co jest.

Domod
z Podo-
bieństw

O Pościech

nem Bogiem / w swych potrzebach / w
marwia sie; a Jalmużna niedze ciowiec
cja ratuje: chociaże niekaido Modli
twą / niekaido też Jalmużna / Panu
Bogu jest przyiemna. także theż y Post
ma mieć swoje własność / y swie opisa
me; chociaże niekaidy jest przyiemny Pa
nu Bogu. Gdy sie kto modli plugawym
sercem / dla chwały ludzkiej / albo też
niepilnie y niedbale: niewysłuchawać
they Modlitwy Pan Bog; ale iednak
Modlitwa jest Modlitwa / własnie w
mowieniu Pacierza y Modlitw mych
dobrych należąca. y Jalmużna także /
dla marney chwały, a nie z Miłosierdya
niona / chociaże jest niepożyteczna: w
szakże obiera sie około ratowania niedz
nego y potrzebnego ciowielka. tymie
też obycaiem Post / który przed ludz
mi sie okazuje / a złości sie niestrzegac
dobrze nieczyni / obraża Pana Boga:
ale przed sie Post ma być zwany Postē;
chochayzeby tak / iako zła Modlitwa y
zła Jalmużna / P. Bogu niebył przy
iemnym. Te rozność uczyniwszy; iec in
fa jest pytać / Co jest Post; a infa / Ja
ki Post

Artykuł 18.

ki Post jest dobry: iuż latwie nam Pi
smo S. opise własność Postu Chrzes
cjańskiego / y przed tym ktorego kol
wiek ludu Bożego. A bowiem przy kās Przy Po
żdym Poście naydziemy dwoie rzeczy; scie / 2
Strzymywanie od iedzenia y picia / a rzeczy
Obieranie potraw do Postu przystoy
nych. Pan Chystus pościł 40 dni: strzy
mawał sie od iedta y picia / aż do taci
nienia. Jan S. Krzyciel pościł cieszto
z swoymi Zwolenikami: nie iadł; nie pit; Luce 1.
od Wina zawždy sie strzymawał. coteż
naydzie y w onych wszystkich Swie
tych; ktorych Post Pismo zaleca; y kto
tem ta też przypomniał / przy Liczbie
192. Krotko mowiac / stosujemy Posty
Rosciotā naszego Powśednego, y Po
sty wasze / z Postami w Pismie S. zale
conymi: ktore sie zgodzą więcej z nimi;
the niechay maia swoje przystoynieysze
opisanie. Czynnimy rozność my / między
Miernoscia / y między Postem: Miernosc
ność miernie potraw używa; a Post
strzymawale / aż do tacinienia y pra
wienia. miernie zawždy maia być Ch
rzeszczanie; a strzymawale / w dni tylko
Postne /

Inga
Post
Inga
Post
Inga
Post

O Pościech

208.

Posty
Kosciol=
ne/so z
Pisimem
S. 3glo.
dluwc.

Postne / z rozkazania Bóiego y Koscielnego. Post tedy Kosciola Powołanego, strzymawa sie od iedzenia y od picia / cierpiac taczienie y pragnienie; y dla tego strzymawania / obiera sobie do tego przystoynne potrawy y trunki / zaniechawszy na then czas Mięsa y nabiału / Wina y drogiego picia: a Post waszych nowych Ewangelikow, jest mierne pożywanie ktorychkolwiek potraw / tak Mięsa; iako Ryb. 12. Stosujcie tu iuz Posty świętych ludzi / z waszym y naszym: Chleb chłam naydzieść / Wode naydzieść: ale Mięsa / albo Wina / peronie nienaydzieść: y Ryb podobno nie naydzieść. Przeto v nas / ktorzy chce doskonaley pościć / albo nie cały dzień nie iedza; albo chleb tylko z wody biera. czemuż i nie każdy może wytrwać; dla tego Kosciol / nie chleb y wode / ryby iedć y piwo pić dozwała; tylko aby sie iadło y pito / nie tylko smierności; ale też z strzymawatością. Peronie tedy Posty wasze niemają nic czynić z Posty Pisma świętego: naśledzić nie są tak ostre; wszakże wieciey

nia

Artykuł 17.

nim przychodzi. Radziby Kosciol Powołany / y radzi na to swym Chrzesciianom; aby ciału Postu / przedstawialiśmy na chlebie / soli / y wodzie: ale nieśwac nieżytemu przyrodzeniu gwałtu czynić / a zwłascz ja w nas dziś gadnie. Niedość tu Panu Bogu / co może być / to od nas wyciąga; y dozwała wszytkich potraw / oprocz mięsa y nabiału / w bożym Bożey / z dziećmi y z strzymawaniem pożywać: także też picia wszelkiego / oprocz rostkowego / y ktoroby mogło wpoić / dozwała y niezabrania. Żebyśmy tedy pościli; chce tego po nas Pismo Boże: żebyśmy na ten czas niedośladali / ani dopijali / zwłascz gdzie sie gwałt przyrodzeniu nie czyni. (bo wiecie lub i pościć niemoga / ani ich na to Kosciol wiedzie; iakowiśa / Chorzy / Starzy / Robotni / Niewiaśty brzemienne / Vbodzy / Pietgrzymowie / Dzieci małe) y tego tedy chce Pismo; abyśmy z strzymawaniem iedli y pili. Przykłady ludzi Świętych / dobrze pościzali / zalecaia nam też potrawy nierostkowe / przy Pościech; wszakże ktorzy rychbyśmy

Zame
nienie.

Poste
ktorzy
niemoz
ga

O Pościech

Posty
Koscielne
niektóre
postano-
wik.

rychbyśmy potraw mieli używać na ten
czas / y kiedy Posty polpolite mają być
chowane; to nam już Kosciot opisał / y
porządnie postanowił. Post wielki /
siedmi Niedzieli przed Wielką nocą / od
samych Apostołów wyszedł; y Szroda
też / y Piątek: na cho jest świadectwa
dosyć starych Doktorów / y Kanon 68
Apostolski: Suche dni ustawił Calix-
tus Papież y Meczenik / okolo Roku
Pańskiego 220: a Wigilię ciuyności
nocnych / niektórych y Konstantinus
Cesarz bywał / (o czym piše Eusebius /
Li. 4 in Vita Constantini) w Posty są od-
mienione. Sobotny Post, w Rzymskim
Kosciele z staradawną chowamy: iako
kom przypomniat z świadecwami Świę-
tego Augustyna / przy Liczbie 196. Ze-
byśmy też mięsa y mleczną nie jedli w
Post / tak się zawždy w Kosciele powo-
lechnym zachowywato.

209.

Wybor
pokars
mow.

4 części.

Ale tu już zarzucicie nam to; co jest /
w ostatniej części tego Artykułu 18 / od
wasych napisano: Wolimy (powiecie)
słuchać samego Pana Chrystusa / y A-
postołow jego; niżli wszystkich Koncie-
liow.

Artykuł 18.

liow. bo Pan Chrystus mówi; Nie to /
co wchodzi w usta / pomazuje ciłowies-
tą: Paweł S. także; Nie / powiada /
nie jest nieczystego samo z siebie. 1c.
Tak jest tak / Bracia mili: dobrze y p.
Chrystus y Apostoł mówi; a te słowa
dobrze, dżisieyby Nieśiarze niechcą do-
brze rozumieć. Gdyby Kosciot Powo-
lechny tak dżierzał; aby mięso pomazo-
wać miato ciłowieką / y samo z siebie
nieczyste byto: nieiadłby go nigdy / w
Niedzieli / w Poniedziałki / we Wto-
ry / y w Czwartki: nieiadłby go byt y w
Sobocie / w dzień wesotego Narodze-
nia Pańskiego / Roku tego 1563; ani
też w Piątek / w dzień pamiątki Wła-
dodzenia tegoż Zbawiciela / Roku
1562. ale i on zawždy dobrze rozumie
naukę Pańską / y Apostolską: nie dla
tego zakazuje mięsa Poście / iakobyżte
y nieczyste byto; ale / abyśmy dobrze y
przystoynie pościli. A iako nie dla
Jabłka w Raju / które byto dobrym
stworzeniem Bożym / Adam zgrzeszył;
ale dla przestępstwa Przykazania Bo-
żego: tak jest; kto je mięso w Post / nie
mięso

Wys-
taw :
Mat. 15.
Mar. 7.
Rom. 14.

1. Dom.

2. Dom.
y pizek
grzecha
Nieśia-
rze.

Sf

mięso

O Pościech

Basilii in Sermo. de Ieiunio; Aug. Lib. 1. contra Iulianum Pelag. Mat. 18. 10. i. Soto. Dymiter dzenie.
 mięso go pomazuje: ale Nieposłuszeństwo. Pości to był Oycow naszym / w Raiu: z którego / iżesmy nieposcili / przetośmy wypadli. tak to wyklada S. Basiliius / y przypomina S. Augustin. [Quia non ieiunauimus; deci dimus de Paradiso. Ieiunium in Paradiso Legē constitutum est. Si ieiunasset Eua: non isto indigeremus Ieiunio. &c.] Kto tedy chce być w Raiu; niech pości / y słucha w tym Kosciota. bo Kto by nie słuchał Kosciota / y Namiasłkow Państwa Chrystusowych; wiecie / co za Klątwę na tego Pan daie. To tedy Nieposłuszeństwo potępia; a nie mięso / ani masło. Przetoż te mięsca Pisma S. które wspominać / naszym Postom i Soto. Koscielnym nie są przeciwne: przeciwne były dawnym Kacerzom / Manicheusom / Enekratistom / Marcianistom / y ich niebezpiecznemu potomstwu. Priscillianistom / od Kosciota Powstałego dawno przez te przyciżne potępionym; iż oni mięsa / iakoby przez się nieczystego / iść zabramali. Najbliższe o tym świadectwo / w starych Doktrynach

Artykuł 18.

row / na te mięsca Pawała S. piskacych: v Chrysostoma / Theophilakta. 2c. y S. Augustin / Kacerstwa dawne opisane / powie da to o Manicheusach; iż ani Jatek ani Mleka niejadali / nietylko Mięsa; a od tych pokarmow / iakoby od nieczystych / także też y od Wina / y od Matieżstwa / zawżdy się strzymawali. W Dekrecie tak jest napisano: Kto by potępiat iedzącego Mięso / albo też w Matieżstwie żyjącego; ten ma być przeklętym Anathema. Augustin S. piskac przeciw nieciałkiemu Faustusowi Manicheusowi / iako pochwała Posty nasze / y prawdziwy daie wykład słow S. Pawała / słuchaycie pilno. Albowiem tak naprzód mówi Faustus: Po wszystkich świecie / na każdy rok / wy Katoolicy z wprzeżyma pilnością obchodźcie Wielki Post. [per orbem terrarum, quotannis, omni cum studio celebratur in cōuentu Catholico Quadragesima.] Ktorego Postu / przystoy nie przestrzegający, od tego wszystkich go musza się strzymawać; o czym ono Capiculum jest napisano / w Ktorem Apostol

In Libro De Heresib.

210.

Dist. 30.

Contra Faustum. Lib. 30. Cap. 2.

S. 11 Apostol

O Pościech

Ep. 1. Apostoł wspomina rzeczy, od Boga Łt
pożywianiu stworzone. Na the słowa
tak odpowiada S. Augustin: Chres
sejanie / nie heretici, ale Catholici /
nie tylko wstrzymawaię sie od Mięsa;
ale też od tego / co ziemia z siebie wypu
ściła: a tho czynią / albo zawidy; iako
wych jest mało: albo pewnych dni y cza
sów; iako przez Wielki Post / prawie
wszyscy: ale to czynią / nie żeby rozu
mieli, być nieczyste one rzeczy; ale dla
powściągnięcia ciała / y dla dusze w
nizoney, od żądź nierządnych hamowa
nia. [Catholici, edomandi corporis
causa, propter animam ab irrationa
libus motibus amplius humiliandam;
non quod illa esse immunda credant; nō
solum à carnibus, verum à quibusdam
etiam terræ fructibus abstinent &c.]
Zawo
żanie. Już widzisz / Bracie mity; dla czego
Catholicy / nie od kilka set lat / ale od
czasu Apostołskiego / po wszystkich świecie
nie zawidy, mięsa w Post niejedzą: wie
dzisz y tho; (gdybyś iedno chciał wie
dzić) iż Paweł S. nigdzie niekazi Po
stow naszego. Kosciola Powśiechnego
Nienay

Artykuł 1 s.

Nienaydziesz tam zmiancki Postu / y w 4 Dow.
Ewangeliey / y w Listach Apostoła Ła. 19. 2.
Rich; gdzie czytamy świadectwa / o cizy
stym każdym stworzeniu Bożym. 5 Dow.
wždy tak powśiechnie byto; iako trzyma
Kosciot: gdy był Post; nigdy Aposto
lowie mięsa niejedli. Co napisat Ab
dias o mieście Postnym; iniescie słysze
li / na innym mieście: przydam teraz świ
dectwo S. Klimunta. Opisatci ten 7
na kilka miastach / Post Wielki / Srzo
de / y Piątek; ktore sami Apostołowie
wstawili: a lena ten czas / dla brakowa
nia potraw w dni Postne / iedne tylko
słowa jego przypominie. Abowiem tak
pike / o Poście oney Niedzieli; ktorą
my zowiemy Wielką / przed samą Wiel
ką Nocą: W tydzień Wielki Poście /
pociągamy od Poniedziałku, aż do So
boty / przez sześć dni; samego tylko Ch
lebażywaię z Solą y z Jęczmieniem /
a Wody sie napięaię: Wina y Mięsa
zaniechaycie / w te dni żatobne. wśakże
w Wielki Piątek y w Wielką Sobot
ę / to może / niechay cały dzień pości
ć / a to niemoże / przez dwa dni; aby tylko
Sf iij w Sos

Wtore
dziecie.

Lib. 5 Ca.
19. De Co
st. apoc
tam 61

O Pościech Art. 18.

Mat. 9. w Soboci. Abowiem tak Pan powie-
dział / na niektórym mieściu: Gdy od
nich odejdzie Oblubieniec; w te dni bi-
da pościć. 10. Też są słowa S. Klimun-
ta / zwolennika y Namiaszka Piotro-
wego / Ewangelia S. potwierdzone /
a z strony rozkazania Apostolskiego na-
pisane. Kogoż lepiej słuchać; starych /
czyli nowych? Która niedawnego / czyli
**Sam-
fienie.** Apostolskiej Powsechności? Nie-
chayże waszy Ministrzy inaczej nas nie
wykładają; niżli my z Kościołem Pow-
sechnym rozumiemy / y sama rzecz ta-
go dowodzimy. nieganimy mięsa / świa-
niny / zaiacow / masła. 10. Ktore przy-
stojnych czasow iemy; ale porządku przy-
Pościech dobrego / y Posłuszeństwa
Kościotowi winne / słusnie bronimy.
Obaćcie się / proste was; kład wrosta w
zgarda Postow: obaćcie y na drugą
stronę; do kąd was wiada wstawione
Posty: zaisteć niewiada na zbytki ia-
kie / albo na rozkosy; ale / abysmy ciata
nasze martwili / a tym pilniey na Mo-
Rom. 14. dliwach trwali. Biada temu; kto 36
o Cor. 2. z gorzeniem ie; biada; Kto Kościola
słuchać

O stanie Mał. y Pá. Art. 19.

Mat. 19. Słuchać niechce; biada; Kto święte Wo-
stawy ludziom hydzi / y Potwarzami Ksia-
żymi kazi. A za to nie jest / zleżwać do-
brym; a dobre ztym?

Summá Artykułu 19.

1. Stan Pánieński / y Wdowi / jest na dos-
brey wolew człowieka.
2. Stan Pánieński jest darem Bostim / ku
osobliwej potrzebie Kościoła S. niektórym
osobom danym.
3. Stan ten Pánieński ma być obieran do-
brym wmysłem / dla Brolestwa Bózego; nie
kby Kto miał im sobie zastążyć grzechom
odpuszczenie / y żywot wieczny: ani też dla
tego / aby tym darem służba święta a gos-
dnierza / nad służby małżonk / czynioną
być miała.
4. Na stan Pánieński radzić mamy / nie
przymuszając.
5. Ten dar Pánieństwa wysoce a drogo ma
być ważony / a pilnie chowany. wśaże iesli-
by go Kto odmienił rzadnie / nie niegrzeszy; y
Kościół Bóży takowym gardzić / ani służeb-
iego za niegodne mieć / niema.
6. Te przykłady bliższe są Kościoła pierwie-
go / aby małżonkowie godni na pieczę Pá-
stierza obierani byli; niżli gdy się ku ożen-
niu puszczają ci / którzy już w stanie Pánień-
skim

O stanie Pán. y Matz.

Kim ná službách Pánstích pracovali.

7. Stan Matzeński jest swiety / a Bóg miły : Ktory Pán Chrystus poświęca swym w Dierze w siebie / chć aby y plod ich swiety byl. 10.

Odpowiedz.

211.

1 ciek.

3 Straz

nu wol-

nego by-

wa nie-

wolny.

Sluby /

P. Chris

tufo wi

uczynio-

ne / sa

wieczne.

Razdy stan / y Pániński / y Wodowi / y Kaptanski / y Matzeński. 20. jest y ma być dobrotnego by- wolny; ale iako ten / Kto raz weźni ślub wa nie- żenie / po ki żona żywa / ma być iey wolny. matzonkiem ; także też Kto sie raz porzubi Pánu Chrystusowi / winien jest ślub weźniony chować / po ki P. Chrystus żywie . a iż on wiecznie żywie ; dla tego też Sluby / iemu weźnione / wiecznie być mają. Gniwałbyś sie ty / Bracie / otwa żont ; gdybyć ią Kto brat / za żywota twoiego / sobie za matzonkę : a mniemał / abyś vsedł kajni Bożey ; gdy tego Oblubieniec / iemu poslubiona / tobie bierześ ? Tego thń trzeba byto / iako fundamentu. bo widziemy / gdzie idziecie ; ale źle idziecie. Wolnym tedy Chrysejjanom dobrowolny jest stan / Ktory

Artykuł 19.

Ktory sie im podoba ; ale Kthorzy ślub weźnili / winni są ślub chować.

Każda tej rzeci dobra / nietylko Pá 2 ciek.
niestwo / darem jest Bózym : oprocz 10an. 17.
niego my niemożemy nic dobze ani ciz 1 Cor. 12.
nie / ani mówić / ani myśleć. Pániński 2 Cor. 3.
stwo Kaptanom osobliwie przystoi : Pá 2
wsakże nietylko tym personam / Ktore 2
w Kosciela służą ; ale wszystkim w obec / stan Bó
Pawel S. ten stan pilnie zaleca. Do 2
brze zaiste dla służby Koscielney / stan 2
Pániński chwalicie : y w Dekrecie tho 1 Cor. 7.
jest / na onymże mieściu ; gdzie na Mian 1 Dow
chuse / Matzeństwa nieczyście czynia 2
ce / Anathema dano. Abowiem ci / Kto 2 Dow
ry służy Kosciotowi / zawidy sie wini
ni modlić ; y za siebie / y za ine : a Pá 2
towi S. barzo sie to podoba ; gdy y Mat
zonkowie / dla Modlitwy / czystość
chowaia. W starzym też Zakonie / służby 3 Dow
Koscielne Kaptani sprawowali / żon
w ten czas zaniechawali. co sie z same
go Zachariaśa pokazuje ; Luc. 1. A iże
Kaptani starego Zakonu żony miewa
li : toć / za tą pilną potrzebą / chć być
musiało ; iże z inego pokolenia / oprocz 2
S f v Aronow
W star
rym Za
kone cze
mu Bó
plani 3
nóci.

O stanie Pán. y Matz.

212. Aaronowego/ młk Kaptanem być nie
mogł. Echora przyczyne słusna nays
dzies/ w tymże przerecionym Dekrecie
4 Dow. Dist. 30, Cap. Tenere. A Zakon gdy
Exod. 19. dawał Pan Bog; zakazał matzontom/
aż do dnia trzeciego / przybliżać się do
żon własnych. aby y dziś Chrzescijanie
na dzień Swięty / którego też są winni
Kazania słuchać / re. czyść się chowali
5 Dow. Chleba náosłatek Koscielnego niedał
1 Reg. 21. Abimelech Kaptan Dawidowi; aż się
pierwey o czyściwości jego wywiedziat.
O by na tho pamiętali ci dzisieyszy mu-
lowie; co się działo tam / gdzie tylko si-
gury były : ku Swiętości Ciata Pań-
skiego / y na dni Swięte / y czasu po-
stom / chodożyby się chowali y goto-
wali; a tych swych nowych Ministrów/
ktorzy Sluby Boże tamia / a do służby
Pańskiej od swych Niewiaśc idą / ni-
gdyby chwalić niechcieli. Potrzeba też
Zámie. dy jest Kaptanom / zawždy w stanie Pa-
knienie. nięńskim żyć : aby zawždy na Modli-
two / y na czytanie Pisma Swiętego;
choćby nie zawždy na Ofiary / y do Ka-
zania / gotowby y sposobnieyszy byli.
Panien

Artykuł 19.

Panięństwo aby niemiatło mieć za- 3 częś.
Placy wiekszy / y Korony w Krolestwie **C** Pás
Niebieskim slićznieyszy niżli stan Mat-
niens-
zeński; te^o iaden stary Doktor Chrzesci-
stwo
tański / z ktorzych niektórzy osobne Xięgi
wieksa
pisali o chwale Panięństwa / (iako S.
ma za-
Ambroży / Hieronim / Augustin / y Chry-
placie w
sostom) wam niepozwoili. Prawda jest; **N**iebie /
niżli
iż bywa dano odpuszczenie grzechow / y **M**atzeń-
stwo.
żacy m duśne zbawienie / nie tylko Pá-
nięństwa strzegacy m; ale to za tym nie-
porozumie; aby osobney zapłaty / nad Mat-
zeństwo / Panięństwo mieć niemiatło.
Wielka to jest / Bracie / a osobna ia- 1 Dowi
taś Zapłata; Dla Krolestwa Niebie- **M**at. 19.
skiego / chować Czystość : daleko le-
piej to wyłożyli Doktorowie starzy; niż
śliwaśy Ministrzy nowi. Abowiem S. **N**iewia-
Chrystom / na to miejsce pisać / tak **z**enie.
się do Panien umawia : Dziekuyże Pá-
nu Bogu ty / ktorzyś sobie dobrowolne
Panięństwo obrat ; iż wielkie zapłaty /
y usnieiacie się Korony / będzieś miał. 2c.
[Magna pramia , rutilantesq; Coro-
nas habebis.] Ambroży także / thoż **L**ib. 3, De
miejsce Pisma S. wspominając; **Z**as **V**irgini-
ene /

O stanie Pán. y Matz.

ene/ powiada/ to jest rycerstwo; ktore/
dla Królestwa Niebieskiego/ walczy/
zady Apostołowie bacząc zacność Pa-
nięstwa/ także te Pánięskiey Czysto-
ści/ nad brzemie złączenia Matięskiego
go przetożyli. [Præclara est Militia
quæ Regno Cœlorum militat: Apo-
stoli Castitatem præminere cernentes
& grauiora iudicauerunt onera vincen-
ti Coniugalis; et veræ integritatis gra-
2. Dom. tiam præulerunt. &c.] Pánięstwo
Ksiaz 56. thez osobliwa; zapłata obietnic Prorok-
Ksiaz 56. Esaiasz; gdzie tak Pan Bog mówi do
tych/ ktorzy w Czystości żyją: Jesli be-
da chować Święta moje; y obiora/ co
ja chcę; beda trzymać Zakon moy: dam
im/ w Domu moim y w Murzech mo-
ich/ miejsce y imię lepsze; niżli synom y
corkom; imię wieczne dam im; ktore nie
zginie. Te słowa tak do tożnie wytknę-
Dawid. stary Doktor S. Jeronim; iż za iednym
Dawid. razem/ wszystkie obiedliwe nauki dają
213. sieyşe, z strony Pánięstwa/ Kazi y bu-
rzy poważnymi tymi słowy: Ten Eua-
nucius (to jest/ ta Panna, w Czystości
żyjąca) gwałt czyni Królestwu Nie-
bieskiemu/

Artykuł 19.

bieśkiemu/ y gwałtownie go bierze: ten
Eunuchus przestrzega Świat; a by nie
gdy nieczynił spraw Matięskich: ten
obrat sobie/ co Pan wolat; aby więcej
przyniosł/ niżli mu rokazano; aby na
co/ co się więcej Apostołowi podoba/
poglądał. ten trzyma wieczne przymie-
rze; Panem Bogiem: aby nie na czas
trwał na Modlitwie/ a potem się do
Matięstwa wracał; ale aby wiedział/
iż w domu Pańskim/ Który jest Ro-
ściot/ miejsce wejście najlepsze. Abowi-
e wiele jest mieszkania u Boga Oycy.
Aco tedy Panna będzie; y w czym wa-
żystkie rzeczy/ Ktore są w Piśmie przy-
kazane; będzie ten miał/ w murzech Bo-
żych/ miejsce najlepsze. aby za tym ostał
nie wieja Bostka; y na Kaptanśkim sta-
nat stopniu; a za cielesne syny/ aby wie-
le miał synów duchownych. Takie był
on Eunuchus/ Ktorego P. Iesus na-
więcej mitował/ Jan Ewangelista; o-
pisywał ten na piersiach Pana Iesus
słowych: chęć do Pana/ gdy Piotr lenie
wiec siedł/ podniesiony skrzydłami Pa-
nięstwa/ rychley przybiejał: ten wonna
żywy

O stanie Pán. y Matz.

rzywyśy sie w tajemnice Bóiego náro-
dzenia / śmiał ono powiedziec / czego
żaden wiek niewiedział ; Na pociąku
było Słowo 1c. [Eunuchus Regno
Caelorum vim facit. Iste elegit, quia
Dominus voluit, ut plus offerat, quam
praeceptum est : ut non Indulgentiam
Apostoli eius ; sed Voluntatem, consi-
deret. Iste non ad tempus vacat Oratio-
ni : nouit, accepturum se esse, in domo
Domini, locum optimum : habebit lo-
cum optimum ; & in Sacerdotali consi-
stens gradu, pro filiis carnis, filios spi-
rituales. &c.] Patrząyże / á wej sie ob-
Proroka y od S. tej Jeronyma / Brá-
ciemity ; iáko osobne dary Boze / osobne
zasługi / osobne zaptáty / zá napiętnie-
šym kleynotem cysstego Pánienstwa
ida ! wej sie z tad wej ; iec Bąptanóm /
Świetá záwždy świecić winnym / wie-
czna y wstáwiczna Czystość przystoi
perwónie pewónie Pánienstwo (teore nie
zá Roskázaniem ; ále zá Kádą tylko á
wieceś Wola Pańska y Apostolska /
zpetnieniem Zakonu Bóiego bywa cho-
wane) wiecśe będzie miało w Ciebie
zaptáty ;

Záwia-
żanie.

Artykuł 9.

zaptáty ; nišli Matzénstwo / y Wdow-
stwo. Á samáć to rzecć pokázuie. Abo 3 Dórz
wieć to tu wiecśy / ciżej robi / á dobrým
to bym śłystem cżyni ; ten ma / w iednymci
Tiebie / ále iednak w rozmaitym Mies-
kańiu / zaptáć według swey Robory
obśięśa y wiecśa : Pánný gdyż wiecśy y
ciżey robia / z Pokusámi wstáwiczný-
mi walczać / y ciáćá swe martwić ; á
cżynia to / dla wolnieyśey służy Bó-
żey / y dla świetobliwosci duszney y ciele-
śney : záiste coś wiecśego / niż Wdow-
stwu / y Matzónkowie / od swego Oblu-
bienia Pána Chrystusa wezma. Aż
Pánnóm niétrzeba sie o to swáżyć ; aby
w Pyche iáka niewpády : ále namie-
dnáć przystoi to / co tej Doktorowie Ro-
ścielní ; Písmem S. dáiz / Czystosci Pá-
nienśkiey dáwać. Patrząż tej Matzónku 214
patrzą / iáka tu w tobie Pycha iest ; teoś
ryśmieś sie równáć Pánnám ! áza sam
Pan Chrystus / y Apostol iego S. Pá-
wet / Pánný náđ Matzónki nie iáśnie
przetáda : záwždyć w Roscielu Chry-
scjáńskim / (iáko piśe S. Chrysořtom)
Pánienśtwa / przyrownáne Matzón-
stwu /

Mat. 20.
Ioan. 14.
1 Cor. 3:

1 Cor. 7:

214
Záme-
tanie.

In Sermo-
ne ; quod
regulares

O stanie Pán. y Matz.

foemine strwu / przodek y wśyſtkę godność miá
airis coha to : záwždy Dziewicia cýſtość / iáko
bitent : ſtan práwie Angiełſki / w oſobnym by
To. 5. to wśyech ludzi podziwieniu. [*Sem-*
per quidem Virginitas, cum Coniugio
comparata, primas partes tenuit & o-
mnem dignitatem : Virginitas, res ſu-
pra naturam, non humana, ſemper
omnibus gentibus admirationi fuit.]

Tak tárn nápiſat Świety Jan Złotou
ſky. Co ſie dotyczy godności ſluzby Bo
womelu ſey / o ktorey piſſecie; i; Pánieńſtwo zá
ſby Bdz
pláńſkiej oney godności ſluzbie Boſey nieprzyda
przydaſz te : ieſli o ſaſowaniu Świątoſci / y po
iel co! wiedaniu Słowa Bóſiego / będziemy
godności cho rozumieć; tak ieſt : (bo nie żywo
Cýſtoſć. Ráptáńſki; ale moc Świątoſci Bó
 żych / y powažność ſłowa iego / ma być
 tu baczóná) ale ieſli weyſzryſz w poſpo
 lite Módlitwy; tárn podobno rychley
 dobrá Pánnę / niſi Matzónkę, w do
 broci równá / Pan Bóg wylſucha.

1 Dow. Abowiem ſwietobliwſzych ludzi Mó
 dlitwa ieſt przyiemniejsza Pánu Bó
 GV : Panny dobre gdy mają dwó
 Świetobliwość / i ciátá i duſę; a Matz
 zónki

Artykuł 19.

zónki dobre, tyle Świetobliwość d
 Bna : z tad cho idzie ; i; ſwietobliwſzy
 Chreſeſcjanie godnieyſzymi być mogą /
 aby ie Pan Bóg rychley wylſucha.
 Opuſzczam Módlitwę rozerwáná w 2 Dow.
 Matzonce / myſlącá o meju / o dſtá : 1 Cor. 7.
 ták / o ciele dſi ie : á Pánná, tylko o
 Panu Bogu myſli; y má myſlić. Trzeſ Zámá
 ba tedy wſi dſie mowić bácinie / y rzec; knienie.
 o d rzeciy pilno dzielić : aby to mieſzanie
 roznych rzeciy, bte du (co poſpolicie by
 wa) nieuczynito.

Na Pánieńſtwá chowanie kto ma 4 cz. 12.
 być przymuſzan / á kto nie; y tu Roz
 dſiału potrzeba. Abowiem ktory ieſt C Pá
 tak niedbáty óciec / albo mátká; ktora
 by niechciáta do cýſtoſci chowania
 przymuſſać córki ſwey / póki zá má; w
 ciwoie nie będzie wydána : Widziſz /
 Bráćie; iáko wnet ty ſam / w twym do
 mu / naydzieſz poniewolne Pánieńſtwo.
 A czemu to ? Bowiem każda Niecýſ
 tość, nie tylko nieſławe v ludzi czyni / y
 hańbę a ſromotę przynosi; ale teſz / Gze
 chem Śmiertelnym bedac / ná wieki
 potępiá. Jeſli ty przeſtrzegáſz Pánień
 ſtwá Zámie.
 T c

Drwierz
 dzenie.

Zámia
 ſtwá Zámie.

O stanie Pán. y Małż.

stawa w domu; po ki niewydaś Panny
za młoda / za ciowielką iakiego wciwiel
go: przeci tej Kosciot Powośchny nie
ma przestrzegac Ciystosci oblubienic y
oblubienicow Pána Chrystusowech;
215. po ki niewyda z nim na Gody / do Przy
W. Klad bratku wiecznego? Radzi tedy Paweł
1 Cor. 7. S. Ciystosc / nieprzymuszana nie / on
tym ludzom; ktorym wolno jest / albo
w Panienstwie trwac / albo za Mał
żać: ale o tych / ktorzy Slub wczynili P.
2 Dow. Bogu / daleko ina pise. Abowiem po
1 Tim. 5. tepia Wdowoy młode; Echore chę za
3 Dow. maż / po Slubie wczynionym. co tej y
Li. 107. Mattheus S. powiedzial Hyrtakuso
wi / za Panną Ephigenią / Pannu Bo
gu w Klastorze sluiaca.

5 cześ. A przeto myla sie na tym Ministrzy
waży / y czynia to przeciwko Pisinu A
postolskiemu / y przeciwko zwożaiow
Kaidego wieku Powośchnego Kosciot
ta; gdy te zbiegła jonata Kiza / ktorzy
Baptany w stanie Ciystym zostali / (co
wiecey maż rozumiec o Apostatach
Mistlich) moca iwa / (ktorey niemają
19) ómnia rozgrzeszac. Ten niegrzeszy /
prosta

Artykuł 19.

proste ci; ktorego pawet S. potepia? C Ba
Bo ieslić Wdowe potepia: daleko wie plan nie
tey Baptana / Taiemnic Wdych śa może po
firza. Takci tej Argumetowat o Pán 1 Dow.
nach S. Jeronym / pisac przeciwko z wtwier
Jowinianowi: Panna (mowi) ktora dzieniem.
sie na sluzbe Boska oddata / iesliby za Lib. 1.
maż śta; bedzie miała Potepienie: iś
Wiare pierwsza (a toć jest Slub) zta
mata. a iesliż to powiedziano jest o W
dowach; iako wiecey o Pannach; gdyż
y onym iuz niewolno / ktorym niegdy
byto wolno: bo Panny / ktoreby po swoz
im Poświacaniu za maż śly / gorze sa
niż Cudzożinice. [Virgo, quæ semet
Dei cultui dedicavit, si nupserit; habes
bit damnationem: quia primam Fidem
irratam fecit. Si autem, hoc de Viduis
dictum, obiterit: quantò magis de Vir
ginibus præualebit; quum etiam his nõ
liceat, quibus aliquando licuit? Virgi
nes enim, quæ post Cõsecrationem nus
plerint, non tam Adulteræ sunt; quàm
Incestæ.] Toć my tej mowimy o jonat
tych Ministrach wáżych / y o Apostat
tach nażych; co pisat S. Hieronym o
Te ij Pán

O stanie Pán.y Matz.

Pánach. przecj Kosciot chym niema
gárdzić; Który iest gorzky / niż Cudzoł
2 Dow. żnik? Abowiem nigdy nie wytego nam
niepołajecie; aby Który Kaptan / Xi
dzem pierwey zostawşy / porchym sobie
miał żonę poymować: nigdy takowy
Xiadz nie służył Kosciotowi / nigdy: y
owżem zawżdy Kosciot takowych sro
wie karat / iako nasprosił się Cudzoł
3 Dow. tożniki / nie ludzkie; ale Boskie. Jeslić
tām Cudzołstwo iest; gdy po Slubie
cżtowieka weymionym / po ki pierwşy
māi żyw / żonā drugiego sobie poymu
ie: co będzie; gdy po Slubie weymio
nym samemu Bogu / Który nigdy nie u
miera / ale istym iest wşyſkich żywo
tem / drugi Slub pániey dusze Xiadz
Wtore^o cżyni? Kto kolwiek zostaje Xiadzem /
dowodu niepoławşy sobie przedtym żony; inż sie
obiadnie; w wieczna cżyſtość wdaje. id; do Kto
nie y V^o rych chceſz historyi Koscielnych; id; y
twierdzić do żonatyh Popow Ruſkich / Gre
nich / Ormiańskich. i.e. nigdy nie tego nie
nawdziej; aby Xiadzu wolno sie ożenić /
przed Kaptanştwem niepoławşy pier
wey żony. Takci radzi y on Paphnu
tius /

Artykuł 19.

tlus / na Nicenskim Konciliūm; we
dlug iasnego ſwiadectwa Greckiego
Historika Sokratesa: Kto poiat pier
wey żonę / niż Kaptanem zostat; niera
dżit ież iemu odeymować: ale Kto pier
wey poiat Kaptanştwo; temu on sam
żony żadnym obyczaiem niedozwala.
[Si qui Clericatu, ante Nuptias, potis
ti essent; vt secundum antiquam Eccles
iæ Traditionem, ad nuptias ampliū
non accederent: non autem ieiungeret
tur quisquam ab ea; quam semel iam an
tea, quum Laicus esset, duxisset.] acia
Polowiek w Łacińskim a Rzymſkim Ko
sciele / od cżasu począwşy Apostolskie
go / tak sie zawżdy zachowało; iż każdy
Kaptan żonę swoǎ opuſzczał / ani z nią
iż więcej mieſztał. Wymyſły tedy ſwoe
maia Miniſtry waſze; a ſromotnie ſwoe
tożnice pięknym ſłowkiem Matieńskim
pokrywāia: co oni żowia / a wy macie /
za Matieńſtwe; to iest plugawſza rzecz
y Pánā Boga / niż Cudzołstwo: aby
ſwoie pánie Duſki przy ſobie chowali;
wşyſkie Prawa / y Boskie y Ludzkie /
dla nich połamali. Bytać praktyka o 4 Dow.
T c iij tym

Li. I, Cap.
II, Eccl.
Hst.

Żamias
żenie.

O stanie Pán.y Małż.

tym pilna / w Rzymie y w Trydenście : y
 nabyby radzi byli niektórym / ktorzy się
 Xięża będąc ożenili / a potym zaśie na
 Wiare Powołanych przystali / chako-
 wych żon pozwoili; ale Praw Boskich
 iasných łamać / y na nie Dispensacie da-
 wać / nigdy sie niegodzi. A ktoreż cho-
 Prawo Boskie jest takowe? Na wiel-
 zaiste miyscach / Pan Bog każe Sluby
 czynić; a uczynione, istotnie pełnić. A
 bowiem lepiej jest nie slubić; niżli po-
 Slubie / Obietnic niepełnić. Slub wia-
 że y ludzi: czemu też nie y Boga? U-
 czyniteś Slub na Krzcie; abyś nieco-
 warzył z Szatanem / y z Pompa a z
 Uczynkami jego. gdy wystąpisz naprze-
 ciw Slubowi temu: y masz mówić;
 Zlem Slub uczynił: masz w towarzys-
 twie Szatańskim rwać: pewnie Slub
 masz chować / y do tego sie masz mieć; a
 Szatanowi masz dać pokoy. Takie też
 Xiędz / iesli sobie żone (ktora temu żo-
 na być niemoże) poiąt / niechayie ja po-
 rzuci; a na Slub swoy pamiętać / nie-
 chay sie zaś ku winney Kaptaniskiej Cy-
 stosci wroci. Theżci wola cielesny y
 świecki

1 wtorek
dzenie.

Num. 30.

Deut. 23.

Ecclef. 5.

Psal. 75.

2 wtorek
dzenie /
zaiste o-
sobne.

Artykuł 19.

świecki człowiek; Niemoge chować
 Slubu / na Krzcie uczynione: a przed-
 sie winien go chować. chakie niechay
 wola / połączce / żonaty Xiędz; Nie-
 moge chować cielesney Czystosci: iednak
 będzie ja winien / Kaptanem raz zosta-
 wski / aż do śmierci chować. A czemu?
 Prawo jest Pańskie; iż kto na zad po-
 glada / przytoż wski reke do plugu / nie
 jest godzien Królestwa Boiego; i tak /
 iako żona Lotowa / skaran będzie: A
 postot tej Pański potępiatych; ktorzy /
 po Slubie Bozym / do Matienstwa
 chcą sie mieć. Tak jest Prawo Boskie /
 na chowanie Cielesney slubionej Cy-
 stosci; iako winniśmy chować Czystość
 Duchowną / na Krzcie obiecaną. Tę-
 byś mie iuż spytat: A co jest lepszego /
 żone poiać; czyli / Szporta chować?
 żone poiać / Bracie / dobra rzecy jest;
 a Nieczystość wszelka potępienie noś;
 ale Xięża żona / chociaż ty ja żona zo-
 wieś / żona nie jest. Takie thedy jest
 twoie to pytanie; iako / gdybym ja cie-
 bie pytat: Co jest lepszego; Miec torwa-
 rzystwo z Szatanem / y niemiec tego za-
 Te iuż grzech;

1 wtorek
dzenie;
Lu. 9, 17.

1 Tim. 5.

2 17.

1 Spas
cie.

Zawia-
żanie.

O stanie Pan. y Małż.

grzech; czyli; Miec towarzystwo z nim/
a grzech znać śmiertelny? Oboiście
rzecz jest; ale widy ona gorzka. A bowi
kto zna grzech; takwiey ku pokucie przy
dzie; ale kto go wymawia; bez wynania
grzechu/ peronie pokutować niebedzie.
także też nasz Ktizia / iesli Nieczysto
scia grzecha; grzech to być znaia; a wa
sy ani Grzechu swojego znać niechea.

2 Spór.
cie/y wy
Klad 2
1 Cor. 7.

Alle Pawel S. piše; aby każdy miał
swa żonę/dla wystrzeżenia Nieczystości;
a iż lepiej jest, żonę poiać/ niżli palenie
cierpieć. Gdy będziecie pamiętać/ na
Wolne y Niewolne Chryścijany; wola
nym on tego dozwała; nie wolne potes
pia. Nie jest wolna żona/ w swego me
ża; y małż/ y żony; ciat swoich w swojej
mocy niemają oboje. także też y Ka
ptan, ciata swego w swej mocy niemają;
ale go poddał pod moc Panu Christus
owi; ktoremu Czystość swa poświęcił.
Palenia co się dotyczy; od tego y Pawel
S. niebył podobno wolen. przeto; to y
niego wolnych ludzi Palenie / jest na
Nieczystość zezwolenie; każdy bacziny
pozwoli nam tego. Gdybyśmy pokus
na się

Artykuł 19.

na się niemieli; y Odptacyby niebyto;
nie/ Pokusy mieć; ale na Pokusy zezwo
lić/ grzech jest. Ale także Apostoł obie
rać Biskupa; Któryby miał iedną żonę.
Nierozkazuje tu Pawel S. żonę mieć
Biskupowi; Ktorey sam niemiał/ w mło
dziejstwie swym na Apostolstwo powo
łany / y Czystości Cieleśney przykład;
siebie dawający; ale tego chce po Bi
skupie/ y to rozkazuje; aby żaden na Bi
skupstwo niebył obierany / Któryby ie
dney tylko żony mężem niebył; to jest;
aby ten/ Który dwie żony miał/ (iako
wy też jest / Który Wdowę poiał) ja
dnym obyciajem niebył Biskupem Ko
ścielnym. Gdyby rozkazywał/ żonę mieć
Biskupowi; już ci by ją musiał być mieć
y sam/ y Timotheusz/ y każdy Apostoł/
y każdy po Apostołach Biskup; ale iże
to tak nie jest/ ani byto; dla tego te slo
wa / Potrzeba jest być Biskupowi ie
dney żony mężem/ insha rzecz y Rozka
zanie w sobie mają. A bowiemy iako po
trzeba jest Biskupowi/ być Niewyste
pnym / Ciuynym / Trzejmim ie; y cho
Rozkazanie tam dat Biskupom S. Pa
wet;

3 Spór.
cie/y wy
Klad 2
1 Tim. 3.
Tit. 1.
AA. 7.
1 Cor. 7.

1 Dow.

2 Dow.

Ct v wet;

O stanie Pán. y Małż.

wet: tak też potrzeba iest / a za Kości-
 zaniem potrzeba iest / być Biskupowi
 Jednożonatym. Nie iest tego potrze-
 ba / ani tego rozkazywał Apostoł: aby
 niemógł nikt być Biskupem / iedno żo-
 naty / iedne tylko żone mający: (gdy
 wiele Świtych Biskupow / y nawyszy
 Biskup Pan Chrystus / y iego Posel
 Jan S. Krzyciel / y od niego nawie-
 cey młotwany, Jan S. Ewangelista /
 żon żadnych niemieli) ale tego potrzeba
 iest Biskupowi / y to iest tu rozkazano
 Biskupom: aby żaden dworzonaty nie
 był brany na Biskupstwo. Jest tedy to
 Zakazanie; nie Rozkazanie: żaden Bi-
 gamus / który albo dwie żenie miał / al-
 bo Wdowie pojął / niemoże być ani Ka-
 planem. Toć iest iſte a pierwsze zrozumie-
 nie miejsca tego / w S. Pawła: thego
 nam wszyscy Doktorowie / y Kapłani
 Grekow, y Ormian re: żonać / zgodnie
 pozwola. iedną tylko tu Eugestia zostaw-
 ie: (ktorey sie pilno przypatrzmy) Jes-
 li ten / ktory iedne żone ma, Pánne po-
 ieta / gdy Kiedzem albo Biskupem za-
 cjaſu Pawła s. zostawał / albo y dżieby
 mógł

Sawa-
 zanie.

3 Sowa-
 żona /
 przed B-
 plański-
 poiera /
 dozwia-
 lał

Artykuł 19.

mógł zostać / ma żone opuścić; ciyliniey
 mali żnia tak / iako y przed Baptan-
 stwem / mieszkac; ciyliniey: Grekowie
 tego swym Kiedsom pozwalaia. Biskup
 pom niedozwalaia. Ruski Władika
 bierze na sie habit zakonny; a żona iego
 do Monasterza (to iest / do Klastora)
 idzie: Popowie z żonami mieszkai; y
 maia za soba rade one Paphnuciusos
 we / na Koncilium Nicejskim / y nie-
 ktore ine Greckie Dekrety. oni tedy tak
 wykladaia Świtego Pawła: ale Ro-
 sciot Rzymſki daleko lepiej przychodzi
 tu prawemu zrozumieniu wolei Apo-
 stolskiey. Abowiem ktoby taki / bidać
 iedney żony żywey mężem / chciał Ka-
 planem zostać; inż y on sam / y żona i-
 go / w ręk Biskupich Słub wezyna-
 by / oboie sa winni Czystość chować.
 Starzyemy thego y w naszej Polsce
 dwieiy przykład: gdzie oboie sa iestcie
 żywi; y dżiatki z soba przed Baptan-
 stwem mieli: A z tychci dżiatek w Mał-
 żeństwie weciwego wychowania / kazal
 S. Paweł poznawać dobrego Kaptan-
 na. Abowiem iestli kto (mowi) domni-
 swojego

lalli S.
 Paweł
 mieszkac

Li. 216.

Tim. 3.

O stanie Pán. y Małż.

1 Dow. 34 zrozumiem Kościoła
 1a Rzym 12iego. **S**woiego dobrze rządzić meumie : iakoż
 będzie miał pilność o Kościele Bóg
 zym? Ztego też mieysca obaci / Bracie
 mity / iec ta żona Xieia / albo też Bisku
 pia / przed Kaptanstwem była. Styr
 byś / co Apostoł píše: pierwey wspomia
 na rząd domowy / y dziatek wtciwie wy
 chowanych: z tad kaje poznawac tego;
 ktoryby mogł być dobrym Biskupem.
 Awo kto sie przypatrzynamniey Swię
 temu Pawłowi; nadyje pewna a ista /
 y niego / ta nasze Powołeczna sentencja:
 że o tych on mówi; ktory przed Kaptan
 stwem / a nie po Kaptanstwie / żone ied
 one mieli. rzecz wątpliwa, czyko o tym
 jest; Miał on żone opuścić / Kudem zo
 2 Dow. stając? Kościoła tedy Rzymskiego zro
 zumienie y stawać na praktyce (opioś
 dawnych Doktorow / y Konciliow) to
 3 Dow. też mieysce potwierdza; gdzie Paweł
 219. S. gada, okoto wybrania Wdowy / w
 1 Tim. 5. Czystości przy Kościele PAnu Boga
 słuzacey. Píše tak on do Timotheusza /
 między innymi znaki dobrej Wdowy;
 Wdowa niech będzie obierana; która
 była iednego męża żona / a syny (dobrze)
 wychow

Artykuł 19.

wychowała. Te są słowa iego. a ty Bła
 cie / mi tu powiedz: Jesli miała ta
 Wdowa tego iednego Męża / y iesli z
 nim mieszkała; czyli nie? Dziwiesz sie
 podobno dziwneemu pytaniu temu; aby
 Wdowa miała mieć męża: ale słusne
 jest pytanie. Powiedz mi: Miałak
 Wdowa męża; czyli nie? prawda / je
 niemiata; ani z nim mieszkała? Abowie
 Wdowa by nie była; po ki maż żyw.
 Takie też przystoi rozumieć S. Paw
 ła / o Biskupie Jednożonatym: aby ias
 ko Wdowa ona z mężem tuż nie mie
 ska / tak chej Xiadz; żona wtcey nie
 mieszka; ale (iesli by ieszcze żywa była)
 przykładem Apostolskim / aby ia miał
 za siostrę swą. A z tad sie też to podas
 iec; iec Paweł S. o żenie rozumie / przed
 Kaptanstwem / albo Biskupstwem: ias
 ko y Wdowa przed tym / niżli jest do
 Kościoła przypuszczenia / męża swiego
 miała. Przeto lepsza jest / y zgodliwsza
 3 Apostoty / a podobno od Piotra y od
 Pawła w Rzymie podana / sentencja
 Kościoła Rzymskiego / o tych żonach,
 przed Kaptanstwem mianych; mił
 Grzegorz /

3ma
 knienie.

O stanie Pán. y Matz.

Gregorow / Ruśi / Moskwy / Ormian
now 12: ci ieſcie ſa ciała iſta / y
ciała ſwojemu barzo niemato ſolguia;

Wielkie ale Koſciot Rzymski tego chce / y do te
a poważ wiedzie: aby Kaptan każdy był ewan-
ne przy- tym / y na duſzy y na ciele; a ieby ſaba-
czył na roami inymi / ſona / dziećmi / od ſluby
za ſoba witawiciny Bożey / na ktora ieſt wy-
Koſciot ſadzon / niemiał wmyſłu rozetwanego.
Rzymski Dla tego S. Jeronym / ſłowa te Apo-

Lib. 1. ad
uerſus lo-
umianum

ſtolikie wyktadaiać / tak krotko napie-
iat: Potrzeba ieſt / iedney żony męſz-
być Biſkupowi: Jedney żony / poria-
da; ktoraby miał przed tym / a niemiał
teraz. [Oportet Episcopum eſſe, vni-
us vxoris virum: qui vnam vxorē ha-
buerit; non habeat.]

6 czeſt.

A z cadoi też tu; zbitem ſoſta cje-
Artykulu tego waſzego; w którym ſie
dopuſzczacie oſieniać ſie, w Pánieſkim
ſtanie na ſluby Bożych praciacych;
przechoi / niebawiac ſie wiecey iaſna-
rzejſia / (ktoraby y waſzy Miniſtry o-
220. baciel; gdyby im młodość mierzadna o-
ciu mierz. ſlepita) do oſtateczney cjaſti
w imię Boże / przyſtać.

O ſtanie

Artykuł 19.

O ſtanie Matzjeſkim iako ſa-
my Kacholicy trzymamy / niſli wy no-
wi Ewangelicy / y z cado ſie pokazuie;
i Matzjeſtwo ieſt v nas Swia-
toſcielną. czego wy iemu niedaciecie: ſciot Pa-
chociayſe zbiegł Mnichy / y Kaptany wſechny
ſeniecie. O tym Sakramencie gadatem
tu; przy Liczbie 178: nietylko ty nie
wiecey; iedno zbić ten oſtatek błąd Mi-
niſtrow waſzych / okoto plodu Mat-
zjeſtwa Chrzeſcijanſkiego. Abowiem
Piſmo wſytko na tym ieſt; iſie w Gie-
chu poczynamy; iſie ieſteſmy z przyrodze-
nia ſyny Gniewu; iſie dla tego Grzechu
pierworodnego / z dziatkami vrodzony
mi ſa raz do Arztu biegamy. Jeſli ſie
rodzi z Chrzeſcijan ptod ſwiety: przeci-
niemoſe vſrzić Kroleſtwa Bożego ten;
ktory ſie nienarodził z Wody y z Duchą
ſwitego: O vmięſtnoſci wielka tey
nowey Ewangelicy! Co ſie z ciebie ro-
dzi; powiedz mi / Bracie; Ciąto / czyli Li. 132.
Duch; a ſa nie Ciąto z ciąta twego ieſt?
Inke tedy ieſt Rodzenie Cieleſne; a ino
ſe. Duchowne. co ſie rodzi z Ciąta / cią-
tem ieſt; a 59 z Duchą / duchem: ſam
Pan

C Płod
Matzje-
ſtwa Ch-
rzeſcijan-
ſkiego iſ-
ti ieſt.
1 Dow-
pſal. 50.
Ephes. 2.
2 Dow-
ioan. 3.

Zawia-
danie.

ioan. 3.

o stánie Pán. y Matž.

De Peccada
to Orig.
contra Pe
lag. &
Celestium
Lib. 2 Ca.
pit 40.

Pan Jezus ten rodział wczymit. Pelagiański to bład jest / dawno od Świętego Augustyna zbity / na wielu mieyscach / a osobliwie tam; gdzie tak napisat: Odrodzoney nieodradza syny swoie Cieleczne; ale rodzi: y przetoż nie to iemu podać / iż jest odrodzon; ale / iż jest narodził. Niewierny / iako wyzwołony Wierny / obadwa iednak o rodzi. [Regeneratus non regenerat filios Carnis; sed generat: siue reus Infidelis, siue absolutus Fidelis, non regenerat absolutos uterq; sed reos. &c.] A przetoż iesli kto / narodził z Ciała / nieodrodzi się z Wody y z Ducha: nie może ten wnieść do Królestwa Bożego. Peronie thego błędu / aby to odrodzi się święty w Chrześcijan / miewczył Pan Chrystus / ani Apostołowie / ani Róściot / ani Doktorowie: od Jana Bawina / ani od Jana widy Hussa / wódsy Ministrzy to wcieli. aby ze wszystkich mi Sektami zmieskawszy się / ani z tym / ani z owym / do końca się niezgadzali.

Nápomn
nánie pil
ne /

Dla PAná Bógá / obacźcie się; pościas jest Łaski: chuc cjas jest Pokuty: ale

Artykuł 19.

Ale po śmierci / niemaś sie czego inego ne / Ku vs
 spodziewać; iedno frogiey onych Dekre 3naniu
 tow Pańskich exekuciey: Ktoby nie? bledow.
 słuchał Kosciota / na wieki od Ducha Mat. 18.
 Prawdy pod Pasterzem Piotrem rza 10. 14. 21.
 dzionego / a po wszystkim świecie Pana Rom. 10.
 Boga iednomyslnie chwalcącego / od Ps. 13. 112.
 Stońca wschodu do zachodu; ten nie
 chay te kajń / Ktora Poganin y Jaws
 nogrześnit / sprawiedliwie cierpi. Dos Artika
 brzeć wy zaiste piśecie wszystko / w os 20.
 stątecznym waszey Confessiey Artiku
 le: Panie Boże / racj wam dać to; a
 wyscie te wasze chuć / Ku prawey chwa
 le Bożey / Która w prawym Kosciela
 Powołanym jest / obrocić chcieli. Ja
 o was inaczej niechet rozumieć; iedno /
 iako o swej braciey Żydowskiey Paweł Rom. 10.
 S. mowił: Macie wy zelumzale / non
 secundum scientiam. Abowiem Ktoby 2 2 1.
 wam kazał czynić wielkie nakłady / na
 Ministry wasze / na Synody cieszcie ie;
 gdyby co inego w sercach waszych byto
 ale / Bracia mili / niekajdemu Ducho 1 Ioan. 4.
 wi wierzyć: Kto dzieli Jedność / Kto 3naki
 sie y sam z sobą niezgadza / Kto Wiare Ducha
 odmier nie Boże.

O stanie Pán. y Matz.

odmienia / kto naostatet siebie nad Ko
sciot y nad święte Doktory przekłada ;
perwie ten zgodnego Ducha mieć nie
może. Zamknulście swoje Confessio
świadectwo S. Cypriana / Ambroży
Ad wrogo / y Augustina : ci / w naszych tych
roku D. Koto Wiary roznicach / niechay nas
Ktorow rozstrzygną : na tych wyroku / Kthory
S. godzi ani nam ani wam niebada pochlebiać /
sie prze- przestaniemy : tak tawia będzie zgoda /
stać-gdy w iedney Wierze / Władziey / y Mitot
jest spor sci ; inaczey / y Zgody mieć , nietylko
o Wierze nami / ale też y z wami / nigdy nieb
dziecie ; y zbawienie Dusz waszych / Kto
ra iedną nad wszystek Świat brojsz
jest / y dla Kthorey (nie dla Świata)
Krew swoje P. Christus wylat / (cie
go was Boże vchoway) vtracicie. Jes
li / według Pisania waszego / sa v was
w powadze Doktorowie starzy y star
Dekreta : tawiebyście przyść mogli ku
iedności Koscioła Powśednego : tyl
Kozaniechawse aff. Ktow wszystkich /
na Sedne stare y wczone wszystkie rzec
wotożywse / dacie też nam wasze drugie
vcho. Niechciejcie wierzyć Poem
rom

Artykul 19.

rom ; Kthore waszy Ministrzy na Ko
sciot nasz Powśedny Ktada : iako trzy
mamy o Misy / iako o Modlitwach za
Umarte / iako o Modlitwach do Świę
tych w Niebie / ic. od nas tego pierwey
sie dowieduycie ; a potym zaśie / iesliby
smy sie niezgadzi z pierwszym Koscio
tem. y z Doktory Świętymi starymi /
prawdziwie nam pokazuycie. Kto chce
być dobrym Sedzia ; tak sie zwykt spras
dobry.
wować : Wysłucha pierwey Actora ;
wysłucha też strony Odporna : o co on
Karzy / a iako ten sie broni ; to pierwey
obacza pilnie y dostatecznie : a na osta
tek do Praw / do Statutow / dla spra
wiedliwego Rozsadku / niesolgujac nie
żadney stronie / wdawa sie. także c
Karia na nas waszy ; iakobysmy Stowo
Bóże satkowali / a Ksyrze go niepo
wiedali : zadaią nam tho ; iakobysmy /
przy Misy / Pana Chrysta z nowu Krys
kowali : mowia na nas ; iebyśmy ze Świę
tych działali Bogi. ic. Stargi sa wiela
kie a glowne : trzeba też nas wysłuchać.
Aco odpowiadamy im na każda rzecz .
Przystojnie y porzadnie : co jest Misa
Vv ii nasza /

O stanie Pán. y Matz.

náša / iako ná pamiatke Smierci Pán
skiey iest uštawiona; dowodnie pokazujemy: powažnosť Modlitw Swietych niebieskich, y Pišna Swietego im wywodzimy te: niesadziemy sie nakoniec ná swoy rozum; sami sobie (iako mówia) niewierzimy: potwierdzamy wykłady naše, Prawem / Statuty / Dekrety / nie tylko starych Doktorow / Apostolow / Męczennikow / Spowiednikow; ale thež y Powšechnych starożytnych Konciliow. což tu (proste was) dobry, baciny, mądry, a sprawiedliwy Sedzia / winien iest czynić: a za nie nas pewniešy to iest poštepek / tu rozeznániu Prawdy y Sprawiedliwošci: za nielepicy wierzyć Powšechnym Konciliom / y starym S. Doktorom; nižli tym nowym niegodnym / pewnie fałszywym / Prorokom: A cho bližy iest ošgná; lepiy sie grzeie: oni bližy byli od Duchá S. serca wierzących zapalaš iacego / nižli my; w ktorých zaiste ožiebla Nižość: onym tedy lepiy iest wierzyc; nižli Luterowi / Kalwinowi te. a co za ludziami! co za Prorokami! z iad

222.

Náša, rychá, swietych Doktorach lež piey pize štáć.

Artykul 19.

klimi Cudy! Wierźcie mi / jeť to nowy Cuda no Cud w Swietym Kościele Powšechny; i; ten Prorok nowy / nowy Eliáš y Ewangelista / Kaptanem iuž y Mni chem bedac / Mniškie šmiał poiat; a po Biešedzie dobrej / w nocy nagle w Niebo wleciał. O wielka a niestychá na Swietobliwošci! diwny cho iakiš ten nowy Niemiecki Prorok! Pošlany byť od Boga Moyieš / Jan Krzciciel / y Apostolowie: iako oni zalecali swoje Pošelstwa / iakimi Cudy / iakimi ošobnym Zywotem; rzecž iest iasna: a či wašy co takowego okazali: Thucžy trzeba rozumu / a niebaržo wydworesgo: pewnie či ludzie / Zhusowie / Lutrowie / Kalwinowie / rychley zbladza y štamaia; nižli / ktorým sam P. Bog dat šwiádecetwo / o ktorých Swietobliwošci Košciot šwiádecy / a ktorých biežtošć w Pišnie Božym Xiegi rozmaite zalecaia / oni staryy šwiťci Doktorowie. A za nie tak zawišdy zbijano Zácerstwa / y Klauki nowe; gdy tu Pišmu šwiťtemu przydawano stare / w Košciele Powšechnym / Ošcow šwiťcy

Vv iij

O stanie Pán. y Matz.

tych Swiadectwa: takci sie obchodzil
S. Augustin / y z innymi Odsepieńcy /
y z Pelagiany: nietylko Pismem swi-
tym ich bledy burzył; ale też Doktorow
S. swiadectwa przywodził. nie iżeby
tąż miata być powaga Xiąg Doktorow
wskich / ktora Pisma Bożego: ale (iako
4. Cap. 8. on mowi) aby ludzkie wiedzieli; ktorymi
obycałem / przed nowymi tymi Ktami /
owymi Naukami / Pismo S. wykłada-
no; a li my prawa / y z starodawna w
granicowana Powołeczna Wiare / nas
przeciwko nowej Kacerstwiej śmiato-
sci / przystoynie bronimy. [Ad curam
nostram pertinet, non solum Scriptu-
ras sanctas testes adhibere; verum et
am de Sanctorum Literis, aliqua Do-
cumenta proferre. non quod Canonicis
Libris, à nobis vilius Disputatoris æ-
quetur auctoritas: sed ut admoneatur
qui putant istos aliquid dicere; quem
admodum de his rebus, ante noua isto-
rum Vaniloquia, Catholici Antistites
Eloquia Diuina secuti sint; & sciant, à
nobis rectam & antiquitus fundatam
Catholicam Fidem, aduersus recentem
Haretic

Artykuł 19.

Hæreticorum præsumptionem perhi-
tiemq. defendi. I Wiele tego jest v S.
Augustina; ia niechce rzeczy przedtu-
żać: y to naydziej v niego; ii on słowa
prawdliwe Doktorowstkie, słowozowie
Bozymi. Widzi / każdego wieku / pra-
widliwe Pan Christus miał Doktory.
Ktorzy; z nich dobrze wierzyli; z kim wy
y waszy trzymać chcecie; chcecie trzy-
mac / z wiekiem Cyprjanowym; czyli z
Augustinowym; ie. Mianinycie nam
Ktory wiek: trzeba tego. tak zawody by-
to; y Pismo tak cym. Abowiem Kto
sie zgadza z Wiara Oycow swietych;
mianowicie / z Abrahą / z Enochem / z No-
chem / z Noem / z Semem / z Abra-
hamem / z Mojżeszem / z Josuem / z O-
thonielem / z Gedeonem / z Samuelem /
z Dawidem / z Joathamem / z Ezechia-
szem / z Josiaszem / z Danielelem / z Eze-
kiaszem / z Matathiaszem y z Machabe-
usz nioścateľ; ten dobrze wierzył; a kto
inaczej; nie. Pospolita jest ta Regula /
w Xięgach Krolewskich: Tak ten a ten
trzymat / y tak sie sprawował / albo nie
tak; iako Dawid / Ociec tego. Kto tedy
v v m 3 Das 3. etc.

Contra
Gauden-
tium, in fi-
ne Lib. 3.

Gen. 4. 5.
6, 9, 12. etc
Ex. 2. etc.
Ios. 6.
Iud. 3, 6.
etc.

1 Reg. 3.
16. etc.
3 Reg. 22.
4 Re. 15.
13, 22. etc.
Dan. 1. etc
1 Es. 7. etc
1 Mach. 24.
3. etc.

O stanie Pán. y Matz.

z Dawidem; ten dobrze; a kto nie z nim;
niedobrze. Przecię thes y dziś niema
być taka Regula; A to z Oycy święty
mi starymi / ten dobrze; a kto z nowy
mi / źle: Wy dla Pána Boga / obaci
cie sie; wielka tho y iasna Pycha. zaw
żdyć Pan Bog swoje miał Wybrane;
każdego wieku byli prawi Chrześcij
ni / byli prawdziwi Doktorowie / do
bra Wiara trzymający y prawey Wi
rę świadectwo dawający. Było to w
Starym Zakonie / aż do pierwsz^o Przy
ścia Páńskiego: czemu by też niemiato
być y w Nowym / a bałko więcej w No
wym / aż do wtorego Przyscia iego:
gdzieś sie podziela Obietnice Boż^e / cze
mu niema być Pan Bog / y Syn iego
Pan Christus / w słowach swych wier
nym: czemu wśdy czemu miał vstać kio
dy rząd Ducha Świętego: iasneć to są
słowa Pánskie / y Apostolskie: Na wieś
ki dośkończenia światá / aż Przydzie to.
Dla Boga / wiedźcie; co mówicie: baci
cie; co czynicie; a jeśli cho wami czynię
Cotra E- przystoi. Pytał ead S. Augustin Do
pt. Parm. najiste Parmeniana; spytały ia was
Lib. 3.

Czása

Artykuł 19.

Czása Cypriana / Biskupa y Doktora
świeżego / byli Kościół Pána Chri
stusow; cysli nie: Jeśli był: przecię sie
przeciwicie Ofierze Czása Páńskiego;
ktora on zaleca: a jeśli nie był prze to; i
przy Mszy / y za Vmarte prosił / y Swie
tych Zastępy y Przyciyny wspominał:
tak; wy możecie mieć Kościół; Ktory
ni; na on ciás vstał: Takie też jeśli nie
był Kościół / za S. Augustina / Am
brozego / Hieronyma / Chrysostoma;
ktory y Mszy / i Przyciyny Świętych /
y Mollitwam za Vmarte / pewne swia
decwa dala: Kościół / Ktory tak da
wono (według was) vstał / mieć niemo
żecie. a jeśli za nich / prawy był Ko
ściół Pána Christusow; tak; był pew
nie / bez wszelkiego wątpienia: czemu
z nimi trzymać niechcecie: przeci sie no
wych Nauk / stare porzuciwszy / imu
iecie: Izali nie iasne tho iest Odświe
pienstwo: a za Odświepienstwem / i za
li nie pewne Dusze mitey potepienie:
zaiste to iest, chcąc y wiedząc zginąć:
to iest / z nas wychodzić; a z nami do
tónca nietrwąć: to iest / własnym swo
im roza

Ioan. 2.
Tit. 3.

V v 5

O stanie Mat. y Pá. Art. 19.
 Im rozsádkiem siebie potępiac: to jest/
 Mat. 19. nieśluchając Kościoła, podobnym być
 Ioan. 21. Poganinowi: to jest/ od Pasterza po-
 Mat. 16. trą niechcieć ani brać Pastwiska; ani
 prosić u niego Rozwiązania/ y do Kro-
 lestwa Niebieskiego otworzenia. Pa-
 nie Boże/ daj lepsze każdemu bacienu.
 A przetoż bardzo słusney rzeczy od was
 my Katholicy żądamy: na Sedze w-
 cione/ stare y dawne/ bogobożne y n-
 te/ rzeczy wszystkie składamy: Panie Bo-
 że/ połącz cię jest iego taksy Potu-
 sy/ rąci was lepszym Duchem swo-
 jim Świętym/ niżli kłhorego
 wam waszy obietnica/ naca-
 chnąć y sprawować.
 Amen.

I Koniec Odpowiedzi.

Przedmowa

Przedmowa na Historia Kacerstwa Hussowego.

Je wiecy tu po tobie nie-
 chce/ Czytelniku miły: tyl-
 ko abyś tho/ co sie w Czechách
 działo/ ku dziśieyszym sprawom
 Polskim pilnie przystosował.
 Niestety na niedbalość Przez-
 łożonych naszych. nie poprawiać
 nie chcemy: wszystko za tym gi-
 nie. Tak było w Czechách: iako
 dziś u nas: starat onych P. Bog:
 y nas starze: Karze Węgry: y na-
 że złości starze: a Dusz tych w-
 wszystkich/ które przez niedbalość
 Przekłózonych naszych gina/ z ra-
 ich bio

Předmowa.

ich będzie szukał. Pánie Boże /
daj nam Pokutować / á býć do
wszystkiego gotowym. Proszna
ráda: gdzie rádzić nie chcemy z
Bogiem: opuszczáby trzeba grze
chy: nieprzymnáżać pomsty Bo
żej. bo Kościół Boży / ktery
jest Królestwem Pána Chrystu
sowym / innym sposobem niemoże
być poprówiany: iedno / ktorým
jest zbudowany y rozmnożony:
á rozmnożone jest Páństwo Pá
ná Chrystusowe. Sadem (iáko
Prorocy pisa) y Spráwie dli
wósćia: to jest. Szátána wyrze
czeniem / y Chrzesciánstím bo
goboynym życiem. Tákci sie dżi
dzieie w Indii / zá świetá sprá
wa zakonników dobrych Jesu
sów: my tu ginieemy: ále chcąc y
wiedząc: Pánie Boże bądź
z námi. Amen. Histo

Esaię 9.
Ps. 9. 71.

Historia Ká cerstwa Hussowego.

✽ ✽ ✽ ✽

A Willeff nieid
ki / przy Akademii O
rońskiej w Anglii mie
staacy / nowa w Kiegiach
swoich náuke rozbićwać poczali okolo
roku Bożego 1370. Był to człowiek
osobnego rozumu: y pisał niemało: prze
toś podobáiac sie sobie / nowa swa ná
uka chćiat być na świecie znáciwym. co
gdy ludzie wieieni po nim obaczyli / y
przed Kościelnymi pásterzmi te rzecz
przetoczyli: Willeff nálast sobie moćne
go obrońce / Grabić nieiákiego La
tinského: pod ktorego obroná Ple
banem będąc / tym wilecy przeciwko
Kościółowi Powośednemu pisał. W
cymit był dla tego Synod Arcybiskup
Rantwarsti: y náuke Willefowej / iá
do nowa á Kácersta / Kij Biskupom
y XXX

223.

Jan W
kies.

Náot
lego.

Historia

y XXX Pisma S. Doktorow maiać /
 flusnie potepit. Donio sta sie potym ta
 rzecz y do Rzymu / cjasu Gregorza Pa-
 pieza ledennastego: ale Witlefowi / dla
 mocnego obrońce / y dla ochylania Kro-
 la Edwardusa / nie sie nieistalo: Xie-
 gi tylko iego popalono / potepione od
 Synodu w Anglii przersecionego / od
 Akademiiy Oronskiej / y potym Pary-
 skiej / a naostatok w Rzymie od Kon-
 cilium. Gdyto tak w Anglii bylo / a
 Witlefowa nauka predko tam wstala:
 wcein niektory Witlefow, Piotr Payne
 ne Anglii / do Czech do Pragi z Xiegi-
 mi Witlefowymi zbiesat: y tych Xiegi
 niektorym ludziom (z ktorych tej liczby
 byl J A N hus / Nauk wyzwolonych
 Mistrz / Kaptan / y w Pismie S. Bie-
 katarz / przy slawney na on cjas Akademiiy
 Praskiej) skrycie podal. Dzia-
 lo sie to / cjasu Krola Wactawa, syna
 Karta ciwarrego: dla ktorego swieto-
 bliwosci / sciescia / Rzeczy posp. pilnowa-
 wania / y okoto sluzby Bozey starania /
 wosytko w Czechach dobrze bylo: ale
 za niedbałoscia y niebogoboynošcia
 Wactawa

Piotr
Payne.

Jan
hus.

Kázel,
Brol Eze-
ki.

Kácerstwa Hussow.

Wactawowa / ktory škodliwym Sed wactaw
 tani w cjas zabiegac zaniiedbat / báz syn Ká-
 so sie potym wosytko potajito. Rzecz low.
 ta / ktorey sie chwicit hus / aby sná-
 dney obaciona byta: te sa 45 Artikuly Artikuly
 ty Witlefowe: Witlefo-
 1. Istnosć Chleba / takze też y Wina / zosťá: we / y
 2. w Swiatosci Ostarzowej / po Poswiac Hussow-
 kaniu. we.

1. Przypádłosci Chleba nie sa bez istnosci /
 w Swiatosci Ostarzowej.
2. Christus nie jest w tejze Swiatosci rzes-
 znie / ani w własney obecności cielesney.
3. Biskup / albo Xiadz / iesliby byl w Grzes-
 cha Smiertelnyh: nieswieci Káptanow /
 ani poswiaca Ciata Bożego: ani Krzi.
4. Niemasz tego fundamentu w Ewanges-
 lii: aby Christus miał Nász oštáwít.
5. Bog má sluchac Diabla.
6. Jesliby oštáwít miał práwa Struže:
 wosytká Spowiedz swierchnia jest mu nies-
 potrzebna / ani poźteczna.
7. Papięz iesli jest Przeřřánym / y złym /
 z tad oštáwít Diabelskim: niema mocy
 nad Wiernymi / od tego sobie dány / tylko
 podobno od Cesárza.
8. Do Wdáníe Bostym / niema byc inšy przy-
 mowan za Papięz: ale mamy tak hyc / iako
 Graekowie / pod Práwy osobliwymi.
9. Przeřřwko swiercemu Pismu jest: iže
 Duchowu máš Imienia.

Historia

11. Żaden Praelat niema nikogo kląć: *chyba* by pierwszy wiedział / iż jest kletym v Bogu.
12. Praelat Błatew dający ná tego Błes-
riska / który appellował do Brola v ná Siem-
ta sama rzeczka jest zdrayca Brolestwa.
13. Ktorzy przestąia kazać / albo Stowu
Bożego słuchać / dla Błatwy Praelackey:
ci są kletym: a w Dzień sadny / beda mia-
ni za zdrayce Chrystusowe.
14. Wszyscy Mnichy żebracy, są Odgę-
pieńcami: a ktorzy im dają Jalmużne: są
kletymi.
15. Ani Pan Świecki nie jest Pánem / ani
Praelat: Praelatem / ani Biskup Biskupem:
gdy jest w Grzechu Śmiertelnym.
16. Pánowie świeccy mogą / według wo-
ley swej / odiać Zmienie doczesne tym: k-
rzyż z nalogu grzechu.
17. Ład pospolity może / według wolej
swej / Pány występne karać.
18. Dzieśięciny są ściżyc Jalmużny: a Pá-
rochianowie, dla grzechow mogą je odiać /
według swej lubości.
19. Osobliwe Modlitwy / które są jedné
persone bywają czynione / nie wolecy są
pożyteczne: niżli Pospolite: gdy nie inego
temu nie przystąpi.
20. Dający Jalmużne Bráćiem / dla tej sa-
mej rzeczy jest kletym.
21. Kto wstępuje do kłotego kołmiej Zakon-
u: ostaje się nieposobnymy y niegodnym
być k-

Rácerstwo Hussow.

1. Tym / ku chowaniu Przykazania Bożego.
2. Świeci / ostawiając Zakony / tym ost-
wianiem zgrzeszyli.
3. Zakonnicy / żyjący w osobliwych Zakon-
ach / nie są Zakonu Chrzescijańskiego.
4. Bráćia rekami mają sobie żywność ná-
bywać: a nie żebraniem.
5. Wszyscy ci są światokupcy: którzy się o-
bowiezują modlić za inze / ich w rzeczach
doczesnych ratuiace.
6. Modlitwa Przegrzanego nie nieważy.
7. Wszystko się dzieje z Potrzeby nie o-
miennej.
8. Bierzmowanie dziatek / świecenie B-
łanow / poświęcanie mieysc / Papięz B-
skupy sobie zachowywają: dla chciwości z-
sta doczesnego / y dla chci-
9. Kollegia / y przy nich Biskupstwo /
Mistrzostwo / są biskupstwa Pogańskie: y
tak pożytek czynią Biskupstwu: jako Diabel.
10. Nis Błatew Papięsta / albo inego Prae-
lata / nie trzeba nic dbać. bo jest Sekretom
Antychrystowym.
11. Grzecho / ktorzy fundują Błagosty: a
ktorzy do nich wstępują: są ludźmi Diabelskimi.
12. Bogáci Kieja, jest przeciw Regu: (mi-
le Chrystusowej.
13. Sylwester Papięz y Constantinus Cez-
arz zbladzi: gdy bogáci Biskup.
14. Może Diakon / albo Kład / kazać Sło-
wo Boże / oprócz dozwolenia Papięstkiego,
albo Biskupiego.

Historia

39. Wstąpił do Krórego Zakonu, tchni-
sącym wstąpieniem są niesprawny / tu do-
waniu Bożego Drzeżania / y tu otrzymaniu
Królestwa Niebieskiego / wstąpił / zając nie
wystąpił.
40. Papiż / ze wszystkich Bardi / Bie-
rskimi / Zmienic młodymi / są Kocermi /
tęże też / Łukowie / na tożewalacze / (sta-
37. Biskup Rymski / jest Biskup Szatana /
38. Wierzyć Odstup, jest rzecz Balona.
39. Sekretary odwołują od Wiary Chrystu-
sowej: a którzy się ich uczą / są głupimi.
40. Cesarz y Pany świeckie zwiódł /
41. O bieranie Papieża od Bardi / (sny-
nałow, Diabeł wymyślił.
42. Nie jest to z potrzeby zbawienia / wie-
rzyć / aby Biskup Rymski miał być na wy-
słyn nadint Biskupa.
43. Przysięga nieślubne / z chore bywa-
ku / wierzaniu omów ludzkich / y kapiet-
miejskich.
44. Augustin / Benedikt / Bernat / są po-
pieni: jeśli niepokuto wali za to / iż mieli /
mienic / y wstąpili do Zakonu
45. Wszystkie Zakony Diabeł wymyślił.
Te są Artykuly Wilefowa 45.

224.

Onie
Opobie

Spytałbyś tu kto: A gdzie jest
tę / o koto przymowania dwu Osob
Kto mi pyta: ma to wiedzieć: zec on
Wilef

Kácerstwa Hussow.

Wilef / ani hus / dwu Osob Sakra-
mentu niepodał ludu pospolitemu; ale
miałki na on czas Jakobellus / bidać Jakobel
w Pradze przy Kosciółce S. Michala
Raznodzieła / tu naucz Hussowey ten
potem Artykul przydał. acz y then / nie
sam go od siebie miał; ale od pedagoga
ga niecorego / Niemca, y siemka swego
go / od Piotra z Dresdy. Ta tedy nau-
ka Wilefowa / Ktoey Jan hus bro-
nit / y w samey Pradze była potem po-
tepiona; a nie raz tylko / ale trzy kroć:
raz pierwszy / od wszystkich Kollegi-
pospolicie; drugi kroć / od Theologow
osobliwie; a trzeci raz / od wszystkich
narodu Cieskiego / od Doktorow, Mi-
strzow, y od Studentow. o czym pew-
ne świadectwo daie ten / Ktoey był przy-
tym / miałki Mistrz Jan Przybram: Jan
Ktoey y w Pradze umarł / Roku Bożego
go 1448; y tamże był Plebanem / na
Starym Mieście / w Kosciółce S. Alegia-
dniego: y był do śmierci Hussita / w nie-
Ktoeych Artykulach; ale odstąpił od
Wilefa / Mistrza Hussowego. Prze-
to nieomylnie jest / ale iście pewne / cho-
ty

Piotr z
Dresdy.

Nad-
Wilefo-
wa, w
Pradze
pospio-
na.

Jan
Przybram

Historia

Wola bectwo tego: w ktorym on y czas
y miejsce / pilnie opisane; in Praefatione
Libri De articulis V Viklefi, & in Li-
bro De professione Fidei Catholicae.
co wyszyro dano sie przy obecności Ja-
na Hussa / na pociepienie nauki Wiele-
sowey jezwalaiacego; Roku D Oiego
1408 / y 1409. Pozwolil tedy y
Jan Hus na pociepienie Artikutow
Wielefowych; ale obłudnie; ktore aby
mogt byt iako rozsiewac; ci naostatet
do czego praktyke nalazt. Akademis
Praska na ceterzy Narody w on czas
rozdzielona byta; na Cieski / Saski / Ba-
warski / y Polski; ktorzy wszyscy iedna-
ko sie weselili; Przywilegiow / od Pa-
pieja y Cesarza onemu Kollegium na-
danych. przeto; / i; tam byto wiele ob-
rech ludit, dobrze ucionych / a zwlaszcza
Niemcow / on przy nich trudno mia-
bromi Wiclefa; i; ktory od wszystkich
sgodnie y spolecznie z Nauka swoia byl
pociepiony. Aby tedy mogt byt latwiej
iad Wiclefow Ciehom podac; swego
narodu Cieskiego Mistrze / Doktory y
Studenty / na to namiodi; aby ich ied-
den klas

Chetose
y postea
pet Hus
fow.

Kacerstwa Hussow.

den Narod Cieski / przy Akademiei
Praskiej / tak wiele wazyt / w Prz-
duch / y Pozytkach iey; iako inetrzy
Narody wespotek / Saski / Bawarski /
y Polski. o co gdy sie pokusili / zwa-
beia pod zastona przywilegiow Akade-
miej Perystkiej; v Krola Wacławá / o
Rzecz posp. mało dbaiacego / rzeci na-
rodowi Cieskiemu mila latwie otrzy-
mali. Vrosly zatym wielkie rostyrki /
miedzy Doktory / Mistrzmi / y Studen-
ty; gdy oni przy starych swych Przywi-
legiach stac chcieli; a ci nowego pozwo-
lenia Krolewskiego / rostyrki niemale
y gwalchy czyniac / prawie gwałtem
bronili. Starali sie Niemcy, v Krolá
y v Panow Radnych / o swe Przywile-
gie y Wolnosci dawne / caty prawie
rok; ale gdy temu niemogli nic uczynic;
Doktorowie y Mistrzowie narodu Nie-
mieckiego / ze 2000 Studentow / hur-
mem sie przemiesli z Pragi do Lipska; y
tam / na on czas / od Ksiazat wdziecnie
sa przyjeci; y w dobrym porzadku / do-
brze opatrzeni. Ten pierwszy pozytek
uczynila w Pradze nauka Wiclefowa;

225.

Kósp-
enie
Kádemiej
Praskiej

Ex ig y klas

Historia

y sławna one Akademia w niwec; obio
 Bns Bā cta. Jan tedy hus/ pozbywszy; Prá
 znodzie- gi Niemców, sobie przeciwnych/ sstał
 19 sie Káznodzieia w Kosciële zacnym w
 Prádze, w Bethleem; y tam z nienaglá
 náukę Willefowe zálecat; a Kieia Ko
 sciota Powšechnego, w nienawišć do
 Pospolstwa przywodził. a cho cýnít /
 Fieal niecytko Zázaníem; ale tej Kíag Wí
 Willefo klesowych ná Cieskie přektádáníem /
 me ná do Panow zacniejšých zá dar osóblíw
 Cieskie přeložó stáníem. Powíodlo síe to Hussow; dla
 ne. tego tym snádníey y látwíey; íe on z
 wierzchu Swítooblíwošć íyćia okáz
 wat / y Káznodzieia zdat síe býť vciol
 ným; Pokázóné ná on cías byty; íakó
 Eleny sic hus- (niestetyš) y dšíá / obyćíáie dobre sta
 fowi pos nu Káptanškiego; chleba Duchowne
 wíodlo. go níasobnje vjywané; níasobnje ím ká
 fowano: ná to gdy kázat Místrz Jan
 hus/ odeymíat Duchowným ímíením
 y opátrzením docíedné / a kú vboštwí
 píerwšiego Kosciota APóstolského
 rzecí wíodac; mías zá soba látwíey pos
 moenítí. Abowíem lud pospolitý wá
 net síe obrážíťtým íyćíem Káptanším /
 y nías

Kácerstvá Hussow.

y nieprzystórným chleba Duchownego
 šafowaníem; y pospolícíe, taká Náukę ..
 prošci mímíma býť; íakowý íest šywot. ..
 a tei, níasdawac Kúžey níe / ale ím oš
 íawšy, sobie přzywtašcýť / íest to wíeš
 lom rzecí barzo mla. Býtoc ínych nías
 máto Aréskutow šprošných / wířšey tei Li 223.
 íu; opířam ch; kóre hus w Wílešie
 bronít; ale pod zářlóna tego íednego / 226.
 kóreho síe Pospolstwo rado chwíćíto /
 wířštko on látwíey prowadíť. Doníoa Swínta
 šla síe eší rzecí potým do Arceybířupa Arceybíř
 Práškíego, ímíením Swíntóna / ná Šupří
 šamku šwým níektórým míškacíceř
 go; ten do Prági přýřechawšy / zá mós
 ra pápřšta / y zá rada Práškích íešéř
 Doktorow / popalít Kúgi Wílešowe /
 wíle ích píekníe zé zřocem opráwíone.
 Šcaratcí síe o ešó Arceybířup pílníe;
 aby býť Wílešowe náukę z Cíech wýř
 mířšeyť; ale / dla níasbáťošcí Břolow
 šíey / y dla rořřřřtu Pospolstwa / trus
 bno býťo do řońca. bo Břolowí oná
 husá zřote íáycá rođíťa; a lud pospolít
 ey / Břola po šwéy wóley máíac / břoř
 níe husšá býť gotowým. Pozwámý bří
 Ex úij potým

Historia

Bus do Rzymu Jan Hus: był Mian dat w Pradze od Alexandrá piątego / był y Pozew od Jana 23 / od Rzymskich Papięzow: ale Hus y na rok nieśtanął y Papięza niedobrze zalecał. z Bąd wiel kie rostkryki w Pradze rosły: a porym Husie / nietylko na Alacwy Papięz kie / ale też y na Mandaty Krolewskie / niebárzo wiele dbali. Abowiem gdy Mandatem Krolewskim Hussowi / dla ktorego dano byto z Rzymu Interdykt / z Pragi rozkazano wymać: wyszedł ci na czas do patriey swey: y znalazł sobie tam Pána swego obrońce: wśakże niedługo zaśi / wrociwszy sie do Pragi / swego czynić nieprzesłał: co iemu tym śnádniey powodziło sie / przez chtë sieb lat / od Roku Bożego 1409 / do 1415: i okolo Papięstwa / dla mizerney Ambiciey / tegoż czasu było rostkryku chab wiele: ie dla tey osobliwie rzeciy / Roku Bożego 1414 / poćiło sie Powśhechne Concilium w Constanciey. W ten czas tedy przyjechał na Concilium y Cesarz Sigmunt / Krol Węgierski / brat rodzony Krola Czeskiego Wacława / wdawał

Kácerstwa Hussow.

wdawał sie w to pilnie: takoby z Ciech nowa Wiara wyrzucona / a starożytna przywrócona być mogła. Był tedy posłany Hus na Concilium: na Ethore y Papięz Jan 13 / y Cesarz Sigmunt / z wiele zacnych Książat y Panow / y Legatowie od Chrześcijańskich Krolow / siechali sie: przy cym też było Patriarchow 4 / Kardinatow 29 / Arcybiskupow 47 / Biskupow 160: oprocz innych Kaptanow / y Doktorow. Stał nat Hus przed Concilium / (na którym był Papięstwo z siebie stojł Jan 13) pod Gleytem Cesarzkim: dla ktorego causy eraminowania / przydani są od Concilium 4 Theologowie / Arcybiskup y Biskup także jeden / dwa też przy nich Ministrowie / áto sie dykato / Roku Pańskiego 1415 / dnia 17 Kwietnia: aczkolwiek ięscie w Sobote po Wśech Swietych / Hus przyjechał był do Constanciey. W Poniedziałek też po Wielkiej nocy / z Żakiem tylko iędnym wśedł potajemnie do Constanciey. Jeronym z Pragi / Mistrz nauk wyzwolonych tylko / nie Kaptan / chto wieł Pragi.

Bus posłany na Concilium.

Gleyt Cesarzski. Examen Hussowey.

227.

38 Roku z Pragi.

Historia

wiel nad Hussa y wcienszy y wymowa
nierksy; ale iednak Hussow w nowey
Wierze dysput; y przylepiwszy karek
na drzwiach y Koscioła S. Szepea
na / na ktorey za Hussiem mowil / potas
jemnie tej zasie z Constanciey wyszedł; a
boday nie ze strachem wcielt. dla ciego
tej Concilium / tegoż onego dnia / przed
tegoż dani sa Commissarze ku sprawie
Hussowey / Porowdano na tego Jeron
yma; aby w piętnaste dni stanął; a
na karek przylepiona odpowiedział.
Abowiem ofiarował sie tej / iawnie od
powiedzieć wszystkim; ktorzyby temu ias
cie Odsczepienstwo / albo iakie btedy
Gleyt od żarzucali. Na Pozwie przypisano thes
Concilii Gleyt / pod tymi dwiema Condiciami;
um. Sprawiedliwość w Ciele zawidy zachow
warosy / Iustitia semper salua; a Ista
z nich bylo / y Wiara Powsechna dop
puszczata, ktorym thes sposobem y Ces
sarz / albo dat był Gleyt Hussowi; albo
tak / według wyłożenia Powsechnego
Concilium / miał był dać. Abowiem y
Cesarz niemoże nikomu nie więcej po
zwolić; iedno / co misie Sprawiedli
wość /

Kacerstwa Hussow.

wość / y Wiary Powsechney pożytek
dopuszcza. Ulricus Reichental, Nies
miec / Kthory przy wszystkich sprawach
był w Constanciey / po Niemiecku pis
be; iako tento Mistrz Jeronym iuz sie
był do Lasu Cieskiego przybliżył; y w
stąpiwszy do iednego Plebana / Kthory
miał y siebie na wieczery niemato Ka
planow / iat sie przechwalać; iakoby w
Constanciey / przed nim y przed Huss
sem / iaden ani Xiadz ani Doktor nie
nieumiał. etc. co gdy powiedziano Pa
na / albo Staroscie, młysca onego; Jer
onym / od niego na drodze poimany /
dnia 21 po Wielkiej Tocy / nie po wo
li był do Constanciey przywiedziony.
Chodzili do obudwu Doktorowie / y
ludzie wcieni; okolo Wiary z nimi / z bte
dom ich zbijać / pilno gadali; y iuz Hus y
temu bylo przyšlo; że sie obadwa od Jeron
yma ofiarowali. Abowiem dla tego nym do
odwola
nia sie
mich.
try Procz zwoniono powoyskim misie
we wszystkie zwony / Panu Bogu za na
wrocenie ich dziekniac. Radzono po
tem na Concilium; aby obadwa mie
stali w Klastorze w Szwercy / w
Pro

Historia

Rewo-
cacya
niechcie-
li pisać.

228.

Trans-
substanc-
cacya
trzymał
Hus/aż
do śmier-
ci.

ktorymby sie im podobato / dawby im
na samotrzećiego, obudwu z osobna ve-
ciwe opatrzenie: tylko aby sie do Cich
nigdy niewracali: a ręką swą własną
pod pieczęciami / odwołany bład na-
pisali. Niepodobata sie im tu ostarce-
na clausuta; aby mieli pisać swoje Re-
wocacya: Niechcemy (mowili); Nie-
bá tych odwołać; ktorych / przez Boską
naukę / do Niebá wprowadziliśmy. to
jednak prawda jest o Husie; (według
świadećstwa perwengo Husytry, Mis-
strza Jana Przybram) iż ten jeden oso-
blwy Artykul / o przemienieniu Chle-
bá w Ciało Pana Chrystusowe / y przed
śmiercią swoią Hus potwierdził: a w
tym od Mistra swego Wiclefa / ktore-
go w inych Artykulach bronil / iawnie
odstąpił. A be wiem ten to Przybram /
in Libro contra VViklephistas, De
non remanentia Panis, wiele świade-
ctwa nam o tym daie. W tych tcham na
Concilium sprawach / Hus (gdý oba-
czył inşe okoto Wiary gadanie / z Do-
ktory na Concilium; miz ludem po-
spolitym / w Bosciele Praskim w Be-
thleem).

Kacerstwa Hussow.

thleem) iat o tym pilnie myslie; iakoby Hus do
miasta Constanciey wšedł: y żądał sie iat wse-
mi byt na iednym wozie: ale go naležio z Const-
no / y pilnie potym strzeżono. o czym prze-
taczony Vlricus / przy tchym bedacy /
napisał y Mistrz Jan Przybram Hus-
sita / w swoich Litgach / dwoie przysie-
Hussowe do Constanciey, wspomina.
Bromie sie Hus Gleytem Cesarstim; Gleyte-
ale go naprzyod sam káził porátemnym farski cze-
swym tym wietanie: a Gleyt tej ja-
den / przeciw Sprawiedliwosci / y po-
lytom Wiary pówšechney / (iakom
wysszy namienil) od Cesarza dan by-
memogt / oprocz przyzwolenia Concilia-
um. Nieśwapiáto sie iednak w tey rze-
cy Concilium: aby Hus swe błedy po-
zwał; o tym wezeni ludzie chodili: sie-
dieniecám tak wolne miał; w ktorym y
Elegi niekthore mogt pisać. Dani mu
byli Commissarze / dla iego błedow po-
wonego doznania / (iakom niedawno po-
wiedziat) dnia Kwietniowego 17: 14
dnia Maia / Artykuly Wiclefowe po-
repono: 15 dnia Czerwca / Piotr Dres-
densis y Jakobellus Misenensis w tym
sa bles

Gledze-
nie Hus-
sowe.

Niektus
pienie
Concilia

Historia

Racere
stwo Wi
Pief y Ja
Fobel po
tepiene.

sa bledliwymy pokazani; i; dwie Sakra
mentu Osobie / opioei Koscielnego do
zwolenia / ludu pospolitemu rozdawać
pocjeli; iakoby potrzebne bylo ku zbaw
wieniu, takie dwu Osob dawanie. To
sie tak przed tym dzialo; dla Hussa na
wiecey; aby z tad sie byt pokaiat bła
dow swoich. w ktorzych gdy on trwał
nieprzesztawat / 6 albo 7 dnia Lipca iest
tej potepiony; iako Kacerz uporny / y
zaktwardzialy. Concilium zlozywszy go
z Kapłanstwa / (co Degradować zo
wia) y przy tym pilno iestceku poku
cie wiodac / ale prozno / na Wzad Swie
cki ostatek wotzyto. Od Swieckiego t
dy Wzadu na śmierć skazany / iest spal
lon; y popioł z niego wezynyony / w mo
de dla tego byt wrzucon; aby Hussa i
za rzeci swięta / do Cich popiołu on
go niedoniesli. iako; iednak to oni wez
nili; y ziemię onę ostrobana / na ktorzym
mieściu byt spalony / za Reliquię swego
świętego Hussa w Pradze mieli. Dla
wna rzeci; i; tego nowego ich Mecienn
nika iadnym cudem Pan Bog niepo
chwalit! Abowiem meten / kto siebie
zaleca;

Hus po
tepieny/
iako Kac
cerz.

229.

Spalony
w popioł

Husanie
iust Mes
czennis
kiem.
Dow.

Kacerstwa Hussow.

zaleca; ale tego Pan Bog zaleca. / iest
chwalebny. tak S. Pawel mowi. 2 Cor. 10
Spalony iest Hus / iako inny zloczynca;
zgorzat tej / iako zloczynca; ani przed
śmiercią / ani przy śmierci / ani po
śmierci / byli co Meciennik Christus
sow / Pan Bog nieokazat. co w; dy ied
dnak zawidy / w nowo postanych Stud
jach y Prorokach swoich / zwysł on ciy
nie. Myla sie tedy bardzo na tym Hussie
te; ktorzy Hussa, Mistra swego / od
Concilium Kacerza potepionego / od
Mocy Swieckiey na śmierć wzdan
go / za Meciennika Bóiego y miała y
chwala. Abowiem nie samo zgolać ci
pienie; ale dla Boga y Prawdy w pra
wym Kosciele Bozym cierpienie / pra
wego Meciennika ciyni; iako o tym sta
ły Doktorowie / przeciwko starym tej
Kacerzom / dobrze pisa. Takci Donas
tykom odpowiedział Swięty August 2
stin: Christi Martyrem non facit Po
na; sed causa. a na drugim mieściu; 30
wia nas / powiada / Corporum Perle
utores; a siebie niezwia. Animarum
Interfectores; wieść iest / zabie Dus
zaleca;

2 Cor. 10

2 Dow

Contra

CRescen.

Lib. 3 Ca.

47.

Contra

pis Parm.

Li. 1 Ca. 7.

Si

Historia

Cypr. De Ste: niſli Ciąto. X Cyprian S. tego po-
 Simli. ſwiadcza: iako niſt / oproc; Koſciota /
 Prelato- niemoje byc Mieczeniſtciem; a iako ied-
 rum. den Grzech Niezgody, ani Nieka nie-
 moje byc ocizdion. [Macula iſtorum,
 qui extra Chriſti Eccleſiam colligun-
 tur, etiamſi tales in confeſſione nomi-
 nis Chriſti occili fuerint, nec Sanguine
 abluitur: in expiabilis & grauis culpa
 Diſcordia: nec Paſſione purgatur: eſſe
 Martyr non poteſt; qui in Eccleſia De-
 hon eſt. &c] Tho tak napisał prawy
 Mieczeniſt Chriſtuſow S. Cyprian /
 przeciwko Nowatianom, oſobliwie iad-
 koby ſwitego iſwota Odsieczpienſc:
 a napisał w tych Kiegach; w ktorzich iad-
 ſnie wymalował prawy Koſciot Boży /
 Koſciot Powſzechny / nie iny, iedno pa-
 pieſti. bo y tam powieda o Pieerze: ſi
 na nim / ktoremu paſc Owce zlecił / Ko-
 ſciot ſwoy P A N Chriſtus zbudował
 Ciytay; naydzieſ: tylko chciey dać mie-
 ſce Prawdyie. Opuſcie przykłady daw-
 ne: onego tylko Huſſowego wieku / y
 tego naſzego Luterſkiego / niektore na-
 Dzw. mienie. Abowiem ieſli ſmierć podiera /
 by teſ

Kacerſtwá Huſſow.

by teſ z nawietſza ochota / cinyi Mi-
 cieniſtka / pod zaſtona prawey Wiary
 Chriſtuſowey: Niewiaſty one dwie
 brzemienne / ktore Zylka Huſſita w
 Ciechach ſpalit / (pytam was Bracia) ſy
 ſtaty ſie Mieczeniſtkami: czyli nie? tarcie.
 Sztyc w ogień ſpiewając: ſpiewac nie
 przestały; aſ ogień ie zaduſił: a ſty /
 pod zaſtona prawey Wiary / od pika-
 ra w onie cías ſobie podaney. chał o
 tym piſe Bapt. Fulgeſus, Lib. 3 C. De
 Patientia: a wſpomina Cochlaus, Li.
 3 Historiæ Huſſitarum. Bytyſ Miec-
 czeniſtkami / z taką ochotą y pod ta-
 zaſtoną na ſmierć idaci: czyli nie? ſi Pocz-
 na facit Martyrem: byty: ſi Cauſa; nie-
 byty / y z waſzego rozſadku. Abowiem
 dla oney ſproſney a plugawey Sekty A-
 damitow / ktora mianować, wſtyd ieſt
 wielki / Zylka ie ſpalit. Takie teſ naſze
 go wieku / bytli Mieczeniſtciem Mi-
 chat Seruetus Hiſpan / w Genewie od
 Jana Kalwina pocepiiony y ſciety: a
 ſciety / pod zaſtona ſciety Wiary Ch-
 riſtuſowey: Kalwinowi ſie niewidiſi:
 aby był Mieczeniſtciem: y roy cheſ inſa
 Ry niemoſ

1 Przy-
 ſlad:
 niewid-
 ſty Pi-
 tarcie.

2 Przy-
 ſlad:
 Serue-
 tus.

Historia

niemożecie powiedzieć. Abowiem Ser-
230. uetus obledłwie o S. Trocy vejac /
 samego tylko Boga Oyca chwalić y wo-
 zwać Kazat; nie Syna / ani Ducha S-
 eci. Jako tedy był Seruetus Meczen-
 nikiem; one tei dwie niewieście Pitare-
 kie Meciennikami: tak wasi J A N
 hus stał sie Meciennikiem. Nauki
 znać po iey Owocach: nauka Hussowa
 Rostyrk w Ciesach weżynita: Rostyrk
 wrodził rożne Kacerstwa: za Kacerstwy
 pożyły Sedieć / y niemate a nie troćkie
 Walki: a takowe Owoco / Rostyrk / Se-
Galat. 5. ka / y Wylania krwie ludzkiej / niemo-
 ga być weżynkami Ducha S. A przeto
 z Owocow nauki Hussowej / ktore w
 Ciesach wrodziła / Jana Hussa sta-
 fine twierdzić być fałszywym Proro-
 kiem: z takich Owocow pewnie; a nie z
 Odienta Owocięgo / ani z pięknych slo-
 wel / Wilka drapieżnego poznawamy.
 W owocie tei Hussowym bynie inego
 niebyło: sama Pycha / ktora Lucifer
 z Nieba straciła / a z Raju Adama wy-
 pędziła / dosyć z soba złego nośi. A za-
 może być śmierć Pycha / nad tei; Ja-
 dobre

Kacerstwa Hussow.

Dobrze wierze / a Powożchny Rostioł
 bładzi: ia dobrze / ktory skłamać może; **Psalm. 117.**
 a ten ile / z ktorym Duch S. mieśka na **10. 14. etc.**
 wieki: Ale przywrocmy sie ku historyi:
 aco sie działo po śmierci Hussowej /
 tuż trocy opiszemy. Abowiem dosyć
 jest na tym nam / pewnie to pokazać: co
 za oycy Wiary swojej nowi Bracia w
 Ciesach mają / Jana Hussa; a hus
 za sie iako sie wrodził z Mistrza swego /
 Jana Willefa.
 I Zwolennik Hussow / Mistrz Jer-
 nym z Pragi / rewoltował y odpusłiagt
 sie Kacerstwa Hussowego y Willefo-
Renoca-
cia Jer-
onimowa
z Pragu
 wogo / tegoż Roku / ktorego hus jest
 spalony; Roku 1415 / dnia 24 Wrze-
 śnia; Septembrem po Lacinie zowie-
 my. Te Renocacia niewdzićcinie przy-
 teli Hussie / a zwołacza Slachta Cies-
 ka y Morawska. a ię go pilnowano w
 Constanciey / iesli by za sie co nowego nie
 woznawiał; vszedł potajemnie z tam-
 tad: ale poimany / iuż na granicach
 Cieskich / od Książęcia Bawarskiego do
 Constanciey za sie był przemiesion: y dla
 sekcy Mistrza swego Hussa / ktorey sie
 Ry ij **10. 23 6.**

Historia

Spalo =
ny.

Osobne
dary Bo
że w tym
Jerony =
mie były

Mat. 19.
Podiat
meżnie
smierć / y
Dogań =
skierunek
wielki

Käcerstová Husfow.

Pogańskie / iż nie na śmierć chodili.
Pięse Solinus o Ciwiaszach Indy-
skich / (gdyż ieden ma wiele żon mie-
wa) iż gdy ciato meża zmarłego ma być
palone / każda żona iego pilnie temu w
Sedziow zabiega; aby z mężem swoim
śmarty / dobrowolnie w ogień wsta-
piwszy / mogła być spalona. y Valeri-
us Maximus wspomina moc osobliwą
żony Asdrubalesowej / w miesiącu Kar-
tagińskim: Ktora / gdy Scipio burzył y
palił Miasto / dobrowolnie z Zamku
spuściła się w ogień / ze trzema syny / do-
browolnie tej śmierć podęymującymi /
prawa y lewa ręką ich dźwierzac. Wiel-
kież cho męstwo / w matce y w synach!
Ciwiaska to uczyniła; czego ma As-
drubal niuczyć. bo ten wołał się Rzy-
mianom poddać; niżli męstwo żenies-
go y synowskiego naśladować. Niemaj-
ła tedy nie żuśsite; iż kadby Jeronima
z żuśsem wystawiali; nigdy ta ich na-
uka z Duchą S. niebyła. Co to za Na-
uka była; Owoce iey / (iako y wyiszej Nauki
trochę namienit) Kostyrki / Sekry /
Krwie wylania / iasnie pokazały. bo

De Mirabilibus Mundi. Cap. 65

Lib. 3, De
Fortitu-
dine.

Historia

Huff-
wa Se-
ra ro-
Brauna.

wnet po śmierci onych dwu nowych
posłolow Cieskich / Zgody niebyto w
Cieskach: trwała jedna Sekta w Pra-
dze: w Taborze druga; trzecia Pitarc
Adamica wymyslił: Sekty naostatek
wiele złego nabroiły; wiele biady / wiele
miejboystwa uczyniły; y ciestkie Walki
przez ciás niemały tworzyły. W Pra-
dzie trzymano wiele po staremu: w Ta-
borze wszystko się zmieniło: sami się z so-
bą gryli: sami przeciw sobie (iako y
dłs) Książki pisali: Pitarc chej iako
plagawie Ratu Adamowego uczył: wo-
styd y sromota, wspominać. Uciechay
civca / Ego chee / Historia Cieska: naya-
dnie Owoce nauki Hussowey / nie Du-
chowne; ale Cieleśne. a tej gdyby to by-
ło; Bogu; trwałoby było: co się już le-
dwo w małym Kaciku zawadza; y cho-
daleko od Hussa. Jakie rozłania krwie /
a iako cieste / były w Pradze; iakie roz-
ruchy / przeciwko Krolom / Staro-
stom / Raycom; co czynił Jan Zyska; co
po nim Prokop Golec / (po Łacinie
Ralus) Tyran a Książ; co naostatek
broił Gierzył / Krol potym / w onych
rostryr

Galat. 5.

A. 5.

Huff-
wa Se-
ra ostar-
la.

Kácerstvá Hussow.

rostryrkach y Walkach pospolitych: w
dzieli to y sasiadsi y samicej Hussow
wielka żaloscia cho pisali. Abowiem
Mistrz JAN Przybram / z Prastin
Hussitami trzymać / a barzo się do
Kosciola powszedniego nachylać /
na wielu miejscach; na onę nowa Wia-
re narzeka. a piśe to osobliwie na Tar-
boritz / y na Prokopa Tyranna / namia-
stka Zysceynego: piśe ten / Ktory zmarł
Plebanem v Hussitow; iakom już wysł-
bey namienil. Tak tedy mowi ten to
Hussita Jan Przybram / między wiele
inymi żalotnymi skargami: W tym te-
raz Krolestwie Cieskim niemaż żadne-
Kzadu / ani Sprawiedliwosci: ale ja-
mieskawşy wszystko / częśc rzadsi Po-
spolstwo / częśc Pánowie / częśc Ty-
rannowie; iako z kad wiatr żawienie. a
lesli Pan Bog takawý nieprzyda lekar-
stwa: co dzień oczekawa wpadu swego:
Ktory zawždy optakiwać będziemy. Co
iako wiele złego ci nabroili: Kchorzy s-
Krolestwa porządne / między Kros-
lestwy áwieckimi zacnego / tak sprosne
iako by Káxtarstwo uczynili; Kchorzy /
Ky iij Prás

Ostarzda
nie jedne
go Hussa
stey / ná-
stędze
wieku
swego
dla no-
wej Wia-
ry.

Li. 224.

in Libro.

De condi-

tionib us

su bella.

Pátrz /

co Wia-
ra nowa
nosi

Historia

Prawa potłumiwszy Królestwa wszyst-
kiego / nierządem / nieczotami / y trwas-
nymi niosłatek rzekami / aż do głowy
go napetnili etc. A niżej trochę tak pi-
se: Zaisze dziś ile Panow; tyle Latorow
y Zboycow; ile Chłopow; tyle Ryce-
rzow; ile Kaptanow; tyle Biskupow y
Prełatow; a wszyscy spotecinie / iakoby
Baleni / miecie na sie samych obroćili.
O iakoby dobra rzeci była prosić / Mój
233. iestem / y wotać do Pana Boga; aby
lud ten niebył / iako owce bez Pasterza.
Tak sie dzieie / moi mili Bracia; gdzie
Pasterza niema; (tak byto w Niem-
cach niedawno / w Anglii etc. tak dziś
jest w Węgrzech etc. y my sie tak bo-
my w Polsce / niedługo) Kto Pasterz
Piotrem gardzi; a miasto niego / Wi-
klesy / Husy / Kotizany / Zyski / Proko-
py / przymuie; wiera ten nie inego; ie-
dno tho / co optakiwa Przybram / do
De uerita Chrzescijańskich sławnych Królestw nie
te Corpo- wna. przeto też w innych swych Kie-
ris y San gach / tak tenże Husita napisał / zaraz
guinis Ch w Przedmowie; Stuchay Niebo: stu-
risti in Eu chay Ziemia: niech slucha wszystkich na-
charijlia. rod

Królestwo Hussow.

rod ludzki / Chrzescijański / Pogański:
niech slucha Boga; iesli wy iestecie glus-
by; niech sluchajcie Angieli; iesli wy lud-
zimi gardzicie: sluchajcie; sluchaj-
cie: peten iestem boleści: a dla wpadu
Religii; gorzkiego petenem wzdycha-
nia. Abowiem o to po szczęśliwych onych
ciach / Których ciał a szczęra Wiara
w tym Królestwie kłótenia / Nitosi
wszędzie patata / Bogoboyność ze wo-
bad promienie swe wypuszcza / stary
Nieprzyjaciel zardosiwy to sprawił.
A co; to takiego? Krotko mowiac / a
słowa onego Husity wybierając; Ka-
tolu / powieda / ten to stary zardosiwy
Nieprzyjaciel nasiał; w szego zte nasze
pit; wszystkie dobra święte y zbawien-
ie zburzył; skącił; a to wszystko / przez
Wilki drapieżne / Owczu sie skora za-
trywał; on sprawił. A którzy zho owczym
byli ci Wilcy drapieżni? Janá Wikles co w Cze-
sa wspomina / y wciąż tego, Piotra chach
Pawiego / Przestanie (iako on mowi) Stuchay
Antichristowe; z których katusz zama-
conych y nieczystych / Czechowie Nau-
ti obiedliwe czerpać wołeli; opuściwo-
cy.
Ry v by Pa

Historia

Nápomí
námie
pilne/o
niepożyte
Kach Ká:
cerstwa.

By Pána Boga / Koscioł / y święte Do
ktory. The tam słowa nazywają / y tego
Husycy Jana Przybram. Tancie
sie z cudzych przygod / Bracie mity / co
za pożytki Kacerstwo noś: widziś; i
co ten Husita gani Witleśa, Mistra
Hussowego / y Piotra Anglika, ucznia
Witleśowego: za nauka nowa Kacer
stwa / Ktora pod zastona Owcia jest. W
kiem drapieżnym / co zwykło chodzić
zaiste widziś / y widzieć (byś iedno ch
ćiat) mojęś. Daci świadectwo cheń
ktory na to patrzą: nie naś Papieżnik /
ale twoy Husita: ta radz: tak sie w
eias: a co ciyniś / co przed sie bierz: /
pilnie obacz. Niemożesz dobre Drzewo
z tych Owocow dawać: niemoga z do
brey Nauki Chrystusowej takie Owoc
ce pochodzic: Ktorem na on cias y Pol
lećali se: lacy naśy przypatrując sie / tak iadowi
sto Hus: tey Hussowej Sekcy barzo sie lekali.
Byt iui Rok PAŃSKI 1451: kiedy
Krol Polski Kazimierz pisał List / do
Jana Kapistrana / świętego a uczone
go Bernardina / w Czechach (co tej y
Kroniki Polskie wspominają) lud ka
Wies

Kacerstwa Hussow.

Wierze Powołchney nawracaiacego:
w tym to Liscie / o niedzach Krolestwa
na on cias Cieskiego / ten Krol naś tak
Piśe Kapistranowi: Poznateś / Ocie
mity / zlosliwy umysł Czechow / po zara
żeniu od fałecnych Nauk, czysta Wi
re Powołchna przesładnacych: widzia
teś: iako / naprzod słachne swoje Kro
lestwo zmieścił / na sasiady sie rzus 234.
cił; Koscioły popalili; Panny pogwał
cił; Slugi Bzgie pobili. etc. Data w
Grodku / w Wigilia Narodzenia Pa
ny Mariex; Roku PAŃskiego 1451. A
co mniemaś / Bracie moy mity: przeci
onego ciasu / zgodliwie uczynili Con
federacia Panowie Polscy: przeci
Krol Wladyslaw, srogi zaiste Statut /
ale potrzebny y sprawiedliwy / za rada
y zezwoleniem Senatu swego / do oney
Confederaciey przydat: wierz mi: iś
iedno wspomnianie rostrykow y walek
Cieskich / przez barzo wiele lat niewómie
rzonych / Ktore Nauka Hussowa spra
wita / strach w inych sasiadach Kroles
twach czynito. A iednak tej to / yma
drych a bacjnych ludzi / wielkie jest po
dziewies

Confoes
deracia.
Panow
Polskich
Statut.

Historia

Osławienie; iako te Nauki / Ktora przes
 wylanie Krwie ludzkiej chce sie szerzy /
 niewstydzil sie ktho zwac Ewangelia.
 Abowiem ani Pan Christus tego nie
 uczyt; ani Apostotowie jego. ich bico
 mordowano / ścinano / tatowano: oni
 nie kazali sie nikomu bronit / ani z Kry
 żow składac; ale krew swoie wylewajac /
 a do Cierpliwosci, nauka y przykladem
 swym wszystkim wiadowac / swiat wysy
 stek pod Christusowe Wiare pod bili.
 Tak byto / Bracie miły; iako S. Hiero
 nym powiada: Triumph Boży jest
 ciennikow swietych cierpienie / y Krwie
 dla Imienia Christusowego wylanie
 a w cierpieniu mał, radość y wesele.
 [Triumphus Dei passio Martyrum
 & pro Christi Nomine cruoris effusio
 & inter tormenta latitatio.] alec Żył
 y Prokop, w Taborze / Jan Rokizana
 w Pradze / niedali sie dla Christusa za
 bijać; sami raczej bili / mordowali / ba
 rzuli / y swe Znaki do tego wiedli / Ży
 znać Drzewo; Owocu. nie o Duchu S.
 napisano; Od poczatku on byl Miesz
 boyca. Im wistże byto / w prawym
 Koscielu

E. ad n.
 gela nie
 wolewa
 krwie
 ludzkiej.

Ad Hedi
 biam,
 Quest. II.

Ioan. 3.

Kacerstwa Hussow.

Koscielu Christusowym / Chrzescijan
 mordowanie; tym wiecey ich przyby
 wato: zabito iednego; sto / albo tysiac /
 nawrocilo sie ich; a ci wszyscy Duchą
 iedność chowali z soba. A czemu cho
 wali? ciemu iednego serca y iedney dus
 ze byli? dziwne rzecz / w niezliczonych
 ludziach Dusza iedna! rozmaitych Oby
 cziow y roznych Językow ludzie, iedno
 mowia; iedno trzymaja; iedno mysla!
 O Duszo iedna. przecie widy iedna?
 do Apostot (wedlug nauki Apostola
 skiej) byl Apostolem; Prorok Proro
 kiem; Pasterz Pasterzem; Doktor Do
 ktorem; Krcerz Krcerzem; Kzemiesnik
 Kzemiesnikiem; Ciemiasta Ciemiast
 sta etc: a y was / y w waszych / izali nie
 wszyscy chca być Doktory; y medzysmi
 iestże nad Doktory; z tadci to chwias
 nie / lada od Wiary: z tad ciesta oda
 miana Wiary: z thad Niezgoda / roz
 ność / zwada. Wyšli waszy z Wilefsa
 y z Hussa; alec iuz zmieszali sie z Lutrem
 y z Kalwinem etc: ta iedna wasza Nie
 zgoda / a Zgoda nasza / tha ustawiczna
 wasza Odmienność / a nasza Stałość /
 miech

Eph. 4.
 Act. 4.

359

Historia Kácer. Hussow.
niech was wspomina; co czynicie / do Pa-
idziecie / a gdzie na koniec przyjdziecie.
Panie Boie / daj wam wianę / a do
prawego Chrześcijaństwa nawrócenie;
tego wy gdzie indziej / iedno pod Rzym-
skim Piotrem / (byście tysiąc lat
szukali) żadnym obyczajem
nienaydziecie.

¶ Koniec Historiey Hussowey.

Wielmo

360
Wielmożne-
mu Pánu / P. Stáni-
sláwowi Herborthowi / Kás-
tellanowi Lwowskiemu / y Zu-
pniłowi Ruskiemu / Kiadz Be-
nedikt Herbst Láski y Po-
tom od Pána Boga
%/. żada. %/.

Święty Páwel, Apos-
tol Pána Chrystusow /
m. Pánie Lwowski / ná-
pisał tak do Korinthow: 2 Cor. 1.
Błogosławiony Bog y Oćiec Pána
naszego Jesu Chrystá / Oćiec Miłoś-
dzą / y Bog każdego Póćieszenia; kto-
ry nas ciešy / w każdym smutku naszymi
Tych słow Apostolskich y ia słusznie te-
raz wywoać moge; gdy te drogi / ktoram
tego roku do patriey czynił / dał nam
Pan Bog fortunnie obiechąć. Abos
wiem

Wypisanie

wiem mamy za co Panu Bogu dzię-
wać / iako Oycu miłosiernemu / y w
smetkach naszych dżisieyszych nas cieś-
cemu : Echor y natey drodze / niemato
nam pokazać raczył : z kad ia do tego
ciaśu / y z moim miłym towarzy-
szem M. Andrzeim / osobliwie sie cieś. co też
trotko chce wypisać / dla tych osobi-
wych dwu przyeśyn : aby ten / od ktore-
go wosłektie Pocięchy wychodzą / od nas
był błogosławion ; a Katholicy na-
mieli też z kad nieiaktie pocieszenie. bo
nie wszyscy o tym / co tu przypominie /
wiedzą : a wiedzieć niezawadzi. Jest
z kad bogoboynym Chrzescijanom smet-
cie sie / y nasz gdy na rostargnienie ied-
ney Wiary Rosciota iednego patrząc /
z Rzeczy pospol. Koronney nie też po-
cieśnego nieodnośa : wszakże nieopu-
śca midzy P. Bog swoich ; aby im też
czego / z kadby słusne pocieszenia wia-
li / niemiat okazować. Te nasze Pocię-
chy / niektore są Osobliwe ; a niektore
Pospolite : iate napilniey, vmysliłem
tu wypisać / im nakrocey bede vmia-
ktore mogą iakti pożytek weźmiec.

Przyeś

DRUGI.

Przyeśchatem naprzod do Kalisza / Kalis.
w pierwszą Sobotę po Wielkiej No-
cy : zastałem towarzysza mego / z k-
tym na drodze miałem wyiechac / niepra-
wie zdrowego : (bo y na pierwszym nos-
elegu / Febre miał niemata) ale Pan
Bog miłosierny / Ociec każdego Pocię-
śenia / raczył nas tym zaraz obdarzyć ;
i ona sta (iako nasza Kuś mowi) Cio-
śka w ziemi wnet przepadła : y przye-
śchalsiny do Krakowa / za taską Bożą /
w dobrym zdrowiu. Z tamtąd odnieśli-
śmy ten List ; ktoregom ia przepis zosta-
wit w Kuśi / na niektórych miejscach :
z k-choroego acz niematy smetek ; wszakże
też y pocieche niemata / może wiać pra-
wy Chrzescijanin. Mądrze tego Listu
dostano : co w sobie zamyslasz iako mi P.
Bog mił / prawdziwie oznaymie. Pia-
śany jest do nieiaktiego Simona / v No-
sowiernikow przy Krakowie Mini-
stra / o sprawach y o Wierze nowey Mi-
nistrow Litewskich : Ci (powieda ten :
ktory pisał) Wilneńscy Ministrowie /
Wedrogouius / Coscinus / Rurnicias-
nus / Ruterlanus / witecy inż niż przes-
czy

Brakom
List o se-
rach Li-
temskich

Wypisanie

31. 2 trzy lata trzymać z Arriany y z Nowo
Trzebień: prawdziwa nauka o S. Troja
ce, kaja: niegodne swe y fałszywe Kon
fessie wrócić / inepotępiać: pamiętać
te Chrystusa Zbawiciela chcąc zniszczyć /
osobliwe Święta (jako Narodzenia ię
go / Zmartwychwstania / Świątki /
współte z innymi) wymieć: żadnego
Arcykapłana Wiary Chrześcijańskiej / go
tego ciał jest / niewykładać: imiona
peronych Ciasów, Świąt, y Dni / wy
gładzić: na swym tu Koncilia biał
lum / Arzest matych dziatek kusić sie
wyrzucić: Wieczerza Pańska y nieucie
ćwie / y bardo rzadko / iakoby rzeci nie
potrzebna / czynia: miasto Kazania /
obyczajem Nowotrzebieńców / proro
kują: co jest / swoje Sny y Widzenia; co
jest / strasliwe Bluznierstwa / powie
dzieć: wiele Zon mianie / dobra naszego
spoleczność / wogarde Urzędu, Sa
dom, y kaidego Stanu / wnosić: do zni
szczenia Arzestu dziatek matych rzeci co
czuć / na 16 Niedzieli y dalej, Rucst od
wołac: a Rodziców y Rmordów
nieprzypuszczać: gotowanie tu Wie
czerzy

DRUGI.

Wierzy Pańskiej / za niepożyteczną rzec;
y prawie za śmiech / w siebie maia: Pod
dani Panom y Urzędowi pisać / tytu
tu Braterskiego wywołania: do zrowna
nia Stanow / y do wogardy Urzędu /
wszystkie rzeci wiada: przy Wieczerzy /
na jednym miejscu Pan z Chłopem sie
dzą: ludzie prości a nieuczeni / rzeci
Święte sprawują: według swej myśli
Dekretu czynią: y naprzeciw Urzędowi
wiele sie waja. Tu w Wilnie gadano o
tymi Maiali być przypuszczeni do Wie
czerzy Pańskiej / kchorzy Niewolniki
swe wolnymi nieczynią: w Kosciół
niemają nic: tylko stół synkowy / w po
drzód Kosciół: o Groby niedbają: z
Matienstwa / z Pogrzebow / z wszyst
kich rzeci Świętych / wielkie idą zgors
zenia y wogarda Religiey. Mnie (po
wieda) nad wola nieboscyka Pana
Radziwiła / nigdy ani do Rady ani do
Kazania nieprzypuszcili: y jeśli tu będą
ci dłużej rzadzić: nie tylko Biedow bi
dzie petno: ale też trzeba sie bać na ko
niec Sedziey. Atoż mają W. M. Mi
łostowy Panie Lwowski / perone Wo
winy

Wypisanie

Wieża
Babel.

winy Litewskie: z których Katołicy
smęca sie; y cieża. smęca / dla tego; iż
Bracia nasi / którzy z nas wysli / z na-
mi trwać niechca; a za tymi Sektami
swymi / Gniew Boży do Polski y do Li-
twy wnośa: a wesela sie przeto; iż przy-
tey Wieży Babilońskiej / Ktora Luter
Apostata budować począł / Pan Bog
tych Słowowierników ięzykami nieśa.
Jasnyć to znak iest Wieże Babelskiej:
„ Jakiś sie z soba niezgadza / y zawždy sie
„ mieni; nie chęć Prawda. Wicher iest
„ Szatan; nieodmienny Pan Bog: on iest
„ oycem Kłamstwa; a ten ista Prawda.
Bazn Boża. Począł iuz Pan Bog karać Litewsko-
litwinem: co tham teraz za niedza; w
Wierzbach swych opłakuie X. Suffra-
gan Wileński / między inych niemato /
tymi słowy:

*Silicet huc redijt dictum memorabile vatis:
Sic iam non nobis, terra quod edit, erit;
Sic nos non nobis, quod cumulamur, erit. Et.
Suma malis species! ego porto pondus & estus;
Alter praeipiet parta labore meo.*

Panie Boże / bądź y z nami: bo nie lep-
šie są nowiny Polskie / z strony norow-
Wiary;

DROG.

Wiary; niżli te Litewskie. Z Krakó-
wa wyiechawszy / y przy pamiętce Me-
ciennika Polskiego S. Stanisława;
Panu Bogu postawiający / (cośmy też
nieomieszkali czynić y w Częstochowie / Często-
na Gorze Świętej) fortunnie z takti-
Boier przyiechaliśmy do Bzozowa / do Bzoz-
X. Biskupa Przemyńskiego / Brata W. zow.
M. rodzonego. Tam przez trzy dni nie-
skłaniać / wciyliśmy sie Kaptanśkiego iya-
cia / nietylko z słow; ale też z przykładu
Biskupa dobrego. Pamię Boże / racy-
nam chacie dawać Pasterze. Dława affek-
tzei; prawie umarł w sobie wsiysko umar-
kie swe affekty! Pisa to o Sokratesie; twier-
dzi go nigdy nie meobrużyto / ani ścię-
scie / ani przeciwność: w edwu też na-
szych Biskupach / w drugim X. Jozefie
Bardinalu / przypatrzycie sie y i-
temu; co to iest / Idem Vultus eademq;
Frons. Miał na then czas X. Biskup
Sciaticki. iakoby iey niemiał: wsiysko
y niego za iedno było. Nazaimez po
nas / wyiechał on na Siem Lubelski: a
myśmy do Przemyśla przyiechali / na PRZE-
dzień wielbnego S. Stanisława. Tam mysl.

33 iij   zaśtao

Wypisanie

zastalifiny onego dobrze weionego y sła-
chetnego Cytowika; ktory y Pisaniem
y Przykladem swoim/ wiele ludzi do
Kosciota Porosiecznego za soba wiodl.
Dorozumie sie kazdy/ o kim mowiez; zna-
li dobrze y obcy ludzie Stanisława O-
rzechowskiego/ Philosopha Wymowcy
y Theologa wielkiego / z niematem za-
tem naszym, teraz niedawno zmarłego.
A czego iemu niedostawato; gdyby ch-
cial byl niedbać o Rzymfki Kosciot?
wedlug glupie^o swiata; wszystko mial

Włose by byl lepiej/ do nas niemyślac: ale on
Dugne mądrze wolat wszystkim pożytki rozgar-
go dzić / dla iedney swey Dusze. A ktozby
wienia. mu kazat bronieć Papieža Rzymfkiego;
przeciw Ektoremu przed tym y pisat / y
czynil; gdyby byl zbawienia Dusze swey
niemitowat? U ludzi weionych / a na
świecie zawołanych / to iest naciężsa;
ganić, co przed tym chwalił / y Piorem
tego poprawić. A co; z tad onemu przy-
byto; iż cho byl weynil? utracit także
wszystkich Mowowiernikow; zginety
mu Pensię: sztal sie wboższym; niżli byl
przed tym. Według tedy Swiata / le-
piej

DRUGI.

piej bylo trzymać z onym; a zwolascież
je tei o jont / Ektora byl poiat / mial
wielkie trudnosci; ani mogł / chociaż za
Papiejem pisat / Papieſkiey otrzymać
Dispens; ciey) ale według Pana Boga/
lepiej tak weynil; iż do Kosciota Por-
osiecznego / z Ektorego byl niemadrze
na czas wyszedł / mądrze w czas sie na-
wrócił; Abowiem y siebie samego Du-
ſę poryszał; y wiele innych zacnych Sła-
chetkich domow, w Oweżarni Piotro-
wey trzymat / a ku niej zgromadzał
wielką za cho iż będzie mial odptate;
mamy o tym Nadzieie dobra. Zaisie
z tego iednego zawołaney Nauki Cito-
wika / mogli by sie kazdy kazać; gdyby
chcial pilno wejrzeć w Prawde / zloży-
wszy affekty / a odlożywszy na stronie per-
sony. Teści on niechwalit ztych w Kos-
ciele Obyczaiow: Prawdy samey prze-
strzegat y bronil; yte / w Pisaniu swo-
im / wszystkim iasnie mowil. O wielką
Dobroci y Opócznosci Boska; gdyby
ludzie chcieli baczyc! Dat Pan Bog
podporę, w Grzech wpadłym ludziom/
wpadet niegdy Dawidow; ktorego on /

33 iij

Kros

zabiegł
- cił
D. 100

Opócz-
ność Bos-
ka i

Ps. 50. etc.

Wypisanie

1 Tim. 1. Krolew y Prorokiem bedac / w Psal-
 miech swych pisac niewstydzit sie: S.
 2 Cor. 15. Pawel tej, Pana Chustusow Apostol /
 1 Cor. 15. swoje Bluznierstwa y Przesladowanie
 1 Cor. 15. Rosciota Panskiego, w Pismie swym
 wspomina: chackie y naszym Polakom
 mitym Pan Bog dat znaciny przyklad
 Stanislawa Orzechowskie^o; ktory tej /
 przed wszystkim swiatem / Grzech swoy
 w swoich Kiegach obwotywaj: Panie
 Boze tylko day; aby ci / ktorym tego jest
 potrzeba / slyszec to y widziec chcieli.
 Gdyby to oni cymili / a cymic umieli y
 chcieli; co P. Bog dat byt Orzechow-
 skiemu: nalezliby Prawde. do starych
 Doktorow trzeba sie vbać temu; ktho
 zbladit niechce: nad S. Hieronymem
 y on siedziat w ten czas; gdyśmy do Prze-
 mysla przyiechali. A ktoreś Kiegi ciy-
 tat / w on czas: te; w Których tak jest
 In Dan. „ napisano: Scripturae intelligentia, ab
 Cap. II. „ que Dei Gratia & Doctrina Maiorū,
 „ sibi imperitissimī vel maximē vendi-
 cant. W dyen S. Stanislawa / przyie-
 chaliśmy do patriey moiey: dat mi Pan
 Miasto. Bog / iako Ociec Miłosierdya / Ro-
 dzice

DROGI.

Dzieci moie mile; zdrowo ogladac: zastan-
 lismy tak prawie wszystko; iakosmy so-
 bie od Pana Boga zyciyli. Jechatem
 ia potym do Soli; a z Soli / do Sama-
 bora: y z towarzysem moim przyiecha-
 tem do Lwowa / we Wtorek przed Bo-
 žym Wstapieniem. Thu aczkolwiek
 wielce byliśmy pocieszeni / z niemato-
 rzeciy: wszakże to nawietśa byta, Jes-
 dnośc Wiary Swietego Rosciota Po-
 tocznego / w onym sławnym Mieście.
 Osobna tasła B O Z A iestże iest nad
 Lwowem; tak / iako tej nad Przemys-
 lem: iednym sercem / iednymi wsty / ied-
 nego Pana Boga wstyscy po staremu
 chwala. Takci tam bywa: gdzie cho-
 wierzy Pan / co Sluga; toż Starost-
 wie / co Mieszcianie; toż Urzednicy / co
 Poddani. Pociesna to byta / w iednym
 baczynym Mieszcianinie Lwowskim;
 discipule niegdy w Wictembergu Phi-
 lippowym: ktoregom ia byt odiechat /
 przed ośmia lat / wielkim Luteranem;
 tegosmy nalezli / z niematem podziwo-
 niem naszym / wielce bogoboznym Ka-
 tholikiem. Takowa nam theż dawano
 33 v spras

Lwow.

„ Wida-
 „ ry ied-
 „ dnośc /
 „ z kad.

Wypijanie

spRAWę w Brakowie / o niektórych Mi-
scianach : ci / za kasa Beża / do nas
chutliwie przystaia; ktorzy / w nowych
Zborzech / zdali sie być naprzedniemi
A ktoby niemożli baczyć ; co to jest za
Ewangelia / prawie każdy rok odmien-
na : małego ciu trzeba wzroku : gdy by
tylko chcieli przejrzeć. Ale wiecieśa to
poćiecha; kthora teraz przypomnia.

Mar. 16. Gdyś Kazanie czyni w Lwowie /
(acz wolał bym był innych słuchać) w
dzień Bożego Wstąpienia; znaki praw-
wego Kościota Pańskiego sama poda-
wał nam Ewangelia : (bo ten ma A-
postoty / porządnie wysłane : po wsem
świecie / każdego narodu ma Wierne :
Pan w nim z swymi Robotnikami robi ; y
Naukę znakami wtwierdza) y przetoś
wczyniłem był krotka zmianki Ormian
y Ruśi ; aby chcieli znać Kościot Apo-
stolski / pod Pasterzem iednym Piotre-
Krotko mówiąc / dowiedzielismy się
Ormid- tego peronie : iż Ormianie są z nami ied-
nie. nocy Wiary. iako to każdy może z tych
znakow poznać. A bowiem Legat nie-
dawno Papięskiego / Kardynała Roma-
mendo

DROG.

mendon / ciotowieka osobliwie mądre-
go. y uczonego. y (ciegom ia doznał w
Poznaniu) bogoboynego / z wielką wo-
dzićnością y uściwością (gdy we Lwo-
wie był) Ormianie przyieli : E. Arcy-
biskupa Lwowskiego nad Biskupem y
Kaptany swymi władza. iawnie wy-
znawaia : do Kościotow naszych radit
chodza ; y przy Nisy uściwie bywaia :
y nas naostatę / gdy tego jest im potrze-
ba / Kościelne Sakramenta biora. A
bowiem ieden brat ich, Jurek Ormian-
nin / we wszystkich Ruśi naszej Kupiec
dobrze znaiony / przeszłego roku roznies
mógł się w Moskiskach / od Przemyśla 1565.
czterzy mile / na Jarmarku tam biegać.
w dzień Wszech Świętych : y tam Spo-
wiedź uczyniwszy przed Kaptanem na-
szym / z ręk iego przyiat Sakrament ; y
po śmierci / obyczaiem Kościota nasze-
go / na Świętym mieściu jest pogrze-
bion. Nic inego lepiej pokazać niemo-
że / iakiey kto jest Wiary ; iedno spoles-
cine wywołanie Świętości Kościelných.
Przy Obiedzie też / w tenże dzień W-
niebowstąpienia Pańskiego / przyśledł
Ormian

Wypisanie

Ormiański Kaptan do X. Arcybiskupa : tam thei wciwosc ich przeciwko Przelożonym Kosciota naszego / y Posłuszeństwo winne świętey Stolicy Państwa / baczyliśmy ociyma naszymi. To tedy y wiedzac y widzac / słysimy z ochota do ich Kosciota : słuchaliśmy w Sobocie / ich Liturgiey ; to iest / Msze : z rozmow spotecznych / kchoresmy z ich Kaptanów mieli / nie inego nie mogliśmy rozumieć ; iedno iż / pod roznyim Obrazem Koscielnym ; zwierchnum / iedney sa Wiary z nami. Dali nam tei perwona sprawa ; z kad oni swe Kaptanstwo porządnie biorą : maia Patriarche w Armeniey ; ktory im Biskupy święci / y dają : a Patriarcha wiać moc od Papieży z Rzymu. Napierwszy ich Patriarcha / y prawde Apostol Ormiański / był nieiaki S. Grzegorz : temu (iako on powiedaia) dat moc Sylwester Papież , Święci y stanowić w Ormiańskiey ziemi Biskupy : y potwierdzaia to świadectwem Nicephora / Historika

Li. 9. Ca. Gręckiego. bo tak ten o tym piśe / mied
pił. 35. dzy innymi słowy : Święty Grzegorz on
ktory

DROG.

Ktory wielkie Cuda czyni / wiele cierpiac dla Pana Chrystusa od Teridatesa / (Dertadiussem zowią Ormianie tego Krola swego ; iesli dobrze pomnie) nakoniec przez 14 lat był zamknięt w dole biotnym y ciemnym : dla czego gdy Pan Bog Teridatesa / ze wszystkim Do mem iego y z Pány / ciężko karat : (bo ludzie obracali sie w Wieprze ; y sami siebie iarli) z onego dotu wyciągniony S. Grzegorz / tym iednym znakiem na Wiare ich nawrócił ; Koscioty im zbudował ; Msze miewał ; [sacra arcani et mystici sacrificii celebravit] y nowymu Ludy z tamtąd Diabły wypędził. Powiedaia tei niektorzy ; (tak tenże Niceph. piśe) iż ten Grzegorz / wesposół z Teridatesem / do Cesarza Konstantynusa przyiechat : z czego sie barzo weselił Cesarz ; y Grzegorza onego / wciy niowszy go wszystkiey oney ziemi Biskupem / tam do Armeniey posłał. Z tych słow y z inych Nicephorowych / wtwierdza sie ta powieść Kaptanów Ormiańskich : iako Patriarcha ich ma moc y władzę / od Sylwestra Papieży / (chęć

okrzęcił

Wypisanie

okrzcił Cesarza Konstantynusa ; we
 dług y Ormiańskiego wyznania) przed
 Xij set lat dana. A chociaż się na czas
 mogli byli niektórzy Ormianie odstąpić
 od posłuszeństwa Stolicy Apostolskiej :
 na Concilium zaśie Florentskim / które
 było przed 120 lat / posłuszeństwo przy
 ieli. y powiedział nam to za pierwsze Xiady
 Simon / Kaptan y nich we Lwowie
 cielmieyszy : iż gdy był z swym Biskupem
 (który tam y nich we Lwowie leży) nie
 było dawno w Rzymie ; tam / w ie
 dnym ich na to uczynionym Kościele /
 swoim Ormiańskim Obrzędem Biskup
 on Ntka sprawował. Niezmyslam nie
 tak się działo : są żywi Świadkowie :
 Xiady : then Simon osobliwie , dawał
 nam o tych rzeczach sprawę : a Liturgia
 miał przy nas / z uświęcością wielką y z
 nabożeństwem / Xiady drugi (bo ich jest
 czterech podobno / we Lwowie) Nt
 tak. A Ektoryś Rákholik nie miałby
 mieć z tad pociechy ; gdy ze wślad Wi
 ry swej Powośednes / przeciw tym no
 wym : nowym Ewangeliom ludzom / w
 twierdzenie baczysz : Jż pod jedną Wi
 ra / roz

DRUGI.

ra / rozmaite są Obrzędy spraw Ros Obrze
 ścielnych ; iedność Wiary tho potwierdza dom Ros
 dza. Abowiem niemoga tego rzec / bez ścielnych
 wstępu wielkiego / naszym Przeciwnicy ; roznoś.
 aby Papieżowie Ntka sobie zmyslili : a
 przy Nt / pamiętke Światek / V
 mitych / y żywych : gdy ; tak Ntka (ać
 sposobem innym zwierchnim) jest y Or
 man / y Grębow / y Ruśi / y Moskwy.
 etc. A ta y nas rozność Zakonów / roz
 zność spraw zwierchnich w Dicecesis
 ach / iedności Wiary nie kaza ; ale twier
 dza : osobliwa to jest sprawa Boja : tak
 thec mieć Pan Christus swa Oblubie Psal. 44.
 nice / y bryżowaniu rozmaitym. Or
 miańskiey Ntkey Ceremonie bardzo ku
 naszym przychodzą : w Chlebie przasnym
 y okragłym / iako y nas / poświęcaia :
 Ciato Pańskiey Krew podnasaia : dla
 niemocnych / tylko zmaczane we Krwi,
 Hostie chowaa ; y takie też pospolstwo
 rozdawaia / sami Kaptani tylko z Kie
 lichą przy Oltarzu pijac : w Vbierze na
 semu podobnym / y Oltarz słuza : Ci
 boriam takie, iako y my / Oltarze / O
 brząz / wielkim w Kościele ochędostwo
 maia ;

Wypisanie

maia. Kaptani są żonaci: ale żone poymuia / przed Kaptanstwem: (nie tak: iako Luter z swoimi) a poymuia Panne: y nad the / iesliby vmarta / insey (chcali być Kaptany) nigdy mieć nie mogą. Do Oltarza gdy iść maia: winna Czystość przez kilka dni chowaia: nie tak: iako ci nowey Ewangeliey Nowowie. Wielkie zaście jest wtwierdzenie Wiary Kosciota Rzymskiego / z spraw Ormiańskich: dat ie nam Pan Bog do naszey Kuśi: dla wielkiego zaście pożytku Kosciota swego. Abowiem y Xiąg niemato maia tych: ktorym ci Nowowieernicy / gdy ich my Prawda spieraemy / wierzyć niechcą: maia Xięgi S. Dionys. Dionysiusa / zwolennika Apostola S. Pawła: ktory opisał sprawy Kosciota Apostolskiego / i Nisa / Modlitwy za Vmarcie / y wiele inych rzeczy swietych: y zwolennika S. Piotra, Papieja Rzymskiego, Clemensa / ktory takze wypisał wiele swietych Vstaw Apostolskich / ktore my trzymamy / a Luter imi gaudzić poczat / maia tei Pismo: Liturgic. g. n. a. s. t. a. t. e. t. y. N. i. s. a. S. Jakuba / z Bafilusa

Dionys.

Clemens.

Liturgic.

DROG.

siliusa / y S. Chrystostoma / w ktorych y Ofiara iest Ciata Pańskiego / y Przysciyna Swietych / y Modlitwy za Vmarcie / nietylko Ormianie maia: ale thej y nasza Kuś / Indzie Greckiey Wiary. Jest drukowana Nisa Ormiańska: ktora nigdy wydat X. Andrzej Lubelski / Kanonik y Raznodzieia Lwowski: sprawę Rztu swietego / y Stogostawienie Kaptanckie rodzących Niewiast / z osobliwymi też Ceremoniami / (co / przed XX lat / tenże Auctor wydat) mamy też drukowaną: dali nam naostatek swoje Confessia / y wyznanie swey Wiary: zbroznego nie niemaa: zgadzaią sie z nami: y maia sie / y znaią / do tego. Z strony tedy Ormian / wielkasmu wsieli we Lwowie pocieche: ktora w nas wtwierdziła Lwowscey Raznodzieie. Mielismy też tam nieco pociechy (acj nie do końca) y z naszey Kuśi: ktorzy Greckiego Kosciota sprawę chowaią. o ktorych Wierze chcąc mieć rzecz pewniejszą / sliśmy do ich Cerkwie: y tam rozmawiaiac o Wierze z ich Popem / kilka godzin dobrze strawiliśmy.

Kuśta
Wiara

2 a a

sm,

Wypisanie

smu. Czyta pismo ten Baytko Ruski;
ktory tam jest we Lwowie: y zezwalał
nam na wszystko / y na posłuszeństwo
Namiaszkowi Piotra S: tylko te rzeczy
składat na Przetozione swoje / na Oycę
Wladike / y na Patriarchę Konstanti-
nopolskiego. O gdyby naszy Pasterze
pilno przed sie te rzeczy wzięli: azaby P.
Bog / za ich pilnym staraniem / raczył
Rus nasze z nami zjednoczyć. Gada-
tem ia y w patriey moiej / z Popem tam
Ruskim, pismo czytającym: cośmy te
czynili z Kiedzem Officiatem y Razno-
dzietą Przemyskim / w Klastorze ich w
S. Spassa; y Wassey M. Mitosierwy
Panie Lwowski / ta rzecz jest nierayna.
Miać oni niemato swych opinij / pra-
wym Chrześcijanom nieprzystoynych;
ale te wszystkie wrośli z Niewiadomo-
sci y z Nieumieietnosci ich / y za potwa-
rza tych: ktorzy niechca tu zgodzie.
mnie sie tak widzi / y K. Officiat Prze-
myski lepiey to baci y: iż obiedliwe ich
mniania tarcwieby sie im zbity: gdyby
tylko przyść mogto do porządnej z nimi
rozmowy. Panie Boże day to; aby naszy
Przetoz

DROG.

Przetozeni mogli ten lud Pánu Bogu
pozyskać: zwołając tego czasu; ktorogo
oni też są tu nam przychylnieyszy. Abos-
wiem ta Sekta nowa już sie tej zawa-
dza y między ich Popy; ktorzy są pod Pa-
ny Nowowiernymi. a zwykt cho Pan
Bog tak czynić / z Mitosierdzia swego;
iż / gdy jedni od Rosciota Powsechnes-
go odstali / on drugich na to miejsce
wzywa. Wzgardzili byli Grecowie Pa-
piezem: obrat sobie Pan Bog nas po-
słał / Niemce / Węgry; a Greci w Tu-
recka moc dat naostatęk. także tej tego
naszego wieku / odstali Niemcy y Wę-
gry od Wiary; y Polacy niektorzy po-
cjeli im tego dopomagać: a Pan Bog
co: obrat sobie wielki lud / w Indiej /
y w inych nowych Insulach / Ziemiach /
Rainach; do ktorych swa Łaska prze-
niosł: a Węgrow cieść wielką podał
iż Turkowi / Niemcom strasliwie-
mu. Panie Boże rąć to dąć: aby sie y
nam kiedy niedostato. Aza niewidzimy
do kad sie zaniosto: aza nasz mity do-
brey pamieci Stanisław Orzechowski
niewywodził to / y prawie demonstros-
taa ij wat;

Łaska
P. bog
przenosi

Wypisanie

wat; nie ci Nowowiernicy, Turkowi
droge do Polski ściela? Wzgardzili
Żydowie Wiara; Pan Bog obrat po-
gany: wzgardzili Papieżem Giełkowie;
na to miejsce myślny wstąpili: odstali
zaśie teraz Niemcy od Piotra Rzymo-
skiego; iako w Indii / tak też w naszej
Ruśi / moze Pan Bog Ruś z nami zies-
dnoczyć. Trzebaż nam o to Pana Bo-
ga prosić / a Pasterzom y Panom o
tym chodzić; iakobyśmy być mogli z so-
bą / pod iednym Pasterz / w iedney Ow-
czarni. Wiele moze być pozwolono Gie-
łkom; gdy iedna Wiara y iedno Posłu-
szeństwo bedzie: pozwolito im Konci-
lium Florentskie wszystkich ich Ceremo-
ni; tak / iako też Ormianom: y o Li-
turgii / y o żonach Kaptaniskich / co
trzymają Giełkowie; com o Ozmia-
niech niedawno powiedział: y Sakra-
mēt chorować do roku / dla niemocnych /
pod iedną tylko Osobą. Byliśmy thei
przy Ruśkiej Mszy / w Monasterzu S.
Spassa: słysza / według Liturgii;
ktora S. Chryśostom y Basiliusz napi-
sat: mam ja nadzieję o łatwiej zgodzie /
za pil-

nga
Ruśka.

DROG.

za pilnym staraniem Biskupow y Pa-
now naszych. Kładz Biskup Przemy-
ski / gdyśmy w niego byli / powiedział nam
nieco; iako w inych Krainach / Giełko-
wie zgadzają sie z naszymi: Panie Bo-
że daj to; aby nam też te / w naszej pa-
trii / pamiatke po sobie zostawił; aby
my do Ruśkiego / Ruś do naszego Ko-
ściola / w iedności Wiary y Posłuszeń-
stwa / moglibysmy chodzić. A bytć to
w naszej Ruśi / wnet po Florentskim
Koncilium: mam ja tego pewny Do-
wod / z Krag Grockich Lwowskich.
Reoby chciał widzieć; niechay czyta in
Actis, Feria 6 post festum S. Andree,
Anno 1537: chcam naydzie Przywilej
Krola Węgierskiego y Polskiego W-
ładysława; y o tej Unii Wiary Ru-
skiej z nami / z tamtad weźmie pewną
sprawę. Trzy rzeczy tam mają Wła-
dkiowie y Popowie Ruścy / na swym
Przywilegiu / Roku Bożego 1443 so-
bie danym: iedną; aby też / ktore nasze
mają / Wolności Praw mieli: druga;
aby przy swej Jurisdikcie zachowani
byli: a trzecią; aby thei Imienia swoje
A a a iij Kościół

Zgoda
Grae-
tow z
Lacinnis
ti.

Przywilej
Krola
Ruśkich.

Wypisanie

Kościelne / tak iako naszy / spokojnie
 trzymali: a to wszystko dano im dla te-
 go; iż czasu Eugeniusa Papieża / (któ-
 rego chcam iest zmianka) z Kościołem
 Rzymskim y Powsechnym Unia Wi-
 ry przyieli byli. Zaiste iesli Cerkwie Ru-
 skiemaia co wolności; za tym Przywole-
 niem maia: y przeto; byliby oni podob-
 no pochopniejszy do odnowienia they
 świętey Uniey / za staraniem Panow y
 Pasterzow naszych. Szatan rad zawo-
 dy targa Jedność. co im on radniejszy
 czyni; tym nam potrzeba iest być ciży-
 nieszym / y wzbawieniu Dusz braci na-
 szych pilniejszy. Przez ktore Tajemnis-
 ti (bo dobrzy Pasterze tego nieczynia)
 rozzerwana iest ona święta Unia; dali
 ci iuz liczba Panu Chrystusowi / dla Zie-
 l. 10. 11. dnoczenia rozproszonych narodzonemu;
 y my / gdybysmy co z nas iest nieczynili /
 na to sie gotujemy: ia / co ze mnie byto /
 z Mitosci winney tu ziemkomy Braci
 moiey / radem też to weczynit; iż / w Pi-
 saniu moim / niechcia tem thego zamil-
 ciec. Jako trudno ma ktho wnieść do
 Mat. 16. Nieba / komu Piotr Pasterz nieotwo-
 rzy:

DROG.

rzy; (a nie otwiera on wszystkim; ktoryy Mat. 16.
 głosu Pańskiego przezeń nieśluchają.) 21.
 na innym miejscu / dowodnie to wywo- Lic. 88.
 dze: teraz tylko chce błogosławić Pa-
 na Boga; iż patria nasze / w tych d-
 sieyszych smertkach / raczy nieiako cie-
 być: tylkoby nam potrzeba, być thego
 wdzięcznym; a pilniey Panu Bogu cys-
 tym sercem służyć. Ingerzeczy / na dro-
 dze naszej / opuścjam. bo tylko te wspo-
 minam; ktore tu pożytku polspolicemu
 należa. Nawiadziliśmy też święta o-
 ne / v Opátowá / Lysa Gore; gdzie iest Gord S.
 częstka Krzyża Pańskiego: a do Balis-
 Ba przyiechawszy w dobrym zdrowiu / z
 łaski Boiey / trafiłsmy na rozruchy Zy-
 dowskie. Ktoryy acz niemáta škody dyw-
 popadli; wśakże dali do thego wielk-
 przyezyne: iż śmieli sie targnąć na Za-
 konniká / pa Raptana / v Gary w Ka-
 lisu Ráznodzieie. Zaiste nazbyt wynas-
 kaia rogi Zydowie / v nas w Polsce: a
 onoby mieli być tymi; ktorými chce ich
 mieć sam Pan Bog: iako Btoto po v-
 licach; tak wżgardzeni / według Pisma
 Prorockiego / maia być Zydowie. a to psal. 17.
 A a uij wszystko

Wypisanie

wszystko z Mitosci maia czynić Chrześcijanie: aby chat / dla czego dam są w niewola y w więzienie / tym łatwiej o baczyć mogli. **Ak. 2.** **Mat. 22.** Bożego: Stugi iego pobili y pomordowali: y dziś (oproc iawnego przez Li chwe drapiestwa) takimi są Chrześcijanom Przyiacielmi: wypisał to niektory **Lib. 2. Ca. 5 et 6.** Żyd okrzestony / Hieronymus de sancta Fide. Abowiem naukę Chrześcijańską / w swym Talmucie / gorzka czynia niż Pogańska: Biblia zfatkowali: Ewangelie / gdzie moga / palą: Pana Chrystusa maia za nawietznego na świecie Stociny: y w Piekle / w napługawym smrodzie / miejsce iemu dają: Chrześcijańskie osoby nasromotniejszymi słowy mianują: mimo nasze Roscioty idąc: Dom ten smrodliwy / powiedają / niechay Bog rozwali: trzy kroć przez dzień nas przeklinają: niechylko zdrajcę Chrześcijanina: ale też zabić nakolniec / (gdyby jedno mogli) za Ofiarę Bogu maia. wszystko to ten Hieronym Żyd okrzestony wypisał / przed 15 o lat: podobnoć nieodmienili do tego czasu, wymysłne

DROG.

myślnego / y bluźnierstwa pełnego / Żydowskiego Talmuthu swego. Oprocz Ps. 68. 54
Esa. 3. etc. Zaspiecia serdecznego, y kaimi wiecney / odiag im Pan Bog Krolestwo / Kaptana / Ofiarę; y rozsposyl ie / iako lud więzadzony / po wszystkich świecie: przetoż Panowie Chrześcijańscy / ktorzy Żydy wynoszą / a przeciw wolei Bożej to czynią / bida za to Pana Boga odpowiadać. Azaby nielepicy o to sie starać; iakoby też / w ich Buźnicach / ich błedy im pokazowano: zaiste trzeboby tego: gdybysmy woleli Dusze ich pozyskać; niżli Czerwone Stole / Pieprze y Szafrany / od nich brać. Z Mitosci choia mowie; nie z tym wymysłem: wie Pan Bog. iako sam w sobie Grzechu mitować niechce; tak też w Bliżnich moich. Teżci szalonemu nie mitobywa; gdy go wiążą: ale ku rozumowi; przyśledszy / wdzięczen bywa tego. y Mocni Lekarzom pierwey niedzielnia; aiby dobrodzieystwa ich poznali. Wiem też / co sie dziś dzieie w Indyach / y w samym iuz (za taką Bożą / y osobliwym staraniem prawie świętego

A a a v Oyc

Wypisanie

Oyca Papięza dżisieyskiego) w Ry-
mie: we Wtorek Swiateczny przeżył/
sam Papięz swymi rękami okrzył ied-
nego znacznego Żyda, Eliáša / w Ry-
mie u Żydow nawyisłego Kaptana / w
bogactwiech, w nauce, y w rozumie za-
wołanego: a z nim wespoteł / trzy iego
syny, y czwartego wnuka. Ten Eliáš /
teraz inż Michat / ma pilne o inych stá-
ranie: y okrzyłto sie ich / niedługo po-
tym / więcej niż XXX; między ktory-
mi y żona iego była / przed tym barzo
temu przeciwna. Pánie Boże daj to /
aby to nášy Nowowiernicy pierwocy
báczyc chcieli: niżli nas z nimi P. Bog
nawiedzi. Mogliby inż iasnie widzieć
iako Pan Bog swa taśkę / od iednych do
drugich / zwykt przenosić: nie tylko Ży-
dowie uznawaia Pasterza Chrzescijań-
skiego; ale też y Krolestwa me do Po-
sluszeństwa Papięskiego wracaia sie.
Po škodzie / oni mądrzy: o gdyby po-
lak / przed škoda. Takci bywa / za stá-
raniem pilnym Pasterzow dobrych: cás-
towi Pasterze z Klastorow niegdymy
chodzili. Nieogląda sie nic na swe dżi-
sieysy

DKOGJ.

śieysy Papięz: osobna iest Skromność
w iyciu; a niewymowna Pokora: nie-
darmo daję mu Pan Chrystus moc y
Diabelstwa wypadzania / za Błogosła-
wieniem Papięskim. Pierwa nowina z
Rzymu pisano / iestcie Miesiaca Lip-
ca; iż siedmiu pierwych od Diabelstwa
wybawil. Tho ia / dla nášych: Pánie
Boże / ráci nam tego Papięza Piusa /
y teraz prawego Zakonnika / dingo ná-
dwiecie trzymać. etc. Amen. W Kalis-
ku przetrwawšy przez dzień S. Jana /
(bo tak Przyiaciele chcieli) przyjecha-
łem do swych do Poznania / za taśką Poznani-
Boża / w dobrym zdrowiu. Też są
Pociechy náše niemáte / na tey drodze:
do ktorych przydałem trzy inše mátes-
cie: iedne / o Mitoseimym Roku; dru-
ga / o Spowiedzi do P. Boga y Swie-
tych: a trzecia rzecz iest / List do Ber-
nardina nieiakiego; ktory z Klastora
niedawno ázw wystąpił. Pamiętam /
M. Pánie LwowŹski / com z W. M. o
Spowiedzi rozmawiał; gdy byt tħa
boga w Soli: niechciałem zaniedbać
tego nápisac; co niewiele podobno lu-
dzi wie-
dzą do S.

Wypisanie Drogi.

Mitosei dsi wiedza: Mitoseiwy tej Rok aby
we Lato smy wejsciwie przymowali od Dycy S.

Lis. Papieja; y tego nam potrzeba: a List
ten Lacinski / Etory zbija zgwaltownia
ti Slubow Bozych / metylko Ministry
tych Nowowiernikow wymaluje; ale
tez prawey Wiary wyznanie / Kosciol
la prawego y Pasterza pokazanie / za
gruntownym starych Doktorow z pi
smia S. swiadcstwem / gruntownie wy
pise. Niechce wiecey slowy bawic
Wasze M: gdy W. M. to / co tu iest
napisano / przeczytisz: mam te nadzieie
i; y rzeczy niepoganisz / y dar ten maty
za wdzieczne przyjac racysz. co wszytko
i; ku W. M. mianowicie pise; nieucy
nitem tego bez slusnych przyczyn: cho
byc tego wdzieczen; co mi W. M. tha
droga / w domu swym / takawie racysz
pokazac. Panu Bogu W. M. pos
ciam / wszytkiego Domu W. M.
(aci niegodny) Bogos
. modlea. .

San z Tumu Kosciola Poznanskiogol
Miesiaca Listop. Roku P. 1566.

Mitosei

Mitoseiwego Lata Chryescijanostie go Wywod grun towny.

22

Toby chcial dowo
dnie zrozumiec; co cho iest
IVBILEVS / albo
(iako my zowiemy po Pol
sku) Mitoseiwe Lato: ten ma pogla
dac na te dwie rzeczy; na Jubileus Pa 2 rzeczy.
na Christusow / a na rozkazane tego Ju
bileusu Przepowiedanie y Szafowanie.
Jubileus Pana Christusow / Etory on 1.
nam sprawil y kazal / iest wyswobodze us Pa
nie z niewoley Szatanstiey / a przywro na Chri
cenie veraconego dsiedziectwa ro Eros stusow
lestwie Niebieskim. ten ma utwierdze co.
nie / ze 4 Dowodow gruntownych; 4 Dos
giory / 3 Pisma starego Zakonu / 3 swiaa gruntos
dectwa wne.

O Miłościwym

dectwa Nowego Testamentu / y 3 iſce-
nia Rzeczy. Na te Dowody trzeba pil-
nie baczyć temu; Ktory chce Piſmo do-
brze wykładac. bo Doktor Pana Chri-
ſtusow ma wynoſić Stare y Nowe
Rzeczy / z ſkarbu, ſobie zleconego : ma
pilnie pamiętać na ono; iſ Stary Zakon
ieſt przeznaczeniem y opowiedzeniem
Nowego : iako to gruntownie y do-
ſtatecznie wywiodł w P Rzedmowie /
przy Nauce Prawego Chreſcijanina.
1 Przy- Tak my poznawamy Kaptaiſtwo Pań-
ſtwa. ſtwa. / według porządku Melchiſede-
kowego: mamy Figurę; Gen. 14: ieſt po-
roctwo; Pſal. 109: mamy Nowego Te-
ſtametu ſwiadectwo; Heb. 7: a Rzecz-
te iſcił Pan Chriſtus / przy ſwoy oſtat-
2 Przy- eniey Wiecierzy: A w Baranku tymie-
ſtwa. naſzym, w Panie Chriſtusie / tej Wy-
wody naydziemy. Abowiem Przeznac-
czenie mamy; Exod. 12: Kſiaſz Pania
Chriſtuſa. Barankowi podobnego cys-
ni; Ela. 53: Paweł S. zowie go tej Pa-
ſcha naſza; 1 Cor. 5: a iako to wypetnia-
to ſie w nim; iako nieſa potamane Ro-
ſci iego / y iako po Ofiarowaniu dał ſie-
bie po-

O Miłościwym

dnego / w Dzień jego dziesiąty / czasu
 Oczyszczenia Grzechow; a trąbiono / po
 Wszystkiej Ziemi. To gdy tak ogłasza-
 no; wielka z tad była radość w bogim y
 obciążonym ludziom. Abowiem tego
 Pięćdziesiątego Roku / (oprocj one-
 go; i; thej y Kole y Winnice wszystkie
 były spolecznie) przywracano zastawio-
 ne Imienie; każdy / Właścicielkiem y ro-
 boćnikiem cudzym dla ubóstwa będąc /
 wracał się do swoiey Familiey; y prze-
 toś Długi y Zapisy / Miłościwego Ro-
 ku tego / wszystkie wstawiały. The trzy
 rzeczy osobliwe były / przy oney Jubi-
 leusa Żydowskiego Ceremoniey; odpus-
 szenie Długow / przywrócenie Imie-
 nia / y uwolnienie z niewoley; i; a
 to tej / na niektórych miejscach / przypo-
 mina to S. Hieronym. a tych Wolności
 nikt inny nie miał; i; jedno lud Boży / Brat-
 cia ludu Żydowskiego : dołożył tego
 Mojżesz. Jesliby kto chciał wiedzieć
 co to jest za słowo Jubileus : Żydow-
 skie jest. bo on ten Rok zowia / y tak
 Mojżesz napisał / **IOBEL**; a Jo-
 bel wyklada się Rog Skopowy / dla
 tego;

In Eſa. 53

Jubile-
us / co.

X O R V.

tego; i; ona Trąba / która opowiadano
 przysły Rok Miłościwy / była z Rogu
 Skopowego. Niedarmo to wszystko:
 wielkie tu są (i; ako obaczym) Tajem-
 nice. Kto tedy zrozumiał Historia / y Wykład
 o. acyś sposob oney poważney Ceremo-
 niey; ten / i; ako dobry y mądry Theo-
 log / dwu rzeczy ma się z tad wejść: i; e-
 dna ku Bogobornosci należeć; a druga
 zamyślać w sobie Tajemnicę Nowego Za-
 konu. Wszystek Zakon jest zawieszon na Mat. 23.
 Miłości; według wykładu Pańskiego:
 i; e. 23. y Żydowski ten Jubileus do te-
 go wiodł lud Boży; aby się wejśli mi-
 łować Pana Boga / y Bliźniego swego.
 Ku Miłości Bożej to ich ciągnęło; i; r. Mi-
 w tym Roku baczili do brodnictwa toś Bo-
 Bole / z tego Błogosławieństwa im-
 dane. Abowiem y na każdy Rok Sto-
 dmy / y na tenże Pięćdziesiąty / roku
 Błogosławił Pan Bóg takie dawał im swe
 Błogosławieństwo; i; co było potrze-
 ba na trzy lata / to się im jednego roku
 robiło: Dam wam (powieda) more..
 Błogosławieństwo / Błogosławił; y da-
 woć trzech lat; y będziecie i; ać rok..
 B b b ofmes

O Miłosćiwym

osmego ; a będziecie iść stare ; boże / aż
do roku dziesiątego ; po ki nowe nieb
dzie ; stare iść będziecie. Wielkie cho
znak dobrotliwej Opatrzności Bożej /
117 Ku ludowi swemu : wielkie z tą jest po
budzenie / Ku miłowaniu tak dobrotli
wego Pana / y Ku pełnieniu Przykaza
nia jego. przetoż też te tam naydujemy
słowa Mojszowe / do synów Izrael
118 stich : Każdy z was niech się boi Boga
119 swego : (bom ja Pan, Bóg wasz) Czyn
120 cie Przykazania moje ; y Sądów strzeż
121 cie ; y pełńcie je : abyście mogli mieszkać
122 na ziemi bez wszelkiego strachu / y aby
123 wam ziemia rodziła swe owoce ; Kto
124 rychbyście pożywali do sytności / niebo
125 iac się nieżyłego nalażdn. Bóg się Bo
126 gą twego : y drugi y trzeci raz Mojsz
127 powtórzył. Miłość także Bliźniego
128 iasna jest / w puszczeniu wolnie Imie
129 nia / y w przywracaniu Wolności. dla
130 ciego też / tymi słowy tam Pan Bóg
131 mówi : Nie zaśmiej Brata twego ;
132 ani drzeć Krewnego twego ; im daley b
133 dzie Jubileus : tym drożey Kupisz : im
134 bliżey ; tym tańsza będzie Arenda : (bo
135 cja

Mojsz
Bliźnie
go.

R O K V.

136 tąd zbierania pożytkow Kupisz ; nie J
137 mienie na wieczność) Ubogi Brat
138 twoy gdyć się zaprzeda ; nie będzie go
139 miał Niewolnikiem / ale Robotnikiem
140 tylko y Tajemnikiem : w Rok Miłos
141 ściwy / każdy się wróci do Imienia swego
142 go / y do Rodzaju swego pierwszego. 12.

Tym sposobem Pan Bóg wezxi Bo
143 gobożności lud swoy / przy onym też Ju
144 bilensu : Ktory iż znaczył przyszłe rzeczy /
145 y Tajemnice Nowego Zakonu ; przeto wstał Ju
146 tuz koniec maia Ceremonie jego. Tak bil. 3ed.
147 iemnice Kto chce pojąć ; ma pamiętać 2. Tę
148 na one potrzebna Regule v S. Augusti 2. Tę
149 stina / wielkiego a poważnego w Ros 3
150 sciele Powołanym Doktora ; Ktory do 3
151 brze nas tego weir ; aby między ewang 4
152 mi Znakami / y Rzeczmi przeznaczenia / 5
153 Podobieństwo nieiatie było. Jako też 6
154 dy na Miłosćiwym Leicie Żydowskim /
155 Długi odpuszczano / z Niewolę wypu
156 szczano / y Zapisy károwano : także też
157 przez ten Miłosćiwý Rok / Ktory nam
158 zbawiciel nasz kazał y dał / bierzemy 1. 4. etc
159 Odpuszczenie Grzechow ; a wybarwieni
160 i Niewolę Diabelskę / za zdrapaniem Colof. 2.
161 B b b ij przyto

Przecl
y Tajemnice
maia Ceremonie
Tas bil. 3ed.
iemnice Kto chce
pojąć ; ma pamiętać
na one potrzebna
Regule v S. Augusti
stina / wielkiego
a poważnego w Ros
sciele Powołanym
Doktora ; Ktory do

Epist 22.
Lu. 157.

Lu. 4. etc

Colof. 2.

O Miłościwym

przeciwnego nam Chirographu / ku v
 traconemu Tmieniu Rayskiemu y Nie
 Galat. 4. bieſkiemu / takie też ku pierwoſzey Gał
 lięz ſpoſobienia w Synoſtwo BŌie /
 Dwier= przywroceni bywamy. Na toć ſie ogła
 dzenie / dali LXX omi Wykładacie Starego
 z Imion Jubil. Zakonu; ktorzy ten Jubileus / y then
 Rok Pięćdziesiąty / po Grecku zowią
 Rokiem Odpuszczenia / y z prosta a zgo
 ta, Przeznaczeniem. Widzieli bowiem
 oni; co znaczyła Figura. Doſyć ieſt na
 tym proſtemu; iako ona Wolność Cie
 leſna przeznaczyła Duchowną: kthoby
 chćiat daley poſtąpić / y Tajemnicam
 wſyſtkim pilniey ſie przypatrzeć; za Dá
 rem onego / kthory Tajemnice Kroleſ
 Mat. 11. leſtwa ſwego obśawia Pokornym / moſe
 Anę Ta. przyſć ku temu. Abowiem y do tego by
 iemnice. przyſedł; iako przez on Rok Miłoſci
 wy / kthory przez trzy lata Zbawiciel naſz
 Paſat / a dnia ſoſtego nam go ſprawie
 raczył / ſa nam odpuszczone X Talent
 tow; dane ſa VII Światości / y VI I
 przy nich Dárow Duchá Świtego: á
 to oſtać ſie niemoſto / przed ſiedmiał
 Galat. 4. ſiedmi Kroć: ktho ieſt / przed doſkonałym
 wypel.

K O K V.

wypelnieniem ciaſu: y nie kthora ina
 Traba / iedno Traba Wodzow trzody
 yowiec Pańſkich / Traba mowie Wo
 dzow naſzych, S. Apoſtolow / po naſz
 pierwoſzym obwołaniu Paſterzá dobre
 go Pana Chriſtuſa / ten Rok Miłoſci
 ſciwy po Wſyſtkiey Ziemi egłoſzył; á
 nie komu inemu / iedno prawemu. Ja
 ſraëlowi / prawym Wiernym y Wyzna
 wcom Bożym; a to / począwſzy od dnia
 L / od dnia Świątecznego. Perona to
 ieſt / 3 ſwiadectwa Apoſtołſkiego; i wa
 ſyſtkie ſprawy Starego Zakonu, ſa ſi
 gura Nowego: chociazbysmy wſyſtk
 tego my nierozumieli. Tenci napierwo
 by ieſt Wywod Jubileuſa Pańſkiego;
 kthory on nam opowiedał / ſprawil / y
 dawał: Proroctwo mamy Eſaiáſza
 2 / y 3
 we; á wykład Proroctwa v S. Łuká
 ſia Ewangelisty. Abowiem gdy czytał
 te ſłowa Pan Chriſtuſ / 3 Krag Eſaiá
 ſa Proroka; Duch S. poſłał mie kazać
 Ewangelia vbogim / wſdráwiać ſercá
 kruſſone / opowiedać więziom wypu
 ſzczenie, á ślepym wzrok / wypuſzczać
 ſłomne, ná Odpuszczeniu / opowiedać ná
 Bbb iij Rok Odpu

Plat. 19.
 Eccl.

Aff. 2.

1 Cor. 10.
 Colof. 2.

2 / y 3
 Dowod
 Eſaiá 61.
 Lucę 4.

O Miłosćiwym

Błogosławieństwo Pańskie przyjemny; po czytaniu tego
 i na Jubileus. dy tych słow Prorockich / tak powie-
 dzał Pan Christus w Nazareth / w
 Rosciele Żydowski: Dział się wpe-
 wetład nitoto Pismo / w vsu waszych. Aco y
 y Panu ten dat znać Prorok; co się rozumiał on
 iest wosy Jubileus Żydowski / y komu iest po-
 tecienn. Abowiem kto Ubogim nie iest /
 ani Serca Kruszonego / y żeby niech-
 ciał; Jecwa wynisć / Slepota zgę-
 dżić / y Ułomności swych wsiać wzdor-
 wienie: ten o tasce Miłosćiwego Ro-
 ku Pańskiego słychać może; ale otrzy-
 mać iey niemoże. Ubogi niema nic swo-
 go; nie podnosi się. Jalmużny ludz-
 kiey; tak nac y pragnac / nasycenia pro-
 si; y w swych niedostatkach płacze cze-
 sto: także też Ubodzy Duchowni, nie
 swoje / ale Boże / Dobrą maia; y Miłos-
 sierdzia nad soba Bożego, niemaia się
 pyścić; prosić maia y Pana Boga, za-
 chowania y przyznajenia Bogoboy-
 ności; a niedostatk i swoje / Grzechy y V-
 padki swoje / maia zawsze opłacać. ta-
 kowi Ubodzy przyznaj Ewangelia / y
 psal. 50. według niey się rządzi: ci maia Serce
 Kruszone

K O K V.

Kruszone y umiżone / serce miłkie / Wo-
 ley Bożey miejsce dające: ci do Cies-
 wolstwa Diabelskiego / do Ciemności
 swych y Chorob pierwszych / tak nieraz
 dzi wracają się; iako on / który się plus-
 gąstewem zmasał / zdaleka smrod omija.
 Ostatni Dowód Jubileusa Pańskiego, 4 Doro-
 ziszczenia Rzeczy iest: cten iako iest od
 niego, we wszystkich Ziemi ludu w on
 czas Bożego, obwołany / Magdalenie
 y innym Pokutniacym dany / a na Krzy-
 żu S. iścownie sprawiony; y tego / com
 iu; powiedział / każdy może baczyć. przy-
 sta pmyś do drugiey rzeczy / y pilnie o-
 bacimy; iako rozkazał P. Christus swoy
 ten Jubileus opowiedać / y porządnie
 im szafować. Dwie rzeczy tu wspom-
 nam: Opowiadanie / y Szafowanie / y
 Rozkazania Pańskiego obiedwie: y ci-
 nie to dla tego; aby każda rzecz na swym
 miejscu była / y tym się łatwiey poie-
 ta. Abowiem kto w kupi hatli rzeczy roz-
 ne; ten dobrze wezyć niemoże. Na Ka-
 zaniu / Jubileus Pański zawsze opowie-
 damy; a na Krzyżu / y przy Spowiedzi /
 tym Miłosćiwym Rokiem szafujemy: wania
 B b b iij iest roznoś.

O Miłościwym

jest tedy niekto rozne / y / prout cida
 su / Przepowiadanie, od Szafowania /
 Kazanie, od Krzewienia y Rozgrzesza
 ma. Przepowiadanie Miłościwego
 Roku Pańskiego, jest opowiadanie O
 puszczenia Grzechow / przy Smierci P.
 kusa / co Chrystusowi / ludziom do Pana Boga
 Domo = narwoconym. bo tak rosta: al Pan Ch
 dy = rystus swoim Apostołom; gdy do nich /
 Luc. ult. po swoim Zmarłych wstał / y / tymi sło
 wy mowił: Tak było trzeba cierpieć
 Chrystusowi / y dnia trzeciego zmarłych
 wstać; y być powiedana w Jmie tego
 Pokucie / y Odpuszczenie Grzechow / na
 wszystkie Narody ludzkie / pociawszy
 ACT. 1. od Jerusalemi: Bądźcieś mi świadka
 mi / w Jerusale / y we wszystkich Zdo
 stwie y w Samaryi / y aż na Koniec Zie
 Mar. ult. mie: Idźcie na wszystkie Świat y prze
 powiadajcie Ewangelię każdemu stwor
 zeniu etc. Choć jest Rozkazanie Pań
 skie / o Przepowiadaniu Roku tego Mi
 tościwego: temu oni w ten czas dosz
 cymili; gdy wyszedł / miewł / y swoich
 osobem. personach / ale y w swoich Namias
 tach / wspaniale Ewangelię przepowa
 dali.

K O K V.

bili. Abowiem wiel samych person A Wyklad
 Apostolskich, długi być niemogli: ani też
 oni / personami swoimi / wskazać mogą
 mogli. Winni są tedy przepowiedać y Zawi
 Namiasłkowie Apostolscy ten Jubileus
 leus Pański: Biada im; gdyby go nieo
 Cor. 9. powiadali. a Szafowanie tego w cym
 jest; datem znać wyiszy: jedno jest / wame
 przy Kręcie; a drugie przy Pokucie: Jubileus
 przy tych dwu Świątosciach Kosciel
 nych to brwa; przy których Odpuszcze
 nie Grzechow bierzemy. Szafowanie
 tedy Jubileus Pański jest danie
 łaski Bożej; przez którą / raz na Kręcie /
 a bez liczb na Pokucie / za przysto
 ym przyprawieniem / człowiek otrzy
 mawa Odpuszczenie Grzechow; a to / z
 Długich Młot Słona Bożego / y z mocy
 Kluców Koscielnych. O Kręcie ewa Domo =
 erm (jako Pan Chrystus kazał im szaf dy =
 sować; jako to zawidy w Koscielu cya
 niono) iasna jest rzecz / y w Ewange Mar. ult.
 lię / y w Sprawach Apostolskich: o Act. 2. ca.
 tym tu nie trzeba więcej gadać. Abowiem ten nasz Koscielny Jubileus / do
 tegożo wszystkich rzeczy porządnie recy
 B b b v my /

O Miłościwym

my / nie należy do Krztu : ale do Poku-
 ty: przetoż też / pilnie to obaczyć mamy
 z Ład płynie ta moc Ocea Świątogo Pa-
 pieja / w Szafowaniu Jubileusza Pań-
 skiego. Moc szafowania Miłościwego
 Roku Pan Chrystus swym dat Aposto-
 łom / w onych poważnych swych sło-
 wach: Zaprawdę wam powiadam; iż
 Mat. 18. cokolwiek zwiążecie na ziemi / będzie
 związane y w Niebie; a cobyście rozwią-
 zali na ziemi / y w Niebie rozwiązano
 będzie. także y na drugim miejscu / gdy
 iuś skutecznie te im moc podawał / za-
 daniem Ducha S. przy Tchnieniu wi-
 1044. 20. domym; Pokooy wam / powie-
 da: Jako posłał mi Ocieczia też was śle: Wier-
 cie Ducha Świątogo: Którym odpuszc-
 cie Grzechy; są im odpuszczone: a Kto-
 rym zatrzymacie; zatrzymane są. To do
 wszystkich Apostołow / y przed Śmier-
 ciał / y po Śmierci swojej: do Piotra
 Mat. 16. też dwa kroć także / Moc iemu osobli-
 wo dając / tymi słowy mówił: Ja to-
 bie powiadam; iż ty jest Opoka: a na
 tej Opoce zbuduję mój Kościół: prze-
 ciw któremu nieprzemoga y brzo-
 nie

R O K V.

Kielne: a tobie dam Klucze Królestwa
 Niebieskiego: y cokolwiek zwiążesz na
 ziemi / y w Niebie związane będzie; a
 cokolwiek rozwiążesz na ziemi / będzie
 rozwiązano y w Niebie: Pász / Piesz 1044. 21.
 trzy / Baranki moje; pás (mówi) Bóg Wykład
 ranki moje; pás Owce moje. Atoż ma-
 my Odziwierniego y Klucznika Niebie-
 skiego / Owiec y Barankow iedney Owo-
 ciarnie iednego Pasterza: pewnie (ieśli
 wierzymy słowom Syna Bóżego) ten
 wnidzie do Nieba; komu Piotr otwo-
 rzy: a przed kim on zawrze; niebóż
 mógł tam wnikć. Zamiennie jest Nie-
 bo: trzeba do niego Klucza; a Klucza
 do nieba niłe niema; iedno / komu go
 dat Pan Chrystus: a dat go Aposto-
 łom przy Piotrze / y samemu z osobną
 Piotrowi. Którego Klucza y Moc y so-
 bie dāney iako oni wywali / y iako tym
 Jubileusem Pańskim szafowali; niemo-
 że być rzec; tajna Chrześcijanom wiers-
 nym. Abowiem wiele Wierzących przy
 chodito spowiedać się / y opowiedać
 1044. 22. spraw swoje / dla tego; aby Grzechow
 Dopuszczenie od Apostołow cnieśli: y
 Paweł

O Miłościwym

1 Cor. 5. Paweł S. naprzód Związał / a potym
2 Cor. 2. zasie Rozwiązał / onego Grzesznika;
ktorego w Imię Pana Jesu Chrysta os
sadziliśmy / oddał byt na czas Szatanowi;
a potym zasie obfite nań wolał Mi
łosciwe Lato. bo cokolwiek mu odpu
scit; odpuszcit / w personie Pana Chri

Władza stusowey. Tu iuz trzeba nam obaczyć /
y powas y rozważyć / moc y zachodź Stolicy Pic-
trowey ; kthora Namiaſtkowie iego /
lice Pa- Rzymſcy Papieźowie / porządnie trzy-
pięſciey. mają : przy tej Stolicy / kthora tej Na-
poſtołſka z dawna y ſtarzy Doktorowie
zowią / oſobliwa ieſt y była zawſze Moc
ſaſowania y rozdawania Wbilenſa

104n.2r.

Mat. 16.

2. Now,

Hieron.in

Catalo.

Scrip. etc.

XOKY.

Stołice Apostolskie / (iako w Greciey / Li. 101.
Andrzeiowa; w Asiey / Janowa; w In
diey / Thomaszowa; w Turczyńskiey zle
mi / Mattheuszowa etc.) iuz wstaly; za
istnienie iny / iedno ślepy a uporny Ka
cerz / niebedzie chciat przeciwić sie wia
dzy Papieja Rzymskiego / S. piotra
z Pawłem Namiaszka perwonego. Wy
wat tey Mocy swej wśedzie Piotr S. 3 Dow.
wśedzie on naprzod wystąpił / w spra
wach Kościoła Pańskiego; y przy obie
raniu dwanaściego Apostota / S. Ma
cieja; y na Koncilium Apostolskim; y
na pierwszym / dnia Pięćdziesiątego / Mi
łostiwego Lata Kazaniu y Szasowa
niu. Doktorowie Chrześcijańscy co trzy
mają o mocy Papieja Rzymskiego; na
tych miejscach / dostatecznie wywo
dzą: teraz tego tylko dotożę; co w Rz
sach pospolitych / dobrze stanowią
tych / wśedzie sie zachowywa. Mając
y nas swoje władzę Woiewodowie /
Starostowie / Sędziowie / y inni Wze
dniccy Krolewscy: ale od Krola mają;
y nie równą z Krolewską. co gdyby
tak niebyło i a gdyby równą z Krolew
ską

O Miłościwym

moc mieli: co by z tad wrosto? a co ino
 go; iedno Niezgoda / Niepokoy / Se
 dycie / Walki; ecc. A krosz to tak rozr
 dsi / w Rzeczach pospolitych: za nie
 .. Pan Bog: Každy rząd, od Boga iest:
 Zawsze = sprawą to iest Boska. Potrzeba tedy
 janie. iest iednego nawyiszego Sedziego / w
 Krolestwiech Ziemijskich; abyśmy y byli /
 y dobra docześne trzymali / w dobrym
 Połoiu: a nietrzeba było Panu Chri
 stusowi, stanowić iednego Pasterza; ab
 byśmy w Zgodzie y w Jedności Wiary
 żyli / Żywot y Dziedzictwo wieczne od
 siegneli: O rozumie wielki piąty tej
 Ewangeliey! nązbyt zmedrzeli ci Nie
 Zim = wowiernicy! A przetoż iesli P. Chri
 stus Pasterz przepowiedział Miłości
 wne Łaco; iesli tej Piotra na swym mie
 ściu Pasterz stanowiac / y Klucze Kro
 lestwa Niebieskiego iemu dawać / swoy
 Władz y swa Władza nań włożył; a ied
 ni / przy tym / rozkazał mu y Przepowia
 dać y Szafować onym swoim / Który
 Wierzącym y Połutuiącym sam rozda
 wat / Miłościwym Kółkiem: z tad ino
 z tad iasnego Pisma Bożego / prawdzi
 we b

K O R V.

we będzie to Opisanie Jubileusza tego
 Koscielnego; który od Piotra Rzym
 skiego / y od Oycy świętego Papieża /
 do Kacholikow porządnie wychodzi:

I V B I L E V S est Prædicatio & Dis
 pensatio Anni, Domino placabilis &
 accepti: in quo, Pauperibus & Contris
 tis corde Captiuis, plenaria Debitorū
 remissio donatur; Visus cæcis reddi
 tur; confractorum Sanitas reparatur;
 in Familiam adoptionis Filiornm Dei,
 & ad recuperandam cælestis Paradisi
 Possessionem, reditus patens efficitur:
 idq; tantum; quantum permittunt Cla
 ues Regni Cœlorum, et Thesaurus Me
 ritorum Palsionis Christi: Sanctoꝝq;
 eius. to iest: Jubileus iest Przepowia
 danie y Szafowanie Roku / Panu Bo
 gu miłego y przyiemnego: na którym /
 zupełne Odpuszczenie Grzechow bywa
 dane Ubogim Duchownym / y Skrus
 konego serca Wiśniom; Wzrost śle
 pym bywa przywrocon; utomnych Zdro
 wie bywa naprawiane; ku Familiey Sy
 now Bożych / y ku Dziedzictwu Kain
 Niebieskiego / przystęp miewamy: a co
 wyszko.

Opis
 nie In
 bilens
 Kosciela
 nego.

O Miłosćiwym

wszystko, tak dalece brwa dano; ile dopuścić mogą Klucze Królestwa Niebieskiego / y Zasługa Pańskiej i Świętego. To Koscielnego Jubileuszu opisanie, jest tui wtowierdzona Pismem Świętym / wyiszej wytożonym: przeto; tu tylko namienie Dowodu każdy ciastki Opisania tego. Jubileusz jest Przepowiadaniem; bo każda Pan Chrystus przepowiadać Odfuszczenie Grzechow wszystkim Pokutującym; jest Szafowaniem; bo dat Klucze / y moc Rozwiązania; a o Roku tym Miłosćiwym / Ktorego Przepowiadanie y Szafunek Apostołowie mają / Prorok i Ewangelista świadczą; i jest miłym y przyjemnym Panu Bogu. Jako też tu Odfuszczenie Grzechow bierzemy / z Niewoley Diabelskiej wyrwani bywamy / Wzrost duchowny y Zdrowienie miewamy / Sny Bożymy i Działkami Królestwa Bożego znowu zostaniemy; i to wszystko / y w figurze / y w Proroku / y w Ewangelii / y w Apostołach / iasnie baczyliśmy; niemając tu nic wątpliwosci; na tym tylko nam pilniey

Wskaz
y Domo
de 2
Luce 24.
Mat. 16.
Gen.
Esaie 61.
Luce 4.
Leuit. 24.
Esaie 61.
Luce 4.
Galat. 4.

K O K V.

pilniey bawia się Theologowie; iako daleko zachodzie może władza Klucziow Królestwa Niebieskiego / a iako tym Kluczom władza wiecza daważ Zasługa Śmierci Pańskiej y Świętych tego. Przy władzy tych Klucziow / o dwu rzeczach Doktorowie Koscielni gadają; o odfuszczeniu Karania za Grzechy 2. rzeczy Docieśnego / y Pokuty winney, w Koscielnich Kanonach opisane. te Kanony i są wciynione od Pasterzow Koscielnich; bez wszelkiego wszystkich wątplenia / zupełną moc ma Papież odfuszczać opisaną w nich pokutę; ale o Karani Docieśney / w Ktora Pan Bog Wiecnie Karanie zwykł obracać / niemata jest gadka. Reć pilnie w to weźrzy / 2. Bacz co to jest; Jako mnie posłał Ociec / iatej was śle: y ono; Ja com darował / w Personie Pana Chrystusowej dąrowatem; y cho iefce; Damci Klucze Królestwa Niebieskiego; a do tey Moce / od Syna Bożego danej / Kto co przyda; i niewymowna jest y niezmiernona Zasługa Śmierci Pańskiej / a i z niej maia wszystka moc wszystkie Świątobści

1. Canonica Satisfaction.
Luce 47. etc.
2. Bacz ranie do chęne. 1 Dora za Bacz nia Dora chęna 2 Dora.

Ccc Koscieln

O Miłościwym

Boscielnie: Kto tedy to wszystko w siebie
 wważy / rozbiera / y tchemu sie przypa-
 trza; o Powadze y Moccy Stolicy Apo-
 stolskiej / musi ten coś osobliwego trzy-
 mać. ia zaście im pilniey w toho pogła-
 dam; tym wiecśa władza Oycy święte-
 go Papieża wyznawać musi: y niedzi-
 wnie sie nie temu; iż Szatan / Który
 ciuie moc Klucza Niebieskiego / na w-
 ładza Papieśską nawicey sie targa.
 Rad on da pokoy temu; co go nieboli:
 „ ale co go dociska: barzoby rad ani sły-
 „ chat o tym. Poważność Krwie Pana
 „ Chrystusowey taka iest / dla złączenia
 „ dzenie; w iedney personie Bostwa z Ciotwie-
 „ czeństwem; iż malutka iey kropia (iako
 „ In Extra. Alimunt Papież / w swym Jubileusu /
 „ 4m. De przed 200 lat napisat) doszćby bytá
 „ Poenit. & wciynita / za odkupienie wszystkiego ro-
 „ Remis. dziań ludzkiego, a gdyi nie iedne kro-
 „ Cap. 2. pia / ale tak obficie ia Syn Boży wy-
 „ Eja. 153. lat; ie od stopy nog do wierzchu głowy
 „ Ioan. 39. mebyto w nim zdrowia / a ostatek z o-
 „ twózonego Bożu wypłynęło: gdzieś
 „ sie ten Skarb / Skarb nadrośły / Skarb
 „ Panu Bogu namulśy / gdzie widy po-
 „ dziat.

K O K V.

działy: y maś być prozne y doremne, tak
 obficie Syna Bożego Krwie wylanie;
 Ponieważ na iedney máley kropi / za
 Grzechy wszystkiego świata / P. Bogu
 mogło być doszć: Jesli troche Pienię Mat. 25.
 dy / y malutki Talent / daie nam Pan Luca. 19.
 Bogu ku szafowaniu; a nie ku chowa-
 niu / ani zakopaniu: a coż o tym skarbie
 zasług Smierci Pańskiej / Ciata za
 nas wydanego / y Krwie dla nas wyla-
 nej / bogoboyny Chrzescijanin ma roz-
 sumieć: Gdzieś wżdy iest then Skarb
 zbysławiający y obfitujący Krwie Syna
 Bożego; Ktora sama / nie Stotem / ani Petri 12
 Srebrem / ani Krwia Wybleca / rodzą
 ludzki iest odkupion: Z tegoż rozważa-
 „ Zemia
 „ nia pilnego Ktemu przyszedł / w swym zanie.
 „ Jubileusie / tenże przerzeczony Papież;
 „ i ten Skarb obfitujący zasługi Me-
 „ ki y Smierci Pańskiej, do Kluczo-
 „ wrośtwa Niebieskiego. stocił: aby
 „ ten / Który ma te Klucze / zbawiienie tym
 „ Skarbem szafował; a z słuchnych przy-
 „ czyn / czasem częś / a czasem zupełnie /
 „ Docieśne Karanie za Grzech, praw-
 „ dliwie Pokutującym y Spowiedzi ci-
 „ nącym

Ecce q

nigym

O Miłościwym

„niacym miłościwie odpuścić. wśkaje
 to/co piśe o Karaniu Docieśnym/tak
 nie credi- od niego (mym zdaniem) przymować
 tur. mamy; iako/co iest przystoymey wierzyć
 y Dow. Chrześcijaninowi. Ku temu też on przy
 9 Zaslug łacza Zaslugi naświeťsej Panny Ma
 Swies riej Bogorodzićielki / y wśyśkich Wy
 rych. branych Bożych: y niema nikt / powie
 da / obawać sie tego; aby then Skarb
 miał być przebrany: tak dla nieśkończo
 nych (iakośmy okazali) Zaslug PAni
 Chrystusowych; iako thej przeto: iż im
 wiecey ludzi / za śafowaniem Miłości
 wogo Roku / bywaia przyciągani ku
 Sprawiedliwosci y Bogoboyności; tym
 też wiecey przybywa Zaslug sprawiedli
 Spółki wych ludzi. O Zaslugach tu naśych / y
 Lic. 71. Swiętych w Niebie; iako śa zgodne;
 etc. piśmem / a iako pospolite to iest słowo
 w starych Doktorow; na innym miejscu
 wypisatem dowodnie: tu tylko na i ho
 Zaslus odpowiem / ym nakrocey być moie; iako
 gi Swie to wśyćkie Zaslugi swym Swiętym P.
 rych, y Bog zapłacił / a przed sie śa thej y nam
 nam śa pożyteczne. O Zaslugach tu mowimy
 pożyte- cne. Dożynkow Chrześcijanśkich; nie Zdo
 wśkich /

K O R V.

wśkich / ani Poganśkich / ani Kaceřśkich;
 o tych Zaslugach onych Wybranych
 mowimy; ktorzy / po Vsprawiedliwie
 niu swym / śa prawymi y żywymi Cioton
 kami Stowyswey / Panu Chrystusa;
 Syna Bożego. Abowiem to wiemy do
 brze / y wiedzieć mamy / z Piśmą Bo
 iego: iż gdy Ciotonki Panu Chrystusa;
 we co dobrego czynia / albo też cierpia;
 on w nich y czyni / y cierpi: on / iako
 Stowa Ciata iednego; a Wybrani Bo
 ży / iako Ciotonki tego; Ciata. Z tad ci
 bezpiecznie śmiać mowić S. Paweł / Galat. 2:
 Wielki Apostoł PAnu Chrystusow; 1 Cor. 15.
 Już nie ia żywie; ale żywie we mnie.
 Christus: nie ia robić; ale takśa Boża
 zemna / y moc Iesusa Chrystusa we
 mnie. etc. A cierpienia Swiętych co
 śie tycze / w ktorych śam Pan Christus
 cierpi: nie tegoć samego Saweł przesła
 dowat; ale Swięte y Wybrane Boże:
 a wiody tak Pan Iesus; Ciemu / powie
 da / Saule / przesładuieś mie: iemu
 czynimy; co iednemu z Maluckich iego
 czynimy; y na Sadzie ofśatecznym / do
 teo śie on przyzna. Paćrzye; iako tenie /
 Ccc iij Ktory

O Miłościwym

ktory ciut w sobie Pana Chrysta żywia
ciego y czyniacego / ciut iże y amie
wyznawać w sobie cierpiącego ! wiel
kie to ! słuchaj iedno. y coś wietszego
ieście Apostoł przykład : co gdyby po
wiedał Papież ; wkrótcewaliby go (gdiby
mogli) wszyscy dżisieyszy Nowowierni
cy. Coś to takiego : niechaj iedno wszy
m słuchaia : wysłucha. Abowiem tak / o
Miekach swych / S. Paweł piśe : Ja
Colof. 1. Paweł / sługa Pana Jesusow Chrystu
sow / weseli sie w Miekach moich ; za
was. Jako / Paweł ; ty za nas cierpiś ?
A to / mowi / wypetniam ; co niedosta
wa do Mak Pana Chrystusowych. A
iakoż cho : w Ciele moim / powieda. Za
kogoś wiody : za Ciąto tego ; ktore iest
Kosciot. Ocoś y Paweł S. cierpi / w
Ciele swoim / za Kosciot Pana Chrystu
sow / dla tey przyczyny ; iż Słowa / wie
dnym Ciele bedac / przy Ciotkach swo
ich cierpi. Patrzymyś iuż / co za tym po
dzie. Abowiem iako Zasługi Pana Ch
ristusowe, y Zapłata maia ; (bo dla te
Philip. 2. go / na imie J E S U S Ktania sie k
zde Polano) y nam są pożyteczne : także

K O R V.

też Zasługi Swietych, y im samym są
odpłatne ; y nas / w iednym Ciele z nimi
bidacych / a w Swietych Obcowaniu
z nimi trwających / pewnie ratują. bo
iednego Ciąta bedac z swą Słowa / ias
to w niej żywia / w niej dobrze czynia /
y z nią cierpia ; tak też w niej / y z nią /
sobie y nam zasługują. Alia nie wszyscy / Dwiera
ktory sie kręcimi / Panem Ch Rystus dzenie.
sem odzierwamy sie ? w tego iż sie nieo Galat. 3.
blokt żyd / ani Turci ; infa iest sprawa
dobrych tego Uczynków. Maiać ludzia 2. Dow.
Sprawiedliwi zapłata swey Sprawie
dliwosci / na tym świecie ; a przed sie /
dla dziesiąci Sprawiedliwych / wielkim Gene. 18.
Miaśtom zwykt P. Bog przepuszczać
przebył thej / w Królestwie Niebies
kim / gdzie siebie samego P. Bog swym
Wybranym daie / co także być niemiał
to ? Trzebać sie bać / z iedney strony / Spárcie
Pychy ; ale też y nierodziecinosci / z dru
gley strony / trzeba sie wiarować. gdy
byśmy sobie te Zasługi / y wielkie Zasług
odpłaty / chcieli przypisować ; bytaby to
Pycha ; także gdybyśmy nieznali wrażeń
nia Chrześcijańskiego / dla Syna Bożego.
Ccc iiii go pas

O Miłościwym

Zámie
Pnienie
Bazni
Doczes
suey.

go Pána Chrystusa; wielkaby też tho
była Niewdzięczność. A przetoż nie
darmo Kosciot Powołał nas z łaską
Ługi Świętych z Łasagami Pańskimi
iako Stowy z Ciotkami / w iednym
Ciele; y przy Szafowaniu Miłościwo
go Łata / z Łasug Smierci Pańskiej;
y Świętych Bożych przy Panie / dobył
nam daria zupełne Odpuszczenie Grze
chow ci; ktorzym są dane Klucze Kro
lestwa Niebieskiego: Jesli iedna Kro
pia Krwie Pańskiej droższa jest / nad
Grzechy wszystkiego świata; a wylanie
jej obficie, prozne nie jest / ani ma być;
y iesli może być ta obfitha Łasuga Mi
łki Pańskiej nam udzielona / za mocą
Kluczow Królestwa Niebieskiego /
Piotrowi osobliwie danyh; a do tego /
cał przez sie drogiego Skarbu / bywa
też przydana Łasuga wszystkich Świę
tych: iesli / mówi / prawda tho jest; y
zbywaia Łasugi / y niedarmo zbywaia
ia / y Kluczi Koscielnymi mogą być
nam udzielone: za ta giuntowna prawo
da łatwie to poydzie: i na Miłościwym
Łecie / tym Chrzescijanom / ktorzy ser
ca swoa

X O K V.

ca swoje do tego przyprawiaia / y Każ
Docześna wszystka może być odpuszczo
na. Połuta nasza / Posty / Modlitwa 4 Dow.
mi / y Jasniznami / y dobrowolnymi / Lic. 54.
y Ekhora nam bywa od Kapłanow na
Spowiedzi dana / Sprawiedliwość Bo
ża wbtagamy; dla odpuszczenia Każni
Docześney: ta Połuta i nam bywa od
puszczona / przez Miłościwe Łaco / przez
moc Kluczow Królestwa Niebieskie
go / z obfitości Łasug Stowy y Ciot
tow; Każni też Docześna (gdy będzie
my do tego sposobni / za wniżonym y pra
wie skruszonym sercem) może nam być
odpuszczona. A wo to wszystko daie nam
Papież / na Miłościwym Roku; cokol
wiek dać może: wiele mogą Klucze Kro
lestwa Niebieskiego / za obfitym wyla
niem Krwie Pańskiej: bez wszelkie^o wo
pienia / z mocy sobie danej / Pasterzem
będac Koscielnym y Namiaszkic Pań
skim / wielkie łaski z Stolicy Aposto
łkiej nam wyciyc może. my thylko słus
chamy; tego nam P. Chrystus słuchać
Łazat. a niegardzimy nigdy tym; ktorzy
mi toby gardził / gardzi samym Bogie
Ccc v O Spo

Spowiedzi

ktora czynimy do Pana
Boga / do Swietych
y Aniolow iego.

A Czkolwiek prawemu
Katholikowi to należy
wszystko trzymać z Kosciół
tempowśednym; chocia
jeby czego nierozumiał / ani mogł dać
gruntownej powśednego wyjęcia Wy
wód: wsakże kto może przyść ku temu
aby y rzecy rozumiał / y przyczyne spraw
Koscielnych wiedział; barzo to chwale
limy. Nilsa to bywa każdemu: gdy nie
tylko wie / iż tak dobrze; ale też / prze
tak dobrze. Przetoż aby y prości wie
dzieli; dla czego spowiadamy się Grzes
chow naszym / y Aniolom / y Swiety
ym / Bliznim naszym naczelniejszym

ku

O Spowiedzi do An. y S.

Ku infym rzeciam potrzebnym / chęta
tem też te kwestia tu przydać.

Spowiedzi / ktora do Pana Boga Opis
czynimy / nie inego nie jest; iedno Grzes
chow naszych / ktorzymi Pana Boga os
wiedzu
brajamy / iatobliwie przed nim wyzna
nie; y pokorne odpuszczenia ich żądanie.
także też przed Aniolty BŻymi / y
przed Swietyimi iego / Grzechy nasze
wyznamamy; y o to / aby nam przewinies
nia nasze odpuszcili / przy Panie Bódze
prośimy. Acoż wszystka rzecy do tego się

Questia:

stacia: jeśli my przeciw samemu tylko
Panu Bogu grzeszymy; czyli też naprze
ciw Aniolom / y Swietyim: a jeśli tak /
iako Pana Boga / wyznaniem Grzes
chow naszych mamy też Aniolty y Swie
te przepraszać. Zaiste dwie te rzeczy za
wody idą z sobą; kogoś Obrażił / tego
(abyć odpuszcit) Przeprós. my tedy ies
liż y Aniolty y Swiete obrażamy / prze
ciw Panu Bogu y przeciw nim grzes
zac; słusnie też / Grzechy nasze na Spo
wiedzi wyznawając / mamy się iednać
z nimi. Toć prawda; infa jest Stwo
rzenie / infa, Stworzenie; ale iednak Spórcie
za tym

W Spowiedzi

1 Dow.

**Dziwien-
dzenie.**

Зависимость
гравитации.

Gelsta y Swietych od Woley BŹiey;
 niebedziesz sie im spowiedat: a iesli tego
 czynić ani śmieść / ani możesz; wyznas
 wayże Grzechy twoie / przed páně Bo-
 giem naprzod / potym tei przed Angio-
 ty y Swietych tego: iesli chceś być Po-
 tornym Chrzescijaninem. Ku temu ies-
 że / w wielu rzeciach my często obraz-
 damy Angioty y Swiete BŹie: przed
 ktorými daleko wiecey winnismy sie spo-
 wiedac; niżli przed Bracia naša / ná-
 bym świecić. bo oni są zacnieyszy; niżli
 ci: oni niegrzesza nigdy; a ci często.
 Przepraszaś tedy Bliźniego / ná ziemi
 grzesznego: ciemu nie wiecey onych / w
 Ciebie / niż Bogostawionych: aza y
 to nie Pycha; gdybyś tego czynić niech-
 ciał: Dat nam P. Bog Angioty Stra-
 ża naša: y Angiotow / gdzieby co nie-
 przystoynego byto / wstydzić sie mamy.
 Przecofś gdy często ich od siebie odpe-
 dzamy / grzeszaci: często odwracamy / nie
 przystoynie y nieucićowie sie sprawować:
 Gali niemamy Grzechow y Występkow
 našych, przed nimi wyznawać: Jako
 oni tu są przy nas / tu nam służa / tu
 Boże

2 Dow.

I otwier
żenie.

20twier
dzenie.

1 Cor. II.

Завида
зание.

Spärlich
L. 204.

O Spowiedzi

Boże Poselstwa sprawnia; a przedsię
stoia przed Panem Bogiem: na innym
mieyscu / gadato sie o tym. zaiste wie-
dza y widza ci wszystkie sprawy nasze;
Echorzy w wiecznych y nieodmiennych
(jako S. Augustin przypomina) w
stawach Bozych / y cho co ma być / wie-
dza y widza; a Pana Boga / nie z słow
brzmiących / ale przez samę obecność
nieodmiennę Prawdy / wieś sie znać.
Toi thei rozumieć mamy o Swietych;
ktorych Wiadomość y Mądrość (we-
ług świadectwa tegoż Doktora) już
pełna y doskonała jest w Niebie. Abo
wiem iesli co / powieda / przeto Proro-
cy wiedzieli; i; był Pan Bog (pod i-
kajkolwiek miarą był) w ich sercach;
i; iakos wiedzieć niebada Swięci; gdy P.
Bog wszystko będzie we wszystkich;
[Si Prophetæ nosse potuerunt, per
hoc; quod erat Deus, quantumcumque
erat, in eorum mentibus: quomodo Sancti
nescient; quum DEUS erit omnia in
omnibus] A a my wiemy; co P. Bog
swym Miłosniskom nagotował; nie co /
co słychamy; ale / czego niewymyślimy;
wie

De Ciuit.
Dei, Li. 9
Ca. 22;
Lib. 11,
Cap. 29.

Li. 21, Ca.
9; Lib.
20, Ca. 22;

1 Cor. 2.

Do Ang. y Swietych.

Wle tedy Angiol / y Swięci, Angiol Złoty
tom ius podobni; wiedza to; gdy ich o-
brażamy: przetoś potrzeba ich obpra-
ścić / y Grzechy nasze przed nim wyzna-
wać. Jako wiele / y wiele / ich obraża-
my; trudno to nam wiedzieć; i; obraża-
my; przy Panie BODZE zardoby / a cza-
sem tei z osobna; o tym pewnie wiemy / y
wiedzieć mamy. A przetoś nie bez przy-
czyny / eni Maenotrawny Syn tak swoy
Grzech wyznawa: Grzech / zgrzeszyłem
przeciw Niebu / y przed toba, na ktore
stowa miał napisać Boga: Zgrzeszyłem
przeciw Niebu; co jest / przed Duchami
Anielskimi / y Duszami Swiетыmi; ko-
rzyła Stolicem Bożym: [coram Spi-
ritibus Angelicis, Sanctisque Animabus
in quibus Sedes est Dei.] a przed to-
ba; cho jest / w Krystosci sumnienia me-
go; do kado oky samego Boga przenta-
moga. Takci Niebiosi ci sto wytkada-
ia Doktorowie Chrześcijanscy: w tych
Niebiesiach / to jest / w Swietych swo-
ich / o Niebie napilniemy (po ki tu na
Swięcie byli) myslących / a theraż ius
istotnie wzgore od ziemi podniesio-
nych /

3. Pow.
Luce 15.

Drwier
dzenie.

Augu. in
Ps. 18. etc.

O Spowiedzi

nich/ Kocha sie Pan Bog; y w nich mie
 3awla = skajac (co y w Pacierzu wyznawamy)
 zanie. on sam przebywa. przetoż kcho grzeszy
 przeciw Panu Bogu; y przeciw Nie-
 biosom/ w ktorych on jest y mieska/ ten
 4 Dow. grzeszy: tak/ iako on/ Marnotrawca
 Potulnacy na sie wyznat. Jesli cha
 Spowiedz/ kora Panu Bogu czynis
 my/ niekazi spotecznego wyznawania
 iacobi 5. Grzechow przed Bracia nasza; y Jas
 kub S. rozkazuje nam to czynic: daleko
 wiecey niekazi tego; i przed Niebia
 ny wlecinego Krolestwa Niebieskiego/
 y przed Przyiacioly Boiyimi/ Grzechy
 Wyklad nasza wyznawac chcemy. Mowic tak
 Psal. 50. Prorok: Tobie samemu Boze/ zgrzeszy
 sem: ale cho slowo/ Samemu/ tak nie
 wystacia Angiotow y Swietych; iako/
 na tym swiecie/ Bliznich, y Siebie sa
 1 Dow. mego. Aza niegrzeszyt Dawid naprzod
 Wyklad = przeciw wlasnemu Ciatu swemu: bo
 du 2. ktokolwiek nieciyszy Grzech czyni; prze-
 1 Cor. 6. ciw wlasnemu Ciatu (tak S. Pawel
 pise) grzeszy: y Duszy dostaje sie przy-
 tem: gdy sie maże przybytek Duchu
 Swietego: a z Ciotkow Pana Chro-
 stas

do Ang. y Swietych.

stusowch / ciotki ostawaia sie Nie-
 wiasty nierzadney. Potym zgrzeszyt tej
 Dawid / a barzo zgrzeszyt / naprzeciw
 Driafowi / cnemu a dobremu Ryce-
 rzowi / y bogoboyuemu Bliźniemu swo-
 mu; y Cudzostrwcy / y Mezoboystwem/
 przeciw iemu zgrzeszyt. czemu by sie
 przec miat tego / przeciwy niezapetna
 czynit Spowiedz / Onego tedy potrze-
 ba jest nam wykladu / do tych slow Pro-
 rockich; ktore y Doktorow starych nays-
 dujemy: a tych nowych wymyslow ani
 sluchac mamy. bo dla tego (wedlug
 starych Doktorow) Krol Dawid Sa-
 memu Panu Bogu zgrzeszyt; i to / cje-
 go niewiedzieli ludzie / Pan Bog sam
 wiedzial; i nikt iny / iedno sam PAN
 Bog / ani slusnie go skarac / ani dosta-
 tecznie vleciyc niemogt. etc. Barzo wie-
 le jest swiadcetwa o tym / w Pismie;
 iako my nie samemu tylko Panu Bo-
 gu / ale thez y przeciwko Bliźnim na-
 bym / ciestokroć grzeszymy: y przetoż
 nie przed samym Panem Bogiem Gze-
 chow sie spowiedamy; ale tej przed Bra-
 cia nasza to wyznawamy / y z vnizeniem
 D o d odpus

2 Dow.
2 Reg. 11.

3awla =
zanie wy-
kladu.

August in
Psal. 50;
Ambr. Ca.
9. in A.
pol. Da-
uid; Hier.
ad Rusli-
cum.

5 Dow.

O Spowiedzi

- Gen. 20. obpuścienia prosimy. Wziat był Abimelech i one Abrahamowi: Pisano wspomina też tam Grzech / y naprzeciwko Panu Bogu / y naprzeciwko o nemu S. Oycowi. Bracia Jozeph zaprzędawo / Boże Przykazanie przestąpili: a widy w Pismie / że naydujemy ich Spowiedz: Słusnie to cierpiemy; iefiny przeciwko Bratu naszemu zgrzesyli. Izalm ia (tak powieda Ruben) wam niemowit; Nie grzeszcie przeciw Dziecięciu? W pisanym theż Zakonie / przy przestapieniu Przykazania Bożego / wspomina Moyesz zgrzeszenie przeciw Bliżniemu; y każe za to dosyć iemu wejynić: a Saul / Krol Panu Bogu nieposłusny / tak przed Samuelem Prorokiem spowieda sie Grzechu swego: Zgrzeszyłem; i jem przestąpił Rozkazanie Pańskie / y słowa twoje. Ktory Saul gdy też chciał zabić Dawida / nad zakazanie piątego Przykazania Bożego; według mądrych słow Jonatassowych / grzeszył Krol y przeciw Studze swojemu / y naprzeciwko 2 Reg. 2. Krwi niewinney. Ażo metylko Heli Bapstan /

do Ang. y Świetych.

Bapstan / ale theż y Salomon Krol / 3 Reg. 3. dwoiego Grzechu niemspominając; przeciwko Bogu / y przeciw Bliżniemu? Iako Miłość, dwoia jest; tak theż y Grzech. A y Prorokow to naydujemy; tego tu bronimy: do Krola Sedechiasa tak mowit Jeremiaś: Co jem zgrzeszył? Tobie / y Sługom twoim / y Ludowi twemu; iżes mie do ciemnice wsadzit? Ale co trzeba wiele o tym mowić; gdyś iasna jest Ewangelia? Abowiem P. Christus każe pierwey Brata przez Mat. 5. prosić; niżlibys dar twoy na Oltarz miał ofiarować: a o Grzechu Bratnim Mat. 18. naprzeciw nam / metylko dat Naukę potrzebną; ale też y podobienstwo strasliwie przytożył. widzimy / iako tam pada y Stuga przed Panem; y Stuga przed Stuga: a nie to padnienie; ale wielka Wieludość / gani w Studze P. Christus. Coż moze być iasnieyszego Rozwaz nad to: iżali niebywamy winni / tak Pa Janie, nu Bogu / a naprzod y nawieccy iemu a przy tym theż Bliżniemu naszemu? Iżas niemamy znać Win naszych / y prosić odpustu / naprzod od Pana Boga; Ddd 4 potym

O Spowiedzi

potym też od Braci naszej : Tak tego chce po nas Pan Bog ; iż / po ki nieśta nie sie dosyć Bliźniemu / niechce ani poszrzyć na nas : y przetoś niema sobie nikle lęce ważyć Grzechu naprzeciw Bliźniemu / chociaż iednego Pana Stus
 11miej: 12. A iesliś każdego ciotowika winnia
 13. smy przepraśać / Grzech nasz wynosi
 14. waiać / y odpuszczenia prośać : daleko
 15. więcej Bracia nasze / wierne Chrześcia
 16. niani. bo naprzeciwko tym kto grzeży ;
 17. przeciw Panu Chrystusowi grzeży : tak
 18. o tym Dekret uczynił S. Paweł. Nie
 19. dżiwuy sie temu Dekretowi : pamiętaj :
 20. co to iest / Ciotnikiem być Pana Chris
 21. tusaowym : a coż / być Nieścianinem
 22. Niebieskim ; być iuż prawie Synem Bo
 23. żym / y z PAnem Chrystem w Niebie
 24. dziedziczącym ! O nieżnośna Psycho
 25. Luterska ; Ekhora sie wznaśaś naprze
 26. ciwko Przytaciłom Bożym. przeci tak
 27. iedzieś na Swiete ; a przy Swietych /
 28. na Angioty : Grzeżyś ty ; (pytam ciebie /
 29. nowy Ewangeliku) czyli nigdy nie
 30. grzeżyś / przeciwko Angiotom y Swie
 31. tym : śmiej mówić / nadetą Psycho : Nie
 32. grzeżyś :

11miej: 12.
 13.

1 Cor. 8.

Rozw.

Janic.

1 Cor. 12.

Eph. 5. 2.

Rom. 9.

etc.

Ioan. 15.

1 Cor. 12.

do Ang. y Swietych.

grzeży : wżrzyś / czego cie ta Psycho do
 mieści. a iesli grzeżyś ; iakoż y teraz /
 gdy sie im nie Spowiedaś / grzeżyś :
 przeciż Spowiedać sie im niemaś ?
 Czyniś to / na tym świecie / przed Brac
 11miej: 12. tem y Bliźnim twoim grzeżnym : przeci
 13. niechceś czynić przed onymi ; ktorzy iuż
 14. nigdy niegrzeża / a PAn Bog obli
 15. cym w oblicze widza : Umarli sa ; po
 16. wiedaś. A za ten umarli ; ktorzy w Panie
 17. Bódie / y z Panem Bogiem / wiecznie
 18. żywie y kroluie : O uczeni nowi Theo
 19. logowie ! A przechoz każdy ciotowiek
 20. Chrześcijański ma to wszystko wżycie
 21. nie przymować ; co mu podaje Kosciot
 22. Powśzechny : iako na inych wszystkich
 23. rzeczach / chociaż sie im Nowowierni
 24. cy przeciwa / nie sie niemyli : tak też na
 25. Spowiedzi / przy Panie Bódie / do An
 26. giotow y Swietych. Dawne to sa powś
 27. ciale powśechne : okazuie to y ta Spo
 28. wiedź Kaptaińska ; Ekhora przy Nisy /
 29. przystapiwośy do Otcarza / zwykli czy
 30. nić. Ilekroć Pana Boga gniewamy ;
 31. Angioty też iego y Swiete / dla iedney
 32. z nich Woley / przy nim zawośe gniewa
 33. my : a

11miej: 12.
 13.

1 Cor. 13.

Sparcie

33. Zima
 34. Fnienie /
 35. 3 Dowo
 36. dem 6.

Do d iij

Summá

my: á nád to / iako Bliźnie y Bráćta ná-
 ſe tu ná ſwiecie częſto obrażamy; takie
 teſ / á daleko ciężey / y chęć, y niech-
 eac podobno / obrażamy Swięte ono
 Zgromadzenie w Niebieſiech. Kóſ-
 gniewawſzy Bráćta / Korzymy ſie przed
 nim; y dla Pana Boga / aby nam od-
 puſcił / proſimy: wieſzego trzeba ieſt
 wniſzenia przed onymi; Którzy Pana Bos-
 gá w Troycy iedyneſgo / w niewymow-
 nych á nieogármionych roſkoſſach Błó-
 goſławieńſtwa Niebieſkiego wſtawieją
 nie chwala. iemu niech będzie część
 y chwata / w Swiętych y w An-
 gielech ieſgo / ná wieki
 wiekom; Amen.

Tęgo Liſtu Łáćinſkie- go Summá.

1. Rzecz y ſa oſobliwe / w tym
 moim Liſcie Łáćinſkim. Na-
 przed to iáſnie wywodzę; iż ó
 nowi

Liſtu Łáćinſkiego.

nowi Miniſtry / Pchorzy Kaptani be-
 dac ienia ſie / niemoga być Poſty Bos-
 żymi. iakowy był Marcin Luter / me-
 tyłko Kaptan / ale y Zakonnik / napiera-
 wſzy duſieyſzych Nowowierników o-
 cieć. Potym tei dowodnie tego po-
 twierdzą; iż Sluby wſyſtkie / Panu
 Bogu uczynione / do śmierci máia być
 chowane. Nakoniec to pokazuje; ná
 co ten / Który by myſlił do Nowowier-
 ników przyſtać / má ſie pierwey pilnie
 oglądać. przy cym wypisatem grunto-
 wną Confelsiá S. Auguſtina / o prá-
 wym Koſciele Pana Ch- iſtuſowym; á
 o prawym Koſciola tego Paſterzu /
 iáſne thei Wyznanie Hieronymowe y
 Auguſtinowe. Kto po Łáćinie umie;
 niech przećita: zechcei wierzyc Pi-
 ſmu iáſnemu / y pewnym Dowo-
 dom naprzednieyſzych Dos-
 ktorów Koſcielnych; w
 zna Prawde.

Ddd iij

B. HER

B. HERBE-
STVS. C. E. PO-
SNANIENSIS CON-
CIONATOR, F. CVIDAM

APOSTATAE

G. & M. & P.

QUANTVM DOLOREM EGO
capiam ex ista tua Apostasia, amice &
frater in Christo charissime; Deus ipse,
qui renes & corda scrutatur, est mihi
testis: magnus profecto est meus hic dolor & mo-
ror. Cum enim omnium animarum interitus deplo-
randus est nobis: tum maxime illorum hominum; qui
nobis aliquo necessitudinis, familiaritatisue, uinculo
fuere coniuncti. Ac te quidem ego propterea singula-
riter amabam: & quod amans sum omnium Fra-
trum, in paupertate uoluntaria Deo seruientium; &
quod eiusdem patriae filium, cuius ego sum, te esse di-
cas; & quod modestiam nobis tu quandam ipso uultu
prae te ferre uidebaris. Cur ergo non doleam; te,
praeter omnem spem, amisso? Cur de salute tua, quam
(nisi recipiscis) perdidisti, non sim sollicitus? non
modo te; sed ne proximum quidem meum amarem:
si nullum

B. H. Epistola ad quendam.

si nullum moerorem habeam, ex eorum fratrum inte-
ritu; quos istae recentes Sectae in aeternum exitium
precipitant. O sic cogitare uelis serio; quid repor-
tent omnes Apostatae ex Iudicio Christi: profecto,
dum tempus est propositum istud tuum facile muta-
res; teq; Patribus & Fratribus tuis, quorum factus es
desertor, iterum adiungeres. Si tibi non obtrudetur
muliercula, sub nomine uxorio; certior salutis tuae
spes apud nos manebit: sin scorto (uxorem nanq; Mo-
nachus nullo modo habere potest) alligaberis; de spe
decidimus. Per Deum itaq; immortalem te rogo atq;
obtestor; ut tuipsum misertus, & horribilis aeternae
mortis memor, de salute tua prudentiorem suscipias
cogitationem. Nam ubi tu aliquando legisti, licere
Monacho ducere uxorem? quae Lex, in Ecclesia Dei,
ulli hominum hoc permisit unquam? Sed nondum hoc
a te factum est. Recte: Deo sit gratia. Vbi itaq; legisti;
licere, sine iactura salutis, Vota Monastica temerare?
Scimus, fecisse hoc Lutherum; quod nullo unquam se-
culo, in Ecclesia Christi, auditum est: Monachus Vir-
ginem, Christo consecratam, in suum thalamum in-
duxit: factum hoc esse, audenterq; factum, diffitetur
nemo: sed non de facto ipso; uerum, recte ne sit factum,
inter Hereticos atq; Catholicos disceptatur. Iudica-
tus iam est iustissimo Christi Iudicio Apostata Mon-
achus, idemq; uxorius, Martinus Lutherus: auctat hoc
Deus ab omnibus hominibus; quod ex illo Iudicio iste

Audax & eo-
lus Lutheri

D d d V reportauit.

B. H. EPISTOLA

reportauit. Quod enim facinus ille patrauit; contra omnes Leges, & diuinas & humanas, admissum est. Nonne damnauit Apostolus Viduas; quæ postea quam se Deo deuouerant, Coniugium expetebant? **1 TL 5.** .. Adolescentiores Viduæ, inquit, quæ Luxuriatæ in
 ,, Christo nubere uolunt, habent Damnationem; quid
 ,, primam Fidem irritam fecerunt, si damnatur Vidua,
 Voto facto uolens nubere: nonne multo magis Presbyter,
 idemq; Monachus? Audi; quid de hoc Apostoli decreto, uetres sentiant: inuenies apud Ambrosium,
 ,, post Professionem Vitæ fieri obnoxium Damnationi;
 ,, qui ab hoc declinat, quod rectè fecerat: puniendus erit,
 nec ad Veniam debet pertinere; qui à primordio infidelis
 inuentus est Et Diuus ipse Chrysostomus istas Viduas, quæ Christo in Viduitatis Professione consensu-
 tiunt, illiq; se deuouent, propterea Damnationi obnoxias
 ,, esse scribit; quod contra Veritatem mentitæ,
 ,, Christum irritauerunt, & Fœdera uiolauerunt. **Reo**
Lib. 1. .. Et ergo Hieron. contra Iouinianum, ita scribit:
 ,, Virgines, quæ post Consecrationem nupserint, non
 ,, tam adulteræ sunt; quàm Incestæ: illa Virgo, inquit,
 ,, quæ semet Dei cultui dedicauit, si nupserit; habebit
 ,, Damnationem. Quia primam Fide irritam fecit. Si
 autem, hoc de Viduis dictum, Iouinianus obiecerit:
 quantò magis de Virginibus præualebit; quum etiam
 his non liceat, quibus aliquando licuit? Iamne Vides,
 Frater; quantò magis hoc de Sacerdotibus & Monachis

AD QVENDAM.

nachis præualebit? Consentiunt cum hoc decreto Apostoli Pauli; quæ de Apostolo & Euangelista S. **Lib. 6.**
 Mattheo narrat Abdias, Babylonis Episcopus à Simone & Iuda Apostolis ordinatus, qui & ipse uiderat oculis suis Dominum. Rex enim Hyrtacus quum **Lib. 7.**
 uellet uxorem accipere Ephigeniam, iam Deo dicatam; Virginibus ampliùs quàm CC præpositam, & quæ de manu Apostoli sacrum uelamen acceperat;
 (omnia hæc uerba ipsius ABDIÆ sunt, eiuq; latini interpretis Iulij Africani) uirginem itaq; Domino consecratam, quum uellet Hyrtacus iungere sibi Conuubio; post longum de Matrimonij laudibus Sermone-
 nem, sic ad extremum Apostolus alloquutus est Regem: Si desponsatam Regis, seruus Regis usurpare audeat: non solum offensam, sed etiam crimen tam
 grande incurrisse dignoscitur; ut meritò uiuens tradatur flammæ incendij: non ideo quidem, quia duxerit uxorem; sed quia Sponsam Regis sui accepisset: ita etiam tu, o fili charissime, Rex Hyrtace, (sciens; Ephigeniam, filiam Regis decessoris tui, Sponsam Regis cœlestis esse effectam, & sacro Velamine consecratam) quomodo (quæso) poteris, Sponsam potentioris te tollere, & tuo eam Matrimonio copulare? Hæc sunt apud Abdiam uerba Matthæi Euangelistæ, cum Paulinis illis congruentia Quid? an non hoc est, ad mouere manum aratro; secundum Euangelicum Prouerbum) & respicere retro? Quocunq; te uerteris,

B. H. EPISTOLA

uerteris, amice: neq; Scriptura sacra, neq; Doctores
Catholica Ecclesia, Sacerdotum atq; Monachorum
coniugia poterunt approbare. Nam & Paphuntius
ille quid pro pioxoribus Sacerdotum distincte dixerit,
in Concilio Nicæno; Socrates, Historicus Græcus,
testatur his uerbis: Si qui, inquit, Clericatu ante Nup-
tias potiti sunt; secundum antiquam Ecclesie Traditio-
tionem, ad Nuptias amplius non accedant: non autem
seiuungatur quisquam ab ea; quam semel iam antea,
quum Laicus esset, duxisset: Hæc ibi Paphuntius: quibus
Luteri coniugium non defenditur; sed condemnatur.
Luterus enim, non Laicus uxorem duxit; sed Sacer-
dos & Monachus quum esset, ad Nuptias accessit.
Quapropter facinus hoc nouum & audax Luteri
nullo modo cuiquam, apud Christum iudicem, poterit
patrocinari: omnia iura, & diuina & humana, unus
Luterus peruertit; propter explendas suas, post quas
totus ibat, malas concupiscentias. Ecce autem tibi
tertium Eliam, Monachum uxorium, & Apostatam
uotifragum; cui nihil est cum utroq; Elia commune.
Primus namq; Elias Hieronymo plus uidetur fuisse,
quàm Monachus: in Corporis castitate, Helias Virgo
permanfit: panem subcinericium comedit; & aquam
bibit: ad extremum uero, 40 dierum exercitatus iei-
iunio, (ut idem Hieron. ait) igneo curru raptus est in
Cælum. Expende hic, Frater, epulas ueri Monachi
Helie: uide, quis eas miserit; quis attulerit: Deus mis-
sit;

Lib. I, Ca-
pit. 11.

ELIAS.

In vita Pau-
li h. 11.

Lib. I ad-
uersus Ioui-
niam.

De Virgin-
fructuanda, ad
DEMetri-
um.

AD QVENDAM.

sit Angelus attulit! Itane non poterat Deus (ut eti-
am hic cum Hieron loquar) conditum ei Merum mit-
tere, & electus Cibus & Carnes contusione mutatas?
O uerum Heliam Luterum; qui & Monachatum abo-
iecit; & Virgini sacra (horret dicere) se commiscuit?
& splendide epulatus apud Germanicum Principem,
beneq; Vino potus, in Cælum euolauit ex corpore!
Quid de altero Helia, qui in spiritu prioris Elie uenit,
de ipso Ioanne Baptista, dicam? Martinus uero Luterus
uel pilum Ioannis Baptiste habuit? Lege Euangelium:
confer cum Ioanne Luterum: nullius Heretici neq;
uitam fortasse, neq; Doctrinam, sic cum uita Baptiste
pugnare deprehendes; ut quintum Doctoris Luteri
Euangelium, uitaq; ipsius. Ieiunauit perpetuo S. Io-
annes: Vinum & siceram, ex utero matris sue, non
bibit: incestarum Nuptiarum Herodem accusans,
Virgo semper quum esset, capite plexus est. Quid si-
mile in Luteris, Christiana ieiunia ridente, & Vota
Castitatis uiolata? exemplo quoq; suo approbante?
Habeat sibi Vitemberga infelix tertium istum Helia-
m, & Christi (quum ita placet) Euangelistam; pu-
rum Dei uerbum, & Catholica Christi Ecclesia, nuna-
quam illum tali nomine dignari uolent. Si fuit ipse
ullus Euangelista: quintus fuit nouus; non unus ex
quatuor antiquis. Nam hi Legittimas etiam coniuges,
Christum secuti, reliquerunt: Luterus uero quid fece-
ris; modo audisti: contra fas omne profecto, Christo
dicatam

3 Reg. 19.
De custodia
Virgin. ad
Basilium.

dicatam Virginem in suos amplexus rapuit. O cæcæ
hominum mentes; quæ in media luce tantopere caligant! Sed ita oportet fieri; ubi quis in reprobum sensum datur. Decernit Apostolus Paulus, habere illos Damnationem; qui primam Fidem irritam faciunt: qui Sponsam Regis sui rapiat; flammarum incendijs adiudicat eum Matthæus Euangelista: omnis deniq; Christianorum Ecclesia, etiam quæ non adimit Sacerdotibus uxores, ante Clericatum ductas, constanter affirmat & docet; nullum esse ius Sacerdoti, multo minus Monacho, copulandæ sibi uxoris. Quare si quis cum Lutero damnari uoluërit; ducat uxorem Sacerdos, atq; Monachus: sin autem tibi, Frater, tua ipsius Anima cura est; aliam te sumere cogitationem, oportebit. Cæterum quod apud te disputo, de ducenda uxore; qui profugus tantum, nondum coniugatus, es Monachus: facio id non temere. Timeo namq; ne idem tibi, quod iam alijs iniectum est, graue iugum iniiciatur: quod semel receptum, non facile postea deponi potest. Mira profectò est hæc ars Satanae; quam à Lutero excogitatam, patroni quinti Euangelij approbauerunt: miris modis Satanas, sub plausible Coniugij specie, irretit istos omnes; qui relicto Sacerdotio, aut Monachatu, in obiectas amplexus muliercularum ruunt. Etenim perdifficilis est sanè reditus ad Cor, & ad Pœnitentiam; ubi semel equo & mulo, cum qua delicietur, facta est potestas inuenculae.

Iugum Mi-
nistri non
est Euangelii

inuenculae quasi Vxoris. ex qua ubi suscepti fuerint liberi: gemaatur & duplicatur iugum. Quis uerò hominum sperasset unquam, cò impudentiæ peruenturos esse istius noui Euangelij Ministros; ut alteras quoq; Nuptias permittant Sacerdotibus atq; Monachis alteras dico; non tertias, neq; decimas. Semper Ecclesia Christi arcebat à Sacerdotio Bigamos, propter illud Pauli; Sit unius uxoris uir: hoc ipsum & Græcorum & Armenorum Ecclesiæ, quæ coniugatos Sacerdotes habent, planè comprobant. et tamen Lutero patre recens prognati longè diuersum & sentiunt; & docent; & faciunt. Nam & Martinus Bucerus, Monachus itidem Apostata, tertijs nuptijs se polluit; & alij pleriq; idem sibi ius, suo more, hætenus apud eos uendicant. Quis audiuit talia! Quin & plures simul uxores quidam ex ipsis habere deprehenduntur. Nam si, secundum Luteri Euangeliam, tam non potest homo continenter uiuere; quam nequeat saluam non expuere: si, nolente Vxore, uenire debet Ancilla: cur non haberet apud Luteranos, Ioannes quidam Leydensis aliquam multas; Cnipperdollingius autem, XIII Vxores? Quid; si debitum, aut propter ægritudinem, aut aliam quancunq; ob causam, Vxor marito reddere non possit: nonne abutetur libidinosus Luteranus Minister illo Apostoli; Propter fornicationem autem, unusquisq; suam Vxor

Vide portet
solum libidinem,

Libro,
De Vo-
tis Mo-
nast. si De
Coniugio

1 Cor. 7.

MOX

B. H. EPISTOLA

Mat. 19. mox; Melius est enim nubere, quàm uris? Nam addet
 Spiritus Lu- & hoc eiusdem Apostoli; unusquisq; proprium do-
 teri. num habet ex Deo: deniq; & illud Christi ipsius; Non
 omnes capiunt uerbum istud. O caelum & uerecun-
 dum Luteri quintum Euangelium! ô pudicam noui
 Euangelij Ministrorum mentem! Hic cine Spiritus,
 quo sic Luterus tumuit, Spiritus Sanctus erat? Paulus
 adolescens, continens & cœlebs, omnia potest in spi-
 ritu Christi: cur itidem Luterus, uir iam maturus,
 idem non potuit; tertius presertim quum esset Elias,
 & quintus Euangelista? Agnosce, queso, Frater;
 quo spiritu Luterus, cum Ministris suis, inflatus est:
 uide, obsecro, diligenter; quis Genius istis, sanctæ
 Continentiæ capitalibus hostibus, talis doctrinæ au-
 22 tor est: à Dei Spiritu casto, tam impura Doctrina,
 22 tamq; libidinosa Vita, proficisci non potest. Hoc au-
 tem unum si uideris, & agnoueris: non modò abhor-
 rebis à muliercula, nomine Vxoris tibi forsitan tra-
 denda; uerum etiam de reditu ad nos, quibus impru-
 denter relictis, solenne Votum temere uiolasti, serio
 cogitabis. Obsecro te, mi Frater, per nomen Domini
 nostri Iesu Christi; nihil apud te tanti sit, quanti A-
 nima tua una. Quid enim prodest homini, si uniuer-
 sum Mundum lucretur; Anima uerò suæ detrimen-
 tum patiatur? aut quam dabit homo commutationem,
 pro Anima suâ? Christi ipsius hæc esse uerba, scis: ca-
 ue ea paruipendas. Si tu perstiteris (quod absit) in
 Apostasia

Salus Ani-
 me.

Mat. 16.

AD. QVENDAM.

Apostasia tua ista; quid tandem Christo Iudici, ubi
 steteris ad Tribunal eius, olim responsurus es? Rogan-
 tus nanq; Cuias sis; Christianum te esse, dices. at infero
 ret ille: Cur ergo Sanctam Ecclesiam, quæ est Catho-
 lica, deseruisti? cur ab ea defecisti? cur in uocatione
 tua, usq; ad si rem, non perseuerasti? cur, quod facta
 deliberatione uoueris, tuum solenne Votum Deo non
 reddidisti? Quid hic tu diceres, delatus ad iustum
 Christi Tribunal: quòue te uerteres? responde. Nam si
 te defenderes auctoritate noui istius Euangelij; quod
 non est prædicatum apud Patres nostros: omnes istos,
 qui nouum sibi recentemq; Deum finxerunt, pa-
 trumq; terminos transgressi. Maiores suos interro-
 gare contempserunt, cum suo patre Lutero damna-
 tos esse uideres: uideres omnino istos omnes, noua
 Dogmata amplexos, nihil iam aliud illic agere; nisi
 sempiternas impudentis superbiæ suæ poenas, apud
 Inferos iustissimè dependere. Memento (inquit Deus)
 dierum antiquorum: cogita generationes singulas;
 interroga Patrem tuum; & annuntiabit tibi: Maiores
 tuos, & dicent tibi. isti autem, in suo quinto Eu-
 angelio, quid aiunt? ualeant Patres: & ipsa ad ex-
 tremum Oecumenica Concilia ualeant. At si rem res-
 citæ rationis iudicio uellent expendere; omnibus utiq;
 seculis, Deum sanctos Patres in Ecclesia Filij sui Ca-
 tholica habuisse, sine dubio deprehenderent: Patrumq;
 ueterum grauissimam auctoritatem, quàm uanissimis reo-
 rum

Votum.

Deut. 32.

Ecc.

centium

B. H. EPISTOLA

centium filiorum nouitibus, maximo suo bono adherere malle. Atq; hic iam uiderent manifestò; quid de Votis etiam Monasticis, secundum scripturas, illi ipsi Patres docuerint atq; senserint: & scriptura sanè tota, & perpetuus Doctorum consensus, & sanctissima plerorumq; Dei seruorum Vita, & uniuersa ad extremum in orbe terrarum Catholica Christi Ecclesia, testimonium Votis factis & redditis dant laudabile. Hac ipsa Dei & sanctorum eius concordia sententia iure damnatus est Luterus: ad hanc ipsam expauescant omnes coniugati Sacerdotes & Monachi, Apostata & Hæretarchæ Lutheri prauis imitatores. Quid enim planius esse potest illis sacrorum Bibliorum Præceptis; quibus ad reddenda Vota, quæ fecimus, inducimur & obligamur? Si quis uirorum Votum Domino uouerit: aut se constrinxerit iuramento: non faciet irritum uerbum suum; sed omne, quod promissit, implebit. ita præceptum est, in Numeris. Quum Votum uoueris Domino Deo tuo: non tardabis reddere &c sic repetitur in Deuteronomio. Si quid uouisti Deo: ne moreris reddere; (displicet enim ei infidelis & stulta promissio) sed quodcumq; uoueris, redde: multoq; melius est, non uouere; quam post Votum, promissa non reddere. ita Salomon Sapiens. Vouete; & reddite Domino Deo uestro, omnes qui in circuitu eius affertis munera. Terribili, & ei qui affert spiritum principum, Terribili

Num. 30.

Deut. 23.

Ecdes. 5.

Ps. 75.

AD QVENDAM.

ribili apud omnes Reges terre. sic Propheta Dauid. Nemo, mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est Regno Dei: Christus ipse ait. Memores estote Vxoris Lot: qui fuerit in agro; non redeat retro: ait idem. Luxuriati in Christo qui nobiles uolunt, habent Damnationem; quia primam fidem irritam fecerunt: ita decernit Apostolus Christi. Ecce habuit Luterus non modò Moysen & Prophetas; sed ipsum Dei Filium, eiusq; Apostolum, & uiolando Voto eum deterrentes: Cur illos audire non uult? Cur ad suum sensum Scripturas peruertit; non se ad illas accommodauit? Adde Sanctorum, quos eadem Scriptura cõmendat, illustria exempla: crimen Lutheri hoc pacto aggrauabitur magis. Iacob enim Patriarcha, qui in baculo tantum Jordanem transuerat, posteaquam uouit Votum, cum duabus turmis regressus est: populus Israel, Voto se Domino obligans, interfecit Chananeum: ex Voto uincitur uictor; (ut breuiter ait Hieron. Multi superant: Votum uouit & Anna: recordatusq; Dominus eius, non solum matrem filiorum & filiarum eam fecit; sed donum etiam Prophetici Spiritus abunde in ipsam effudit. Non possunt itaq; non esse bona Vota, Domino Deo facta; quæ tantopere illi in uiris sanctis placuisse, cognoscimus: si modò quæ uouentur, reddi non negligentur. Fecerat etiam Votum Ananias, cum Saphira uxore sua, uendito agro: sed quoniam de precio agri fraudauerant,

Luc. 19.

Luc. 17.

1 Tim. 5.

Ge. 28. 38

Num. 21.

De 42. 18

tionibus.

1 Re. 1. 20.

1. 8.

Ecc. ij

dauerant,

B. H. EPISTOLA

clauerant, Deoq; & Spiritui sancto mentiti. Spiritum Domini tentauerant; ad uerba Petri uterq; cecidit, & expirauit. Exhorrescere profecto deberent ad hoc exemplum Votifragij: si modo aliquam partem illius timoris haberent; qui tunc in uniuersa Ecclesia, & in omnibus qui illa audierant, factus fuit. Sic uolebat tunc Deus, poenam duorum hominum, doctrinam esse multorum; secundum Hieron: Dispensatores timidi, & corde duplici, ideo condemnati sunt; quia post Votum, obtulerunt quasi sua; & non eius, cui semel ea uouerant. Presentem itaq; meruere uindictam: non crudelitate sententiae; sed correctionis exemplo: inquit idem Hieron. scribens ista ad Deemetriadem, uirginitati perpetuae (ut ipse ait) consecratam. Sed surdi sunt ad haec, quae producuntur ex Lege triplici, Naturae, Scriptae, Gratiae; isti equi & muli: utinam tu, Frater, ad uoces incantantium sapienter aures tuas obturare nolis. Ad donanda pluria ueterum Testimonia, de ijs (de quibus nunc agimus) in Catholica Ecclesia Votis: tu uide, ad cor ut redeas; attenteq; cuncta perpendas. Ac Cyprianus quidem Martyr sanctus & Pontifex, in numero rerum illarum, quae ad religiosam Christianorum disciplinam pertinent, Vota quoq; esse docet; quum ita scribit, inter collecta à se Dominica & diuina Magisteria: Quod quis Deo uouerit; cito reddendum. Apud Salomonsen: Prout uoueris Votum Domino;

De Virginitate seruanda, ad Demetrium.

Lib. 3. ad Q. Virinum, Cap. 30.

Eccl. 7.

AD QVENDAM.

mino; ne moram feceris reddere illud. De hoc ipso, in Deuteronomio: Si autem uoueris Votum Domino Deo tuo: non tardabis reddere illud. quia inquirens queret illud Deus tuus à te; & erit in peccatum. ea quae egredientur per labia tua, obseruabis: & facies donum; quod locutus es ex ore tuo. De hoc ipso, in Psalmo 42: Sacrificia Deo Sacrificium laudis; & redde altissimo Vota tua: Inuoca me in die pressurae: & eximam te; & clarificabis me. De hoc ipso, in Actibus Apostolorum: Cur impleuit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritu Sancto; quum esset fundus in tua potestate non hominibus mentitus es; sed Deo. Item apud Hieremiam: Maledictus, qui facit opera Domini negligenter. Haec ibi D. Cyprianus eadem sentiens de Anania & Saphira; quae modo audiuius, ex Hierony. Hilarius etiam, Hymnum Dei in Sion expleans, haec inter alia scribit: Vouenda ergo sunt Vota Deo; contemptus corporis, castitatis custodia, leuij tolerantia: sed Vota Ecclesiastica tantum Religionis probantur, suntq; utilia; quum redduntur. Sed quid multa? Vnus Augustinus, Catholica ueritate acerrimus propugnator, satisfaciet hominibus non contentiosis, unitatisq; & charitatis Christianae fidei amatoribus. Nam in lib. 1. De Adulterinis Concugijs, haec eius uerba sunt: Non solum autem moechandum non est: sed etiam, quisquis non alligatus uxori CONTINENTIAM Deo uouerit, nullo modo debet

Deut. 32.

ACT. 5.

Hier. 48.

In Psal. 64.

Cap. 24.

Ecc. iij

debet

debet ista compensatione peccare; ut ideo credat Vxorē sibi esse ducendam; quia promisit, quæ Nuptiæ ac eius appetit, futuram se esse Christianam. Quod enim cuiquam, antequam uouisset, licebat: quum, id se nunquam facturum, uouerit; non licebit. si tamen id uouerit; quod uouendum fuit: sicut est perpetua Virginitas, uel Continentia &c. Hæc ergo, & si quæ alia sunt, quæ rectissime uouentur, quum homines uouerint: nulla contradictione rumpenda sunt; quæ sine ulla conditione uouerunt. quia & hoc Dominum præcepisse, intelligendum est; ubi legitur: Vouete, & reddite, DOMINO DEO uestro. Vnde Apostolus de quibusdam, quæ Continentiam uouent, & postea nubere uolunt: (quod eis, antequam uouissent, utiq; licebat) **1 Tim. 5.** Habentes, inquit, Damnationem; quoniam primam Fidem irritam fecerunt. Audisne, tu Frater; quid August. de tuo Voto, Prophetam & Apostolum secutus, definat: etiamsi hæc tibi ducenda sit uxor; quæ Christiana fieri uellet: non tamen hoc ullo modo, à tra Salutis tue iacturam, feceris. Sunt & alia, a quod hunc Catholicum Doctorem, generis eiusdem loca: ego tamen unum, maxime insignem atq; illustrem, nunc proferam; in quo omnia, quæ ad causam nostram pertinent, complexus esse uidetur. Nam et Vota Christianorum, in Communia atq; Propria, pulcherrimè diuidit; & modum implendi ea, quæ uouimus, ostendit; & qui Vota sua uiolauerint, (quod tu etiam nuper scisti) perpe-

perpetuæ Damnationis reos esse pronuntiat; ex Decreto Christi, eiusq; Apostoli Pauli. Ad populū, in Templo, palam hæc loquebatur ille: tu uerba eius audi; & expende. Quisq;, quod potest, Voueat, inquit; et reddat: ne uoueatis; & non reddatis: non sitis pigri ad nouendum. Non enim uiribus uestris implebitis. Desistatis; si de uobis præsumitis: si autem de illo, cui uouetis; uouete: securi reddetis. Vouete, & reddite Domino Deo uestro, omnes communiter. Quid debemus uouere? Credere in illum: Sperare ab illo uitam æternam: Bene uiuere, secundum Communem modum. Est enim quidam modus, Communis omnibus. Furtum non facere, Adulterium non facere, non amare Violentiam, non Superbire &c. omnibus equaliter & in communi præcipitur: hoc totum omnes uouere debemus. Sunt etiam Vota propria singulorū. Alius uouet Deo Castitatem Coniugalem; ut præter uxorem suam, non nouerit aliam: sic & Fœmina; ut præter uirum suum, non nouerit alium. Alij etiam uouent (etsi experti tale Coniugium) ultra nihil tale pati; nihil tale concipiscere, aut sustinere. & ipsi uouerunt aliquid maius, quàm illi. Alij Virginitatem ipsam, ab ineunte ætate uouent. & isti uouerunt plurimum. Alij uouent, Domum suam esse hospitalem omnibus Sanctis aduentibus. magnum Votum uouet. Alius uouet, relinquere omnia sua distribuendo Pauperibus; et ire in communem uitam, in societatem San-

Ecc uij Etiam

In Psal. 79
Vouendum

Vota 2:
Communis

Propria

B. H. EPISTOLA

florum. magnum Votum uouit. Vouet, et reddit Deo
 mino Deo uestro: quisq; quod uenere uoluerit, noue-
 at. illud attēdat; ut quod uouerit, reddat. Vnusquisq;
 Deo quod uouet, si respiciat retrorsum; malum est.
 Nescio, quæ Castimonialis nubere uoluit. Quid uo-
 luit? quod & Virgo quelibet. quid uoluit? quod &
 mater ipsius. Aliquid mali uoluit? mali planē. quare?
 quia iam uouerat Domino Deo suo. Quid enim ait
 Apostolus, de quibusdam; quæ uouerant, & non red-
 diderunt? Habentes, inquit, Damnationem: quia pri-
 mam Fidem irritam fecerunt. Quid est; Primam Fi-
 dem irritam fecerunt? Vouerunt; & non reddide-
 runt. Nemo ergo, positus in Monasterio. Frater dis-
 cit; Recedo de Monasterio: Neq; enim soli, qui sunt
 in Monasterio, perueniunt ad Regnum Cælorū;
 & illi, qui ibi non sunt, ad Deum non pertinent. Re-
 spondetur ei: Sed illi non uouerunt: tu uouisti tu retro
 respexisti. Memento uxoris Lot &c: Luc 17, Gen.
 19. Virgo Castimonialis, iam dicata Deo, si antequam
 uouisset nupsisset; non damnetur: nubere licet, an-
 tequam uoueat &c. quæ autem respexit ad Nuptias:
 non quia uoluit nubere, damnetur; sed quia iam ante
 recesserat. & sit uxor Lot, respiciendo retrorsum.
 Non sitis pigri, qui potestis, quibus aspirat Deus, ap-
 prehendere Gradus meliores. etc. Non dixit Psalmus;
 Nolite uouere: sed. Vouet, et reddit. &c. Virumq;
 fac. unum sit, ex Professione tua: aliud ex Admonitio-
 ne Dei

AD QVENDAM.

Dei perficiatur. Hec ibi August. Nihil his uerius esse
 potest, uestro quoq; iudicio: nisi post uestras cupidita-
 tes ire, quàm sana & salutaria Præcepta sequi, uos
 malitis. Quod si durum cor uestrum ijs. Doctorum
 uerbis nondum mollescat; & si uobis non persuadent
 tam illustria testimonia Columnarum Ecclesiæ: ad ui-
 tam utq; illorum, qui Monasticorum Votorum reue-
 rentes in Ecclesia Deo seruiunt fideliter, non dea-
 beretis esse cœci. Dicite uos hic; quicquid uobis libet:
 ueniet equissimum Christi iudicium; in quo isti impuri
 Apostatae ne hiscere quidem audebunt. Quid enim?
 uos sanctiores estis Francisco, Dominico, Bernardo,
 Benedicto, Beda, AVgustino, BASilio, Hieronymo,
 Antonio, Paulo, & cæteris Ecclesiæ Catholice (dum
 hic uiuerent) sanctis Luminibus? tunc Frater, sanctū
 hoc Monasterium & sociale genus uitæ, cuius auctor est
 Helias; quod imitatus est Heliseus; Ioannes Baptista
 renouauit; Marcus Euangelista, cum suis, in Ægypto
 coluit; Paulus & Antonius ornauerunt; Basilius,
 Hieronymus, Augustinus, Benedictus, Francisus, Do-
 minicus, Ignatius, & cæteri perscripserunt; omnes
 Ecclesiæ Doctores, tam Græci quàm Latini, scriptis
 suis publicis commendauerunt; Ecclesia deniq; Catho-
 lica, & uniuersus in orbe terrarum cœtus Christiano-
 rum, omnibus seculis approbauit; hoc ergo uitæ ge-
 nus, tam pium, tam sanctum, planēq; Anglicum, con-
 tra re sanctorum Patrum auctoritatem, & contra
 mentem

S. Mona-
 chorum au-
 thoritas.

B. H. EPISTOLÆ

mentem Columnæ veritatis Ecclesiæ, uos damnare aut debitis? Nolim ego ab illa parte stare, in æquisimo Christi iudicio; unde isti omnes, quorum tam insolens est Superbia cum libidinosa uitæ impuritate coniuncta, in Tartareas flammas miserrimè abripiuntur.

Quapropter miseret me tuî, ô Frater; qui neglecto planissimo & purissimo Dei Verbo, contemptis Ecclesiæ Doctoribus Catholicis cum ipsa Catholica Ecclesia, damnatis deniq; sanctissimorum uirorum & Monachorum sanctis uiuendi rationibus, tuum Solen-

Spiritus A- ne Votum uiolare non horruisti. Quis Spiritus eò te *postularum* impulserit; cogita, quæso, non indiliger. Boni spi-
Calat. 5. ritus opera sunt; Charitas, Pax, Patientia, Longanimitas, Fides, Modestia, Continentia, Castitas: ad malum uerò Spiritum pertinent Opera Carnis; Sectæ, Dissensiones, Inimicitie, Fornicatio, Immundicia, Impudicitia, &c. Nonne istos Fructus nobis peperit, in Christianorum Regnis, quintum Luteri Euangelium?

Præstata est Dum tu oppugnabaris à Satana, omnium piorum Vo-
tra Tentatorem. torum capitali hoste, & in Angelum Lucis frequenter se transfigurante: multa tibi erant prius animo lustranda; quàm aliquid nouum, in tam graui deliberatione, tentandum. Videre debebas primum; quanam

2. uera sit Ecclesia Christi: disceresq; ex tota Scriptura, ex omnibus Theologis ex Apostolico et Nicæno Symbolis; solam Catholicam Ecclesiam ueram esse Ecclesiam Christi. id quod à nobis aliàs planissimè demonstrat.

AD QVENDAM.

monstratum est. Deinde, si Monastica uitæ desereret de Voti; uiolandi causa agebatur: Cur non illorum ueterum, quos dudum comemorauimus, grauissima Decreta secutus es ponus; quàm istis nouitatibus, quibus aures prurientes delectantur, aures quòq; tuas accomodares? Sed nesciebas ueterum de Votis sententiam, cum sacris Literis consentaneam. Scire debebas. Si itaq; nesciisti; iam habes, unde discas: si sciens in Apostasia (quod absit) permanes; sciens quòq; & uolens (quod omen auertat Deus) peris. Donec hic uiuitur, amica; est locus uenie ac Poenitentiae. Deniq; si statutum iam fuit, Concupiscentijs carnis tuam carnem extimulantibus, te uerò coeleste presidium negligente, abijcere Cuiusculam: aut ad extremum, in tot diuersis opinionibus Fidei: cuiusnam Sectæ adherendum esset, non diligenter cum animo tuo deliberasti? Vide autem, obsecro; quidnam hoc Monstri est, in isto nouo quinto Euangelio! isti Sectæ se addiunt Apostatæ; quam ibi, ubi Vota temerant, fortè reppererint. Si in maiori Polonia, Monachatum relinquis: transmigrandum tibi est, aut ad Hussitas, aut ad Lutheranos; aut hodie ad istos, eras ad illos. Sin hoc facias, apud minores Polonos: omnino tibi sentiendum est, aut cum Calvinistis; aut cum Trinitarijs. in Lituania uerò, alijsq; in locis, in aduerses & in Stancaianos, & in Anabaptistas, & in Circumcisos; et qui palàm inducunt, in Ecclesiam Christi, Iudaicum ac Machometicum. Nonne ista noua Fides?

II.

III.

Monstrum

B. H. EPISTOLA

Metamor-
phosis.

Joan. 14.
1 Cor. 14.

Lucę 2.
Act. 4.

Psal. 106.

Fides^o monstri portēq; est similis nonne, qui fuerunt
ante Lutherani, iam facti sunt Calvinistę qui uerō Cal-
uinistę; transformati sunt in Trideitas, Polygamos, et
nescio quos iam alios? Mira metamorphosis Lutherani
Euangelij! noua Regeneratio! Nulla profectō istorum
Sectę intra sua initia stetit: nullus istorum Liber, nulla
Fidei Confessio^o immutabilis permansit; non Augu-
stana, neq; Tigurina, non Bohemica, non Pincouiensis,
neq; Lituanica. &c. Ergone Christi Euangelium ha-
bebit Spiritum Dissensionis; non Pacis? absit à pijs
mentibus tam impia cogitatio. Nam qui concors est se-
cum, in utroq; Testamento, in Prophetis, in Euangeli-
stis, in Zacharia & Elizabet; qui cor unum & ani-
mam unam, in multitudine populorum, facit: qui dis-
uersarum linguarum Gentes, à Solis Ortū & Occasu,
ab Aquilone & Austro, in unitatem Fidei congregat;
hic itaq; concors unusq; Spiritus quemodo unum Euan-
gelium in tot Sectas disanderet? quomodo alius esset
Spiritus, in Lutheranis; (si modò iam ulli Lutherani sunt)
alius, in Zuinglianis; in Anabaptistis aliis; alius in
Trinitarijs, Hussitis &c. O stupidas hominum men-
tes; quę Proteos istos non sentunt! cecosq; oculos; quę
Monstrum hoc cernere non possunt! at quantò meli-
us & tutius fuerit illi Confessionis subscribere, ab eaq;
nunquam recedere: in qua unum omnes loquuntur.

Vera Fidelis
Confessio

Sed requiris à me forsitan uerę Confessionis Fidei
certum exemplum. Ecce tibi profero: in diligenter at-
tende.

AD QVENDAM.

tende. CHRISTVS, & ECCLESIA, in Cap. Eph. 5.
ne una^o duo sunt; unum sunt corpus: Christum itaq; Colos. 1.
missis opionibus Hominum, confitere cum Petro; Tu Mar. 16.
es Christus, Filius Dei uiui: Ecclesiam uerō confitere Lucę 24.
cum Christo, illam: quę inapiens ab Hierosolyma, in ACT. 1.
omnes Gentes diffusa, testes habet Apostolos, Petrum Ioan. 2. 1.
uerō Pastorem: quę Spiritum Veritatis habet in eter Ioan. 14.
num, et Christum ad consumationem seculi. quam Ec- Mat. 28.
clesiam quisquis non audierit; erit ipsi Christo Ethnicus Mat. 18.
& Publicanus. Hęc est breuissima Fidei Confessio,
ex ipsissimis sacrarum Literarum fontibus deducta.
quam si tu nondum intelligis: oculus ipsis uide. Credis,
& non uides, exaltatum super Coelos Deum; uides ue- Aug. in Ps.
rō, super omnem Terram gloriam eius, sub uno Pa- 56. sec.
store unius Oculis: aur, quę non uidisti, credis; quę uis-
des, credere non uis? Hęc est illa Christi Ecclesia;
cuius etiam Fidem AVGVstinus hoc confitetur modo:
Ego, inquit, in Ecclesia sum; cuius membra sunt om- ECClesia.
nes ille Ecclesię; quas, ex laboribus Apostolorum nas- Lib. 3, Ca-
tas atq; firmatas, simul in Literis Canonicijs nouimus: pit. 35. cō-
earum Communionem, (quantum me adiuuat Domi- tra Cresco-
nus) siue in Aphrica, siue ubicunq;, non deferam. nium Grām.
Questio certē inter nos uersatur; ubi sit Ecclesia: u-
trum apud nos; an apud illos. quę utiq; Vna est: quā De Unitate
Maiores nostri Catholicam nominarunt. ut ex ipso Ecclesię, Ca-
nomine ostenderent; quia per Totum est. Secundum pit. 2, 12,
Totum enim, xpi & Ap. Gracē dicitur. Meretia suam 13 14, 16

Pand.

B. H. EPISTOLA

„ Pauatatem commendare conantur; & in Sanctis Ec-
 „ cleſie multitudinem, toto Orbe diffuſam, blaſphemas
 „ re non ceſſant. ſed ſicut nos maniſeſtiſſimus Teſtimonijs
 aſſerimus Eccleſiam, toto Orbe diffuſam: ſic & ipſi
 maniſeſti in aliquid proferant; unde oſtendunt eſſe
 prædictum, cæteris Gentibus à Fide Chriſti pereuntibus,
 ſolam Aphricam [ſolam Pragam, ſolam Vitem-
 bergam etcæ.] remanſuram Proinde perſcrutemur
 Scripturas: & contra tam multa Teſtimonia, quibus
 oſtenditur Eccleſia Chriſti toto Orbe errarum diſ-
 ſundi, uel unum proferant, tam certum & tam mani-
 feſtum; quàm illa ſunt: quo demonſtrent, Eccleſiam
 Chriſti periſſe de cæteris Gentibus, & in ſola Aphrica
 [in ſola Bohemia, in ſola Germania & cæ.] re-
 manſiſſe; tanquam ab alio initio, à Carthagine, (ubi
 primò Episcopum contra Episcopum leuauerunt) non
 ab Hieruſalem. Iſt ergo Donatiſtæ, [iſt Luteriſtæ;
 Huſitæ iſt; iſt Caluiniſtæ & c.] qui uolunt uideri
 aliquid dicere, dum tacere erubeſcunt, & inania loqui
 non erubeſcunt, remotis omnibus inanibus uerbis, Eccle-
 ſiam ſuam demonſtrent; (ſi poſſunt) non in ſermos
 nibus & rumoribus Aphrorum, [Bohemorum, Gera-
 manarorum. & c.] non in Conalijs Episcoporum
 [Colloquijs Miniſtrorum] ſuorum, non in literis
 quorumlibet Diſputatorum: ſed in præſcripto Legis,
 in Prophetarum prædictis, in Pſalmorum cantibus, in
 ipſius Paſtoris uocibus, in Euangelistarum prædicationibus

AD QVENDAM.

onibus & laboribus; hoc eſt, in omnibus Canoniciſ
 Sanctorum Librorum Authoritatibus. nec ita, ut ea
 colligant & commemorent; quæ obſcuræ, uel ambiguæ,
 uel figuratè dicta ſunt; quæ quiſq; ſicut uoluerit in-
 terpretetur, ſecundum ſenſum ſuum. Talia enim re-
 ctè intelligi exponiq; non poſſunt: niſi prius ea, quæ
 apertè dicta ſunt, firma Fide teneantur. Quam-
 obrem ſicut Spiritum Sanctum habent filij dilecti, non
 habent filij maligni: ſic & Eccleſiam habent Catho-
 lici, non habent Hæretici. Non poteſt quiſquam habere
 re Salutem; niſi in Eccleſia Catholica: Extra Eccleſiam
 Catholicam, totum habere poteſt; præter Salu-
 tem: poteſt habere Honorem; poteſt habere Sacra-
 mentum; poteſt cantare Halleluia; poteſt reſpondere
 Amen; poteſt Euangelium tenere; poteſt, in nomine
 Patris & Filij & Spiritus Sancti Fidem habere, &
 Prædicare: ſed nuſquam, niſi in Eccleſia Catholica,
 Salutem poterit inuenire. Quoniam Eccleſia Corpus
 Chriſti eſt: utiq; maniſeſtum eſt; cum, qui non eſt in
 Membris Chriſti, Chriſtianam ſalutem habere non poſ-
 ſe. Membra uero Chriſti per Vnitatis Charitatem ſibi
 copulantur, & per eandem Capiti ſuo coherent; quod
 eſt CHRISTVS IESVS. Tene igitur Vnitatem:
 unum Patrem habemus: ſimul oremus. Pater noſter
 unam Coniugem uoluit habere, qui ergo adoramus u-
 num Patrem; quare non agnoſcamus unam Matrem?
 Hæc eſt perſpicua D. Auguſtini Episcopi Confeſſio,
 & diſ

„ Attende,
 „ Hæretice,
 „ & Time,

„ De Bapt.
 „ contra Do-
 „ nat. Lib. 5
 „ Capi. 23.

In Concio-
 ne, ſuper ge-
 ſtis cum V-
 merita.

„ De Vni-
 „ tate Eccleſie
 „ Cap. 2.

In Conc. eſt
 Emerico.

B. H. EPISTOLA

De Peccat.
meritis atq;
remiss. Lib.
3. Cap. 6:
de Libro 6.
contra Iuli-
anum Petag.

et dilucida Confessionis explicatio; unde Ecclesiam
cognoscis: acipe breuiorem, in qua Pastorem Eccle-
siae uideas, sancti quoq; Hieronymi Presbyteri. at cuius
ius uiri! uiri doctissimi; Augustini quoq; iudicio: qui
Graeco et Latino, insuper et Hebraeo eruditus elo-
quio, ex Occidentali ad Orientalem transiens Eccle-
siam, in Locis sanctis, atq; in Literis sacris, usq; ad de-
crepitam uixit aetatem, et qui omnes, uel pene omnes,
utriusq; linguae Diuinarum Scripturarum tractato-
res, et Christianarum Disputationum Scriptores, qui
ante illum ex utraq; parte Orbis de Doctrina Eccle-
siastica scripserant, legunt. Eius itaq; Doctoris, trium
Linguarum scientissimi, sacrarum Literarum peritissi-
mi, et Dogmatum Ecclesiae calentissimi, ea breuis
est Catholica Fidei Confessio, ad Damasum Pontifi-

PASTOR
Ecclesiae Car-
tholicae, Pa-
pa.

To. 2. in
Epist. Quo-
modo uenit.

cem: Quoniam uetusto inter se Oriens populorum suo
rore collisus, indiscissam Domini Tunicam minutatim
per frusta discepit; et Christi Vineam exterminant
Vulpes: ideo, Cathedram Petri et Fidem Apostolicam
ex ore laudatam consulens, Cathedra Petri (unde
Christi uestimenta olim suscepi; ubi incorrupta Patrum
seruatur hereditas. et c.) Successoribus; Piscatoris, et
Discipulo Crucis, Communionem consocior: super illa
Petram aedificatam Ecclesiam, scio, quicumq; ex-
tra hanc Domum, Agnum comederit: profanus est:
si quis in Arca Noë non fuerit: peribit, regnante Di-
luuio: quicumq; treum non colligit: spargit: hoc est,
qui

AD QVENDAM.

qui Christi non est; Antichristi est. Haec Hieron: de
Romana Fide, ad Damasum Papam: a quo Sacerdos
te, Victimam Salutis; a Pastore, Praesidium ouis flagi-
tabat: cuius eum terrebat Magnitudo; inuitabat Hu-
manitas: a cuius Sanctimoniam, tot interiorum tibi spae-
tibus, Sanctum Domini expetebat; Collegasq; eius, Aegy-
ptios Confessores, sequebatur: cuius deniq; Beati-
tudinem obtestabatur, per Crucifixum Mundi salutem,
per Homousion Trinitatem; ut, cui apud Antiochiam
(commigrauerat enim ad illam Solitudinem; quae Sy-
riam, iuncto Barbariae fine, determinat) deberet com-
municare, scriptis transmissis et significare digna-
retur. Tanti fecit D. Hieronimus Ecclesiae Romanae
Communionem. Nam et in altera eius Epistola, ad In Epist. Tom.
eundem Damasum, haec uerba inuenio, merae Humi-
latis plena, et auctoritatem Sedis Apostolicae pluri-
mum confirmantia: Paruum, inquit, magnus aspice:
diues Pastor morbidam ne contemnas Ouem. Ego igitur
ut ante iam scripsi Christi uestem in Romana urbe
suscipiens, nunc Barbaro Syriae limite, teneor: ma-
iora, in Solitudine, bella nunc patior: hinc, praesidijs
fulta Mundi, Ariana rabies fremit: hinc, in tres par-
tes scissa Ecclesia, ad se rapere me festinat: Mona-
chorum, arx manentium, antiqua in me surgit aucto-
ritas: ego interim clamito: SI QVIS CATHEDRA
PETRI iungitur, meus est. idcirco obtestor Beatitudi-
nem tuam, per Crucem Domini, per necessarium Fidei,

Esse

nostrae

B. H. EPISTOLA

nostræ decus, per Passionem Christi; ut, qui Apostolos
Honore sequeris, sequaris & Merito; ut mihi Literis
tuis, apud quem in Syria deberem Communicare, si-
gnifices. Noli despicere animam; pro qua CHRISTUS
mortuus est. Ecce tibi Hieronymum illum, magnum
in Ecclesia Christi Theologum; quàm supplex is, quàm
ageret in Oriente, apud Piscatoris Successorem & minus
doctiorem se, de sua Salute soliatu fuerit. Si miraris,
cur tantopere sese demittat ille, apud Sanctimoniam et
Beatiudinem Cathedræ Petri: non minus & hoc mi-

Contra duas rari debes; quàm summisse D. etiam Augustinus, ad
Epist. Pelag.
Li. et Ca. 1.

Sanctitatem Beatissimi & Venerandi Papæ Bonifacii,
sua Scripta dirigat, non tam discenda; quàm exami-
nanda, et (ubi forsitan aliquid displicuerit) emendanda.
Tanti semper fuit Cathedræ Petri, apud Theolo-
gos ueteres, summis illis Pontificibus longè doctiores.
Cur ita? quia Petro ter dictum est; Pasc Oves & Ag-
gnos meos: quia Petrus Claves Regni Cælorum acce-
pit. &c. In hac autem Catholica Ecclesia, sub uno
Catholico Pastore: per Orbem terrarum diffusa, mil-
lia Seruorum Dei fuerant in Ægypto; qui (ut idem

De Veritate
Eccl. Ca. 14

Mat. 19.

Doctor Augustinus scribit) Perfectionem præcepti Eu-
angelii studentes tenere, per Eremitum sancta Socie-
tate uirebant. Nam dictum est: Si uis perfectus esse:
uade; uende omnia, quæ habes; & da Pauperibus: &
habebis Thesaurum in Cælis: & ueni; sequere me.
Audisne ista, tu Frater? quæ uerò fronte audis? uti-

nam

AD QVENDAM.

nam te iam pudeat atq; poeniteat præcipitis atq; da-
mnabilis tui consilij; pudor erumpat in lacrymas; lac-
rymæ Confessionem sanctoris exprimant; Confessio
uerò, cum Contritione et Satisfactione coniuncta, Peca-
catorum ueniam imploret. Donec negligis uocem Do-
mini præcipientis; Vouete, & reddite Domino Deo
uestro &c: non modò negabis, sed adiurabis quòq;
Ecclesiam Christi non nosse te; Periuriumq; Periurio
addes. uerum si respiciente Domino te, Verbi ipsius
fueris recordatus: exhibis foras; & flebis amarè.

Quamobrem multa tibi considerata atq; perpen-
denda fuerint prius; quàm à Catholicis descisceres, et
insigne Monachatus tui abijceres: quæ sit ratio Vou-
torum; quæ uera Christi Ecclesia; & in quas Sectas
dissecet istos unum eorum Verbum; hæc omnia prius
quàm aliquid tentares, probè discere debebas. Vide
ergo iam, uideq; (si sapias; & si pluris Animam, quàm
uniuersum Mundum, facis) uide, obsecro, diligenter;
quam tu rationem CHRISTO Iudici, in iustissimo
eius Iudicio, es redditurus. Moriendum etenim est;
breuiq; moriendum: neq; scimus nos; quando, &
quomodo, moriendum. Mortuus est primus Apostata
Monachus, bene potius, post epulas: & qui nouum
illius exemplum apud nos secuti sunt, pleriq; iam
mortui sunt; finemq; suis Cupiditatibus uel inuiti fece-
runt: non tu morieris quòq;? Si te offendit quispiam,
in moribus & uita nostratium Catholicorum: non me-

Conclusio

Eff ij

liorem

B. H. EPISTOLA

liorem uitam, neq; meliores mores inducit quintum
Luteri Euangelium; uel ipſiusmet Luteri teſtimonio.
Site quippiam offenderit apud illos; qui Pauperi Chriſto, in Paupertate uoluntaria, ſeruire diſcunt: quid
facies cum iſtis; in quorum conuiujs eſt Cithara, & Lyra, & tympanum, & tibia, & uinum? Si quid tibi
diſplicet in illis; qui, auxilio Dei conſiſi, Aſcenſiones
in corde ſuo diſpoſuerunt: quæ tandem communitas
aut ſocietas uitæ: meritò tibi non diſplicebit? Mollia
ſequimur, Frater, obliuſ illius; quòd, qui mollia ge-
ſtane, in domibus Regum ſunt. Neſcio, utrum nunc
mollibus ueſtibus; an, quum uili & contempta ueſte ue-
tebaris, ad Ioannem Baptiſtam magis accederes.
Delibuti erant mani gaudio illi; apud quos tu uitam
Pauperum Chriſti criminabar, placere uolens Homi-
nibus: atqui quemadmodum illud gaudium illorum
diuturnum non fuit; ita ſcetus eorum, aduerſus quos om-
ne malum à mentientibus dicitur, non poterit eſſe
diuturnus. Quid; quod unus ex XII, Traditor Do-
mini fuit? quòd audiendi ſunt; qui, quod iubent, non
faciunt ipſi? Non idem cum malis genus uitæ; ſed imi-
tatio malorum uitæ, uitam bonorum maculat: per-
miſtio in hac uita malorum cum bonis bonis nullo pa-
cto nocet. Sed tunc illis, qui uili iure uictitant, melior
eſt; qui poſt lautam unam tantum Coenam, mox queſi-
miſti parum lautius Prandium? Sic nos non uidemus;
quid ſit à tergo mantica? Non decet etiam, ex nobis
ipſis

AD QVENDAM.

ipſis uitam aliorum nos æſtimare. Nam ſi impuro Lu-
tero tam impoſſibile fuit, continentem eſſe; quàm im-
poſſibile eſt homini, ſaluum non expuere: cur con-
tinentiſſimè uiixerunt tot ſanctiſſimi (ut Apoſtolos &
Euangelistas præteream) Epifcopi, Preſbyteri, Mo-
nachi, Virgines? Lutero quidem, fortaſſe longum
tempus turpiter in libidinibus uolutato, ita (ut ipſe
ſcribit) impoſſibilis Continentia fuit: ſed non illis; qui
Continentiam à Deo poſtulant, in Chriſto ſe poſſe
omnia & ſciunt; et, ipſius Gratia, ſentiunt. Neq;
Luterus ergo, neq; tu, ex uobis ipſis de alijs facere deo-
betis iudicium: tuo, Frater, te metire pede. ſi iudicari
non uis: noli iudicare. Tu paulò elatior animo, iuſſa
Paſtorum Prælatorumq; tuorum contemnens, Precum
Horariorum negligens, Libros Hæreticorum lecti-
tans, in Excommunicatione Pontificis Sacrificans, à
Gratia Dei tuo uitio excideras: ergò, propter te uo-
num, & cæteri omnes: quibus eum erat tibi, in Cœno-
bio, uita communis? Charitas non cogitat malum; A-
poſtolo teſte. Spletis etiam uos neſcio quas Superſtiti-
ones Monaſticas criminari: nos tamen hoc certò ſcia-
mus, multis Superſtitionem uideri; quæ ſit Religio
uera. Si quis tamen uſpam fuerit Superſtitioſus: tibi
licebat eſſe Religioſum. Quantò maius crimen eſt In-
obedientiæ, & Apoſtaſiæ; quàm uitium (ſi quod eſt a-
licubi) Superſtitionis! trabs illa ſunt ad hanc feſtucam,
Frater. Sed non uacat nunc pluribus ad te ſcribe-
re, in

Sapient. 8.
Philip. 4.

Lucæ 6.
Lapſus ori-
83.

1 Cor. 13

1 Reg. 15.

Matth. 5.

ff ij

B. H. Epistola ad quendam.

re, in hac graui causa: aliquid tamen propterea scripsi: quod te amo, & salutem tuam. sufficerent tamen & haec pauca non superba, nec contentioso; qui in conspectu iudicis Christi, Angelorumq; omnium & Sanctorum eius, noluérít eterno pudore suffundi.

Leuiter dixi: tu conijcio cetera; & uale in Domino.

POSnanie, apud nostram Cathedralém Ecclesiam, die S. Francisci, in Christi amorem feruentissimi, uitaeq; Monasticae optimi Patris; Anno Domini

1566.

M I N I S.

Regest

Regest potrzebnych rzeczy / ktore tu są opisane.

w ktorym / ná toż trzeba pomnieć: co sie náznaczyło / przy Nauce prawego Chryześćjanina.

A

A Aron. 113. 122.

Abdias. 97. 98.

Abusus niema fajil dos biego używania. 197

Academia / Bratowa ska 2. 135

Pariska: 225

Drośka: patrz / przy D

Accidentia tylko widziemy. 145 (232)

Adamite. 13. 229.

o Adamie nie wszystko jest napisano: 45

o Chryście ugo: patrz G

Africanus Julius. 98

Albertus Mistrz

z wowszysk. 135

Alexander od Pawła s. klety. 9. 184

Alexander Alefius przy cwo Genlisowi pisal. 34. 37

AME / co zd słowko. 26

Amicitiam non debent sibi mali: sed Conscientia. 5.

Andrzej s. w Tess. 173

Angeli widzac D. Boga / wiedza nasze Mo dlitwy. 203

Antis

Antis

Regest.

Antichrystowe znaki:

116. 117 (173)

Prześladowanie iego:
iego Prześlancy są
dyssejby Nowowier-
nicy: 117. (36)

Dokroimi gárdzacy 2

6 Mga wyrzucający 3

Kosk. 43. 117. 161

Apóstolskie Bredo: 15

Pisma ich a dla czego:

96. 98

o Nauce też y Ustá-

wach ich: Bafil. 98

Kiedy Bierzmowani:

142

do nich słowa Pánz

stie dwoiakie są: 143

y Namiastkom ich przy

należa: 91

co zostawili swym Na-

miastkom: 97

Bosciotá ich trzy zna-

kie: 96 (101)

Stolicie ktore wstály:

Successora ná ich mry

scá 2. 100

y Concilia. 102

Ostátek przy S. y C.

Arkanowie są iuż dñs

miedzy Nowowier-

ni. 34

ASdiubal / y zóna ieo.

231

AThánásinsowe Bredo

przymula Husite 40

AVgustina S. regula /

o powsechnych Trá-

diciach. 138

B

B Aránek Wielkonocny

dla czego 148. 150

Osiarowanie iego, co

znaczyło y wspomni-

nało: 157

tym sie Mga wywo-

dzi: 150

P. Christus pterwej go

osiarował / niži po-

tywał. 151

Básilides Biskup, w

Batwochwałstwo va

padł. 122. 123

Básilius S. świádec-

two o Ustáwach Apo-

stolskich. 93

BEdá Doktor: a kiedy

był. 178

Behedictus / ná Jut. 26

Bethleem, Bosciot Prá-

sti. 225

BJobia cála. 14

o Bierz-

Regest.

o Bierzmowaniu. 140

Bigamus niemoże być

Báptanem. 218

Biskupi / ná miejscach

sá Apostolskich: Hier:

104

ich Swiecenie, od A-

postolow wyšlo / y

porzadek stárádaw-

ny: Cyp: 121. 123

ich Moc nad me Bá-

ptany, jest potrze-

ba: Hier: 142

oni swieca Báptany:

112. 123

żone máialimieł: 117

ani Grecy niemáia:

218

Błedy ich kto poprá-

wia: Aug: 30

Sekrét ná onez ktozy

w Batwochwałstwo

wpádli: 123

Blucž ich: pátrž B.

Biskup, Pan Kristus:

pátrž / Jednáč.

Błogosławieństwo /

przy Ofierze, y przy

Mgy. 152. 161

Blužnierstwa ktore vro-

stly z nowey Ewán-

geliey. 34. 42

BO G sam mógł ráto-

wáć cžłowieká: a cžs-

mu / przez Syná

swego: 47 (123)

Wola iego, ktora jest:

Angiolom y Swietym

dáie, sobie włásne rze-

čy. 201

Bogá rodžica / piesň. 6

Boiažň z kad roščie. 141

BKáčia, z kad ida. 13

ostátek pátrž / przy

Husitach. (mo.

Brzemie: pátrž / Járž

BÝnosc Páná Christu

sa, dwoiaká: 78

C

C Alwin / niewiezy tym

słowom: to jest Cid-

lo moie: 3

Páná Bogá cžyni spra-

wca y zlych rzecžy: 4

Smierć iego. 95

Canonica electio. 124

Cephás. 89

Ceremontae / dla czego

sa: 183

ráko iuž wstály: 191

o nich: 196. cré.

pátrž y przypáderzečžy

J ff v Cesarz

Regest.

Cesarz nlema moey nad
 Bapłany. 127
 Chleb kwałny Grae=
 kom porwołony. 197
 Chleb Ciata Pańskiego
 ofiarowany / y figu=
 ra iego; Cypr. 167
 Ciatem iest Pańskim /
 po Poswicieniu; Chos=
 ciarke go Chlebem zo=
 wia. 145. 152. 173
 Chore. 113. 122. 182
 P. Christus / y Bapłan=
 nem y Ofiara: 150
 iedne ma chwate Boz=
 ska / wiedney Perso=
 nie. 162
 Ostatek / na swych
 mteyscach.
 Chwała Boża / Wne=
 trzay Zwierzchnia: 185
 Flora wieczy potrze=
 bna: 188
 Laticae / Dul. Hyper=
 duliac: 200
 te kaza Nowowierni=
 cy: 194
 Każdey Godziny ma=
 być. 195
 Chwała Ciata Pańskie=
 go: 161. 175

Doktorow S. swola=
 dectwo. 161. 165
 Chwała Oycu / y Synu
 y Duchowi S. 99
 Czata Pańskiego swia=
 tość / rozna od Brzys=
 146
 o nim Artykul: 143
 iest prawdziwie / pod
 widoma Osoba: 79.
 144
 o czym Chrysostō: 165
 skad / a gdzie sie ofia=
 ie: 114
 Poswicienie iego zo=
 wie Cyrillus Benedi=
 ctionē mysterij: 168
 Summa / Sprawa /
 y Porzadek / o nim:
 97. 146. 166
 przyczyńa ofiary ie=
 go: 148
 Chlebem przecz bywa=
 zwane: 145
 Poswiadczenie / przed
 przyleciem: 171
 na czezo: Abd. Aug.
 97
 Pożytki przylecia: 171
 Swieto iego y Pro=
 cesie: 163
 Chleb

Regest.

Chleb tylko iest pro=
 sty / v Nowowierni=
 tom. 154. 174
 Ostatek pątrza na swo=
 im mieyscu: Trāns=
 substantiatio / Chwa=
 ta / Misa / Ofiara /
 Chleb / y Osoby.
 o Cierpieniu Chryzei=
 ońskim. 48. 50
 Cioy 3 / ku zbawieniu
 potrzebne. 95. 143.
 Concilia data rozsadek
 o Słowie Bożym: 9
 niebladza: a poważ=
 ność ich: 106 (102
 Apostolskie / gdzie sa:
 sprawa ich: 104
 a gdzie sie ziężdżaia:
 106
 Dekret na nich czyni
 Duch S: 15. 105
 przez kogo: a przecz
 krotkie: Chryf. 105.
 106
 kto ich Persone na so=
 bie nosi: 103
 Starych Prątki: 106
 na wieksey sa Moey:
 30 (38
 o iedney wbyłkie: 31.

zupelnie maia być trzy
 mane: 41
 kto ie poprąwia: Aus=
 gustin. 30
 a w czym: 31
 napierwse 4 czemu
 iako Ewangelia sa:
 17
 obawia P. Bog posles=
 dniewsym: co meob=
 iawit pierwszym. 31
 Cōfessio te Bracka pize=
 kladat niedouk. 71
 135.
 iey Contradikcie: pątr=
 niżej
 Confessio Widry nie=
 maia być odmienne. 10
 Confoederatio. 234
 Constantiense Conciliū. 226
 Constantinus Cesarz:
 100.
 Bapłanow sadziē nie=
 chciat. 127
 Conscientiā sibi debent ma=
 li, & Heretici: non Ami=
 citiam. 5
 Contradikcie tey Con=
 fessioy Brackiey. 10.
 48. 50. 61. 69. 78.
 81.

Regest.

D

81. 109. 110. 136.
137. 143. 144. 183
Cornelius Papież / y De
fret iego: Cvr. 123
Credo: pątrz R.
Cvdam. Pan Bog pos
wiadcza rzecz y nos
we: 113
co o nich rozumieć: 20
the / przy grobiech
Świtych: 202
Nowowiernikow kto
re sa. 107. 222
Cudzołożnik, co jest.
216
Cuius est condere; eiusdem
interpretari. 194
Cultus Dei: pątrz Ch=
wałá.
Cyrillus Alexán. 168
Jerosol. Katechisin 39
Cypriana S. ieden List
wyłożony: 122
Nápomínánie dżis po=
trzebne: 124
iego mnimánie / o kolo
Ofrzczenia: 18
á zład wrosto. 139
Czysćcie / zład roście:
48. 56
świádecत्व o nim. 56

Ambrowła. 16
Dárow Bożych páfos
wánie. 199
Sarchán 113. 122. 182
Dżsinicia, potrzebna.
14. 18
Sekreta ná Bonciliu: 2
pątrz Concilium.
Dżabel nierad iásnie
mowí. 136
Diakon Brzeli: Hieron.
141. 142
Dialektá, gđzie po=
trzebna. 19
Dispósácia niemoże być
przeciw práwu Bo=
żemu. 216
Distinctia y Diuisia / sa
potrzebne: 18. 67.
191
z iey zániedbánie roz
sta Bácsstvá. 61.
139. 169. 191
Dla wielu przyczyn /
iedná rzecz bywa 128
Dobr nam dánych pá=
sowanie. 199
Doktorow S. Pismo,
iákie jest: 18. 27. etc.
3 Bos

Regest.

E

3 Kościołem ich przyy=
miemy: 18. 28
ná ich Wyrok godzi sie
dóć: 221
ráczy / niżli nowym
wierzyt: 222
Ogma Duchá S bliz
by byli: 222
Wzgárdá ich, co vro=
dżilá: 36
Bácsrze / ile ich rzy=
wáia: 79. 80. 123
cáluiac ich / Policzki
im wyćinata: 27
á iáko máta ich przyy=
mawá: 32
á ich Obladzeniu kcho
ma iádżić. 30
Dokónálosć jest dwóia.
1 á: á iákiey chce po
nas D. Bog. 87
o Dofyciecznieniu. 54
Dżesćsio Piotr, Gul=
stá: 224 (121
Ducha Bożego znáti.
Ducha dwóiego rozność
11
Dusá, śarb nadrośsy/
komu ma być zwie=
rzoná. 183
Dżewictwo: pątrz
Pánicństwo.

Efigenia, Pánná 98.
107
Eledio Canonica. 124
Ephesinskie Concili=
lium. 168
Ostátek przy Conciliu.
Eodras. 193
Ewángelia / niżli pie
lana jest / była Sto=
wem Bożym: 17 (96
kiedy jest písána: 17.
á dla czego: 96 (97
co w niey nie písano:
iáko jest w niey Wola
Boża: 128
kiedy jest rozstana / y
rozmnóżóna: 7
y od Polakow przyie=
rá: 6
Krwie ludzkiej niero=
ślewa: 234 (131
iey Mor / y Pożytki:
wietball jest / niżli
Światości: 29. 131
od Bóskiołá ma swiá=
decwo. 14
Ewángelicy nowi / nie
sa posláni: y Povo=
bieństwo piękne / przy
tym: 111

Regest:

przeto krzesa y niekrz=
cia/male dziatki: 139
Niekowic sa: 183
niewiedza/co wykła-
dada: 135
Pismo przywodzi nie-
ku rzeczy: 134
niewiedza/co przywo-
dza: a Doktorom sta-
rem gwałt czynia: 80
z Bosciotem starym nie-
dzierża: 38
wsakże natatwicy mo-
ga sie ziednoczyć z Ba-
tholikami: 221 (234
Statut na nie. 190
Contradikcie ich:
patrz C.
Hymenaeus, od f. Pa-
wła kłety. 9. 184
Hyratus. 98. 107.
Hypokryta/co: 58

I

z Jacobellus Hussita:
od Concilium potepio-
ny. 228
Jakub S. Apostol/cze-
mu pisał o Wężynkach

Wsprawiedliwida:
cydz: Aug. 33
zgodny jest z Pawłem
S: Aug: 67. 75
przecż listem iego Lu-
ter wsgardził. 86
Zalmużna, co jest. 207
Jan S. Ewangelista/
Panna byl: a iakiey za-
cności: 213
Modlitwy ie^o/Ma-
na/Euda/ przy Gros-
bie. 202
Jana S. Brześciela id-
fi żywot. 113
Jan Bapistran. 233
Jan Hus/ Balwin/
Przybram/ Wilkes:
patrz na swych mney-
scach.
Jarosz: patrz Jeronym
Jasnie nie chce mówić
Diabel. 136
z Eden jest Bosciot. 44
Jednactwem iako jest P.
Christus. 166
Mga iako odysła do
niego. 160
Jedność rodzi sie z Mi-
łosci: 176
w którym jest Boskie
le:

Regest.

le: a co za nia idzie. 44
Jezei'em krorym spr-
wy Boscielne. 25. 132
Jeremiaś Prorok modli-
sie. 202
Jeronym z Prągi/ po-
zwane pod Glertem/
y prześedł do Bon-
stanciey: 227
Kewokowal: 230
nakoniec spalony: y da-
ry Boże w nim. 231
z Alricus Glaccus. 163
w Indrye laska Bo. 164
z Innocencius Dapicz/
o S. Olaw/ Posciech
y Matzeństwie 178
Interperillare, co jest.
201 (rada. 37
Joachim Camer. dobra
Jowinian, przeciw
Swierym. 204
z Renaeus. 101
z Stora chlebowa 145

K

z Acerze / z kad sie roz-
dza/ a dla czego: Cy-
prian. 88. 58
co ich czyni takimi: 18
Przecz ich y Gardsosc:
28

Dzieci wni sa sobie: 81
na Pasterza tylko Bo-
scielnego zgodni: 3. 5
Odmienni sa: 139
Wsklata rzeczy rozne:
61
sa Zlodzieie y duches-
wni Ludzoscimcy:
Origen. 32
gle przywodzi Pisma y
Doktory S. 30. 123
takze też Banony: 122
niemala skutkow Bo-
scielnych Swiatosci:
18
Zwierchnosc Swiec-
ka ma ich karac/ Au-
gustin. 115
dla zlych Owocow.
232. 233
Patrz też / Owoco.
Balwin: patrz C.
Banony sie broni/ a iz-
naczy wierzyc/ wiel-
ki jest niewstydz. 122
Baplanstwo/ iest Swia-
toscia: 179
Przyrodzonego y Sta-
rego Zakonu: 113
iego Noc w starym Za-
kone, rozna od nowe-
Ggg 902

Regest.

102. Amb Chry. 60. 182
 Baplanem nowego Za-
 konu, iest Pan Chris-
 tus / y ihenże Ofia-
 ra: 150
 Swiecenie ich / y po-
 rzadek starodawny: 2
 Expr: 111. 121. 123
 Godność ich: 120
 Powinność: 125. 126
 Wzrost nawiastniejszy,
 Ofiara: 149
 Jacy mają być a na co,
 obierani: Expr: 122
 Grzeszny niewiada mo-
 co, sobie dany: 136
 y tym bywa dana
 Moc: 60
 y tym słuchac Aug:
 93. 126
 Robić niewinny a kto-
 ra iest ich Robota:
 126
 Panieński stan im na-
 leży: 211
 a iako przydaie Go-
 dności: 214
 wstąpiw Złotie / cze-
 mu żonaci: 212
 o tym zwyczaj Grae-
 kow y Lacinnikow:
 216

a iesti pozwala im Pa-
 wel S. żony / przed
 Baplanstwem poie-
 sey: 216
 przed Lutrem nie jest
 li sie nigdy: 126. 216
 oni mogą: 215
 Coż gorzej: żone im
 poiać / czyli szforto-
 wac: 217
 O ich Kluczach: y O-
 sierze / pątrzy B / y O.
 Repistran. 233
 Karanie: pątrzy Bąż-
 karcz Brol Chystr: 13
 Kóholicy Kórzy sa. 92
 Ostatki pątrzy przy Po-
 wsechnym.
 o Kátechizmie: 37
 który iest dobry: iako
 Cyrilla Jerosol. 39
 Bázac / co za wrzad:
 Chrysof. 131
 Bázimierz, Brol Pola-
 si. 213
 Bążi Doceksa / bywa
 zostawiano: 47. 50.
 55. 65
 w Psalmiech Dawid.
 Błatow, przy Aposto-
 lech iest y Biskupach.
 183. 184

Regesti.

o Kluczach Bóscielnych
 Artikul: 180
 Owa sa a przy kim:
 181 (183)
 Konu sa zwierzone:
 Dzwónanie ich iaki ma-
 być: 184
 Bacerze iż ich niemá-
 ia: sami sie wydaia.
 182
 o Motrowie / máia być
 Bierzmowani: 143
 Powinność ich. 140
 Boncilia / y Konstantis-
 nus: pątrzy C.
 Bore / Bathan. 113.
 122. 182
 o Bósciele / artikul: 87
 słupę prawdy iest: 16
 een Wierzyć mamy: 18
 y ten Wierzymy: 32
 Pismo iest iaki iest: 17
 Poważność iego: 14
 a za wżdy iedna: 1. 38
 przetoż mamy go słus-
 hacz: Chryf. Theoph.
 Jeron: 45. 103
 iest Opocznym: 90
 niemamy z niego wy-
 chodzić / dla żadney
 przyczyny: 140

Persone iego kto nosi:
 y Podobieństwo pie-
 kne / od Rzeczypospo-
 lity: 102
 Hierarchia iego: 127
 Rzekłohem iego pizech-
 dani: 88
 Znaki iego, które: 3 Pis-
 ma S. wzięte: 107
 Summa tych zna-
 kow: 110
 Wezel do tego troiki /
 y Podobieństwo: 106
 po wżystkim ma być
 święcie: Aug. 7. 8
 o tym zacniejsze Pro-
 roctwa / niżli o Pánie
 Chrystusie: Aug. 8
 Powsechny then iest:
 pątrzy D:
 Kiedy Masy / y Wiel-
 ki: Ambr: 108. 109
 ma Zle / y Dobre: 92
 Nieprzyiaciele tego, sa-
 mu pożyteczni: Au-
 gustin. 90
 na Pieterze zbudowa-
 89. 129
 Ostatki na swych mie-
 scach: Jeden / Swies-
 ty / Powse. Apost. Zli.
 688 4 PRAS

Regeſt.

Błaſkomoſka Aced. 135
 Kreda Apoſtola. 15
 Bzowie nie wyſlewa, pła-
 wa Ewangelia. 234
 BKOŁ Ktoſey Wiary
 ma bronie. 12
 o Krzcie Arifkul: 137
 co za Mocy teſt: 130
 y od zlego Bapłana
 waſny teſt: 136
 kto Krzci: Hier: 142
 Oluh, na nim wcy-
 niiony: 137(140
 przez Wiary, co teſt:
 Paſwel Swiety p-
 alan Krzcie: 131
 Roznoſe tego, od ſwia-
 toſci Ciała Pań. 146
 Bzeſt matoch Wziarek/
 teſt z podania Apoſt:
 Aug: 138
 niemaſgo w Piſmie:
 129. 138
 d. przeż: 98
 ma być ſłowany: 132
 Bzyſem S. Jęgnąć ſie.
 99. 141
 Bzeżmo S. z kad: 141
 Moc iego: Doktor.
 141. 142
 B Waſny chleb pozwo-
 lany Grackom. 197

L

L Aſiſti teſz / w Boz
 ſciele. 25
 Laik: Hieron. 142
 Laſka Boża / co: 71
 ley Niepewnoſc. 63
 L Kárſtwo pożyteczne
 noſey Doſſce. 57
 Leo Papieſz o dwu Oſo-
 bach. 174
 L Jpſko. 215
 Liturgia. 153
 L Duſer, z Niebá ſtra-
 con. 245
 Lutrowá wielka Py-
 chá: 68
 Ludięgo wielkie: 107
 222
 Liſt S. Jakuba zgd-
 niſt: 86
 o Oſobach Sakramen-
 tu ſentencia, niezgo-
 dy p-ſna: 170
 o Dobrych Vchynach/
 o Huſenach / co
 dzierzał: 479
 Sakramentarze: Kłol:
 Smierć iego: 95
 po Bzeſiedzie do Nie-
 bá. 12
 M A

Regeſt.

M

M Aſchabaeorum Kie-
 gi: Aug. 47
 Madohet. 164
 o Małżeńſtwie Artis-
 kol: 210
 teſt Swiatoſcia: 178
 przethoż zacniey trzy-
 mada o nim Bótholiz-
 cy / niſz Nowowierni-
 cy: 210
 P. Bogłthore zlaſza:
 dla czego teſt: Przy-
 ſtał ięgo oſobny / y
 Taciennica: 179
 Krorzy Bócerze gónili-
 go / takoby nieczyſte:
 210
 Płod ięgo taki teſt /
 przede Bzeżem: 220
 Strzyma wanie od-
 nie / ma być / w Poſt:
 97. 98
 dla Modlitwy: 211
 na Swieto: 212
 Pochá niſt / rownaſ ſie
 w nim Pannom. 214
 Manna / Chlebem br-
 ta, podina Oſobą: 145
 y figura Ciała Pań-
 ſwego Cypr. 167

Márcialis, zle Biſkup/
 wpadł w Bałwoch-
 wałſtwo. 122. 123
 Márcin Luter / párz L
 Márey poſejaie: 46
 y od Powſednie: 82
 chu wolna: 82
 co o niey trzymać. 199
 Mátyrem to czyni:
 229. 231
 Máthaeuſ S. o Mgy
 Poſcie y Małż: 97
 MEdiolan. 96
 Maczenniká co czyni:
 229. 231
 Meka Pániſta / y ſto-
 ſna teſt w ſola: 163
 w Godſinach bywa
 rozczytawána: 194
 Melánchton y z ſoba
 niezgodny. 34(149
 Melchizedek / Ktoś bel:
 Ofiarował / y bel ſie
 gura Pana Chryſtu-
 ſa Cypr. 122
 o Meſoborſt: 264
 Michol nieſłodney po-
 doſni ſa Kócerze: 83
 Miernok, co teſt: 207
 Miſłodzenie w Poſt:
 y Ktorzy Bócerze g-
 Ggg iſy

Regest.

nili go. 209
 Miłość / co jest: 70. 186
 wierza jest / niż Wiś-
 ra: 95
 na niew wszystko Jas-
 kon: 133
 Ku Zbawieniu potrze-
 bna: 143
 Jedność czyni: 176
 w Świetych jest wie-
 ka / po śmierci: 202
 Błagocieżemu o niew
 milcza. 71. 95
 Modlitwa / co jest:
 207
 Ku Błagocieżu należy: 64
 przy niew dworaka Ch-
 wała Boża: 189
 zawsze iey potrzeba:
 195
 Pokornych prostałow,
 iaka jest: 25
 przy niew obrócić sie
 na wschód Stońca 99
 Monika, S. Augusti-
 na. marta. 57
 MSZ / dla czego: y
 co bywa przy niew:
 155. 158. 161
 Śmierć Pańska okas-
 znie iasniezy o Dzierze
 Baptyſtum: 159

Proroctwo y Figury
 bronta iey: 161
 od Apostolow trwa: 2
 Żywych y Umartych
 pamiarka / przy niew y
 Augustin. 204
 Ambros. 155
 Augustin. 2.
 159. 204
 Beda. 152
 Chrystos. 117.
 152. 155.
 Swiata. 166. (167.
 dectwa Cyprian. 122.
 oniey. Jeron. 152
 Boncilium Nis-
 scenſkie y Ephe-
 ſiſkie. 160
 Theoph. 152.
 159.
 Hypolit. 117.
 przetoż ganięcia, spras-
 wa jest Szatańska: 153
 bo Antychryſt na nie sie
 oburzy. 43. 117. 161.
 Patrz też, Ofiara.

N

Nadzieia / co jest: 70
 159. 161. 166
 Ku Zba-

Regest.

Ku Zbawieniu potrze-
 bna: 95. 143
 może omelić. 64
 Narodzienie dworaka jest:
 Nauka / dworaka jest:
 Pisana / y Podana;
 98
 Theologowi potrzeba
 Wzwołonych: 80
 Dostateczney niepo-
 treba wszystkim. 16
 Apostolska paterz A.
 Historius: 162. 166.
 167. 168
 Maria był Boża ro-
 dzielka / niepozwa-
 lat. 199
 Nienſkie Boncilium y
 Kredo: 15
 Hussite przyymia-
 go: 40
 iednak inaczej dzier-
 za. 41
 Niedostatkłość Czo-
 wiecza. 87 (157
 Niedziela / co znaczy:
 nie z Pisma jest: ale z
 podania Apost. 195
 Niepewność lasti Bo-
 żey / y odpuszczenia
 Grzechow. 63

o Nieposłanych Mini-
 strach. 111. etc.
 Nieposłuszeństwo, iaki
 Grzech. 45. 156
 Piskarſkie.
 Niemieſty. 229.
 meżac. Poganiſkie.
 231
 O Wokrzyſzczeni. 129
 O
 O Bećność P. Chryſtuſa.
 dworaka. 78
 Obieranie Boże / z lasti
 sa. 51
 y o Nieſwaſu: 102
 Khoręsa Zbawienne/
 sa przez Kondiciey: 2
 przeż: 91. 94
 Błagocieża, Kora jest.
 o Obrazach Boncilium
 Nienſkie. 200
 Obrońca P. Chryſtuſa:
 paterz Jednacy.
 Obrząd Kościelny y
 paterz / Przypadłe
 rzeczy.
 Obrzezanie Starego
 Zakonu: 139
 o nim Quaestia / na
 Boncilium Apo: 9. 74
 Egg. uq. O Chis

Regest.

O Chinus Kacerz. 179
O Spowiedzi tej przez
rwanie. 57
O Siarą nowego Zako-
nu / Pan Ekzistus
iest: 150
trojaka iest: Chry: 117
Roznosc iey / Flora na
Brzezu / y przy Wie-
cierze: 150. 154
tbe wyznit Pan Chris-
tus / przy Wiecierzy:
Expiran: 123
y Sowody tego: 155.
148 (153
Apostolowie thakze:
iest tho y w Ewange-
liu: 151 (117
thoz iest Pomiednia:
Ola czego bywa: 155
158
na Namiatke Meki
Pańskiey własnie by-
wa: 156 (149
po niey Pożywanie:
o Sprawowaniu y
Opuszczeniu iey / co
idzie: 161
Sluzba iest samemu
Bogu winna: 153
Ofiata / przy Mszy:

O Siarowde P. Bogu /
co iest: 153
Ola tego Kaptani sa:
125. 149
Cypr. 122
Oleu swiecił: 99
Biskup cho czyni: 90
Swiatosci tej. 77
O Nias Baplan modli
sie. 202
O Pisanie rzeczy, iest po-
rzebne. 14. 18
O Rdines. 124
Origenes z dobrego
zly. 93
Ozechowstiego Dialo-
gu. 11
O Stander / o Vsprawie
dlużeniu 3 3. 68. 77
O Joba Chlebowa / co
iest: 145
Jesli pod iedna / czyli
pod dwiema przyymo-
wał: 161. 166
P. Christus nierostaz
zał wsiłkim pod
dwiema: 168
a przecz / y komu to dał
w moc: 171
y Apostolowie dawali
pod iedna: 172 173
Wywos

Regest.

Wowody z Pisma y z
Dktorow: 171
y Dapieć bierz pod iez-
dna / gdy nie Ofiarus
ie: 170
Banony Dapieckie za
dwiema: Leo / Ge-
lasmus: 174
z kad do Koscioła po-
wszechnie wsiłazczes-
mu przy Mszy dwie /
a w Wielki Piątek
iedna: 174
pod iedna zupełny iest
Dan Christus: 167
Napominanie: aby sie
nieswårżono o dwie:
175
w Czechach kto ie zno-
wił: 224
a co wrodzity. 170
O Ycowstiey Wiary za-
lecenie. 2
O Wcze odzienie v Bdz-
cerzow. 233
O woce Wiary Hussos
wey: 230. 232
y nowcy. 95. 201. 225
Pokuty / patrz P.

P

P Anna / Bogu poslus-
biona / za małże nie-
może: Hier. 215
o Pántienstwie Antuk:
210
zaciejsze iest / niż Mał-
żeństwo: Podobien-
stwo o tym: 126
j wieksza ma zapłata w
Niebie: Sowody do
tego: y Doktor: 212.
213
Modlitwy tego, po-
ważne: a ma być y
Doniewolne / w nie-
ktorych. 214
Kaptanckie / patrz B.
Paphuntius / o Mał-
żeństwie Kaptanckim
216. 218
Dapiecka moc: Cypr.
123
nád nim kto. 127
Concilium przez niego
być niemoże: 106
nie iest Antichrystem:
116
ántychwali Złosci: 118
dla zlych / nieopuszczając
Stolice Apost: 101
tego Wzgárdzenie, co
G g 36 soz

Regest.

z soba nosi. 233
 Ostatek: pątrzy/ Piotr
 y Rzym. 88
 Párista Academia. 225
 Para iest, v Bacerzow. 92
 Pasterz Koscielny/ kicho
 iest: 2
 Jeden ma byt/ a Wie
 domy. 88
 Pawel S. jony mie
 miał: 217
 Kosciol Rzymiski fun
 dowal z Piotrem: 101
 Jren. 101
 Pauperes de Lugduno. 13.
 Payne Piotr/ Wilesti
 sta, Dzesdy: 223. 224
 Wilk drapieżny / pod
 obzieniem owczym: 233
 Przybr. 233
 PErsona jedna/ w Pa
 nie Chrystusie. 162
 Petros, Petrus. 89
 Pewność listu Bożey ko
 wie. 64
 P Hilip Melanchtony
 z soba niezgodny. 34
 P Jacek Wielki żalos
 bny. 163
 P karcia: 13. 229. 232
 Luter thym imieniem
 zowie Luthery. 5
 Niemce i ch mżne
 Z sta spalil. 229
 Lutheryow pątrzy / ná
 swym mieyscu.
 Piotr Payne: pątrzy
 Pay.
 Piotr S. Pasterz Ko
 scielny: 2. 88
 Kosciol ná nim zbudo
 owan: 89. 229
 Obietnice temu dá
 ne: 94
 w Biskupstwie cudzym
 ma przodek: 105
 Kosciol Rzymiski fun
 dowal: v przecz trwa
 Etolica iego: Jren.
 101
 Ostatek: pątrzy/ Pa
 pież y Rzym.
 Pismo S. co iest: y o
 nim Artykul: 14
 Rozdział iego: 16
 przecz áktoremu wie
 rzymy: 17
 ku Zbawieniu iesli po
 trzebne: 21
 Káplanom zlecone: 24
 Trudne iest/ a nie w
 bedzie

Regest.

Bedziei ósne: 33
 iako przystepowal do
 niego: 71. 145
 iako sie go wchylil stary
 Doktorowie: 14
 iako bywa rozumias
 ne: 21
 do Wykladu iego cze
 gorzeba: Hier. 35
 Sedzia samo byc nie
 może: 32. 42
 á obaczycia to ius w
 Niemcach: 37
 iż w nim niemasz: 31
 ro Consequentia: 131
 iesli w nim wyszlo co
 trzeba trzymac: 22
 Lutheryae sie go przy
 wodza. 23
 Ostatek: pątrzy/ Slo
 wo Boze.
 Piusa Papieża sprawy
 Pasterkie. 116
 P Okazy zalecenie. 53
 Podania Apostolskie: 2
 pątrzy Tradicie.
 Pokuta Jana Brzezi
 162 áo nas iest Swia
 toscia: 60
 nicy Artykul: 51
 Rozdział iego: 32
 Czesli czemu trzy: 54
 Owoc iey: 61
 á dla czego: 65
 Napominanie ku niey
 kthora iest prawa: y
 pożekli iey. 59
 Pokutniacich rozność: 6
 Polacy/ kiedy przyieli
 Ewangelia: 6
 Russowey Wiary les
 karia sie: 233
 ná niepokutniace wskaz
 zante żalosne. 37
 Polycarpus. 101
 Postani Káplani. 111
 Postugęstwo. 45. 156
 Posrednik: pątrzy/
 Jednacy.
 Post/ co iest: a rozny iest
 od Miernosci: 207
 o nim Artykul: 206
 Ewangelia go zale
 ca / á Kosciol stano
 wi: 97 (210
 ku czemu nas wiedzie:
 Wybor pokarmow, do
 bry iest: 27. 209
 y zgodny z Pismem S.
 niegani tego S. Pa
 wla: 192
 ktore

Regest.

Ktore są: a przecię: 206
 Kto ie stanowil: 208
 Wielki, ma być żalo-
 bny: 163
 Wolny od niego: 208
 Komu Wódza: 196
 Matkęską czystość /
 przynim: 97. 98
 y Nowowiernikow /
 iaki: 191
 niemisz go tam. 191
 Poswiacanie / j Dofwie
 cone: Chrest. 172
 Powiechność Boscioła /
 iest dwoida: 90
 co iest: 3. 92. (92
 Który iest taki Boscioł:
 na tego rozsadku y na
 Wierze przestaw: Au-
 gustin. 129
 nie iest to malym po-
 cie: 108
 PKazbyter / iest Bi-
 stup: 82. 120. 121
 Somoł tego: Hiero.
 Chrest. 104
 w Prądze Wiara / ias-
 ka: 232
 Academia sławna
 Stęśka: 224. 225
 Prawo / Duchowne ias-
 kie iest: 192

Ludzkie iako trzymas
 my: 83. 190
 Boronne iako przycho-
 dzi w rozgode: 190
 Prokop Golec, Husia-
 ta: 232. 234
 Proroctwo nowego Jas-
 konu. 121 (120.
 Prośba: pątrz / Modli-
 sie: 121
 Przeciwności teo Cons-
 fessy: 2 pątrz / Cons-
 tradiccie: 121
 o Przełożonych Kościel-
 nych Arzaf: 119
 w Bosciele Powiech-
 nem sa porzadni: 120
 Pánowanie ich: 125
 Złech iako słuchac: 93
 o Świeckich: pątrz /
 Wzad: 121
 Przybram Jan, Husia-
 ta: 224
 na Owocnowey Wi-
 ry wstarcza sie: 232
 Przewężnica Pan Chri-
 stus: 77
 on / y Świeci: 200
 Przyjaśol prawych pa-
 ra / Basil. y Hiero: 234
 Przykazania BŹwego
 rozdział: 134. 189
 Przys-

Regest.

Przykłady, méia być so-
 bie podobne. 113
 o Przypadlych rzeczach
 Arzaf: 185
 Rozdział ich / y Po-
 żytki: 187
 nie wóskkie sa Wsta-
 wami ludzkimi: 188
 Sedzia omich, Kto: 192
 Kto ich odmienna: 197
 Pątrz y Ceremonie.
 Pycha Bócerska: 230
 Wielu dżisleyßego: 36

R

Raf Dracsbyterskich ws-
 tożenie, co: 121
 Rafus Prokop, Husia-
 ta: 232. 234
 R Eguła potrzebna / o
 Tradicciech Powiech-
 chnych: Aug. 118
 R O bora / Baplańska:
 126 (121. 213
 wiercey wiercey zapla-
 Kozzenie, dworakie.
 220.
 Rodzice P. Christusa
 w, iacy. 101
 Kolyżana Jan, Husia-
 ta: 177
 tyrann. 234

Rozkazanie BŹwego pątrz
 Przekazanie.
 Rozdział 2 pątrz / Dis-
 stincta.
 Rozgrzeżanie. 60. 182
 Rozgrzeżac. 53. 62
 Rozność dżisleyßego Wi-
 ry. 11
 R Zmiski Boscioł / od
 Piotra f. y Pawała fun-
 domant: Iren. 101
 Wiara tego zawoł-
 na: Cypr. 197
 Wstarek: pątrz / Pas-
 picz y Piotr.

S

S Akramenta méia Po-
 dobienstwo z Rzecz. 157
 Sadowny Zakon iako
 trzymamy. 191
 Słafarże Słowa Bos-
 żego y Światości: Kto-
 rze są: a méia być po-
 rzad. 89
 Salomon, zły z dobres-
 go. 93
 Sanctificatio y San-
 ctificatio: Chryl. 172
 Szatan / Lwem iest y
 Smos

Regeſt.

Smokiem: Aug. 154
 Odrzekać ſie go. 99
 Saul Brol niepoſlu-
 ſaw: 46 (bię. 266
 Dawid zaſazał go
 S Eminaia Boſcielne.
 124
 Sedzia dobjm kro: 221
 Porwinnosć tego: 35
 około Wiare: 31
 wſzkie go P. Bog. 41
 Serwetowa śmierć.
 229
 S Igmunt Cefarz. 226
 Sifinusowa dobra ra-
 da. 36
 S Kórby Boſcielne 120
 o Skruſę. 53
 S Lepora wieku dżiſiey-
 ſego. 16
 o Słowie Bożym Ar-
 tikuł: 128
 Ktore ieſt Prawe: 9
 ma być wocześności:
 24
 Wola Boża iako ieſt
 w nim: y Khorzy ſa
 Szafarz tego. 128
 Oſtatek: parz/ Piſmo ſi.
 Sluby, P. Bogu wcz-
 nione/ ſa wieczne: 211
 y maia być chowane:
 piekne Podobien-
 ſtwo. 216 (153
 Służba: to ieſt/ Mga.
 S Mierć mażnie podie-
 ſy niewiaſty Piſars-
 kiey: 229
 y Pogańſkie. 231
 Smiertelne Grzechy.
 ktore. 86
 S Dobry Poſt: Amb.
 y Aug. 196. 208
 Sophroniusowa madia
 odpowiedź. 36
 S Powiedź ſtarego Za-
 konu: 60
 o niego/ y Chryſeſſan.
 53. 62:
 S Powiednik ma ſie zgá-
 dzać z Wola Boża. 62
 S Práwiedliwi, Khorzy
 ſa: i iako grzeſza. 86
 S Práwiedliwość BO-
 ſka/ Angelſka/ y Cz-
 łowiecza. 76
 S Tan wolny, bywa nie
 wolny. 211
 S Tráſy (Pracobyter)
 co ieſt. 128
 S Statue Polſki: 83
 na Hulouty. 190. 234
 Stoiac

Regeſt.

Stoiac modlić ſie. 99
 Succesiey zalecenie od
 Tren. y Aug. 101
 S Wiaroſki/ ſtarego Za-
 konu y nowego: 130
 o nich Artikuł: 135
 Moc ich: y co ſa: 130
 135. 136
 Zawsdy ia maia opia-
 kiego folawiel Bapta-
 na: choſia y niepoma-
 goia: 136
 z Boku Pańſkiego wy-
 plnely: Aug. 155
 maia Słowo/ y Ele-
 mentum: Aug: 146
 Dá ich ieſt: 180. 176
 Bacerze czemu nieba-
 cza tey porzadney li-
 czby: 180
 Iaki wieſſe niſz Ewan-
 gelia: 129. 131
 Brzu y Ciała Pań-
 ſkiego roznoſć: 146
 od Bacerzo w niemá-
 ſa być bráne. 135
 S Wiece Biskup: Ba-
 plany/ parz B/ y B.
 S Wiece Boſcielni/ od
 Pána Boga zaleceni-
 ſa: 95 (102
 Euda przy Grobiech:
 o nich Artikuł: 199
 Modla ſie z námi:
 200
 Proſby náſze wiedza:
 203. 204
 ſa w Niebie/ y Żywia:
 205
 gárdzić ich Przyczyn-
 na/ wielka ieſt nie-
 bączność: 204
 Pámiatka Ktorých ma
 być w Boſciele: y
 S Wiat ich przyczyny.
 195. 200
 S Wiece Boſcielne/ cze-
 go wſza: 187
 ſwiecić ich dobrze co
 ieſt. 189. 196
 kto ſie ná nie ſkárzy:
 196
 S Wiece Boſciel. 95
 S Winko Arcybiskup
 Praſki. 226
 S Yn BOży czemu náſ
 odkupił: nie kto inny. 47
 T
 T Abonka Wiara w
 Cześach. 232
 Taremnice/ niemáia być
 poſpolite: 100
 rzeczy

Regest.

rzeczy niewisanych. 99
 Theodosi Cesarz. 115
 Theologicy trzeba sie
 dobrze uczyc / y Nauk
 potrzeba do niey. 80.
 191 (99)
 Tradicje Apostolskie:
 o Powstachnych regu-
 la: Aug. 138
 Tradycje: Chryso-
 stom. 60. 182
 Transsubstanciaciey
 Dowody: 144
 osobliwy: 152
 Doktorowie: 147
 nie Transsubstantio: 80
 Susia trzymat az do
 smierci. 228
 Ostatek: patrz / Ciało
 Pannskie.
 Tridentinskie Concilium.
 57. 116
 Triumph BOży, co:
 Hier. 234
 o Trojcy S. Artykul / y
 Wiara dobra: 40
 świadectwo Aug: 29
 trzy Persony / iedna
 Istność: Hier. 142
 Pismo o niey, gdzie do
 brze jest rozumiano:
 44

dostatecznie niewisze
 to jest w Pismie: 23
 o niey Kacerstwo Ser-
 witorie: 230
 Gentiliforow / y Grez-
 gorzowe / z iakim blu-
 fterstwem: 34
 z iakiego fundamencu
 wrosło: 139
 iakim Pismem ich zbli-
 iemy. 37
 przez Konciliow y Do-
 ktorow / trudno na-
 nie: 43
 y sami to nowi Ewange-
 listy pokazują. 42

V VV

W Actaw, Brol Czeski.
 223. 225
 Valdenses. 13
 Uczynki / Zafonne. 74
 przed Wiara / y po Wie-
 rze: 47. 75
 o nich Artykul: 81
 ktorym przygania Pi-
 smo: 82
 od Bogay od ludzi vs-
 stawionych rozność:
 a na co sie tam ogła-
 dać: 83
 410

Regest.

Dla czego sa: 84
 sa tu zbawieniu po-
 trzeba: 81
 sa zaslužne: 51
 ozdobi te Pan Chris-
 tus: y zhad sa po-
 ważne: 85
 z Niloscy ochotnie
 maia być czynione:
 195
 według nich Zapła-
 ta: 184
 obledliwa o nich na-
 uk, z kadroskie. 85
 W Dow P. Bog jest o-
 bronca: 263
 ich obieranie. 219
 W Zra / co jest: 72
 icy Summa: 64
 w J Esu Christa: 11
 jest Sarem BOżym:
 wstążka na woli nośnej
 jest / Wierzyć albo
 nie: 72 (64)
 Pewne rzeczy wierzy:
 sama nie Osprawiędli-
 wia: 67. 73
 rozna jest od Nabyez-
 ie / y od Niloscy: 70
 Symas / y Umorta / co
 jest: 70. 81. 110

malac i a, Grzebyłmo
 ga smiertelnie: 86
 gdzie o niey / a gdzie
 też o Niloscy pęty: 2
 Chrystos. 73
 o niey Gadaiac czego
 mamy patrzeć: 119
 icy Rozność / czelow
 dzisieycho: 11 (58)
 jest Upadem Bolestw:
 co z soba nosi. 232
 o Wierzy Pańskiey
 Artykul. 143
 Ostatek patrz / Ciało.
 Wilos Kacerz: 223
 Artykuly tego: 45
 Wisk / pod odzieniem
 Owczym: tak o nim
 Husita: 233
 Kiegi ie spalone: 223
 Kiegi tego po Czesku:
 225
 w Pradze trzy froc po-
 repiony: 224
 y na Concilium Bon-
 stancieńskim. 128
 Wilos w odzieniu Ow-
 czym. 127. 233
 Wino Fchorzy Kacerze
 ganił: 219
 przy Nisy z Woda:
 8bb
 Cypr.

Regeſt.

Cyprian. 123. 151
 Beda. 151
 Władysław Kusiłkonec
 puſzcza. 218
 Władysław, Bról Pole
 ſki. 234
 Ulrichs Reichental. Hi
 ſtorik. 227 (57
 Umarle czyni ratarować.
 Umiejetnoſć: pątr/ 3
 Nauka. (137
 Woda świecona. 99.
 Woda z Winem: pątr/ 3
 Wino. (128
 Wola Boża, która ieſt.
 Wola dobra ma cſtoſ
 wiek: 72
 ta nie ieſt oprocz
 laſki Bożej. 47
 Wolnoſć Chreſciāńska
 na cym ieſt. 190
 Woſciech Swięty. 6
 Woſciech, Miſtry Brá
 kowski. 135
 Prząd Swięci / trórey
 Wiary ma bronie: 195
 Bócerze y Stocſńce
 ma kórac: Aug. 115
 Przedniſow y zlych ma
 my ſluchać. 198

W Sordawiedſtwienie/
 co ieſt/ y Artykuł: 66. 76
 Rozdzał: y z pieknym
 porzadkiem/ prawdzi
 wa o nim Nauka: 68
 Paweł S. o fechorym
 gada: 74
 nie przez ſame Wiare
 bowa: 67. 73
 K K roznego mniā
 nia o nim: 33
 d z kad to. 68
 na Wſchod Stóńca mo
 dlic ſie. 99
 Wſtawy / Apoſtoliſkie o
 ſobliwe: 99
 Boſcieſne Szatan ſie
 wykłada: 194
 Ludzkie, która ſa zle y
 dobre: 82
 Reguła o nich: 83
 Przypadke rzeczo, nie
 uſyſtkie ſa Wſtawy
 mi Ludzkimi. 188
 Dżwónie zle niema fa
 ſzic dobrego. 197
 Z
 Zakon/ co ieſt Stary, y
 Nowy: piekne Podo
 bieſtwa. 114
 Dżynki

Regeſt.

Dżynki iego: 74
 Starego rozdział: 74
 114. 189
 y iego/ przedw lſeniu
 Bócerſkiemu / Zale
 cenie: 133
 iako ieſt Przecleſtwe/
 y naſza wolnoſć od
 niego: 190
 iako ieſt Smierć / y
 ſywotem: 134
 Nowy iako piſany. 96
 Zalecanie Boże, iako
 dobre. 99
 Zaſługa naſza / z laſki
 Bożej oſtate ſie: 71
 Pánu Bogu nie nie
 wymuie: etc. 75
 według niey Zapła
 ta. 184
 do Zaſługi P. Chriſtu
 ſowey cżego potrze
 ba. 72
 Złegnanie Brzyſem
 Swiętym. 99
 Zelus non ſecundum ſcien
 tiam. 221
 Zli/ z dobrymi ſo w Bo
 ſkiele: 92
 iako ich ſluchać: Du
 guſtin. 93. 126

dla nich Boſetola nie
 opuſzczając: 92. 161
 o tym Cyp. 124
 Znáł/ to ieſt, Cudo: pątr
 3
 o Znákach Boſiel. 93
 Zone poiać Kiedzu / d
 ieſze Mníchowi /
 wielkie to Cudo. 107.
 222
 o Zondrych Bóplāniech:
 pątr 3. 114
 Z Wierſzenie rzeczy:
 pątr / Przypadke.
 Złyſka Ruſſia / tyranne
 232. 234
 Dikarty pali. 229
 ❖❖❖❖❖❖❖

Pisma S.
 mieyſcā wy
 lożone.

Cap. Genes.
 3. Nieumrzecie ſmiera
 cia. 45
 Abb ij Deuter

Regest.

Cap. Deuter.
17: Z defretu Sedzies
go ma vmrzeć z kto
Káplana meolu-
cho. 12
23: Pytaj Oycow; y poz-
wiedza tobie. 23
I Reg.
15: Saulowe Niepos-
lušniſtwa. 46
Pſalmo
7: Sądź mie / według
Sprawiedliwości
mojej. 76
18: Głos Izoſt. ná wo-
ſytel ſwiate. 79
21: Náwrocenie wſy-
ſkich narodow. 7
Doſyć wanie Sła-
bow / y chwalenie.
164
33: Błogoſławieni /
ktorem ſo odpuſzczo-
ne Grzechy. 66
38: Strzeżenie ieryſá.
238
44: Miáſtro Oycow ná-
rodzeni Synowie. 91

Cap.
94: Chwalenie Podno-
ſztu nog Bożych.
Aug. 162
109: Káplániſtwa wie-
czne / według Mela-
chiſedeá. 151
112: Od wschodu Stoń
ca do zachodu. 7
115: Každy cztowiek
kłamca. 16
Prouerb.
22: Nieprzeſtepuj gá-
nie Oycowſkich. 2.
24: Spráwiedliwy wpa-
da ſiedm kroć. 86
Eſa.
56: Obietnica cztynioſ-
ná Eunuchowi.
Hier. 213
64: Spráwiedliwoſci
naſe Plánu podos-
bne. 85
Dan.
9: Ofiára oſtáwle-
na: Hypolita Chry-
ſoſtom. 117
II Mach.
11: Modliwy za umie-
le. 56

Regest.

Cap. Matth.
1: Wwódt Narodzenia
Pań. 100. 101
7: O owocow poznáć.
230. 232. 233
15: Co w oſtáwicie / nie
pomázuie. 209
16: Ná Opóć zbudow-
wany Koſciol. 89
18: Kto meſtucha Bo-
ſciolá: 16. 102. 103.
Co zwiáſcie: będzie
związano. 184
19: Ślaczego ob Bos-
ga / cztowiek niema
rozłaczáć: 178
Dwoie w iednym
ciele. 179
25: Co roſtáza cztynie: 93. 126
24: Oto tu ieſt Chry-
ſtus. 37 (144
26: To ieſt Ciało moie.
Pięćtego wſyſcy 70
Mar.
6: Mázanie Olei. 177
Luca
3: Wwódt Narodze-
nia Pańſkiego. 100
22: Wierſy ma być iáſ

Cap.
ſo mnleyſy. 125
To cztynie ná Pa-
maiſe. 155. 156.
169
24: Błogoſławił Ch-
leś: tho ieſt, Po-
ſwiecił: Chryſt. 172
Ioan.
1: Láſte za láſte bide.
49. 71
3: Co ſie roſi z ciála z-
ciála ieſt. 132. 210
5: Baptyſm ſie o Pi-
ſmie. 33
6: Około zmiánki Ch-
leśa tylko. 173
8: Szatan z początku
Mezoboyca. 234
10: Wilcy pod wełna
Owca. 133
20: To nápiſano: aby-
ſcie wierzyli. 96
Ad.
24: O Sekcie Chryſti-
jáńſkiej. 1. ctc.
15: Quaerſtia / o Obzre-
żaniu. 103
20: Chleb błogoſławio-
ny. Aug. Chryſt. 172
Bbb iij Rom

Regest.

Cap. Rom.

3: Wysłę zgrzeszyliż
potrzebuis Chwały
Bożey. 69

4: Dsprawiedliwienie
Abraham. 74

8: Cierpienia nie sago
dne Chwały przyszley:
48. 85

Przyczyna Pańska
za nami. 201

10: Żelus, nie zomiecie
tności. 221

I Cor.

1: Paweł nieposłany
Brzcie. 131

7: o Ródzie. 215
Zone mieł: y 35c
nie. 217 (175)

11: Probowanie siebie.

II Cor.

10: Bogo Bog zaleca:
ten iest Chwałę
nym. 219

Galat.

1: By thez y Angiol
z Niebā. 23

5: Obierzanie zaleza
ne. 74.

Cap. Philip.

4: Cokolwiek swiete
dobrego etc. trzymać
to. 82

Ephes.

5: Małżeństwo iest
wielkim Sakra-
mentem. 179

II Thes.

2: Trzymajcie Tradic-
cie. 82

I Tim.

3: Bosciot iest Słup
Prawdy. 16

Biskup maż iedney
żony. Hier. 217-
219

o Synach Biskupa
pich. 218

4: Stworzenie Boskie
Słowem y Mo-
dliwa poświęco-
ne. Chryś. 172

Niezaniedbaway łas-
ski pizezrece Praco-
sbyterstie daney.

111. 121

II Tim.

Regest.

Cap. II Tim.

11: Zbudż łaskę daną.
111. 121

3: Bacerze ostatniego
wieku. 118 (219)

5: Obieranie Wdow:
Porepione od Paw-
ła s. Hier. 215

Heb.

3/9 8: Biskup/ dla Os-
tiary. 149

7: Przyczyna Pańska
za nami. 201

11: Wiara, co iest. 74

Cap. Iac.

2: Dsprawiedliwienie
3 Dżynkow. 75

5: Młazanie Oleiem
Swietym. 177

I Ioan.

2: Pan Christus takto
iest Oblaganiem
za Grzechy nasze.
201

B O N J E

Uauka/ o predkim nalezieniu Liczby/ po kraiach znaczoney.

Przytrudniemy iest, patrzac: gdzie krora iest
Liczba/ po kraiach znaczona. Kro chce latwiey
przysc do tego: niechay sobie naznaczy na kazdey
karcie; po ki krora trwa liczba. Tym sposobem na-
pisatbys 1/ azy do Bz a 2/ azy do Buu; a 6/ y B
osnego etc. Nie wczas domyslilem sie tego:
napotym (da Pan Bog) tak ochynimy. Na ten
czas, przymy to za wdzieczne/ Chyelniku mily:
a Pana Boga (prose) za mie chiey prosc:
1a tek/ za ciebie/ kad to bede czynil.

Panu Bogu cie poruczam,

Omyśli

g Omyłki i poprawki:

D 8/ na 2 stronie/ na 7 wierszu/ czytaj: Senem
iednoistn go. G 5/ wiersz 20: Scrutamini Scris
pturas. H 3/ wiersz 3 od końca: naszey Disputa
ciey. B 7/ strona 2/ wiersz 2 od końca: f naszey
stronie. L 8/ strona 2/ wiersz 8 od końca: Vbla
ganie Sprawiedl. A 7/ strona 2/ wiersz 8: pes
wne wierzy a nieodmiennie. A 8/ wiersz 1: swey
rostacey. Bb 4/ wiersz 23: Vpominam cie. na
drugiey stronie reż/ wiersz 23: Powstachymy dzierz
cie. Bb 8: rite celebrandas. Dd 5/ wiersz 10:
przed Swiatosciami. Dd 8/ wiersz ostatni: Josiaf.

g Drukowano w Krakowie/ v
Mártheusza Siebeneychera/
Kofu Páńskiego:

1567.

4571

